Bundel van de Politieke Avond van 9 maart 2021

Agenda bijlagen

Agenda Politieke Avond 9 maart 2021.docx

A - DIGITALE RAADZAAL

Volg de drie onderwerpen in de digitale Raadzaal via: https://www.twitch.tv/gemeenteraadduiven

A.1 19:30 - 20:25 - Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven - ronde tafel

De gemeente wil de hoeveelheid restafval van inwoners verminderen zodat o.a. goed gescheiden afval hergebruikt kan worden als grondstof. De raad wordt voorgesteld om in te stemmen met de concrete plannen om dit doel te bereiken.

Behandeladvies Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven.docx

1a. Raadsvoorstel Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven - getekend.pdf

1b. Raadsvoorstel Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven.pdf

2. Concept Raadsbesluit Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven.pdf

3. Bijlage - Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven.pdf

4. Bijlage - Enigma Research - Duiven - Van Afval naar Grondstof - resultaten onderzoek.pdf

Lokaal Alternatief - Technische vragen grondstoffenplan met beantwoording.docx

CDA - Technische vragen Grondstoffenplan met beantwoording.docx

PvdA - Technische vragen grondstoffenplan met beantwoording.docx

Presentatie Grondstoffenplan Ronde Tafel Duiven 9 febr 2021.pptx

9-3DOED - Vraag n.a.v. politieke avond 9 februari 2021 Grondstoffenplan en beantwoording.docx

9-3a DOED - extra vragen PA 9 maart 2021 met antwoorden.pdf

9-3 Pro Duiven - Technische vragen Samen minder afval - 9 mrt 2021 met antwoorden.pdf

9-3 Zetel Nooijen - Technische vragen Afvalbeleid Duiven - 9 mrt 2021 met antwoorden.pdf

(nieuw aanvullend stuk=) Nascheiding.docx

(nieuw aanvulend stuk =) 101228 Onderzoek Diftar IPR Normag RWS 25-01-2021.cleaned.pdf

(nieuw aanvullend stuk =) Rapport-analyse-benchmark-afval-peiljaar-2019-def2(6).cleaned.pdf

A.2 20:30 - 21:15 - Herinrichting kruispunt Zuidsingel-Parallelweg - debattafel

Het kruispunt Zuidsingel-Parallelweg wordt als niet veilig beoordeeld. Het plan om een fietstunnel aan te leggen bleek niet haalbaar/wenselijk. Als alternatief wordt nu aan de raad budget gevraagd om een middengeleider aan te kunnen leggen.

Behandeladvies Herinrichting kruispunt Zuidsingel-Parallelweg.docx

1a. Raadsvoorstel Herinrichting kruispunt Zuidsingel-Parallelweg - getekend.pdf

1b. Raadsvoorstel Herinrichting kruispunt Zuidsingel-Parallelweg.pdf

2. Concept Raadsbesluit Herinrichting kruispunt Zuidsingel-Parallelweg.pdf

3. bijlage - verslag Expertsessie d.d. 16 oktober 2020.pdf

LA-CDA-SP - Amendement Fietstunnel Zuidsingel - aangenomen (7 juli 2020).pdf

GroenLinks - Technische vragen Herinrichting kruispunt Zuidsingel-Parallelweg met beantwoording.docx

PvdA - Technische vragen kruispunt Zuidsingel-Parallelweg met beantwoording.docx

A.3 21:20 - 22:30 - Tijdelijke oplossing capaciteitsprobleem DVV - ronde en debattafel

Door het groeiende aantal leden bij voetbalvereniging DVV worden de velden te intensief gebruikt. Als tijdelijke oplossing wordt voorgesteld een extra veld geschikt te maken als trainingsveld door bij dit veld verlichting aan te brengen.

Behandeladvies Tijdelijke oplossing capaciteitsprobleem DVV.docx

1a. Raadsvoorstel Tijdelijke oplossing capaciteitsprobleem DVV (201498390) - getekend.pdf

1b. Raadsvoorstel Tijdelijke oplossing capaciteitsprobleem DVV (201498390).pdf

2. Concept Raadsbesluit Tijdelijke oplossing capaciteitsprobleem DVV (201499489).pdf

Bijlage 1 - Onderzoek Green Engineers capaciteitsprobleem DVV (201489574).pdf

Bijlage 2 - Voortraject - verzoek en mogelijkheden DVV capaciteitsprobleem (201495507).docx

Bijlage 3 - Jaarcijfers DVV 2019-2020 - 2020-2021 (201497219).pdf

B - DIGITALE PUBLIEKSRUIMTE

Volg de drie onderwerpen in de Digitale Publieksruimte via: https://www.twitch.tv/gemeenteraadduiven2

B.1 19:30 - 20:25 - Taskforce Jeugdzorg - ronde tafel

In 2019 zijn de kosten van de jeugdzorg flink gestegen waardoor er financiële tekorten zijn ontstaan bij de gemeente. Er is een werkgroep ingesteld die de geldproblemen in de jeugdzorg heeft geanalyseerd en aanbevelingen heeft gedaan om de situatie te verbeteren. De gemeenteraad wordt elk kwartaal bijgepraat over de stand van zaken in de jeugdzorg en uitvoering van de aanbevelingen.

Behandeladvies Taskforce jeugdzorg met opbrengst 9 maart 2021.docx

A1a. College van B&W - Kennisgeving Eindrapport Taskforce Jeugdzorg in de hand.pdf

A1b. Bijlage - Rapport Taskforce Jeugdzorg in de hand 2019 gemeenteraad.pdf

Presentatie tussenrapportage Taskforce Jeugdhulp Duiven Politieke Avond 29 september 2020.pdf

21-3-9 Presentatie rapportage Taskforce Jeugdhulp Duiven 2020_ (002).pdf

Weth Knuiman - Antwoord op vraag SP gesteld tijdens politieke avond 9 mrt - Taskforce Jeugd .pdf

B.2 20:30 - 21:15 - Verbeterplan financiën - ronde tafel

Tijdens deze ronde tafel wordt de gemeenteraad door de ambtelijke organisatie bijgepraat over de voortgang van het verbeterplan om de financiële organisatie te verbeteren.

Behandeladvies Verbeterplan financiën inclusief opbrengst Politieke Avond 9 maart.docx

Kennisgeving Reactie op accountantsverslag.pdf

Presentatie voor 9 maart (!) en stoplichtmodel (sheet 13-26).

Financiële functie Politieke Avond d.d. 29 09 2020 .ppt

(oud) Accountantsverslag 2018 gemeente Duiven.pdf

(oud) Accountantsverslag 2019 gemeente Duiven.pdf

B.3 21:20 - 22:15 - Toekomstvisie en transformatieagenda sociaal domein - debattafel

Om de kwaliteit van zorg te kunnen waarborgen en anderzijds meer inzicht en grip te krijgen op de financiële situatie in het sociaal domein, is een toekomstvisie en transformatieagenda opgesteld die zorgen voor de juiste interventies en acties om te komen tot een toekomstbestendige situatie.

Behandeladvies Toekomstvisie en transformatieagenda SD.docx

1a. Raadsvoorstel Toekomstvisie en transformatieagenda sociaal domein - getekend.pdf

1b. Raadsvoorstel Toekomstvisie en transformatieagenda sociaal domein.pdf

2. Concept Raadsbesluit Toekomstvisie en transformatieagenda sociaal domein.pdf

3. Bijlage - Toekomstvisie en transformatieagenda sociaal domein.pdf

D1a. Rekenkamer DDW - Brief gemeenteraden onderzoek integraliteit sociaal domein.pdf

D1b. Bijlage - Eindrapport Duiven na wederhoor Regioplan.pdf

D1c. Bijlage - Oplegnotitie de leermomenten Regioplan.pdf

D1d. Bijlage - Gemeente Duiven - Zienswijze rapportage Rekenkamer Doesburg Duiven Westervoort.pdf

RvSD - Advies notitie Samen Sterk door Raad voor sociaal domein Duiven.pdf

College van B&W - Brief aan Raad voor sociaal domein Duiven.pdf

Zetel Nooijen - vragen Toekomstvisie en transformatieagenda sociaal domein met beantwoording.pdf

SP Duiven vragen transformatieagenda sociaal domein februari 2021 met beantwoording.docx

GroenLinks - Vragen sociaal domein PA 16 februari 2021 met beantwoording techn vragen.docx

Pro Duiven - vragen Toekomstvisie en Transformatie Sociaal Domein met beantwoording techn vragen.pdf

weth Knuiman - Antwoord op vraag PvdA gesteld tijdens politieke avond 9 maart 2021.pdf

Gemeente Duiven

Agenda Politieke Avond 9 maart 2021

DIGITAAL
> Het zijn vaste begin- en eindtijden.

Digitale Raadzaal	**Digitale Publieksruimte**
Tijdstip: **19.30 – 20.25** Onderwerp: Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven Ronde tafel Portefeuillehouder: Spaargaren Voorzitter: Sybrand Feenstra	Tijdstip: **19.30 – 20.25** Onderwerp: Taskforce Jeugdzorg Ronde tafel Portefeuillehouder: Knuiman Voorzitter: Hans Egtberts
Tijdstip: **20.30 – 21.15** Onderwerp: Herinrichting kruispunt Zuidsingel-Parallelweg Debattafel Portefeuillehouder: Spaargaren Voorzitter: Henk Albers	Tijdstip: **20.30 – 21.15** Onderwerp: Verbeterplan financiën Ronde tafel Portefeuillehouder: Goossen Voorzitter: René Looijs
Tijdstip: **21.20 – 22.30** Onderwerp: Tijdelijke oplossing capaciteitsprobleem DVV Ronde en Debattafel Portefeuillehouder: Goossen Voorzitter: Marco Holtus	Tijdstip: **21.20 – 22.15** Onderwerp: Toekomstvisie en transformatieagenda sociaal domein Debattafel Portefeuillehouder: Knuiman Voorzitter: Geert-Jan Schrijner

Onderwerp	Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven		
Ondertitel	De gemeente wil de hoeveelheid restafval van inwoners verminderen zodat o.a. goed gescheiden afval hergebruikt kan worden als grondstof. De raad wordt voorgesteld om in te stemmen met de concrete plannen om dit doel te bereiken.		
Portefeuillehouder	Wethouder Spaargaren	Zaaknummer	Z/21/075661
Behandelend ambtenaar	Anita de Graaf – a.degraaf@1stroom.nl		
Belangrijkste bespreek- en/of beslispunten	1. Vaststellen "Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven" 2021; 2. Structureel budget beschikbaar te stellen voor communicatie over afvalscheiding, te dekken uit de afvalstoffenheffing; 3. Per 1 januari 2022 Verlagen Inzamelfrequentie restafval naar 1 keer per 4 weken; 4. Per 1 januari 2022 Verhogen tarief lediging restafval; 5. Inzamelmogelijkheid realiseren voor luiers en incontinentiemateriaal.		
Historie	18 juni 2019: Politieke Avond om de raad vooraf mee te nemen in het proces rond het ontwerpen en vaststellen van het afvalbeleid. Ruimte voor de raad om vooraf punten in te brengen. Juni-oktober 2019: Inwonerparticipatie met o.a. een enquête. 1 oktober 2019: thema-avond tijdens de dialoog en doorpakweken (locatie Willem Tell (Loo) over de resultaten van de enquête. 9 februari 2021 – Ronde tafel op Politieke Avond.		
Opbrengst PA 9 februari 2021	De bespreking is gestart met een Presentie van Piet Burgering (JMA) waarin hij vertelde over: - Het proces tot nu toe. - De doelstellingen voor afval scheiden van VANG (van afval naar grondstof). - De concrete actuele situatie in Duiven. - Een samenvatting van de plannen en doelen waar de gemeenteraad over moet beslissen. Daarna kregen raadsleden en fractie-assistenten de mogelijkheid om vragen te stellen, allereerst over de informatie uit de presentatie. Er zijn o.a. vragen gesteld over de mogelijkheden van 'nascheiding', de 'diftarparadox', de kwaliteit van de grondstoffen (na de scheiding) en de mogelijkheid dat het zwerfafval toe gaat nemen en er afvaldumpingen komen. Vanuit de PvdA en GroenLinks worden ook (kritische) opmerkingen gemaakt over het proces. De PvdA geeft aan dat de gegeven informatie eenzijdig en sturend is. GroenLinks geeft aan te missen dat zij eerder in het proces een kaderstellend besluit hebben kunnen nemen om richting te geven. De voorzitter concludeert aan het einde van de bespreking dat er nog veel vragen zijn en dat er daarom nog een nieuwe ronde tafel nodig is voordat het onderwerp rijp is voor debat.		
Termijn	Er is geen harde wettelijke deadline op de korte termijn. De maatregelen verlaging inzamelfrequentie restafval en verhoging diftartarief kunnen in werking treden per 1 januari 2022 en worden		

	voorbereid in 2021.

Politieke Avond	9 Maart 2021		Ronde tafel	
Voorzitter	**Griffie**	**Zaal**	**Domein**	**Duur**
S. Feenstra	G. Bosscha	Digitale raadzaal	Omgeving	55 minuten
Behandeladvies	De bespreking staat wederom in het teken van een ronde tafel omdat er nog veel vragen zijn over het onderwerp. Als eerste krijgen de partijen het woord die nog vragen hadden over de presentatie van Piet Burgering. Vervolgens is er ruimte voor overige vragen over het raadsvoorstel en bijbehorende inhoud. Namens bureau JMA zal Piet Burgering als externe aanwezig zijn. Technische vragen dienen vooraf gesteld te worden, dit kan via griffie@duiven.nl Na de ronde tafel is op de volgende Politieke Avond een debattafel voorzien.			
Spreekrecht publiek	Men kan meepraten aan de ronde tafel, aanmelden via griffie@duiven.nl. Zie voor meer informatie https://www.duiven.nl/meedoen			
Raadsvergadering	20 april 2021			

ZFD82302370

Gemeente Duiven

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven

---

Zaak- & documentnr. : Z/21/075661/201494067
Portefeuillehouder : T.J. Spaargaren

Opsteller : Anita de Graaf
Team : Realisatie en beheer
Telefoonnr.

Samenvatting

De gemeente Duiven heeft de ambitie verdere stappen te zetten naar meer preventie, scheiding en hergebruik van huishoudelijk afval. Inwoners van de gemeente Duiven zijn goed op weg met het scheiden van het huishoudelijk afval. Maar… het kan en moet nog beter. In 2019 nodigden wij inwoners uit om met ons mee te denken over hoe we samen tot minder restafval kunnen komen. Dit leverde veel waardevolle informatie op over hoe we het scheiden van afval kunnen stimuleren en eenvoudiger kunnen maken. In het Grondstoffenplan Samen minder afval staan maatregelen die zorgen voor betere afvalscheiding, meer hergebruik van grondstoffen, minder afval en tegemoet komen aan wensen van inwoners. De gemeente stelt zich het doel om de hoeveelheid restafval te verminderen naar maximaal 90 kilo restafval per inwoner in 2025.

Beslispunten

1. Vaststellen "Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven" 2021;
2. Structureel budget beschikbaar te stellen voor communicatie over afvalscheiding, te dekken uit de afvalstoffenheffing;
3. Per 1 januari 2022 Verlagen Inzamelfrequentie restafval naar 1 keer per 4 weken;
4. Per 1 januari 2022 Verhogen tarief lediging restafval;
5. Inzamelmogelijkheid realiseren voor luiers en incontinentiemateriaal.

Aanleiding

De ambitie van het landelijke uitvoeringsprogramma VANG-Huishoudelijk Afval (Van Afval Naar Grondstof) is om vanaf het jaar 2020 te komen tot 75% afvalscheiding. Deze ambitie is geconcretiseerd in een hoeveelheid huishoudelijk restafval (fijn én grof huishoudelijk restafval samen) van maximaal 100 kilogram per inwoner in 2020. Ook is een 'wensbeeld' benoemd: maximaal 30 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar in 2025.
In de gemeente Duiven is de hoeveelheid restafval de laatste jaren gestabiliseerd: ca. 122 kg per inwoner. Om de landelijke doelstellingen te halen zijn vervolgstappen nodig.

Uw raad heeft budget ter beschikking gesteld voor een onderzoek naar de ambities voor het grondstoffenbeleid met plan van aanpak. Het grondstoffenbeleid vormt onderdeel van het Programma Circulaire Economie, een gezamenlijk programma van de gemeenten Westervoort en Duiven om aan de klimaatdoelstellingen te voldoen.

Planning

De maatregelen verlaging inzamelfrequentie restafval en verhoging diftartarief kunnen in werking treden per 1 januari 2022 en worden voorbereid in 2021. Het huidige contract met Suez voor de inzameling van huishoudelijk afval loopt af op 31 december 2022. Suez werkt gedurende de looptijd van het contract mee aan deze wijziging in de inzameling

Beoogd effect

1. daling hoeveelheid restafval per inwoner naar maximaal 90 kg in 2025;
2. bewustwording en gedragsverandering inwoners;
3. doelmatige afvalinzameling.

Argumenten

De gemeente Duiven heeft de laatste jaren stappen gezet om de hoeveelheid restafval te doen afnemen. In 2016 is Diftar ingevoerd. De positieve gevolgen zijn merkbaar: de inwoners van de gemeente Duiven bieden de laatste jaren gemiddeld rond de 100 kg fijn restafval (122 kg incl. grof restafval) per inwoner per jaar aan.

1.1 In het Grondstoffenplan staan realistische doelstellingen om afval te verminderen

De gemeente Duiven richt haar ambitie op het zoveel mogelijk verlagen van de hoeveelheid huishoudelijk restafval (grof en fijn). Voor 2025 richt het plan zich op maximaal 90 kilo restafval per inwoner per jaar. Met de voorgestelde maatregelen in de periode 2022-2025 is dit een realistisch, maar ook uitdagend doel.
Behalve een doelstelling voor 2025 formuleren we ook een ambitie en doorkijk voor 2030. In vergelijking met het jaar 2019 waarin per inwoner nog 122 kilo restafval werd verbrand is dit een pittige uitdaging. Gezien de samenstelling van het Duivens afval is dit echter niet onmogelijk.

2025: 90 kilo restafval
2030: 60-65 kilo restafval
2050: 0 kilo restafval

We willen daarbij oog houden voor de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen. Het doel is immers om naar een circulaire economie te komen. Voor die circulaire economie zijn goed herbruikbare grondstoffen van het grootste belang.

1.2 In het Grondstoffenplan staan haalbare maatregelen voor minder restafval

In het Grondstoffenplan zijn scenario's verkend die kunnen zorgen voor een verdere afvalscheiding en minder restafval. Uit de sorteeranalyses blijkt dat in het restafval voornamelijk een drietal grondstofstromen zitten, te weten GFT, PMD en papier. Door een betere afvalscheiding kan de hoeveelheid restafval dalen en kunnen de ingezamelde hoeveelheden grondstoffen toenemen. Op basis van haalbaarheid, kosten en wensen van inwoners gaat de voorkeur uit naar de interventies verlaging inzamelfrequentie restafval, verhoging diftartarief en intensivering communicatie.

2.1 Er is meer budget nodig voor communicatie om meer te kunnen dan alleen de afvalkalender

Het huidige budget gaat op aan het maken en verspreiden van de afvalkalender, de Afvalwijzer en de app. Er is dus geen budget beschikbaar voor het stimuleren van meer

afvalscheiding. Uit de inwonersparticipatie blijkt juist dat er meer behoefte is aan goede informatie en communicatie. Het voorstel is daarom om structureel € 3 per jaar per huishouden extra aan communicatie te besteden voor goede informatie en voor bewustwording en gedragsverandering.

Indicatie communicatie	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse kosten Communicatiecampagne	€ 3
Milieu	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval (toename GFT & PMD)	-5 tot -10

De belangrijkste interventie om te komen tot een afname van het restafval (en een betere afvalscheiding) bestaat uit een combinatie van een tweetal interventies: verlagen inzamelfrequentie restafval naar 1 keer per 4 weken en verhogen tarief lediging restafval.

3.1 *Het verlagen van de inzamelfrequentie van de restafvalcontainers noodzaakt inwoners hun afval beter te scheiden*
Op dit moment is de inzamelfrequentie van de restafvalcontainers 1 x per 2 weken. Om te komen tot minder restafval kan de service op restafval worden verlaagd. Het beste resultaat wordt verkregen als de inzamelfrequentie van de restafvalcontainers wordt gereduceerd tot 1x per 4 weken. De lagere inzamelfrequentie noodzaakt inwoners daadwerkelijk hun afval beter te scheiden. Naar verwachting zal hierdoor vooral het GFT, maar ook het PMD beter gescheiden worden.

3.2 *Zowel de bewonersenquête als de huidige praktijk laten zien dat 4- wekelijkse inzameling haalbaar is*
Uit de inwoners enquête blijkt geen grote weerstand tegen het verlagen van de inzamelfrequentie. Ongeveer 55% van de huishoudens heeft geen bezwaar tegen een verlaging naar 1 maal per 4 weken. 56% van de huishoudens biedt de restafvalcontainer al 13 keer of minder per jaar aan (gemiddeld 1 maal per 4 weken). Voor deze groep heeft een verlaging van de inzamelfrequentie geen gevolgen.
Iets minder dan een derde van de huishoudens biedt de container tussen de 14 en 23 keer per jaar aan. Ruim 12% van de huishoudens bood de restafval container 24, 25 of 26 keer per jaar aan in 2020. Deze laatste groep zal een flinke stap in het afval scheiden moeten zetten om voldoende te hebben aan 1 maal per 4 weken ledigen. Natuurlijk is goede voorlichting over afvalscheiding hierbij belangrijk. In Nederland zijn al ca. 55 gemeenten overgegaan op frequentieverlaging, waaronder meerdere buurgemeenten. De praktijk laat zien dat het een goede haalbare maatregel is.

3.3 *We ontwikkelen flankerend beleid voor huishoudens waar de frequentieverlaging voor overlast kan zorgen*
Er zijn natuurlijk huishoudens waar de frequentieverlaging wel voor overlast kan zorgen. Denk bijvoorbeeld aan gezinnen met kinderen in de luierleeftijd of mensen met incontinentiemateriaal of medisch afval. We onderzoeken welk flankerend beleid het beste past bij de gemeente Duiven en de wensen van de inwoners.

Samenvatting Scenario restafval 1 maal per 4 weken		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	**-€ 56.022,52**	-€ 5,31

Milieu	ton/jaar	kg/inw/jaar
Verwachte afname restafval	-394	-16
Verwacht totaal scheidingspercentage	79%	

In dit scenario is er financieel voordeel door de lagere kosten van inzameling (minder inzamelrondes) en de lagere kosten van verwerking van restafval.
Voor de implementatie van dit scenario zal een eenmalig budget voor communicatie van ca. € 20.000,- nodig zijn.

4.1 Verhoging van het tarief voor het aanbieden restafval stimuleert afvalscheiding

In combinatie met de verlaging van de inzamelfrequentie kan het tarief per lediging van een restafvalcontainer (variabel tarief) worden verhoogd. Hiervan gaat een prikkel tot betere afvalscheiding uit. Immers, voor afval dat niet in de restafvalcontainer komt hoeft niet te worden betaald. De variabele tarieven in de gemeente Duiven zijn in vergelijking met het gemiddelde tarief in Nederland bij gemeenten met eenzelfde vorm van diftar, zeer laag.

4.2 Verhoging variabel tarief sluit aan bij principe "de vervuiler betaalt" en amendement D66 en GroenLinks ingediend bij begrotingsbehandeling 2021

Een verhoging van de prijs per lediging betekent dat het huidige uitgangspunt voor de toerekening van de inzamel- en verwerkingskosten van het restafval aan het variabele tarief wordt losgelaten.
Bij de behandeling van de begroting 2021 is een amendement van D66 en GroenLinks aangehouden om te komen tot een andere verdeling tussen het vastrecht en het variabele tarief, waarbij zo veel mogelijk recht wordt gedaan aan het principe "de vervuiler betaalt". Het voorstel om het variabele tarief te verhogen sluit hierbij aan.
Het is belangrijk om bij de verdeling tussen vast en variabel tarief te waken voor de 'diftarparadox'. Door veel kosten (ook vaste kosten) toe te rekenen aan het variabele tarief bestaat het risico dat bij een succesvol beleid er te weinig inkomsten zijn (variabel) om de totale kosten te dragen. Immers doordat minder containers worden aangeboden zijn er minder inkomsten. Voor de begroting 2022 zal tijdig een concreet voorstel gedaan worden voor het nieuwe ledigingstarief. We richten ons op een ledigingstarief van ca. € 5,- voor een 140 liter en ca € 8,- voor een 240 liter container (tarieven 2021: 140 liter: € 3,34, 240 liter: €5,75).

Samenvatting Scenario verhoging diftar tarief		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	-€ 58.858,19	-€ 5,58
Milieu	**ton/jaar**	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval	-191	-8
Verwacht totaal scheidingspercentage	77%	

Samenvatting combinatie scenario		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	-€ 69.751,73	-€ 6,61
Milieu	**ton/jaar**	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval	-545	-22
Verwacht totaal scheidingspercentage	81%	

5.1 Door gescheiden inzameling van luiers meer service en minder restafval
De gemeente Duiven kan vanaf medio 2021 ingezamelde luiers laten verwerken in de installatie van ARN in Weurt. Inzameling kan eerste instantie plaatsvinden bij het Afvalaanbiedstation. Het is een goede flankerende maatregel bij 4 wekelijkse inzameling restafval. Zie ook 3.3.

Overige interventies en beslispunten
Naast de gekozen interventies staan er in het Grondstoffenplan beslispunten én kansen om de hoeveelheid restafval te verminderen en de hoeveelheid herbruikbare grondstoffen te laten stijgen.

- Zomerinzameling GFT.
  De inzameling van GFT blijft voorlopig hetzelfde. We wachten de resultaten af van een proef met wekelijkse GFT inzameling in de warme zomermaanden in de gemeente Westervoort.
- GFT inzameling bij hoogbouw
  Voor veel inwoners is nog winst te behalen in het gescheiden houden van het keukenafval (GF, Groente en Fruit). Dit geldt zeker voor bewoners van appartementen en hoogbouw. In overleg met bewoners kijken we hoe we de inzameling van GF bij appartementen en hoogbouw beter kunnen faciliteren.
- Inzameling Oud Papier en Karton
  De inzameling van OPK (Oud Papier en Karton) blijft voorlopig hetzelfde. De contractperiode van de huidige inzameling loopt tot 1 januari 2023. We gebruiken de tussenliggende periode om onderzoek te doen naar de meest optimale inzameling van OPK, daarbij overleggen we ook met verenigingen over hun rol van bij de inzameling.
- Inzameling PMD
  De inzameling van PMD laat nog steeds een stijgende lijn zien. Vanwege de goede kwaliteit van het ingezamelde PMD in de gemeente Duiven is ervoor gekozen om de huidige inzameling met zakken te handhaven. En de inzamelfrequentie van 1 maal per 2 weken ook te handhaven.
- Inzameling Textiel
  Voor wat betreft de textielinzameling kijken we samen met 2Switch naar mogelijkheden om de inzamelstructuur te optimaliseren.
- Inzameling grof huishoudelijk afval/ Circulair Ambachtscentrum
  Op de middellange termijn willen we graag dat het Afvalaanbiedstation tot een Circulair Ambachtscentrum wordt, waarbij ook kringloop en repaircafé geïntegreerd worden. Zodat meer de nadruk komt op afvalpreventie en hergebruik. Ook op het huidige Afvalaanbiedstation valt nog werk te maken van betere scheiding van de verschillende aangeboden stromen. Minder grofvuil heeft immers ook gevolgen voor het behalen van de VANG resultaten.
- Gescheiden inzameling bij scholen
  Het afval bij scholen is formeel geen huishoudelijk afval. Anderzijds is het van groot belang om kinderen van jongs af aan kennis te laten maken met afvalscheiding. Daarom gaan we in 2021 aan de slag met het gescheiden inzamelen van afval bij scholen in het basisonderwijs.

Kanttekeningen

1.1 De gemeente (en haar inwoners) is een schakel in de keten bij het verminderen van afval
Alleen maximaal scheiden en hergebruik op gemeenteniveau is onvoldoende om de Circulaire Economie te realiseren. De gemeente (en haar inwoners) is een schakel in de keten. De keten moet gesloten zijn om het doel te bereiken. Belangrijke schakels zijn:

- bij het ontwerp van het product rekening houden met hergebruik;
- demontage in verschillende materiaalsoorten;
- materialen gebruiken die goed te recyclen zijn;
- gerecycled materiaal maximaal inzetten.

In het Rijksprogramma voor de Circulaire Economie is het sluiten van ketens een van de belangrijke doelen voor de komende jaren. Het realiseren van de landelijke ambitie van maximaal 30 kilogram huishoudelijk restafval per jaar in 2025 moet in dat licht worden bezien.

3.1 Service en kosten bij ruilen containers is aandachtspunt

In Duiven maakt het merendeel van de inwoners gebruik van een kleine 140 liter container voor het aanbieden van het restafval.
Niet meegerekend zijn de kosten die gemaakt moeten worden als huishoudens met een 140 liter container deze willen ruilen voor een 240 liter container. Vooral voor de groep huishoudens die de restafvalcontainer 24, 25 of 26 keer per jaar aanbiedt kan dit een optie zijn. Het voorstel is om deze huishoudens eerst via communicatie (afvalcoach) te helpen om beter afval te kunnen scheiden. Het huidige ruiltarief bedraagt 27,50 Euro per container.

3.2 Verlaging inzamelfrequentie restafval naar 1 x per 3 weken heeft weinig effect

Een alternatief is om de inzamelfrequentie van restafval te verlagen naar 1 x per 3 weken. Bij een inzamelfrequentie van 1x per 3 weken (= 17x per jaar) hebben inwoners gemiddeld ruimschoots de gelegenheid hun afval aan te bieden. Het aanbiedgemak blijft groot en er zijn fysiek nog steeds weinig belemmeringen om het afval minder goed gescheiden aan te bieden. De extra bronscheiding en de daarmee gepaard gaande kostenbesparing blijven daardoor ook beperkt. Daar komt bij dat de inzamelfrequentie voor restafval van 1x per 3 weken logistiek niet efficiënt uitvoerbaar is naast de tweewekelijkse inzameling van gft-afval. De consequentie daarvan is dat het verlagen van de inzamelfrequentie tot 1x per 3 weken niet of nauwelijks goedkoper is dan de huidige inzamelfrequentie van 1x er 2 weken.

Financiële paragraaf

In 2021/2022 bedragen de kosten voor communicatie (implementatie 4 wekelijkse inzameling restafval per 1 januari 2022) eenmalig € 20.000,--. Deze kosten zijn niet meegenomen in de afvalstoffenheffing voor 2021, maar kunnen worden gedekt uit de voorziening "afvalinzameling". Dit zal worden meegenomen in de Voorjaarsnota.

Voor 2022 ramen we voor de maatregelen verlaging inzamelfrequentie restafval en verhogen tarief lediging restafvalcontainer een positief saldo van - € 69.751,73. Zie ook tabellen hierboven.
Aanbeveling is om na het jaar van implementatie (dus vanaf 2022) jaarlijks een bedrag van € 32.000,- te begroten voor structurele communicatie. Daarnaast zijn er kosten voor flankerend beleid, zoals de luierinzameling. De kosten van de luierinzameling ramen we op € 12.000,-.

Bij het ter beschikking stelling van het structurele budget voor communicatie resteert naar verwachting een positief saldo van € 25.757,--. Dit zal worden meegenomen in de berekening van de tarieven voor de afvalstoffenheffing, welke worden voorgelegd bij de behandeling van de Begroting 2022.

Participatie en communicatie

Dit nieuwe beleid is tot stand gekomen door een goede samenspraak met de inwoners van de gemeente en met de gemeenteraad.
In het najaar van 2019 nodigden wij op verschillende manieren inwoners uit om met ons mee te denken hoe we samen tot minder restafval kunnen komen. Er is veel informatie opgehaald:

- een enquête onder 4412 inwoners: 832 reacties op de bewonersenquête, een hoge respons en een representatieve uitslag;
- Inspiratieavond 'hoe komen we tot minder (rest-)afval' tijdens dialoogweek gemeente Duiven;
- Groen(e) markt tijdens dialoogweek gemeente Duiven: informatie en inspiratie over minder afval, uitreiken keukenbakjes;
- Eenmalige bijeenkomst klankbordgroep over mogelijke scenario's;
- Daarnaast ontvingen we ook suggesties en opmerkingen van inwoners via social media.

Er is uitgebreid gecommuniceerd tijdens het proces om samen tot minder afval te komen, via de verschillende kanalen. De campagne Samen1Nergie van het programma Circulaire Economie is hierbij het uitgangspunt. Inwoners vertellen bijv. in filmpjes over hoe zij met afvalscheiding omgaan.
De inbreng van inwoners is waar mogelijk meegenomen in het Grondstoffenplan.

Het is belangrijk om inwoners en deelnemers aan de klankbordgroep op de hoogte te houden van ontwikkelingen en de besluitvorming. Momenten om een terugkoppeling te geven op het proces aan inwoners zijn:

- Voorafgaand aan de bespreking op de politieke avond;
- Na besluitvorming in de Raadsvergadering.

Intergemeentelijke samenwerking

-

Bijlagen

201494304 Raadsbesluit Samen minder afval Duiven
201494303 Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven
201494063 Enigma Research – Duiven- Van Afval naar Grondstof, resultaten bewonersonderzoek september 2019

Duiven 19 januari 2021.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J.(Chris) Papjes	H.C.M. (Ineke) Knuiman
secretaris	loco-burgemeester

ZFD823023 70

Gemeente Duiven

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven

---

Zaak- & documentnr. : Z/21/075661/201494067
Portefeuillehouder : T.J. Spaargaren

Opsteller : Anita de Graaf
Team : Realisatie en beheer
Telefoonnr.

Samenvatting

De gemeente Duiven heeft de ambitie verdere stappen te zetten naar meer preventie, scheiding en hergebruik van huishoudelijk afval. Inwoners van de gemeente Duiven zijn goed op weg met het scheiden van het huishoudelijk afval. Maar… het kan en moet nog beter. In 2019 nodigden wij inwoners uit om met ons mee te denken over hoe we samen tot minder restafval kunnen komen. Dit leverde veel waardevolle informatie op over hoe we het scheiden van afval kunnen stimuleren en eenvoudiger kunnen maken. In het Grondstoffenplan Samen minder afval staan maatregelen die zorgen voor betere afvalscheiding, meer hergebruik van grondstoffen, minder afval en tegemoet komen aan wensen van inwoners. De gemeente stelt zich het doel om de hoeveelheid restafval te verminderen naar maximaal 90 kilo restafval per inwoner in 2025.

Beslispunten

1. Vaststellen “Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven” 2021;
2. Structureel budget beschikbaar te stellen voor communicatie over afvalscheiding, te dekken uit de afvalstoffenheffing;
3. Per 1 januari 2022 Verlagen Inzamelfrequentie restafval naar 1 keer per 4 weken;
4. Per 1 januari 2022 Verhogen tarief lediging restafval;
5. Inzamelmogelijkheid realiseren voor luiers en incontinentiemateriaal.

Aanleiding

De ambitie van het landelijke uitvoeringsprogramma VANG-Huishoudelijk Afval (Van Afval Naar Grondstof) is om vanaf het jaar 2020 te komen tot 75% afvalscheiding. Deze ambitie is geconcretiseerd in een hoeveelheid huishoudelijk restafval (fijn én grof huishoudelijk restafval samen) van maximaal 100 kilogram per inwoner in 2020. Ook is een ‘wensbeeld’ benoemd: maximaal 30 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar in 2025.
In de gemeente Duiven is de hoeveelheid restafval de laatste jaren gestabiliseerd: ca. 122 kg per inwoner. Om de landelijke doelstellingen te halen zijn vervolgstappen nodig.

Uw raad heeft budget ter beschikking gesteld voor een onderzoek naar de ambities voor het grondstoffenbeleid met plan van aanpak. Het grondstoffenbeleid vormt onderdeel van het Programma Circulaire Economie, een gezamenlijk programma van de gemeenten Westervoort en Duiven om aan de klimaatdoelstellingen te voldoen.

Planning

De maatregelen verlaging inzamelfrequentie restafval en verhoging diftartarief kunnen in werking treden per 1 januari 2022 en worden voorbereid in 2021. Het huidige contract met Suez voor de inzameling van huishoudelijk afval loopt af op 31 december 2022. Suez werkt gedurende de looptijd van het contract mee aan deze wijziging in de inzameling

Beoogd effect

1. daling hoeveelheid restafval per inwoner naar maximaal 90 kg in 2025;
2. bewustwording en gedragsverandering inwoners;
3. doelmatige afvalinzameling.

Argumenten

De gemeente Duiven heeft de laatste jaren stappen gezet om de hoeveelheid restafval te doen afnemen. In 2016 is Diftar ingevoerd. De positieve gevolgen zijn merkbaar: de inwoners van de gemeente Duiven bieden de laatste jaren gemiddeld rond de 100 kg fijn restafval (122 kg incl. grof restafval) per inwoner per jaar aan.

1.1 In het Grondstoffenplan staan realistische doelstellingen om afval te verminderen

De gemeente Duiven richt haar ambitie op het zoveel mogelijk verlagen van de hoeveelheid huishoudelijk restafval (grof en fijn). Voor 2025 richt het plan zich op maximaal 90 kilo restafval per inwoner per jaar. Met de voorgestelde maatregelen in de periode 2022-2025 is dit een realistisch, maar ook uitdagend doel.
Behalve een doelstelling voor 2025 formuleren we ook een ambitie en doorkijk voor 2030. In vergelijking met het jaar 2019 waarin per inwoner nog 122 kilo restafval werd verbrand is dit een pittige uitdaging. Gezien de samenstelling van het Duivens afval is dit echter niet onmogelijk.

2025: 90 kilo restafval
2030: 60-65 kilo restafval
2050: 0 kilo restafval

We willen daarbij oog houden voor de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen. Het doel is immers om naar een circulaire economie te komen. Voor die circulaire economie zijn goed herbruikbare grondstoffen van het grootste belang.

1.2 In het Grondstoffenplan staan haalbare maatregelen voor minder restafval

In het Grondstoffenplan zijn scenario's verkend die kunnen zorgen voor een verdere afvalscheiding en minder restafval. Uit de sorteeranalyses blijkt dat in het restafval voornamelijk een drietal grondstofstromen zitten, te weten GFT, PMD en papier. Door een betere afvalscheiding kan de hoeveelheid restafval dalen en kunnen de ingezamelde hoeveelheden grondstoffen toenemen. Op basis van haalbaarheid, kosten en wensen van inwoners gaat de voorkeur uit naar de interventies verlaging inzamelfrequentie restafval, verhoging diftartarief en intensivering communicatie.

2.1 Er is meer budget nodig voor communicatie om meer te kunnen dan alleen de afvalkalender

Het huidige budget gaat op aan het maken en verspreiden van de afvalkalender, de Afvalwijzer en de app. Er is dus geen budget beschikbaar voor het stimuleren van meer

afvalscheiding. Uit de inwonersparticipatie blijkt juist dat er meer behoefte is aan goede informatie en communicatie. Het voorstel is daarom om structureel € 3 per jaar per huishouden extra aan communicatie te besteden voor goede informatie en voor bewustwording en gedragsverandering.

Indicatie communicatie	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse kosten Communicatiecampagne	€ 3
Milieu	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval (toename GFT & PMD)	-5 tot -10

De belangrijkste interventie om te komen tot een afname van het restafval (en een betere afvalscheiding) bestaat uit een combinatie van een tweetal interventies: verlagen inzamelfrequentie restafval naar 1 keer per 4 weken en verhogen tarief lediging restafval.

3.1 Het verlagen van de inzamelfrequentie van de restafvalcontainers noodzaakt inwoners hun afval beter te scheiden

Op dit moment is de inzamelfrequentie van de restafvalcontainers 1 x per 2 weken. Om te komen tot minder restafval kan de service op restafval worden verlaagd. Het beste resultaat wordt verkregen als de inzamelfrequentie van de restafvalcontainers wordt gereduceerd tot 1x per 4 weken. De lagere inzamelfrequentie noodzaakt inwoners daadwerkelijk hun afval beter te scheiden. Naar verwachting zal hierdoor vooral het GFT, maar ook het PMD beter gescheiden worden.

3.2 Zowel de bewonersenquête als de huidige praktijk laten zien dat 4- wekelijkse inzameling haalbaar is

Uit de inwoners enquête blijkt geen grote weerstand tegen het verlagen van de inzamelfrequentie. Ongeveer 55% van de huishoudens heeft geen bezwaar tegen een verlaging naar 1 maal per 4 weken. 56% van de huishoudens biedt de restafvalcontainer al 13 keer of minder per jaar aan (gemiddeld 1 maal per 4 weken). Voor deze groep heeft een verlaging van de inzamelfrequentie geen gevolgen.
Iets minder dan een derde van de huishoudens biedt de container tussen de 14 en 23 keer per jaar aan. Ruim 12% van de huishoudens bood de restafval container 24, 25 of 26 keer per jaar aan in 2020. Deze laatste groep zal een flinke stap in het afval scheiden moeten zetten om voldoende te hebben aan 1 maal per 4 weken ledigen. Natuurlijk is goede voorlichting over afvalscheiding hierbij belangrijk. In Nederland zijn al ca. 55 gemeenten overgegaan op frequentieverlaging, waaronder meerdere buurgemeenten. De praktijk laat zien dat het een goede haalbare maatregel is.

3.3 We ontwikkelen flankerend beleid voor huishoudens waar de frequentieverlaging voor overlast kan zorgen

Er zijn natuurlijk huishoudens waar de frequentieverlaging wel voor overlast kan zorgen. Denk bijvoorbeeld aan gezinnen met kinderen in de luierleeftijd of mensen met incontinentiemateriaal of medisch afval. We onderzoeken welk flankerend beleid het beste past bij de gemeente Duiven en de wensen van de inwoners.

Samenvatting Scenario restafval 1 maal per 4 weken		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	**-€ 56.022,52**	-€ 5,31

Milieu	ton/jaar	kg/inw/jaar
Verwachte afname restafval	-394	-16
Verwacht totaal scheidingspercentage	79%	

In dit scenario is er financieel voordeel door de lagere kosten van inzameling (minder inzamelrondes) en de lagere kosten van verwerking van restafval.
Voor de implementatie van dit scenario zal een eenmalig budget voor communicatie van ca. € 20.000,- nodig zijn.

4.1 Verhoging van het tarief voor het aanbieden restafval stimuleert afvalscheiding

In combinatie met de verlaging van de inzamelfrequentie kan het tarief per lediging van een restafvalcontainer (variabel tarief) worden verhoogd. Hiervan gaat een prikkel tot betere afvalscheiding uit. Immers, voor afval dat niet in de restafvalcontainer komt hoeft niet te worden betaald. De variabele tarieven in de gemeente Duiven zijn in vergelijking met het gemiddelde tarief in Nederland bij gemeenten met eenzelfde vorm van diftar, zeer laag.

4.2 Verhoging variabel tarief sluit aan bij principe "de vervuiler betaalt" en amendement D66 en GroenLinks ingediend bij begrotingsbehandeling 2021

Een verhoging van de prijs per lediging betekent dat het huidige uitgangspunt voor de toerekening van de inzamel- en verwerkingskosten van het restafval aan het variabele tarief wordt losgelaten.
Bij de behandeling van de begroting 2021 is een amendement van D66 en GroenLinks aangehouden om te komen tot een andere verdeling tussen het vastrecht en het variabele tarief, waarbij zo veel mogelijk recht wordt gedaan aan het principe "de vervuiler betaalt". Het voorstel om het variabele tarief te verhogen sluit hierbij aan.
Het is belangrijk om bij de verdeling tussen vast en variabel tarief te waken voor de 'diftarparadox'. Door veel kosten (ook vaste kosten) toe te rekenen aan het variabele tarief bestaat het risico dat bij een succesvol beleid er te weinig inkomsten zijn (variabel) om de totale kosten te dragen. Immers doordat minder containers worden aangeboden zijn er minder inkomsten. Voor de begroting 2022 zal tijdig een concreet voorstel gedaan worden voor het nieuwe ledigingstarief. We richten ons op een ledigingstarief van ca. € 5,- voor een 140 liter en ca € 8,- voor een 240 liter container (tarieven 2021: 140 liter: € 3,34, 240 liter: €5,75).

Samenvatting Scenario verhoging diftar tarief		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	-€ 58.858,19	-€ 5,58
Milieu	**ton/jaar**	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval	-191	-8
Verwacht totaal scheidingspercentage	77%	

Samenvatting combinatie scenario		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	-€ 69.751,73	-€ 6,61
Milieu	**ton/jaar**	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval	-545	-22
Verwacht totaal scheidingspercentage	81%	

5.1 Door gescheiden inzameling van luiers meer service en minder restafval
De gemeente Duiven kan vanaf medio 2021 ingezamelde luiers laten verwerken in de installatie van ARN in Weurt. Inzameling kan eerste instantie plaatsvinden bij het Afvalaanbiedstation. Het is een goede flankerende maatregel bij 4 wekelijkse inzameling restafval. Zie ook 3.3.

Overige interventies en beslispunten

Naast de gekozen interventies staan er in het Grondstoffenplan beslispunten én kansen om de hoeveelheid restafval te verminderen en de hoeveelheid herbruikbare grondstoffen te laten stijgen.

- Zomerinzameling GFT.
  De inzameling van GFT blijft voorlopig hetzelfde. We wachten de resultaten af van een proef met wekelijkse GFT inzameling in de warme zomermaanden in de gemeente Westervoort.
- GFT inzameling bij hoogbouw
  Voor veel inwoners is nog winst te behalen in het gescheiden houden van het keukenafval (GF, Groente en Fruit). Dit geldt zeker voor bewoners van appartementen en hoogbouw. In overleg met bewoners kijken we hoe we de inzameling van GF bij appartementen en hoogbouw beter kunnen faciliteren.
- Inzameling Oud Papier en Karton
  De inzameling van OPK (Oud Papier en Karton) blijft voorlopig hetzelfde. De contractperiode van de huidige inzameling loopt tot 1 januari 2023. We gebruiken de tussenliggende periode om onderzoek te doen naar de meest optimale inzameling van OPK, daarbij overleggen we ook met verenigingen over hun rol van bij de inzameling.
- Inzameling PMD
  De inzameling van PMD laat nog steeds een stijgende lijn zien. Vanwege de goede kwaliteit van het ingezamelde PMD in de gemeente Duiven is ervoor gekozen om de huidige inzameling met zakken te handhaven. En de inzamelfrequentie van 1 maal per 2 weken ook te handhaven.
- Inzameling Textiel
  Voor wat betreft de textielinzameling kijken we samen met 2Switch naar mogelijkheden om de inzamelstructuur te optimaliseren.
- Inzameling grof huishoudelijk afval/ Circulair Ambachtscentrum
  Op de middellange termijn willen we graag dat het Afvalaanbiedstation tot een Circulair Ambachtscentrum wordt, waarbij ook kringloop en repaircafé geïntegreerd worden. Zodat meer de nadruk komt op afvalpreventie en hergebruik. Ook op het huidige Afvalaanbiedstation valt nog werk te maken van betere scheiding van de verschillende aangeboden stromen. Minder grofvuil heeft immers ook gevolgen voor het behalen van de VANG resultaten.
- Gescheiden inzameling bij scholen
  Het afval bij scholen is formeel geen huishoudelijk afval. Anderzijds is het van groot belang om kinderen van jongs af aan kennis te laten maken met afvalscheiding. Daarom gaan we in 2021 aan de slag met het gescheiden inzamelen van afval bij scholen in het basisonderwijs.

Kanttekeningen

1.1 De gemeente (en haar inwoners) is een schakel in de keten bij het verminderen van afval
Alleen maximaal scheiden en hergebruik op gemeenteniveau is onvoldoende om de Circulaire Economie te realiseren. De gemeente (en haar inwoners) is een schakel in de keten. De keten moet gesloten zijn om het doel te bereiken. Belangrijke schakels zijn:

- bij het ontwerp van het product rekening houden met hergebruik;
- demontage in verschillende materiaalsoorten;
- materialen gebruiken die goed te recyclen zijn;
- gerecycled materiaal maximaal inzetten.

In het Rijksprogramma voor de Circulaire Economie is het sluiten van ketens een van de belangrijke doelen voor de komende jaren. Het realiseren van de landelijke ambitie van maximaal 30 kilogram huishoudelijk restafval per jaar in 2025 moet in dat licht worden bezien.

3.1 Service en kosten bij ruilen containers is aandachtspunt

In Duiven maakt het merendeel van de inwoners gebruik van een kleine 140 liter container voor het aanbieden van het restafval.
Niet meegerekend zijn de kosten die gemaakt moeten worden als huishoudens met een 140 liter container deze willen ruilen voor een 240 liter container. Vooral voor de groep huishoudens die de restafvalcontainer 24, 25 of 26 keer per jaar aanbiedt kan dit een optie zijn. Het voorstel is om deze huishoudens eerst via communicatie (afvalcoach) te helpen om beter afval te kunnen scheiden. Het huidige ruiltarief bedraagt 27,50 Euro per container.

3.2 Verlaging inzamelfrequentie restafval naar 1 x per 3 weken heeft weinig effect

Een alternatief is om de inzamelfrequentie van restafval te verlagen naar 1 x per 3 weken. Bij een inzamelfrequentie van 1x per 3 weken (= 17x per jaar) hebben inwoners gemiddeld ruimschoots de gelegenheid hun afval aan te bieden. Het aanbiedgemak blijft groot en er zijn fysiek nog steeds weinig belemmeringen om het afval minder goed gescheiden aan te bieden. De extra bronscheiding en de daarmee gepaard gaande kostenbesparing blijven daardoor ook beperkt. Daar komt bij dat de inzamelfrequentie voor restafval van 1x per 3 weken logistiek niet efficiënt uitvoerbaar is naast de tweewekelijkse inzameling van gft-afval. De consequentie daarvan is dat het verlagen van de inzamelfrequentie tot 1x per 3 weken niet of nauwelijks goedkoper is dan de huidige inzamelfrequentie van 1x er 2 weken.

Financiële paragraaf

In 2021/2022 bedragen de kosten voor communicatie (implementatie 4 wekelijkse inzameling restafval per 1 januari 2022) eenmalig € 20.000,--. Deze kosten zijn niet meegenomen in de afvalstoffenheffing voor 2021, maar kunnen worden gedekt uit de voorziening “afvalinzameling”. Dit zal worden meegenomen in de Voorjaarsnota.

Voor 2022 ramen we voor de maatregelen verlaging inzamelfrequentie restafval en verhogen tarief lediging restafvalcontainer een positief saldo van - € 69.751,73. Zie ook tabellen hierboven.
Aanbeveling is om na het jaar van implementatie (dus vanaf 2022) jaarlijks een bedrag van € 32.000,- te begroten voor structurele communicatie. Daarnaast zijn er kosten voor flankerend beleid, zoals de luierinzameling. De kosten van de luierinzameling ramen we op € 12.000,-.

Bij het ter beschikking stelling van het structurele budget voor communicatie resteert naar verwachting een positief saldo van € 25.757,--. Dit zal worden meegenomen in de berekening van de tarieven voor de afvalstoffenheffing, welke worden voorgelegd bij de behandeling van de Begroting 2022.

Participatie en communicatie

Dit nieuwe beleid is tot stand gekomen door een goede samenspraak met de inwoners van de gemeente en met de gemeenteraad.
In het najaar van 2019 nodigden wij op verschillende manieren inwoners uit om met ons mee te denken hoe we samen tot minder restafval kunnen komen. Er is veel informatie opgehaald:

- een enquête onder 4412 inwoners: 832 reacties op de bewonersenquête, een hoge respons en een representatieve uitslag;
- Inspiratieavond 'hoe komen we tot minder (rest-)afval' tijdens dialoogweek gemeente Duiven;
- Groen(e) markt tijdens dialoogweek gemeente Duiven: informatie en inspiratie over minder afval, uitreiken keukenbakjes;
- Eenmalige bijeenkomst klankbordgroep over mogelijke scenario's;
- Daarnaast ontvingen we ook suggesties en opmerkingen van inwoners via social media.

Er is uitgebreid gecommuniceerd tijdens het proces om samen tot minder afval te komen, via de verschillende kanalen. De campagne Samen1Nergie van het programma Circulaire Economie is hierbij het uitgangspunt. Inwoners vertellen bijv. in filmpjes over hoe zij met afvalscheiding omgaan.
De inbreng van inwoners is waar mogelijk meegenomen in het Grondstoffenplan.

Het is belangrijk om inwoners en deelnemers aan de klankbordgroep op de hoogte te houden van ontwikkelingen en de besluitvorming. Momenten om een terugkoppeling te geven op het proces aan inwoners zijn:

- Voorafgaand aan de bespreking op de politieke avond;
- Na besluitvorming in de Raadsvergadering.

Intergemeentelijke samenwerking

-

Bijlagen

201494304 Raadsbesluit Samen minder afval Duiven
201494303 Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven
201494063 Enigma Research – Duiven- Van Afval naar Grondstof, resultaten bewonersonderzoek september 2019

Duiven, 19 januari 2021.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J.(Chris) Papjes	H.C.M. (Ineke) Knuiman
secretaris	loco-burgemeester

ZFD8332CF18

Gemeente Duiven

RAADSBESLUIT

Zaak- & documentnr. : Z/21/075661/201494304

Datum besluitvorming : 23 februari 2021

Onderwerp : Grondstoffenplan Samen minder afval

Samenvatting

De gemeente Duiven heeft de ambitie verdere stappen te zetten naar meer preventie, scheiding en hergebruik van huishoudelijk afval. In het Grondstoffenplan Samen minder afval staan maatregelen die zorgen voor betere afvalscheiding, meer hergebruik van grondstoffen, minder afval en tegemoet komen aan wensen van inwoners. De gemeente stelt zich het doel om de hoeveelheid restafval te verminderen naar maximaal 90 kilo restafval per inwoner in 2025.

De raad besluit

1. Het "Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven" 2021 vast te stellen;
2. Structureel budget beschikbaar te stellen voor communicatie over afvalscheiding, te dekken uit de afvalstoffenheffing;
3. Per 1 januari 2022 de inzamelfrequentie van restafval te verlagen naar 1 keer per 4 weken;
4. Per 1 januari 2022 het tarief voor de lediging van restafval te verhogen;
5. Een inzamelmogelijkheid te realiseren voor luiers en incontinentiemateriaal.

de griffier, de voorzitter,

drs. W.R. (Wouter) Bosch mr. H.B. (Huub) Hieltjes

GRONDSTOFFENPLAN GEMEENTE DUIVEN

Samen minder Afval

Gemeente Duiven

GRONDSTOFFENPLAN GEMEENTE DUIVEN

SAMEN MINDER AFVAL!

Weergave van de inhoud van een gemiddelde restafvalcontainer uit de gemeente Duiven (2019)

de Jonge Milieu Advies, [13-01-2021]
Utrechtseweg 9, 3704 HA Zeist
T. 030 699 15 99 - info@jma.nl
www.jma.nl

Inhoud

1. Inleiding 8
1.1 Samenvatting 9
2. Beleidskaders 12
2.1 Nederlands afvalbeleid 12
2.2 VANG-HHA 12
2.3 Fiscale vergroening 12
2.4 Producentenverantwoordelijkheid 13
2.4.1 Elektrische en elektronische apparaten 13
2.5 Afvaldriehoek 13
3. Evaluatie 15
4. Huidige resultaten 17
4.1 Service 17
4.2 Restafval naar landelijke doelstellingen 19
4.3 Resultaten 20
4.4 Bronscheiding en scheidingspotentieel 20
4.4.1 Scheidingspercentage huishoudelijk restafval 21
5. Samenvatting resultaten participatie 22
5.1 Tevredenheid afvalinzameling algemeen 22
5.1.1 Ledigingsfrequentie 23
5.1.2 Afvalscheiding 23
5.2 Hoofd afvalstromen 24
5.2.1 Keukenafval 24
5.2.2 PMD 24
5.2.3 Oud Papier en Karton (OPK) 24
5.3 Informatievoorziening 24
5.4 Afvalaanbiedstation en Kringloop 25
5.5 Inspiratiesessie/bewonersavond 25
5.6 Groen(e)Markt 25

5.7 Klankbordgroep 25
5.8 Terugkoppeling inwoners 26
6. Visie op de toekomst 27
7. Communicatie 30
7.1 Circulaire economie en communicatie 30
7.2 Verder gaan we doen 31
7.3 Kernboodschap(pen) 32
7.4 Het gewenste resultaat 33
7.5 Samen met Westervoort 33
7.6 Educatie en afvalscheiding op scholen 33
7.7 Resultaten communicatie 33
8. Mogelijke interventies 35
8.1 Basis op orde 36
8.2 Zomerinzameling GFT 36
8.2.1 GFT in hoogbouw 37
8.3 Oud papier en karton 37
8.4 PMD 37
8.5 Luiers 37
8.6 Textiel 38
8.7 Verlagen inzamelfrequentie restafval 38
8.7.1 Flankerend beleid 40
8.8 Verhogen tarief lediging restafval 40
8.9 Combinatie scenario, verlaging ledigingsfrequentie, verhoging prijs 41
9. Voorgestelde besluiten 42

Begrippenlijst

Aansluitingen:	Het aantal huishoudens dat gebruik maakt van het inzamelsysteem.
AEEA:	Afgedankte Elektrische en Elektronische Apparaten (voorheen Wit- en Bruingoed) Dit is een apart afgescheiden gedeelte van het huishoudelijk afval.
Afval	Stoffen, materialen en/of producten waarvan de eigenaar zich wil ontdoen.
Afval beheerkosten:	Alle directe en indirecte kosten die gemaakt worden ten behoeve van het afvalbeheer.
Afvalaanbiedstation:	Een locatie die specifiek bestemd is voor het brengen van gescheiden huishoudelijk afval en grofvuil.(Afvalaanbiedstation: Aas)
Afvaldriehoek:	De afvaldriehoek toont in één oogopslag de beïnvloedbare aspecten van het afvalbeleid: dienstverlening, milieu en kosten. De gemeente voert op al die aspecten regie. Hoe, dat is de uitkomst van de politieke keuzes die de gemeenteraad maakt in het grondstoffenplan. Zo ontstaat evenwicht tussen wensen van burgers, financiële middelen en milieurendement. De landelijke ontwikkeling in het streven naar een circulaire economie zet vooral in op de laatstgenoemde aspect.
Afvalstoffenheffing:	De heffing aan huishoudens in de gemeente waarmee de afvalbeheerkosten bekostigd worden.
Dienstverlening:	Onderdeel van de afvaldriehoek. Hiermee wordt uitgedrukt op welke wijze de verschillende afvalstromen worden ingezameld: het omvat de beschikbare inzamelmiddelen, -frequenties en de te scheiden fracties.
Diftar:	Gedifferentieerd tarief. De afvalstoffenheffing wordt gesplitst in een vast tarief en een variabel tarief. Het vaste tariefdeel wordt bij elk huishouden in rekening gebracht. Per huishouden wordt geregistreerd hoeveel afval aangeboden wordt. Hoe meer afval een burger aanbiedt hoe hoger het variabele deel van de afvalstoffenheffing zal zijn. Omgekeerd levert betere afvalscheiding en het aanbieden van minder afval een lagere variabele afvalstoffenheffing op.
Fractie:	Een fractie is de relatieve hoeveelheid van een bepaald bestanddeel in een mengsel. Fracties zijn daarmee een van de manieren om een concentratie uit te drukken. De relatieve hoeveelheid kan op verschillende manieren worden uitgedrukt.
Glas:	Glazen verpakkingsmateriaal, afgescheiden gedeelte van het huishoudelijk afval, bestaande uit flessen, potten en dergelijke.

Grof huisvuil:	Restafval dat te groot en-/of te zwaar is om in de container te stoppen. Denk daarbij aan oude meubels, vloerbedekking en dergelijke
Hoogbouwklasse	Het percentage hoogbouwwoningen in een gemeente. Duiven valt onder hoogbouwklasse D, 0-19% hoogbouw met ca. 13% hoogbouw.
Inzamelfrequentie:	Het aantal keer dat een fractie aan huis wordt ingezameld.
KCA:	Klein Chemisch Afval: Een deel van het huishoudelijk afval waar chemische stoffen in zitten die schadelijk zijn voor de gezondheid en voor het milieu. Het afval bevat bijvoorbeeld lood, kwik, cadmium, chroom of organische oplosmiddelen. Deze stoffen verontreinigen reststoffen (slakken en rookgasreinigingsresidu) waardoor die moeilijk nuttig kunnen worden toegepast. Ook veroorzaken ze bij verbranding luchtvervuiling en bij storting vervuilen ze het grondwater. KCA wordt gescheiden ingezameld op de milieustraat en met de chemokar.
Kosten:	Hier worden de afval beheerkosten inzichtelijk gemaakt. Onderdeel van de afvaldriehoek.
Milieurendement:	Hiermee worden de inzamel- en scheidingsprestaties uitgedrukt in kilogram per inwoner per jaar of scheidingspercentage. Onderdeel van de afvaldriehoek.
Minicontainer:	Inzamelmiddel aan huis. Minicontainers hebben een volume van 140 of 240 liter.
Omgekeerd Inzamelen:	Het verhogen van de service op in te zamelen grondstoffen en het verlagen van de service op restafval (bijvoorbeeld door het restafval minder frequent in te zamelen of het te laten wegbrengen naar een verzamelcontainer).
OPK:	Oud Papier en Karton. Dit is een apart afgescheiden gedeelte van het huishoudelijk afval.
PMD:	Plastic, Metaal en Drankenkartons. Afkorting voor verpakkingsafval.
Restafval:	Het gedeelte van de afvalstroom van particuliere huishoudens dat overblijft nadat alle bruikbare en recyclebare afvalstromen van de hoofdstroom zijn gescheiden.
Scheidingspercentage:	Het deel van het totale aanbod aan afvalstoffen van huishoudens dat gescheiden wordt aangeleverd.
Textiel:	Verzamelnaam voor een apart afgescheiden gedeelte van het huishoudelijk afval, bestaande uit kapotte of hele kleding, schoeisel en woontextiel zoals gordijnen.
VANG:	Het landelijke programma Van Afval Naar Grondstof. www.vang-hha.nl
Verzamelcontainer:	Inzamelmiddel voor afvalstoffen in de buurt. Verzamelcontainers kunnen boven- of (semi)ondergronds geplaatst zijn.

Leeswijzer

Ook de gemeente Duiven is op weg Van Afval Naar Grondstof. In dit plan gaan we achtereenvolgens in op het landelijke beleid en de huidige stand van zaken, met een korte evaluatie van het aflopende beleid. Vervolgens belichten we de inwonersparticipatie. Daarna beschrijven we visie en doelstellingen voor het nieuwe beleid en mogelijke scenario's die we vervolgens langs de doelstellingen leggen. We eindigen met de voorgestelde interventies om het nieuwe beleid vorm te geven.

Van Afval Naar Grondstof

N.B Het beleid in Nederland is er op gericht om van afval naar grondstof te gaan. Veel gemeenten (ook Duiven) kiezen er daarom voor om te spreken over Grondstoffenbeleid in plaats van Afvalbeleid. In het dagelijkse spraakgebruik wordt nog vaak het woord afval gebruikt. In dit plan spreken we meestal over grondstoffen en grondstoffenbeleid. Soms als het logischer is over afval en afvalbeleid.

Nieuw beleid in onzekere tijd

Afval en grondstoffenbeleid is een zaak van lange adem. Beleidsinterventies in het afvaldomein hebben vaak tijd nodig om in te slijpen. Logisch, want het scheiden van afval heeft veel te maken met het gedrag van mensen in hun eigen huis. Gedragsveranderingen hebben doorgaans tijd nodig.

De Corona pandemie heeft een zeer plotselinge verandering in het gedrag rond afval laten zien. De hoeveelheid huishoudelijk afval nam in korte tijd enorm toe (tussen de 10 en 20%). Het thuiswerken was hiervan een belangrijke oorzaak. Ook de aard van het afval veranderde; bijvoorbeeld door de stijging van de bestellingen via internet nam de hoeveelheid karton enorm toe.

Het thuis blijven heeft blijkbaar ook een impuls gegeven aan het opruimen van het huis. De Afvalaanbiedstations in Nederland zijn overspoeld met bezoekers die grof huishoudelijk afval kwamen aanbieden.

Het jaar 2020 is dus zeker niet representatief als het gaat om de ontwikkelingen rond afval en grondstoffen. Voor het maken van dit plan maken we gebruik van de gegevens tot en met 2019.

Projectgroep

Dit grondstoffenbeleidsplan is gemaakt door:

Anita de Graaf	Beleidsmedewerker afval
Anne van Seters	Medewerker afval
Lisa Polman	Communicatieadviseur
Dorothe Jacobs	Medewerker Participatie duurzaamheid en energie
Lucinda Berendsen	Adviseur Financiën
Piet Burgering	Extern adviseur

1. Inleiding

De gemeente Duiven heeft al goede resultaten behaald met haar Grondstoffenbeleid, met ca. 122 kg restafval per persoon per jaar is Duiven goed op weg. Een volgende stap is wel nodig om aan de ambities uit het Rijksprogramma VANG te voldoen.

Momenteel lukt het scheiden van afvalstromen in de gemeente Duiven al goed. Mede als gevolg van de diftar-strategie behoort Duiven wat betreft afvalscheiding bij de voorlopers in Nederland. Zowel in de eigen hoogbouwklasse als in het totaal.

In 2018 is een coalitieakkoord gesloten waarbij is aangegeven dat de inwoners zo veel mogelijk moeten worden betrokken bij beleidsontwikkeling.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is een belangrijk maatschappelijk thema. Bewustwording van de samenleving is daarbij de eerste belangrijke stap. We gaan op dit thema verder met het programma circulaire economie. Als initiator en aanjager gaan we aan de slag met de drie belangrijke pijlers: namelijk de energietransitie, de grondstoffentransitie en de klimaatadaptatie. We gaan op dit terrein werken met een aantal pilots. We willen het Liemerse energieloket toegankelijker maken en invulling geven aan de voorbeeldfunctie die wij als gemeente hebben met de gemeentelijke gebouwen.

We willen op dit onderwerp deze raadsperiode, samen met de raad en onze inwoners en partners, realistische doelstellingen formuleren die verder reiken dat de 4 jaar van dit akkoord.

Om aan de klimaatdoelstellingen te voldoen zijn de gemeenten Westervoort en Duiven in 2018 gezamenlijk gestart met het programma 'Circulaire Economie'. Dit programma is erop gericht om de veranderingen die op ons afkomen op het gebied van energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie op te pakken.

Circulariteit: *"Door de schaarste van grondstoffen moeten we anders nadenken hoe we met deze grondstoffen omgaan. Circulaire economie is gericht op het optimaal gebruik en hergebruik van grondstoffen in het hele proces van productie tot gebruik."*

Zodoende dient afvalbeleid te worden bezien in het licht van het grotere geheel van de circulaire economie, waarbij afval juist als grondstof voor nieuwe producten kan gelden. Samen met haar inwoners streeft de gemeente daarom naar een leven met minder afval.

In dit rapport wordt in kaart gebracht op welke manier inwoners op dit moment hun afval scheiden en wat de gemeente kan doen om het scheiden van afval te stimuleren en nog eenvoudiger te maken. Een ander onderdeel is het verkennen van mogelijke scenario's die kunnen zorgen voor een betere afvalscheiding en minder restafval. Er wordt onderzocht welke interventies kunnen bijdragen aan het behalen van de Rijksdoelstellingen die zijn vertaald in de VANG-doelstellingen. Aansluitend is het van belang de gevolgen voor kosten en service van de scenario's in kaart te brengen.

Voorafgaand aan het bewonersonderzoek in september 2019 is er een werksessie met de gemeenteraad geweest. Tijdens deze werksessie is een overzicht gegeven van het huidige Nederlandse afvalbeleid. Ook is besproken waar gemeente Duiven staat ten opzichte van de landelijke doelstellingen en ten opzichte van vergelijkbare gemeenten. De uitgangspunten van het nieuwe te vormen afvalbeleid zijn besproken. Daarnaast zijn ook de doelen voor het participatietraject vanuit de gemeente met haar inwoners besproken.

1.1 Samenvatting

De gemeente Duiven is op weg naar een nieuw grondstoffenbeleid. Dit nieuwe beleid is tot stand gekomen door een goede samenspraak met de inwoners van de gemeente en met de gemeenteraad. Iedereen is zich bewust van het belang om de hoeveelheid restafval af te laten nemen en de afvalscheiding te verbeteren. Alhoewel de VANG (Van Afval Naar Grondstof) doelstelling voor 2020 niet is gehaald, heeft de gemeente Duiven wel forse stappen gezet. In dit grondstoffenplan geven we aan welke stappen we voorstellen om de hoeveelheid restafval verder te doen afnemen.

De ambitie van het Uitvoeringsprogramma VANG-Huishoudelijk Afval is om in 2020 te komen tot 75% afvalscheiding. Deze ambitie is geconcretiseerd in een hoeveelheid huishoudelijk restafval (fijn én grof huishoudelijk restafval samen) van maximaal 100 kilogram per inwoner in 2020.
Ook is een 'wensbeeld' benoemd: maximaal 30 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar in 2025.

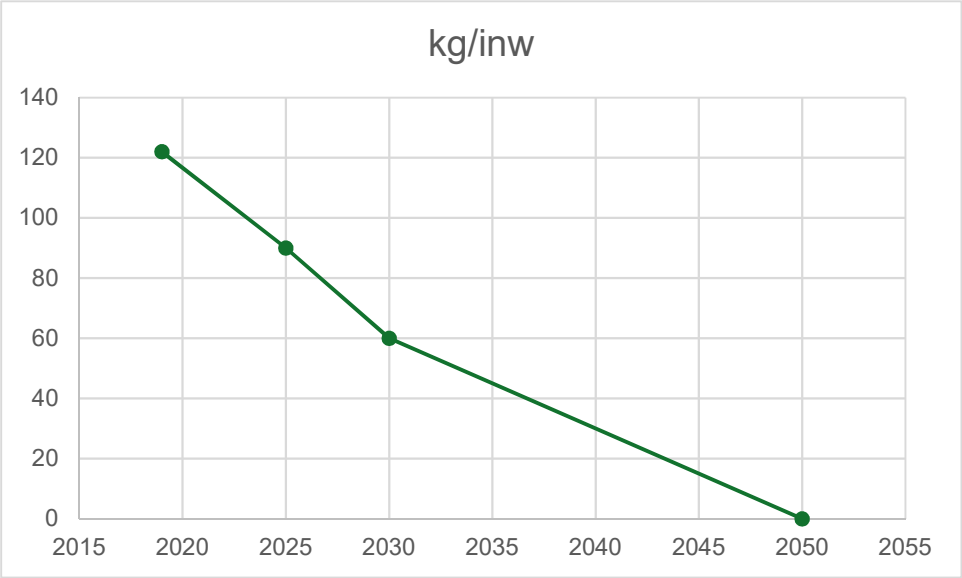
In de onderstaande tabel staat de huidige situatie in de gemeente Duiven aangegeven. Uit de sorteeranalyse blijkt dat er nog grondstoffen in het restafval zitten. Door een betere afvalscheiding kan de hoeveelheid restafval dalen en kunnen de ingezamelde hoeveelheden grondstoffen toenemen.

Tabel 1.1 gescheiden ingezamelde hoeveelheden

Gemeente Duiven 2019	kg/inw
Restafval totaal	122
Restafval Fijn Huishoudelijk	100
Restafval Grof Huishoudelijk	22
GFT	126
Oud Papier en Karton	53
PMD	28
Textiel	4
Glas	22
KCA	1
AEEA	5

De doelstelling van de gemeente Duiven is om van 122 kilo restafval in 2019 (fijn- en grof restafval) te komen tot 90 kilo in 2025 en circa 60 kilo in 2030. Net als bij de landelijke VANG doelstellingen willen we daarbij oog houden voor de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen. Het doel is immers om naar een circulaire economie te komen. Voor die circulaire economie zijn goed herbruikbare grondstoffen van het grootste belang.

Fig. 1.1 Doelstelling kilo's restafval

Het proces

Om het proces om te komen tot een nieuw beleid goed van start te laten gaan en werd gestart met een raadsinformatiebijeenkomst. Aan de hand van het landelijke afvalbeleid werd vastgesteld waar de gemeente Duiven nu staat en wat de ambities zijn. Daarnaast werd gesproken over de inwonerparticipatie.

De participatie kreeg in eerste instantie vorm door een uitgezette enquête. Daarna was er een inspiratiesessie met inwoners om te onderzoeken welke interventies op draagvlak kunnen rekenen. De input van de inwoners werd, gecombineerd met ervaringen elders in het land omgezet naar voorlopige scenario's. Deze scenario's werden vervolgens besproken met een klankbordgroep van inwoners en tijdens een raadssessie.

Het totaal van het voorgaande proces vormt de basis voor dit grondstoffenbeleid.

De uitkomsten

Zoals aangegeven is de inwonerparticipatie opbouwend en prettig verlopen. Uit de enquête kwamen veel suggesties om tot een vermindering van de hoeveelheid restafval en verbetering van de afvalscheiding te komen. Bij de totstandkoming van het beleid is gekeken naar haalbaarheid van deze wensen en suggesties. Niet alles wat gewenst is kan immers (op korte termijn). Wel is steeds is aangegeven waarom wel of niet voor een interventie wordt gekozen.

Uit het gehele participatietraject bleek duidelijk het enorme belang dat door inwoners werd gehecht aan goede communicatie over afval en afvalscheiding. Om resultaat te bereiken is het van belang om doorlopende communicatie op te zetten. Het voorstel is hiervoor jaarlijks vanaf 2022, € 32.000,- vrij te maken. Daarbij willen we bij het ontwikkelen en uitrollen samenwerken met de gemeente Westervoort waar dat kan.

De belangrijkste interventie om te komen tot een afname van het restafval (en een betere afvalscheiding) bestaat uit een combinatie van een tweetal interventies.

Het verlagen van de inzamelfrequentie van restafval. We gaan het restafval niet 1 maal per twee weken inzamelen, maar 1 maal per 4 weken. Zowel in de enquête als in de huidige praktijk zien we dat deze interventie haalbaar is. Daarbij zullen we wel flankerend beleid ontwikkelen, bijvoorbeeld voor gezinnen met kinderen in de luiers.

In combinatie met de verlaging van de inzamelfrequentie zullen we de prijs per lediging van een restafvalcontainer (en van stortingen in een restafval verzamelcontainer) verhogen. Daarbij zullen we ook, zoals aangegeven in het aangehouden amendement bij de begroting 2021, kijken naar de verhouding tussen het vaste- en het variabele tarief.

De inzameling van GFT blijft voorlopig hetzelfde. We wachten af wat de resultaten van een proef met wekelijkse GFT inzameling in de warmere periode in de gemeente Westervoort zijn.

De inzameling van OPK (Oud Papier en Karton) blijft voorlopig hetzelfde. De contractperiode van de huidige inzameling loopt tot 1 januari 2023. We gebruiken de tussenliggende periode om onderzoek te doen naar de meest optimale inzameling van OPK, daarbij overleggen we ook met verenigingen over hun rol van bij de inzameling.

De inzameling van PMD laat nog steeds een stijgende lijn zien. Vanwege de goede kwaliteit van het ingezamelde PMD in de gemeente Duiven is ervoor gekozen om de huidige inzameling met zakken te handhaven.
Voor wat betreft de textielinzameling kijken we samen met 2Switch hoe de textielinzameling verder geoptimaliseerd kan worden.

Op de middellange termijn willen we graag dat het Afvalaanbiedstation zal worden tot een Circulair Ambachtscentrum waarbij ook kringloop en repaircafé geïntegreerd worden. Zodat meer de nadruk komt op afvalpreventie en hergebruik. Maar ook op het huidige Afvalaanbiedstation valt nog werk te maken van betere scheiding van de verschillende aangeboden stromen. Minder grofvuil heeft immers ook gevolgen voor het behalen van de VANG resultaten.

2. Beleidskaders

Het Europees beleid stelt kaders waaraan het afvalbeleid in de landen van de EU moet voldoen. Het Europees beleid streeft naar een circulaire economie. Europa beschikt in beperkte mate over grondstoffen en wil daarvoor op lange termijn niet afhankelijk zijn van anderen. Het Europees beleid wordt overgenomen in het landelijk afvalbeleid en door de gemeenten overgenomen in het eigen beleid voor afvalbeheer. Hieronder staat een korte samenvatting van het landelijk beleid en de op dit moment relevante actuele onderwerpen voor een nieuw grondstoffenbeleid voor de gemeente Duiven.

2.1 Nederlands afvalbeleid

De Europese afvalwetgeving is geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving in de vorm van de Wet milieubeheer (Wm) en het Landelijk afvalbeheerplan (LAP). De Wet milieubeheer verplicht de gemeenten zorg te dragen voor inzameling en verwijdering van afvalstoffen van huishoudens. Deze zorgplicht kent zijn oorsprong in het beschermen van de volksgezondheid. Gemeenten hebben de plicht om het huishoudelijk restafval en het (gescheiden aangeboden) GFT-afval bij elk perceel in te zamelen. Ook zijn zij verplicht papier en karton, verpakkingsafval, glas, textiel, klein chemisch afval, elektr(on)ische apparaten en asbesthoudend afval, gescheiden in te zamelen.

2.2 VANG-HHA[1]

Om de doelen van het programma 'Nederland Circulair in 2050' te halen, moet het huishoudelijk afval beter worden gescheiden. De ambitie is om te komen tot 100 kg restafval per persoon per jaar in 2020. In 2025 zouden we dan moeten komen tot slechts 30 kg restafval per persoon per jaar, om uiteindelijk richting 100% te gaan. In het uitvoeringsprogramma VANG huishoudelijk afval is verder uitgewerkt hoe deze doelstelling wordt bereikt. Dit programma bestaat uit vier actielijnen met daaronder een breed scala aan activiteiten waarop wordt ingezet: preventie, afvalscheiding en recycling krijgen de aandacht. Een logisch gevolg van dit beleid is dat de hoeveelheid huishoudelijk restafval dat verwerkt wordt in verbrandingsinstallaties sterk zal gaan afnemen de komende jaren. De vier actielijnen die het uitvoeringsprogramma hanteert zijn als volgt:

1. Gemeenten formuleren ambitieuze beleidsdoelen
2. Gemeenten zijn in staat om werk te maken van de eigen beleidsdoelen
3. Burgers zijn gemotiveerd bij te dragen aan afvalpreventie en afvalscheiding
4. Ketenpartijen werken samen aan het sluiten van ketens.

2.3 Fiscale vergroening

In het regeerakkoord is de ambitie uitgesproken om de vergroening van het belastingstelsel te versterken. De verhoging van de afvalstoffenbelasting is één van deze milieubelastingen. In het belastingplan voor 2019 heeft de regering besloten om per 1 januari 2019 de afvalstoffenbelasting fors te verhogen van € 13,21 naar € 32,12 per ton. Sinds 2020 wordt deze belasting geheven op al het (rest)afval dat in Nederland ontstaat en dat in Nederland of in het buitenland gestort of verbrand wordt. Op deze manier wil het kabinet dat Nederland meer grondstoffen gaat hergebruiken en minder afval gaat verbranden. Deze belasting bedraagt in 2020 € 32,63, voor 2021 is dit € 33,15.

[1] VANG-HHA staat voor: Van Afval Naar Grondstof, huishoudelijk afval. Dit is het uitvoeringsprogramma van het overheidsbeleid op het gebied van afvalpreventie en stimulering van de circulaire economie. Zie http://www.vang-hha.nl .

2.4 Producentenverantwoordelijkheid

In de raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022 staan afspraken over de inzameling en het hergebruik van verpakkingsmaterialen en de aanpak van zwerfafval. Het verpakkende bedrijfsleven heeft de verantwoordelijkheid voor het ontwerp en de productie van verpakkingen, alsook voor het halen van de recyclingdoelstellingen voor deze verpakkingen. De gemeenten hebben vanaf 2015 de regie over de inzameling en verwerking voor de verpakkingen gekregen. Het verpakkende bedrijfsleven, vertegenwoordigd door het Afvalfonds Verpakkingen, vergoedt de kosten die gemeenten hiervoor maken. In 2017 heeft een tussenevaluatie van de raamovereenkomst plaatsgevonden. Hierin wordt geconcludeerd dat in de resterende periode van de overeenkomst het verpakkende bedrijfsleven meer moeten inzetten op de recyclebaarheid en duurzaamheid van de verpakkingen. Ook zal er meer gedaan moeten worden om de marktvraag voor recycling van kunststoffen te stimuleren. De Europese doelstellingen worden wel gehaald, maar de nationale doelstelling van 90% hergebruik nog niet.

Nieuwe afspraken om de inzameling en recycling van verpakkingen te verbeteren en te vereenvoudigen zijn vastgelegd in '*De Ketenovereenkomst Verpakkingen 2020-2029'*. Gemeenten kunnen er vanaf 2020 namelijk voor kiezen om hun rol in de kunststofketen te beperken tot inzameling. Daarnaast kunnen ze ervoor kiezen zich aan te sluiten bij een samenwerkingsverband van gemeenten. Gemeente Duiven heeft gekozen voor het bronscheidingsmodel. Zij zamelt het PMD in bij huishoudens en levert het in op een overslaglocatie. De gemeente draagt het geaccepteerde materiaal over aan samenwerkingsorganisatie Regie Kunststoffen Nederland (RKN) voor de sortering en de vermarkting. Zij houdt nog wel zicht op de sortering en de vermarkting door aansluiting bij samenwerkingsverband RKN.

De voordelen van deze methodiek:

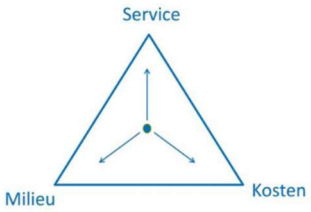
- De gemeente ontvangt een vergoeding over al het ingezameld PMD (bruto) (inclusief metalen, niet-verpakkingen en niet-recyclebare verpakkingen). Er komt een landelijk protocol voor visuele inspectie en afkeurgronden bij de overslag.
- De verrekening van kosten en vergoedingen voor het sorteren/recyclen/vermarkten is een zaak tussen Afvalfonds en het samenwerkingsverband. Hiermee ontstaat een transparanter systeem en verdwijnt het financieel risico voor gemeenten.
- Administratieve last gemeenten vermindert.

2.4.1 Elektrische en elektronische apparaten

De "Regeling voor afgedankte elektronica en elektrische apparatuur" (AEEA) stimuleert hergebruik, recycling en nuttige toepassing van AEEA. Bedrijven die elektr(on)ische apparatuur als eerste in Nederland in de handel brengen, krijgen te maken met producentenverantwoordelijkheid. Zij zijn (mede) verantwoordelijk voor het afvalbeheer van de elektrische en elektronische apparaten die afgedankt worden. Zo zijn ze verantwoordelijk voor het behalen van minimum inzamelpercentages ten opzichte van het op de markt gebrachte gewicht aan apparaten en de inzameling en verwerking. : in 2019 17 kg/inwoner. De producenten hebben zich daarvoor aangesloten bij Wecycle en WEEE.

2.5 Afvaldriehoek

De maatregelen en scenario's zullen steeds worden gerelateerd aan de afvaldriehoek. Dit wil zeggen dat we bij alle maatregelen kijken wat hun invloed is op de service, de kosten en de milieuresultaten.

Het milieuresultaat dat binnen het landelijke VANG-programma wordt gedefinieerd, is de hoeveelheid restafval per persoon per jaar. Als kosten definiëren we de totale kosten voor afvalbeheer voor de gemeente, uiteraard kan dit door vertaald worden naar de hoogte van de afvalstoffenheffing. Service is minder éénduidig te definiëren, waar de één het hebben van een eigen minicontainer als goede service zal beoordelen, zal een ander minder containers in de tuin juist prettiger vinden.

3. Evaluatie

In september 2014 heeft de gemeenteraad de Kadernota Bezuinigingen 2015 – 2018 vastgesteld. In deze kadernota is voor het domein afval een aantal doelstellingen vastgelegd:

- een bezuiniging op afvalgebied van € 868.000;
- meer eigen verantwoordelijkheid van de huishoudens (de vervuiler betaalt);
- kweken van milieubewustzijn.

De doelstellingen werden uitgewerkt in een zevental maatregelen:

- Invoering diftar voor huishoudelijk afval;
- Afschaffen gratis huis aan huis inzameling grof afval (rest en tuin);
- Stoppen inzamelen luiers en incontinentiemateriaal (per 1-7-2015);
- Invoeren pasjessysteem op afvalaanbiedstation (AAS);
- Afschaffen duobakken: schot uit de duobak en tweede minicontainer uitzetten;
- Afvalaanbiedstation uit de afvalstoffenheffing halen/ poorttarief innen;
- Aanbesteding huishoudelijk rest- en gft-afval (per 1-1-2015).

Vanaf 2015 is vaart gemaakt met het invoeren van de maatregelen. De oude duobakken zijn 'ontschot' en gechipt en worden gebruikt als GFT container. Er zijn gechipte restafval containers uitgezet en ondergrondse containers met een toegangssysteem geplaatst. Diftar is ingegaan met ingang van januari 2016.

In 2016 en in 2017 zijn evaluaties gemaakt van het beleid. Belangrijke uitkomsten van deze evaluaties zijn:

- De doelstellingen uit de kadernota zijn gerealiseerd. In een korte tijd is een enorme slag gemaakt in het behalen van de doelstellingen uit de kadernota en de benodigde veranderingen daarvoor in de afvalinzameling in de brede zin van het woord. De veranderingen zijn overall een succes.
- De veranderingen hebben een flinke kostenbesparing opgeleverd. De bezuinigingsopgave uit de kadernota is ruimschoots gehaald.
- Doelstellingen voor vervuiler betaalt en milieubewustzijn: het principe van de "vervuiler betaalt" is ingevoerd en het milieubewustzijn is toegenomen. Door de invoering van de maatregelen is het scheidingsrendement toegenomen van 53.75% in 2015 naar 73.5% in 2016. De invoering heeft de gemeente dus een flinke stap dichterbij de (landelijke) doelstelling van 75% in 2020 gebracht. (Voor verdere afvalresultaten zie hoofdstuk 4. Huidige resultaten).

Uit de evaluatie kwamen ook andere punten naar voren die nader aandacht vroegen:

- Het AAS (Afvalaanbiedstation) is niet kostendekkend;
- Er zijn aansluitingen zonder GF(T) voorzieningen (in de wijken de Ploen en Lombok en in de gestapelde- en hoogbouw);
- Is het mogelijk de haalvoorziening van grof huishoudelijk afval (rest en groen) af te schaffen;
- Problematiek rond kapotte containers voor Oud Papier en Karton (OPK) en de inzamelfrequentie van OPK.

Op basis van de evaluatie uit 2017 en de daarin benoemde uitkomsten en aandachtspunten, is het college van burgemeester en wethouders met de volgende onderwerpen aan de slag gegaan.

- Onderzoeken of inwoners van de gemeente Westervoort aangesloten kunnen worden op het AAS van de gemeente Duiven.

    - *Gebleken is dat de capaciteit hiervoor onvoldoende is. Over verder onderzoek is bestuurlijk overleg tussen de twee gemeenten noodzakelijk.*
- Grondgebonden woning met tuin of uitpandige buitenruimte facultatief een minicontainer voor GFT ter beschikking te stellen.
    - *Minicontainers zijn ter beschikking gesteld. Ook zijn hiervoor clusterplaatsen aangewezen.*
- Onderzoeken of het juridisch mogelijk is de betaalde voorziening van aan huis ophalen van grof rest en groen afval af te schaffen.
    - *Sinds 1 januari 2018 wordt geen grof huishoudelijk restafval meer ingezameld aan huis. Grof groen afval wordt nog wel ingezameld.*
- Vanuit veiligheidsoverwegingen kapotte containers voor Oud Papier en Karton (OPK) niet meer te ledigen totdat deze vervangen zijn.
    - *Kapotte containers vervangen*.
- De inzamelfrequentie van OPK niet te verhogen.
    - *Inzamelfrequentie van OPK is ongewijzigd.*
- Tegen betaling een volumewissel voor OPK en/of GFT containers toe te staan.
    - *Dit is opgenomen in de verordening afvalstoffenheffing.*
- Geen rol te spelen in vervuilingsproblematiek in verzamelruimtes bij hoogbouw.
    - *Hier speelt de gemeente inderdaad geen rol.*
- Zo nodig container capaciteit in verzamelruimtes bij hoogbouw bij te plaatsen
    - *Als hier vragen over zijn gaat de gemeente hierop in.*

De belangrijkste conclusie uit de evaluatie is dat het invoeren van diftar een sterke vermindering van restafval tot gevolg heeft gehad. Gemeente Duiven heeft daarmee een belangrijke eerste stap gezet naar het behalen van de VANG-doelstellingen.

4. Huidige resultaten

In dit hoofdstuk treft u de gegevens aan van de gemeente Duiven. Deze informatie gebruiken we voor het opstellen van de scenario's.

Algemene gegevens Gemeente Duiven	
Aantal inwoners (gemiddeld 2019)	25.332
Aantal huishoudens	10.555
Huishoudens laagbouw	9.393
Hoogbouwklasse	D
Stedelijkheidsklasse	3 (matig stedelijk)

4.1 Service

De service omvat de dienstverlening aan de inwoners waardoor het mogelijk is het afval (gescheiden) aan te bieden.

Tabel 4.1 . Huidige situatie service in Duiven

Service	Gemeente Duiven Haalvoorziening
Restafval	Laagbouw: Minicontainer 140 of 240 liter Hoogbouw: Ondergrondse container
	1 keer per 2 weken
GFT	Laagbouw: Minicontainer 140 of 240 liter Hoogbouw: Minicontainer op verzoek bij tuin/berging
	1 keer per 2 weken
Oud Papier en Karton	Laagbouw: Minicontainer aan huis 1x per 8 weken Hoogbouw: Ondergronds of inpandig
PMD	Laag- en hoogbouw: plastic zakken
	1 keer per 2 weken
Ophalen grofvuil	Uitsluitend brengen naar Afvalaanbiedstation
Ophalen grof tuinafval	Op afroep tegen betaling

kringloopgoederen	Halen is op afroep Herbruikbare goederen (huisraad, AEEA en ijzer) op afspraak ophalen door 2Switch. Dit is gratis.
AEEA	Halen is op afroep (zie ophalen kringloopgoederen) brengen naar Afvalaanbiedstation
gemiddeld aantal ledigingen restcontainer	12 x per jaar
gemiddeld aantal stortingen rest ondergrondse containers	35 x per jaar

Tabel 4.1.2 Afvalstoffenheffing en tarieven

Afvalstoffenheffing	Gemeente Duiven
Basis tarief afvalstoffenheffing	2021
Vastrecht	€ 190,00
Restafvalcontainer	Per aanbieding
240 liter	€ 5,75
140 liter	€ 3,34
Ondergrondse container	€ 1,14
GFT container	Per aanbieding
240 liter	€ 0,00
140 liter	€ 0,00
Afvalaanbiedstation per keer (max 1m3)	€ 12,00 (betaalde stromen)
Grof Tuinafval per keer (max 2m3)	€ 26,15
Een container omruilen	€ 27,50
Vervangen afvalpas	€ 10,00

4.2 Restafval naar landelijke doelstellingen

Sinds 2016 is in de gemeente Duiven de hoeveelheid (fijn) restafval per persoon per jaar redelijk stabiel (zichtbaar in Grafiek 3.1.2). In dat jaar is de inzameling gewijzigd, de interventie met vermoedelijk het meeste effect is de invoering van diftar.

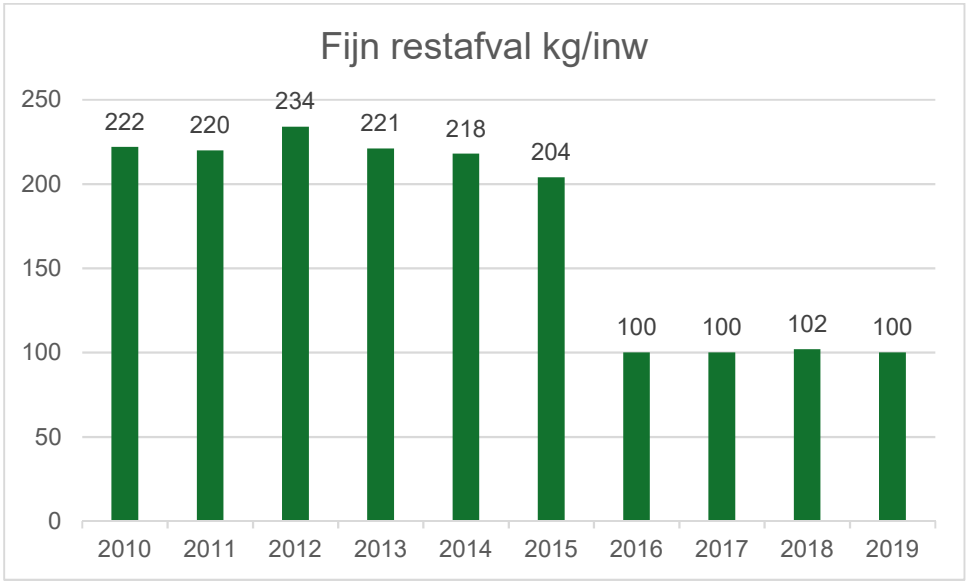
Voor de gemeente Duiven is een vergelijking gemaakt met gemeenten uit dezelfde hoogbouwklasse (D) uit de Benchmark Huishoudelijk afval Peiljaar 2019. De gemeente Duiven doet mee aan deze benchmark.

Tabel 4.2 Restafval 2019 naar vergelijkbare gemeenten hoogbouwklasse D, 2019

De gemiddelde hoeveelheid restafval	gemeente Duiven	Benchmark klasse D
restafval fijn & grof	122 kg/inw	127 kg/inw
fijn restafval	100 kg/inw	111 kg/inw
grof (verbouwings)restafval	22 kg/inw	17 kg/inw

Duiven doet het redelijk tot goed in vergelijking met andere gemeenten uit Hoogbouwklasse D. De hoeveelheid fijn restafval is lager dan vergelijkbare gemeenten, de hoeveelheid grof restafval is wat hoger dan in vergelijkbare gemeenten.

Grafiek 4.1.2 Bron: CBS Statline kg/inwoner fijn huishoudelijk restafval
Vanaf 2016:invoering Diftar.

Bij de overige grondstoffenfracties valt het volgende op.
GFT wordt gemiddeld minder ingezameld dan bij vergelijkbare gemeenten (hoogbouwklasse D). Dit kan er mee samenhangen dat Duiven wat meer verstedelijkt is dan de meeste hoogbouwklasse D-gemeenten. Gemeente Duiven zit in stedelijkheidsklasse 'matig stedelijk'. Dit geeft aan dat er wel veel laagbouwwoningen zijn met relatief kleine perceeloppervlakten. Hierdoor ontstaat minder tuinafval (een groot bestanddeel van GFT).
De lagere hoeveelheid OPK (Oud Papier en Karton) kan samenhangen met de relatief lage inzamelfrequentie van OPK (1 maal per 8 weken waar in Nederland 1 maal per 4 weken gebruikelijk is).

Figuur 4.2.1 Vergelijking grondstoffenstromen Duiven en gemeenten hoogbouwklasse D (Benchmark, 2019)

Grondstoffenstromen	Kg per inwoner gemeente Duiven 2019	Vergelijkbare gemeenten Hoogbouwklasse D
		Kg per inwoner
GFT- en etensresten	126	137
Oud papier en karton	53	58
PMD	28	32
Textiel	4	6
Glas	22	22
KCA	1,31	1,4
AEEA	5	

4.3 Resultaten

Figuur 4.2.2 Vergelijking afvalfracties 2018 - 2019

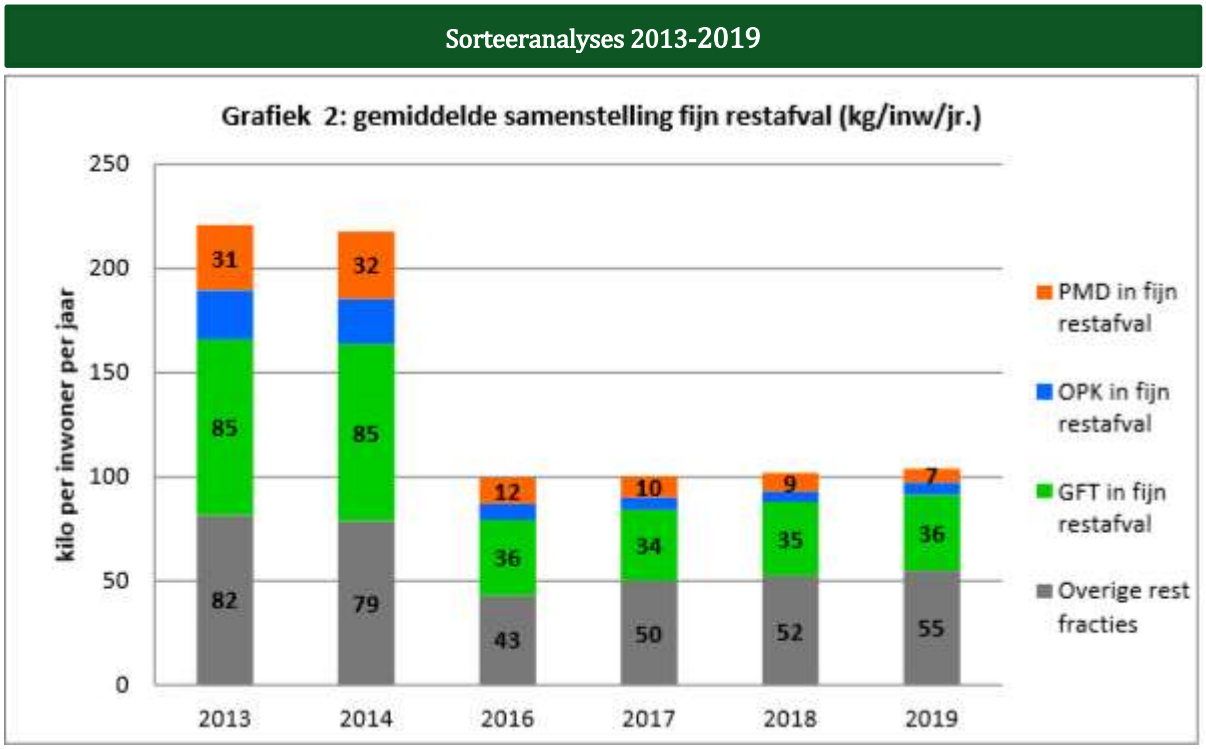
gemeente Duiven alle fracties kg/inw		
	2018	2019
Restafval totaal	120	122
Restafval Fijn Huishoudelijk	102	100
Restafval Grof Huishoudelijk	18	22
GFT	126	126
Oud Papier en Karton	53	53
PMD	26	28
Textiel	7	4
Glas	22	22
KCA	1	1
AEEA	5	5

Er zijn geen spectaculaire wijzigingen geweest in de inzamelresultaten van 2018 naar 2019. De stijging van het restafval is volledig toe te schrijven aan de toename van het grof huishoudelijk afval. Dit wordt landelijk toegeschreven aan de economische voorspoed in 2019. Er is van 2018 naar 2019 weer een toename van de hoeveelheid PMD te zien naar 28 Kg.

4.4 Bronscheiding en scheidingspotentieel

Om tot minder restafval te komen is het belangrijk om te kijken naar welke grondstoffen nog in het restafval zitten. Daarom wordt jaarlijks een sorteeranalyse gehouden. Hierbij wordt de inhoud van restafvalcontainers gesorteerd, zodat een beeld ontstaat hoeveel verschillende andere grondstoffen nog in het restafval voorkomen. De sorteeranalyses voor de jaren 2013 tot 2019 geven het volgende beeld:

Grafiek 4.2.2 Sorteeranalyse gemeente Duiven (Bron Eureco)

Duidelijk is dat de hoeveelheid GFT in het restafval het grootst is. De hoeveelheid PMD in het restafval is niet zo groot qua gewicht maar wel qua volume (PMD betreft 24% van het volume van het restafval). Waar goed scheiden van GFT (en etensresten) kan leiden tot een behoorlijke gewichtsbesparing van het restafval, zo kan goed scheiden van PMD zorgen voor volumebeperking van het restafval.

Scheidingspotentieel

Het scheidingspotentieel zijn de grondstoffen die nu nog in het fijn restafval zitten en die, door betere scheiding er uit kunnen. In het fijn restafval is het scheidingspotentieel dus vooral PMD (nog ca. 7 kg) en GFT (nog ca. 36 kg).

Daarmee is ook zichtbaar dat door alleen goed afval scheiden de VANG doelstelling van 30 kg restafval per persoon per jaar niet haalbaar is. Daarvoor is ook inzet op preventie nodig.

4.4.1 Scheidingspercentage huishoudelijk restafval

Het wenselijk om uiteindelijk als gemeente een scheidingpercentage van 100% te bereiken voor bronscheiding van het restafval. Bij de benchmark hoogbouw D ligt dit percentage op 75%. Voor gemeente Duiven geldt een percentage van 76%. Daarmee voldoet de gemeente Duiven aan de VANG doelstellingen waar het gaat om het afvalscheidingspercentage. Een duidelijke illustratie dat de gemeente op de goede weg is.

Tabel 4.4.3 Scheidingspercentage Huishoudelijk restafval

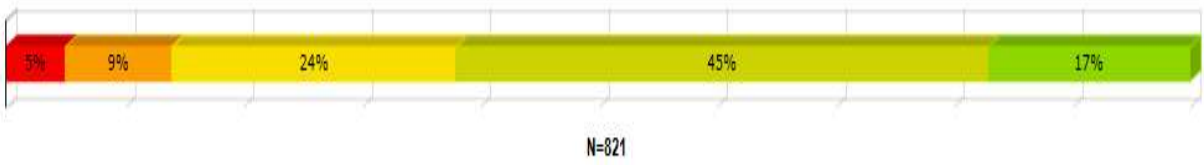
Scheidingspercentage huishoudelijk restafval	gemeente Duiven 2019
Bronscheiding fijn huishoudelijk rest afval	71%
Bronscheiding grof huishoudelijk afval	88%
Bronscheiding huishoudelijk afval totaal	76%

5. Samenvatting resultaten participatie

Als onderdeel van het inwonersparticipatietraject is onder de inwoners een enquête uitgezet. In september 2019 werden 4.412 inwoners schriftelijk benaderd om online deel te nemen aan een enquête. Papieren enquêtes konden ook worden opgehaald bij het gemeentehuis. Het opstellen van de vragenlijst en het verwerken werd gedaan door een professioneel onderzoeksbureau. Door het uitzetten van de enquête aan een aselecte groep inwoners wordt een representatief beeld van de mening van de inwoners verkregen. Met 832 ingevulde enquêtes is dit een representatieve uitslag. Deze respons van 20% is hoog te noemen.

5.1 Tevredenheid afvalinzameling algemeen

Er heerst een algemene tevredenheid over de afvalinzameling in Duiven.

Drie op de vijf inwoners (62%) vinden de afvalinzameling in de gemeente Duiven goed geregeld; zij geven één van de twee groene smileys. Nog eens een kwart (24%) antwoordt neutraal en 14% laat zich negatief uit.

Inwoners in de leeftijd van 25 t/m 44 jaar zijn gemiddeld het meest kritisch op de afvalinzameling. Ook inwoners die gehuwd/samenwonend zijn, en thuiswonende kinderen hebben, zijn gemiddeld kritischer.

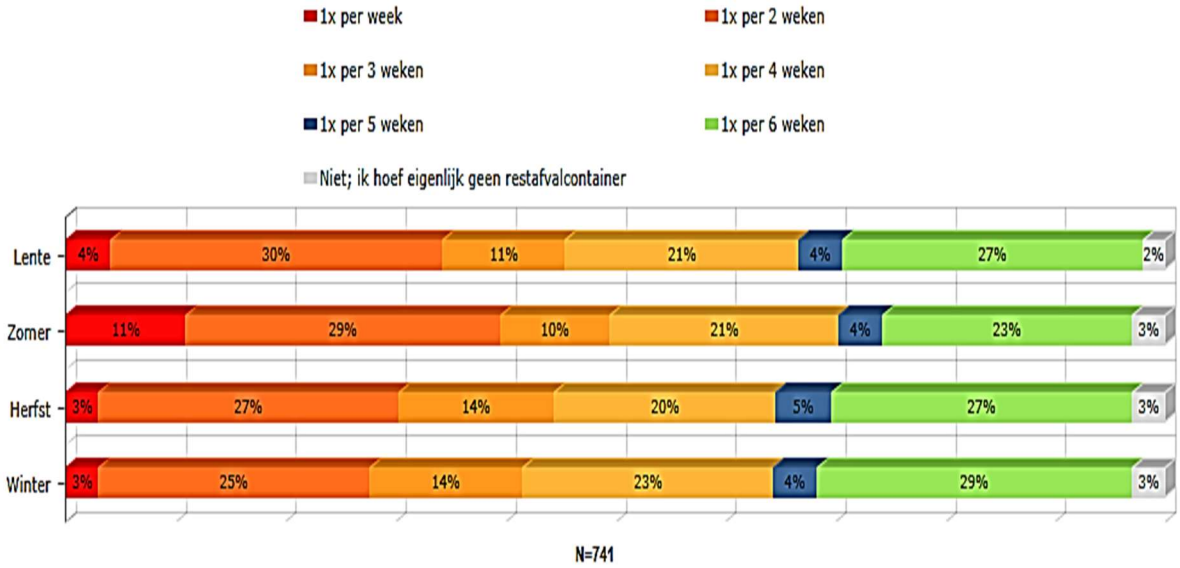
Een aantal verbeterpunten werd regelmatig genoemd.

Verbeterpunten afvalscheiding gemeente Duiven
▶ Een deel van de respondenten geeft aan dat de frequentie van het ophalen van containers in de zomer omhoog moet in verband met stankoverlast. GFT-afval zou in de zomer wekelijks kunnen worden opgehaald.
▶ De frequentie van de papierinzameling kan omhoog
▶ Verbeterpunten lagen voornamelijk bij de plastic zakken voor PMD-afval Inwoners ergeren zich hier regelmatig aan. Bij het bewaren gaat het stinken en wanneer ze langs de weg worden gezet, waaien de zakken bij harde wind over de weg. Ook komt het voor dat katten en/of andere dieren de zakken open maken, waardoor vuilnis op straat ligt.
▶ De kosten van het Afvalaanbiedstation zijn veel inwoners een doorn in het oog: het werkt dumpen of aanbieden bij het restafval in de hand. Graag ziet men meer differentiatie bij de tarieven; ook bij een minimaal aanbod moet nu namelijk €12,- worden betaald. Een aantal inwoners merkt op dat de eerste paar keer aanbieden van afval bij het Afvalaanbiedstation gratis zou moeten zijn.

5.1.1 Ledigingsfrequentie

De respondenten is gevraagd naar hun voorkeur voor het legen van de grijze containers. Op de vraag: *kunt u per seizoen aangeven hoe vaak u wilt dat de restafval container geleegd wordt?* antwoorden de respondenten als volgt:

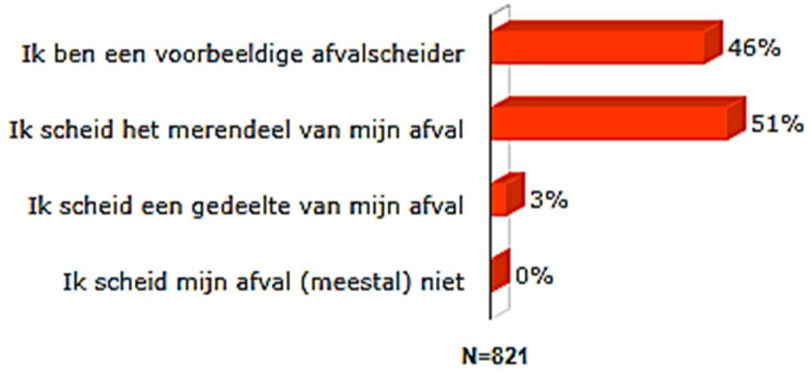
Grafiek 5.1 Aantal gewenste ledigingen

De grijze container wordt op dit moment één keer per twee weken geleegd. Volgens meer dan de helft kan deze frequentie, zelfs in de zomermaanden, wel omlaag. Gemiddeld opteert men *afgerond* voor eens in de vier weken; waarbij de zomer met een gemiddelde van eens in de 3,5 weken de hoogste gewenste ophaalfrequentie kent. Inwoners in de leeftijd van 25 t/m 44 jaar opteren gemiddeld voor een hogere ophaalfrequentie dan oudere inwoners. Dit is ook het geval voor gezinnen met thuiswonende kinderen.

5.1.2 Afvalscheiding

Bijna de helft van de inwoners (46%) typeert zichzelf als een voorbeeldige afvalscheider.

Naarmate men ouder wordt, is men bewuster bezig met afval scheiden; van de 25 t/m 44 jarigen ziet 36% zich als voorbeeldige afvalscheider, terwijl 61% van de inwoners van 65 jaar en ouder zichzelf zo typeert. Gezinnen *met* thuiswonende kinderen scheiden verder hun afval minder nauwkeurig dan inwoners *zonder* thuiswonende kinderen.

5.2 Hoofd afvalstromen

5.2.1 Keukenafval

Wat betreft keukenafval is er een grote groep die deze afvalsoort altijd scheidt, maar geeft ook 12% aan dit maar soms of helemaal nooit te doen. De meest genoemde reden om keukenafval niet altijd te scheiden is de geuroverlast. Nog eens één op de vijf (21%) zegt dat het meegaat in de restafvalcontainer als deze eerder wordt opgehaald. De GFT-bak wordt volgens 18% niet vaak genoeg geleegd, waardoor men er weleens voor kiest om keukenafval niet te scheiden.

5.2.2 PMD

De inzameling van plastic (PMD) kan worden verbeterd: de frequentie van ophalen zou omhoog kunnen en de plastic zakken zouden vervangen kunnen worden voor containers. Het vaker ophalen geeft minder geuroverlast (vooral in de zomer) en de invoer van containers zou kunnen zorgen voor een schoner straatbeeld. De plastic zakken worden namelijk soms niet goed dichtgemaakt of worden opengehaald door katten, waardoor het PMD over straat waait.

5.2.3 Oud Papier en Karton (OPK)

Papier en karton wordt veelal niet gescheiden door de te lage ophaalfrequentie (36%).

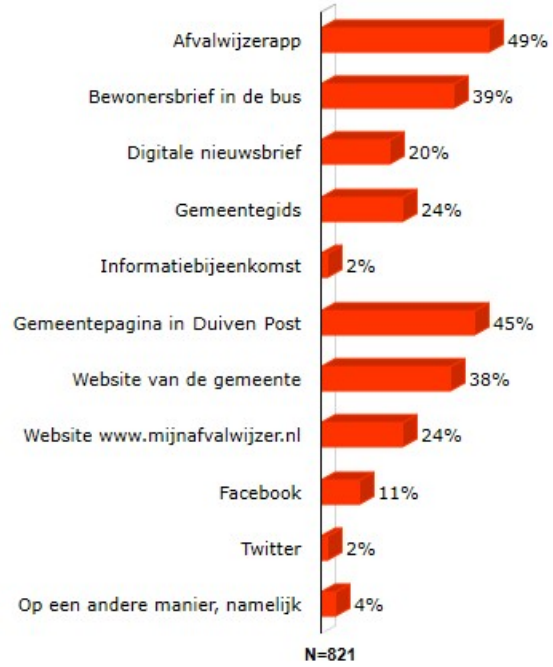
5.3 Informatievoorziening

Inwoners zijn gemiddeld tevreden over de huidige informatievoorziening van de gemeente; de gemiddelde beoordeling op de aspecten ligt, op een 5 puntenschaal tussen de 3,7 en de 4,0. Opvallend is dat minimaal 10% aangeeft de informatievoorziening niet te kunnen beoordelen.

De informatievoorziening is volgens tweederde van de respondenten begrijpelijk. Nog eens 61% is het er (helemaal) mee eens dat de informatie eenvoudig te vinden is en 59% vindt dat er voldoende informatie over afval en afvalscheiding beschikbaar is. Relatief de meeste ontevredenheid heerst er over het moment dat de informatie wordt aangeboden/wordt gecommuniceerd. Dit gebeurt volgens 12% niet altijd op het juiste moment. Overigens vindt 52% dat dit wel het geval is.
De Afvalwijzer-app wordt door 49% genoemd als manier om door de gemeente geïnformeerd te worden. Andere veel genoemde digitale manieren zijn de website van de gemeente (38%) en de website www.mijnafvalwijzer.nl (24%). Nog eens één op de vijf noemt verder de digitale nieuwsbrief.

Offline is de gemeentepagina in Duiven Post een manier waar veel inwoners de voorkeur aan geven (45%). Andere veel genoemde offline manieren zijn een bewonersbrief in de bus (39%) en de gemeentegids (24%).
Een kwart van de inwoners gebruikt de Afvalwijzer-app. Onder inwoners van 25 t/m 44 jaar is het gebruik het hoogst (36%).

Figuur 5.3 Gewenste informatievoorziening afvalscheiding onder inwoners Duiven

5.4 Afvalaanbiedstation en Kringloop

De inwoners storen zich aan het hoge tarief bij het Afvalaanbiedstation. Zo moet bij het wegbrengen van maar één item toch €12,- worden betaald. Op zijn minst zou er echter een differentiatie in de tarieven moeten komen.

5.5 Inspiratiesessie/bewonersavond

Na de enquête is op 1 oktober 2019 een inspiratieavond gehouden met inwoners in het Schutterijgebouw Willem Tell (in Loo). Het was een avond waarbij zowel raadsleden, de portefeuillehouder als inwoners van Duiven aanwezig waren. Het programma bestond uit een plenair deel, waarbij gesproken werd over het Nederlandse afvalbeleid en de resultaten van de enquête. Daarnaast was er een interactief deel. Groepjes inwoners konden hun eigen afvalkalender maken en er waren gesprekken over keukenafval en PMD. Duidelijk werd dat de bezoekers vooral inwoners waren die al met afvalscheiding bezig waren. De reacties van de bezoekers waren zeer positief: “goed dat de gemeente dit doet”.

5.6 Groen(e)Markt

Op 11 oktober vond in het kader van de dialoogweek Duiven een Groen(e)Markt plaats in het Schutterij gebouw Willem Tell (in Loo). Op deze markt konden Inwoners kennismaken met diverse ‘groene organisaties’ uit de gemeente. Zo waren ook 2switch en Goclean de liemers aanwezig en inwoners ontvingen een keukenbakje. Daarbij werd informatiegegeven over afval en afvalscheiding. De markt werd niet heel drukbezocht, maar wel erg gewaardeerd door de bezoekers.

5.7 Klankbordgroep

Een aantal bewoners heeft bij de enquête en bij de inspiratiesessie aangegeven verder mee te willen denken over het afval- en grondstoffenbeleid. Op 21 oktober is een bijeenkomst geweest van deze klankbordgroep. Daarbij zijn de mogelijke interventies besproken. Daarbij is ook gebruik gemaakt van ‘persona’s’, om een breder perspectief op de gevolgen van de interventies te kunnen krijgen. Een aantal deelnemers is inmiddels aangesloten bij de klankbordgroep Samen1nergie en denkt daarin breder mee op thema’s rondom duurzaamheid.

5.8 Terugkoppeling inwoners

Het is belangrijk om inwoners op de hoogte te houden van ontwikkelingen en de besluitvorming. En ze zo te blijven betrekken bij het onderwerp en het doel. Momenten om een terugkoppeling te geven op het proces aan inwoners zijn:

- Voorafgaand aan de bespreking tijdens een politieke avond of raadsvergadering.
- Na besluitvorming in de Raadsvergadering.
- Deelnemers aan de klankbordgroep informeren we over de voortgang.
- Natuurlijk is goede communicatie en informatie ook belangrijk bij de verdere uitwerking van het grondstoffenplan en het invoeren van eventuele maatregelen.

6. Visie op de toekomst

Uit de evaluatie in hoofdstuk 3 blijkt dat in Duiven goede stappen zijn gezet op weg naar een gemeente zonder afval. De hoeveelheid fijn huishoudelijk restafval is in 4 jaar tijd gehalveerd tot 100 Kg per persoon per jaar. De volgende stap om te zetten is de VANG doelstelling van 30 kg restafval (fijn en grof) per persoon per jaar.

Uiteraard is ook voor het toekomstige grondstoffenbeleid de afvaldriehoek van toepassing. Om te komen tot de door de gemeente gewenste resultaten moeten we kijken naar de samenhang van de service, de kosten en het milieu.

Milieu
In 2019 is een informele sessie met de raad geweest over het op te stellen grondstoffenbeleid. De algemene indruk was dat het behalen van de VANG doelstelling (30 kg per persoon per jaar in 2025) een moeilijke opgave zou zijn. Maar dat het goed zou zijn hiernaar te streven zonder de realiteitszin uit het oog te verliezen.
Binnen de VANG doelstelling wordt ook de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen als een belangrijke maatstaf gezien. Veel PMD inzamelen van slechte kwaliteit (en veel afgekeurde vrachten) is niet zinvol. De kwaliteit van de ingezamelde fracties moet dus meegenomen worden in de afwegingen.

Kosten
Door externe factoren wordt de verwerking van met name restafval steeds duurder. Hierbij speelt vooral de verbrandingsbelasting (opgelegd door het Rijk) een grote rol. De verwachting is dat de verbrandingsbelasting de komende jaren verder zal stijgen. De consequentie hiervan is dat de kosten autonoom zullen stijgen. Zelfs bij een gelijkblijvend afvalscheidingsresultaat zullen de kosten toch toenemen. En met de kosten zal ook de afvalstoffenheffing stijgen.
Doelstelling is dan ook de kosten van het grondstoffenbeheer zoveel als mogelijk gelijk te houden. Alhoewel externe invloeden zoals verhoging van de verbrandingsbelasting daar natuurlijk ook invloed op hebben.

Service
In de bewonersenquête hebben de inwoners richting gegeven aan wat ze als een goede service zien. Daarbij is het aanpassen van de ledigingsfrequentie van restafvalcontainers zeker een mogelijkheid. De service doelstelling moet wel bijdragen aan zowel de milieu als ook aan de kosten doelstelling. Ook in de enquête geven de inwoners aan dat ze goede, transparante communicatie als een noodzakelijke service zien om tot goede afvalscheiding te komen.

Beperkte rol gemeente
Het is duidelijk dat de gemeente (en vooral haar inwoners) een schakel in de keten is. Alleen maximaal scheiden en hergebruik op gemeenteniveau is onvoldoende om de Circulaire Economie te realiseren. De keten moet gesloten zijn om het doel te bereiken. Belangrijke schakels zijn:

1. bij het ontwerp van een product rekening houden met hergebruik;
2. demontage in verschillende materiaalsoorten;
3. materialen gebruiken die goed te recyclen zijn;
4. gerecycled materiaal maximaal inzetten;
5. op gemeenteniveau maximaal scheiden en hergebruik promoten.

Als de keten gesloten is komt de Circulaire Economie dichterbij. Het Kennisinstituut voor Duurzame Verpakkingen (KIDV) geeft in het rapport ‘The State of Sustainable Packaging’ (juli 2020) aan dat op dit moment maximaal 70% van

het plastic geheel gerecycled wordt. De ontwikkeling van duurzame verpakkingen is volgens het KIDV noodzakelijk om de doelen van 2050 te realiseren.

VANG-doelstellingen

De ambitie van het Uitvoeringsprogramma VANG-Huishoudelijk Afval is om in 2020 te komen tot 75% afvalscheiding. Deze ambitie is geconcretiseerd in een hoeveelheid huishoudelijk restafval (fijn én grof huishoudelijk restafval samen) van maximaal 100 kilogram per inwoner in 2020.
Ook is een 'wensbeeld' benoemd: maximaal 30 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar in 2025. Dit kan alleen als de verschillende ketens gesloten zijn. Dat is in de huidige situatie nog niet het geval. In het Rijksprogramma voor de Circulaire Economie is het sluiten van ketens een van de belangrijke doelen voor de komende jaren. Het realiseren van de ambitie van 30 kilogram moet dan ook in dat licht worden bezien.

Doelstellingen gemeente Duiven

In 2050 bestaat afval niet meer. Wij formuleren haalbare en realistische tussendoelen voor de korte en middellange termijn.

Gemeente Duiven richt haar ambitie op het zoveel mogelijk verlagen van de hoeveelheid grof en fijn huishoudelijk restafval. Voor 2025 richt het plan zich op maximaal 90 kilo restafval per inwoner per jaar. Met de voorgestelde maatregelen in de periode 2021-2025 is dit een realistisch, maar ook uitdagend doel. Behalve een doelstelling voor 2025 formuleren we ook een ambitie en doorkijk voor 2030. In vergelijking met het jaar 2019 waarin per persoon nog 122 kilo restafval werd verbrand is dit een pittige uitdaging. Gezien de samenstelling van het afval is dit echter niet onmogelijk.

2025: 90 kilo restafval
2030: 60-65 kilo restafval
2050: 0 kilo restafval

Belangrijk is om nogmaals te vermelden dat naast het verlagen van de kilo's restafval, de kwaliteit van de ingezamelde grondstofstromen van belang is. Textiel en PMD dat niet gerecycled kan worden door vervuiling is geen bijdrage aan de Circulaire Economie.
Het grondstoffenbeleid maakt onderdeel uit van het Programma Circulaire Economie, een gezamenlijk programma van de gemeenten Westervoort en Duiven om aan de klimaatdoelstellingen te voldoen.

Route naar 2025, 2030

Er is nog een lange weg te gaan naar 2050. Activiteiten in de nabije toekomst zijn makkelijker te benoemen dan eventuele activiteiten verder in de toekomst. Allerlei technologische ontwikkelingen kunnen in de toekomst versnellen waardoor de zeer ambitieuze doelen misschien makkelijker en sneller realiseerbaar zijn. Anderzijds heeft de gemeente, zoals eerder aangegeven, maar beperkt invloed op een aantal andere schakels in de keten (ontwerp en productie bijvoorbeeld). Dat maakt voorspellen van de toekomstige ontwikkeling lastig.

Doelstelling 2021-2025

onderwerp	doelstelling	indicator	kritische succesfactor	Beoogd resultaat Kg minder restafval/inw/jr.
Verlagen inzamelfrequentie restafval	Betere afvalscheiding	kilo	- Afvalscheiding	**8 kg**
Verhogen tarief Diftar	Betere afvalscheiding	kilo	- Afvalscheiding	**14 kg**
Communicatie	Bewustwording Vergroten, resulterend in het nog beter scheiden van afvalstromen	Kilo	- Mate waarin bewoner meedoet Plan van aanpak plan - Mate waarin bewustwording vergroot wordt	**5 - 10 kg.**
Totaal effect ca.				**32 kg**

Grofvuil en circulair ambachtscentrum

De gemeente Duiven maakt gebruik van het Afvalaanbiedstation. De gemeente Duiven wil met de gemeente Westervoort in overleg om een onderzoek te starten naar de mogelijkheid van een gezamenlijk Afvalaanbiedstation, liefst in de vorm van een circulair ambachtscentrum.

Ook op het huidige Afvalaanbiedstation zijn nog verbeteringen door te voeren om te komen tot een beter scheidingspercentage. Daar waar mogelijk zullen deze natuurlijk worden doorgevoerd.

Een circulair ambachtscentrum is een locatie of netwerk waarbij partijen samenwerken om een hoogwaardig product- en materiaalhergebruik te realiseren. Een circulair ambachtscentrum bestaat bijvoorbeeld uit samenwerking tussen een milieustraat, kringloopwinkel en reparatiewerkplaats (repaircafé). Denk aan recycling en upcycling van bruikbare materialen die naar de milieustraat zijn gebracht. Voor een circulair ambachtscentrum moeten de juiste partners worden gevonden, is er een fysieke locatie nodig en moet er financiering zijn.

In de dienstverleningsovereenkomst met kringloopbedrijf 2Switch is nadrukkelijk ingezet op toename van het volume herbruikbare goederen en op product- en materiaalhergebruik.

7. Communicatie

Om de VANG doelstellingen te bereiken zijn een aantal interventies mogelijk. Een interventie die van groot belang is betreft de communicatie. In dit hoofdstuk beschrijven we de communicatie die nodig is om de inwoners van Duiven de kennis en motivatie te geven hun afval nog beter te scheiden.

In augustus 2019 was de kick-off van de campagne Samen 1Nergie. Onder die vlag communiceren de gemeenten Duiven en Westervoort over alles wat met het programma "Circulaire Economie" te maken heeft. Dit programma is erop gericht om de veranderingen die op ons afkomen op het gebied van energie, circulaire economie en klimaatadaptatie op te pakken. Afvalscheiding en recycling vormen een belangrijk onderdeel van dit programma. De strategie van Samen 1Nergie is bewustwording door positieve effecten de aandacht te geven. Het voornaamste doel van de communicatie is begrip en acceptatie te krijgen voor de maatregelen die genomen moeten worden om de VANG-doelstelling te bereiken. Het is belangrijk om inwoners in een vroeg stadium te betrekken. Communicatie is belangrijk bij alle opties die in dit plan genoemd worden. Niet alleen bij de opties, maar zeker in het algemeen. Vandaar dat communicatie naar inwoners als apart onderdeel wordt opgenomen in het overzicht van interventies. Daarnaast vinden ook inwoners communicatie en informatie vanuit de gemeente belangrijk. Dat is ook naar voren gekomen in de enquête en genoemd tijdens de meedenkavonden.

Circulaire Economie*: "Door de schaarste van grondstoffen moeten we anders nadenken hoe we met deze grondstoffen omgaan. Circulaire economie is gericht op het optimaal gebruik en hergebruik van grondstoffen in het hele proces van productie tot gebruik."*

7.1 Circulaire economie en communicatie

Afgeleid van de uitgangspunten voor de 'participatiestrategie programma Circulaire Economie', zijn dit de vertrekpunten die we hieronder hebben geformuleerd. Deze geven een goede indruk van waar we naartoe willen en hoe we dat willen doen:

- Het (zelf)bewustzijn van inwoners versterken.
- Ze actiever, beter en concreter informeren/voorlichten en bewuster maken van hun eigen verantwoordelijkheid naast die van de overheid.
- Commitment krijgen en zorgen dat de gezamenlijke opgave uitgevoerd wordt.
- Informatieoverdracht: wat zijn de rollen en de taken van de gemeente? Wat betekent dit voor ons?
- Een positieve houding van inwoners ten opzichte van de doelstelling.
- Inwoners activeren in het maken van bewuste keuzes.
- Onzekerheid wegnemen.
- Verwachtingen managen.
- Open en helder communiceren.

Actiepunt:
Voor goede, frequente communicatie is budget en tijd nodig. Dit is een belangrijke voorwaarde. De gemeente Duiven wil daarom structureel uren en budget gaan begroten voor communicatie over het thema afval.

INFORMATIEVOORZIENING

Inwoners zijn over het algemeen redelijk tevreden over de informatievoorziening, toch ligt er behoorlijke ruimte voor verbetering. Van de 832 respondenten gaf minder dan 20% aan niet geheel tevreden te zijn over de

informatievoorziening. Het is van groot belang te kijken welke veranderingen hier mogelijk zijn. Verbeteringen liggen bij begrijpelijkheid, vindbaarheid, de hoeveelheid info en timing.

Er heerst over het algemeen tevredenheid over de informatievoorziening van de gemeente:
- Meer dan driekwart (77%) van de inwoners vindt de informatie begrijpelijk.
- 61% is het eens met de uitspraak dat de informatie eenvoudig te vinden is. Dit geeft wel aan dat hier nog veel ruimte ligt voor verbetering.
- Bijna zes op de tien (59%) vindt dat er voldoende informatie over afval en afvalscheiding beschikbaar is.
- Iets meer dan de helft (52%) kan beamen dat de informatie op het juiste moment wordt aangeboden. Hier kunnen we opnieuw kritisch naar kijken, want dat betekent dat de helft minder tevreden is.

Wel is belangrijk om te noemen dat je niet iedereen kan bereiken met communicatie. Ook wordt meegenomen dat niet iedereen de wil heeft om afval daadwerkelijk (goed) te scheiden. Deze personen zijn lastig te beïnvloeden en krijg je hoogstwaarschijnlijk niet zover om mee te werken aan het behalen van de doelstelling om tot minder restafval te komen. En afval beter te scheiden i.v.m. recycling. Om menselijk gedrag te veranderen moet eerst het gedrag geanalyseerd worden om het te kunnen begrijpen: weten waarom doelgroepen een bepaalde houding vertonen of iets als een probleem zien. Een gebrek aan kennis (doelgedrag, informatie over goed afval scheiden) zorgt er mogelijk voor dat zij iets niet als een probleem zien. Bijvoorbeeld: wanneer mensen niet weten wat er precies bij het PMD hoort, zullen ze er ook verkeerde dingen in gooien. Ze weten niet dat ze het fout doen en zien daardoor het probleem niet. Mensen laten zich sterk sturen door wat anderen doen. Als je ziet dat andere mensen afval netjes in de prullenbak gooien dan volgen de meeste mensen dit gedrag. We realiseren ons dat iedereen iets met het thema heeft, in meer of mindere mate. “Afval is emotie” en iedereen vindt er iets van.

DE BASIS OP ORDE

Los van welke interventies gekozen gaan worden, gaat de gemeente inzetten op acties om de basis goed op orde te krijgen:

- Goed herkenbare containers → eenduidigheid
- Goed herkenbare (grondstof)fractie aanduiding
- Per huishouden heldere informatie over inzameldata
- Duidelijke informatie over de scheidingsregels
- Regelmatig relevante afvalscheidingsinformatie geven (via verschillende kanalen)

Ook uit andere enquêtes over afvalscheiding in het land blijkt dat afvalscheidingsregels voor veel inwoners onlogisch en onduidelijk zijn. Uitleg en toelichting geven op de afvalscheidingsregels is dus (blijvend) noodzakelijk. Dit wordt tevens landelijk opgepakt. Belangrijk is om de juiste informatie op het juiste moment bij de inwoners onder de aandacht te brengen. Informatie moet makkelijk toegankelijk en goed vindbaar zijn. Goede informatie zien inwoners als een belangrijke service. Het is ook een belangrijke stimulans om mee te doen met het bereiken van een betere afvalscheiding.

7.2 Verder gaan we doen

Enkele uitgangspunten die we mee gaan nemen bij de uitwerking van concrete communicatie-acties:

- Belicht alle afvalstromen; dus communiceer niet alleen over de deelstromen die zorgen voor een mogelijke daling van het restafval (naar dat laatste gaat overigens wel de prioriteit uit aangezien daar de meeste winst valt te behalen.)

- Er wordt, waar mogelijk, gebruik gemaakt van landelijke, bestaande campagnes. Denk aan: glas inzamelen of acties die gaan over de inzameling van elektrische apparaten (Wecycle). Of gebruik landelijke acties als kapstok om zelf informatie te verspreiden.

- Acties inzetten (mede afhankelijk van budget). Zo is een bekende landelijk actie 100-100-100. Een uitdaging waarbij 100 gezinnen gedurende 100 dagen 100% afvalvrij proberen te zijn. Er is een platform voor deelnemers en belangstellenden met informatie-uitwisseling. Ook voor de publiciteit is het een aantrekkelijke manier om aandacht te vragen voor afvalpreventie en afvalscheiding.

- De initiatieven die er al zijn worden geïnventariseerd en in de schijnwerpers gezet.: 2Switch, het Repaircafé.

- Inzetten op de digitale afvalwijzer (app en website).
  - Goed kijken hoe dit kanaal nog beter kan worden benut.
  - Hoe kan het aantal gebruikers stijgen.

- Structurele inzet van een afvalcoach is essentieel (op vaste basis, met een duidelijk takenpakket). De communicatie over afval wordt (zo blijkt uit ervaringen in Nederland) soms als afstandelijk ervaren. Er mist een gewone mens-tot-mens toelichting op: wat zijn de scheidingsregels, wat mag waarbij, wat gebeurt er met het (gescheiden) afval. Er wordt ook goed gekeken naar de zichtbaarheid (en op welke momenten dat slim is om te doen).

- Inspireren en aanspreken door goede voorbeelden of ervaringen van anderen te laten zien. Er wordt hieraan een gezicht gegeven (inwoner aan het woord) en gebruik gemaakt van de pay-off: Marjolein doet mee voor duurzaam/ik doe mee voor duurzaam.

- Procesinformatie geven: hoe is dit plan tot stand gekomen. Om zo inwoners proberen te betrekken en mee te nemen in deze ontwikkeling. In de fase voorafgaand aan dit plan is er ingezet op participatie van de bewoners door het uitzetten van een enquête, het organiseren van een meedenkavond, een Groen(e) Markt en een bijeenkomst van een klankbordgroep.
  Dit leverde overigens veel informatie op over de beleving van onze inwoners. Waar ze knelpunten zien. Wat ze goed vinden.

- Laten zien (het liefst met beeldmateriaal) wat er gebeurt met de ingezamelde afvalstroom (sortering en verwerking). Dat maakt ook goed duidelijk waarom afval scheiden (wel) nuttig is. En dat iedereen hier een steentje aan kan bijdragen.

- Aansluiten bij gevoel, beleving van inwoners. De boodschap en toon zijn positief en stimulerend. “We doen het al erg goed, maar het kan nog beter “. Bij veranderingen die worden doorgevoerd leggen we het uit en erkennen we het gevoel: “Dat zal best even wennen zijn”.

Dit wordt nog verder uitgewerkt tot concrete communicatie-acties. Samengevoegd ontstaat dan een middelenmatrix (met ***wie*** wordt er ***hoe*** en ***wanneer*** gecommuniceerd).

7.3 Kernboodschap(pen)

Het is belangrijk om in de communicatie een goede kernboodschap te formuleren, die aansluit bij de doelgroep (ook in toon en taalgebruik). De elementen van de kernboodschap(pen):

- De gemeente wil samen met inwoners proberen de hoeveelheid restafval terug te dringen (de gemeente wil streven naar de VANG-doelstelling). Daarom gaan we veranderingen doorvoeren.

- Afval bestaat niet, afval is grondstof. De meeste producten en materialen die u weggooit, zijn goed opnieuw te gebruiken. Dit zijn waardevolle grondstoffen voor nieuwe producten.

- Best gek dat we grondstoffen soms zomaar weggooien! Want eigenlijk is afval scheiden heel normaal. En het hoeft niet ingewikkeld te zijn.

- Als u de afvalstromen goed scheidt, dan houdt u nog maar een klein beetje restafval over. De restafvalcontainer hoeft u dan minder vaak te laten legen. Dat is ook nog eens gunstig voor de aanslag die u moet betalen voor de afvalstoffenheffing (hoe minder vaak de restafvalcontainer geleegd hoeft te worden, hoe minder u hoeft te betalen).

- Het is van belang te realiseren dat iedereen zelf een bijdrage kan leveren.

7.4 Het gewenste resultaat

Inwoners:

- Weten waarom de veranderingen worden ingevoerd.
- Weten wat die veranderingen zijn.
- Weten waarom het belangrijk is dat ze minder restafval produceren.
- Krijgen van de gemeente goed bruikbare informatie over afval scheiden en inzamelen.
- Scheiden afval beter en belangrijk: letten beter op wat ze aanschaffen, kiezen voor minder verpakkingsmateriaal. En letten op verspilling.
- Dat leidt dus tot een daling van het aantal kilo's restafval.
- Bij een blijvende afname resulteert dat in een circulaire economie! Oftewel het hergebruiken van grondstoffen.

7.5 Samen met Westervoort

De gemeente Westervoort gaat ook aan de slag met nieuwe communicatie rondom afval en afvalscheiding. Voorstel is om de communicatie samen met Westervoort te ontwikkelen en uit te voeren.

7.6 Educatie en afvalscheiding op scholen

De gemeente zet zich in voor het geven van educatie over (zwerf)afval op scholen. Immers jong geleerd is oud gedaan. Naast de lessen gaan we ook kijken of het mogelijk is om in de klassen en op scholen afvalscheiding beter mogelijk te maken. Zo kunnen de kinderen dezelfde afvalscheiding toepassen op school en hopelijk ook thuis.

7.7 Resultaten communicatie

In het bovenstaande deel zijn de doelen van communicatie helder omschreven. Het is moeilijk om in cijfers uit te drukken wat het milieuresultaat van de communicatie-inspanning is. Zeker ook omdat doorgaans de communicatie in combinatie (en in dienst) van specifieke interventies wordt ingezet. De hierboven beschreven communicatie-opzet richt zich op daadwerkelijke gedragsverandering. Omdat de communicatie ook in de periode na de implementatie plaats zal vinden kan er in de loop van de tijd bijgestuurd worden. Op basis van behaalde resultaten kunnen daar waar nodig aanpassingen worden aangebracht. Voor een meerjarig communicatieplan plus uitvoering wordt doorgaans uit ervaring bij andere gemeenten tussen de € 3 en € 5 per huishouden/per jaar gerekend (inclusief uitvoering). In de gemeente Duiven zou dit neerkomen op tussen de € 32.000 en € 53.000 per jaar. Het effect van een goede communicatie-campagne kan ingeschat worden op een vermindering van restafval van 5 tot 10 kg per persoon, zie de tabel hieronder:

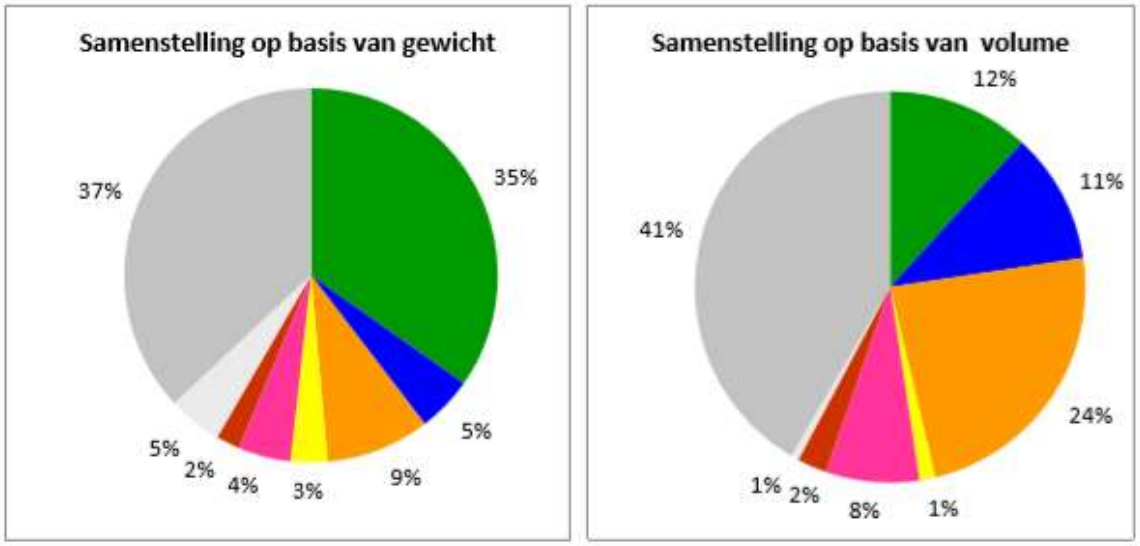
Indicatie communicatie	€/huishouden/jaar
Jaarlijkse kosten Communicatiecampagne	€ 3
Milieu	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval (toename GFT & PMD)	-5 tot -10

Aanbeveling is om na het jaar van implementatie (dus vanaf 2022) jaarlijks een bedrag van € 32.000 te begroten voor structurele communicatie.

8. Mogelijke interventies

In dit hoofdstuk kijken we naar mogelijke interventies om tot minder restafval en (nog) betere afvalscheiding te komen. De mogelijke interventies komen voort uit het participatietraject en uit ervaringen elders in Nederland. Onderstaand worden de verschillende mogelijke interventies gewogen op hun toepasbaarheid en wenselijkheid in de gemeente Duiven.

In hoofdstuk 3 is beschreven wat de hoeveelheid en de samenstelling van het fijn restafval is in de gemeente Duiven. Uit de samenstelling van het restafval blijkt ook het scheidingspotentieel (wat kan nog uit het restafval).

	GFT		Herbruikbaar papier/karton
	PMD		Glas herbruikbaar
	Textiel incl. schoeisel		Hout
	Steen/puin		Alle overige fracties

De percentages in de bovenstaande taartdiagrammen zijn afgerond op gehele getallen en kunnen daardoor iets afwijken van genoemde percentages in tabellen van bijlagen.

In onderstaande tabel is aangegeven hoeveel kilo's van de verschillende fracties er nog in het fijn restafval aanwezig zijn, zoals aangetroffen bij de sorteeranalyse uit 2019

Aanwezig in fijn restafval 2019	Kg/inw
GFT	36,4
waarvan Keukenafval	*28,1*
PMD	6,7
Oud Papier & karton	5,9
Textiel	5,1
Glas	3,5

Het mag duidelijk zijn dat GFT (en dan vooral keukenafval) qua gewicht het meeste scheidingspotentieel heeft. PMD heeft vooral qua volume een groot scheidingspotentieel. Het mag ook duidelijk zijn dat zelfs als alle deze grondstofstromen volledig uit het fijn restafval zouden verdwijnen (wat een illusie is) dan zou nog de VANG doelstelling van 30 Kg per persoon per jaar (in 2025) niet gehaald worden. Ook inzetten op het voorkomen van afval is dus noodzakelijk om die doelstelling te halen.

8.1 Basis op orde

Zoals al is aangegeven is het van belang om de basis op orde te hebben. Daarom is het goed periodiek te kijken of de inzamelmogelijkheden voor bijvoorbeeld textiel en glas nog op orde zijn. Zijn er voldoende brengpunten, zien die er netjes uit, worden de containers voldoende en tijdig geledigd. Samen met goede communicatie over deze grondstoffracties kan hier een extra stimulans van uitgaan.

8.2 Zomerinzameling GFT

Uit de bewonersenquête en uit de inspiratiesessie blijkt dat inwoners regelmatig klagen over stank overlast door GFT containers in de zomer. Sommige gemeenten kiezer ervoor om GFT in de warmere maanden (april tot oktober andere gemeenten kiezen voor de periode juni tot en met augustus) wekelijks in te zamelen in plaats van eenmaal per twee weken.

Voornaamste reden voor deze verhoging van de inzamelfrequentie is de geuroverlast. Ervaring in andere gemeenten in Nederland laat zien dat er niet veel meer GFT door wordt ingezameld. De afname van restafval is ook niet erg groot. Wel wordt het door inwoners als een zeer prettige service ervaren. De kosten zijn relatief hoog (7 tot 15 extra inzamelrondes afhankelijk van de gekozen periode).

De gemeente Westervoort gaat in 2021 een proef doen met zomerinzameling van GFT. Het voorstel is om de evaluatie en resultaten van de proef in Westervoort af te wachten. Ondertussen kan in de communicatie wel extra aandacht worden gegeven aan het voorkomen van stank uit de gft-container in de zomer. Er zijn tal van mogelijkheden om de stank tegen te gaan. Tegelijkertijd kan er informatie gegeven worden aan hoogbouwbewoners hoe GFT beter te scheiden is.

8.2.1 GFT in hoogbouw

Voor veel inwoners is nog winst te behalen in het gescheiden houden van het keukenafval (GF, Groente en Fruit). Dit geldt zeker voor bewoners van appartementen en hoogbouw. In overleg met bewoners kijken we hoe we de inzameling van GF bij appartementen en hoogbouw kunnen faciliteren.

8.3 Oud papier en karton

In de enquête heeft iets meer dan een derde van de respondenten aangegeven meer OPK (Oud Papier en Karton) te gaan scheiden als het regelmatiger ingezameld zou worden. Nu is de inzameling eenmaal per 8 weken. Er zijn op dit moment nogal verschuivingen rond het OPK.

- Minder oud papier door digitalisering (minder kranten en tijdschriften)
- Meer karton door online aankopen
- Lage opbrengst voor oud papier en karton
- Inzamelaars geven aan bij voorkeur niet meer samen te werken met vrijwilligersorganisaties (hiervoor geeft men veiligheid en logistieke redenen).

Het inzamel en verwerkingscontract OPK van de gemeente Duiven loopt nog tot 1 januari 2023. Voorstel is om de huidige situatie (met inzameling 1 maal per 8 weken) te continueren. En ondertussen onderzoek te doen naar de manier en frequentie van inzameling die de gemeente vanaf januari 2023 wil toepassen. Daarbij zal dan rekening gehouden kunnen worden met de veranderende situatie (oa meer karton).

8.4 PMD

Voor de inzameling van PMD wordt gebruik gemaakt van transparante Plastic zakken. De resultaten zijn goed te noemen. Zowel de hoeveelheid PMD (28 kg per persoon per jaar) als de kwaliteit (geen afkeur van vrachten PMD) zijn een positieve uitzondering in Nederland. De goede kwaliteit is mede te danken aan het inzamelen met de (transparante) zakken.

In de enquête wordt door 38% geuroverlast aangegeven als reden om PMD niet te scheiden. Net als bij GFT zou de frequentie van PMD inzameling volgens de respondenten omhoog kunnen naar 1 maal per week. Net als bij het verhogen van de GFT inzameling is dit een dure interventie die slechts een beperkte PMD winst zal opleveren.

In de enquête is soms de voorkeur uit gesproken om PMD te gaan inzamelen met minicontainers. Gezien de resultaten op het gebied van kwaliteit en hoeveelheid is het advies om de huidige inzamelstructuur intact te laten.

8.5 Luiers

Een deel van het restafval bestaat uit luiers en incontinentiemateriaal. Bij een gemiddeld kind in de luierleeftijd komt er gemiddeld zo'n 22 Kg luiers per maand vrij. Er zijn een tweetal mogelijkheden om de hoeveelheid luiers in het restafval te verminderen.

Wasbare luiers

Gezinnen met jonge kinderen kunnen gebruik maken van wasbare luiers in plaats van wegwerpluiers. Dit is niet alleen een manier om restafval te beperken, er is daadwerkelijk sprake van afvalpreventie. De moderne wasbare luiers zijn net zo makkelijk en comfortabel als de wegwerpluiers.

Gemeenten kunnen het gebruik van wasbare luiers stimuleren door communicatie en door het geven van een 'starterspakket' aan jonge ouders. Op deze manier maken de ouders kennis met het gebruik van deze luiers. De keuze voor wasbare luiers en/of wegwerpluiers is daarna aan de ouders zelf.

Gescheiden inzameling van luiers

Sinds 2019 staat in Weurt een installatie voor de verwerking van luiers en incontinentiemateriaal. Een deel van het materiaal wordt verwerkt tot plastic korrels, een deel van het afbreekbare materiaal wordt vergist (en daarna verbrand). Formeel mag deze vorm van verwerking geen recycling heten, maar nuttige toepassing.

De gemeente moet inzamelpunten voor de luiers en incontinentiemateriaal realiseren. Doorgaans is dit bij het Afvalaanbiedstation en bij crèches en kinderdagverblijven. Vanaf deze locatie vindt inzameling en transport plaats naar de verwerking in Weurt. De kosten voor deze manier van luierverwerking zijn hoger dan de verwerking van restafval. Uitgaande van inzameling van ca. 40% van de luiers in de gemeente Duiven zullen de kosten naar schatting € 11.000,- per jaar bedragen.

8.6 Textiel

De gemeente heeft een prima infrastructuur voor textielinzameling. Daarnaast zijn er ook minder gereguleerde inzamelpunten. Niet alle textiel inzamelpunten hebben een gemeentelijke vergunning. Daarom zijn er zeker mogelijkheden voor verbetering. Samen met 2Switch willen we gaan kijken hoe de textielinzameling verder geoptimaliseerd kan worden.

8.7 Verlagen inzamelfrequentie restafval

Om de hoeveelheid restafval te verminderen maken gemeenten vaak gebruik van de 'service' prikkel. Dit wil zeggen dat de service op restafval wordt verlaagd en de service op grondstoffen beter kan worden. De serviceprikkel voor restafval kan zijn het omgekeerd inzamelen (restafval op afstand naar een ondergrondse container brengen), of de frequentieverlaging van het inzamelen van restafval. In sommige gemeenten wordt naast het verlagen van de inzamelfrequentie ook gekozen voor een standaard kleinere minicontainer (140 liter).

Om te komen tot minder restafval kan de service op restafval lager worden gemaakt. Dit kan bijvoorbeeld door de inzamelfrequentie van restafval te verlagen. Op dit moment is de inzamelfrequentie voor restafval 1 maal per 2 weken. Door de inzamelfrequentie te verlagen naar 1 maal per 4 weken, is een goede afvalscheiding in het huishouden nog belangrijker.

In Nederland zijn al ca 55 gemeenten die zijn overgegaan op frequentieverlaging, waaronder buurgemeenten Westervoort, Zevenaar, Doesburg en Lingewaard.

In onderstaande tabel treft u de kilo's fijn restafval per persoon per jaar (2019) van een aantal Nederlandse gemeenten uit hoogbouwklasse D die en diftar en frequentieverlaging (1 maal per 4 weken inzameling restafval) toepassen. Uiteraard kunnen de inzamelsystemen van de verschillende gemeenten op andere aspecten afwijken.

Gemeente	rest kg /Inw
Twenterand	73
Oirschot	55
Gemert-Bakel	45
Cranendonck	76
Westervoort	105
Deurne	74

Uit de inwoners enquête blijkt geen grote weerstand tegen het verlagen van de inzamelfrequentie. Gemiddeld 67% heeft geen bezwaar tegen een verlaging naar 1 maal per 3 weken. Ongeveer 55% heeft geen bezwaar tegen een verlaging naar 1 maal per 4 weken. Daarbij moet wel aandacht zijn voor mogelijke stankvorming bij het restafval in de zomer.

Dat er weinig bezwaar is tegen het verlagen van de inzamelfrequentie van restafval is ook logisch. De container werd in de gemeente Duiven 2020 al gemiddeld 1 maal per 4 weken aangeboden voor inzameling (12,8 keer per jaar). Verschil in beleving (nu kan de container om de week aangeboden worden) zal het voornaamste effect moeten hebben. Bovendien is bij een lagere frequentie van restafval de frequentie van GFT relatief hoger. Hierdoor zal naar verwachting GFT beter gescheiden worden. Door PMD beter te scheiden kan veel volume bespaard worden. Ook het PMD zal dus beter gescheiden worden.

Doordat er in de gemeente Duiven al diftar bestaat, kunnen we het aantal aanbiedingen per huishouden achterhalen. In onderstaande tabel is aangegeven hoe vaak een container per huishouden werd aangeboden.

Aantal aanbiedingen per jaar 2020	Percentage huishoudens
1 tm 13	56,18%
14 tm 23	31,08%
24 tm 26	12,70%

Te zien is dat ruim 56% van de huishoudens in 2020 de restafval container maar 13 keer of minder aanbood. Voor deze groep heeft een verlaging van de inzamelfrequentie geen gevolgen.

Iets minder dan een derde van de huishoudens biedt de container tussen de 14 en 23 keer per jaar aan. Het doel van dit grondstoffenbeleid is om minder restafval te hebben. De verlaging van de frequentie is daar een goede interventie voor. Natuurlijk is goede voorlichting belangrijk om dit doel mogelijk te maken.

Ruim 12% van de huishoudens bood de restafval container 24, 25 of 26 keer per jaar aan in 2020. Deze laatste zullen dus een flinke stap in het afval scheiden moeten zetten om voldoende te hebben aan 1 maal per 4 weken ledigen.
Niet meegerekend zijn de kosten die gemaakt moeten worden als huishoudens met een 140 liter container deze willen ruilen voor een 240 liter container. Vooral voor de groep huishoudens die de restafval container 24, 25 of 26 keer per jaar aanbiedt kan dit een optie zijn. Het voorstel is om deze huishoudens eerst via communicatie (afvalcoach) te helpen om beter afval te kunnen scheiden. Als men dan alsnog een grotere container wil deze tegen een tarief van € 15,- ter beschikking te stellen.

In onderstaande tabel is aangegeven wat het verschil is in kosten vergeleken met het huidige tarief en wat de verlaging van de hoeveelheid restafval is bij 1 maal per 4 weken inzamelen. Let op; de kosten zijn omgerekend naar huishouden per jaar, het milieurendement is omgerekend naar per persoon per jaar.

Samenvatting Scenario restafval 1 maal per 4 weken		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/ jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	**-€ 56.022,52**	-€ 5,31
Milieu	**ton/jaar**	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval	-394	-16
Verwacht totaal scheidingspercentage	79%	

Voor de implementatie van dit scenario zal een eenmalig budget voor communicatie van ca € 20.000,- nodig zijn.

In dit scenario is er financieel voordeel door de lagere kosten van inzameling (minder inzamelrondes) en de lagere kosten van verwerking van restafval. In dit scenario's is de afname van het restafval (kilo) vrijwel volledig toe te schrijven aan de afname van het GFT in het restafval.

8.7.1 Flankerend beleid

In de enquête werd een frequentieverlaging niet als problematisch gezien. Ook de huidige praktijk laat zien dat minder frequent restafval inzamelen gemiddeld geen probleem hoeft te zijn. Er zijn natuurlijk altijd huishoudens waar de frequentieverlaging wel voor overlast kan zorgen. Denk bijvoorbeeld aan gezinnen met kinderen in de luierleeftijd of mensen met incontinentiemateriaal (zie ook paragraaf 8.5). Het is belangrijk daar flankerend beleid op in te richten. Daarbij kan gedacht worden aan:

- Campagne om gebruik te maken van wasbare luiers om zo de hoeveelheid luierafval sterk te verminderen
- Beperking van de kosten voor lediging of mogelijkheid extra container voor medisch noodzakelijk incontinentiemateriaal (conform huidige regeling)
- Gescheiden luierinzameling bijvoorbeeld via kinderdagverblijven en crèches

We onderzoeken welk flankerend beleid het beste past bij de gemeente Duiven en de wensen van de inwoners.

8.8 Verhogen tarief lediging restafval

Sinds 2016 maakt de gemeente Duiven gebruik van een gedifferentieerd tarief (diftar). Inwoners betalen een vastrecht (ongeacht de huishoudgrootte) en betalen per keer dat de minicontainer voor restafval wordt aangeboden, of restafval in de ondergrondse container wordt gedaan. De prijs voor het ledigen van de minicontainer restafval is afhankelijk of het een kleine (140 liter) of een grotere (240 liter) container betreft.

De variabele tarieven zijn in vergelijking met het gemiddelde tarief in Nederland bij gemeenten met eenzelfde vorm van diftar, zeer laag. Ook in vergelijking met buurgemeente Westervoort (met een lagere service is op restafval) is het variabele tarief in Duiven laag. In onderstaande tabel de gegevens van 2021.

Tarieven 2021	Duiven	Westervoort	Gemiddeld NL
Vastrecht	€ 199,00	€ 173,46	
Lediging 140 liter	€ 3,34	€ 8,02	€ 5,55
Lediging 240 liter	€ 5,75	€ 9,99	€ 8,66
OC per zak	€ 1,14	€ 1,12	€ 1,71

Van het verhogen van de prijs van de lediging van een restafvalcontainer zal de prikkel tot betere afvalscheiding uit gaan. Immers, voor afval dat niet in de restafvalcontainer komt hoeft niet te worden betaald. Bij het al teveel verhogen van de prijs zal de kans op het vervuilen van andere grondstoffen toenemen.

Door middel van een regressieanalyse (statistisch analyse) is een inschatting gemaakt wat de hoeveelheid restafval zou worden per persoon per jaar als de ledigingstarieven gelijk zouden worden aan de tarieven in Westervoort (€ 9,99 voor een 240 en € 8,02 voor een 140 liter container).

Samenvatting Scenario verhoging diftar tarief		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	-€ 58.858,19	-€ 5,58
Milieu	**ton/jaar**	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval	-191	-8
Verwacht totaal scheidingspercentage	77%	

Dit scenario laat zien dat als de prijs per lediging stijgt, de hoeveelheid restafval zal dalen. Door deze daling worden de totale kosten van inzameling en verwerking van restafval lager dan bij het huidige ledigingstarief.
In dit scenario wordt de afname van het restafval veroorzaakt door minder GFT in het restafval (ca. 5Kg), minder PMD (ca. 2 Kg) en minder glas (ca. 1 kg).

Bij de behandeling van de begroting 2021 is een amendement ingediend om te komen tot een andere verdeling tussen het vastrecht en het variabele tarief. Het is belangrijk om bij de verdeling tussen vast en variabel tarief te waken voor de 'diftarparadox'. Door veel kosten (ook vaste kosten) toe te rekenen aan het variabele tarief bestaat het risico dat bij een succesvol beleid er te weinig inkomsten zijn (variabel) om de totale kosten te dragen. Immers doordat minder containers worden aangeboden zijn er minder inkomsten. Er zal dus een goede verdeling tussen het vaste en variabele tarief gevonden moeten worden.

Voor de begroting 2022 zal een concreet voorstel gedaan worden voor het nieuwe ledigingstarief. Daarbij zal de wens tot het verhogen van de prijsprikkel uit het amendement worden meegenomen met inachtneming van het risico van de diftarparadox. We richten ons op een ledigingstarief van ca. € 5,- voor een 140 liter en ca € 7,50 voor een 240 liter container.

8.9 Combinatie scenario, verlaging ledigingsfrequentie, verhoging prijs

Uiteraard is het mogelijk de bovenstaande twee scenario's te combineren. Daarbij wordt zowel de frequentie van de restafval inzameling aangepast als de prijs per inzameling omhoog gebracht.

Belangrijk is dat de interventies wel een goede uitleg meekrijgen in de communicatie.

Samenvatting combinatie scenario		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	-€ 69.751,73	-€ 6,61
Milieu	**ton/jaar**	**kg/inw/jaar**
Verwachte afname restafval	-545	-22
Verwacht totaal scheidingspercentage	81%	

Voor de implementatie van dit scenario zal een eenmalig budget voor communicatie van ca € 20.000,- nodig zijn.
In dit scenario bestaat de afname van restafval (22 kg) uit 17 kg GFT, 4 kg PMD en 1 kilo glas.

9. Voorgestelde besluiten

Op basis van het participatietraject en de ervaringen elders in Nederland is het voorgaande beleidsplan tot stand gekomen. Onderstaand treft u een kort overzicht van de voorgestelde besluiten:

1. **Communicatie**
   Uit het gehele participatietraject blijkt duidelijk het enorme belang dat door inwoners wordt gehecht aan goede communicatie over afval en afvalscheiding. Om resultaat te bereiken is het van belang om structurele communicatie acties te doen. Het voorstel is hiervoor jaarlijks vanaf 2022, € 32.000 vrij te maken. Daarbij willen we bij het ontwikkelen en uitrollen van de communicatiecampagne samenwerken met de gemeente Westervoort waar dat kan.

2. **Zomerinzameling GFT**
   De inzameling van GFT blijft voorlopig hetzelfde. We wachten af wat de resultaten van een proef met wekelijkse GFT inzameling in de warme zomermaanden in de gemeente Westervoort zijn.

3. **GFT inzameling bij hoogbouw**
   Voor veel inwoners is nog winst te behalen in het gescheiden houden van het keukenafval (GF, Groente en Fruit). Dit geldt zeker voor bewoners van appartementen en hoogbouw. In overleg met bewoners kijken we hoe we de inzameling van GF bij appartementen en hoogbouw kunnen faciliteren.

4. **Inzameling Oud Papier en Karton**
   De inzameling van OPK (Oud Papier en Karton) blijft voorlopig hetzelfde. De contractperiode van de huidige inzameling loopt tot 1 januari 2023. We gebruiken de tussenliggende periode om onderzoek te doen naar de meest optimale inzameling van OPK, daarbij overleggen we ook met verenigingen over hun rol van bij de inzameling.

5. **Inzameling PMD**
   De inzameling van PMD laat nog steeds een stijgende lijn zien. Vanwege de goede kwaliteit van het ingezamelde PMD in de gemeente Duiven is ervoor gekozen om de huidige inzameling met zakken te handhaven. En de inzamelfrequentie van 1 maal per 2 weken ook te handhaven.

6. **Inzameling Textiel**
   Voor wat betreft de textielinzameling kijken we samen met 2Switch naar mogelijkheden om de inzamelstructuur te optimaliseren.

7. **Circulair Ambachtscentrum**
   Op de middellange termijn willen we graag dat het Afvalaanbiedstation tot een Circulair Ambachtscentrum wordt. waarbij ook kringloop en repaircafé geïntegreerd worden. Zodat meer de nadruk komt op afvalpreventie en hergebruik. Maar ook op het huidige Afvalaanbiedstation valt nog werk te maken van betere scheiding van de verschillende aangeboden stromen. Minder grofvuil heeft immers ook gevolgen voor het behalen van de VANG resultaten.

8. **Gescheiden inzameling bij scholen**
   Het afval bij scholen is formeel geen huishoudelijk afval. Anderzijds is het van groot belang om kinderen van jongs af aan kennis te laten maken met afvalscheiding. Daarom gaan we in 2021 aan de slag met het gescheiden inzamelen van afval bij scholen in het basisonderwijs.

De belangrijkste interventie om te komen tot een afname van het restafval (en een betere afvalscheiding) bestaat uit een combinatie van een tweetal interventies.

9. **Verlagen Inzamelfrequentie restafval**
   Het verlagen van de inzamelfrequentie van restafval. We gaan het restafval niet 1 maal per twee weken inzamelen, maar 1 maal per 4 weken. Zowel in de enquête als in de huidige praktijk zien we dat deze interventie haalbaar is. Daarbij ontwikkelen we wel flankerend beleid, bijvoorbeeld voor gezinnen met kinderen in de luiers.

10. **Verhogen tarief lediging restafval**
    In combinatie met de verlaging van de inzamelfrequentie verhogen we de prijs per lediging van een restafvalcontainer (en voor een storting in een restafval verzamelcontainer). Daarbij kijken we ook, zoals aangegeven in het aangehouden amendement bij de begroting 2021, kijken naar de verhouding tussen het vaste- en het variabele tarief. Dit betekent dat het uitgangspunt voor de toerekening van de inzamel- en verwerkingskosten van het restafval aan het variabele tarief wordt losgelaten.

de Jonge Milieu Advies
Utrechtseweg 9, 3704 HA Zeist
T. 030 699 15 99 - info@jma.nl
www.jma.nl

Rapportage Van Afval naar Grondstof

1. Onderzoeksverantwoording

2. Resultaten

Bijlagen

3. Uitsplitsingen

4. Vragenlijst

Achtergrond
De gemeente Duiven wil graag samen met inwoners op weg naar een leven met minder afval. De gemeente wil gezamenlijk streven naar meer hergebruik en naar minder afvalproductie. Om hier goed beleid op te kunnen maken, is een onderzoek uitgevoerd onder de inwoners. Via het onderzoek is o.a. in kaart gebracht op welke manier inwoners op dit moment hun afval scheiden en wat de gemeente kan doen om het scheiden van afval nog eenvoudiger te maken.

Methode van onderzoek
Voor dit inwonersonderzoek is gebruik gemaakt van kwantitatief (online) onderzoek. Uit het totale inwonersbestand van de gemeente is een representatieve steekproef getrokken van 4.412 inwoners van 21 jaar en ouder. De representativiteit is vooraf gecontroleerd op een juiste verdeling naar leeftijdsgroepen en wijken. De geselecteerde inwoners zijn per brief benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. Hierbij kregen inwoners de keuze om online deel te nemen of om een versie van de vragenlijst op papier in te vullen. Om ervoor te zorgen dat alleen uitgenodigde inwoners konden deelnemen aan het onderzoek is gebruik gemaakt van een unieke inlogcode. Alleen met deze inlogcode had men toegang tot de vragenlijst. De online vragenlijst is geprogrammeerd in het "responsive" onderzoekssysteem van Enigma Research. Hierdoor kon de vragenlijst, middels één universele link, zowel via mobiele telefoon, tablet als laptop worden ingevuld. De antwoorden zijn verwerkt via een beveiligde "https" verbinding.

Steekproef
Er zijn 4.412 inwoners per brief benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. Uiteindelijk zijn 883 inwoners gestart met het invullen van de vragenlijst; dit geeft een responspercentage van 20%. 832 inwoners ronden de vragenlijst af. Na de responscheck zijn er 11 personen verwijderd uit de respons; 10 woonden niet (meer) in de gemeente Duiven en 1 persoon is verwijderd vanwege onzuivere respons. De uiteindelijke netto steekproef komt hiermee uit op 821 afgeronde vragenlijsten. Deze steekproefomvang geeft een maximale foutmarge van 3,4% t.o.v. de werkelijke situatie. Dit betekent dat een gevonden resultaat in het onderzoek in werkelijkheid maximaal 3,4% lager of 3,4% hoger kan liggen.

Steekproefverdeling

Leetijdgroepen	Aantallen	Steekproef verdeling %	Werkelijke verdeling %
21-24 jaar	11	1%	7%
25-44 jaar	156	19%	26%
45-64 jaar	371	45%	44%
65 jaar of ouder	283	34%	23%
Totaal	**821**	**100%**	100%

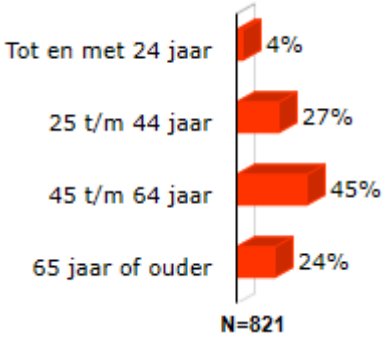
Wijk	Aantallen	Steekproef verdeling %	Werkelijke verdeling %
Het Broek	5	1%	0%
West (Duiven-Noord)	121	15%	15%
Oud Zuid (Duiven-Noord)	65	8%	10%
Centrum (Duiven-Noord)	36	4%	3%
De Vergert (Duiven-Noord)	62	8%	9%
De Nieuweling (Duiven-Noord)	54	7%	5%
De Ploen (Duiven-Noord)	28	3%	3%
Noord (Duiven-Noord)	20	2%	4%
Lommerweide (Duiven-Noord)	76	9%	7%
Zuidwest (Duiven-Zuid)	95	12%	12%
Zuidoost (Duiven-Zuid)	151	18%	18%
Groessen	67	8%	8%
Loo Gld	41	5%	4%
Totaal	**821**	**100%**	

Herweging
De verdeling van de netto steekproef naar leeftijdsgroepen en wijk is vergeleken met de werkelijke verdeling volgens het CBS. Om de verhoudingen helemaal recht te krijgen is een herweging toegepast. De resultaten in het onderzoek geven een representatief beeld van de inwoners van de gemeente Duiven van 21 jaar en ouder. Het aantal respondenten (N) dat onder de tabellen staat weergegeven is ongewogen.

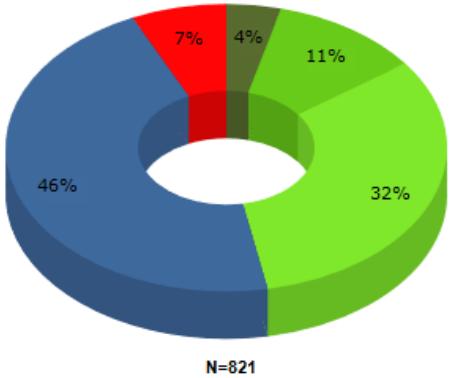
Enigma Research
Enigma Research is gespecialiseerd in het uitvoeren van online kwantitatief marktonderzoek. We gaan hierbij innovatief te werk en zien het als een uitdaging om nieuwe ontwikkelingen op het gebied van (smart)technologie toe te passen bij de benadering van respondenten. We voeren onze marktonderzoeken uit met behulp van zelfontwikkelde onderzoeksoftware. Door onze kennis van ICT en marktonderzoek met elkaar te combineren, zijn wij in staat om marktonderzoeksoplossingen aan te bieden die naadloos aansluiten op de wensen van onze opdrachtgevers.

Gemeente Duiven

Leeftijd

Gezinssituatie

- Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)
- Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)
- Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)
- Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)
- Anders

Gebied

	n	%
Het Broek	5	1%
West (Duiven-Noord)	121	15%
Oud Zuid (Duiven-Noord)	65	8%
Centrum (Duiven-Noord)	36	4%
De Vergert (Duiven-Noord)	62	8%
De Nieuweling (Duiven-Noord)	54	7%
De Ploen (Duiven-Noord)	28	3%
Noord (Duiven-Noord)	20	2%
Lommerweide (Duiven-Noord)	76	9%
Zuidwest (Duiven-Zuid)	95	12%
Zuidoost (Duiven-Zuid)	151	18%
Groessen	67	8%
Loo Gld	41	5%
Totaal	**821**	

Soort woning

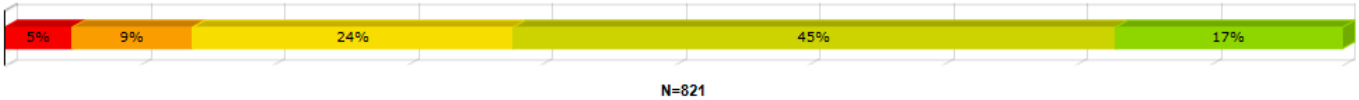
2. Resultaten

Resultaten - Huidige situatie/gedrag

Gemeente Duiven

Vraag 5: Hoe vindt u dat de afvalinzameling is geregeld in de gemeente Duiven?

N=821

"Het 2-wekelijks ophalen van het groenafval is niet goed, vooral in zomer niet. Het lijkt wel alsof er sinds de invoering van deze regeling het aantal vliegen enorm is gegroeid."

"Het betalen van brengen van afval naar De Ploen vind ik een grote achteruitgang."

"Afval dat in Ploenstraat moet worden ingeleverd is heel veel geld voor weinig afval."

"Sinds de nieuwe manier van afval verzamelen, zie ik verschrikkelijk veel zwerfafval. Vooral in centrum en rond de scholen. De groenbak is veel te groot."

"Papier zou vaker opgehaald mogen worden."

"Ik vind het huishoudelijk afval brengen naar het Afvalaanbiedstation in Duiven slecht geregeld. In andere gemeenten kun je bijv. met een pasje 4/5 keer per jaar gratis storten. In Duiven betaal je €12,- per kubieke meter. Te zot voor woorden."

"Er zou vaker plastic ingezameld moeten worden."

"Afvalscheiding qua grondstof is goed, ophaalfrequentie ook goed. Tarief Ploen is te hoog."

"We hebben een ondergrondse container, dus kunnen in vergelijking met containers minder groot restafval kwijt. Dat moet worden aangeboden bij de stort, maar daarvoor zijn de kosten telkens €12,- per keer. Dit is belachelijk hoog."

"Plastic afval moet beter. Zakken worden niet dichtgeknoopt. Met harde wind gaat de inhoud en vaak ook de hele zak door de straat."

"Alleen stoort het me dat ik steeds het plastic twee weken moet verzamelen."

"Alleen voor luiers en incontinentie materiaal nog een oplossing."

- Drie op de vijf inwoners (62%) vinden de afvalinzameling in de gemeente Duiven goed geregeld; zij geven één van de twee groene smileys. Nog eens een kwart (24%) antwoordt neutraal en 14% laat zich negatief uit.
- Inwoners in de leeftijd van 25 t/m 44 jaar zijn gemiddeld het meest kritisch op de afvalinzameling. Ook inwoners die gehuwd/samenwonend zijn, en thuiswonende kinderen hebben, zijn gemiddeld kritischer.
- Kritiek is er o.a. over de frequentie van het ophalen van het groenafval; vooral in de zomer is ééns in de twee weken volgens sommigen te weinig. Ook storen inwoners zich aan het hoge tarief bij het Afvalaanbiedstation. Zo moet bij het wegbrengen van maar één item toch €12,- worden betaald.
- Verder kan de inzameling van plastic (PMD) worden verbeterd: de frequentie van ophalen kan omhoog en ook de manier van aanbieden (in plastic zakken aan de weg) kan anders worden geregeld. De zakken waaien namelijk geregeld over de weg en/of worden opengemaakt door katten en andere beesten; dit geeft rommel.
- Tot slot kan de frequentie van papier ophalen volgens sommige inwoners omhoog.

Vraag 6: Wat kan volgens u bij de afvalinzameling in de gemeente Duiven nog beter?

*Word Cloud**

N=649

*Een Word Cloud is een visuele weergave van een lijst met woorden. Hoe vaker een woord voorkomt in de tekst, hoe groter het wordt afgebeeld. De volledige lijst met open antwoorden is te vinden in de aparte bijlage die geleverd is bij deze rapportage.

- De frequentie en de manier van ophalen van het PMD-afval verdient aandacht. Inwoners vinden het verzamelen van PMD-afval in plastic zakken een stap terug in de tijd. De plastic zakken waaien over de weg bij stormachtig weer en worden opengehaald door katten of andere beesten. Daarnaast is het bewaren van PMD-afval in plastic zakken in de zomer geen pretje i.v.m. ongedierte en geuroverlast. Inwoners willen graag een aparte container voor PMD-afval. Ook moet de frequentie van ophalen worden verhoogd.
- Verder zouden inwoners het fijn vinden als het GFT-afval in de zomer wekelijks wordt opgehaald, ook in verband met geuroverlast en maden. Daarnaast zien sommigen graag dat het oud papier vaker wordt opgehaald.
- De kosten van het Afvalaanbiedstation zijn veel inwoners een doorn in het oog: het werkt dumpen of aanbieden bij het restafval in de hand. Graag ziet men meer differentiatie bij de tarieven; ook bij een minimaal aanbod moet nu namelijk €12,- worden betaald. Een aantal inwoners merkt op dat de eerste paar keer aanbieden van afval bij het Afvalaanbiedstation gratis zou moeten zijn.
- Tot slot missen een aantal inwoners de mogelijkheid om incontinentie afval (luiers etc.) apart aan te bieden; dit kon eerder wel.

Vraag 7: Wat kan volgens u bij de afvalinzameling in de gemeente Duiven afgeschaft of verminderd worden?

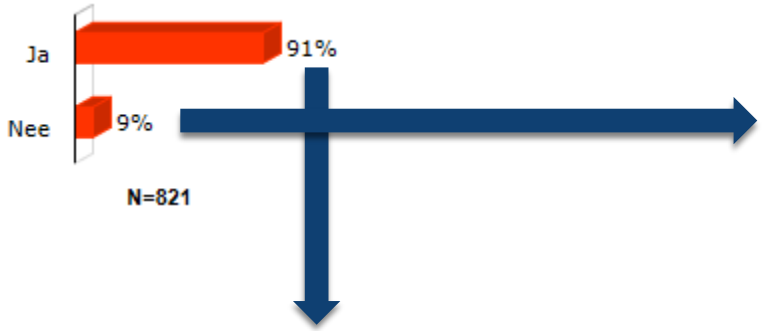
*Word Cloud**

*Een Word Cloud is een visuele weergave van een lijst met woorden. Hoe vaker een woord voorkomt in de tekst, hoe groter het wordt afgebeeld. De volledige lijst met open antwoorden is te vinden in de aparte bijlage die geleverd is bij deze rapportage.

- De kosten bij het Afvalaanbiedstation moeten volgens de inwoners worden veranderd. Het liefst ziet men dat het wegbrengen de eerste paar keer per jaar gratis wordt. Op zijn minst zou er echter een betere differentiatie in de tarieven moeten komen.
- De plastic zakken voor PMD-afval moeten worden afgeschaft en worden vervangen voor containers.
- De frequentie van het ophalen van de grijze container voor restafval kan volgens inwoners wel *omlaag*; eens per twee weken is te vaak.
- GFT-afval kan in de winter minder vaak en dan in de zomer vaker worden opgehaald.

Vraag 8: Heeft u een eigen grijze container (niet gezamenlijk) voor restafval?

Vraag 10: Hoeveel vuilniszakken stort u ongeveer per vier weken?

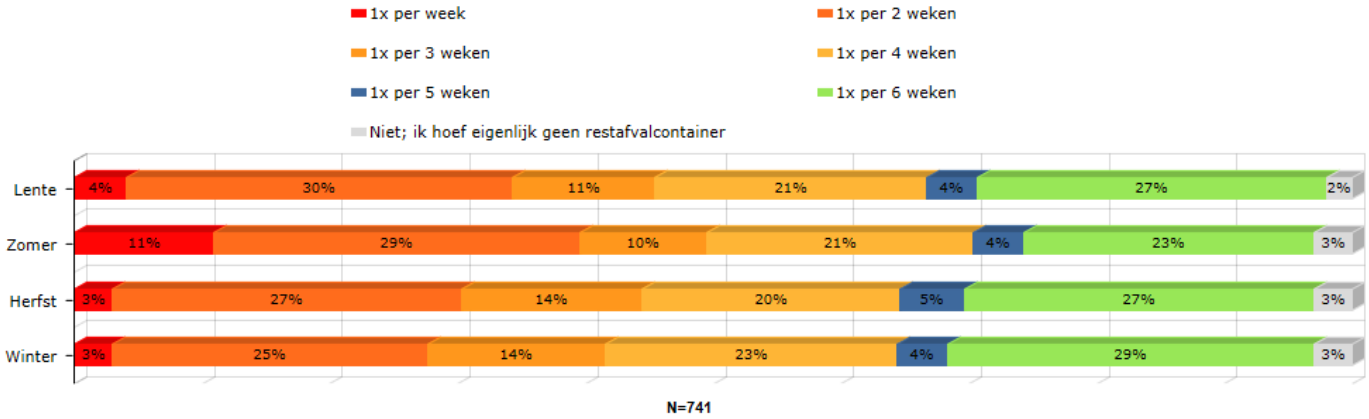

3,1

Vuilniszakken per 4 weken

(N=62)

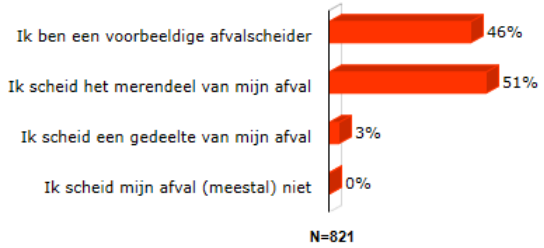
Vraag 9: Kunt u per seizoen aangeven hoe vaak u wilt dat de grijze container geleegd wordt?

- Verreweg de meeste inwoners hebben een eigen grijze container voor restafval (91%). Eén op de tien (9%) heeft dit niet; zij storten gemiddeld 3,1 vuilniszakken per vier weken.
- De grijze container wordt op dit moment in Duiven één keer per twee weken geleegd. Volgens meer dan de helft kan deze frequentie, zelfs in de zomermaanden, wel omlaag. Gemiddeld opteert men *afgerond* voor eens in de vier weken; waarbij de zomer met een gemiddelde van eens in de 3,5 weken de hoogste gewenste ophaalfrequentie kent.
- Inwoners in de leeftijd van 25 t/m 44 jaar opteren gemiddeld voor een hogere ophaalfrequentie dan oudere inwoners. Dit is ook het geval voor gezinnen met thuiswonende kinderen.

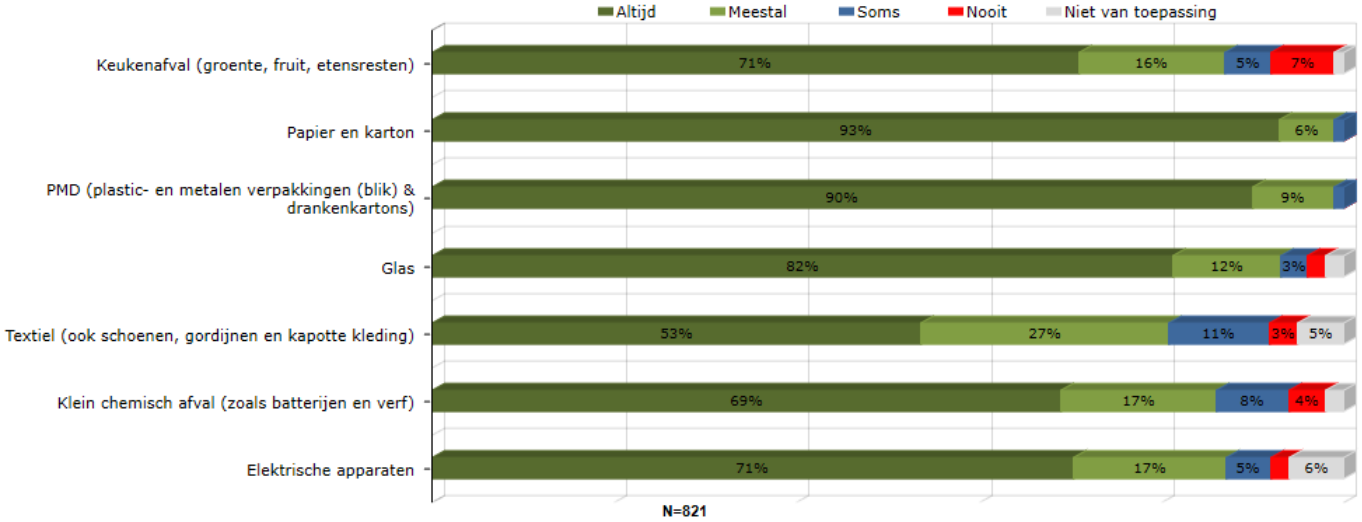
Gemeente Duiven

Vraag 11: Welke van onderstaande uitspraken past het best bij u?

Vraag 12: Geef per afvalsoort aan hoe vaak u dit gescheiden aanbiedt (en dus niet in de restafvalcontainer doet of in de vuilniszak doet voor de verzamelcontainer):

- Bijna de helft van de inwoners (46%) typeren zichzelf als voorbeeldige afvalscheiders. Nog eens 51% zegt het merendeel van het afval te scheiden. Slechts 3% scheidt slechts een gedeelte van het afval en niemand geeft aan zijn of haar afval (meestal) niet te scheiden.
- Naarmate men ouder wordt, is men bewuster bezig met afval scheiden; van de 25 t/m 44 jarigen ziet 36% zich als voorbeeldige afvalscheider, terwijl 61% van de inwoners van 65 jaar en ouder zichzelf zo typeren. Gezinnen *met* thuiswonende kinderen scheiden verder hun afval minder nauwkeurig dan inwoners *zonder* thuiswonende kinderen.
- Papier en karton, maar ook PMD-afval wordt door vrijwel iedereen altijd gescheiden aangeboden. Ook het scheiden van glas gaat prima (82% altijd en 12% meestal). Zeven op de tien scheiden verder altijd elektrische apparaten (71%).
- Het scheiden van textiel verdient de meeste aandacht; slechts 53% doet dit altijd en één op de zeven (14%) doet dit slechts soms of helemaal niet.
- Wat betreft keukenafval is er een grote groep die deze afvalsoort altijd scheidt, maar geeft ook 12% aan dit maar soms of helemaal nooit te doen. Dit is ook het geval bij klein chemisch afval.

Gemeente Duiven

Vraag 13 t/m 18: Wat zijn voor u redenen om … niet altijd te scheiden?*

	Keukenafval	Papier en karton	PMD	Glas	Textiel	Elektrische apparaten
Te veel moeite	13%	10%	9%	15%	10%	17%
Het interesseert me niet zo	1%	0%	3%	2%	1%	4%
Ik wist niet dat kringloopbedrijf 2Switch dit thuis kan komen ophalen	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	32%
Ik wist niet dat etensresten bij het GFT-afval mogen	2%	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
Ik wist niet dat dit gescheiden wordt	n.b.	5%	1%	2%	11%	n.b.
Er zijn te weinig huis-aan-huis inzamelacties	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	7%	n.b.
Het wordt niet vaak genoeg opgehaald aan huis	18%	36%	9%	n.b.	n.b.	n.b.
De bak is te ver van mijn huis	n.b.	4%	n.b.	30%	19%	n.b.
Ik weet niet waar het bij hoort	1%	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
Ik weet niet waar ik dat kan inleveren	n.b.	2%	0%	0%	6%	15%
Ik heb te weinig opslagruimte thuis	6%	3%	13%	9%	5%	3%
Het gaat mee in de restafvalcontainer	21%	6%	14%	25%	33%	38%
Ik vind het stinken/vies	49%	n.b.	38%	n.b.	n.b.	n.b.
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	7%	3%	10%	6%	5%	2%
Anders, namelijk	28%	39%	25%	31%	36%	19%
Weet ik niet	4%	7%	7%	6%	7%	13%
N	210	51	76	116	318	181

**Alleen de afvalsoorten die van toepassing zijn en die men niet altijd gescheiden aanbiedt zijn voorgelegd. Op deze vraag kon men meerdere antwoorden geven. De percentages tellen daarom op tot meer dan 100%.*

ENIGMA

- De meest genoemde reden om keukenafval niet altijd te scheiden is vanwege de geuroverlast. Nog eens één op de vijf (21%) zegt dat het meegaat in de restafvalcontainer als deze eerder wordt opgehaald. De GFT-bak wordt volgens 18% niet vaak genoeg geleegd, waardoor men er weleens voor kiest om keukenafval niet te scheiden.
- Geuroverlast is ook de meest genoemde reden om PMD-afval niet altijd gescheiden aan te bieden (38%). Daarnaast denkt 10% dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt. Papier en karton wordt veelal niet gescheiden vanwege de te lage ophaalfrequentie (36%).
- Drie op de tien inwoners, die glas niet altijd scheiden, geven als reden op dat de glasbak te ver van hun huis is. Nog eens 15% vindt glas scheiden te veel moeite en een kwart zegt dat het meegaat in de restafvalcontainer.
- Het scheiden van textiel en elektrische apparaten kan o.a. worden bevorderd door een betere communicatie. Eén op de tien (11%) weet namelijk niet dat ook kapot textiel gescheiden wordt ingezameld. Wat betreft elektrische apparaten is één op de drie (32%) er niet van op de hoogte dat kringloopbedrijf 2Switch dit thuis kan komen ophalen. Het belandt bij 38% (daardoor) in de restafvalcontainer.
- Andere redenen om textiel niet te scheiden zijn omdat de bak te ver van huis is (19%) en/of omdat het meegaat in de restafvalcontainer; dit is dan met name het geval bij kapotte of vieze kleding.

Conclusie - Huidige situatie/gedrag

Drie op de vijf inwoners vinden dat de afvalinzameling in Duiven goed is geregeld; toch zijn er verbeterpunten.

Zo kan de frequentie van het ophalen van het GFT-afval omhoog; vooral in de zomer is ééns in de twee weken volgens sommigen te weinig. Daarnaast stellen sommige inwoners het op prijs als het oud papier vaker wordt opgehaald. Wat betreft het Afvalaanbiedstation storen inwoners zich aan het hoge tarief. Graag ziet men dat de eerste paar keer gratis wordt of dat er op zijn minst meer differentiatie bij de tarieven wordt toegepast; dit zodat het wegbrengen van een kleine hoeveelheid afval niet zo duur is.

Ook de inzameling van plastic (PMD) kan worden verbeterd: de frequentie van ophalen moet omhoog en de plastic zakken moeten worden vervangen voor containers. Het vaker ophalen geeft minder geuroverlast (vooral in de zomer) en de invoer van containers zorgt voor een schoner straatbeeld. De huidige plastic zakken worden namelijk soms niet goed dichtgemaakt of worden opengehaald door katten, waardoor het vuilnis over straat waait.

De frequentie van het ophalen van de grijze container voor restafval kan volgens inwoners *omlaag*; men geeft gemiddeld de voorkeur aan eens per vier weken. Tot slot merken een aantal inwoners op dat ze de mogelijkheid missen om incontinentie afval (luiers etc.) apart aan te bieden; dit was eerder wel mogelijk.

Inwoners Duiven typeren zichzelf als goede afvalscheiders

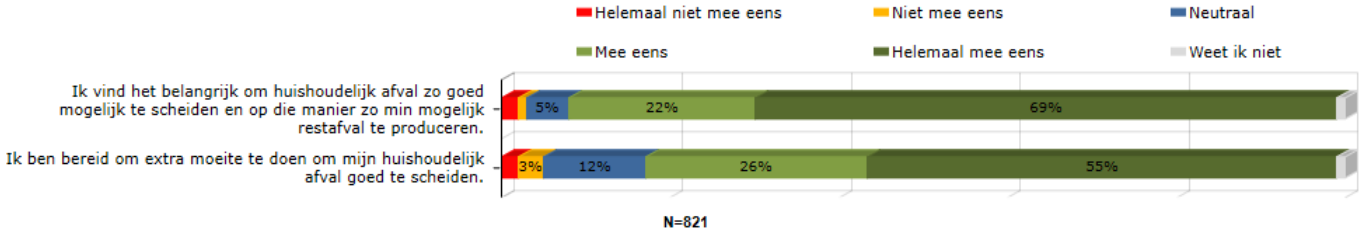
Bijna de helft van de inwoners typeren zichzelf als een voorbeeldige afvalscheiders. De overige groep zegt vrijwel allemaal het merendeel van het afval te scheiden. Naarmate men ouder wordt is men nog bewuster bezig met afval scheiden.

Papier en karton, maar ook PMD wordt door vrijwel iedereen altijd gescheiden aangeboden. Ook het scheiden van glas gaat prima. Wat betreft keukenafval is er een grote groep die deze afvalsoort altijd scheidt, maar geeft ook één op de acht aan dit maar soms of helemaal nooit te doen. Dit is ook het geval bij klein chemisch afval. De meest genoemde reden om keukenafval niet altijd te scheiden is vanwege het feit dat het gaat stinken.

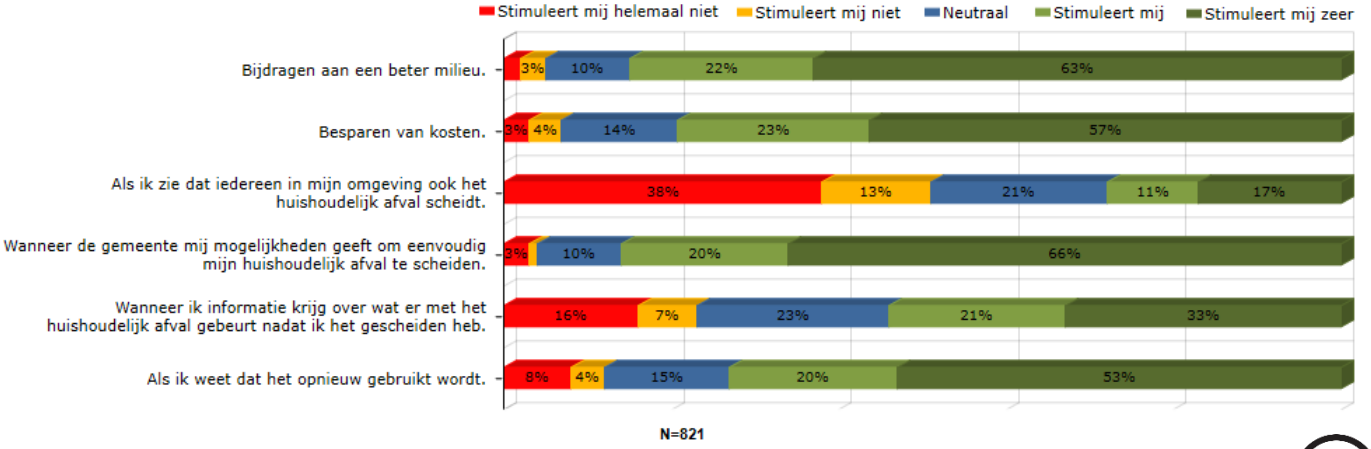
Het scheiden van textiel verdient de meeste aandacht en ook het scheiden van elektrische apparaten kan nog worden verbeterd. Over beide afvalsoorten kan o.a. beter worden gecommuniceerd. Eén op de tien inwoners weet namelijk niet dat ook kapot textiel gescheiden wordt ingezameld. Wat betreft elektrische apparaten is één op de drie er niet van op de hoogte dat kringloopbedrijf 2Switch dit thuis kan komen ophalen.

Vraag 19: In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraken?

Vraag 20: In hoeverre stimuleren de onderstaande punten u om uw huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en (nog) minder restafval te produceren?

- Bijna iedereen (91%) vindt het belangrijk om huishoudelijk afval zo goed mogelijk te scheiden en op die manier zo min mogelijk restafval te produceren. Nog eens 81% is bereid hier extra moeite voor te doen. Naarmate men ouder wordt, vindt men het goed scheiden van afval nog belangrijker en is men nog vaker bereid om hier extra moeite voor te doen.
- De grootste stimulans, om huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en (nog) minder restafval te produceren, krijgen inwoners als de gemeente hen de mogelijkheden geeft om dit eenvoudig te kunnen doen; 86% geeft aan dat dit hen stimuleert. Daarnaast zijn het bijdragen aan het milieu (85%) en het besparen van kosten (80%) punten die een ruime meerderheid stimuleren.
- Ook het zeker weten dat het gescheiden afval opnieuw wordt gebruikt is voor driekwart (73%) een stimulans om huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en (nog) minder restafval te produceren. Een goede informatievoorziening over wat er met het huishoudelijk afval gebeurt, nadat het gescheiden is, draagt voor 54% bij.
- Een meerderheid (51%) laat zich *niet* beïnvloeden/stimuleren door anderen bij het scheiden van huishoudelijk afval; 28% is hier wel gevoelig voor.

Resultaten - Houding

Zijn er nog andere aspecten die u stimuleren om uw huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en (nog) minder restafval te produceren?

"Als er opgetreden wordt tegen de verpakkings industrie. Anders kraan open en dweilen maar."

"Ik heb de aarde in bruik-leen van mijn kinderen."

"Geef jonge ouders een afsluitbare luchtdicht bak voor luiers."

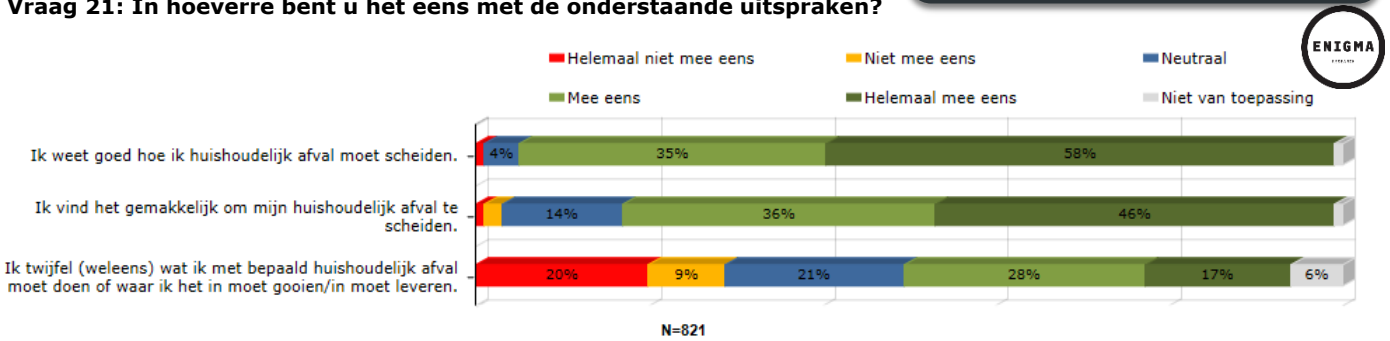
"Als ik alles hygiënisch kan doen."

"Een container voor het plastic."

"Een aantal keer per jaar gratis storten op de werf."

"Transparantie mis ik wel, wat wordt er eigenlijk opnieuw gebruikt; wat levert het de gemeente op? Want afval is ook geld waard."

Vraag 21: In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraken?

In de vorige vraag heeft u aangegeven weleens te twijfelen over wat u met bepaald huishoudelijk afval moet doen of waar u het in moet gooien/in moet leveren. Kunt u dit kort toelichten?

"Bepaalde producten die net tussen twee afvalgroepen vallen omdat ze gemaakt zijn van een combinatie van die twee."

"Bij plastics is dit niet duidelijk."

"Chipszakken"

"Bijvoorbeeld een broodzak met plastic-venster of zilverfolie. Als dat soort kleine zaken. Het verschilt ook nog eens per gemeente wat er waar bij mag volgens mij. "

"Het is moeilijk te onderscheiden wat er wel en niet in de plastic zal mag. Zoals hard plastic."

- Bijna alle respondenten weten goed hoe ze huishoudelijk afval moeten scheiden (93%). Nog eens 82% vindt het ook gemakkelijk om huishoudelijk afval te scheiden.
- Toch geven ruim twee op de vijf (45%) inwoners aan weleens te twijfelen over wat ze met bepaald huishoudelijk afval moeten doen of waar ze het in moeten gooien/in moeten leveren.
- De twijfel ontstaat bijvoorbeeld wanneer bepaalde producten tussen twee afvalgroepen vallen, omdat ze gemaakt zijn van een combinatie van twee materialen. Vooral op het gebied van PMD-afval heerst twijfel.

Conclusie - Houding

Inwoners staan welwillend tegenover afval scheiden en zijn bereid hier extra moeite voor te doen

Naarmate men ouder wordt vindt men het goed scheiden van afval nog belangrijker en is men nog vaker bereid om hier extra moeite voor te doen.

De grootste stimulans, om huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en (nog) minder restafval te produceren, krijgen inwoners als de gemeente hen de mogelijkheden geeft om dit eenvoudig te kunnen doen. Daarnaast zijn het bijdragen aan het milieu en het besparen van kosten punten die een ruime meerderheid stimuleren.

Het zeker weten dat het gescheiden afval opnieuw wordt gebruikt is voor driekwart een stimulans om huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en een goede informatievoorziening over wat er met het huishoudelijk afval gebeurt, nadat het gescheiden is, draagt voor de helft van de inwoners bij. Een meerderheid laat zich *niet* beïnvloeden/stimuleren door anderen bij het scheiden van huishoudelijk afval.

Bijna de helft twijfelen weleens over wat ze met bepaald huishoudelijk afval moeten doen.

De twijfel ontstaat bijvoorbeeld wanneer bepaalde producten tussen twee afvalgroepen vallen, omdat ze gemaakt zijn van een combinatie van twee materialen. Vooral op het gebied van PMD-afval heerst twijfel.

Om deze twijfel weg te nemen is er behoefte aan voorbeelden. Ook kan gedacht worden aan een uitgebreide lijst met artikelen op de website en via de afvalapp, waarbij bij elk artikel wordt vermeld bij welke afvalsoort dit hoort. Deze lijst moet worden voorzien van een goede zoekfunctie. Daarnaast kan vaker voorlichting worden gegeven over wat wel en wat niet bij PMD-afval mag.

Vraag 23: Wat kan de gemeente voor u betekenen om ervoor te zorgen dat …

het (nog) duidelijker wordt hoe het huishoudelijk afval gescheiden kan worden?

- Blijven vertellen wat waar hoort.
- Heel duidelijk overzicht op de site van de meest voorkomende zaken en hoe en waar je die kan inleveren.
- Op container wat er wel en niet in mag.
- Regelmatig voorbeelden geven in de Duiven Post.
- App waarbij je artikel kunt invoeren en dan te zien krijgt waar/hoe je het aan moet bieden.

het (nog) gemakkelijker wordt om huishoudelijk afval te scheiden?

- Aanbiedstation goedkoper/gratis maken.
- Aparte container voor plastic i.p.v. zakken.
- Meer plekken glasbakken.
- Iets bedenken op de madenproblematiek in de zomer.
- Inleverplekken in de wijk vooral voor GFT en PMD.
- Ondergrondse containers.
- Vaker papier komen halen.

mogelijke twijfel over wat met bepaald huishoudelijk afval moet gebeuren zoveel mogelijk wordt weggenomen?

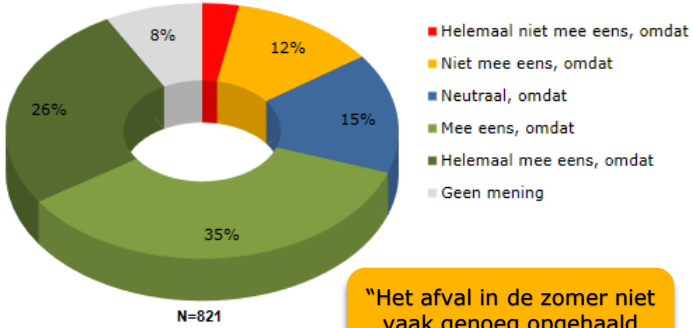
- Af en toe in de Duiven Post uitleg geven.
- Betere voorlichting over wat wel en niet bij PMD-afval mag.
- Een app; invoer betreffend product en gelijk antwoord.
- Meer voorbeelden geven.

**Op deze sheet staat een bloemlezing van veel genoemde suggesties.*

Vraag 24: In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraak? Licht uw antwoord toe.

De gemeente biedt mij op dit moment voldoende mogelijkheden/voorzieningen om huishoudelijk afval te kunnen scheiden en restafval te verminderen.

N=821

"Het afval in de zomer niet vaak genoeg opgehaald wordt."

"Het aanbiedstation eenvoudigweg te duur is."

"Ik kan huishoudelijk afval niet gescheiden aanbieden."

"Luiers een probleem voor ons kan zijn."

"Papiercontainer wordt te laat geleegd."

"Plastic moet in container."

"Er een ongelijkheid is tussen mensen die eigen containers hebben en mensen die ondergrondse containers moeten gebruiken."

Vraag 25: Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om GFT-afval (groente, fruit, tuinafval en etensresten) beter te scheiden?*

	Totaal
Als de gemeente daar hulpmiddelen voor verstrekt (bijvoorbeeld een keukenemmertje)	13%
Als het GFT-afval wekelijks wordt ingezameld (i.v.m. stinken)	21%
Als de GFT-container in de zomer wekelijks wordt geleegd	52%
Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij het GFT-afval hoort	19%
Een andere mogelijkheid, namelijk:	8%
Het GFT-afval wordt bij mij niet apart opgehaald; ik kan mijn groente- en fruitafval (keukenafval) dus niet gescheiden aanbieden. Als deze mogelijkheid komt, ga ik mijn keukenafval wel scheiden	3%
Geen, ik scheid GFT-afval al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen	26%
Geen, omdat:	4%
N	821

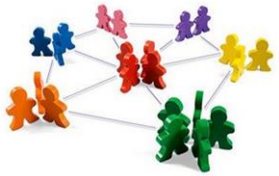
** Op deze vraag kon men meerdere antwoorden geven. De percentages tellen daarom op tot meer dan 100%.*

- Drie op de vijf inwoners (61%) zijn van mening dat de gemeente Duiven hen op dit moment voldoende mogelijkheden/ voorzieningen biedt om huishoudelijk afval te kunnen scheiden en restafval te verminderen. Ruim één op de zeven (15%) is het hier uitgesproken *niet* mee eens en eveneens 15% antwoordt neutraal. Inwoners van 25 t/m 44 jaar zijn het vaakst ontevreden over de mogelijkheden/ voorzieningen die geboden worden door de gemeente. De ontevredenheid neemt af naarmate men ouder is.
- Inwoners die het niet eens zijn met de uitspraak geven o.a. aan dat het Afvalaanbiedstation te duur is, bepaald afval niet vaak genoeg wordt opgehaald en/of dat ze plastic graag in een aparte container willen verzamelen. Ook zeggen een aantal inwoners dat ze afval niet gescheiden kunnen aanbieden, waardoor het aanbieden van afval niet voor iedereen gelijk is.
- Meer dan de helft van de inwoners (52%) zijn van mening, dat het wekelijks legen van de GFT-container in de zomer, hen zou kunnen helpen om dit afval (nog) beter te scheiden. Ook het altijd wekelijks ophalen (21%) en een duidelijke scheidingswijzer (19%) kan volgens één op de vijf hulp bieden. Tot slot ziet 13% wel iets in een hulpmiddel, zoals een keukenemmertje, dat de gemeente verstrekt. Een kwart van de inwoners (26%) zegt geen hulp nodig te hebben; zij scheiden hun GFT-afval al goed.

Gemeente Duiven

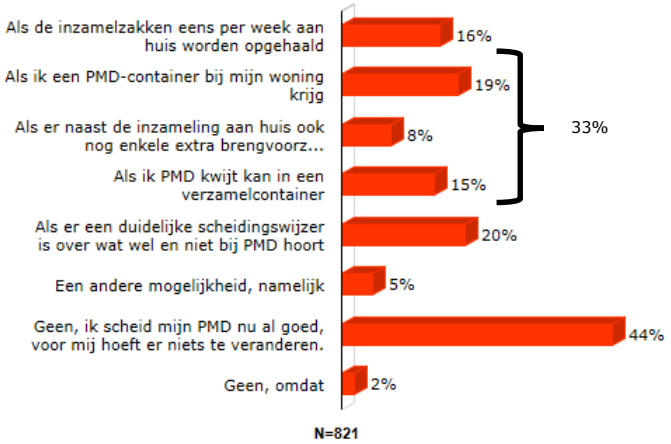
Vraag 26: Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om oud papier en karton beter te scheiden?*

	Totaal
Als papier en karton vaker wordt opgehaald	22%
Als ik een papiercontainer bij mijn woning krijg	1%
Als ik het oud papier kwijt kan in een verzamelcontainer in de wijk	7%
Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij het oud papier en karton hoort	4%
Een andere mogelijkheid, namelijk:	3%
Geen, ik scheid papier en karton al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen.	63%
Geen, omdat:	7%
N	821

** Op deze vragen kon men meerdere antwoorden geven. De percentages tellen daarom op tot meer dan 100%.*

Vraag 27: Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om PMD (plastic- en metalen verpakkingen (blik) & drankenkartons) beter te scheiden?*

- Bijna tweederde (63%) van de inwoners zeggen papier en karton al goed te scheiden; voor hen hoeft er dan ook niets te veranderen om hen te helpen om dit nog beter te kunnen scheiden.
- Diegenen die wel mogelijkheden benoemen willen veelal graag dat het papier en karton vaker wordt opgehaald (22%). Met name inwoners van 25 t/m 44 jaar zijn hier voorstander van. Dit is ook het geval bij inwoners die thuiswonende kinderen hebben.
- Wat betreft het PMD-afval is de groep inwoners, in vergelijking met papier en karton, kleiner dat aangeeft dat er niets hoeft te veranderen (44%).
- Eén op de vijf inwoners heeft behoefte aan een duidelijke scheidingswijzer waarin staat wat wel en wat niet bij het PMD hoort.
- Nog eens één derde opteert voor een extra mogelijkheid (eigen container, verzamelcontainer etc.) om PMD-afval in te leveren naast de inzamelzakken. Daarnaast geeft 16% aan dat het wekelijks ophalen van de inzamelzakken hen zou helpen om PMD-afval beter te kunnen scheiden.

ENIGMA

Conclusie - Mogelijkheden

Drie op de vijf inwoners vinden dat de gemeente hen op dit moment voldoende mogelijkheden/voorzieningen biedt om huishoudelijk afval te kunnen scheiden en restafval te verminderen.

Inwoners van 25 t/m 44 jaar zijn het vaakst ontevreden over de mogelijkheden/ voorzieningen die geboden worden door de gemeente. De ontevredenheid neemt af naarmate men ouder is. Inwoners die ontevreden zijn geven o.a. aan dat het Afvalaanbiedstation te duur is, bepaald afval niet vaak genoeg wordt opgehaald en dat ze plastic graag in een aparte container willen verzamelen.

Ook zeggen een aantal inwoners dat ze afval niet gescheiden kunnen aanbieden, waardoor het aanbieden van afval niet voor iedereen in de gemeente Duiven gelijk is.

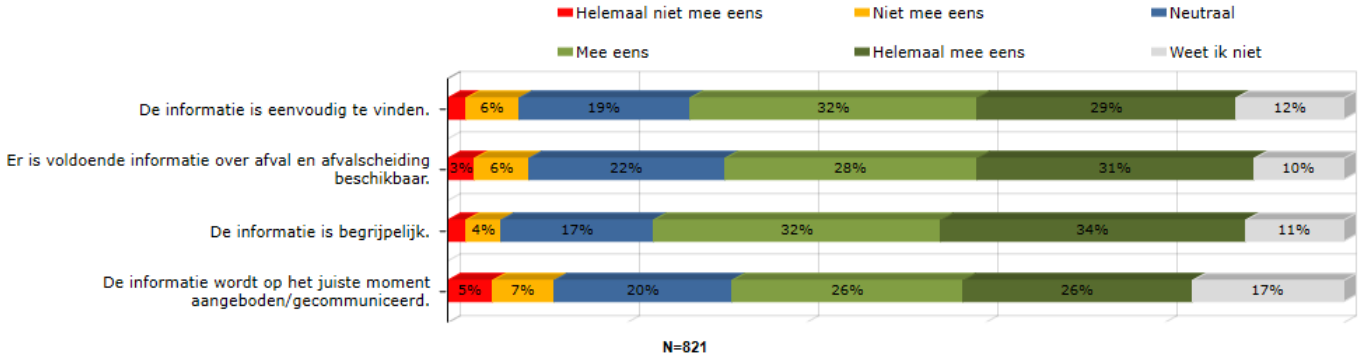
Vaker ophalen veel genoemde wens bij extra mogelijkheden om soorten afval (nog) beter te kunnen scheiden.

Meer dan de helft van de inwoners zijn van mening, dat het wekelijks legen van de GFT-container in de zomer, hen zou kunnen helpen om dit afval (nog) beter te scheiden. Eén op de vijf zou ook graag zien dat papier en karton vaker wordt opgehaald. Verder geeft één op de zes aan dat het wekelijks ophalen van de PMD inzamelzakken hen zou helpen om dit afval beter te kunnen scheiden. Nog eens één derde opteert voor een extra mogelijkheid (eigen container, verzamelcontainer etc.) om PMD-afval in te leveren, naast de inzamelzakken.

Eén op de vijf inwoners heeft verder behoefte aan een duidelijke scheidingswijzer waarin staat wat wel en wat niet bij het PMD-afval hoort. Ook voor het GFT-afval bestaat bij één op de vijf deze behoefte.

Vraag 28: Wilt u de huidige informatievoorziening van de gemeente beoordelen?

Heeft u nog verbeterpunten of tips voor onze informatievoorziening over afval?

"Afvalscheiding bij de bron dient door mensen gedaan te worden en die boodschap moet uitgebreid, duidelijk en overtuigend bij de mensen gebracht worden. Mogelijke ideeën zijn een afvalscheidingsquiz, campagnes op scholen en/of publieke ruimten, afvalscheidingsombudsman, afvalscheidingsmonitor/publicatie. Acties die gericht zijn op de bewustwording van afvalscheiding."

"De e-mail herinnering werkt prettig. Daar zou u meer bekendheid aan kunnen geven."

"Een (ludieke) restafval column in de Duiven Post."

"In Arnhem kon je de afhaal momenten overzetten in je digitale agenda, dat werkt voor ons wel erg prettig."

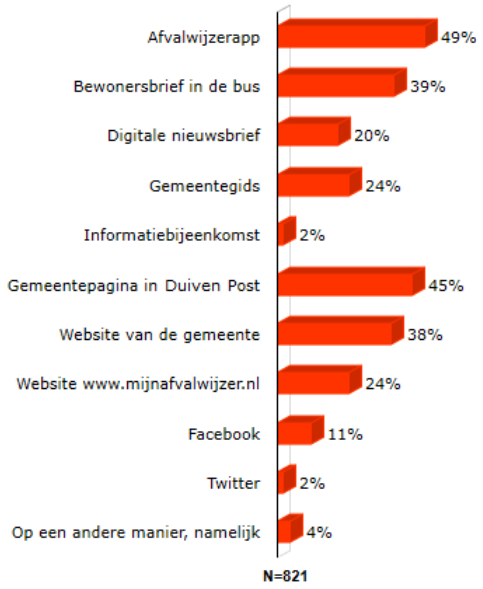
"Niet alle ouderen kunnen overweg met de digitale informatie gever. Een handige kaart, kort en bondig is ook handig om op te hangen."

"Via vraag- en antwoordsessies van inwoners in Duiven Post."

"Een vraagbaak die ook antwoord geeft."

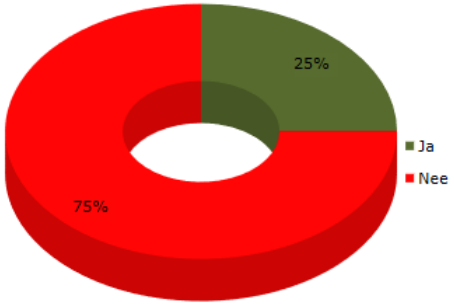
- Inwoners zijn gemiddeld tevreden over de huidige informatievoorziening van de gemeente; de gemiddelde beoordeling op de aspecten ligt tussen de 3,7 en de 4,0. Opvallend is dat minimaal 10% aangeeft de informatievoorziening niet te kunnen beoordelen.
- De informatievoorziening is volgens tweederde begrijpelijk. Nog eens 61% is het er (helemaal) mee eens dat de informatie eenvoudig te vinden is en 59% vindt dat er voldoende informatie over afval en afvalscheiding beschikbaar is.
- Relatief de meeste ontevredenheid heerst er over het moment dat de informatie wordt aangeboden/wordt gecommuniceerd. Dit gebeurt volgens 12% niet altijd op het juiste moment. Overigens vindt 52% dat dit wel het geval is.

Vraag 29: Hoe wilt u door de gemeente geïnformeerd worden over de afvalinzameling en het scheiden van huishoudelijk afval?

** Op deze vraag kon men meerdere antwoorden geven. De percentages tellen daarom op tot meer dan 100%.*

Vraag 30: Gebruikt u de Afvalwijzer-app op uw telefoon of tablet? Zo ja, heeft u nog verbeterpunten voor de app?

Eventuele verbeterpunten

"Toevoegen waar je kleding containers kunt vinden op een kaartje."

"Een zoekfunctie zodat je op product of verpakking kunt zoeken bij welk afval het hoort."

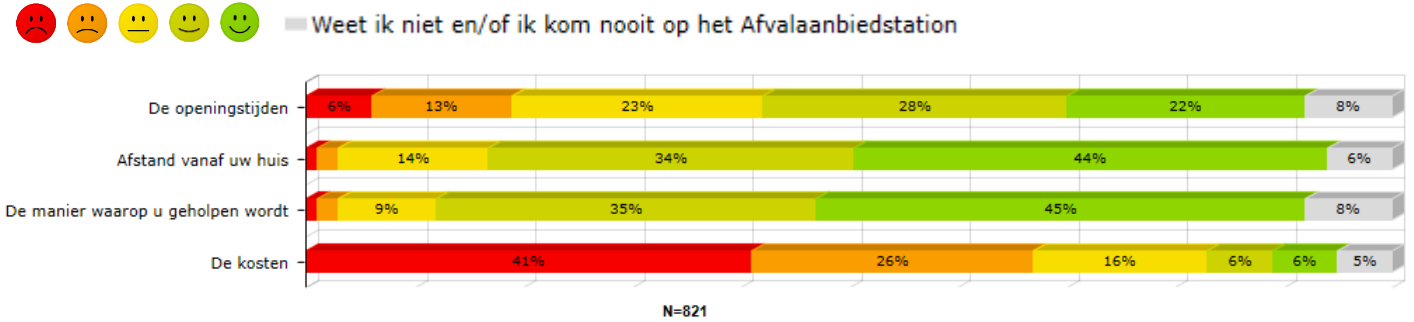
"De afhaalmomenten kunnen overnemen in de digitale agenda."

"Een 2e postcode in kunnen voeren, bijv. bij vakantie van kennissen of familie in de gemeente."

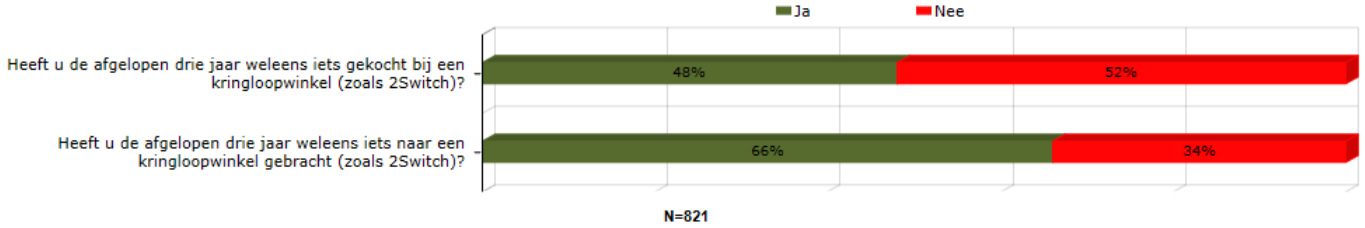
"Ik zou zelf willen bijhouden of kunnen zien hoe vaak ik restafval al heb ingeleverd. Wat stimulerend kan werken is wanneer je ziet hoe vaak jij t.o.v. een vergelijkbaar huishouden je restafval aanbied."

- Het is voor de gemeente van belang om de informatievoorziening over de afvalinzameling en het scheiden van huishoudelijk afval zowel online als offline te verspreiden. Met name de oudere inwoners stellen een offline informatievoorziening op prijs, terwijl jongere inwoners vaker voor online kiezen.
- De Afvalwijzer-app wordt door 49% genoemd als manier om door de gemeente geïnformeerd te worden. Andere veel genoemde digitale manieren zijn de website van de gemeente (38%) en de website www.mijnafvalwijzer.nl (24%). Nog eens één op de vijf noemt verder de digitale nieuwsbrief
- Offline is de gemeentepagina in Duiven Post een manier waar veel inwoners de voorkeur aan geven (45%). Andere veel genoemde offline manieren zijn een bewonersbrief in de bus (39%) en de gemeentegids (24%).
- Een kwart van de inwoners gebruikt de Afvalwijzer-app. Onder inwoners van 25 t/m 44 jaar is het gebruik het hoogst (36%).

Vraag 31: Kunt u aangeven hoe tevreden u bent over het Afvalaanbiedstation in Duiven?

Vraag 32: Kunt u antwoord geven op onderstaande vragen?

- Wat betreft het Afvalaanbiedstation in Duiven heerst grote ontevredenheid over de kosten. Meer dan tweederde (67%) beoordelen dit met een rode of oranje smiley. Zoals eerder in dit rapport gemeld, storen inwoners zich eraan dat ervoor moet worden betaald. Daarbij komt ook dat voor een kleine hoeveelheid afval toch een minimumbedrag van €12,- wordt gerekend. Meer differentiatie in de kosten zijn gewenst.
- Ook wat betreft de openingstijden heerst er enige ontevredenheid; één op de vijf (19%) beoordeelt dit met een rode of oranje smiley. De ontevredenheid over de openingstijden heerst met name onder inwoners onder de 65 jaar; zij kunnen mogelijk de openingstijden lastig combineren met hun werk.
- Over de afstand en de manier waarop men wordt geholpen heerst wel tevredenheid. Respectievelijk 78% en 80% is hier (zeer) tevreden over.
- Bijna de helft (48%) van de inwoners heeft de afgelopen drie jaar weleens iets gekocht bij een kringloopwinkel zoals 2Switch. Nog eens tweederde heeft de afgelopen drie jaar weleens iets naar een kringloopwinkel gebracht.

3. Uitsplitsingen

Vraag 5: Hoe vindt u dat de afvalinzameling is geregeld in de gemeente Duiven?

*Gemiddelden naar leeftijdsgroepen en gebied (1= 2= 3= 4= 5=).**

	Totaal	Leeftijdgroepen				Gebied												
		Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
	3,6	4,0	3,3	3,6	3,9	4,3	3,7	3,6	4,0	3,4	3,5	3,3	3,8	3,4	3,6	3,6	3,8	4,0
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Gemiddelden naar gezinssituatie en soort woning (1= 2= 3= 4= 5=).**

	Totaal	Gezinssituatie					Soort woning			
		Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-een-kap	Vrijstaande woning	Anders
	3,6	3,8	3,6	3,4	3,7	3,6	3,5	3,7	3,7	3,4
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Vraag 8: Heeft u een eigen container voor restafval (en dus geen gezamenlijke – ondergrondse of bovengrondse - container)?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

	Totaal	Leeftijdgroepen				Gebied												
		Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Ja	91%	91%	88%	94%	88%	100%	87%	98%	86%	98%	91%	9%	96%	95%	91%	94%	100%	100%
Nee	9%	9%	12%	6%	12%	0%	13%	2%	14%	2%	9%	91%	4%	5%	9%	6%	0%	0%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

	Totaal	Gezinssituatie					Soort woning			
		Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Ja	91%	89%	80%	94%	93%	86%	96%	95%	97%	28%
Nee	9%	11%	20%	6%	7%	14%	4%	5%	3%	72%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

*Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 9: Kunt u per seizoen aangeven hoe vaak u wilt dat u de restafvalcontainer kunt aanbieden om te laten legen? Houdt u er rekening mee dat het vaker legen van containers u meer geld kost.

*Gemiddelden naar leeftijdsgroepen en gebied (1=1x per week, 2=1x per 2 weken, 3=1x per 3 weken, 4=1x per 4 weken, 5=1x per 5 weken, 6=1x per 6 weken).**

		Leeftijdgroepen				Gebied												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Lente	3,7	4,3	3,0	3,9	4,3	4,4	3,8	3,3	3,6	4,0	3,4	3,1	4,9	3,7	3,7	3,8	3,8	3,8
N	722	10	136	338	238	5	102	62	30	60	48	3	18	68	82	136	67	41
Zomer	3,5	4,3	2,7	3,6	4,0	3,3	3,5	3,1	3,5	3,7	3,1	3,1	4,6	3,5	3,4	3,5	3,6	3,5
N	717	10	136	335	236	4	101	63	30	59	46	3	19	68	81	135	67	41
Herfst	3,8	4,3	3,1	3,9	4,2	3,9	3,9	3,3	3,6	4,0	3,5	3,1	4,9	3,7	3,8	3,9	3,9	3,8
N	717	10	135	334	238	4	101	63	30	58	47	3	19	68	82	135	67	40
Winter	3,9	4,3	3,2	4,0	4,3	4,4	4,0	3,5	3,9	4,1	3,5	3,1	4,9	3,7	3,9	3,9	3,9	3,9
N	717	10	135	336	236	5	100	64	30	58	46	3	19	67	83	135	67	40

*Gemiddelden naar gezinssituatie en soort woning (1=1x per week, 2=1x per 2 weken, 3=1x per 3 weken, 4=1x per 4 weken, 5=1x per 5 weken, 6=1x per 6 weken).**

		Gezinssituatie					Soort woning			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-een-kap	Vrijstaande woning	Anders
Lente	3,7	3,3	4,0	3,3	4,1	3,6	3,5	3,9	3,8	3,6
N	722	24	69	216	385	28	213	329	163	17
Zomer	3,5	2,9	3,9	3,0	3,8	3,4	3,2	3,6	3,5	3,4
N	717	24	73	214	378	28	216	325	159	17
Herfst	3,8	3,3	4,1	3,4	4,1	3,7	3,6	4,0	3,9	3,6
N	717	24	68	216	380	29	214	325	162	16
Winter	3,9	3,5	4,3	3,5	4,2	3,7	3,7	4,0	3,9	3,6
N	717	24	71	215	378	29	216	326	159	16

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 11: Welke van onderstaande uitspraken past het best bij u?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

		Leeftijdgroepen				Gebied												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Ik ben een voorbeeldige afvalscheider	46%	35%	36%	44%	61%	100%	44%	40%	65%	49%	46%	38%	68%	39%	43%	46%	42%	50%
Ik scheid het merendeel van mijn afval	51%	65%	58%	53%	37%	0%	49%	57%	35%	49%	48%	53%	32%	61%	52%	52%	55%	47%
Ik scheid een gedeelte van mijn afval	3%	0%	6%	3%	0%	0%	6%	2%	0%	2%	4%	9%	0%	0%	5%	2%	2%	3%
Ik scheid mijn afval (meestal) niet	0%	0%	0%	0%	1%	0%	1%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					Soort woning			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Ik ben een voorbeeldige afvalscheider	46%	41%	54%	37%	51%	39%	46%	43%	52%	42%
Ik scheid het merendeel van mijn afval	51%	52%	38%	60%	46%	61%	50%	54%	48%	48%
Ik scheid een gedeelte van mijn afval	3%	7%	6%	3%	3%	0%	4%	3%	0%	9%
Ik scheid mijn afval (meestal) niet	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 12: Geef per afvalsoort aan hoe vaak u dit gescheiden aanbiedt (en dus niet in de restafvalcontainer doet of in de vuilniszak doet voor de verzamelcontainer):

*Gemiddelden naar leeftijdsgroepen en gebied (1=Altijd, 2=Meestal, 3=Soms, 4=Nooit).**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Keukenafval (groente, fruit, etensresten)	1,5	1,2	1,7	1,4	1,3	1,9	1,4	1,5	1,3	1,3	1,5	2,5	1,1	1,4	1,7	1,4	1,3	1,4
N	806	11	155	367	273	5	117	65	31	61	54	27	20	75	95	149	67	40
Papier en karton	1,1	1,0	1,1	1,1	1,1	1,0	1,1	1,1	1,2	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1
N	817	11	156	371	279	5	120	65	36	61	54	28	20	76	95	150	66	41
PMD (plastic- en metalen verpakkingen (blik) & drankenkartons)	1,1	1,1	1,2	1,1	1,1	1,2	1,1	1,2	1,0	1,1	1,1	1,3	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0
N	820	11	156	371	282	5	121	65	36	61	54	28	20	76	95	151	67	41
Glas	1,2	1,5	1,4	1,2	1,1	1,0	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,3	1,1	1,2	1,4	1,2	1,2	1,1
N	805	11	153	367	274	5	114	64	36	61	54	28	20	74	92	150	66	41
Textiel (ook schoenen, gordijnen en kapotte kleding)	1,6	1,5	1,8	1,6	1,4	1,5	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	2,1	1,4	1,5	1,6	1,5	1,6	1,9
N	772	11	149	355	257	5	110	59	35	57	50	27	19	71	92	144	62	41
Klein chemisch afval (zoals batterijen en verf)	1,5	1,8	1,5	1,4	1,4	1,7	1,5	1,4	1,2	1,4	1,5	1,9	1,1	1,3	1,4	1,4	1,6	1,8
N	800	11	154	363	272	5	115	62	35	61	52	28	20	75	93	147	66	41
Elektrische apparaten	1,3	1,3	1,4	1,3	1,3	1,2	1,4	1,3	1,2	1,4	1,3	1,4	1,2	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4
N	778	9	145	361	263	5	115	60	34	56	51	27	20	72	91	143	63	41

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

*Gemiddelden naar gezinssituatie en soort woning (1=Altijd, 2=Meestal, 3=Soms, 4=Nooit).**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	**Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)**	**Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)**	**Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)**	**Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)**	**Anders**	**Rijtjeshuis**	**Hoekwoning of twee-onder-een-kap**	**Vrijstaande woning**	**Anders**
Keukenafval (groente, fruit, etensresten)	1,5	1,7	1,8	1,6	1,3	1,3	1,5	1,4	1,3	2,5
N	**806**	27	**95**	**233**	**418**	33	**234**	**347**	**170**	**55**
Papier en karton	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	1,1	1,1	1,0	1,1
N	**817**	27	**100**	**233**	**423**	34	**235**	**347**	**170**	**65**
PMD (plastic- en metalen verpakkingen (blik) & drankenkartons)	1,1	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,3
N	**820**	27	**100**	**233**	**426**	34	**235**	**349**	**170**	**66**
Glas	1,2	1,2	1,2	1,3	1,2	1,5	1,3	1,2	1,1	1,2
N	**805**	27	**98**	**230**	**418**	32	**232**	**342**	**166**	**65**
Textiel (ook schoenen, gordijnen en kapotte kleding)	1,6	1,5	1,6	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5
N	**772**	26	**95**	**228**	**394**	29	**217**	**332**	**161**	**62**
Klein chemisch afval (zoals batterijen en verf)	1,5	1,6	1,5	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5	1,4	1,5
N	**800**	24	**99**	**231**	**413**	33	**228**	**341**	**168**	**63**
Elektrische apparaten	1,3	1,1	1,4	1,4	1,3	1,4	1,4	1,3	1,3	1,3
N	**778**	25	**95**	**227**	**400**	31	**219**	**332**	**166**	**61**

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 13: Wat zijn voor u redenen om uw keukenafval (groente, fruit, etensresten) niet altijd te scheiden?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

**Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.*

		Leeftijdgroepen				Gebied												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Te veel moeite	13%	48%	18%	8%	5%	0%	18%	0%	0%	11%	18%	19%	0%	20%	8%	17%	14%	13%
Het interesseert me niet zo	1%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	6%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	0%
Ik wist niet dat etensresten bij het GFT-afval mogen	2%	0%	2%	2%	6%	0%	7%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	7%	0%	2%	10%	0%
Het wordt niet vaak genoeg opgehaald aan huis	18%	0%	17%	22%	4%	0%	4%	36%	0%	0%	33%	32%	0%	19%	16%	21%	16%	0%
Ik weet niet waar het bij hoort	1%	0%	0%	0%	5%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	0%
Ik heb te weinig opslagruimte daarvoor	6%	0%	9%	3%	6%	50%	0%	8%	100%	11%	4%	14%	0%	0%	6%	0%	0%	0%
Het gaat mee in de restafvalcontainer als dit eerder wordt opgehaald, omdat:	21%	52%	22%	15%	30%	0%	25%	23%	0%	31%	22%	19%	40%	20%	26%	7%	14%	37%
Ik vind het stinken/vies	49%	0%	47%	56%	44%	0%	52%	52%	80%	50%	39%	59%	60%	67%	41%	56%	46%	19%
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	7%	0%	6%	7%	13%	0%	0%	21%	0%	19%	4%	0%	0%	5%	2%	14%	7%	0%
Anders, namelijk:	28%	0%	30%	29%	22%	100%	29%	11%	40%	31%	14%	36%	60%	4%	25%	32%	39%	54%
Weet ik niet	4%	0%	6%	1%	7%	0%	0%	13%	0%	11%	0%	0%	0%	0%	3%	4%	5%	0%
N	210	2	63	103	42	2	26	18	3	10	16	18	2	18	39	35	15	8

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					Soort woning			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Te veel moeite	13%	10%	5%	15%	10%	31%	16%	13%	12%	4%
Het interesseert me niet zo	1%	0%	0%	1%	2%	0%	1%	0%	2%	0%
Ik wist niet dat etensresten bij het GFT-afval mogen	2%	0%	3%	1%	4%	0%	1%	2%	6%	4%
Het wordt niet vaak genoeg opgehaald aan huis	18%	9%	10%	24%	17%	0%	16%	21%	19%	10%
Ik weet niet waar het bij hoort	1%	0%	2%	0%	1%	0%	1%	0%	2%	0%
Ik heb te weinig opslagruimte daarvoor	6%	9%	10%	4%	4%	13%	5%	1%	8%	18%
Het gaat mee in de restafvalcontainer als dit eerder wordt opgehaald, omdat:	21%	21%	24%	23%	14%	30%	24%	21%	17%	15%
Ik vind het stinken/vies	49%	39%	48%	57%	49%	16%	49%	55%	48%	37%
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	7%	0%	8%	7%	6%	13%	8%	5%	11%	5%
Anders, namelijk:	28%	26%	33%	25%	30%	25%	18%	32%	20%	50%
Weet ik niet	4%	14%	7%	2%	4%	0%	8%	1%	4%	0%
N	210	11	34	85	72	8	64	82	34	30

Vraag 16: Wat zijn voor u redenen om glas niet altijd te scheiden?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

**Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.*

ENIGMA

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Te veel moeite	15%	0%	23%	12%	7%	0%	19%	10%	21%	0%	14%	41%	0%	21%	9%	26%	11%	37%
Het interesseert me niet zo	2%	0%	5%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	24%	0%	0%	6%	0%	0%	0%
De glasbak is te ver van mijn huis	30%	34%	39%	18%	35%	0%	18%	26%	14%	29%	14%	48%	0%	45%	55%	12%	25%	37%
Ik wist niet dat dit gescheiden wordt	2%	0%	3%	0%	4%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	12%	0%	0%
Ik weet niet waar ik dat kan inleveren	0%	0%	0%	0%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	7%	0%	0%	0%	0%
Ik heb te weinig opslagruimte thuis	9%	34%	7%	7%	10%	0%	3%	5%	0%	13%	14%	0%	0%	28%	18%	12%	0%	0%
Het gaat mee in de restafvalcontainer	25%	32%	25%	24%	19%	0%	27%	40%	14%	23%	19%	17%	0%	17%	21%	30%	7%	37%
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	6%	0%	9%	0%	17%	0%	0%	24%	14%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	12%	7%	0%
Anders, namelijk:	31%	34%	22%	42%	27%	0%	39%	14%	50%	38%	27%	35%	100%	38%	24%	20%	46%	63%
Weet ik niet	6%	0%	3%	12%	5%	0%	9%	7%	0%	6%	14%	0%	0%	0%	0%	14%	11%	0%
N	116	3	38	52	23	0	20	14	5	10	7	5	1	9	16	17	9	3

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Te veel moeite	15%	15%	7%	21%	12%	17%	11%	17%	18%	22%
Het interesseert me niet zo	2%	0%	0%	3%	3%	0%	5%	0%	0%	0%
De glasbak is te ver van mijn huis	30%	22%	48%	26%	25%	38%	35%	23%	28%	31%
Ik wist niet dat dit gescheiden wordt	2%	0%	0%	3%	1%	0%	4%	0%	0%	0%
Ik weet niet waar ik dat kan inleveren	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	1%	0%	0%
Ik heb te weinig opslagruimte thuis	9%	0%	11%	8%	8%	21%	18%	4%	0%	0%
Het gaat mee in de restafvalcontainer	25%	11%	15%	25%	29%	28%	16%	37%	5%	38%
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	6%	0%	5%	3%	8%	12%	8%	7%	0%	0%
Anders, namelijk:	31%	52%	28%	34%	31%	21%	28%	33%	53%	15%
Weet ik niet	6%	0%	6%	6%	10%	0%	4%	8%	7%	7%
N	116	6	17	39	47	7	46	46	14	10

Vraag 17: Wat zijn voor u redenen om textiel (ook schoenen, gordijnen en kapotte kleding) niet altijd te scheiden?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

**Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.*

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Te veel moeite	10%	0%	13%	10%	4%	0%	16%	0%	10%	8%	14%	13%	0%	2%	7%	10%	19%	10%
Het interesseert me niet zo	1%	0%	2%	1%	2%	0%	3%	0%	0%	2%	0%	8%	0%	0%	2%	0%	0%	0%
De bak waar ik het in kan gooien is te ver van mijn huis	19%	18%	22%	18%	14%	60%	18%	23%	9%	16%	22%	25%	23%	2%	22%	14%	23%	30%
Ik wist niet dat dit gescheiden wordt	11%	20%	9%	8%	19%	40%	11%	0%	16%	2%	14%	0%	0%	14%	10%	10%	29%	24%
Er zijn te weinig huis-aan-huis inzamelacties	7%	18%	10%	5%	5%	0%	11%	9%	0%	0%	0%	20%	0%	17%	7%	3%	8%	18%
Ik weet niet waar ik dat kan inleveren	6%	0%	7%	6%	7%	0%	6%	9%	0%	2%	5%	8%	46%	6%	7%	2%	9%	10%
Ik heb te weinig opslagruimte thuis	5%	0%	6%	6%	4%	0%	4%	5%	0%	10%	6%	4%	0%	9%	5%	5%	4%	6%
Het gaat mee in de restafvalcontainer	33%	35%	34%	32%	33%	40%	27%	28%	21%	37%	55%	41%	46%	52%	18%	35%	43%	24%
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	5%	25%	3%	5%	4%	0%	6%	4%	0%	14%	0%	0%	0%	10%	0%	6%	4%	10%
Anders, namelijk:	36%	22%	41%	34%	37%	60%	29%	47%	45%	32%	26%	35%	54%	33%	45%	37%	19%	42%
Weet ik niet	7%	0%	8%	5%	9%	0%	13%	4%	7%	12%	0%	6%	0%	2%	8%	5%	5%	0%
N	318	5	86	152	75	2	47	25	14	26	20	17	5	27	36	56	24	19

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Te veel moeite	10%	14%	15%	9%	9%	6%	7%	11%	8%	23%
Het interesseert me niet zo	1%	0%	7%	1%	1%	0%	3%	0%	0%	5%
De bak waar ik het in kan gooien is te ver van mijn huis	19%	0%	12%	25%	15%	24%	16%	20%	20%	18%
Ik wist niet dat dit gescheiden wordt	11%	10%	7%	7%	15%	10%	6%	11%	19%	3%
Er zijn te weinig huis-aan-huis inzamelacties	7%	7%	7%	8%	7%	11%	11%	4%	8%	12%
Ik weet niet waar ik dat kan inleveren	6%	0%	0%	8%	8%	0%	7%	6%	7%	5%
Ik heb te weinig opslagruimte thuis	5%	17%	8%	6%	3%	13%	6%	5%	3%	10%
Het gaat mee in de restafvalcontainer	33%	0%	15%	34%	39%	30%	29%	37%	35%	15%
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	5%	7%	4%	4%	5%	16%	6%	5%	6%	0%
Anders, namelijk:	36%	49%	45%	36%	35%	23%	42%	31%	34%	51%
Weet ik niet	7%	10%	11%	7%	6%	0%	9%	6%	3%	0%
N	318	9	35	113	149	12	93	142	66	17

Vraag 18: Wat zijn voor u redenen om elektrische apparaten niet altijd te scheiden?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

**Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.*

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Te veel moeite	17%	0%	18%	22%	7%	0%	8%	26%	12%	8%	26%	13%	0%	15%	21%	19%	28%	13%
Het interesseert me niet zo	4%	65%	0%	1%	0%	0%	8%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	0%	24%
Ik wist niet dat kringloopbedrijf 2Switch dit thuis kan komen ophalen	32%	70%	30%	29%	36%	0%	41%	24%	36%	27%	35%	48%	50%	36%	19%	27%	29%	48%
Ik weet niet waar ik dat kan inleveren	15%	30%	18%	9%	17%	0%	11%	8%	24%	10%	20%	0%	50%	9%	15%	13%	15%	49%
Ik heb te weinig opslagruimte thuis	3%	0%	2%	4%	4%	0%	5%	6%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	8%	4%	0%
Het gaat mee in de restafvalcontainer	38%	35%	39%	41%	28%	0%	25%	60%	40%	51%	38%	39%	0%	60%	21%	34%	44%	24%
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	2%	0%	0%	2%	6%	0%	2%	0%	0%	0%	8%	0%	0%	0%	0%	3%	4%	5%
Anders, namelijk:	19%	0%	17%	21%	22%	100%	12%	0%	12%	35%	8%	48%	0%	19%	34%	29%	5%	11%
Weet ik niet	13%	0%	14%	13%	14%	0%	19%	4%	24%	12%	29%	0%	50%	6%	15%	14%	9%	0%
N	181	3	47	83	48	1	33	17	6	15	12	7	2	12	15	32	19	10

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Te veel moeite	17%	0%	20%	23%	14%	0%	10%	25%	17%	6%
Het interesseert me niet zo	4%	0%	0%	0%	1%	31%	0%	1%	8%	20%
Ik wist niet dat kringloopbedrijf 2Switch dit thuis kan komen ophalen	32%	0%	6%	34%	40%	33%	33%	26%	40%	39%
Ik weet niet waar ik dat kan inleveren	15%	0%	16%	10%	17%	21%	13%	13%	19%	20%
Ik heb te weinig opslagruimte thuis	3%	0%	4%	2%	5%	0%	3%	3%	2%	7%
Het gaat mee in de restafvalcontainer	38%	49%	17%	43%	40%	34%	41%	32%	42%	38%
Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt	2%	0%	3%	1%	3%	0%	0%	3%	2%	5%
Anders, namelijk:	19%	51%	21%	16%	20%	17%	19%	18%	14%	27%
Weet ik niet	13%	0%	25%	14%	8%	11%	10%	19%	8%	11%
N	181	2	25	61	83	10	57	73	37	14

Vraag 19: In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraken?

*Gemiddelden naar leeftijdsgroepen en gebied (1=helemaal niet mee eens, 2=niet mee eens, 3=neutraal, 4=mee eens, 5=helemaal mee eens).**

		Leeftijdgroepen				Gebied												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Ik vind het belangrijk om huishoudelijk afval zo goed mogelijk te scheiden en op die manier zo min mogelijk restafval te produceren.	4,6	4,6	4,4	4,6	4,7	5,0	4,5	4,4	4,6	4,6	4,7	4,6	4,7	4,7	4,6	4,6	4,8	4,5
N	811	11	156	368	276	5	120	65	36	62	52	28	20	75	94	148	65	41
Ik ben bereid om extra moeite te doen om mijn huishoudelijk afval goed te scheiden.	4,3	4,2	4,1	4,3	4,6	4,8	4,3	4,2	4,5	4,2	4,5	4,1	4,5	4,4	4,3	4,3	4,5	4,1
N	807	11	155	368	273	5	120	65	36	61	52	27	20	75	94	147	64	41

*Gemiddelden naar gezinssituatie en soort woning (1=helemaal niet mee eens, 2=niet mee eens, 3=neutraal, 4=mee eens, 5=helemaal mee eens).**

		Gezinssituatie					Soort woning			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-een-kap	Vrijstaande woning	Anders
Ik vind het belangrijk om huishoudelijk afval zo goed mogelijk te scheiden en op die manier zo min mogelijk restafval te produceren.	4,6	4,7	4,5	4,5	4,6	4,4	4,5	4,6	4,7	4,6
N	811	26	97	231	423	34	233	347	167	64
Ik ben bereid om extra moeite te doen om mijn huishoudelijk afval goed te scheiden.	4,3	4,5	4,2	4,2	4,4	4,2	4,3	4,3	4,5	4,3
N	807	26	96	231	421	33	232	345	166	64

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 20: In hoeverre stimuleren de onderstaande punten u om uw huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en (nog) minder restafval te produceren?

*Gemiddelden naar leeftijdsgroepen en gebied (1=stimuleert mij helemaal niet, 2=stimuleert mij niet, 3=neutraal, 4=stimuleert mij, 5=stimuleert mij zeer).**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Bijdragen aan een beter milieu.	4,4	4,2	4,3	4,4	4,6	5,0	4,5	4,4	4,5	4,3	4,7	4,4	4,7	4,3	4,5	4,4	4,2	4,2
Besparen van kosten.	4,3	4,5	4,3	4,2	4,3	4,8	4,2	4,3	4,5	4,4	4,4	4,3	4,4	4,2	4,2	4,2	4,4	4,2
Als ik zie dat iedereen in mijn omgeving ook het huishoudelijk afval scheidt.	2,6	3,3	2,3	2,5	2,8	3,7	2,7	2,5	2,8	2,8	2,8	2,0	2,6	2,2	2,3	2,6	2,6	2,5
Wanneer de gemeente mij mogelijkheden geeft om eenvoudig mijn huishoudelijk afval te scheiden.	4,5	4,7	4,5	4,4	4,4	4,8	4,5	4,3	4,5	4,6	4,7	4,4	4,2	4,5	4,4	4,4	4,3	4,5
Wanneer ik informatie krijg over wat er met het huishoudelijk afval gebeurt nadat ik het gescheiden heb.	3,5	3,2	3,3	3,5	3,8	3,9	3,6	3,4	3,7	3,6	3,6	2,9	3,2	3,4	3,4	3,6	3,4	3,8
Als ik weet dat het opnieuw gebruikt wordt.	4,0	4,3	3,7	4,1	4,3	4,5	4,1	3,9	4,1	4,2	4,3	3,9	4,6	3,9	3,9	4,0	3,9	4,2
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Gemiddelden naar gezinssituatie en soort woning (1=stimuleert mij helemaal niet, 2=stimuleert mij niet, 3=neutraal, 4=stimuleert mij, 5=stimuleert mij zeer).**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-een-kap	Vrijstaande woning	Anders
Bijdragen aan een beter milieu.	4,4	4,5	4,4	4,3	4,5	4,3	4,4	4,3	4,6	4,6
Besparen van kosten.	4,3	4,4	4,1	4,3	4,3	4,2	4,3	4,3	4,3	4,1
Als ik zie dat iedereen in mijn omgeving ook het huishoudelijk afval scheidt.	2,6	3,0	2,6	2,4	2,6	3,0	2,8	2,5	2,5	2,4
Wanneer de gemeente mij mogelijkheden geeft om eenvoudig mijn huishoudelijk afval te scheiden.	4,5	4,7	4,3	4,4	4,5	4,7	4,5	4,4	4,5	4,6
Wanneer ik informatie krijg over wat er met het huishoudelijk afval gebeurt nadat ik het gescheiden heb.	3,5	4,1	3,6	3,2	3,6	3,3	3,5	3,4	3,6	3,5
Als ik weet dat het opnieuw gebruikt wordt.	4,0	4,3	4,0	3,9	4,1	4,1	4,0	3,9	4,3	4,1
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 21: In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraken?

*Gemiddelden naar leeftijdsgroepen en gebied (1=helemaal niet mee eens, 2=niet mee eens, 3=neutraal, 4=mee eens, 5=helemaal mee eens).**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*											
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Ik weet goed hoe ik huishoudelijk afval moet scheiden.	4,5	4,4	4,4	4,5	4,7	4,5	4,4	4,5	4,6	4,6	4,5	4,6	4,7	4,4	4,6	4,5	4,4	4,2
N	808	11	155	367	275	5	119	65	36	62	53	27	20	75	94	147	65	40
Ik vind het gemakkelijk om mijn huishoudelijk afval te scheiden.	4,2	4,1	4,1	4,2	4,5	4,3	4,3	4,1	4,1	4,4	4,2	4,1	4,8	4,1	4,2	4,2	4,3	4,3
N	814	11	156	368	279	5	120	65	36	62	53	26	20	76	94	150	66	41
Ik twijfel (weleens) wat ik met bepaald huishoudelijk afval moet doen of waar ik het in moet gooien/in moet leveren.	3,1	3,7	2,9	3,2	3,2	3,4	3,0	3,2	3,0	3,1	3,5	2,4	3,0	3,0	3,1	3,3	3,1	3,1
N	768	11	148	352	257	5	114	63	36	58	52	24	19	68	89	136	65	39

*Gemiddelden naar gezinssituatie en soort woning (1=helemaal niet mee eens, 2=niet mee eens, 3=neutraal, 4=mee eens, 5=helemaal mee eens).**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-een-kap	Vrijstaande woning	Anders
Ik weet goed hoe ik huishoudelijk afval moet scheiden.	4,5	4,7	4,4	4,4	4,6	4,3	4,5	4,5	4,5	4,5
N	808	25	98	231	420	34	230	348	168	62
Ik vind het gemakkelijk om mijn huishoudelijk afval te scheiden.	4,2	4,2	4,3	4,1	4,4	4,0	4,3	4,2	4,2	4,3
N	814	26	97	232	425	34	235	349	168	62
Ik twijfel (weleens) wat ik met bepaald huishoudelijk afval moet doen of waar ik het in moet gooien/in moet leveren.	3,1	2,9	3,2	2,9	3,3	3,2	3,2	3,1	3,1	3,1
N	768	26	86	223	399	34	216	333	162	57

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 24: In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraak? De gemeente biedt mij op dit moment voldoende mogelijkheden/voorzieningen om huishoudelijk afval te kunnen scheiden en restafval te verminderen. Licht uw antwoord toe.

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Helemaal niet mee eens, omdat:	3%	0%	3%	3%	3%	0%	6%	0%	4%	2%	1%	3%	0%	3%	3%	2%	5%	0%
Niet mee eens, omdat:	12%	10%	17%	12%	6%	0%	8%	12%	11%	10%	13%	33%	4%	15%	10%	13%	16%	3%
Neutraal, omdat:	15%	19%	13%	15%	17%	23%	24%	12%	11%	14%	10%	17%	9%	8%	16%	17%	12%	19%
Mee eens, omdat:	35%	44%	42%	35%	28%	0%	27%	36%	33%	31%	44%	35%	38%	39%	39%	38%	34%	38%
Helemaal mee eens, omdat:	26%	27%	16%	29%	34%	61%	27%	20%	33%	31%	26%	12%	45%	27%	26%	24%	27%	34%
Geen mening	8%	0%	10%	7%	12%	16%	7%	20%	9%	12%	5%	0%	4%	9%	7%	7%	6%	6%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Helemaal niet mee eens, omdat:	3%	0%	7%	1%	3%	3%	2%	1%	3%	16%
Niet mee eens, omdat:	12%	22%	14%	13%	10%	11%	13%	9%	11%	23%
Neutraal, omdat:	15%	18%	19%	15%	14%	13%	14%	16%	13%	20%
Mee eens, omdat:	35%	43%	27%	39%	34%	39%	37%	37%	37%	13%
Helemaal mee eens, omdat:	26%	13%	21%	25%	30%	22%	20%	30%	32%	18%
Geen mening	8%	4%	11%	7%	9%	12%	14%	6%	3%	9%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 25: Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om GFT-afval (groente, fruit, tuinafval en etensresten) beter te scheiden?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Als de gemeente daar hulpmiddelen voor verstrekt (bijvoorbeeld een keukenemmertje)	13%	29%	16%	12%	7%	23%	17%	14%	12%	8%	13%	28%	0%	4%	17%	13%	11%	2%
Als het GFT-afval wekelijks wordt ingezameld (i.v.m. stinken)	21%	28%	29%	19%	15%	0%	15%	28%	16%	24%	25%	37%	11%	21%	19%	26%	15%	16%
Als de GFT-container in de zomer wekelijks wordt geleegd	52%	74%	57%	53%	39%	69%	50%	61%	36%	60%	45%	49%	45%	52%	44%	55%	53%	50%
Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij het GFT-afval hoort	19%	19%	14%	22%	19%	0%	19%	17%	14%	26%	17%	19%	15%	15%	17%	26%	11%	18%
Een andere mogelijkheid, namelijk:	8%	21%	10%	8%	3%	0%	7%	6%	16%	10%	11%	14%	4%	7%	8%	8%	5%	11%
Het GFT-afval wordt bij mij niet apart opgehaald; ik kan mijn groente- en fruitafval (keukenafval) dus niet gescheiden aanbieden. Als deze mogelijkheid komt, ga ik mijn keukenafval wel scheiden	3%	0%	3%	2%	6%	0%	4%	0%	10%	2%	5%	7%	0%	4%	6%	2%	2%	0%
Geen, ik scheid GFT-afval al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen	26%	17%	21%	23%	39%	31%	23%	24%	37%	23%	20%	13%	38%	22%	26%	25%	36%	35%
Geen, omdat:	4%	0%	4%	6%	2%	0%	6%	2%	0%	4%	1%	10%	13%	10%	4%	3%	4%	3%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Uitsplitsingen

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					Soort woning			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Als de gemeente daar hulpmiddelen voor verstrekt (bijvoorbeeld een keukenemmertje)	13%	21%	14%	16%	8%	18%	16%	11%	9%	18%
Als het GFT-afval wekelijks wordt ingezameld (i.v.m. stinken)	21%	25%	19%	23%	19%	29%	24%	21%	19%	19%
Als de GFT-container in de zomer wekelijks wordt geleegd	52%	58%	33%	60%	50%	56%	57%	53%	48%	31%
Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij het GFT-afval hoort	19%	23%	22%	19%	19%	12%	24%	19%	12%	17%
Een andere mogelijkheid, namelijk:	8%	12%	6%	8%	7%	16%	6%	10%	7%	10%
Het GFT-afval wordt bij mij niet apart opgehaald; ik kan mijn groente- en fruitafval (keukenafval) dus niet gescheiden aanbieden. Als deze mogelijkheid komt, ga ik mijn keukenafval wel scheiden	3%	5%	11%	0%	3%	5%	1%	0%	0%	40%
Geen, ik scheid GFT-afval al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen	26%	14%	27%	22%	30%	20%	23%	27%	35%	6%
Geen, omdat:	4%	0%	8%	6%	3%	3%	4%	5%	4%	4%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 26: Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om oud papier en karton beter te scheiden?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Als papier en karton vaker wordt opgehaald	22%	19%	41%	18%	6%	46%	20%	23%	26%	26%	22%	16%	4%	16%	28%	22%	23%	10%
Als ik een papiercontainer bij mijn woning krijg	1%	0%	2%	0%	1%	0%	2%	0%	4%	0%	0%	5%	0%	0%	2%	0%	0%	0%
Als ik het oud papier kwijt kan in een verzamelcontainer in de wijk	7%	0%	10%	9%	2%	0%	4%	12%	10%	1%	22%	0%	0%	10%	7%	10%	0%	9%
Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij het oud papier en karton hoort	4%	0%	4%	3%	8%	0%	4%	8%	5%	7%	4%	0%	0%	2%	4%	4%	3%	0%
Een andere mogelijkheid, namelijk:	3%	16%	3%	3%	2%	23%	7%	2%	12%	0%	2%	8%	11%	0%	3%	2%	0%	3%
Geen, ik scheid papier en karton al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen.	63%	56%	46%	66%	79%	31%	59%	61%	53%	63%	62%	74%	81%	69%	62%	61%	64%	75%
Geen, omdat:	7%	9%	5%	8%	5%	23%	9%	6%	2%	7%	4%	2%	4%	8%	4%	8%	10%	6%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Als papier en karton vaker wordt opgehaald	22%	45%	10%	32%	14%	26%	27%	20%	21%	12%
Als ik een papiercontainer bij mijn woning krijg	1%	0%	2%	1%	0%	0%	0%	1%	0%	4%
Als ik het oud papier kwijt kan in een verzamelcontainer in de wijk	7%	5%	4%	10%	6%	9%	7%	8%	7%	5%
Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij het oud papier en karton hoort	4%	6%	8%	3%	4%	3%	4%	3%	4%	11%
Een andere mogelijkheid, namelijk:	3%	3%	3%	2%	3%	9%	3%	4%	5%	2%
Geen, ik scheid papier en karton al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen.	63%	38%	72%	57%	68%	60%	60%	64%	65%	71%
Geen, omdat:	7%	9%	5%	6%	9%	0%	6%	8%	6%	1%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 27: Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om PMD (plastic- en metalen verpakkingen (blik) & drankenkartons) beter te scheiden?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Als de inzamelzakken eens per week aan huis worden opgehaald	16%	21%	27%	15%	6%	0%	20%	21%	5%	21%	13%	31%	6%	14%	14%	20%	8%	5%
Als ik een PMD-container bij mijn woning krijg	19%	19%	29%	19%	6%	0%	19%	22%	21%	26%	15%	16%	0%	23%	18%	14%	22%	19%
Als er naast de inzameling aan huis ook nog enkele extra brengvoorzieningen komen	8%	30%	13%	6%	3%	23%	5%	10%	4%	7%	10%	7%	0%	4%	18%	6%	6%	11%
Als ik PMD kwijt kan in een verzamelcontainer	15%	16%	26%	13%	5%	0%	20%	20%	12%	11%	15%	28%	0%	24%	13%	14%	4%	9%
Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij PMD hoort	20%	8%	22%	22%	17%	23%	17%	20%	22%	21%	26%	19%	15%	13%	18%	25%	24%	20%
Een andere mogelijkheid, namelijk:	5%	20%	5%	6%	1%	0%	2%	8%	3%	8%	3%	3%	0%	7%	6%	3%	8%	7%
Geen, ik scheid mijn PMD nu al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen.	44%	17%	29%	43%	69%	54%	43%	40%	53%	43%	46%	47%	79%	38%	43%	42%	46%	44%
Geen, omdat:	2%	0%	1%	3%	2%	0%	3%	2%	0%	0%	4%	0%	0%	3%	1%	3%	2%	2%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Als de inzamelzakken eens per week aan huis worden opgehaald	16%	19%	7%	20%	14%	31%	17%	18%	13%	14%
Als ik een PMD-container bij mijn woning krijg	19%	40%	14%	27%	13%	14%	20%	20%	17%	8%
Als er naast de inzameling aan huis ook nog enkele extra brengvoorzieningen komen	8%	10%	4%	11%	4%	26%	9%	9%	7%	3%
Als ik PMD kwijt kan in een verzamelcontainer	15%	16%	17%	17%	13%	12%	19%	14%	4%	24%
Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij PMD hoort	20%	9%	27%	21%	20%	16%	19%	20%	22%	21%
Een andere mogelijkheid, namelijk:	5%	6%	1%	6%	5%	7%	3%	8%	3%	1%
Geen, ik scheid mijn PMD nu al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen.	44%	21%	50%	40%	51%	28%	42%	41%	54%	43%
Geen, omdat:	2%	9%	1%	2%	2%	0%	2%	3%	1%	0%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 28: Wilt u de huidige informatievoorziening van de gemeente beoordelen?

*Gemiddelden naar leeftijdsgroepen en gebied (1=helemaal niet mee eens, 2=niet mee eens, 3=neutraal, 4=mee eens, 5=helemaal mee eens).**

		Leeftijdgroepen				Gebied												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
De informatie is eenvoudig te vinden.	3,9	3,9	3,8	3,9	4,0	4,3	4,0	4,0	3,9	4,0	3,8	3,8	4,2	3,8	4,0	3,8	3,8	3,8
N	727	7	138	324	258	5	109	59	29	58	48	26	18	67	79	133	58	38
Er is voldoende informatie over afval en afvalscheiding beschikbaar.	3,9	4,1	3,7	3,9	4,0	4,1	4,0	3,7	3,9	3,9	3,7	4,0	4,1	3,9	4,0	3,8	4,0	3,5
N	743	8	138	333	264	5	109	60	32	58	49	26	18	70	83	137	59	37
De informatie is begrijpelijk.	4,0	4,2	4,0	4,1	4,0	4,3	4,0	4,0	4,1	4,0	4,3	3,9	4,2	4,1	4,1	4,0	4,0	3,8
N	739	8	140	331	260	5	108	60	32	58	48	26	18	70	84	134	59	37
De informatie wordt op het juiste moment aangeboden/gecommuniceerd.	3,7	3,7	3,6	3,7	3,9	3,6	3,8	3,6	3,9	3,8	3,8	3,7	4,0	3,8	3,7	3,7	3,8	3,9
N	687	8	131	304	244	5	101	59	31	54	46	21	16	67	76	123	54	34

*Gemiddelden naar gezinssituatie en soort woning (1=helemaal niet mee eens, 2=niet mee eens, 3=neutraal, 4=mee eens, 5=helemaal mee eens).**

		Gezinssituatie					Soort woning			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-een-kap	Vrijstaande woning	Anders
De informatie is eenvoudig te vinden.	3,9	4,0	3,9	3,8	4,0	4,0	3,9	3,9	3,8	4,0
N	727	25	86	201	388	27	204	311	149	63
Er is voldoende informatie over afval en afvalscheiding beschikbaar.	3,9	3,9	3,8	3,8	3,9	4,0	3,8	3,9	3,8	4,1
N	743	24	89	204	398	28	207	322	152	62
De informatie is begrijpelijk.	4,0	4,4	4,0	4,0	4,0	4,2	4,0	4,1	4,0	4,2
N	739	24	89	205	392	29	207	318	152	62
De informatie wordt op het juiste moment aangeboden/gecommuniceerd.	3,7	3,8	3,8	3,7	3,7	3,9	3,7	3,8	3,7	3,9
N	687	23	80	196	363	25	196	288	146	57

*Rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 29: Hoe wilt u door de gemeente geïnformeerd worden over de afvalinzameling en het scheiden van huishoudelijk afval?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

		Leeftijdgroepen				Gebied												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Afvalwijzerapp	49%	46%	62%	47%	40%	69%	54%	43%	37%	57%	47%	54%	40%	42%	45%	49%	52%	64%
Bewonersbrief in de bus	39%	48%	35%	40%	41%	16%	38%	46%	45%	31%	30%	50%	57%	34%	39%	40%	36%	40%
Digitale nieuwsbrief	20%	29%	16%	20%	24%	23%	27%	14%	18%	18%	19%	21%	6%	22%	25%	21%	17%	14%
Gemeentegids	24%	23%	21%	19%	36%	31%	27%	31%	25%	27%	18%	10%	26%	29%	19%	25%	18%	16%
Informatiebijeenkomst	2%	19%	2%	2%	1%	0%	4%	2%	3%	2%	1%	0%	0%	1%	3%	2%	3%	3%
Gemeentepagina in Duiven Post	45%	67%	31%	48%	52%	39%	44%	53%	39%	50%	38%	34%	51%	55%	46%	40%	53%	32%
Website van de gemeente	38%	45%	39%	44%	25%	69%	39%	35%	34%	41%	42%	41%	23%	48%	43%	36%	36%	30%
Website www.mijnafvalwijzer.nl	24%	45%	24%	26%	16%	61%	28%	21%	12%	29%	30%	31%	21%	30%	16%	22%	12%	35%
Facebook	11%	19%	23%	8%	3%	23%	10%	17%	4%	12%	16%	12%	6%	6%	10%	10%	10%	21%
Twitter	2%	9%	2%	2%	1%	0%	3%	5%	0%	2%	3%	3%	0%	1%	1%	2%	1%	3%
Op een andere manier, namelijk:	4%	0%	4%	4%	4%	0%	4%	1%	7%	4%	4%	0%	11%	8%	2%	5%	4%	7%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					Soort woning			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Afvalwijzerapp	49%	65%	39%	54%	49%	37%	47%	51%	52%	46%
Bewonersbrief in de bus	39%	38%	43%	37%	40%	36%	40%	36%	39%	50%
Digitale nieuwsbrief	20%	22%	28%	18%	19%	21%	18%	20%	20%	29%
Gemeentegids	24%	21%	25%	21%	26%	21%	23%	23%	23%	31%
Informatiebijeenkomst	2%	2%	2%	2%	1%	11%	2%	1%	5%	3%
Gemeentepagina in Duiven Post	45%	31%	41%	45%	46%	59%	46%	44%	46%	46%
Website van de gemeente	38%	25%	39%	45%	34%	40%	37%	39%	38%	38%
Website www.mijnafvalwijzer.nl	24%	44%	23%	29%	18%	29%	28%	21%	21%	21%
Facebook	11%	28%	8%	15%	6%	24%	14%	9%	12%	9%
Twitter	2%	2%	3%	3%	1%	8%	3%	2%	2%	2%
Op een andere manier, namelijk:	4%	0%	3%	5%	4%	2%	3%	4%	5%	6%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

Vraag 30: Gebruikt u de Afvalwijzer-app op uw telefoon of tablet? Zo ja, heeft u nog verbeterpunten voor de app?

*Naar leeftijdsgroepen en gebied.**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Ja	25%	18%	36%	22%	21%	69%	24%	17%	19%	35%	16%	27%	11%	21%	27%	24%	31%	43%
Nee	75%	82%	64%	78%	79%	31%	76%	83%	81%	65%	84%	73%	89%	79%	73%	76%	69%	57%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Naar gezinssituatie en soort woning.**

		Gezinssituatie					*Soort woning*			
	Totaal	Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-één-kap	Vrijstaande woning	Anders
Ja	25%	39%	22%	24%	26%	20%	26%	23%	30%	21%
Nee	75%	61%	78%	76%	74%	80%	74%	77%	70%	79%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Vraag 31: Kunt u aangeven hoe tevreden u bent over het Afvalaanbiedstation in Duiven?

*Gemiddelden naar leeftijdsgroepen en gebied (1= 2= 3= 4= 5=).**

		Leeftijdgroepen				*Gebied*												
	Totaal	Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
De openingstijden	3,5	3,6	3,1	3,5	4,0	4,5	3,5	3,4	3,9	3,5	3,6	3,2	3,9	3,5	3,4	3,5	3,5	3,4
N	761	9	139	347	266	5	111	57	35	60	48	27	18	72	88	135	64	41
Afstand vanaf uw huis	4,3	4,2	4,2	4,3	4,3	5,0	4,3	4,4	4,8	4,2	4,4	4,5	4,8	4,4	4,2	4,1	4,0	3,8
N	779	10	146	356	267	5	114	59	35	61	51	27	18	75	89	138	66	41
De manier waarop u geholpen wordt	4,3	4,4	4,2	4,3	4,5	5,0	4,2	4,4	4,5	4,1	4,3	4,4	4,8	4,4	4,4	4,3	4,2	4,2
N	761	10	139	344	268	5	111	56	34	62	47	26	19	71	87	137	65	41
De kosten	2,1	1,9	2,1	2,0	2,2	3,4	1,9	2,1	2,5	1,9	1,9	1,8	2,6	2,1	2,1	1,9	2,4	2,1
N	780	10	144	357	269	5	113	59	35	62	49	27	18	74	89	142	66	41

*Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

*Gemiddelden naar gezinssituatie en soort woning (1= 2= 3= 4= 5=).**

	Totaal	Gezinssituatie: Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Soort woning: Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-een-kap	Vrijstaande woning	Anders
De openingstijden	3,5	2,8	3,5	3,3	3,7	3,7	3,4	3,5	3,6	3,6
N	761	20	81	223	406	31	213	335	161	52
Afstand vanaf uw huis	4,3	4,1	4,1	4,3	4,3	4,0	4,2	4,3	4,3	4,0
N	779	22	86	227	412	32	223	339	165	52
De manier waarop u geholpen wordt	4,3	4,0	4,2	4,3	4,4	4,2	4,2	4,3	4,4	4,3
N	761	21	81	222	407	30	215	336	160	50
De kosten	2,1	1,9	2,1	2,0	2,1	2,0	1,9	2,0	2,4	1,9
N	780	22	86	226	416	30	225	338	163	54

Vraag 32: Kunt u antwoord geven op onderstaande vragen?

*Percentage "Ja" naar leeftijdsgroepen en gebied.**

	Totaal	Leeftijdgroepen: Tot en met 24 jaar	25 t/m 44 jaar	45 t/m 64 jaar	65 jaar of ouder	Gebied: Het Broek	West (Duiven-Noord)	Oud Zuid (Duiven-Noord)	Centrum (Duiven-Noord)	De Vergert (Duiven-Noord)	De Nieuweling (Duiven-Noord)	De Ploen (Duiven-Noord)	Noord (Duiven-Noord)	Lommerweide (Duiven-Noord)	Zuidwest (Duiven-Zuid)	Zuidoost (Duiven-Zuid)	Groessen	Loo Gld
Heeft u de afgelopen drie jaar weleens iets gekocht bij een kringloopwinkel (zoals 2Switch)?	48%	91%	41%	48%	46%	39%	46%	45%	47%	59%	36%	30%	55%	39%	53%	52%	53%	31%
Heeft u de afgelopen drie jaar weleens iets naar een kringloopwinkel gebracht (zoals 2Switch)?	66%	54%	51%	72%	75%	77%	69%	55%	51%	62%	71%	47%	81%	60%	76%	73%	55%	79%
N	821	11	156	371	283	5	121	65	36	62	54	28	20	76	95	151	67	41

*Percentage "Ja" naar gezinssituatie en soort woning.**

	Totaal	Gezinssituatie: Alleenstaand met thuiswonend(e) kind(eren)	Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend met thuiswonend(e) kind(eren)	Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)	Anders	Soort woning: Rijtjeshuis	Hoekwoning of twee-onder-een-kap	Vrijstaande woning	Anders
Heeft u de afgelopen drie jaar weleens iets gekocht bij een kringloopwinkel (zoals 2Switch)?	48%	62%	47%	42%	48%	66%	48%	45%	50%	59%
Heeft u de afgelopen drie jaar weleens iets naar een kringloopwinkel gebracht (zoals 2Switch)?	66%	62%	64%	62%	71%	63%	61%	69%	68%	71%
N	821	27	100	233	427	34	235	350	170	66

Grijs gearceerde groepen antwoorden significant afwijkend, rode cijfers (N) zijn indicatief.

4. Vragenlijst

Welkom bij dit onderzoek over afvalinzameling: Van Afval naar Grondstof
In de gemeente Duiven gaan we graag samen met u op weg naar een leven met minder afval. We willen gezamenlijk streven naar *meer* hergebruik en naar *minder* afvalproductie. Om hier goed beleid op te kunnen maken, horen we graag van u op welke manier u op dit moment uw afval scheidt en wat de gemeente kan doen om het scheiden van afval nog eenvoudiger te maken.

De resultaten van dit onderzoek worden anoniem verwerkt door marktonderzoeksbureau Enigma Research. Het invullen van de vragenlijst kost ongeveer 10 minuten. U kunt eventueel tussentijds stoppen en op een later moment weer verder gaan met de vragenlijst op het punt waar u gebleven was.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking!

In de brief die u heeft ontvangen staat uw unieke inlogcode. Vul deze inlogcode in onderstaand veld in.

Druk hierna op "Volgende" om de vragenlijst te starten.

Achtergrondvragen
Er volgen nu eerst vier achtergrondvragen. De achtergrondvragen worden gesteld om verschillen te kunnen ontdekken. Denken dertigers bijvoorbeeld anders over afvalinzameling dan vijftigers? Of verschillen de antwoorden tussen inwoners uit verschillende wijken van elkaar? De achtergrondgegevens die u invult worden niet gekoppeld aan uw persoonsgegevens. U blijft anoniem.

1. **Wat is uw postcode?**

Deze vraag wordt gebruikt om te onderzoeken of er verschil is tussen inwoners uit de verschillende wijken en tussen inwoners die in een dorp/kern wonen of in het buitengebied. Uw postcode wordt alleen bekend bij het onderzoeksbureau en is niet inzichtelijk voor de gemeente.

2. **Wat is uw gezinssituatie? Heeft u thuiswonende kinderen, wilt u dan het aantal kinderen dat thuis woont en de leeftijd van het jongste kind invullen?**

   - Alleenstaand met <open invoer> thuiswonend(e) kind(eren). Leeftijd jongste kind: <open invoer>
   - Alleenstaand zonder thuiswonend(e) kind(eren)
   - Gehuwd/samenwonend met <open invoer> thuiswonend(e) kind(eren). Leeftijd jongste kind: <open invoer>
   - Gehuwd/samenwonend zonder thuiswonend(e) kind(eren)
   - Anders, vul aantal personen in inclusief uzelf: <open invoer>

3. **In wat voor type woning woont u?**

   - Rijtjeshuis
   - Hoekwoning of twee-onder-één-kap
   - Vrijstaande woning
   - Appartement op de begane grond
   - Appartement op een verdieping
   - Anders, namelijk: <open invoer>

ENIGMA
RESEARCH

4. In welke leeftijdsgroep valt u?

- o Tot en met 24 jaar
- o 25 t/m 44 jaar
- o 45 t/m 64 jaar
- o 65 jaar of ouder

Huidige situatie

5. Hoe vindt u dat de afvalinzameling is geregeld in de gemeente Duiven?

Toelichting:

6. Wat kan volgens u bij de afvalinzameling in de gemeente Duiven nog beter?

7. Wat kan volgens u bij de afvalinzameling in de gemeente Duiven afgeschaft of verminderd worden?

8. Heeft u een eigen container voor restafval (en dus geen gezamenlijke – ondergrondse of bovengrondse - container)?

- o Ja → vraag 10 OVERSLAAN
- o Nee → Vraag 9 OVERSLAAN

Gedrag

9. Kunt u per seizoen aangeven hoe vaak u wilt dat u de restafvalcontainer kunt aanbieden om te laten legen? Houdt u er rekening mee dat het vaker legen van containers u meer geld kost.

	1x per week	1x per 2 weken	1x per 3 weken	1x per 4 weken	1x per 5 weken	1x per 6 weken	Niet; ik hoef eigenlijk geen restafval container
a) Lente	o	o	o	o	o	o	o
b) Zomer	o	o	o	o	o	o	o
c) Herfst	o	o	o	o	o	o	o
d) Winter	o	o	o	o	o	o	o

Toelichting:

10. Hoeveel vuilniszakken stort u ongeveer per vier weken?

- o Aantal vuilniszakken: <open invoer>
- o Weet ik niet

11. Welke van onderstaande uitspraken past het best bij u?

- o Ik ben een voorbeeldige afvalscheider
- o Ik scheid het merendeel van mijn afval
- o Ik scheid een gedeelte van mijn afval
- o Ik scheid mijn afval (meestal) niet

ENIGMA RESEARCH

12. Geef per afvalsoort aan hoe vaak u dit gescheiden aanbiedt (en dus niet in de restafvalcontainer doet of in de vuilniszak doet voor de verzamelcontainer):

	Altijd	Meestal	Soms	Nooit	Niet van toepassing
a) Keukenafval (groente, fruit, etensresten)	○	○	○	○	○
b) Papier en karton	○	○	○	○	○
c) PMD (plastic- en metalen verpakkingen (blik) & drankenkartons)	○	○	○	○	○
d) Glas	○	○	○	○	○
e) Textiel (ook schoenen, gordijnen en kapotte kleding)	○	○	○	○	○
f) Klein chemisch afval (zoals batterijen en verf)	○	○	○	○	○
g) Elektrische apparaten	○	○	○	○	○

Routing: indien bij vraag 12 bij een afvalsoort het antwoord "altijd" of "Niet van toepassing" is gegeven, desbetreffende vraag (13 t/m 18) niet tonen

13. Wat zijn voor u redenen om uw keukenafval (groente, fruit, etensresten) niet altijd te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Te veel moeite
- ❑ Het interesseert me niet zo
- ❑ Ik wist niet dat etensresten bij het GFT-afval mogen
- ❑ Het wordt niet vaak genoeg opgehaald aan huis
- ❑ Ik weet niet waar het bij hoort
- ❑ Ik heb te weinig opslagruimte daarvoor
- ❑ Het gaat mee in de restafvalcontainer als dit eerder wordt opgehaald, omdat: <open invoer>
- ❑ Ik vind het stinken/vies
- ❑ Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt
- ❑ Anders, namelijk: <open invoer>
- ○ Weet ik niet (excl.)

14. Wat zijn voor u redenen om papier en karton niet altijd te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Te veel moeite
- ❑ Het interesseert me niet zo
- ❑ Ik wist niet dat dit gescheiden wordt
- ❑ De oudpapiercontainer wordt niet vaak genoeg opgehaald
- ❑ Ik weet niet waar ik dat kan inleveren
- ❑ Ik heb te weinig opslagruimte thuis
- ❑ Het gaat mee in de restafvalcontainer als dit eerder wordt opgehaald, want dan ben ik het maar kwijt
- ❑ Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt
- ❑ Anders, namelijk: <open invoer>
- ○ Weet ik niet (excl.)

ENIGMA RESEARCH

15. Wat zijn voor u redenen om PMD (plastic- en metalen verpakkingen (blik) & drankenkartons) niet altijd te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Te veel moeite
- ❑ Het interesseert me niet zo
- ❑ Ik wist niet dat dit gescheiden wordt
- ❑ Het wordt niet vaak genoeg opgehaald aan huis
- ❑ Ik weet niet waar ik dat kan inleveren
- ❑ Ik heb te weinig opslagruimte thuis
- ❑ Het gaat mee in de restafvalcontainer als dit eerder wordt opgehaald, omdat: <open invoer>
- ❑ Ik vind het stinken/vies
- ❑ Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt
- ❑ Anders, namelijk: <open invoer>
- ○ Weet ik niet (excl.)

16. Wat zijn voor u redenen om glas niet altijd te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Te veel moeite
- ❑ Het interesseert me niet zo
- ❑ De glasbak is te ver van mijn huis
- ❑ Ik wist niet dat dit gescheiden wordt
- ❑ Ik weet niet waar ik dat kan inleveren
- ❑ Ik heb te weinig opslagruimte thuis
- ❑ Het gaat mee in de restafvalcontainer
- ❑ Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt
- ❑ Anders, namelijk: <open invoer>
- ○ Weet ik niet (excl.)

17. Wat zijn voor u redenen om textiel (ook schoenen, gordijnen en kapotte kleding) niet altijd te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Te veel moeite
- ❑ Het interesseert me niet zo
- ❑ De bak waar ik het in kan gooien is te ver van mijn huis
- ❑ Ik wist niet dat dit gescheiden wordt
- ❑ Er zijn te weinig huis-aan-huis inzamelacties
- ❑ Ik weet niet waar ik dat kan inleveren
- ❑ Ik heb te weinig opslagruimte thuis
- ❑ Het gaat mee in de restafvalcontainer
- ❑ Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt
- ❑ Anders, namelijk: <open invoer>
- ○ Weet ik niet (excl.)

18. Wat zijn voor u redenen om elektrische apparaten niet altijd te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Te veel moeite
- ❑ Het interesseert me niet zo
- ❑ Ik wist niet dat kringloopbedrijf 2Switch dit thuis kan komen ophalen
- ❑ Ik weet niet waar ik dat kan inleveren
- ❑ Ik heb te weinig opslagruimte thuis
- ❑ Het gaat mee in de restafvalcontainer
- ❑ Ik denk dat het uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt
- ❑ Anders, namelijk: <open invoer>
- ○ Weet ik niet (excl.)

ENIGMA RESEARCH

Houding

19.In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraken?

1 ster staat voor "helemaal niet mee eens" en 5 sterren voor "helemaal mee eens".

						Weet ik niet (6)
a) Ik vind het belangrijk om huishoudelijk afval zo goed mogelijk te scheiden en op die manier zo min mogelijk restafval te produceren.	★	★	★	★	★	○
b) Ik ben bereid om extra moeite te doen om mijn huishoudelijk afval goed te scheiden.	★	★	★	★	★	○

20.In hoeverre stimuleren de onderstaande punten u om uw huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en (nog) minder restafval te produceren?

1 ster staat voor "stimuleert mij helemaal niet" en 5 sterren voor "stimuleert mij zeer".

a) Bijdragen aan een beter milieu.	★	★	★	★	★
b) Besparen van kosten.	★	★	★	★	★
c) Als ik zie dat iedereen in mijn omgeving ook het huishoudelijk afval scheidt.	★	★	★	★	★
d) Wanneer de gemeente mij mogelijkheden geeft om eenvoudig mijn huishoudelijk afval te scheiden.	★	★	★	★	★
e) Wanneer ik informatie krijg over wat er met het huishoudelijk afval gebeurt nadat ik het gescheiden heb.	★	★	★	★	★
f) Als ik weet dat het opnieuw gebruikt wordt.	★	★	★	★	★

Zijn er nog andere aspecten die u stimuleren om uw huishoudelijk afval (nog beter) te scheiden en (nog) minder restafval te produceren?

ENIGMA RESEARCH

21.In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraken?

1 ster staat voor "helemaal niet mee eens" en 5 sterren voor "helemaal mee eens".

a) Ik weet goed hoe ik huishoudelijk afval moet scheiden.	★	★	★	★	★	Nvt
b) Ik vind het gemakkelijk om mijn huishoudelijk afval te scheiden.	★	★	★	★	★	Nvt
c) Ik twijfel (weleens) wat ik met bepaald huishoudelijk afval moet doen of waar ik het in moet gooien/in moet leveren.	★	★	★	★	★	Nvt

Stel vraag 22 alleen indien vraag 21c is drie sterren of meer

Introductie vraag 22

In de vorige vraag heeft u aangegeven weleens te twijfelen over wat u met bepaald huishoudelijk afval moet doen of waar u het in moet gooien/in moet leveren.

22.Kunt u dit kort toelichten?

Mogelijkheden

23.Wat kan de gemeente voor u betekenen om ervoor te zorgen dat ...

het (nog) duidelijker wordt hoe het huishoudelijk afval gescheiden kan worden?

het (nog) gemakkelijker wordt om huishoudelijk afval te scheiden?

mogelijke twijfel over wat met bepaald huishoudelijk afval moet gebeuren zoveel mogelijk wordt weggenomen?

24.In hoeverre bent u het eens met de onderstaande uitspraak? Licht uw antwoord toe.

De gemeente biedt mij op dit moment voldoende mogelijkheden/voorzieningen om huishoudelijk afval te kunnen scheiden en restafval te verminderen.

- Helemaal niet mee eens, omdat: <open invoer>
- Niet mee eens, omdat: <open invoer>
- Neutraal, omdat: <open invoer>
- Mee eens, omdat: <open invoer>
- Helemaal mee eens, omdat: <open invoer>
- Geen mening

Introductie vraag 25

Het makkelijker maken van afvalscheiding kan bijvoorbeeld door vaker GFT (groente-, fruit- en tuinafval), PMD (plastic- en metalen verpakkingen & drankenkartons) of oud papier en karton bij u op te halen. Dat brengt wel extra kosten met zich mee. En die worden doorberekend in de afvalstoffenheffing die inwoners betalen.

Goed om te noemen: hoe beter u afval scheidt, hoe minder restafval er over blijft. Als de restafvalcontainer minder vaak geleegd hoeft te worden, scheelt dat in uw kosten.

ENIGMA RESEARCH

25. Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om GFT-afval (groente, fruit, tuinafval en etensresten) beter te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Als de gemeente daar hulpmiddelen voor verstrekt (bijvoorbeeld een keukenemmertje)
- ❑ Als het GFT-afval wekelijks wordt ingezameld (i.v.m. stinken)
- ❑ Als de GFT-container in de zomer wekelijks wordt geleegd
- ❑ Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij het GFT-afval hoort
- ❑ Een andere mogelijkheid, namelijk: <open invoer>
- ○ Het GFT-afval wordt bij mij niet apart opgehaald; ik kan mijn groente- en fruitafval (keukenafval) dus niet gescheiden aanbieden. Als deze mogelijkheid komt, ga ik mijn keukenafval wel scheiden
- ○ Geen, ik scheid GFT-afval al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen
- ○ Geen, omdat: <open invoer>

26. Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om oud papier en karton beter te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Als papier en karton vaker wordt opgehaald
- ❑ Als ik het oud papier kwijt kan in een verzamelcontainer in de wijk
- ❑ Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij het oud papier en karton hoort
- ❑ Een andere mogelijkheid, namelijk: <open invoer>
- ○ Geen, ik scheid papier en karton al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen.
- ○ Geen, omdat: <open invoer>

27. Welke van onderstaande mogelijkheden kunnen u helpen om PMD (plastic- en metalen verpakkingen (blik) & drankenkartons) beter te scheiden?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Als de inzamelzakken eens per week aan huis worden opgehaald
- ❑ Als ik een PMD-container bij mijn woning krijg
- ❑ Als er naast de inzameling aan huis ook nog enkele extra brengvoorzieningen komen
- ❑ Als ik PMD kwijt kan in een verzamelcontainer
- ❑ Als er een duidelijke scheidingswijzer is over wat wel en niet bij PMD hoort
- ❑ Een andere mogelijkheid, namelijk: <open invoer>
- ○ Geen, ik scheid mijn PMD nu al goed, voor mij hoeft er niets te veranderen.
- ○ Geen, omdat: <open invoer>

ENIGMA RESEARCH

Informatievoorziening gemeente
De gemeente communiceert op verschillende manieren over de inzameling en het scheiden van huishoudelijk afval. Denk hierbij aan informatie op de website van de gemeente, via de Afvalwijzerapp en www.mijnafvalwijzer.nl, via sociale media, de gemeentepagina etc.

28.Wilt u de huidige informatievoorziening van de gemeente beoordelen?

1 ster staat voor "helemaal niet mee eens" en 5 sterren voor "helemaal mee eens".

De informatie is eenvoudig te vinden.	★	★	★	★	★	Weet ik niet
Er is voldoende informatie over afval en afvalscheiding beschikbaar.	★	★	★	★	★	Weet ik niet
De informatie is begrijpelijk.	★	★	★	★	★	Weet ik niet
De informatie wordt op het juiste moment aangeboden/gecommuniceerd.	★	★	★	★	★	Weet ik niet

Heeft u nog verbeterpunten of tips voor onze informatievoorziening over afval?

29.Hoe wilt u door de gemeente geïnformeerd worden over de afvalinzameling en het scheiden van huishoudelijk afval?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ❑ Afvalwijzerapp
- ❑ Bewonersbrief in de bus
- ❑ Digitale nieuwsbrief
- ❑ Gemeentegids
- ❑ Informatiebijeenkomst
- ❑ Gemeentepagina in Duiven Post
- ❑ Website van de gemeente
- ❑ Website www.mijnafvalwijzer.nl
- ❑ Facebook
- ❑ Twitter
- ❑ Op een andere manier, namelijk: <open invoer>

ENIGMA RESEARCH

30.Gebruikt u de Afvalwijzer-app op uw telefoon of tablet? Zo ja, heeft u nog verbeterpunten voor de app?

- ○ Ja
- ○ Nee

Eventuele verbeterpunten:

Afvalbrengstation en hergebruik

31.Kunt u aangeven hoe tevreden u bent over het Afvalaanbiedstation in Duiven?

De openingstijden						Weet ik niet	Ik kom nooit op het Afvalaanbiedstation
Afstand vanaf uw huis						Weet ik niet	Ik kom nooit op het Afvalaanbiedstation
De manier waarop u geholpen wordt						Weet ik niet	Ik kom nooit op het Afvalaanbiedstation
De kosten						Weet ik niet	Ik kom nooit op het Afvalaanbiedstation

32.Kunt u antwoord geven op onderstaande vragen?

	Ja	Nee
a) Heeft u de afgelopen drie jaar weleens iets gekocht bij een kringloopwinkel (zoals 2Switch)?	○	○
b) Heeft u de afgelopen drie jaar weleens iets naar een kringloopwinkel gebracht (zoals 2Switch)?	○	○

33.Heeft u nog aanvullende opmerkingen over dit onderzoek?

Eindtekst

Dit is het einde van de vragenlijst. Uw antwoorden zijn opgeslagen.

Bedankt voor het invullen van deze vragenlijst. Hiermee krijgt de gemeente meer inzicht in hoe u als inwoner denkt over afval scheiden en afvalvermindering. Deze gegevens gebruiken we om het beleid over afvalinzameling aan te passen.

U kunt dit scherm nu sluiten.

ENIGMA RESEARCH

Enigma Research

- Nauwkeurig
- Resultaatgericht
- Ontzorgt
- Technisch onderscheidend
- Oog voor vormgeving

Enigma Research, uw onderzoeksvraag onder de loep.

Technische grondstoffenplan vragen

Lokaal Alternatief heeft de volgende technische vragen naar aanleiding van het grondstoffenplan.

- Hoeveel kinderen kent de gemeente Duiven tot en met 3 jaar? Is daarbij aan te geven om hoeveel huishoudens het gaat?
  In de gemeente Duiven zijn er op dit moment 591 kinderen tussen de 0 en 3 jaar. Het gaat om 534 huishoudens.
- In het voorstel wat nu voorligt, wordt voorgesteld om in te zetten op preventie om hierdoor zoveel mogelijk afval te scheiden aan de voorkant. In hoeverre is er gekeken naar het achteraf sorteren van afval door een gespecialiseerd bedrijf? Zijn er al nieuwe technieken die dit mogelijk maken? Welke ervaringen zijn er in het land?
  Er is ook gekeken naar de mogelijkheden van nascheiding. Belangrijk is om aan te geven dat nascheiding uitsluitend mogelijk is voor PMD. GFT, Oud Papier, Textiel en glas zullen altijd nog gescheiden ingezameld moeten worden(bronscheiding). De techniek van nascheiding wordt al op meerdere plekken in Nederland toegepast en is vooral geschikt voor gemeenten met veel hoogbouw (waar scheiden van PMD in huis lastiger is).
  Belangrijk is ook om te vermelden dat de nascheidingsinstallatie ongeveer 25 kilo per inwoner aan PMD uit het restafval kan halen. Door bronscheiding wordt in de gemeente Duiven in 2019 al 28 kilo PMD per inwoner ingezameld (in 2020 ca. 29,5 kilo). Kiezen voor nascheiding zou dus voor de gemeente Duiven achteruitgang betekenen.
  Nascheiding wordt toegepast in de gemeenten in het noorden van Nederland (Friesland) waar men vanaf het begin van de kunststof inzameling voor nascheiding heeft gekozen. En in grote steden, waar de PMD inzameling veel minder succesvol was en men vaak onder de 10 kilo per inwoner per jaar inzamelde.
- Het is wel bewezen dat verlaging van de inzamelfrequentie van restafval en een hoger variabel tarief zorgt voor minder restafval en dus betere afvalscheiding. Echter het meer ‘knijpen’ op restafval zorgt ook voor meer vervuiling in de grondstoffen. In hoeverre is hier naar gekeken? Heeft het meer hebben van vervuilde grondstoffen ook nog financiële consequenties?
  Als eerste moet gesteld worden dat de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen in de gemeente Duiven zeer goed is. Er is nog nooit een vracht PMD afgekeurd. Dit is ook te danken aan de inzameling met doorzichtige zakken. Bij het verder terugdringen van de hoeveelheid restafval is er inderdaad een risico voor meer vervuiling van de grondstoffen. Door communicatie en flankerend beleid wordt ingezet op het voorkomen van vervuiling van grondstoffen. Door de goede resultaten tot nu toe is de verwachting dat de kwaliteit van de grondstoffen goed zal blijven.
- In het grondstoffenplan wordt uitgebreid stilgestaan bij de resultaten uit de sorteeranalyse, maar in hoeverre zijn er ook resultaten bekend hoe schoon de grondstoffen zijn?
  Zoals bij de vorige vraag aangegeven is de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen in de gemeente Duiven goed. Voor PMD (maar ook voor GFT en Oud Papier) is nog nooit afkeur geweest.

Alvast bedankt voor de beantwoording.

Hartelijke groet,

Fractie Lokaal Alternatief.

CDA
Technische vragen Politieke Avond 9 februari 2021

1. Raadsvoorstel Grondstoffenplan:

Een van de actiepunten is om structureel uren en budget (30K) te begroten voor communicatie over het thema afval.

1.1. Betekent dit een uitbreiding (fte) in de formatie?
Nee, het budget wordt afhankelijk van de behoefte ingezet voor het ontwikkelen, maken en verspreiden van communicatiemiddelen.

1.2. Hoeveel budget wordt hier nu aan besteed (bij benadering)?
In de begroting is €15.000,- opgenomen voor communicatie. Deze gelden worden vooral besteed aan de afvalapp/Afvalwijzer. Interne uren voor afvalcommunicatie zijn hier niet in meegenomen.

1.3. Betekent dit dat elders in de organisatie minder budget aan communicatie besteed gaat worden?
Nee, dit zijn kosten voor aanvullende communicatie, bovenop de huidige taken/acties

In het Raadsvoorstel staat bij 5.1. dat inzameling *in 1e instantie* bij het AAS kan plaatsvinden.

1.4. Blijft het hierbij of kunnen er nog andere voorstellen worden verwacht?
We willen starten met inzameling bij het Afvalaanbiedstation, de inzameling is mogelijk vanaf medio 2021. Uitbreiding naar bijvoorbeeld kinderdagverblijven is na evaluatie/overleg een optie.

1.5. Worden er kosten in rekening gebracht bij de inwoners die luiers bij het AAS aanbieden of wordt voorgesteld dit ‘gratis’ aan te bieden?
Inwoners kunnen de luiers inderdaad gratis aanbieden, net als veel andere herbruikbare stromen op het AAS. Verwerkingskosten worden verrekend in de Afvalstoffenheffing.

Vragen fractie PvdA Politieke Avond 9 februari 2021

Vragen

A.1 Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven
De fractie van de Partij van de Arbeid heeft een vraag:

- Kan het college het kader van de gemeenteraad beschrijven waaruit dit voorstel voortgekomen is?
  Het kader voor het voorgestelde beleid is:
  - *het landelijke VANG beleid huishoudelijk afval;*
  - *Het coalitieakkoord 2018:*
    Duurzaamheid

    Duurzaamheid is een belangrijk maatschappelijk thema. Bewustwording van de samenleving is daarbij de eerste belangrijke stap. We gaan op dit thema verder met het programma circulaire economie. Als initiator en aanjager gaan we aan de slag met de drie belangrijke pijlers: namelijk de energietransitie, de grondstoffentransitie en de klimaatadaptatie. We gaan op dit terrein werken met een aantal pilots. We willen het Liemerse energieloket toegankelijker maken en invulling geven aan de voorbeeldfunctie die wij als gemeente hebben met de gemeentelijke gebouwen.

    We willen op dit onderwerp deze raadsperiode, samen met de raad en onze inwoners en partners, realistische doelstellingen formuleren die verder reiken dat de 4 jaar van dit akkoord.
  - *het programma Circulaire Economie (samen met Westervoort), het grondstoffenplan valt binnen het onderdeel grondstoffentransitie/circulariteit;*
  - *In de voorjaarsnota 2018 is budget beschikbaar gesteld voor het ontwikkelen van een ambitiedocument dat richting geeft naar de vermindering van restafval, aansluitend bij het speerpunt circulaire economie en landelijke doelstellingen.*
  - *de evaluatie van het beleid 2015 – 2018;*
  - *drie bijeenkomsten met de raad, tijdens het planproces.*

- In het raadsvoorstel staat: "Uit de inwonersparticipatie blijkt juist dat er meer behoefte is aan goede informatie en communicatie."

  Welke informatie en communicatie werd er gemist en hoeveel inwoners hebben hier om gevraagd?
  In de antwoorden op de enquête werd vooral aangegeven dat er behoefte was aan voorlichting over "wat waar hoort". Duidelijke uitleg over scheidingsregels

PMD en GFT. En, duidelijk aangeven wat er met de gescheiden ingezamelde grondstoffen wordt gedaan.
(zie ook pagina 14, 15 en 16 van de Enigma Rapportage, resultaten bewonersonderzoek).
Duidelijke en eenduidige informatie was ook een item tijdens de bijeenkomsten met inwoners en klankbordgroep.

- In het raadsvoorstel staat: "De belangrijkste interventie om te komen tot een afname van het restafval (en een betere afvalscheiding) bestaat uit een combinatie van een tweetal interventies: verlagen inzamelfrequentie restafval naar 1 keer per 4 weken en verhogen tarief lediging restafval.".

  Welke studies of bronnen onderbouwen deze stelling?
  Onder andere de Benchmark huishoudelijk afval (peiljaar 2019) en gegevens van VANG Huishoudelijk Afval. Ervaringen bij verschillende Nederlandse gemeenten.

- Onder Argumenten 3.2 staat: "Ongeveer 55% van de huishoudens heeft geen bezwaar tegen een verlaging naar 1 maal per 4 weken.".

  Hoe is dit percentage berekend? Aangezien niet alle huishoudens mee hebben gedaan met de enquête. Wat is het juiste percentage van huishoudens die geen bezwaar hebben tegen een verlaging naar 1 maal per 4 weken legen?
  Het betrof een representatieve steekproef met een goede respons op basis waarvan representatieve uitspraken gedaan kunnen worden (zie rapportage Enigma 1. Onderzoeksverantwoording). Daarnaast blijkt dat in 2020 ruim 56% van de huishoudens in de gemeente Duiven de container 13 keer of minder heeft aangeboden (dus 1 maal in de 4 weken of minder).

- Uit het raadsvoorstel blijkt dat er jaarlijks (€ 3,- keer € 10.555,- huishoudens) € 31.665,- en eenmalig € 20.000,- aan financiële middelen nodig is voor communicatie. Hoe en wat gaat u voor dit enorme bedrag communiceren? Welke studie of bron geeft aan dat communicatie daadwerkelijk zorgt voor gedragsverandering bij het scheiden van afval?
  Binnen het programma VANG Huishoudelijk Afval is zeer veel aandacht voor communicatie. Op basis van studies van Rijkswaterstaat, het kennisinstituut Duurzaam Verpakken en anderen, zijn er communicatie programma's ontwikkeld. Daarnaast willen we graag aansluiten bij het communicatie programma dat in Westervoort zal worden ontwikkeld.
  Het eenmalige bedrag is voor de communicatie/begeleiding van de interventie verlaging inzamelfrequentie . Het structurele bedrag (niet in het zelfde jaar, maar vanaf 2022) voor alle andere ontwikkeling en inzet van communicatie om mensen bewuster te maken en te motiveren afval nog beter te scheiden. Structureel aandacht voor de afvalstromen, wat er wel en niet bij mag bijvoorbeeld. Maar ook inzicht geven in wat er in het recycleproces gebeurt.
  In de huidige begroting is €15.000,- opgenomen. Deze gelden worden vooral besteed aan de afvalapp/Afvalwijzer. En dan is het budget daarmee zo goed als op.

- Hoe valt het principe "De vervuiler betaalt" nog te rijmen met toekomstige plannen om een circulaire economie, waarin iedere stroom van afval weer als grondstof dient, te bewerkstelligen? Graag een reflectie hierop.

Het restafval dat wordt aangeboden voor verbranding kan niet meer in de circulaire economie gebruikt worden. Door het laten betalen voor de restafvalstroom worden inwoners gemotiveerd om grondstoffen gescheiden te houden en in de circulaire economie in te brengen.

- Wat is de analyse van de afvalstroom uit de openbare prullenbakken en het zwerfafval of meldingen van zwerfafval (via de fixi app)? Welke soorten afvalstromen zijn hieruit te destilleren? Hoe verhoudt dit resultaat zich tot de normale afvalstroom via de grijze container?
  Anders gezegd wordt er niet meer grijs afval in de openbare prullenbakken gevonden dan verwacht of ingeschat werd? Op basis van welke studie of bron kan worden aangetoond dat een verlaging van de ophaalfrequentie en de verhoging van het tarief er niet voor gaat zorgen dat er onwenselijke afval stromingen gaan ontstaan door afval dumping, verbranding, via de openbare prullenbakken of andere niet gewenste manieren van afval verwijdering.

  Uit de recent (25 januari 2021) verschenen rapportage over diftar (door IPRNormag in opdracht van Rijkswaterstaat) staat over dumpingen:

  > *"Leidt diftar tot meer ontwijkgedrag zoals afvaldumpingen of zwerfafval? Hoewel harde cijfers ontbreken blijkt dat over het geheel de omvang van deze ongewenste ontwijkroutes relatief beperkt is. De angst blijkt vaak groter dan hoe het in werkelijkheid uitpakt. Er zijn ook maatregelen die vooraf getroffen of voorbereid kunnen worden waarmee ongewenst ontwijkgedrag zo veel mogelijk wordt voorkomen. Ook kunnen de problemen worden beperkt door de inzet van communicatie en handhaving. Soms moet er (vaak tijdelijk en op enkele kwetsbare locaties) extra reiniging werkzaamheden worden uitgevoerd.*

  Het afval uit de openbare prullenbakken wordt niet geanalyseerd. Zwerfafval is afval dat in de openbare ruimte vrijkomt (geen huishoudelijk afval). Dumping van huishoudelijk afval in bijvoorbeeld openbare prullenbakken of bijgeplaatst bij ondergrondse containers vindt plaats, echter niet in verontrustende mate.

- Waarom ontbreken alternatieven in het voorstel? Hierdoor is er voor de gemeenteraad alleen maar de optie om "bij het kruisje te tekenen". Waarom is er geen analyse gemaakt om het afval te scheiden bij de verwerker of afvalstromen anders in te richten met meer een focus richting circulaire economie. Wat zijn andere alternatieven, behalve afval scheiden bij de verwerker, om het scheidingspercentage te verhogen, dan de genoemde verhoging van het tarief en de verlaging van de afval frequentie?
  Dit is het voorstel dat wij uiteindelijk doen, op basis van de servicedriehoek (afweging kosten, milieu, service), benchmarkgegevens en ervaringen van andere gemeenten

  Tijdens het planproces is de Raad meegenomen in de te onderzoeken scenario's. Op basis daarvan is ook gekeken naar: verhogen frequentie inzameling GFT en PMD. Zie ook hoofdstuk 8 Grondstoffenplan. Er zal later gekeken worden naar de inzameling van Oud Papier en Karton, met 2Switch zal gekeken worden naar optimalisatie van het textiel. Op middellange termijn zullen we de mogelijkheid van een Circulair Ambachtscentrum onderzoeken.

  Er is ook gekeken naar de mogelijkheden van nascheiding. Belangrijk is om aan te geven dat nascheiding uitsluitend mogelijk is voor PMD. GFT, Oud Papier, Textiel

en glas zullen altijd nog gescheiden ingezameld moeten worden(bronscheiding). De techniek van nascheiding wordt al op meerdere plekken in Nederland toegepast en is vooral geschikt voor gemeenten met veel hoogbouw (waar scheiden van PMD in huis lastiger is). Belangrijk is ook om te vermelden dat de nascheidingsinstallatie ongeveer 25 kilo per inwoner aan PMD uit het restafval kan halen. Door bronscheiding wordt in de gemeente Duiven in 2019 al 28 kilo PMD per inwoner ingezameld (in 2020 ca. 29,5 kilo). Kiezen voor nascheiding zou dus voor de gemeente Duiven achteruitgang betekenen. Nascheiding wordt toegepast in de gemeenten in het noorden van Nederland (Friesland) waar men vanaf het begin van de kunststof inzameling voor nascheiding heeft gekozen. En in grote steden, waar de PMD inzameling veel minder succesvol was en men vaak onder de 10 kilo per inwoner per jaar inzamelde.

- Wat gebeurt er met ons plastic afval? Wordt dit verwerkt in Nederland of wordt dit verkocht aan andere landen zoals India, Maleisië of Indonesië?
  Het Nederlandse huishoudelijk plastic afval wordt verwerkt in Nederland en Duitsland.

- Welke plannen worden er nog meer ontwikkeld om inwoners verder te helpen met het scheiden van afval en de eerste stappen te maken naar een circulaire economie, waarbij afval een grondstof gaat worden?
  Samen met de gemeente Westervoort loopt het programma voor de circulaire economie. Onder andere via de website: https://www.samen1nergie.nl
  Daar is onder andere informatie te vinden over voorkomen van voedselverspilling, het inleveren van medicijnresten, filmpjes hoe inwoners zich inzetten voor duurzaamheid en de circulaire economie.

JMA

Samen minder afval

Gemeente Duiven

Agenda

- Wat hebben we gedaan
- VANG doelstellingen
- Waar staat gemeente Duiven
- Wat willen we doen
  - Doelstellingen gemeente Duiven
  - Maatregelen
- Gestelde vragen

Wat hebben we gedaan

- Raadsinformatie sessie
- Inwoners enquête
- Inspiratiesessie (met inwoners en raadsleden)
- Klankbordgroep inwoners
- Terugkoppeling aan raad
- Ronde Tafel obv het Grondstoffenplan

Van Afval Naar Grondstof (VANG) doelstellingen

Landelijke doelstelling (VANG)

Restafval Per persoon Per jaar

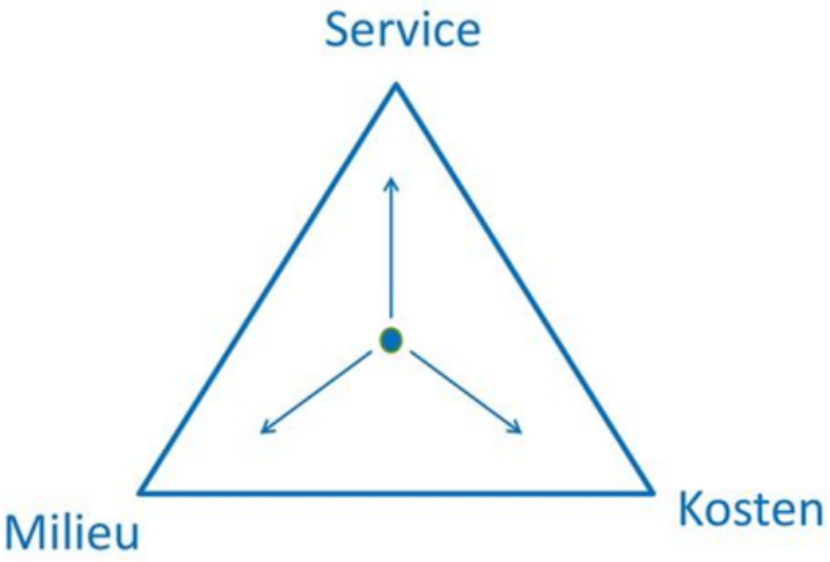
2020 = 100 kg

2025 = 30 kg

2050 = 0 kg

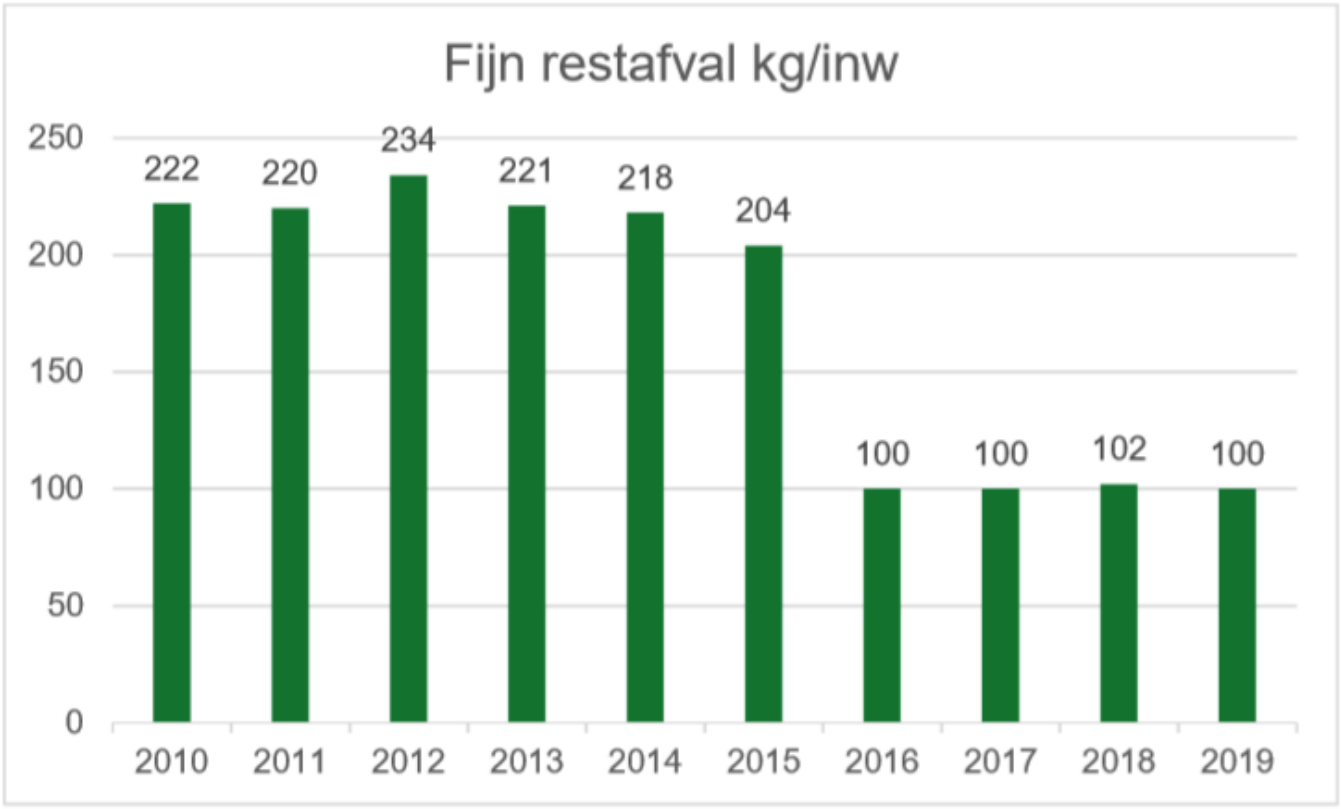
De Afvaldriehoek

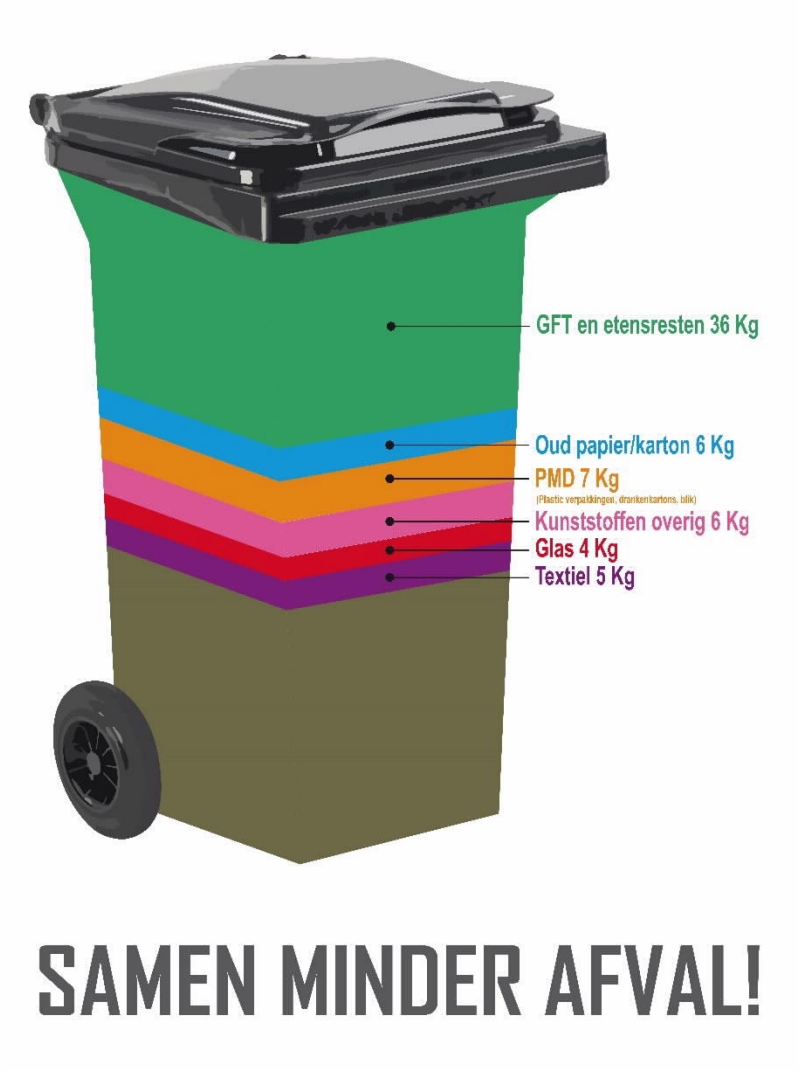
Laatste beleidswijziging Duiven

- 2016 invoering Diftar
- Afschaffen duobakken
- Grofvuil niet meer gratis huis-aan-huis

Milieu

Fijn restafval kg/inw
250
200
150
100
50
0
222
220
234
221
218
204
100
100
102
100
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019

Milieu (2)

GFT en etensresten 36 Kg
Oud papier/karton 6 Kg
PMD 7 Kg
(Plastic verpakkingen, drankenkartons, blik)
Kunststoffen overig 6 Kg
Glas 4 Kg
Textiel 5 Kg
SAMEN MINDER AFVAL!

Doelstelling Duiven

- Daling hoeveelheid restafval per inwoner naar maximaal 90 kg in 2025;
- Bewustwording en gedragsverandering inwoners;
- Doelmatige afvalinzameling
- Behouden kwaliteit grondstofstromen

2025: 90 kilo restafval

2030: 60-65 kilo restafval

2050: 0 kilo restafval

Reële doelen Duiven

- Kiezen voor haalbare en realistische doelen
- Actief met Programma Circulaire Economie (samen met Westervoort)
- Aandacht blijven houden voor kwaliteit ingezamelde grondstoffen
- Beperkte invloed gemeente
  - Keten moet gesloten worden door producenten en consumenten
  - VANG doelstellingen ook afhankelijk van ketensluiting

Nascheiding?

Maar kan niet beter alles in 1 bak?

- Nascheiding is een hulpmiddel, geen volwaardige strategie
- Nascheiding is alleen geschikt voor PMD (niet voor GFT, Papier, Textiel, glas etc)
- In de gemeente Duiven nu al meer gescheiden PMD dan door nascheiding (28 kilo vs 25 kilo)
- In Duiven kwalitatief zeer goede PMD (geen afkeur)
- Nascheiding zeer geschikt voor hoog stedelijke gebieden (hoogbouwklasse A)

Wat willen we doen

- Structurele communicatie
  - In samenwerking met Westervoort
  - Aandacht voor educatie en afvalscheiding op scholen

Indicatie communicatie	€/huishouden/jaar
Jaarlijkse kosten communicatiecampagne	€ 3,-
Milieu	kg/inw/jaar
Verwachte afname restafval (toename GFT & PMD)	-5 tot -10

Wat willen we doen (2)

- Verlagen inzamelfrequentie restafval naar 1 maal per 4 weken
  - Draagvlak in enquête
  - 56% biedt slechts13 keer per jaar of minder aan (2020)
  - Ruilen 140 liter naar 240 liter tegen betaling mogelijk

Samenvatting Scenario restafval 1 maal per 4 weken		
Kosten, excl. btw	**€ /jaar**	**€/huishouden/jaar**
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	-€ 56.022,52	-€ 5,31
Milieu	ton/jaar	kg/inw/jaar
Verwachte afname restafval	-394	-16
Verwacht totaal scheidingspercentage	79%	

Wat willen we doen (3)

- Verhogen prijs per lediging
  - Rechtdoen aan principe “de vervuiler betaalt”
  - Prikkel tot betere afvalscheiding
  - Meer in lijn met omliggende gemeenten (en gemiddelde van Nederland)
  - Waken voor de diftarparadox

Samenvatting Scenario verhoging diftar tarief		
Kosten, excl. btw	€ /jaar	€/huishouden/jaar
Jaarlijkse inzamel en verwerkingskosten	-€ 58.858,19	-€ 5,58
Milieu	ton/jaar	kg/inw/jaar
Verwachte afname restafval	-191	-8
Verwacht totaal scheidingspercentage	77%	

Wat willen we doen (4)

- Flankerend beleid
  - Gescheiden luierinzameling
  - Stimuleren gebruik wasbare luiers
  - Wat doen we voor inwoners met medisch afval?
  - Optimaliseren textielinzameling (met 2Switch)

- En verder
  - Verbeteren GFT inzameling in hoogbouw
  - Op middellange termijn onderzoeken circulair ambachtscentrum
  - Onderzoek inzameling oud papier en karton
  - Afwachten resultaten wekelijks GFT in Westervoort
  - Inzameling PMD blijf zoals nu

Meest gestelde vragen

Vraag Grondstoffenplan samen minder afval gemeente Duiven
Politieke avond 9 maart

Te zien is dat ruim 56% van de huishoudens in 2020 de restafval container maar 13 keer of minder aanbood. Voor deze groep heeft een verlaging van de inzamelfrequentie geen gevolgen.

Maar voor bijna net zoveel huishoudens bieden meer(14 t/m 23 keer 31,08%) en veel meer (24 t/m 26 keer 17,20%) dan 13 keer hun container aan. Het voorstel is om deze huishoudens eerst via communicatie (afvalcoach) te helpen om beter afval te kunnen scheiden. Als men dan alsnog een grotere container wil deze tegen een tarief van € 15,- ter beschikking te stellen.

Wordt de afvalcoach ook uit het budget van € 32.000,- betaald?

Beantwoording

Te zien is dat ruim 56% van de huishoudens in 2020 de restafval container maar 13 keer of minder aanbood. Voor deze groep heeft een verlaging van de inzamelfrequentie geen gevolgen.

Maar voor bijna net zoveel huishoudens bieden meer(14 t/m 23 keer 31,08%) en veel meer (24 t/m 26 keer 17,20%) dan 13 keer hun container aan. Het voorstel is om deze huishoudens eerst via communicatie (afvalcoach) te helpen om beter afval te kunnen scheiden. Als men dan alsnog een grotere container wil deze tegen een tarief van € 15,- ter beschikking te stellen.

Wij willen in 2021 al gaan communiceren over beter afval scheiden, zodat inwoners voorafgaande aan de frequentieverlaging hiermee ervaring kunnen opdoen. De afvalcoach kan hierbij inderdaad worden ingezet.

Het doel van de communicatie is om mensen te laten zien dat 1 maal per 4 weken met een 140 liter container prima mogelijk is. Door te laten zien wat er nog in het restafval zit (en wat dus gescheiden kan worden) wordt ook het handelingsperspectief duidelijk. De afvalcoach kan hier natuurlijk ook behulpzaam zijn.

Voor de groep die de container vaker aanbiedt dan 13 keer per jaar zijn er nu weinig prikkels om beter hun afval te scheiden: de container wordt elke 2 weken opgehaald, er is voldoende

ruimte en het aanbiedtarief is relatief laag. Daarnaast bieden inwoners, door het lage aanbiedtarief, ook de container aan, terwijl deze nog niet helemaal vol is.
In de groep huishoudens die tussen de 14 en 23 keer per jaar aanbiedt zit een grote differentiatie. Voor huishoudens die de container nu iets vaker dan 13 keer aan bieden, is het een kleine stap, voor anderen een grotere. Ook zijn er nu al huishoudens die gebruik maken van een 240 liter container.
Correctie: 12,70 % van de huishoudens biedt de container 24 t/m 26 keer per jaar aan (dus geen 17,20%)

Huishoudens kunnen containers omruilen, dus ook een 140 liter grijze container omruilen voor een 240 liter grijze container. Het huidige ruiltarief is €27,50 per container. Het verlagen van dit ruiltarief betekent dat de drempel om te ruilen lager wordt. Terwijl het doel is dat inwoners geprikkeld worden om beter hun afval te scheiden.
Een lagere drempel om te ruilen betekent meerkosten voor de gemeente (aanschaf containers, minder inkomsten ruiltarief) die verrekend worden in de afvalstoffenheffing. Het is op voorhand lastig in te schatten in welke mate hiervan gebruik wordt gemaakt.

Wordt de afvalcoach ook uit het budget van € 32.000,- betaald?
Nee, dit bedrag is voor structurele afvalcommunicatie.

Politieke avond 9 maart 2021

Aanvullende vragen grondstoffenplan samen minder afval gemeente Duiven

Antwoord op de vraag:
Wordt de afvalcoach ook uit het budget van € 32.000,- betaald?
Nee, dit bedrag is voor structurele afvalcommunicatie.

Dank voor de beantwoording van onze vraag. Maar dit roept bij ons meer vragen op.

- Het bedrag van de afvalcoach wordt niet uit het budget van € 32.000,- betaald. Waar wordt deze coach dan uit betaald?
- Aan welk bedrag wordt hierbij gedacht? En om hoeveel uur zou dit gaan?
- Komt dit jaarlijks terug?

Antwoorden
Antwoord op de vraag:
Wordt de afvalcoach ook uit het budget van € 32.000,- betaald?
Nee, dit bedrag is voor structurele afvalcommunicatie.

Dank voor de beantwoording van onze vraag. Maar dit roept bij ons meer vragen op.

- Het bedrag van de afvalcoach wordt niet uit het budget van € 32.000,- betaald. Waar wordt deze coach dan uit betaald?

De inzet van de afvalcoach wordt gedekt uit het budget voor de Banenafspraak (dit is geen reguliere formatie). Het contract loopt tot 1 januari 2022. De wens is om de functie te handhaven en de huidige afvalcoach, die naar tevredenheid functioneert een vast contract aan te bieden. Deze capaciteit voor de gescheiden inzameling van huishoudelijk afval en de nieuwe taken aanpak zwerfafval is hard nodig. De kosten kunnen niet langer gedekt worden uit het budget banenafspraak.
In de voorjaarsnota zal dit worden opgenomen als een wens.

- Aan welk bedrag wordt hierbij gedacht? En om hoeveel uur zou dit gaan?

Op dit moment gaat het om 36 uur (inzet voor Duiven én Westervoort). Kosten naar schatting € 45.000,--

- Komt dit jaarlijks terug?

ja

Hartelijke groet,

Karin Bouwmeister

Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven – technische vragen

- Kunt u inzichtelijk maken wat de financiële voordelen / nadelen zijn van bron –en nascheiding voor de gemeente alsook voor onze inwoner?
- Kunt u inzichtelijk maken wat de kosten en opbrengsten zijn (per kg per inwoner) van PMD de afgelopen 3 jaar?

Antwoorden

Grondstoffenplan Samen minder afval gemeente Duiven – technische vragen

- Kunt u inzichtelijk maken wat de financiële voordelen / nadelen zijn van bron –en nascheiding voor de gemeente alsook voor onze inwoner

Voor de Circulus-Berkel gemeenten is in 2020 onderzocht met welke kosteneffecten rekening gehouden moet worden indien gemeenten stoppen met de bronscheiding van PMD. Voor alle gemeenten geldt dat nascheiden duurder is dan scheiden van PMD aan de bron. Hoe hoger de inzamelrespons (aantal ingezamelde kilo's PMD) bij het aan de bron scheiden van PMD, hoe groter het kostenverschil met nascheiden van PMD.

Gemiddeld is nascheiden 10 tot 14 euro per huishouden duurder.

Daarbij is overigens nog geen rekening gehouden met de desintegratiekosten voor het ontmantelen van de inzamelvoorzieningen als wordt gestopt met het inzamelen van PMD. Daarmee worden de beleidskeuzes uit eerdere jaren verzilverd.

Bron: Onderzoek voor Circulus-Berkel

Circulus-Berkel is de inzamelaar voor de gemeenten: Apeldoorn, Voorst, Doesburg, Bronckhorst, Epe, Brummen, Lochem, Deventer, Zutphen

De verwachting is dat ook in Duiven nascheiding duurder zal zijn.

- Kunt u inzichtelijk maken wat de kosten en opbrengsten zijn (per kg per inwoner) van PMD de afgelopen 3 jaar?

In de begroting 2021 is een positief saldo opgenomen van € 24.821,--. (saldo kosten inzameling Suez, aanschaf PMD zakken, opbrengst bruto PMD). Dat is € 35,-- per ton ingezameld PMD.

De vergoedingensystematiek voor het ingezamelde PMD is per 1 april 2020 gewijzigd.

Afvalbeleid Duiven. Zetel Nooijen

Afval aanbied station (de Werf)

Ik vind hier geen concrete plannen over.
Wanneer worden herbruikbare materialen aan de bewoners van Duiven ter beschikking gesteld?
Deze dingen kun je bij het brengen apart zetten:

- goed hout;
- goede elektronica;
- hele tegel;
- hele stenen en klinkers;
- schone grond.

Antwoord:

In het Grondstoffenplan staat aangegeven dat Duiven toe werkt naar een Circulair Ambachtscentrum. In een dergelijk centrum is een nauwe samenwerking op het gebied van inzameling van grondstoffen (Afvalaanbiedstation), kringloop en educatie. Op dit moment is er al een goede samenwerking met 2Switch.

Op het huidige Afvalaanbiedstation is het niet toegestaan om te goederen mee terug te nemen. Dit is ook wettelijk niet toegestaan.

De te verwachten consequenties van het verhogen van het grijze bak tarief:

- Meer zwerfvuil;
- Prullen bakken, waar men het instopt?;

Waar staan de kosten die hiermee gepaard gaan vermeld?

Antwoord:

In Duiven zijn de inwoners al gewend aan een diftar systeem. Daarbij, zoals uit de rapportage van IPR Normag blijkt, is er in praktijk slechts weinig merkbaar van meer zwerfafval of ontwijk-gedrag bij invoering van diftar. Naar verwachting zal dit bij het verhogen van het tarief ook niet optreden.

Uiteraard zullen we hier wel nadrukkelijk oog voor hebben.

Bouwafval

Zijn afspraken erover gemaakt bij opruimen van bouwafval.? Is hier al beleid op of wanneer is dat te verwachten ?

Antwoord:

Inwoners en bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor de afvoer van bouwafval. Kleine hoeveelheden bouw- en sloopafval en puin uit huishoudens kunnen gebracht worden op het Afvalaanbiedstation.

Oppervlakte water

Helaas wordt in onze gemeente afval gedumpt wat slecht kan zijn voor ons oppervlakte water .

Ook moet de afvalcoach regelmatig de sloten dreggen wat voor onze dieren en gezondheid . Hoe kunnen we daar op handhaven ?

Antwoord:

Het waterschap is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van het oppervlaktewater in de gemeente. In nauwe samenwerking trekken we waar nodig op bij opruimen en handhaving van verontreiniging/vervuiling.

Nascheiding versus bronscheiding

Tijdens de behandeling van het grondstoffenplan zijn vragen gesteld over de mogelijkheden van nascheiding van restafval in de gemeente Duiven.

Op voorhand:

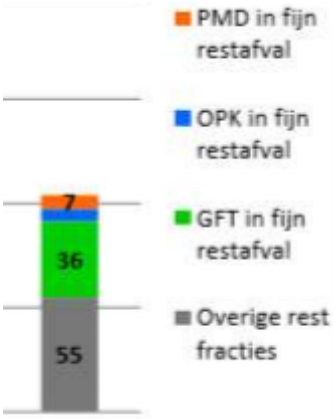
- Nascheiding is alleen mogelijk voor PMD.
- Andere grondstoffen zoals GFT, Textiel, Glas en Oud papier en -karton (OPK) kunnen niet nagescheiden worden.
- Er is een beperkt aantal verwerkers van restafval dat nascheiding aanbiedt. Een aanbesteding is noodzakelijk.
- De gemeente Duiven streeft met het programma Circulaire Economie naar bewustwording over grondstofgebruik en hoe dit, bijvoorbeeld door afvalscheiding kan worden verminderd.

Rendement nascheiding AVR

De onderstaande rendementscijfers voor nascheiding zijn gebaseerd op de gerealiseerde prestatie van AVR Rotterdam in 2019 (afkomstig uit het jaarverslag):

- 51% van de kunststoffen en drankenkartons die in het restafval zitten, zijn er uitgehaald; na sortering kan 90% hiervan worden gerecycled;

In 2020 werd in Duiven al ruim 29 kilo PMD per inwoner ingezameld. Uit de sorteeranalyse blijkt dat er nog ca. 7 kilo PMD in het restafval zat. Daarmee scoren de inwoners van de gemeente Duiven beter dan de nascheiding van de AVR (die vergelijkbaar is met andere nascheiders). Onderstaande figuur geeft de hoeveelheid PMD weer die nog in het restafval aanwezig is.

Als 51% van de totale hoeveelheid PMD zou worden nagescheiden zou dit dus neerkomen op 51% van 29+7 kilo. Dit komt neer op bijna 18,5 kilo. Dit is dus ruim minder dan de hoeveelheid die nu brongescheiden ingezameld wordt.

De inwoners van Duiven hebben veel en goede ervaring met bronscheiding van PMD. De ingezamelde hoeveelheid is hoog en de kwaliteit is goed. Dit laatste is gebaseerd op de afwezigheid van afkeur van PMD vrachten die in Duiven zijn ingezameld.

Belangrijk is ook om te vermelden dat bronscheiding bij PMD bijdraagt aan de bewustwording rond afval en de circulaire economie. Het heeft een positieve bijdrage aan het beter scheiden van andere afvalstromen zoals papier en GFT. Door nascheiding zou de hoeveelheid GFT en OPK in het restafval dus ook weer toenemen. Dit GFT en OPK kan niet nagescheiden worden en zal dus in de verbrandingsoven worden verwerkt.

Communicatief is een wisseling van bron- naar nascheiding moeilijk uit te leggen. Zeker als de resultaten van de bronscheiding zo goed zijn.

In praktijk zal een overgang naar nascheiding in de gemeente Duiven overigens betekenen dat vrijwel alle huishoudens overgaan naar een 240 liter container en dat deze elke 2 weken aangeboden zal moeten worden. Het PMD maakt immers dan een groot deel van het volume van het restafval uit. Daardoor zullen inwoners dus meer restafval moeten aanbieden.

Voordelen nascheiding
Voor gemeenten waar bronscheiding niet genoeg resultaat oplevert kan nascheiding een uitkomst zijn. Vooral bij gemeenten met veel hoogbouw is blijkt dat er alsnog regelmatig recyclebare stromen bij het restafval terecht komen of dat er teveel vervuiling in het gescheiden afval plaatsvindt.

Daarnaast biedt nascheiding gemak. Alles bij het restafal gooien scheelt een hoop moeite. Je hoeft niet meer onderzoekend naar het product in je hand te kijken of het wel echt alleen plastic is en of het dus wel echt bij het PMD mag. Voor mensen die afval scheiden te verwarrend vinden geeft nascheiding dus iets meer gemoedsrust.

Nadelen nascheiding
Nascheiding is eigenlijk alleen mogelijk voor PMD afval. Er zijn veel grondstoffen die niet of slecht nagescheiden kunnen worden, zoals papier, organisch afval en textiel. Papier en textiel worden door vocht, wat onvermijdelijk is in restafvalcontainers, nutteloos voor recycling. Zelfs plastic raakt bij nascheiding vervuild, wat zorgt voor een vieze geur en verkleuring van het materiaal. De kleur verandert van neutraal naar grijs en verliest zijn toepasbaarheid. Folie neemt de afvalgeur op, wat pas afneemt door het te verhitten en te wassen in soda.

Ook organisch afval kan wel uit het restafval worden gescheiden, maar vervuiling van deze stroom met onder andere plastic is niet te voorkomen. Het is daarom niet mogelijk om na vergisting deze organische fractie nog te composteren. Wanneer je deze afvalstromen bij het restafval gooit moeten ze dus worden verbrand en worden er waardevolle grondstoffen verspild.

Voordelen bronscheiding
Wanneer je afval direct bij de bron scheidt, kan je dus veel meer afvalsoorten scheiden dan via nascheiding. Daarnaast is gescheiden afval ook goedkoper om te verwerken. De rijksoverheid heft namelijk belasting op het verwerken (dus verbranden) van restafval. Die belasting wordt elk jaar hoger. Wanneer je afval direct bij de bron scheidt, houd je dus minder restafval over wat scheelt in afvalkosten.

Ook is bronscheiding een schonere vorm van inzamelen dan nascheiding. Want voor recycling geldt nog steeds: hoe schoner de afvalstroom, hoe beter het eindproduct. Natuurlijk treedt er bij bronscheiding ook wel eens vervuiling op, maar de kans hierop is aanzienlijk kleiner. Kwaliteit is bij afval scheiden erg belangrijk. De AfvalSpiegel deed een onderzoek naar de zuiverheid van PMD afval, waarbij 422 monsters PMD afval werden geanalyseerd. Uit het onderzoek bleek dat het PMD afval dat ingezameld werd in aparte PMD inzamelzakken de hoogste zuiverheid had.

Daarnaast helpt afval scheiden bij de bron mee aan bewustwording van wat je allemaal weggooit. Dit gaat vaak gepaard met positieve gedragsverandering en het verminderen van de hoeveelheid afval.

Nadelen bronscheiding
Een van de nadelen van bronscheiding is dat het meer tijd kost om uit te zoeken welk afval je waar moet weggooien. Daarnaast heb je meer ruimte nodig voor de verschillende containers.

IPR•NORMAG

Rijkswaterstaat

Diftar als beleidsinstrument bij huishoudelijk afvalbeheer

Beschrijvend onderzoek naar de toepassing van geïndividualiseerde gedifferentieerde tarieven bij de gescheiden inzameling van afval- en grondstoffen van huishoudens

25 januari 2021

● Strategie ● Beleid ● Organisatie

BEZOEKADRES: Waarderweg 33 kantoor B10, 2031 BN Haarlem
POSTADRES: postbus 2016, 2002 CA Haarlem
t 023 531 91 41, **e** info@iprnormag.nl, **i** www.iprnormag.nl

]IPR•NORMAG[

In opdracht van:	*Rijkswaterstaat*
Opsteller(s):	*Drs. ing. P.M.J. de Bruin (Paul)* *R.H.F. Oldenhof MSc. (Ruben)* *E. Nijmeijer MSc. (Eline)*
Projectnummer IPR Normag:	*101228*
Aantal pagina's:	*50*

Status	**Datum**	**Toegestuurd naar**
Conceptrapport	23 november 2020	Contactpersonen Rijkswaterstaat
Conceptrapport	14 december 2020	Contactpersonen Rijkswaterstaat
Concept eindrapport	11 januari 2021	Contactpersonen Rijkswaterstaat en Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Eindrapport	25 januari 2021	Contactpersonen Rijkswaterstaat Leefomgeving Afdeling Afval en Circulair

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopiëren, opnamen, of enig andere manier, zonder expliciete bronvermelding.

Inhoudsopgave

Samenvatting **4**

1 Inleiding **12**

1.1 Achtergrond ... 12
1.2 Doelstelling ... 12
1.3 Leeswijzer en onderzoekbare deelvragen ... 13

2 Landelijke ontwikkelingen diftar **14**

2.1 Definitie van diftar ... 14
2.2 Vormen van diftar in Nederlandse gemeenten ... 14
2.3 Hoeveel en welke gemeenten passen diftar toe? ... 16

3 Doelstellingen en overwegingen **18**

3.1 Diftar als onderdeel van het beleidsinstrumentarium ... 18
3.2 Beweegredenen en doelstellingen om te kiezen voor diftar ... 19
3.3 Factoren die de overweging voor diftar beïnvloeden ... 21
3.4 Diftar technisch mogelijk, lokale situatie bepaalt complexiteit ... 23

4 Effect van diftar op aanbiedgedrag van afval **25**

4.1 Restafvalreductie ... 25
4.2 Relatie diftar met hoeveelheid en kwaliteit grondstoffen ... 29
4.3 Ontwijkgedrag ... 32
4.4 Tot slot ... 35

5 De financiële aspecten van diftar **36**

5.1 Tariefstelling ... 36
5.2 Lagere kosten afvalbeheer door diftar ... 39
5.3 Het effect van prijsprikkels: structureel of eenmalig ... 40

Bijlagen **42**

bijlage 1 Bronnenlijst ... 43
bijlage 2 Lijst van gesprekspartners ... 45
bijlage 3 Onderzoeksopdracht en aanpak ... 46
bijlage 4 Voor- en nadelen van de verschillende vormen van diftar ... 48
bijlage 5 Verantwoording kwantitatieve analyses ... 49
bijlage 6 Figuur ontwikkeling diftar 1999-2019 ... 50

SAMENVATTING

Onderzoek naar diftar als instrument bij het behalen van VANG-ambities
In de afgelopen jaren zien we een trendmatige toename van het aantal gemeenten dat gedifferentieerde tarieven oftewel "diftar" in het huishoudelijk afvalbeheer toepast. Is daarmee gezegd dat diftar altijd een gepast instrument voor gemeenten is dat bijdraagt aan het behalen van VANG-ambities en beheersbare kosten in het afvalbeheer? Het ligt minder zwart wit.

Gezien de discussie die diftar in de maatschappij en politiek (lokaal en landelijk) los blijkt te maken, is er behoefte aan een onafhankelijk onderzoek naar de voor- en nadelen van diftar. Het doel van dit rapport is om een zo compleet mogelijk en actueel beeld te schetsen van de toepassing van geïndividualiseerde gedifferentieerde tarieven bij de gescheiden inzameling van afval- en grondstoffen van huishoudens. Dit 'beschrijvend' onderzoek is uitgevoerd door IPR Normag op basis van beschikbare onderzoeken en documentaties over diftar en interviews met beleidsmedewerkers in gemeenten, sleutelfunctionarissen van overheidsgedomineerde inzamelorganisaties en brancheorganisaties.

Wat is diftar?
Diftar staat voor gedifferentieerde tarieven waarbij per huishouden de hoeveelheid aangeboden afval- en grondstoffen individueel (dus per huishouden) afgerekend wordt. Hoe meer afval wordt aangeboden des te hoger de afvalstoffenheffing voor dit huishouden. De bekostiging van de inzameling en verwerking van afval- en grondstoffen door inwoners is – via de afvalstoffenheffing - dus geïndividualiseerd. Althans voor een deel. Met diftar bestaat de afvalstoffenheffing uit een vast deel (collectief) en een variabel deel (geïndividualiseerd).

Welke vormen van diftar worden in Nederland toegepast en in hoeveel gemeenten
In Nederland zijn de meest voorkomende vormen van diftar:

- **Diftar op basis van volume en frequentie.** Het tarief dat een inwoner moet betalen is afhankelijk van het aantal ledigingen en het volume van de container van het aangeboden afval.
- **Diftar op basis van een 'betaalde zak'** ook wel 'dure zak' genaamd**.** Inwoners mogen hun restafval alleen aanbieden in speciale afvalzakken die zij daarvoor moeten kopen.
- **Diftar op basis van gewicht (en frequentie)**. Het tarief dat een inwoner moet betalen is afhankelijk van het gewicht van het aangeboden restafval en (indien van toepassing) het aantal keer dat het aangeboden wordt.
- **Diftar op basis van volume**. Inwoners kunnen kiezen tussen een kleine of grote minicontainer voor het huishoudelijk restafval dat aan huis wordt opgehaald. Hoe kleiner het volume van de gekozen restafvalcontainers, des te lager het (vaste) tarief dat de gemeente daarvoor per jaar in rekening brengt.

Het aantal gemeenten dat diftar toepast is in de afgelopen jaren toegenomen. In 2003 was dit nog 27% en in 2020 past 48% van de Nederlandse gemeenten één van de hiervoor genoemde vormen van diftar toe.

In de meeste gemeenten die diftar toepassen wordt alleen het aanbieden van huishoudelijk restafval variabel beprijsd en het gescheiden aanbieden van recyclebare grondstoffen niet. Met deze negatieve prijsprikkel worden mensen in hun gedrag gestimuleerd om het ontstaan van restafval zo veel mogelijk te voorkomen en door recyclebare grondstoffen meer en beter te scheiden.

Onderzoek naar de zogenaamde 'determinanten van diftar-gemeenten' wijst uit dat vooral gemeenten met een a. weinig stedelijk karakter, b. een lager gemiddeld inkomen, c. met minder ouderen en weinig jonge kinderen en d. met minder grote huishoudens, diftar hebben ingevoerd.

Ook wordt diftar vooral ingevoerd door gemeenten die, vaak samen met andere gemeenten in hun regio, de inzameling laten uitvoeren door 'hun' overheidsgedomineerde inzamelorganisatie. Deze gemeenten kunnen zich aan elkaar optrekken, dagen elkaar uit. Het overheidsgedomineerde bedrijf fungeert als platform en katalysator: brengt gemeenten bij elkaar, zorgt voor uitwisseling van kennis en ervaringen op bestuurlijk en ambtelijk niveau. En deze overheidsgedomineerde organisaties beschikken vaak over steeds meer ervaring met de invoering van diftar en hebben de benodigde technische informatiesystemen op orde en beschikbaar.

Waarom kiezen gemeenten voor diftar?

Gemeenten maken voor het bewerkstelligen van hun VANG-ambities vaak onderscheid in drie hoofddoelstellingen: het bieden van goede service voor de inwoners (het mogelijk maken om afval kwijt te kunnen en te scheiden), beheersbare (en bij voorkeur zo laag mogelijke) kosten, en verhogen milieuprestaties (voorkomen van afval en verspilling van grondstoffen, reductie restafval, meer en beter recyclebare grondstoffen). De figuur illustreert vier 'gedragsbeinvloedende' instrumenten voor integraal huishoudelijk afvalbeleid en het bewerkstelligen van de VANG-ambities. Het sturen met prijsprikkels, waaronder diftar, is één van deze instrumenten. De doelstellingen die worden beoogd zijn grofweg terug te brengen in drie redeneringen:

1. Gedragsbeïnvloeding zodat minder restafval en meer gescheiden recyclebare grondstoffen worden aangeboden;
2. Een rechtvaardig tariefsysteem. Het wordt als eerlijk gezien om huishoudens die weinig (rest)afval aanbieden minder te laten betalen voor het gemeentelijk afvalbeheer;
3. Kosten efficiëntie. Het toepassen van diftar draagt bij aan de kostenefficiëntie van het gemeentelijk huishoudelijk afvalbeheer.

Elke gemeente geeft hierbij een eigen gewicht aan deze drie redeneringen. Uit de interviewronde komt het beeld naar voren dat in het verleden de nadruk vooral lag op het 'rechtvaardig tariefsysteem'. Tegenwoordig ligt de nadruk in gemeenten die kiezen voor diftar voornamelijk op de gedragsbeïnvloeding en kostenefficiëntie: restafvalreductie en recycling bevorderen is het hoofddoel en de prijsprikkel een middel om dit te bereiken.

Waarom kiezen gemeenten (nog) niet voor diftar?
De keuze voor het toepassen van diftar wordt zelden zonder slag of stoot gemaakt. In sommige gemeenten wordt al jaren diftar overwogen, maar is het nog niet tot een besluit tot invoering gekomen. Argumenten om diftar niet toe te passen zijn divers, zoals:

- **Politieke principes.** Het principe van algehele solidariteit voor de gemeentelijke afvalstoffenheffing: geen tarifering naar gebruik, maar een uniform tarief. De overtuiging dat een financiële prikkel een uiterste maatregel is. Eerst moeten de andere instrumenten zoals communicatie en service verder worden ingezet. De overtuiging dat de overheid terughoudend dient te zijn met gedragsbeïnvloeding door fiscale maatregelen.
- **Verwachte onbeheersbare neveneffecten.** De verwachting dat inwoners (op grote schaal) ontwijkgedrag gaan vertonen door het afval te dumpen in de openbare ruimte of te vermengen met andere grondstofstromen die zij wel gratis kunnen aanbieden.
- **Ongeschiktheid van delen van de eigen gemeenten.** Door bijvoorbeeld een diverse bevolkingssamenstelling en/of grote doorloop is het te moeilijk om het systeem en de motivatie erachter goed uit te leggen aan de inwoners. Of omdat inwoners klein behuisd zijn en daardoor minder ruimte hebben om afval gescheiden op te slaan. Variabele tarieven voor restafval treffen deze bewoners extra hard.
- **Technisch en logistiek.** De inzamelstructuur of eigen administratie is (nog) niet geschikt om een individuele heffing te berekenen. Dit vergt te grote investeringen waar geen financiële ruimte of draagvlak voor is.
- **Overige politieke context.** Er zijn overige politiek-, bestuurlijke onderwerpen (al dan niet gerelateerd aan afval) die besluitvormers belet een systeemwijziging door te voeren.

Uit de interviews en bestudeerde onderzoeksrapporten blijkt dat in de meeste gemeenten de keuze voor diftar een sterk politieke afweging tussen de hierboven genoemde motivaties betreft. Financiële- en milieueffecten zijn bij voldoende en steeds meer beschikbare referentiedata redelijk goed en objectief te ramen. De politieke weging van de verschillende waarden en principes kan per gemeente en per partij verschillen.

Wat is het effect op afvalscheiding gedrag en de resultaten?
Empirische onderzoeken naar de effectiviteit van diftar zijn wereldwijd uitgevoerd, ook op landelijk niveau. De onderzoeken tonen aan dat diftar een succesvol instrument is om de hoeveelheid restafval te verminderen. Op basis van analyse van de afvalbeheerprestaties van gemeenten in Nederland blijkt diftar effectief in de reductie van restafval en een toename van de hoeveelheid ingezamelde recyclebare grondstoffen. De landelijke afvalcijfers van

Nederlandse gemeenten spreken voor zich: in 2019 hebben inwoners in niet-diftar gemeenten gemiddeld 182 kg fijn huishoudelijk restafval (CBS Statline 2020) per persoon ingezameld, en inwoners in diftar gemeenten gemiddeld 94 kg fijn huishoudelijk restafval per persoon. Dit is een verschil van bijna 88 kg per persoon.

In gemeenten met een diftar systeem worden ook meer grondstoffen aan de bron gescheiden. De CBS Statline data tonen aan dat de gemiddelde grondstoffenscheiding in gemeenten met diftar 78% is en in gemeenten zonder diftar 61%. Van de gemeenten die in 2019 al de VANG-doelstelling van 75% afvalscheiding in 2020 hebben behaald is ruim 90% een diftar gemeente. De volgende tabel presenteert de hoeveelheid gescheiden ingezamelde grondstoffen in diftar en niet-diftar gemeenten.

Gemiddeld aanbod recyclebare grondstoffen 2019 (kg per inwoner per jaar)

	Diftar	Geen diftar	Verschil	
PMD	30	18	11	62%
GFT	125	110	15	14%
OPK	59	54	5	10%
Glas	24	23	1	5%
Textiel	6	5	1	27%

Bij deze cijfers moet een nuancering worden gegeven. Er kan sprake zijn van zogenaamde autocorrelatie (Allers en Hoeben, 2009) waarbij gemeenten die al een actief afvalbeheerbeleid voeren en daardoor al goede afvalbeheerprestaties realiseren ook eerder de keuze maken om diftar toe te passen. Echter, indien daarop wordt gecorrigeerd is er nog steeds sprake van een verschil waarbij gemeenten met diftar minder huishoudelijk restafval (en meer gescheiden grondstoffen) tonen dan gemeenten zonder diftar.

Het zuivere geïsoleerde effect van diftar (het causaal verband tussen diftar en de reductie van restafval) is dus niet altijd even scherp vast te stellen. Toch geeft de brondata van afval uit de Nederlandse gemeenten weer dat diftar zorgt voor verregaande restafvalreductie, meer dan wordt bereikt met een bedreven maatregelenpakket zónder diftar. De gesprekken met de gemeenten en inzamelaars kleuren dit verder in. Een aantal gemeenten geven aan dat met eerder toegepaste maatregelen het aanbiedgedrag van restafval niet snel genoeg verbeterde. Dit is een belangrijke beweegreden geweest voor het invoeren van diftar.

Wat is het effect op de totale hoeveelheid afval?

Uit een onderzoek naar 45 gemeenten blijft dat de hoeveelheid huishoudelijk afval in de periode kort voor en kort na de invoering van diftar is afgenomen. De hoeveelheid restafval nam op jaar basis af met gemiddeld 89 kg per inwoner, en ook de totale hoeveelheid afval nam af met 59 kg per inwoner. Deze reductie van het restafval komt dus niet geheel als gescheiden grondstofstromen terug in het systeem.

Naar de specifieke oorzaken en verklaringen is geen onderzoek beschikbaar. Een deel van de verklaring kan zijn dat de inzet van communicatie voor bewustwording resulteert in bewuster gebruik en hergebruik van producten. Meer via kringloopwinkels, thuiscompostering, opslag thuis en bewustere manier van boodschappen doen.

Ook kan een deel van de verklaring gelegen zijn in het – voorafgaand aan de invoering van diftar noodzakelijke - opschonen van het containerbestand en de implementatie van een containermanagement systeem (met gechipte minicontainers en toegangspasjes voor ondergrondse containers in de wijk). Hierdoor neemt bijvoorbeeld het aandeel bedrijfsafval dat onterecht met het huishoudelijk afval meeging, aanzienlijk af. Tot slot ligt een deel van de verklaring bij (ongewenste) alternatieve routes die inwoners kiezen om niet te hoeven betalen voor restafval. Bijvoorbeeld dat het restafval terecht komt bij de overige stromen of bijplaatsingen, zwerfafval, afvaldumping en huishoudelijk afval dat via alternatieve routes, zoals via bedrijfsafval, wordt afgezet.

Neemt de kwaliteit van de gescheiden grondstoffen af bij diftar?
De vraag is of er gevolgen zijn voor de kwaliteit en/of samenstelling van de ingezamelde deelstromen. Voor de hiervoor beschreven grondstofstromen zijn in beperkte mate onderzoeken en (monitoring) gegevens beschikbaar. Over het geheel kan worden gesteld dat de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde grondstoffenstroom niet wezenlijk afwijkt in gemeenten met en zonder diftar. PMD is zelfs iets zuiverder in gemeenten met diftar. In het oud papier en karton is iets meer vervuiling. De vervuiling blijft bij de genoemde stromen over het geheel binnen de toegestane marges.

Leidt diftar tot meer ontwijkgedrag zoals afvaldumpingen of zwerfafval?
Hoewel harde cijfers ontbreken blijkt dat over het geheel de omvang van deze ongewenste ontwijkroutes relatief beperkt is. De angst blijkt vaak groter dan hoe het in werkelijkheid uitpakt. Er zijn ook maatregelen die vooraf getroffen of voorbereid kunnen worden waarmee ongewenst ontwijkgedrag zo veel mogelijk wordt voorkomen. Ook kunnen de problemen worden beperkt door de inzet van communicatie en handhaving. Soms moet er (vaak tijdelijk en op enkele kwetsbare locaties) extra reiniging werkzaamheden worden uitgevoerd.

Komen bijplaatsingen meer voor in diftar gemeenten?
De ervaring in de praktijk is dat bijplaatsingen in een aantal gemeenten wel toegenomen is. Dit zijn vooral gemeenten in de hogere stedelijkheidsklassen. Door extra inzet op communicatie, handhaving en specifieke locaties dagelijks te controleren en schoon te maken blijft het beheersbaar. De ervaring is dat het meer goed dan fout gaat, en als bijplaatsingen voorkomen, het om enkele kwetsbare locaties binnen de gemeente gaat. Dit gaat om locaties waar er bijvoorbeeld een barrière is voor goede communicatie, zoals wijken met inwoners van veel verschillende nationaliteiten, internationale studenten, en/of wijken waar veel doorstroom is van inwoners.

Uit interviews blijkt dat kort na de invoering van diftar een toename van bijplaatsing werd waargenomen, maar dat met flankerende maatregelen (goede communicatie en extra handhaving) na enige tijd (we hebben het eerder over maanden dan over jaren) het oude niveau wordt bereikt.

In gemeenten waar het afvalbeleid en de keuze voor diftar in de publieke belangstelling staat kan het aantal bijplaatsingen in absolute zin gering zijn, maar in de publieke perceptie omvangrijk.

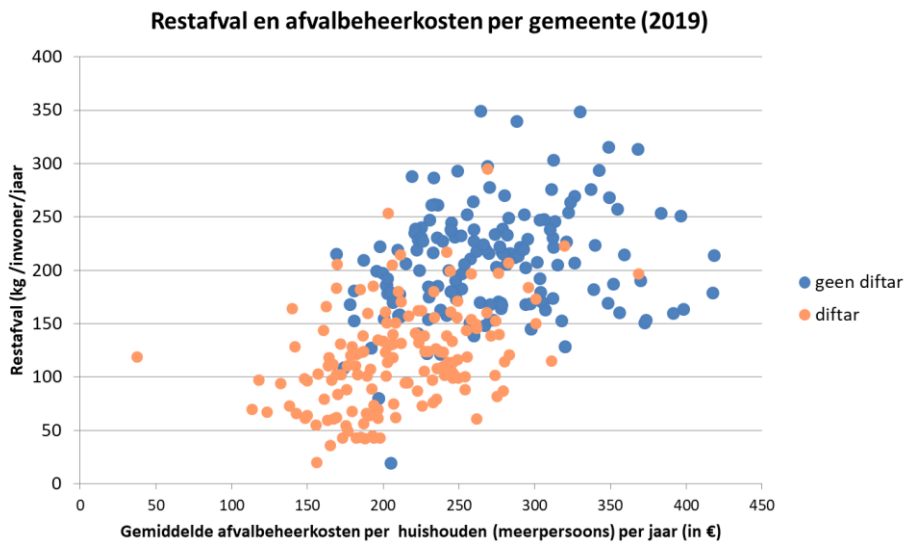
Zwerfafval
Net zoals bij bijplaatsingen speelt ook de angst dat een toename van zwerfafval door diftar de buurt vervuilt. Ook hierover zijn geen harde cijfers beschikbaar die de aard en omvang aan kunnen duiden. Met extra (vaak tijdelijke) maatregelen zoals extra handhaving en reiniging houden gemeenten de situatie onder controle.

Is er meer sprake van dumpingen in de natuur in diftar gemeenten?
Het wordt vaak in discussies benoemd dat dumpingen in de natuur en zwerfafval toeneemt na de invoering van diftar. In een verkennend onderzoek van Alterra in 2007 komt naar voren dat de meeste dumpingen in Nederland (naar schatting) grof afval betreft, waarvoor op de milieustraat (of commercieel) betaald moet worden. Dumpingen van fijn restafval komt (naar schatting) weinig voor en als het voorkomt na de invoering van diftar is het van geringe omvang en een tijdelijk verschijnsel. Op langere termijn neemt het weer af tot het oorspronkelijke niveau.

De door IPR Normag in dit onderzoek geïnterviewde gemeenten geven ook aan dat het probleem van dumpingen voornamelijk grof afval (verbouwingsafval) of illegale stort (zoals drugsafval) betreft en dat het niet een groter of onbeheersbaarder probleem is geworden sinds de invoering van diftar op het fijn huishoudelijk afval. De angst is vaak groter gebleken dan hoe het in werkelijkheid uitpakt.

Met welke financiële aspecten hebben we te maken?
Voor een diftar-systeem zijn investeringen nodig in de inzamelstructuur: containermanagement (registratie, pasjes), administratie, aanpassing van inzamelvoorzieningen. Ook de kosten van handhaving en communicatie stijgen om goed grip te houden op eventuele (tijdelijke) neveneffecten van diftar. Toch zijn de algehele afvalbeheerkosten lager in diftar gemeenten.

De volgende figuur laat dit duidelijk zien. Diftar gemeenten hebben doorgaans naast minder restafval, gemiddeld gezien ook een lagere afvalstoffenheffing. Bijvoorbeeld door de reductie van het restafval (vermeden verwerkingskosten en Afvalstoffenbelasting) en meer scheiding van recyclebare grondstoffen. In meerpersoonshuishoudens is dit verschil gemiddeld € 64 per jaar.

Bron: Coelo Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden 2019,
CBS Statline afvalhoeveelheden 2019, bewerking door IPR IPR Normag

Toch kunnen gemeenten met diftar ook te maken krijgen met het noodzakelijkerwijs moeten verhogen van de afvalstoffenheffing. Door een algehele kostenstijging van het afvalbeheer (bijvoorbeeld door fiscale maatregelen door het Rijk, of verslechterde omstandigheden op de markten voor secundaire grondstoffen) kan ondanks beter scheidingsgedrag toch de totale heffing stijgen, hetzij minder dan in de situatie met slecht scheidingsgedrag. Hierdoor kan de belofte van een lagere heffing niet worden ingelost. In de praktijk wordt dit effect ook wel de diftar-paradox genoemd. In de door IPR Normag gevoerde interviews wordt dan ook gewezen op een valkuil in de communicatie en besluitvorming over diftar. Dit betreft de uitspraak "door diftar wordt het afvalbeheer voor iedereen goedkoper". Wellicht dat op macroniveau de kosten lager worden (door betere scheiding), maar op huishoudens-niveau zal bijvoorbeeld 70% minder gaan betalen (doen hun best, of uiterste best) en 30% meer.

Een ander effect dat met de diftar-paradox wordt geduid betreft de noodzaak om of het variabele tarief en/of vaste tarief te verhogen indien de hoeveelheid restafval steeds verder afneemt. Door het succes van diftar, veel minder restafval, moet het vaste en/of het variabele tarief van de afvalstoffenheffing stijgen. In interviews – voornamelijk met gemeenten die al langere tijd diftar hebben ingevoerd – wordt er op gewezen dat indien men goede prognoses maakt van de verwachte aanbiedingen (aanbiedfrequentie en hoeveelheden restafval) dit veel minder een rol speelt. Voorzichtig begroten loont in ieder geval. De prijsstelling van het variabele tarief wordt daarbij in de praktijk puur als prijsprikkel benaderd, zonder vaste relatie met de werkelijke kosten voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk restafval.

Zijn de effecten van diftar tijdelijk of structureel?

Diftar kan gezien worden als een sterke gedrag-beïnvloedende prikkel. Inwoners lijken een variabel tarief – dat afhankelijk is van het door hen zelf aangeboden afval - anders te bele-

ven dan een jaarlijks te betalen vast bedrag c.q. een generieke afvalstoffenheffing. Een variabel tarief heeft een hoge 'gevoelswaarde'. De ervaring is dat een hoog variabel tarief zowel sterke positieve als negatieve effecten veroorzaakt. Tegelijkertijd raken mensen er ook aan gewend.

In gemeenten die al jaren diftar toepassen zijn de afvalprestaties (reductie restafval, meer gescheiden recyclebare grondstoffen) in het algemeen wel blijvend verbeterd. Het effect van diftar is dus daarmee structureel. Dit hoeft echter niet te beteken dat de afvalprestaties zonder verdere maatregelen structureel verder blijven verbeteren. Gemeenten die zien dat de afvalprestaties op het zelfde peil blijven, kunnen hun 'mix van beleidsinstrumenten' zoals communicatie, meer/minder service, meer/minder handhaving daarop aanpassen.

Is diftar als instrument voor huishoudelijk afvalbeheer in elke gemeente altijd mogelijk? Diftar is technisch vaak wel mogelijk, maar de lokale situatie bepaalt complexiteit en het primaat voor de keuze voor het toepassen van diftar in een gemeente. Dit ligt bij de lokale politiek c.q. de gemeenteraad.

Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk afval, maar bepalen daarbij autonoom de invulling van het gemeentelijk afvalbeheerbeleid. De balans tussen politiek-bestuurlijke standpunten (omrent bijvoorbeeld collectieve voorzieningen, solidariteit en individualiteit) met duurzaamheidsdoelen en financieel-economische aspecten wordt lokaal per gemeente opgemaakt.

Technisch gezien kan worden gesteld dat een diftar-systeem in principe in elke gemeente uitvoerbaar is. In alle gemeenten zijn (inzamel)voorzieningen beschikbaar voor het aanbieden van huishoudelijk restafval en de gescheiden inzameling van recyclebare grondstoffen. De techniek om het aanbieden van huishoudelijk restafval te registeren en te beprijzen per gebruiker is beschikbaar.

Toch kan niet gesteld worden dat diftar daarmee in alle gemeenten een gewenst instrument is voor het behalen van de lokale duurzaamheidsdoelen en financieel-economische doelen. De lokale context van een gemeente bepaalt de complexiteit voor het beheersbaar maken en houden van een diftar-systeem. Dit betreft voornamelijk de complexiteit van (sterk) stedelijke gemeenten waarbij sprake is van veel verschillende nationaliteiten (mensen moeten het systeem kunnen begrijpen, waarbij taal en communicatie een issue en een aanzienlijke uitdaging is) of relatief grote doorstroming (bijvoorbeeld expats, studenten) waardoor het complex is om (nieuwe) inwoners uit te leggen hoe een diftar-systeem werkt en wat van hen wordt verwacht. Tot slot kan het technisch moeilijk zijn om ontwijkroutes te dichten.

We zien dat het aantal grote verstedelijkte gemeenten dat diftar toepast in de loop van de jaren ook verder is toegenomen. En in een aantal grote verstedelijkte gemeenten (met 150.000 tot 200.000 inwoners) de besluitvorming over diftar in een vergevorderd stadium verkeert.

-0-0-0-

1 INLEIDING

1.1 Achtergrond

In de afgelopen jaren zien we een trendmatige toename van het aantal gemeenten dat gedifferentieerde tarieven oftewel "diftar" in het huishoudelijk afvalbeheerbeleid toepast. Met diftar zorgt de gemeente voor een prijsprikkel richting de inwoner: inwoners kunnen geld besparen op hun afvalstoffenheffing door minder (rest)afval aan te bieden door meer recyclebare grondstoffen te scheiden. Een registratiesysteem legt per huishouden vast hoeveel restafval[1] wordt aangeboden en op basis hiervan wordt een afrekening gemaakt.

Veel gemeenten met diftar presteren goed op het gebied van afvalscheiding en de afvalbeheerkosten. Daarbij stimuleert het VANG (Van Afval Naar Grondstof)-programma gemeenten om grote stappen te zetten in hun afvalbeheerbeleid. Hierdoor is diftar als instrument ter verbetering van het afvalscheidingsgedrag steeds interessanter voor gemeenten.

Is daarmee gezegd dat diftar altijd een gepast instrument voor gemeenten is dat bijdraagt aan het behalen van de VANG-ambities en beheersbare kosten in het afvalbeheer? Het ligt minder zwart wit. Het invoeren van diftar is voor de ene gemeente meer complex dan voor de andere. Vooral deze complexiteit kan voor een gemeente dan ook een reden zijn om af te zien van diftar. Tegelijkertijd heeft diftar een negatieve bijklank wanneer het ter discussie staat. Het gaat al snel over bijplaatsingen, dumpingen en vermindering van kwaliteit van de deelstromen als mogelijke gevolgen. Het is lastig voor gemeenten om deze berichten te controleren en daarmee besluitvorming en politieke weging op basis van volledige en juiste informaties te laten plaatsvinden.

1.2 Doelstelling

Gezien de discussie die diftar in de maatschappij en politiek (lokaal en landelijk) los blijkt te maken, is er behoefte aan een onafhankelijk onderzoek naar de voor- en nadelen van diftar. Het doel van dit rapport is om een zo compleet mogelijk en actueel beeld te schetsen van de toepassing van geïndividualiseerde gedifferentieerde tarieven bij de gescheiden inzameling van afval- en grondstoffen van huishoudens. Dit wordt gedaan aan de hand van een synthese van bestaande onderzoeken en rapporten over diftar, aangevuld door ervaringen uit de praktijk. Hiervoor zijn gesprekken gevoerd met diverse gemeenten, inzamelaars en brancheorganisaties. Waar voor het beantwoorden van de onderzoekvragen hiaten in beschikbare data of secundaire onderzoeksresultaten worden geconstateerd, worden deze benoemd. Zie voor een nadere toelichting op de onderzoeksopdracht en aanpak in bijlage 3.

Het rapport biedt gemeenten en inzamelaars handvatten voor het beantwoorden van de

[1] In een aantal gemeenten is ook het tarief voor groente-,fruit- en tuinafval (gft) geïndividualiseerd.

vraag “wat zijn de voor- en nadelen van diftar en wat bepaalt de mate van geschiktheid van diftar als instrument voor een gemeente of inzamelaar?”.

1.3 Leeswijzer en onderzoekbare deelvragen

Het voorliggende rapport presenteert de beantwoording op de geformuleerde onderzoeksvragen. Hoofdstuk 2 licht het principe van diftar toe en geeft antwoord op de vraag welke vormen van diftar in Nederland toegepast worden bij het gemeentelijk afvalbeleid, hoeveel gemeenten diftar toepassen en wat deze gemeenten kenmerkt.

In het derde hoofdstuk staat de vraag centraal wat de doelstellingen en (politiek-bestuurlijke) overwegingen zijn voor gemeenten om diftar wel of juist niet in te voeren. Daarbij worden ook factoren benoemd die de overwegingen voor het wel of niet toepassen van diftar kunnen beïnvloeden.

In hoofdstuk 4 wordt inzicht gegeven in de effecten van de invoering van diftar op afvalscheidingsgedrag en afvalscheidingsresultaten. Dit betreft zowel de kwantitatieve effecten zoals ‘minder restafval en meer gescheiden recyclebare grondstoffen’, als ook de effecten op de kwaliteit van de ingezamelde recyclebare grondstoffen.

Naast de gewenste effecten van diftar c.q. de bijdrage aan het bewerkstelligen van de zogenaamde VANG-ambities, kan de toepassing van diftar ook ongewenste (gedrags)effecten tot gevolg hebben. Daarvoor wordt inzicht gegeven in de omvang van en factoren voor ontwijkgedrag door diftar zoals zwerfafval, bijplaatsing, afvaldumpingen en afvaltoerisme. En wat gemeenten met diftar doen om deze onbedoelde effecten te mitigeren?

Tot slot worden in hoofdstuk 5 de financiële aspecten van diftar belicht. Wat zijn de effecten financieel gezien? Hebben gemeenten met een diftar-systeem hogere of lagere afvalbeheerkosten (zowel in de afvalstoffenheffing als overige kosten die niet worden doorgerekend)? Wat zijn verdere aandachtspunten voor gemeentelijke financiën bij een diftarsysteem? Te denken aan kwetsbaarheid door grondslagerosie (diftar-paradox), prijselasticiteit van het tarief en ontwijkgedrag richting buurgemeenten en de daaraan voor hen verbonden kosten.

Met deze inzichten wordt tot slot de vraag beantwoord in hoeverre de effecten van diftar structureel of tijdelijk zijn.

2 LANDELIJKE ONTWIKKELINGEN DIFTAR

Dit hoofdstuk licht het principe van diftar toe en geeft antwoord op de vraag welke vormen van diftar in Nederland worden toegepast bij het gemeentelijk afvalbeleid, hoeveel gemeenten diftar toepassen en wat deze gemeenten kenmerkt.

2.1 Definitie van diftar

Diftar staat voor gedifferentieerde tarieven waarbij per huishouden de hoeveelheid aangeboden afval- en grondstoffen individueel (dus per huishouden) afgerekend wordt. Hoe meer afval wordt aangeboden des te hoger de afvalstoffenheffing voor dit huishouden. De bekostiging van de inzameling en verwerking van afval- en grondstoffen door inwoners is – via de afvalstoffenheffing - dus geïndividualiseerd. Althans voor een deel. Met diftar bestaat de afvalstoffenheffing uit een vast deel en een variabel deel.

In dit onderzoek wordt het concept diftar verder gedefinieerd als gedifferentieerd tarief waarbij per huishouden geregistreerd wordt hoeveel afval aangeboden wordt en huishoudens door bewuste keuzes en gedrag invloed hebben op de hoogte van de afvalstoffenheffing. Hoe meer restafval een huishouden aanbiedt, hoe hoger de afvalstoffenheffing zal zijn. Of andersom: hoe beter een huishouden er in slaagt zo min mogelijk restafval aan te bieden (door preventieve maatregelen en betere scheiding van recyclebare grondstoffen) hoe lager de afvalstoffenheffing voor dit huishouden zal zijn. Daarmee vormt diftar een 'vergroenende prijsprikkel' waarmee op het afvalaanbod van een huishouden wordt gestuurd.

Niet alle variabele tariefsystemen in het huishoudelijk afvalbeheer die door gemeenten worden toegepast vallen onder deze definitie van diftar. Gemeenten hanteren bijvoorbeeld ook een variabel tarief op basis van huishoudgrootte. Hierop heeft een huishouden weliswaar zelf invloed, maar deze is beperkt tot een situatie bepalende keuze voor een gezinsgrootte. Het gedifferentieerde tarief wordt niet gezien als een prijsprikkel voor gedragskeuzes omtrent het aanbieden van afval en scheiden van recyclebare grondstoffen.

2.2 Vormen van diftar in Nederlandse gemeenten

Diftar wordt in 2020 in 48% van de Nederlandse gemeenten toegepast (RWS, 2020). Per gemeente verschilt de exacte invulling van diftar, tarieven kennen een 'vast' onderdeel en een variabel deel op basis van (een combinatie van) volume, frequentie of gewicht. De in Nederland meest voorkomende vormen van diftar zijn:

- **Diftar op basis van volume en frequentie.** Het tarief dat een inwoner moet betalen is afhankelijk van het aantal ledigingen en het volume van de container van het aangeboden restafval. Een variatie wordt nog gemaakt op het aantal personen. De vorm volume-frequentie is populair omdat het ook een efficiëntere inzameling bevordert en daarmee lagere inzamelkosten. Bij gebruik van mini-containers worden inwoners gestimuleerd om de restafvalbak alleen aan te bieden als de container goed gevuld is,

waardoor er minder containers hoeven worden geleegd. Daarentegen is de invoering complexer en duurder dan bijvoorbeeld de 'dure zak' doordat bijvoorbeeld containers moeten worden gechipt en een nieuw administratiesysteem moet worden opgezet.

- **Diftar op basis van 'betaalde zak',** ook wel een 'dure zak' genaamd. Inwoners mogen hun restafval alleen aanbieden in speciale afvalzakken die moeten worden aangeschaft tegen een hogere prijs. Deze vorm van diftar is een variant van de vorm volume en frequentie, omdat ook hier geldt dat het tarief dat een inwoner uiteindelijk betaalt afhankelijk is van het aantal aanbiedingen en het volume van het restafval. Een variatie is te maken op het aantal personen. De 'dure zak' heeft als belangrijk nadeel dat het vanuit Arbo-oogpunt minder gewenst is.
- **Diftar op basis van gewicht en frequentie.** Het tarief dat een inwoner moet betalen is afhankelijk van het gewicht van het aangeboden restafval en het aantal keer dat het aangeboden wordt. Diftar op gewicht wordt ervaren als het meest eerlijke systeem maar is ook het meest kostbaar en complex in de invoering. Ook is de besparing op inzamelkosten beperkter dan bij de vorm volume-frequentie.
- **Diftar op basis van volume.** Inwoners kunnen kiezen tussen een kleine of grote minicontainer voor het huishoudelijk restafval dat aan huis wordt opgehaald. Vaak kan worden gekozen uit een 140- of een 240-liter minicontainer. Enkele gemeenten bieden nog kleinere volumes als keuzemogelijkheid. Hoe kleiner de gekozen restafvalcontainers, des te lager het (vaste) tarief dat de gemeente daarvoor per jaar in rekening brengt.

Tabel 1 presenteert een overzicht van gemeenten per diftar-systeem en de verdeling over gemeenten en huishoudens in 2020.

Tabel 1 Hoeveelheid en verdeling gemeenten en huishoudens per diftar-systeem

Kerncijfers gemeenten met diftar systeem 2020 (bron RWS 2020)

Diftar systeem	varianten	# gemeenten	% gemeenten	huishoudens %
1. Volume	Volume	15	4,3%	4%
2. Volume & frequentie	Volume & frequentie	88	24,9%	18%
	Volume, frequentie & aantal personen	17	4,8%	3%
3. Dure zak	Dure zak	27	7,6%	6%
	Dure zak & aantal personen	8	2,3%	2%
4. Gewicht (en frequentie)	Gewicht	3	0,9%	1%
	Gewicht & frequentie	11	3,2%	2%
	Gewicht, frequentie & aantal personen	1	0,3%	0%
Totaal		170	48,3%	36%

Veruit de meeste gemeenten kiezen voor een volume-frequentie systeem. Deze vorm van diftar is technisch en praktisch relatief eenvoudig. Een uitgebreide beschrijving en lijst van voor- en nadelen van de verschillende diftar-systemen vindt u in de Handreiking Diftar van de NVRD en een samenvattend overzicht in bijlage 4.

In de meeste gemeenten die diftar toepassen wordt alleen het aanbieden van huishoudelijk restafval variabel beprijsd. De 'negatieve prijsprikkel' stimuleert dan om zo min mogelijk restafval aan te bieden. In het huishoudelijk restafval bevinden zich vaak nog allerlei recyclebare grondstoffen zoals gft-afval, oud papier, glas, textiel, et cetera. Met deze negatieve prijsprikkel worden mensen in hun gedrag gestimuleerd om het ontstaan van restafval zo veel mogelijk te voorkomen en recyclebare grondstoffen meer en beter te scheiden. Zie paragraaf 5.1 voor een nadere toelichting op negatieve dan wel positieve prijsprikkels bij diftar.

2.3 Hoeveel en welke gemeenten passen diftar toe?

Aantal gemeenten met diftar groeit

Sinds eind jaren 90 passen gemeenten in Nederland diftar toe. Sinds die tijd groeit het aantal gemeenten. In 2003 had 27% van de gemeenten een diftar tariefsysteem. Inmiddels heeft bijna de helft (48%) van de gemeenten een diftar tariefsysteem. In 2020 zijn dit 170 gemeenten.

Vooral minder stedelijke gemeenten passen diftar toe

Vooral gemeenten in de matig stedelijk tot niet stedelijke gebieden hebben een diftar systeem. In Tabel 2 wordt de verdeling weergegeven in het jaar 2019[2]. Vooral in de weinig stedelijke gebieden (SHK4) is het toepassen van diftar populair: 62% van deze gemeenten past hier een vorm van diftar toe, en deze gemeenten zijn samen bijna de helft van alle diftar gemeenten. In 2019 past slechts één zeer stedelijke gemeente diftar toe.

Tabel 2 Nederlandse gemeenten per stedelijkheidsklasse en het aandeel diftar (2019)

Aantal diftar gemeenten 2019

Stedelijkheidsklasse	Aantal gemeenten	aantal diftar	% diftar
Stedelijkheidsklasse 1 - zeer sterk stedelijk	20	1	5%
Stedelijkheidsklasse 2 - sterk stedelijk	73	22	30%
Stedelijkheidsklasse 3 - matig stedelijk	76	31	41%
Stedelijkheidsklasse 4 - weinig stedelijk	126	78	62%
Stedelijkheidsklasse 5 - niet stedelijk	60	32	53%
Totaal	355	164	46%

Bron: CBS kerncijfers, RWS ASH 2019 bewerkt IPR Normag

[2] Ten behoeve van de kwantitatieve analyses is peiljaar 2019 gebruikt omdat ten tijde van dit schrijven zowel de CBS afvalcijfers 2019 als ook de diftar gegevens (aantal gemeenten, hoogte afvalstoffenheffing) beschikbaar zijn en met elkaar gecombineerd kunnen worden. De CBS afvalcijfers 2020 worden pas in september 2021 gepubliceerd. Het aantal gemeenten dat diftar toepast in 2020 is al wel bekend (48% in 2020, 46% in 2019). Zie bijlage 5 voor een uitgebreide verantwoording over de kwalitatieve onderdelen van dit rapport.

Diftar wordt veel in het oosten van het land toegepast

Vooral gemeenten in het oosten van het land hebben een diftarsysteem. COELO brengt jaarlijks een rapport uit over de afvalstoffenheffing in Nederland en heeft in beeld gebracht hoe het systeem zich heeft verspreid over Nederland. In bijlage 6 zijn enkele van hun beelden geplaatst ter beeldvorming van de ontwikkeling sinds 1999. Op deze beelden is duidelijk te zien de toepassing van diftar zich voornamelijk in het oostelijke deel van Nederland heeft verspreid.

Overige kenmerken diftar gemeenten: inkomen, bevolkingssamenstelling, overheidsgedomineerde inzameling

Het Centraal Planbureau heeft onderzocht welke gemeenten wel en niet diftar toepassen en welke factoren daarin meespelen (CPB,2019). Naast dat gemeenten met een weinig stedelijk karakter vaker diftar hebben ingevoerd, is inkomen ook een factor. Gemeenten met een hoger gemiddeld inkomen hebben minder vaak diftar ingevoerd. Diftar wordt daarnaast vooral ingevoerd door gemeenten met weinig ouderen, weinig jonge kinderen en grote huishoudens.

Ook wordt diftar vooral ingevoerd door gemeenten die, vaak samen met andere gemeenten in hun regio, de inzameling laten uitvoeren door 'hun' overheidsgedomineerde inzamelorganisatie. Deze inzamelorganisaties hebben een faciliterende rol in kennis en voorzieningen en ze zijn vaak betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk afvalbeleid. De overheidsgedomineerde inzamelorganisatie beschikt over de benodigde (technische, ICT-) systemen en ontwikkelt ervaring met het implementeren en toepassen van diftar. Andere deelnemende gemeenten kunnen hiervan vervolgens gebruik maken.

In interviews met sleutelfunctionarissen van overheidsgedomineerde inzamelorganisaties wordt gewezen op de olievlekwerking voor het toepassen van diftar in gemeenten die deelnemen in een dergelijk overheidsgedomineerde inzamelorganisatie. Deze gemeenten kunnen zich aan elkaar optrekken, dagen elkaar uit. Het overheidsgedomineerde bedrijf fungeert als platform en katalysator: brengt gemeenten bij elkaar, zorgt voor uitwisseling van kennis en ervaringen op bestuurlijk en ambtelijk niveau. En zoals gezegd beschikt deze overheidsgedomineerde organisatie over steeds meer ervaring met de invoering van diftar en heeft de benodigde systemen op orde en beschikbaar.

In paragraaf 3.3 wordt verder ingegaan op factoren die de overweging voor diftar beïnvloeden.

3 DOELSTELLINGEN EN OVERWEGINGEN

In dit hoofdstuk staat de vraag centraal wat de doelstellingen en (politiek-bestuurlijke) overwegingen zijn voor gemeenten om diftar wel of juist niet in te voeren. Daarbij worden ook factoren benoemd die de overwegingen voor het wel of niet toepassen van diftar kunnen beïnvloeden.

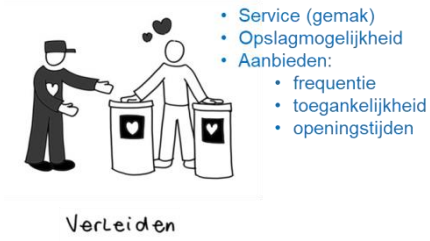
3.1 Diftar als onderdeel van het beleidsinstrumentarium

Gemeenten hebben in het algemeen drie hoofddoelstellingen bij het huishoudelijk afvalbeheer: bieden van service naar de inwoners (het mogelijk maken om afval kwijt te kunnen), beheersbare (en bij voorkeur zo laag mogelijke) kosten, en verhogen milieuprestaties (voorkomen van afval en voorkomen van verspilling van grondstoffen, reductie restafval, meer en beter recyclebare grondstoffen). Het huishoudelijk afvalbeleid in gemeenten gaat over de logistieke inrichting inzamelstructuur en het sturen van gedrag van inwoners om deze doelstellingen te bereiken.

Het optimale resultaat is een zo goed mogelijk gescheiden inzameling van grondstofstromen en het minimaliseren van het restafval. Gescheiden inzameling leidt tot hoogwaardiger en meer hergebruik van materialen. Wanneer gft-afval, textiel of OPK met het restafval ingezameld wordt, worden deze stromen onbruikbaar. Alleen voor de afvalstromen plastic, metalen en drinkpakken geldt dat er technische mogelijkheden bestaan voor inzameling via restafval en nascheiden voor hergebruik. Maar naast hergebruik, zijn de kosten voor verwerking een argument voor een gemeente om gescheiden in te zamelen: de verwerkingstarieven zijn lager dan voor restafval en sommige stromen leveren de gemeente zelfs geld op.

Voor het sturen van gedrag beschikt de gemeente over verschillende (beleids)instrumenten.

- **Inzamelstrategie**. De gemeente stuurt door middel van service en het beschikbaar stellen van voorzieningen voor restafval en grondstoffen. Bijvoorbeeld door het zo makkelijk mogelijk maken om grondstoffen gescheiden aan te kunnen bieden, en juist wat meer restrictief voor het aanbieden van restafval. In de inzamelstrategie zijn verschillende keuzes te maken voor de gemeente. Bijvoorbeeld de keuze voor alternerend of laag frequent inzamelen van restafval aan huis. Of niet meer aan huis maar middels verzamelcontainers op loopafstand. Zo zijn er ook diverse keuzes te maken voor de wijze van inzamelen van grondstofstromen, elk met een ander serviceniveau.

- **Prijs**. Het bieden van een prijsprikkel (diftar) is een instrument om het aanbiedgedrag van afval te sturen. Het bieden van prijsprikkels, zoals een beloning of een lagere afvalstoffen-

heffing voor het scheiden van grondstoffen, of juist het extra moeten betalen voor het aanbieden van minder gewenste afvalstromen.

- **Communicatie**. Met goede voorlichting worden de inwoners wegwijs gemaakt in de beschikbare inzamelstructuur of over de mogelijkheden om hun afvalaanbod te verminderen. In het verleden was communicatie rond huishoudelijk afval primair gericht op voorlichting over waar en wanneer afval kan worden aangeboden. Inmiddels is communicatie veel meer gericht op gedragsbeïnvloeding, waarbij diverse typen instrumenten en communicatiekanalen kunnen worden ingezet. Gedragswetenschap en marketing gaan daarbij hand in hand. Communicatie omvat naast deze voorlichting ook de bewustwording van inwoners van het belang van duurzaamheid én het bevorderen van de motivatie om bij te willen dragen aan een duurzame samenleving.

- **Handhaving**. Sluitstuk van goede communicatie over afvalscheiding en de geboden service- en prijsprikkels is de handhaving ervan.

Het gebruik van prijsprikkels (diftar) is een van de knoppen waar de gemeente aan kan draaien om haar doelstellingen in het gemeentelijk afvalbeheer te bewerkstelligen. De inzet van een prijsprikkel door een deel van de afvalstoffenheffing variabel te maken staat echter nooit op zichzelf. Voor een optimaal resultaat zoekt elke gemeente de optimale balans in combinaties van en gradaties in deze instrumenten.

Mocht nascheiden van de PMD-stroom een optie zijn voor een gemeente dan is een diftar-systeem nog steeds mogelijk. Het ligt echter minder voor de hand om het te combineren met een variabel tarief op volume. De PMD-stroom is namelijk erg volumineus ten opzichte van overig afval. De prijsprikkel wordt op die manier niet meer zuiver ingezet. Wanneer deze stroom bij het restafval blijft wordt met een diftar-systeem op basis van gewicht de inwoner meer gestimuleerd om minder restafval aan te bieden. In een klein aantal gemeenten wordt de combinatie toegepast, maar de ervaring is nog gering.

3.2 Beweegredenen en doelstellingen om te kiezen voor diftar

Diftar wordt toegepast met verschillende doelstellingen. Grofweg terug te brengen in drie redeneringen: gedragsbeïnvloeding, een rechtvaardig tariefsysteem en kosten-efficiëntie.

- **Gedragsbeïnvloeding**
  Door op ongewenste afvalstromen (restafval) een variabel tarief te heffen wordt afvalscheiding bevorderd en groeit de bewustwording over het vele recyclebare afval dat nog in het restafval belandt. Door de prijsprikkels daalt de hoeveelheid restafval, hierdoor worden recyclingdoelstellingen bereikt.

- **Rechtvaardig tariefsysteem**
  Het wordt als eerlijk gezien om huishoudens die weinig (rest)afval aanbieden minder te laten betalen voor het gemeentelijk afvalbeheer. Hierbij wordt het vaak het principe "de vervuiler betaalt" of "de gebruiker betaalt" aangehaald, waarbij de vergelijking te maken is met de individuele tarieven voor elektriciteit en water. Daarnaast wordt inwoners de mogelijkheid geboden om de gemeentelijke lasten te beperken.
- **Kostenefficiëntie**
  Door inwoners te stimuleren om beter afval te scheiden dalen de totale kosten van het gemeentelijk afvalbeheer. Restafval is één van de duurste stromen om te verwerken[3]. Ook inzamelkosten kunnen dalen omdat bij een variabele prijs per container minder halflege containers worden aangeboden.

Uit de gevoerde gesprekken komt het beeld naar voren dat bij gemeenten die voor 2010 een diftar-systeem hadden ingevoerd, de nadruk lag op het 'rechtvaardig tariefsysteem'. Vanuit deze motivatie werd ook vaak een variabel tarief voor gft-afval-afval en overige stromen gehanteerd. De nadruk bij nieuwe diftar gemeenten ligt op de gedragsbeïnvloeding en kostenefficiëntie: restafvalreductie en recycling bevorderen is het hoofddoel en de prijsprikkel een middel om dit te bereiken.

Motivaties om (nog) geen variabele tarieven te hanteren
De keuze voor het toepassen van diftar wordt zelden zonder slag of stoot gemaakt. Soms hebben gemeenten er jaren over gedaan om tot de keuze te komen. In andere gemeenten wordt al jaren diftar overwogen, maar is het nog niet tot een besluit tot invoering gekomen. Motivaties om géén variabele tarieven te hanteren zijn divers, zoals:

- **Politieke principes**
  - Het principe van algehele solidariteit bij gemeentelijke heffingen: geen tarifering naar gebruik maar een uniform tarief.
  - De overtuiging dat een financiële prikkel een uiterste maatregel is, eerst moeten de andere instrumenten zoals communicatie en service verder worden ingezet.
  - De overtuiging dat de overheid terughoudend dient te zijn met gedragsbeïnvloeding door fiscale maatregelen.
- **Verwachte onbeheersbare neveneffecten**
  - De verwachting dat inwoners (op grote schaal) ontwijkgedrag gaan vertonen door het afval te dumpen in de openbare ruimte of te vermengen met andere grondstofstromen die zij wel gratis kunnen aanbieden.

[3] Mede als gevolg van de fiscale maatregelen van het Rijk om restafval te ontmoedigen. Zoals de Afvalstoffenbelasting (belasting op het verbranden van restafval) en de CO_2-heffing die per 2021 gaat gelden voor de CO_2-emissies van afvalverbrandingsinstallaties (AVI's).

- **Ongeschiktheid van delen van de eigen gemeenten**
  - Door een diverse bevolkingssamenstelling en/of grote doorloop is het te moeilijk om het systeem en de motivatie erachter goed uit te leggen bij de inwoners.
  - Inwoners die klein behuisd zijn hebben minder ruimte en gemak om afval gescheiden op te slaan. Variabele tarieven voor restafval treffen deze bewoners extra hard.
- **Technisch en logistiek**
  - De inzamelstructuur of eigen administratie is (nog) niet geschikt om een individuele heffing te berekenen. Dit vergt te grote investeringen waar geen financiële ruimte of draagvlak voor is.
- **Overige politieke context**
  - Er zijn overige politiek-bestuurlijke onderwerpen (al dan niet gerelateerd aan afval) die besluitvormers belet om een systeemwijziging door te voeren.

Uit de interviews en bestudeerde onderzoeksrapporten blijkt dat in de meeste gemeenten de keuze voor diftar een sterk politieke afweging tussen de hierboven genoemde motivaties betreft. Financiële- en milieueffecten zijn bij voldoende en steeds meer beschikbare referentiedata redelijk goed en objectief te ramen. De politieke weging van de verschillende waarden en principes kan per gemeente en per partij verschillen.

3.3 Factoren die de overweging voor diftar beïnvloeden

Een aantal wetenschappelijke onderzoeken heeft gekeken naar determinanten voor het invoeren van diftar. Ook uit de door ons gevoerde interviews komt een aantal onderwerpen naar voren die mee hebben gespeeld in de overwegingen en de besluitvorming door gemeenten over diftar.

Buurgemeenten en referentiegemeenten met diftar

Heijnen en Elhorst (2018) hebben de verspreiding van diftar bestudeerd in de periode 1998-2005 en zien een mate van aanstekelijkheid van invoering van diftar. De waarschijnlijkheid dat een gemeente diftar invoert wordt aanzienlijk groter wanneer buurgemeenten al diftar hebben ingevoerd met als verklaring dat gemeenten afvaltoerisme willen voorkomen. Die verklaring over afvaltoerisme als beweegreden komt niet terug in de interviews. De gesprekspartners geven aan dat men graag kijkt hoe andere gemeenten het aanpakken en wat de resultaten en effecten zijn, om lessen mee te kunnen nemen in de voorbereiding. Gemeenten zijn erg gevoelig voor ervaringen uit referentiegemeenten. Dit zijn vaak buurgemeenten, maar ook vergelijkbare gemeenten met bijvoorbeeld dezelfde stedelijkheidsklasse elders in het land.

Samenwerking in overheidsgedomineerde afvalinzameling

Het Centraal Planbureau (CPB, 2019) heeft daarnaast onderzocht wat de rol van afvalbedrijven is, waarom bepaalde gemeenten wel en andere gemeenten geen diftar toepassen, als mogelijke verklaring voor het verschil tussen gemeenten in Oost- en West-Nederland. Voor-

al gemeenten waar de afvalinzameling wordt uitgevoerd door een lokaal of regionaal opererend overheidsgedomineerde inzamelorganisatie hebben diftar ingevoerd. Deze samenwerkingsorganisaties zijn vaker betrokken bij beleid en faciliteren de uitwisseling van kennis en voorzieningen. Ook worden deze organisaties vaak gedeeld met buurgemeenten, waardoor gemeenten makkelijker van elkaars ervaringen kunnen leren en zelfs bepaalde benodigde technische voorzieningen delen.

Stedelijkheid

Het onderzoek van Van Beukering et al. (2009) laat zien dat de mate van stedelijkheid een belangrijke factor is in Nederland voor het wel of niet invoeren van diftar. Dit wordt ook aangetoond wanneer men de data uit het rapport van Rijkswaterstaat Afvalstoffenheffing verder analyseert aan de hand van Stedelijkheidsklasse gegevens uit CBS (zie paragraaf 2.3). Voor de grote steden in Nederland is het invoeren van diftar complexer door het aandeel hoogbouw, de verschillende nationaliteiten en de grotere doorstroom in bepaalde wijken. Ook is het voor deze gemeenten lastiger om lessen te leren uit ervaringen bij gebrek aan referentiegemeenten.

Uit de interviews wordt de complexiteit van sterk stedelijke gemeenten ook genoemd:

- Minder sociale cohesie en sociale controle verhoogt de zorg over bijplaatsingen en het ontdoen van restafval in papier- glas- of textielbakken.
- Veel nationaliteiten: mensen moeten het systeem kunnen begrijpen, waarbij taal en communicatie een probleem en een aanzienlijke uitdaging kunnen zijn.
- Ook indien sprake is van grote doorstroming (bijvoorbeeld. expats, studenten) is het complex om (nieuwe) inwoners uit te leggen hoe een diftar-systeem werkt en wat van hen wordt verwacht.
  Bovendien speelt bij grotere doorstroming vaak een groter aantal verhuizingen met meer en ander afvalaanbod zoals grofvuil tot gevolg. Hiervoor moeten voldoende voorzieningen worden geboden.
- Het moet technisch mogelijk zijn om ontwijkroutes te dichten, wat in sterk stedelijke omgevingen met veel hoogbouw een complexere opgave is.

Lokale politiek en bestuur

Gradus en Dijkgraaf (2017 en 2019) hebben onderzocht wat de invloed is van de politieke samenstelling van een gemeenteraad op de keuze voor diftar. Hieruit komt naar voren dat vooral een gefragmenteerde gemeenteraad de kans op invoeren van diftar verminderd.

Uit de gesprekken door IPR Normag met (beleids)ambtenaren uit verschillende gemeenten over de ervaringen met de besluitvorming over diftar komt naar voren dat de overweging van invoeren van diftar in sommige gevallen ‘een logische stap’ kan zijn maar in veel gevallen ook een ‘complex politiek en bestuurlijk proces’. In gemeenten waar het besluitvormingsproces om diftar te gaan toepassen politiek-bestuurlijk complex is geweest, is de uitvoering en het operationeel maken van diftar vaak ook complexer. In een dergelijke situatie

is een gedegen (technische) voorbereiding cruciaal, met het oog op een zo vlekkeloos mogelijke implementatie. Uit onze interviews blijkt dat een gefragmenteerde raad, en daarbij een grote oppositie leidt tot politiek duwen en trekken over diftar. Het thema diftar kan hierdoor sterk gepolitiseerd raken. Als het besluit tot invoeren van diftar dan wel genomen is na een complex bestuurlijk/politiek proces, is in deze gemeenten meer problemen te zien omtrent het maatschappelijk draagvlak dan in gemeenten waar diftar is ingevoerd na een robuust bestuurlijk besluit. Als het maatschappelijk draagvlak wankelt, worden onvolkomenheden in de beginfase van de implementatie snel opgepakt en breed uitgemeten. Ook kunnen inwoners bewust onvolkomenheden veroorzaken om een politiek statement te maken.

3.4 Diftar technisch mogelijk, lokale situatie bepaalt complexiteit

Het primaat voor de keuze voor het toepassen van diftar in een gemeente ligt bij de lokale politiek c.q. de gemeenteraad. Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk afval, maar bepalen daarbij autonoom de invulling van het gemeentelijk afvalbeheerbeleid. De balans tussen politiek-bestuurlijke standpunten (omrent bijvoorbeeld collectieve voorzieningen, solidariteit en individualiteit) met duurzaamheidsdoelen en financieel-economische aspecten wordt lokaal per gemeente opgemaakt.

Technisch gezien kan worden gesteld dat een diftar-systeem in principe in elke gemeente uitvoerbaar is. In alle gemeenten zijn (inzamel)voorzieningen beschikbaar voor het aanbieden van huishoudelijk restafval en de gescheiden inzameling van recyclebare grondstoffen. De techniek om het aanbieden van huishoudelijk restafval te registeren en te beprijzen per gebruiker is beschikbaar.

Toch kan niet gesteld worden dat diftar daarmee in alle gemeenten een gewenst instrument is voor het behalen van bijvoorbeeld de VANG-ambities. Niet alleen vanwege het primaat van de raad, maar ook vanwege de lokale context van een gemeente die de mate van complexiteit bepaalt voor het beheersbaar maken en houden van een diftar-systeem.

Dit geldt voornamelijk voor stedelijke gemeenten. Maar dit betekent niet dat de punten waardoor het in deze gemeenten complex is (zoals sociale cohesie, communicatie etc.) onoverkomelijk zijn. Er zijn in Nederland stedelijke gemeenten die diftar succesvol toepassen. Voorbeelden van grote gemeenten met diftar: Maastricht (120.000 inwoners), Nijmegen (178.000 inwoners), Apeldoorn (160.000), Enschede (160.000) en Arnhem (150.000). Een gerichte inzet op bijvoorbeeld communicatie maakt dat in deze gemeenten diftar succesvol kan worden toegepast. Ook in het buitenland zijn veel voorbeelden van steden (vaak groter en met compactere wijken met veel hoogbouw) die succesvol gebruik maken van diftar. In geheel Vlaanderen is betalen voor restafval algemeen beleid. Andere voorbeelden zijn Dresden (Duitsland) en Milaan (Italië).

Ook is diftar in enkele grote gemeenten ten tijde van dit onderzoek onderwerp van besluitvorming. In de gemeente Groningen (200.000 inwoners) is een uitgebreid voorbereidingstraject voor de invoering van diftar gaande. In de gemeente Zoetermeer (125.000 inwoners) was

eerder (2003) besloten om geen diftar te voeren, maar is inmiddels besloten om dit alsnog in 2021 wel te doen. In de gemeente Zwolle (125.000 inwoners) is in de afgelopen (wel 20) jaren regelmatig gesproken over de invoering van diftar. Inmiddels stuurt een meerderheid van de gemeenteraad aan op de invoering van verschillende afvaltarieven in Zwolle per 2022.

4 EFFECT VAN DIFTAR OP AANBIEDGEDRAG VAN AFVAL

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de effecten van de invoering van diftar op afvalscheiding gedrag en afvalscheiding resultaten. Dit betreft zowel de kwantitatieve effecten zoals 'minder restafval en meer gescheiden recyclebare grondstoffen', als ook de effecten op de kwaliteit van de ingezamelde recyclebare grondstoffen.

Naast de gewenste effecten van diftar c.q. de bijdrage aan het bewerkstelligen van de zogenaamde VANG-ambities, kan de toepassing van diftar ook ongewenste (gedrags)effecten tot gevolg hebben. Daarvoor wordt inzicht gegeven in de omvang van en factoren voor ontwijkgedrag door diftar zoals zwerfafval, bijplaatsen, afvaldumpingen en afvaltoerisme. En wat gemeenten met diftar doen om deze onbedoelde effecten te mitigeren?

4.1 Restafvalreductie

Diftar blijkt effectief in de reductie van restafval. Een geïsoleerd effect is echter lastig aan te tonen

Empirische onderzoeken naar de effectiviteit van diftar zijn wereldwijd uitgevoerd, ook op landelijk niveau. De onderzoeken tonen aan dat diftar een succesvol instrument is om de hoeveelheid restafval te verminderen en (zie paragraaf 4.2) meer gescheiden recyclebare grondstoffen in te zamelen.

De landelijke afvalcijfers van Nederlandse gemeenten spreken voor zich: in 2019 hebben inwoners in niet-diftar gemeenten gemiddeld circa 182 kg fijn huishoudelijk restafval (CBS, 2020) per persoon ingezameld, en inwoners in diftar gemeenten gemiddeld circa 94 kg per persoon. Dit is een verschil van 88 kg.

Het genoemde verschil is niet in zijn geheel toe te schrijven aan het beprijzen van het restafval. Het toepassen van een diftar-systeem wordt vaak gedaan als onderdeel van integraal afvalbeheerbeleid: een set aan maatregelen die gemeenten toepassen voor het behalen van hun VANG-doelstellingen. Gemeenten waar al meer aan afvalscheiding wordt gedaan, zijn daarbij sneller geneigd om ook diftar (als de volgende stap richting de VANG-ambities) in te voeren. Er zijn hierdoor meer gemeenten in de groep 'diftar-gemeenten' met al goede afvalscheiding en een bedreven maatregelenpakket voor restafvalreductie dan in de groep 'niet-diftar gemeenten'.

Maar, het effect van het beprijzen van afval en restafvalreductie is ook te zien in de trendbreuk van de jaarlijkse hoeveelheid restafval die veel gemeenten zien na de invoering van het diftarsysteem. Uit een analyse onder 45 gemeenten is gebleken dat de hoeveelheid restafval gemiddeld 89 kg per inwoner per jaar afneemt in het 1e of 2e jaar na de invoering van diftar (JMA,2019).

Ook hierbij is een direct causaal verband met het beprijzen van afval niet zomaar te leggen. De prijsprikkel raakt enerzijds de prijsgevoeligheid van mensen, maar alleen al de informa-

tieprikkel die daarbij gepaard gaat (en daarmee bereikt bewustzijn) leidt mogelijk ook tot gedragswijziging. Bij het invoeren van diftar wordt bovendien in veel gemeenten de voorzieningen voor grondstoffenscheiding verbeterd en wordt ook extra ingezet op communicatie en handhaving. Maar, voor het succes van diftar is het voorwaardelijk dat de voorzieningen en het gemak voor het beter scheiden van recyclebare grondstoffen voor de inwoners op orde zijn.

Bijeffecten door het toepassen van een container-management systeem
Om diftar toe te kunnen passen moeten huishoudens en hun gebruik van de inzamelvoorzieningen correct geadministreerd worden. Dit heet een container-management systeem (CMS). De containers waarmee huishoudelijk afval mag worden aangeboden krijgen een chip (niet gechipte containers worden niet geleegd), en (ondergrondse) containers zijn alleen toegankelijk voor de gebruikers die daarvoor een pasje van de gemeente ontvangen. Door de invoering van een adres gebonden informatiesysteem ontstaat het positieve bijeffect dat het adressen- en containerbestand opgeschoond wordt.

Onterechte gebruikers van de inzamelvoorzieningen voor huishoudelijk afval, of illegale minicontainers die worden aangeboden, kunnen zodoende wordt geweerd. Er zijn voorbeelden bekend van gemeenten waarbij alleen al de implementatie van een container management systeem (met gechipte minicontainers en toegangspasjes voor ondergrondse containers in de wijk) tot een flinke afname van het restafval leidde.

Er is bovendien nog een extra bijvangst: ook de adressen die geen container of pasjes toegewezen krijgen zullen zelf aan de bel gaan trekken. Deze adressen produceren immers afval waar ze vanaf willen. Door het ontstaan van een 'nieuw' adres genereert een gemeente belastinginkomsten die voorheen misgelopen werden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de afvalstoffenheffing, rioolheffing en de onroerende zaakbelasting (OZB).

Diftar om de transitie naar een circulaire economie te versnellen
Het zuivere geïsoleerde effect van diftar (het causaal verband tussen diftar en de reductie van restafval) is dus niet altijd even scherp vast te stellen. Toch geeft de brondata van afval uit de Nederlandse gemeenten weer dat diftar zorgt voor verregaande restafvalreductie, meer dan wat wordt bereikt met een bedreven maatregelenpakket zónder diftar. Zo laten de openbare afvalcijfers zien dat van de circa 60 gemeenten die in 2019 onder of nabij de VANG-doelstelling van 100 kg restafval per inwoner per jaar zijn gekomen, er maar één gemeente is die dit zonder diftar heeft bereikt (CBS,2020 en Rijkswaterstaat, 2019). Terwijl er veel gemeenten zijn die zonder het toepassen van diftar een hoog voorzieningsniveau voor inwoners hebben gerealiseerd voor het beter scheiden van recyclebare grondstoffen.

De gesprekken met de gemeenten en inzamelaars kleuren dit verder in. Een aantal gemeenten geeft aan dat met eerder toegepaste maatregelen het aanbiedgedrag van restafval niet snel genoeg verbeterde en dat dat een belangrijke beweegreden voor het invoeren van diftar is geweest. Daarbij wordt echter ook benoemd dat restafval geen doel op zichzelf moet zijn

en dat aandacht voor kwaliteit van ingezamelde grondstofstromen en voor afvalpreventie ook nodig is.

Welke vorm van diftar leidt tot de meeste restafvalreductie?
De 'dure zak' is de meest effectieve vorm van diftar voor verminderen van restafval. Gemiddeld is in deze gemeenten in 2019 circa 50 kg fijn restafval per inwoner ingezameld. Het toepassen van deze vorm van diftar wordt echter door veel gemeenten als ongewenst en een stap terug in de tijd gezien. Het inzamelen van huishoudelijk restafval door middel van zakken sluit vaak niet aan op de logistieke inzamelprocessen, de inzamelvoertuigen en arbeidsorganisatie (inzamelen van zakken is fysiek belastend).

Van de circa 60 gemeenten die in 2019 onder of nabij de VANG-doelstelling van 100 kg restafval per inwoner per jaar zijn gekomen heeft de helft de vorm 'dure zak' toegepast, een drietal gemeenten op basis van gewicht en frequentie, en de overige gemeenten op basis van volume en frequentie.

Tabel 3 Gemiddelde hoeveelheid restafval per systeem 2019[4]

Diftar systeem	Gem kg/inw fijn restafval
Volume	157
Volume & frequentie	94
Dure zak	49
Dure zak & aantal personen	51
Gewicht	106
Gewicht & frequentie	105
Gewicht, frequentie & aantal personen	106
Volume, frequentie & aantal personen	114

Bron: CBS kerncijfers, RWS ASH 2019 bewerkt IPR Normag.

Stedelijkheidsklasse en restafval diftar gemeenten/niet-diftar gemeenten
In elke stedelijkheidsklasse is een verschil te zien van de hoeveelheid restafval bij diftar gemeenten en gemeenten zonder diftar. Het grootste verschil is te zien bij stedelijkheidsklasse 1 en 5. Dat kan te maken hebben met dat er in stedelijkheidsklasse 1 meer winst te behalen valt; in de overige klassen komen naar verhouding bij niet-diftar gemeenten meer gemeenten voor die zich actief en gedreven inzetten voor restafvalreductie. Daarnaast is een mogelijke verklaring dat naarmate de stedelijkheid afneemt, het aandeel (ongewenst) bedrijfsafval in het huishoudelijk afval toeneemt, wat bij diftar gemeenten juist wordt tegengegaan door het containermanagementsysteem. Hierover is echter geen openbare data beschikbaar waaruit dit kan worden vastgesteld. Nader onderzoek kan de verschillen verder in kaart brengen.

[4] Er is gerekend met een ongewogen gemiddelde omdat gemeenten als entiteit worden benaderd, en niet de Nederlandse inwoners. Ook in de hierop volgende tabellen wordt op deze wijze gerekend.

Tabel 4 Gemiddelde aanbod fijn huishoudelijk restafval (kg per inwoner) 2019

Stedelijkheidsklasse		Diftar	Geen diftar	Verschil
1	zeer sterk stedelijk	114	227	-113
2	sterk stedelijk	122	181	-58
3	matig stedelijk	103	162	-60
4	weinig stedelijk	82	166	-84
5	niet stedelijk	93	213	-120
Gemiddeld per gemeente		94	182	-88

Bron: CBS afvalcijfers en RWS ASH 2019 bewerking IPR Normag

De volgende tabel toont het aanbod van grofvuil en verbouwingsrestafval in gemeenten met en zonder diftar in de vijf onderscheiden stedelijkheidsklassen. In diftar-gemeenten wordt in het algemeen een restrictief beleid gevoerd voor het aan huis laten ophalen van grofvuil en het wegbrengen van ongesorteerd grofvuil naar een milieustraat. Veelal moet daarvoor worden betaald[5]. In gemeenten in elke stedelijkheidsklasse wordt minder grof- en verbouwingsrestafval ingezameld.

Tabel 5 Gemiddeld aanbod grof en verbouwingsrestafval (kg/inwoner) 2019

Stedelijkheidsklasse		Diftar	Geen diftar	Verschil
1	zeer sterk stedelijk	32	41	-10
2	sterk stedelijk	29	32	-3
3	matig stedelijk	25	32	-6
4	weinig stedelijk	25	28	-4
5	niet stedelijk	22	66	-44
Gemiddeld per gemeente		25	37	-12

Bron: CBS afvalcijfers en RWS ASH 2019 bewerking IPR Normag

Het landelijk gebied (SHK5) toont daarentegen weer een groter verschil. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat in deze gebieden wonen en werken meer gemengd is (veel aan huis gebonden bedrijven) en door het diftar-systeem meer restafval met bedrijfsafval wordt gemengd. Andersom is het daarbij mogelijk dat bedrijfsafval bij niet-diftar gemeenten juist meer bij het huishoudelijk restafval wordt gemengd. Ook hiervoor geldt dat de oorzaken niet zijn onderzocht.

Bij deze cijfers moet wel een nuancering worden gegeven. Er kan sprake zijn van zogenaamde autocorrelatie (Allers & Hoeben 2009), waarbij gemeenten die al een actief afvalbeheerbeleid voeren en daardoor al goede afvalbeheerprestaties realiseren ook eerder de keuze maken om diftar toe te passen. Echter indien daarop wordt gecorrigeerd is nog steeds sprake van een verschil waarbij gemeenten met diftar minder huishoudelijk restafval (en meer gescheiden grondstoffen) tonen dan gemeenten zonder diftar. Zie ook de toelichtingen over het 'geïsoleerd effect van diftar' in het begin van deze paragraaf.

[5] Indien niet betaald dan ontstaat een ongewenste ontwijkroute voor regulier huishoudelijk restafval.

4.2 Relatie diftar met hoeveelheid en kwaliteit grondstoffen

In gemeenten met een diftar-systeem worden meer grondstoffen aan de bron gescheiden. De CBS Statline data tonen aan dat de gemiddelde grondstoffenscheiding in gemeenten met diftar 78% is, en in gemeenten zonder diftar 61% (CBS,2020). Van de gemeenten die in 2019 al de VANG-doelstelling van 75% afvalscheiding in 2020 hebben behaald is ruim 90% een diftar gemeente.

In de volgende paragrafen wordt per grondstofstroom gekeken naar de hoeveelheid en kwaliteit van de ingezamelde grondstofstromen in relatie tot diftar. Hiermee wordt zowel de vraag wat de gevolgen zijn op afvalscheiding verder beantwoord, als ook ingegaan op de vraag wat de gevolgen zijn op de kwaliteit en samenstelling van de ingezamelde deelstromen.

Hoeveelheid en kwaliteit ingezameld PMD

In diftar gemeenten waar PMD inzameling plaats vindt is in 2019 gemiddeld circa 30 kg per inwoner ingezameld tegenover circa 18 kg per inwoner in gemeenten zonder diftar. Net zoals bij restafval, is dit verschil ook onder andere toe te schrijven aan overige maatregelen die vaak samen met diftar worden doorgevoerd.

Tabel 6 Gemiddeld aanbod PMD (kg/inwoner) 2019

Stedelijkheidsklasse	Diftar	Geen diftar	Verschil
1 zeer sterk stedelijk	33	7	26
2 sterk stedelijk	29	17	12
3 matig stedelijk	29	21	8
4 weinig stedelijk	31	21	10
5 niet stedelijk	28	19	9
Gemiddeld per gemeente	30	18	11

Bron: CBS afvalcijfers en RWS ASH 2019 bewerking IPR Normag

Onderzoek uit 2018 in opdracht van het Learning Center Kunststof Verpakkingsafval (LCKV) naar samenstelling ingezameld kunststof/PMD onder 48 gemeenten laat zien dat er niet meer vervuiling optreedt in ingezameld PMD bij de onderzochte diftar gemeenten ten opzichte van de onderzochte gemeenten zonder diftar (Witteveen+Bos en de Afvalspiegel, 2018). Diftar gemeenten presteren over het geheel genomen net iets beter. Ook onderzoek van Eureco, op basis van hun sorteercijfers uit 2016 tot en met 2018, toont niet aan dat er minder zuiverheid is van PMD van gemeenten met diftar (Eureco, 2018).

Bovenstaande onderzoeken geven wel een goed beeld. Dit beeld zou verder onderbouwd kunnen worden door onderzoek te doen naar het verschil van de PMD zuiverheid bij gemeenten voor en na de invoering van diftar.

Maar, in de interviews met beleidsambtenaren van diverse gemeenten waar diftar wordt toegepast komt ook het algemene beeld naar voren dat er geen grotere problemen zijn ontstaan met betrekking tot de kwaliteit van PMD. In een aantal gemeenten is de kwaliteit van het PMD in de gemeente wel een aandachtspunt, maar niet direct of enkel te relateren aan

diftar. Veel gemeenten hebben extra maatregelen genomen om de kwaliteit van het PMD in stand te houden of te verbeteren. Er is bijvoorbeeld extra communicatie en handhaving ingezet.

Hoeveelheid en kwaliteit ingezameld oud papier en karton (OPK)

In diftar gemeenten is in 2019 gemiddeld circa 59 kg oud papier en karton per inwoner ingezameld tegenover circa 54 kg in gemeenten zonder diftar.

Tabel 7 Gemiddeld aanbod oud papier en karton (kg/inwoner) 2019

Stedelijkheidsklasse		Diftar	Geen diftar	Verschil
1	zeer sterk stedelijk	56	33	23
2	sterk stedelijk	50	46	4
3	matig stedelijk	56	55	1
4	weinig stedelijk	62	55	6
5	niet stedelijk	62	75	-13
Gemiddeld per gemeente		59	54	5

Bron: CBS afvalcijfers en RWS ASH 2019 bewerking IPR Normag

Stichting Papier Recycling Nederland (PRN) doet sinds 2001 periodiek onderzoek naar product vervreemde vervuiling in huishoudelijk papier en karton. Deze vervuiling bestaat uit materialen die niet geschikt zijn voor de productie van nieuw papier en karton en papier en karton dat niet schoon en/of droog is. Dit zijn onder andere kunststoffen, etensresten en drankkartons, maar ook geplastificeerd papier of tissues.

Over het algemeen is het ingezameld OPK in Nederland van goede kwaliteit. Wel maakt de branche zich zorgen over de kwaliteit van de toekomst, vanwege de druk op minder restafval bij gemeenten met daarbij hogere kwaliteitseisen bij verwerkers. Tot nu toe blijft de vervuiling binnen de toegestane marges. Binnen de toegestane marges hebben verschuivingen in verontreiniging vooral financiële gevolgen, maar indien de marges worden overschreden dan wordt het OPK ongeschikt voor recycling voor veel toepassingen.

Naast het kijken naar de vervuiling bij verschillende inzamelmethodieken, wordt er in het onderzoek ook specifiek gekeken naar het verschil tussen diftar gemeenten en niet diftar gemeenten. Sinds 2014 zijn de uitkomsten uit deze onderzoeken dat het aandeel productvreemde vervuiling bij gemeenten zonder diftar door de jaren heen structureel lager is dan bij gemeenten met diftar (PRN 2019). In het interview met PRN is aangegeven dat voor 2019-2020 het onderzoek is uitgevoerd bij circa 40 gemeenten waarvan meer diftar gemeenten dan voorgaande jaren. Ook dit jaar laat het onderzoek een klein verschil zien tussen diftar en niet diftar gemeenten. Het verschil is circa 0,5 procentpunt. Maar, omdat veel andere factoren een rol spelen, is verder en breder onderzoek gewenst om het verband tussen diftar en toenemende vervuiling goed te kunnen duiden.

Hoeveelheid en kwaliteit ingezameld gft-afval

De volgende tabel toont de hoeveelheid gescheiden ingezameld gft-afval in gemeenten met en zonder diftar in de vijf onderscheiden stedelijkheidsklassen. In diftar gemeenten is in

2019 gemiddeld circa 125 kg gft-afval per inwoner ingezameld tegenover circa 110 kg in gemeenten zonder diftar.

Tabel 8 Gemiddeld aanbod gft-afval (kg/inwoner) 2019

Stedelijkheidsklasse	Diftar	Geen diftar	Verschil
1 zeer sterk stedelijk	92	38	54
2 sterk stedelijk	104	82	22
3 matig stedelijk	109	110	-1
4 weinig stedelijk	132	138	-7
5 niet stedelijk	141	147	-5
Gemiddeld per gemeente	125	110	15

Bron: CBS afvalcijfers en RWS ASH 2019 bewerking IPR Normag

Hoewel gft-afval een kwetsbare stroom is voor verontreiniging, is er weinig onderzoek gedaan naar de omvang van verontreiniging en de oorzaken ervan. Door gebrek aan onderzoek en representatieve data is daarom niet eenduidig vast te stellen dat diftar de kwaliteit van ingezameld gft-afval beïnvloed. Wel geven de verwerkers aan dat de verontreiniging in de stroom toeneemt. Volgens verschillende verwerkers (Rijkswaterstaat 2018B) is diftar in mindere mate een probleem en heeft het vooral te maken met het verlaagde serviceniveau voor restafval, zoals laag frequent inzamelen of restafval op afstand.

In de interviews wordt gemeld dat de (diftar) gemeenten geen problemen hebben met de kwaliteit van het gft-afval, hoewel men bij het controleren van aangeboden gft-afval ook wel vervuiling wordt aangetroffen. Maar dit vormt kennelijk voor de gft-afvalverwerker – en met de huidige kwaliteitseisen - geen probleem. In andere interviews met beleidsambtenaren in diftargemeenten wordt juist gewezen op een hogere kwaliteit gft-afval dan gemiddeld in Nederland.

In een van de geïnterviewde overheidsgedomineerde inzamelorganisaties, waarvan 7 van de 8 deelnemende gemeenten diftar toepast, wordt de kwaliteit van het ingezameld gft-afval periodiek gemonitord door de verwerker. Daarbij is sprake van een staffel waarbij meer vervuiling (0 tot 5%) een lagere financiële waardering betekent. De vervuiling ligt gemiddeld tussen 2% en 3%, wat ten opzichte van de landelijke cijfers laag genoemd kan worden[6].

Bovendien blijkt in deze organisatie de vervuiling van het gft-afval in de niet-diftar gemeente niet af te wijken van de wel-diftar gemeenten.

Hoeveelheid en kwaliteit ingezameld textiel

In diftar gemeenten is in 2019 gemiddeld circa 5,8 kg textiel per inwoner ingezameld tegenover circa 4,5 kg in gemeenten zonder diftar.

[6] In het rapport *Verkenning kwaliteit deelstromen gft-afval, papier, glas en textiel uit huishoudens*, RWS, 2018, noemen verwerkers percentages verontreiniging in het ingezamelde gft-afval van 3% tot 15%.

Tabel 9 Gemiddeld aanbod textiel (kg/inwoner) 2019

Stedelijkheidsklasse	Diftar	Geen diftar	Verschil
1 zeer sterk stedelijk	4,2	3,8	0,4
2 sterk stedelijk	4,9	4,6	0,3
3 matig stedelijk	5,7	5,1	0,7
4 weinig stedelijk	5,8	4,5	1,3
5 niet stedelijk	6,2	4,2	2,0
Gemiddeld per gemeente	5,8	4,5	1,2

Bron: CBS afvalcijfers en RWS ASH 2019 bewerking IPR Normag

Uit de textielherwinningsbranche wordt gemeld dat de verontreiniging in het algemeen toe is genomen de afgelopen jaren (Rijkswaterstaat 2018,B). Volgens de branche heeft dit te maken met de veranderde manieren van het inzamelen van textiel zelf, zoals brengvoorzieningen in plaats van inzameling middels zakken aan de straat. Maar het heeft volgens de branche ook te maken met diftar: de textielcontainers in de wijk of op de milieustraat zijn voor een deel van de inwoners een makkelijke manier om gratis van het restafval af te komen. Ook voor deze stroom is er gebrek aan openbaar beschikbare, representatieve onderzoeken over de daadwerkelijke omvang en de aard van de verontreiniging.

4.3 Ontwijkgedrag

Ontwijkgedrag is een belangrijk thema in de discussies over diftar. Het gaat over de vervuiling van de deelstromen zoals besproken in de vorige paragraaf, maar ook over andere ongewenste neveneffecten zoals bijplaatsingen, zwerfafval, afvaldumping en huishoudelijk afval dat via alternatieve routes, zoals via bedrijfsafval, wordt afgezet.

Reductie totale hoeveelheid afval

In een onderzoek van JMA (op verzoek van Rijkswaterstaat) naar de ontwikkeling restafval en de totale hoeveelheid afval in de periode kort voor en kort na de invoering van diftar in 45 gemeenten komt naar voren dat restafval afneemt met gemiddeld 89 kg per inwoner, maar de totale hoeveelheid afval ook afneemt met gemiddeld 59 kg per inwoner. De reductie van het restafval komt dus niet geheel als gescheiden afval terug in het systeem.

Dit beeld wordt bevestigd door landelijke cijfers uit het CBS. Niet-diftar gemeenten hebben gemiddeld circa 561 kg huishoudelijk afval per inwoner ingezameld in 2019. Diftar gemeenten in totaal 494 kg.

Tabel 10 Gemiddeld aanbod huishoudelijk afval- en grondstoffen (kg/inwoner)

Gemiddeld aanbod totaal afval 2019 (kg/inwoner)

Stedelijkheidsklasse	Diftar	Geen diftar	Verschil
1 zeer sterk stedelijk	447	430	17
2 sterk stedelijk	470	498	-28
3 matig stedelijk	487	534	-48
4 weinig stedelijk	494	575	-81
5 niet stedelijk	518	753	-235
Gemiddeld per gemeente	494	561	-67

Bron: CBS afvalcijfers en RWS ASH 2019 bewerking IPR Normag

Of deze afname van het totaal huishoudelijk afval specifiek het effect is van diftar is weinig onderzoek naar bekend. Een deel van de verklaring kan zijn dat huishoudens kritischer zijn bij het inkopen van consumptiegoederen op de gebruikte verpakkingen en op de hoeveelheid voedingsmiddelen (preventiegedrag). Ook kan de inzet op communicatie resulteren in bewuster hergebruik van producten; inwoners gebruiken andere routes dan de gemeentelijke routes zoals kringloopwinkels en thuiscompostering.

Ook kan een deel van de verklaring gelegen zijn in het – voorafgaand aan de invoering van diftar noodzakelijke - opschonen van het containerbestand en de implementatie van het container management systeem (met gechipte minicontainers en toegangspasjes voor ondergrondse containers in de wijk) dat voor een flinke afname zorgt van het bedrijfsafval dat onterecht met het huishoudelijk afval meegaat. Zie onze eerdere opmerkingen in paragraaf 4.1.

Tot slot kan een deel van de verklaring gelegen zijn in (ongewenst) ontwijkgedrag. Door de prijsprikkel verkiezen sommige inwoners een daar niet voor bedoelde alternatieve route: via bedrijfsafval, openbare afvalbakken, vrienden en familie in buurgemeenten, dump in buurgemeenten of natuur.

Een indicatie voor gemeenten zijn de door het containermanagement systeem geregistreerde zogenaamde nul-aanbieders. Dit zijn huishoudens in diftargemeenten die per jaar geheel geen huishoudelijk restafval aanbieden. In het kleinschalig onderzoek naar nul-aanbieders (JMA,2019) komt naar voren dat het aandeel nul-aanbieders lijkt toe te nemen naarmate afval zeer goed gescheiden wordt. De onderzoekers stellen dat het niet vastgesteld kan worden in welke verhouding (wenselijke) preventie en (ongewenst) ontwijkgedrag optreden. Hiervoor is er een gebrek aan (toegang tot) gegevens. De wet algemene verordening gegevensbescherming speelt hierbij een rol.

In de interviews over de ervaringen in de praktijk komt vooral naar voren dat niet alleen meer afval verdwijnt via ongewenste alternatieve routes. Er zijn ook meer goede afvalscheiders die nagenoeg geen restafval produceren en dat daarmee het aantal nul-aanbieders relatief hoog ligt. Het beetje restafval dat deze mensen produceren wordt dan op alternatieve wijze afgezet. Mensen delen bijvoorbeeld een container met de buren.

Komen bijplaatsingen meer voor in diftar gemeenten?
Een schrikbeeld voor inwoners is een toename van bijplaatsingen van afval bij ondergrondse containers of containerparkjes. Dit heeft effect op de ervaren kwaliteit van de leefomgeving. Er zijn over bijplaatsingen geen exacte landelijke cijfers bekend, dus ook niet of het toeneemt na de invoering van diftar en de aard en de omvang ervan.

De ervaring in de praktijk is dat bijplaatsingen in een aantal gemeenten wel toegenomen is, dit zijn vooral gemeenten in de hogere stedelijkheidsklassen. Door extra inzet op communicatie, handhaving en specifieke locaties dagelijks te controleren en schoon te maken blijft het beheersbaar. De ervaring is dat het meer goed dan fout gaat, en dat als bijplaatsing voor-

komt, het om enkele kwetsbare locaties binnen de gemeente gaat. Dit gaat om locaties waar er bijvoorbeeld een barrière is voor goede communicatie, zoals wijken met inwoners van veel verschillende nationaliteiten, internationale studenten, en of wijken waar er veel doorstroom is van inwoners.

Uit interviews blijkt dat kort na de invoering van diftar een toename van bijplaatsing werd waargenomen, maar dat met flankerende maatregelen (goede communicatie en extra handhaving) dat na enige tijd (we hebben het eerder over maanden dan over jaren) het oude niveau wordt bereikt.

In gemeenten waar het afvalbeleid en de keuze voor diftar in de publieke belangstelling staat kan het aantal bijplaatsingen in absolute zin gering zijn, maar in de publieke perceptie omvangrijk.

Zwerfafval

Net zoals bijplaatsingen speelt de angst ook dat een toename van zwerfafval door diftar de buurt vervuilt. Ook hierover zijn geen harde cijfers beschikbaar die de aard en omvang kunnen aanduiden.

Is er meer sprake van dumpingen in de natuur in diftar gemeenten?

Het wordt vaak in discussies benoemd dat dumpingen in de natuur en zwerfafval toeneemt na de invoering van diftar. In een verkennend onderzoek van Alterra (Alterra 2007) komt naar voren dat de meeste dumpingen in Nederland (naar schatting) grof afval betreft, waarvoor op de milieustraat (of commercieel) betaald moet worden. Dumpingen van fijn restafval komt (naar schatting) weinig voor en als het voorkomt na de invoering van diftar is het van geringe omvang en een tijdelijk verschijnsel. Op langere termijn neemt het weer af tot het oorspronkelijk niveau.

De door IPR Normag geïnterviewde gemeenten in dit onderzoek geven ook aan dat het probleem van dumpingen voornamelijk grof afval of illegale stort (zoals drugsafval) betreft en dat het niet een groter of minder beheersbaar probleem is geworden sinds de invoering van diftar op het fijn huishoudelijk afval. De angst is vaak groter gebleken dan hoe het in werkelijkheid uitpakt. De gesprekspartners geven ook aan dat dumpingen door tegenstanders van het systeem gebruikt kunnen worden als argument tegen diftar en om doormiddel van framing in communicatiekanalen het draagvlak voor diftar in de rest van de gemeente te verlagen. Zo worden grof afval of afval van onwettige activiteiten soms onterecht aan de invoering van diftar gelinkt. Er is daarom wel behoefte aan duidelijke landelijke feiten en cijfers over de omvang van dumpingen in relatie tot diftar.

Wat doen gemeenten om ongewenste neveneffecten te mitigeren?

De meeste gemeenten hebben gedegen voorbereiding getroffen voor de daadwerkelijke invoering van diftar. Dit om draagvlak bij de bewoners te creëren, voorzieningen op orde te hebben voor het aanbieden van de gescheiden grondstofstromen. Ook worden de risico's voor ontwijkroutes in kaart gebracht om met gerichte oplossingen deze mogelijkheden te

dichten. Ten tijde van de invoering zetten gemeenten extra in op communicatie en handhaving. Dat laatste vaak specifiek op gevoelige locaties.

4.4 Tot slot

Hoewel de beschikbare data en onderzoeken voldoende in beeld brengen dat diftar tot restafvalreductie leidt, is nader onderzoek nuttig om een completer beeld te krijgen van de meebepalende factoren voor de effecten van diftar. Welke effecten zijn toe te schrijven aan het toepassen van prijsprikkels en welke effecten aan de inzet van extra communicatie, het verlagen van het serviceniveau voor inzameling van restafval, en verbeteren van de service voor het scheiden van grondstoffen?

De prikkel op het gedrag is er in ieder geval. Het laat mensen in positieve en negatieve zin niet onberoerd. Er zijn geen uitgebreide onderzoeken naar het geïsoleerde effect van diftar (los van flankerend effect). Toch is het aannemelijk dat restafvalreductie niet alleen door communicatie en extra handhaving plaatsvindt. Er zijn namelijk gemeenten die dat alleen doen, zonder de restafvalreductie.

Ook zijn de interessante ervaringen in de praktijk die het effect van diftar (en de causaliteit met de afvalprestaties) illustreren. Zoals dit voorbeeld:
Gemeente x is de enige gemeente die deelneemt in een overheidsgedomineerde inzamelorganisatie zonder diftar. Deze gemeente heeft het afvalbeleid in de afgelopen jaren al wel flink geïntensiveerd: veel instrumenten ingezet (veel handelingsperspectief voor inwoners/faciliteren van afvalscheiding, communicatie, etc.), vergelijkbaar met de andere deelnemende gemeenten, die daarbij ook diftar toepassen. Oftewel de condities (en exogene factoren) zijn voor al deze gemeenten gelijk, met uitzondering van het toepassen van diftar in gemeente x. De afvalbeheerprestaties van gemeente x zijn aantoonbaar minder goed.

5 DE FINANCIËLE ASPECTEN VAN DIFTAR

In dit hoofdstuk worden de financiële aspecten van diftar belicht. Wat zijn de effecten financieel gezien? Hebben gemeenten met een diftar-systeem hogere of lagere afvalbeheerkosten (zowel in de afvalstoffenheffing als overige kosten die niet worden doorgerekend)? Wat zijn verdere aandachtspunten voor gemeentelijke financiën bij het diftar-systeem? Te denken aan kwetsbaarheid door grondslagerosie (diftar-paradox), prijselasticiteit van het tarief en ontwijkgedrag richting buurgemeenten en de daaraan voor hen verbonden kosten.

5.1 Tariefstelling

Verhouding vast – variabel tarief

De (relatieve) hoogte van het variabele tarief verschilt sterk per gemeente. Op basis van het verwachte aanbiedgedrag wordt een calculatie gemaakt van vaste en variabele tarieven die de totale kosten dekken. Dit is afhankelijk van de totale afvalbeheerkosten in de gemeente. Gemeenten verschillen daarnaast in de motivatie van de hoogte.

A. Op basis van geschatte politieke en maatschappelijke aanvaarbaarheid. Een bepaald tarief voor een rolcontainer of afvalzak is 'gevoelsmatig' een juist tarief dat voldoende prikkelt maar niet uitnodigt tot ontwijkgedrag.

B. Op basis van raming van de daadwerkelijke variabele kosten. Een deel van de gemeenten calculeert de variabele kosten van de gemeenten voor een aangeboden zak of container van restafval (of een andere stroom) en baseert daar het variabele tarief op.

Motivatie A redeneert vanuit het vertrekpunt van 'gedragsbeïnvloeding', motivatie B meer vanuit een 'rechtvaardig tariefsysteem' (zie ook hoofdstuk 3). In veel gevallen wordt een hybride model gekozen: er wordt een gevoelsmatig variabel tarief gehanteerd, maar bij een algehele stijging van de gemeentelijke kosten voor restafvalverwerking, komt dit tot uiting in het variabele tarief voor restafval.

In de keuze voor de verhouding vast/variabel heeft de gemeente te maken met diverse afwegingen. Er is voor de inwoners een hoger gedragseffect in afvalscheiding te verwachten bij een hoog variabel bedrag. Afhankelijk van de prijselasticiteit en maatschappelijke aanvaardbaarheid van het variabele tarief leidt een hoger tarief tot betere afvalscheiding, maar mogelijk ook tot meer ontwijkgedrag. Daarbij leidt een groot aandeel en hoog variabel tarief tot een grotere financiële onzekerheid voor de gemeente. Indien het aantal of de hoeveelheid aangeboden restafval lager uitpakt dat verwacht, dan valt een deel van de dekking weg.

Uit data blijkt dat het vaste deel in veel gevallen meer dan 50% van het totale verwachte tarief beslaat.

Tabel 11 Gemiddelde tarieven vast/variabel per tariefsysteem (Rijkswaterstaat 2019)

Gemiddelde tarieven vast/variabel per tariefsysteem (2019)

Systeem	Gemiddelde kosten	Gemiddeld vastrecht	Gemiddelde variabele kosten
Volume	€ 245	n.v.t.	n.v.t.
Volume & frequentie	€ 207	€ 134	€ 8,61 / container rest € 0,50 / container gft-afval
Volume & frequentie & aantal perrsonen	€ 217	€ 136 (1pers) € 179 (meerpers)	€ 6,42 / container rest € 0,13 / container gft-afval
Dure zak	€ 181	€ 141	€ 1,63 / zak rest € 0,01 / zak gft-afval
Dure zak & aantal personen	€ 181	€ 134 (1pers) € 176 (meerpers)	€ 1,15 / zak rest € 0,00 / zak gft-afval
Gewicht	€ 220	€ 115	€ 0,29 / kg rest € 0,25 / kg gft-afval
Gewicht & frequentie	€ 213	€ 125	€ 0,25 / kg rest en € 1,52 / lediging rest € 0,04 / kg gft-afval en € 0,61/ lediging gft-afval
Gewicht & frequentie & aantal personen	€ 215	€ 114 (1pers) € 143 (meerpers)	€ 0,23 / kg rest en € 2,00 / lediging rest € 0,00 / kg gft-afval en 1,50 / lediging gft-afval

Zoals te zien in de voorgaande tabel wordt in een aantal gemeenten ook het aanbieden van gft-afval variabel beprijsd. In enkele gemeenten wordt zelfs PMD variabel beprijsd. Dit lijkt tegengesteld aan het uitgangspunt dat gedrag leidend tot minder restafval en meer gescheiden recyclebare grondstoffen positief gewaardeerd c.q. beloond zou moeten worden. In de huidige praktijk zien we echter dat deze gemeenten de tariefhoogte fors lager kiezen dan het tarief voor het aanbieden van restafval. Dit relatief lage tarief voor het aanbieden van een – in principe gewenste – recyclebare grondstofstroom is dan vaak bedoeld om inwoners ervan bewust te maken dat het inzamelen hoe dan ook geld kost. Veel gemeenten die voorheen het gft-afval variabel beprijsden hebben dit inmiddels gereduceerd tot een nul-tarief.

De hoogte van het variabele tarief

De hoogte van het vaste en variabele tarief wordt in veel gevallen jaarlijks herzien. Het verhogen/verlagen van het variabele deel is onderdeel van het 'dynamisch finetunen' van de afvalstoffenheffing.

Onderzoek naar de prijselasticiteiten in Nederlandse diftargemeenten (Allers & Hoeben 2010; zie ook Dijkgraaf & Gradus 2014) leert dat bij een systeem waarbij afval per eenheid moet worden betaald de hoeveelheid ongesorteerd afval substantieel afneemt. De gevonden prijselasticiteit voor ongesorteerd afval ligt tussen -0,11% en -0,32 % (Allers & Hoeben 2010). Een eenmalige prijsverhoging van 10 % leidt dus tot een eenmalige afname van de hoeveelheid afval met 1,1 à 3,2 %. De hoge prijselasticiteit is gevonden bij prijsveranderingen in situaties waarbij diftar net is geïntroduceerd. De lage prijselasticiteit geldt in situaties waar al langer per eenheid afval wordt betaald.

De beleidsadviseurs in gemeenten of overheidsgedomineerde inzamelorganisaties hanteren geen empirisch of theoretisch onderzoek naar de prijselasticiteit van burgers voor het bepalen van de hoogte van het (variabel) tarief. Dit gebeurt grotendeels op basis van gezond verstand en vooral door te kijken naar de tariefniveaus in andere gemeenten. Het variabele

deel moet niet 'doorschieten' zodat ontwijkgedrag te veel wordt ontlokt. Gesprekspartners in gemeenten die al meerdere jaren diftar toepassen, wijzen op een 'natuurlijk evenwicht' en een 'werkbaar niveau' waarbij het variabel tarief én voldoende prikkelend is én niet leidt tot onbeheersbaar ontwijkgedrag.

Negatieve versus positieve prijsprikkels

Het variabel beprijzen van het huishoudelijk restafval betekent in de praktijk veelal dat sprake is van een negatieve prijsprikkel. Hoe meer restafval wordt aangeboden, des te hoger is de afvalstoffenheffing voor het betreffende huishouden.

In de praktijk komen steeds vaker ook diftar-systemen met een positieve prijsprikkel voor. Alle huishoudens in een gemeente betalen per jaar een gelijke afvalstoffenheffing, maar de huishoudens die aan het eind van het jaar minder restafval hebben aangeboden ontvangen dan een bepaald bedrag retour. Zij worden dus financieel beloond voor hun gedrag.

Grondslagerosie en diftar-paradox

Bij het belasten van een 'ongewenste stroom' met het doel deze stroom te verminderen treedt 'grondslagerosie' op. Bij gemeenten waarin na invoering van diftar het restafvalaanbod sterk is verminderd is er bij ongewijzigde tarieven op den duur onvoldoende dekking voor de totale afvalkosten. Veel kosten van het afvalbeheer, zoals de containerstructuur en de inzameling van overige grondstofstromen blijven op het zelfde niveau.

Hierdoor zijn gemeenten genoodzaakt om of het variabele tarief te verhogen (met een kleinere grondslag) of het vaste deel (relatief) te verhogen. Een hoger vast tarief is tegenstrijdig met het diftar principe van het hebben van invloed van inwoners op de heffing. Een hoger variabel tarief komt vaak boven de maatschappelijk aanvaardbaar geachte prijs uit.

Dit wordt ook de 'diftar-paradox' genoemd. Door het succes van diftar, veel minder restafval, moet het vaste tarief van de afvalstoffenheffing stijgen. In interviews – voornamelijk met gemeenten die al langere tijd diftar hebben ingevoerd – wordt er echter op gewezen dat indien men goede prognoses maakt van het aantal te verwachten aanbiedingen (aanbiedfrequentie en hoeveelheden restafval) dit veel minder een rol speelt. Voorzichtig begroten loont in ieder geval.

Een ander aspect van de 'diftar-paradox' betreft het stijgen van de kosten voor het huishoudelijk afvalbeheer als gevolg van exogene factoren. Factoren waarop de gemeenten zelf geen of beperkt invloed kan uitoefenen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de fiscale maatregelen van het Rijk (Afvalstoffenbelasting, CO_2-heffing voor AVI's) waardoor de verwerking (verbranding) van huishoudelijk restafval duurder wordt. Ook marktprijsontwikkelingen op de markt voor secundaire grondstoffen spelen daarbij een rol. Als bijvoorbeeld de marktprijzen c.q. vergoedingen voor oud papier en karton dalen, kan een gemeente genoodzaakt zijn om de afvalstoffenheffing te verhogen. Hierbij is van belang dat de gemeente hierover duidelijk communiceert met de inwoners, zodat men begrijpt dat een prijsverhoging van de afvalstoffenheffing niet het gevolg is van het toepassen van diftar.

Kwijtscheldingen

De afvalstoffenheffing kan in veel gemeenten worden kwijtgescholden op basis van regelingen voor minima. In diftar gemeenten zijn er diverse regelingen om inwoners tegemoet te komen, bijvoorbeeld kwijtschelding van (een deel van) het variabele tarief voor inwoners met een medische indicatie omdat deze inwoners hun medisch (rest) afval niet kunnen beperken. Of kwijtschelding van het vaste deel van de afvalstoffenheffing, minima betalen wel het variabele tarief.

5.2 Lagere kosten afvalbeheer door diftar

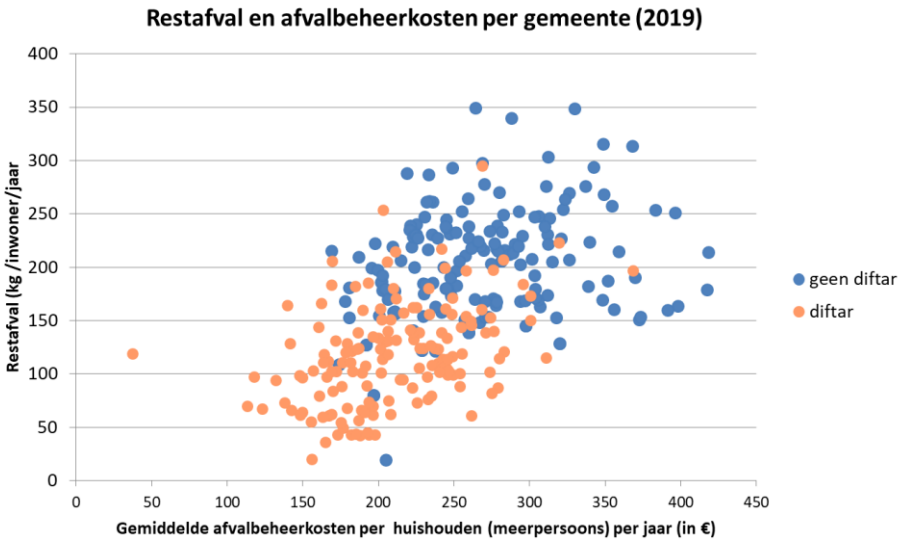
Lagere kosten afvalbeheer door vermijding hoge restafvalkosten

Diftar wordt in veel gevallen ingevoerd om het aanbod van restafval sterk terug te dringen. Dit wordt naast milieuoverwegingen sterk gemotiveerd door de hoge kosten van restafvalverwerking.

Voor een diftar-systeem zijn investeringen nodig in de inzamelstructuur: chips, administratie, container management. Ook kosten handhaving en communicatie gaan omhoog om goed grip te houden op eventuele (tijdelijk) neveneffecten van diftar.

Toch zijn de algehele afvalbeheerkosten doorgaans lager in diftar gemeenten. De volgende figuur laat dit duidelijk zien. De vermeden restafvalkosten wegen zwaarder dan de extra uitgaven aan inzamelstructuur en flankerend beleid.

Figuur 1 Restafval (CBS, 2020) en afvalbeheerkosten (Coelo,2019) per gemeente

Bron: Coelo Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden 2019,
CBS Statline afvalhoeveelheden 2019, bewerking door IPR IPR Normag.

COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) publiceert jaarlijks de 'atlas van de lokale lasten'. Bij diftar gemeenten wordt op basis van gemeente-

specifieke tarieven en calculaties van het afvalaanbod een gemiddelde heffing bepaald.

Diftar gemeenten hebben gemiddeld gezien een lagere afvalstoffenheffing. Dit is gerelateerd aan de lagere hoeveelheid restafval: door de lagere hoeveelheid restafval per inwoner bespaart een gemeente op restafvalverwerkingskosten. In meerpersoonshuishoudens is dit verschil gemiddeld € 64 per jaar.

Tabel 12 Gemiddelde afvalstoffenheffing bij diftar en niet-diftar gemeenten (vast en variabel deel)

Gemiddelde afvalstoffenheffing (vast&variabel)

	Eenpersoons hh	Meerpersoons hh
Diftar gemeenten	€ 170	€ 212
Niet diftar gemeenten	€ 210	€ 274

Bron: Coelo 2019, RWS 2019 bewerkt IPR Normag

Lagere algehele kosten van het gemeentelijk afvalbeheer door te besparen op restafvalverwerkingskosten blijft een belangrijke aanleiding om diftar in te voeren. In de politiek-bestuurlijke context is het aantrekkelijk om diftar te motiveren vanuit kostenbesparing: inwoners krijgen overall een lager tarief door collectief minder restafvalaanbod. Door een algehele kostenstijging van het afvalbeheer (bijvoorbeeld door fiscale maatregelen door het Rijk, of verslechterde omstandigheden op de markten voor secundaire grondstoffen) kan ondanks beter scheidingsgedrag toch de totale heffing stijgen, hetzij minder dan in de situatie met slecht scheidingsgedrag. Hierdoor kan de belofte van een lagere heffing niet worden ingelost. In de door IPR Normag gevoerde interviews wordt dan ook gewezen op een valkuil in de communicatie en besluitvorming over diftar. Dit betreft de uitspraak “door diftar wordt het afvalbeheer voor iedereen goedkoper”. Wellicht dat op macro-niveau de kosten lager worden (door betere scheiding), maar op huishoudensniveau zal bijvoorbeeld 70% minder gaan betalen (doen hun best, of uiterste best) en 30% meer.

5.3 Het effect van prijsprikkels: structureel of eenmalig

Diftar kan gezien worden als een sterke gedrag-beïnvloedende prikkel. Inwoners lijken een variabel tarief – afhankelijk van het door hen zelf aangeboden afval - anders te beleven dan een jaarlijks te betalen vast bedrag c.q. een generieke afvalstoffenheffing. Een gesprekspartner typeerde dit door aan te geven dat na het schrappen van een (vrijwel symbolisch) tarief van enkele centen voor gft-afval het aanbod sterk toenam nu het ‘gratis’ kon.

Een variabel tarief heeft dus een hoge ‘gevoelswaarde’. Een gesprekspartner geeft aan: de meeste mensen weten niet hoeveel ze in totaal per jaar aan afvalstoffenheffing betalen, hoe hoog het vaste tarief zou zijn zonder diftar en hoe hoog de afvalstoffenheffing in buurgemeenten is.

De ervaring is dat een hoog variabel tarief zowel sterke positieve als negatieve effecten veroorzaakt. Tegelijkertijd raken mensen er ook gewend aan. In gemeenten die al jaren diftar

toepassen zijn de afvalprestaties (reductie restafval, meer gescheiden recyclebare grondstoffen) in het algemeen blijvend verbeterd. Het effect van diftar is dus daarmee structureel. Dit hoeft echter niet te beteken dat de afvalprestaties zonder verdere maatregelen structureel blijven verbeteren. Gemeenten die zien dat de afvalprestaties op hetzelfde peil blijven, kunnen hun 'mix van beleidsinstrumenten' zoals communicatie, meer/minder service, meer/minder handhaving daarop aanpassen. Ook kan men het diftar-model verder door ontwikkelen, bijvoorbeeld door een diftar-systeem 'volume –frequentie' uit te breiden naar 'gewicht, volume-frequentie'.

-0-0-0-

Bijlagen

bijlage 1 **Bronnenlijst**

Allers, M. A., & Hoeben, C. (2009): "*Effect diftar is wat kleiner dan gedacht*". In BenG.

Allers, M. A., & Hoeben, C. (2009): "*Met gedifferentieerd tarief minder afval*". In ESB, 94.4570.

Allers, M.A., C. Hoeben, & J.G. de Natris (2020). *Atlas van de lokale lasten 2020*. COELO.

Allers, M. A., & Hoeben, C. (2010). "*Effects of unit-based garbage pricing: a differences-in-differences approach*". In: Environmental and Resource Economics, 45.3, pp. 405-428.

Alterra (2007) : *Afvaldumping in de natuur. Een verkennend onderzoek naar de omvang en achtergronden van afvaldumping in de natuur en een inventarisatie van mogelijke oplossingen*.

CBS (2020): Huishoudelijk afval per gemeente per inwoner 2019, via opendata.cbs.nl/statline

Coelo (2019): *Atlas van de totale lasten.*

CPB (2019): *Diftar in Nederland: verschillen tussen oost en west*. Centraal Planbureau.

Dijkgraaf, E, & Gradus, R.H.J.M. (2004). "*Cost savings in unit-based pricing of household waste The case of The Netherlands.*" In: Resource and Energy Economics, 26.4, pp. 353–371.

Dijkgraaf, E, & Gradus, R.H.J.M (2014) "*Waste management in the Netherlands*." In: Kinnaman T, Takeuchi K (eds) Handbook on waste management. Edward Elgar Publishers, Cheltenham (UK), pp 287–315.

Eureco (2018). "*Sorteeranalyses*" PowerPointpresentatie voor NVRD Noord

Gradus, R. H.J.M. & Dijkgraaf E. (2017) "*Dutch Municipalities are Becoming Greener: Some Political and Institutional Explanations"* In: TI Discussion Paper Series; Vol. 17, No. 086/VIII), Amsterdam: Tinbergen Institute.

Gradus, R.H.J.M., & Dijkgraaf, E. (2019). "*Poorer and less political fragmented Dutch municipalities take tighter waste reduction decisions*". In: Waste Management, 88, 328-336.

Heijnen, P. & Elhorst, J.P. (2018). "*The Diffusion of Local Differentiated Waste Disposal Taxes in the Netherlands*". In: De Economist 166.2, pp. 239–258.

JMA (2019): *Onderzoek 0-aanbod bij diftar*, opgesteld op verzoek van Rijkswaterstaat.

KPMG (2001): *Gedragseffecten van tariefdifferentiatie,* in opdracht van Ministerie van VROM.

Linderhof, V. et al. (2001). "*Weight-based pricing in the collection of household waste: the Oostzaan case".* In: Resource and Energy Economics 23.4, pp. 359–371.

Middelkamp, D. (2019). "*Diftar, wat is er waar van de paradox?*". In: GRAM #06, augustus 2019, pp. 14-15.

NVRD (2020). *Handreiking diftar: Afval scheiden loont!*.

PBL (2014): *Opties voor een afvalstoffenbelasting,* Planbureau voor de Leefomgeving

Rijkswaterstaat (2019): *Afvalstoffenheffing 2019*.

Rijkswaterstaat (2020): *Afvalstoffenheffing 2020*.

Rijkswaterstaat (2018): *Afvalmonitor; ingezamelde hoeveelheden en scheidingspercentages van huishoudelijk afval van gemeentes*, via afvalmonitor.databank.nl

Rijkswaterstaat (2020): *Onderzoek inzamelsystemen PMD Integrale focus op kosten, respons en kwaliteit*.

Rijkswaterstaat (2018): *Verkenning kwaliteit deelstromen gft-afval-afval, papier, glas en textiel uit huishoudens*

Stichting PRN (2019): *Productvreemde vervuiling in huishoudelijk papier 2019.*

Witteveen+Bos en De Afvalspiegel (2018): *Samenstelling ingezameld kunststof/ PMD verpakkingen*, opgesteld in opdracht va het Learning Center Kunststof Verpakkingsafval.

bijlage 2 **Lijst van gesprekspartners**

Bas Raeijmaekers, gemeente Roosendaal

Clemens Berntsen, gemeente Arnhem

Franc Talsma, gemeente Hengelo

Hans de Raaff, gemeente Borger Odoorn

Harry Dolfing en Arko Marissen, gemeente De Wolden

Henny van Eck, gemeente Maastricht

Hielke van den Brink, PRN, en Hans Koning, FNOI

Jesper Veldhuizen, gemeente Lisse

Maarten Goorhuis, NVRD

Marieke Oteman, gemeente Laarbeek

Martin Niessink, gemeenten Bronckhorst en Lochem

Michiel Westerhoff, Circulus Berkel

Miriam Hall, gemeente Groningen

Ralf Arents, HVC

René Huisman, RAD Hoeksche Waard

Rob Slaats, gemeente Helmond

Wietske Glandorf, gemeente Oostzaan

bijlage 3 **Onderzoeksopdracht en aanpak**

Onderzoeksopdracht

Onderzoek door middel van literatuurstudie en ervaringen uit de praktijk de voor- en nadelen van diftar. Werk de resultaten uit in een zo compleet mogelijk, maar goed leesbare overzichtsrapportage.

De rapportage is geschikt voor open publicatie waarbij deze:

a. een overzicht biedt van actuele en relevante bronnen over diftar;
b. een objectief beeld geeft van de voor- en nadelen van diftar;
c. inzicht biedt in hoe gemeenten, samenwerkingsverbanden en inzamelaars in de praktijk met deze voor- en nadelen omgaan;
d. en een oordeel vormt over de mate van geschiktheid van diftar als instrument voor gemeenten en inzamelaar voor het behalen van hun VANG-ambities.

Wij hebben opdracht vertaalt naar de volgende (sub) onderzoeksvragen:

1. Welke vormen van diftar worden in Nederland toegepast bij het gemeentelijk afvalbeleid? Om hoeveel gemeenten gaat dit? Wat kenmerkt deze gemeenten?
2. Wat zijn de doelstellingen en (politiek-bestuurlijke) overwegingen om diftar wel/niet in te voeren?
3. Zijn er gevolgen van de invoering van diftar op afvalscheidingsgedrag en afvalscheiding resultaten, wat zijn deze en welke factoren spelen hierbij nog meer een rol?
4. Zijn er gevolgen voor de kwaliteit en/of samenstelling van de ingezamelde deelstromen, wat zijn deze en welke factoren spelen hierbij nog meer een rol?
5. Wat zijn de effecten financieel gezien? Hebben gemeenten met een diftar-systeem hogere of lagere afvalbeheerkosten (zowel in de afvalstoffenheffing als overige kosten die niet worden doorgerekend)? Wat zijn verdere aandachtspunten voor gemeentelijke financiën bij diftar-systeem? Te denken aan kwetsbaarheid door grondslagerosie (diftar-paradox), prijselasticiteit van het tarief en ontwijkgedrag richting buurgemeenten en de daaraan voor hen verbonden kosten.
6. Wat is de indicatie van de omvang van en factoren voor ontwijkgedrag door diftar zoals zwerfafval, dumpingen en afvaltoerisme? Wat kunnen gemeenten doen om deze onbedoelde effecten te mitigeren?
7. In hoeverre zijn de effecten van diftar structureel of tijdelijk? Hoe verhouden de effecten zich op korte en op lange termijn?

Afbakening

Het onderzoek bestaat uit een analyse van openbare bronnen en casuïstiek van enkele geselecteerde gemeenten en afvalbedrijven.

Als de (onderzoeks)resultaten van deze onderzoeksmethode niet voldoen om voldoende harde conclusies te trekken, of nader onderzoek nodig is, zullen wij dit expliciet aangeven in

de rapportage. Het signaleren en benoemen van de 'kennislacunes' zien wij als onderdeel van de doelstellingen van dit onderzoek.

Aanpak

Literatuurstudie

In deze stap zijn de voor en nadelen van diftar verkent op basis van bureau- en literatuurstudie. Het gaat om het documenteren en analyseren van voornamelijk kwantitatieve bronnen met betrekking tot diftar (zoals openbaar toegankelijke afvalcijfers van het CBS), maar ook voorgaande onderzoeken en rapportages over diftar in het algemeen. De literatuurstudie is algemeen verkennend van aard en gaat in op de gestelde (sub)deelvragen. Daarnaast levert de literatuurstudie een actueel en zo compleet mogelijke lijst van relevante en actuele bronnen met betrekking tot diftar in Nederlandse gemeenten. Als beschikbare informaties uit de literatuurstudie niet voldoen om voldoende harde conclusies te trekken, of nader onderzoek nodig is, zullen wij dit expliciet aangeven in de rapportage. Zoals gezegd zien wij het signaleren en benoemen van de 'kennislacunes' als onderdeel van de doelstellingen van dit onderzoek.

Interviews met ervaringsdeskundige gemeenten

Om het onderzoek te verrijken met ervaringen uit de praktijk zijn gesprekken gevoerd met beleidsambtenaren van verschillende gemeenten met diftar. Er zijn verschillende gemeenten geselecteerd, gemeenten in besluitvorming of start van implementatie, gemeenten met meer dan 10 jaar ervaring, gemeenten met minder dan 10 jaar ervaring, en gemeenten die zijn gestopt met diftar. Daarnaast zijn contactpersonen benaderd van samenwerkingsverbanden, inzamelaars en brancheorganisaties. Veel van de gesproken gesprekspartners hebben jarenlang ervaring in het werkveld van afval en diftar, niet alleen binnen de grenzen van de eigen organisatie.

Integrale analyse en beantwoording onderzoeksvragen

De resultaten uit de literatuurstudie en gesprekken met ervaringsdeskundige gemeenten worden samen geïntegreerd in een zo compleet mogelijk, maar goed leesbare overzichtsrapportage, inclusief een managementsamenvatting met de belangrijkste conclusies.

bijlage 4 **Voor- en nadelen van de verschillende vormen van diftar**

De voor- en nadelen van verschillende vormen van diftar zijn uitgewerkt in de NVRD Handreiking Diftar, Afval scheiden loont, p. 6 en 7. Hieronder zijn deze voor- en nadelen van de verschillende diftar-systemen in een overzicht geplaatst:

Diftar vorm	Voordelen	Nadelen
Volume-frequentie	Huishoudens worden door deze systematiek sterk gestimuleerd om hun grondstoffen optimaal te scheiden. Zowel het formaat (volume) van de container als het aantal keer dat deze aan de weg wordt gezet (frequentie) wordt zo veel mogelijk beperkt. Doordat bewoners hun container optimaal zullen vullen voor deze aan de straat wordt gezet, zullen de inzamelkosten dalen. Er zullen immers geen halfvolle containers meer worden aangeboden, waardoor routes efficiënter worden. Deze vorm van diftar is al in meer dan 100 gemeenten in Nederland ingevoerd. Dit betekent dat er veel kennis en ervaring beschikbaar is.	De kans op weerstanden vanuit de bevolking en de gemeenteraad is groter bij deze vorm van diftar, waardoor de invoering ervan politiek gezien soms lastig is . Goede communicatie over de werking van het systeem en de nut en noodzaak ervan is essentieel om draagvlak te creëren. De kosten om deze systematiek op te zetten zijn relatief hoog: het bechippen van minicontainers, toegangscontrole op ondergrondse containers, inzamelvoertuigen uitrusten met uitleesapparatuur, software, aanpassing belastingsystematiek, etc. Deze vorm van diftar is minder geschikt om te combineren met het nascheiden van PMD.
Dure zak' systeem	Aangezien er niet met inzamelmiddelen wordt gewerkt, hoeven deze ook niet te worden gechipt (mincontainers) of van een paslezer (ondergrondse containers) te worden voorzien. Ook hoeven de inzamelwagens niet te worden uitgerust met uitleesapparatuur. Hierdoor is deze vorm van diftar relatief goedkoop in te voeren en met het oog op steeds minder restafval ook toekomstbestendig (geen investeringen in inzamelmiddelen nodig). Er hoeven geen aanpassingen te worden doorgevoerd in het belastingsysteem aangezien de bewoners het variabele deel van de heffing zelf al afrekenen bij aanschaf van de dure zak. Dit systeem werkt zeer volume beperkend, waardoor bewoners sterkt worden gestimuleerd hun afval te scheiden. Bovendien passen grote stukken restafval (grof afval) niet in de zakken, waardoor dit ook beter wordt gescheiden.	Voor deze vorm van diftar is het noodzakelijk dat restafval door middel van zakken wordt ingezameld. Wanneer je als gemeente inzamelmiddelen voor restafval hebt die nog niet afgeschreven zijn, is het lastig om over te stappen op inzameling door middel van zakken. Een inzameling met zakken lijkt een oplossing die terug gaat naar af, waardoor de invoering van dit systeem politiek lastig kan zijn. De inzameling van zakken is vanuit arbo-oogpunt minder gewenst. De inzamelfrequentie van restafval zal in veel gevallen relatief hoog blijven (elke 2 weken), waardoor hierop niet bespaard kan gaan worden.
Gewicht (en frequentie)	Diftar op gewicht wordt meestal ervaren als een eerlijk systeem. Huishoudens worden immers afgerekend op de hoeveelheid restafval in kilo's die ze produceren. De combinatie van gewicht en frequentie behaalt goede scheidingsresultaten. Huishoudens worden maximaal gestimuleerd om hun restafval zowel in gewicht als in volume te beperken. Diftar op gewicht (zonder frequentie) is meer geschikt om te combineren met het eventueel nascheiden van PMD.	Het invoeren van een gewichtssysteem is kostbaar: naast het noodzakelijke bechippen van containers, de aanschaf van software en de aanpassingen in het belastingsysteem, is het installeren van weegapparatuur op de inzamelwagens kostbaar. Voor ondergrondse containers zijn goede oplossingen nog in ontwikkeling. Diftar op gewicht (zonder frequentie) heeft weinig invloed op de aanbiedfrequentie van containers, waardoor de besparing op de inzamelkosten beperkter is. De kans op weerstanden vanuit de bevolking en de gemeenteraad is vaak groot bij deze vorm van diftar, waardoor de invoering ervan politiek gezien lastig is . Goede communicatie over de werking van het systeem en de nut en noodzaak ervan is essentieel om draagvlak te creëren. Weegsystemen in (ondergrondse) verzamelcontainers zijn nog in ontwikkeling. Gemeenten die diftar op gewicht hebben ingevoerd, hebben er dan ook voor gekozen om het afval in verzamelcontainers niet te wegen, maar enkel per inworp af te rekenen (frequentie).
Volume	Draagvlak voor deze (lichte) vorm van diftar zal eenvoudig te verkrijgen zijn. Deze vorm wordt door gemeenten soms gebruikt als opstapje naar een 'zwaardere' vorm van diftar. Lage invoerings- en beheerskosten.	Het effect op de hoeveelheid restafval van deze financiële prikkel zal gering zijn in vergelijking met de andere vormen van diftar.

bijlage 5 **Verantwoording kwantitatieve analyses**

Peiljaar

- De kwantitatieve analyses van dit rapport zijn gebaseerd op een gecombineerde database van drie bronnen: de publicatie afvalstoffenheffing Rijkswaterstaat 2019, CBS afvalcijfers over 2019 en de hoogte van de afvalstoffenheffing zoals gepubliceerd door Coelo.
- Voor alle drie de bronnen gebruiken wij het peiljaar 2019, dit om een zo zuivere samenhang van drie factoren te analyseren: het tariefsysteem in het betreffende jaar, de afvalprestatie en de afvalbeheerkosten. Wat betreft de tariefsystemen en afvalbeheerkosten zijn er op dit moment al wel publicaties over 2020 beschikbaar. De afvalcijfers van 2020 worden pas in september 2021 gepubliceerd bij het CBS.

Volledigheid van Data

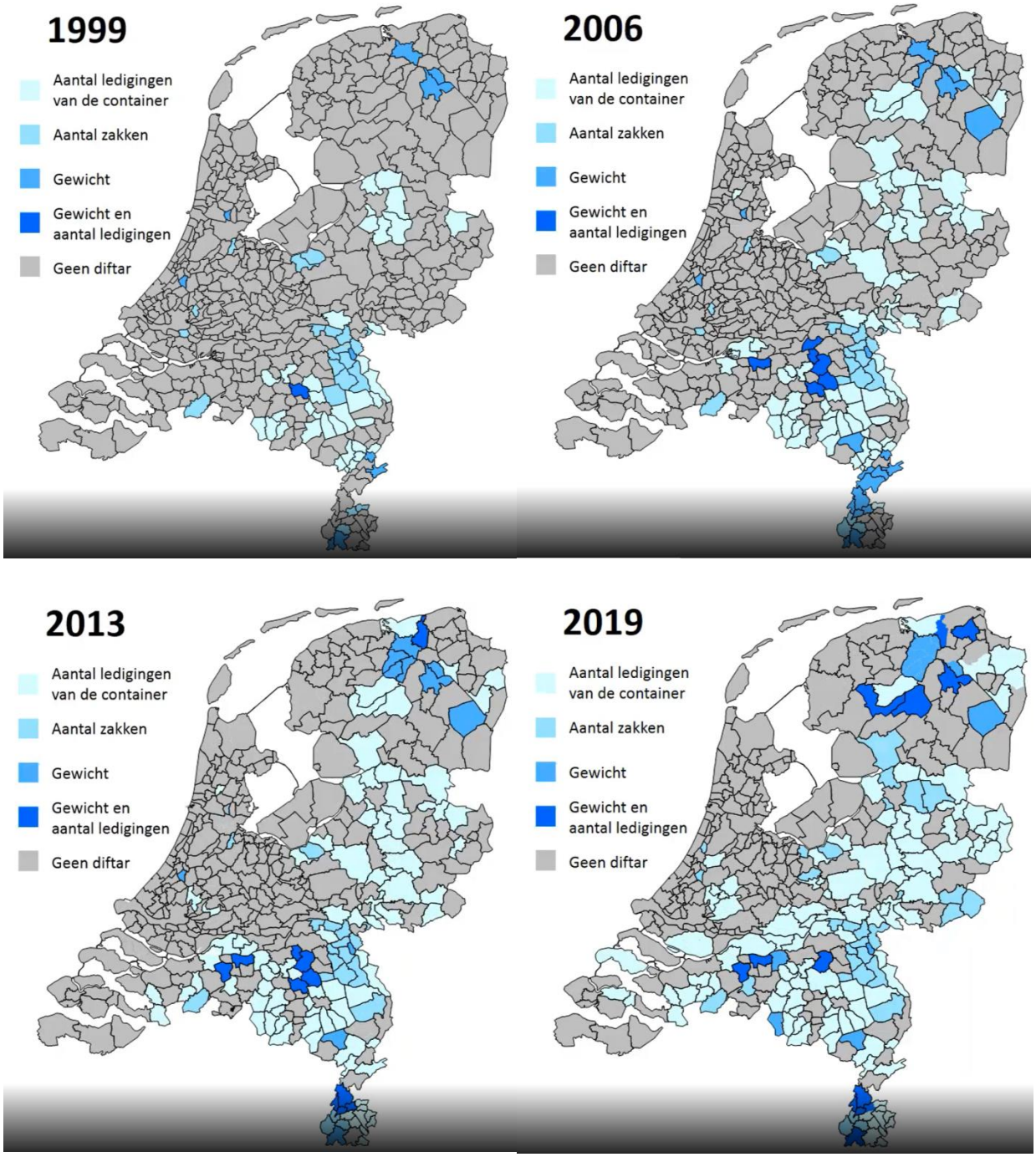
- Van alle 355 gemeenten is de afvalstoffenheffing en het tariefsysteem bekend. Van 42 gemeenten (waarvan 12 diftar) is geen CBS afvaldata van 2019 beschikbaar. De restafvalprestatie van deze gemeenten maakt geen onderdeel uit van het gemiddelden zoals gepresenteerd in onze analyse.
- De afvalcijfers van het CBS zijn niet gecorrigeerd op eventuele mechanische nascheiding van grondstoffen zoals PMD door verwerkers.

Labelling gemeenten diftar en gemeentelijke herindeling

- Wij sluiten aan bij de definities die Rijkswaterstaat hanteert bij het labelen van tariefssystemen ‘diftarsysteem’ en niet diftarsysteem’.
- De gemeenten die per 2019 zijn heringedeeld hebben in onze database een afvalprestatie (Bron: CBS) en één waarde voor de afvalbeheerkosten (Bron: Coelo). De Rijkswaterstaat publicatie toont in veel gevallen nog verschillende tariefsystemen per voormalige deelgemeenten.
- Als heringedeelde gemeenten verschillende tariefsystemen hanteren labelen wij hen als ‘verschillende diftar systemen’ (Beekdaelen). Of ‘verschillende systemen’ (Het Hogeland, Midden-Groningen, Groningen, Vijfheerenlanden, Westerwolde). De categorie ‘verschillende systemen’ labelen we niet als ‘diftar gemeenten’, als niet alle voormalige gemeenten een diftar systeem kenden. Rijkswaterstaat rekent een deel van de gemeente wel toe als ‘diftar’ gemeenten, dit verklaart een kleine afwijking in de percentages.

bijlage 6 **Figuur ontwikkeling diftar 1999-2019**

Bron: COELO

PEILJAAR 2019

Benchmark Huishoudelijk Afval

ANALYSE PEILJAAR 2019

Benchmark
Huishoudelijk Afval

LEREN DOOR TE VERGELIJKEN

Datum: 18 november 2020
Status: definitief

De Benchmark Huishoudelijk Afval is een product van de NVRD en Rijkswaterstaat en wordt uitgevoerd door CyclusManagement.

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Inhoudsopgave

1. Hoofdlijnen **5**

2. Prestaties **9**

2.1 Kernprestaties 9
2.2 Prestaties per afvalstroom 13

3. Best practices **23**

3.1 Inzamelstrategieën 23
3.2 Inzamelmiddelen 27
3.3 Best practice-gemeenten per klasse 30

4. Circulaire indicatoren **33**

5. Over de benchmark **35**

1. Hoofdlijnen

De Benchmark Huishoudelijk Afval maakt de milieu- en kosten-effectiviteit van het gemeentelijk afvalbeheer inzichtelijk door inzamelprestaties te relateren aan gemeentelijke *kenmerken* (bijv. aandeel hoogbouw), toegepaste *inzamelstrategie* (bijv. diftar, omgekeerd inzamelen) of toegepaste type *inzamelmiddelen* (bijv. minicontainers, zak, verzamelcontainers). Aan de benchmark peiljaar 2019 hebben 93 deelnemers meegedaan die in totaal 160 gemeenten vertegenwoordigen (sommige inzamelbedrijven doen voor meerdere gemeenten mee). Daarmee beslaat de benchmark 45% van de Nederlandse gemeenten.

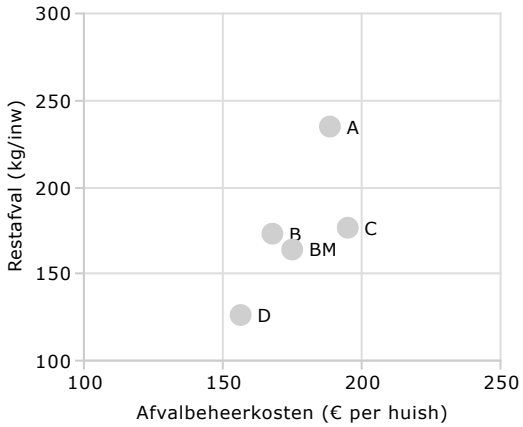
Gemeentelijk afvalbeheer beoogt over het algemeen een zo hoog mogelijk milieurendement - lees: zo min mogelijk ongescheiden restafval - tegen gelijkblijvende of lagere kosten. Dit laatste is mogelijk omdat ongescheiden restafval geld kost, terwijl gescheiden afval (grondstoffen) geld oplevert. De benchmark biedt gemeenten inzicht in de effecten van verschillende beleidskeuzes. Dit prikkelt hen om van elkaar te leren en verbeteringen door te voeren.

Voor het eerst is dit jaar een aantal circulaire indicatoren aan de benchmark toegevoegd. Deze geven aan in welke mate grondstofketens gesloten zijn en op welk kwaliteitsniveau dat gebeurt.

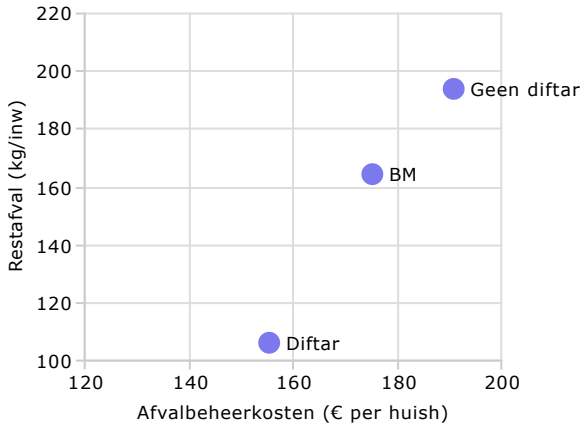
Restafval en beheerkosten

De gemiddelde hoeveelheid restafval in 2019 bedroeg 165 kilogram per inwoner. Dat is 7% minder dan in 2018 (obv huidige deelnemersgroep). De gemiddelde beheerkosten waren € 175,- per huishouden. Afhankelijk van gemeentelijke kenmerken en soort beleid is er echter nog een grote spreiding in prestaties. In onderstaande figuur is voor enkele categorieën van gemeenten de hoeveelheid restafval afgezet tegen de totale afvalbeheerkosten (concrete cijfers zijn te vinden in de onderdelen 'Prestaties' en 'Best Practices').

Per hoogbouwklasse

Diftar versus geen diftar

Hoogbouw
Goede afvalscheiding in de hoogbouw is nog steeds een uitdaging. Gemeenten met veel hoogbouw hebben gemiddeld meer restafval, minder afvalscheiding en hogere kosten dan gemeenten met weinig hoogbouw. Een voorbeeld is het verschil tussen de klasse A (50 tot 100% hoogbouw) en klasse D (0 tot 19% hoogbouw). Toch is hoogbouw niet de belangrijkste factor die (grote) verschillen tussen gemeenten verklaart. Klasse B heeft bijvoorbeeld nagenoeg evenveel restafval (173 kg/inw) als klasse C (176 kg/inw). De verklaring hiervoor is het relatief grote aantal diftar-gemeenten in klasse B.

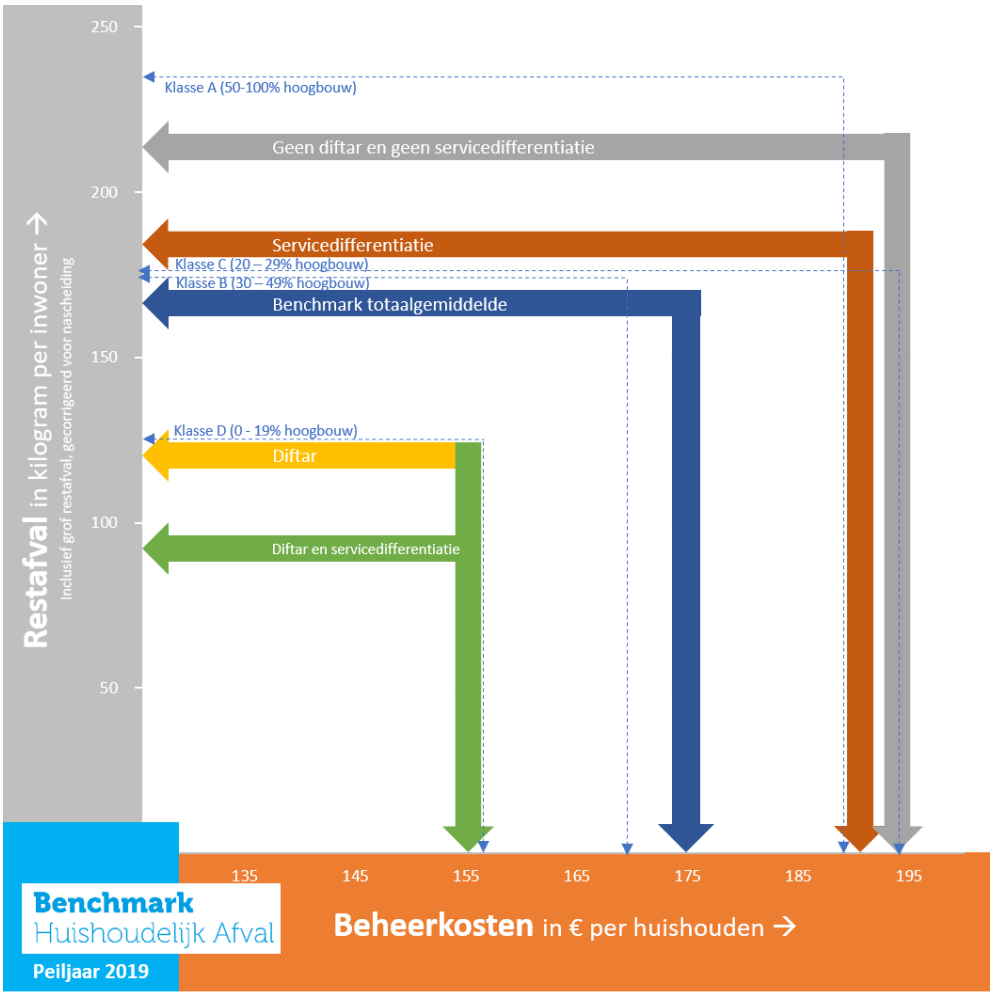
Diftar
Gekeken naar generiek gemeentelijk inzamelbeleid is tariefdifferentiatie (diftar) een zeer belangrijke factor in de verklaring van gemeentelijke prestaties. Benchmark-gemiddeld is er een verschil van 45% in de hoeveelheid restafval en 19% in de beheerkosten tussen diftar en niet-diftar-gemeenten. Alle 36 gemeenten in de benchmark die de 100 kg-doelstelling voor restafval hebben bereikt (afkomstig uit de klassen B, C en D) hebben een vorm van diftar.

Servicedifferentiatie
Zowel gemeenten *met* als gemeenten *zonder* diftar zetten momenteel in op servicedifferentiatie om inzamelprestaties (verder) te verbeteren. Servicedifferentiatie is een combinatie van *restafvalservice-verlaging* (minder vaak inzamelen 'aan-huis' of geheel vervangen door wijkverzamelcontainers) en *grondstofservice-verhoging* (extra containers of vaker inzamelen).

Voor diftar-gemeenten verbetert dit zowel de prestatie als het efficiency-verlies door het veranderend restafval-aanbod. Gemeenten zonder diftar ervaren met serviceverlaging (lees: omgekeerd inzamelen of een inzamelfrequentie van <26x per jaar) vaak een verbetering van prestatie. In hun klassen presteren ze minder goed dan diftar-gemeenten, maar beter dan vergelijkbare gemeenten zonder strategie.

In de onderstaande figuur zijn de combinaties van inzamelstrategieën weergegeven op de gemiddelde hoeveelheid restafval (inclusief grof restafval en gecorrigeerd voor nascheiding) en totale beheerkosten. Diftar met servicedifferentiatie komt hier het beste uit de bus. Diftar (zonder servicedifferentiatie) is effectiever dan servicedifferentiatie (zonder diftar). Kanttekening daarbij is dat servicedifferentiatie veelal alleen bij de laagbouw effectief is en de hier gepresenteerde effecten 'gemeentebreed' zijn weergegeven.

Kosten-effectiviteit inzamelstrategieën

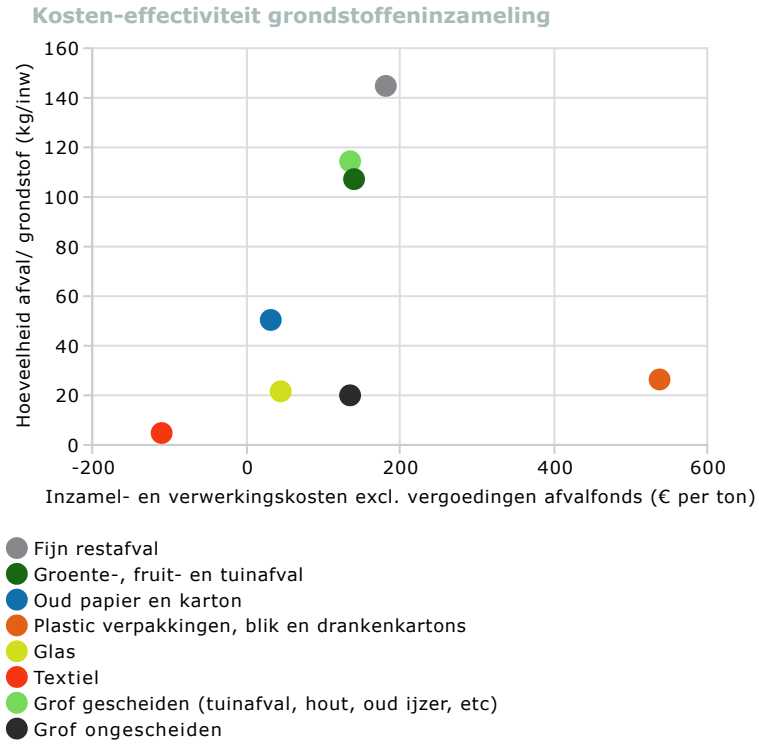
Inzamelmiddelen
Effecten van een verhoogde service voor grondstoffen zijn ook terug te vinden door in te zoomen op de toegepaste inzamelmiddelen. Een minicontainer voor papier ipv losse bundels levert bij diftar-gemeenten +39% meer op en +15% bij gemeenten zonder diftar. Een mini-container voor PMD ipv zakken respectievelijk +68% en +124%. (Let wel: deze stijging is ook het gevolg van andere aanpassingen in bijvoorbeeld systeem of inzamelfrequentie.)

Nascheiding PMD / Servicebehoud
Gemeenten met veel hoogbouw of gemeenten die inzetten op servicebehoud kiezen voor nascheiding van PMD uit het ongescheiden ingezameld restafval. Dit gebeurt ook steeds vaker in aanvulling op bronscheiding van PMD. Deze gemeenten presteren wat milieurendement betreft beter dan gemiddeld dan gemeenten die geen strategie hebben ingevoerd. In 2019 waren er 27 gemeenten die in aanvulling op bronscheiding het PMD lieten nascheiden.

Afvalscheiding en grondstoffen

Het gericht verminderen van de hoeveelheid restafval gaat hand in hand met het faciliteren van de inzameling van kwalitatief hoogwaardige grondstoffen. In 2019 werd gemiddeld 66% van het huishoudelijk afval gescheiden ten behoeve van (materiaal)hergebruik. In 2018 was dat nog 64% (op basis van dezelfde deelnemersgroep). De onderstaande figuur laat de gemiddelde hoeveelheden per afval- en grondstofstroom zien, in combinatie met de totale kosten van inzameling en verwerking per ton (exclusief vergoedingen Afvalfonds). Omdat er in de benchmark geen onderscheid wordt gemaakt in de kosten van het grof huishoudelijk afval zijn de kosten per ton in de figuur gelijk gehouden voor de stromen grof gescheiden restafval en grof gescheiden grondstoffen.

Geconstateerd kan worden dat de totale inzamel- en verwerkingskosten per ton voor bijna alle grondstoffen lager liggen dan die voor restafval. Ofwel, afval scheiden is lonend.

Van de gescheiden fijn huishoudelijke afvalstromen is met name PMD relatief sterk gestegen ten opzichte van 2018 (26,4 vs. 22,8 kg per inwoner). Het gemiddeld aantal kilogram papier daalt al enkele jaren. Ook in 2019 was dat het geval.

Analyse van het nog ongescheiden fijn restafval laat zien dat er o.a. nog 33% groente-, fruit- en tuinafval (gft), 9% papier en 11% plastic verpakkingen, metalen en drankenkartons (pmd) in zit. Dat komt neer op respectievelijk 50, 14 en 16 kilogram per inwoner.

Best practices
Goede prestaties op de hoeveelheid restafval gaan vaak hand in hand met goede prestaties op afvalscheiding. De belangrijkste factoren die de hoeveelheid restafval beïnvloeden zijn daarom ook van toepassing op de mate van afvalscheiding. Zie hoofdstuk 3 voor de details.

Circulaire indicatoren
Vanaf dit jaar is een aantal circulaire indicatoren opgenomen in de benchmark. Deze indicatoren geven aan hoeveel procent van de vrijkomende grondstoffen bij huishoudens ook daadwerkelijk wordt hergebruikt, rekeninghoudend met zuiverheid van het brongescheiden materiaal en de grondstoffen die met nascheiding worden teruggewonnen. Van de totale hoeveelheid gft die bij huishoudens vrijkomt wordt gemiddeld 30% verwerkt tot compost en biobrandstoffen. Van de totale hoeveelheid oud papier, pmd, glas en textiel wordt respectievelijk 73%, 52%, 73% en 34% hergebruikt of gerecycled. Zie hoofdstuk 4 voor de details.

2. Prestaties

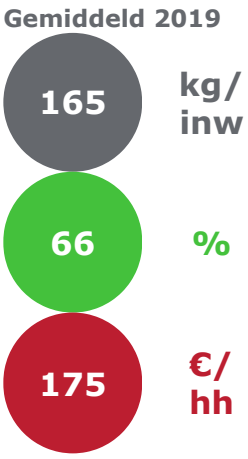
2.1 Kernprestaties

De Benchmark Huishoudelijk Afval maakt de milieu- en kosteneffectiviteit van gemeentelijke inzamelsystemen inzichtelijk. Kern-prestatie-indicatoren hierbij zijn:

Restafval
de hoeveelheid ongescheiden huishoudelijk restafval in kilogram per inwoner
> geeft een indicatie van de mate waarin gemeentelijke inzamelsystemen erin slagen zo min mogelijk grondstoffen ongescheiden in te zamelen

Afvalscheiding
het aandeel gescheiden grondstoffen tov de totale hoeveelheid afval
> ook deze indicator geeft een inzicht in de mate waarin gemeentelijke inzamelsystemen grondstoffen apart weten in te zamelen

Afvalbeheerkosten
de gemeentelijke afvalbeheerkosten in euro per huishouden
> geeft inzicht in de kosten van het gemeentelijk afvalbeheer per huishouden en in de verhouding tussen milieu-rendement en kosten-effectiviteit.

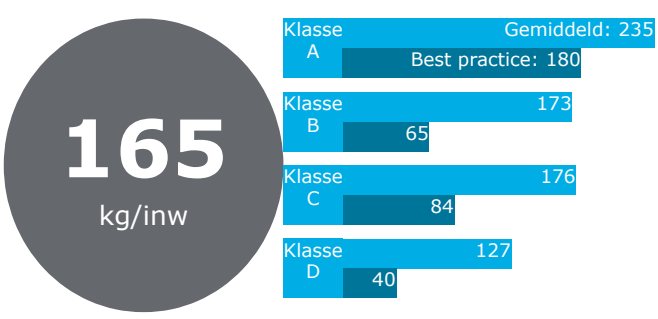

In deze paragraaf worden deze kern-prestaties verder uitgewerkt. Prestaties van de individuele afvalstromen en best practices zijn elders in deze analyse terug te vinden.

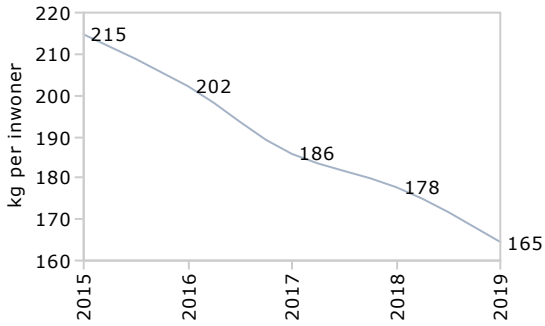
Restafval

Hoeveelheid

Hoe lager de hoeveelheid ongescheiden afval, ook wel restafval genoemd, des te succesvoller het gemeentelijk grondstoffenbeleid vanuit milieu-optiek bezien. Immers, ongescheiden grondstoffen worden doorgaans verbrand en niet hergebruikt. Het benchmarkgemiddelde in 2019 was 165 kg per inwoner, inclusief grof restafval. Het verschil tussen de hoogbouwklasse A met veel hoogbouw en de gemeenten met weinig hoogbouw is groot. Toch is er ook in hoogbouwklasse A minder afval ongescheiden ingezameld ten opzichte van 2018 (-11%).

De hoeveelheid restafval laat over de afgelopen 5 jaar een dalende trend zien. Ten opzichte van 2018 is de hoeveelheid restafval afgenomen met 7% (obv huidige deelnemersgroep).

Bestpractices

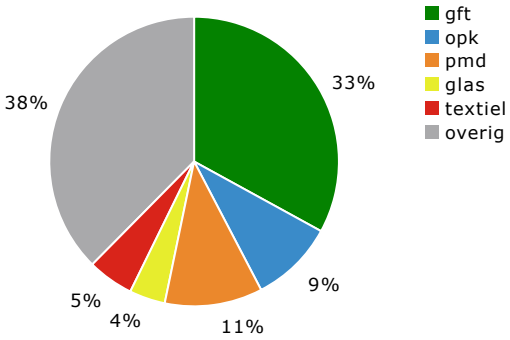
Goed presterende gemeenten zijn vooral gemeenten met *diftar*. Daarnaast presteren ook gemeenten die inzetten op *servicedifferentiatie*, dwz *serviceverlaging* bij de restafvalinzameling ('omgekeerd inzamelen' en 'frequentieverlaging') en/of *serviceverhoging* bij de grondstofinzameling (bijvoorbeeld middels extra containers) beter dan gemeenten die dat niet doen. Datzelfde geldt ook voor gemeenten die juist inzetten op *servicebehoud* door het nascheiden van PMD. Een hoge *bronscheiding* bij afvalbrengstations, maar niet in de laatste plaats ook een hoge *nascheiding van het grof restafval* zorgt er vaak ook voor dat gemeenten beter presteren dan gemiddeld. 36 gemeenten kwamen onder de landelijke 2020-doelstelling uit van 100 kilogram per inwoner (10 gemeenten meer ten opzichte van 2018). De best presterende groep gemeenten in 2019 was Land van Cuijk en Boekel met 40 kg restafval per inwoner.

>zie het onderdeel *Best practices* voor meer concrete cijfers per inzamelsysteem en best-practices

Samenstelling ongescheiden restafval

Met behulp van sorteeranalyses onderzoeken gemeenten de samenstelling van het ongescheiden fijn restafval. Zo kan het *scheidingspotentieel* worden vastgesteld: wat zit er nog aan herbruikbare grondstoffen in het restafval die ook gescheiden ingezameld hadden kunnen worden.

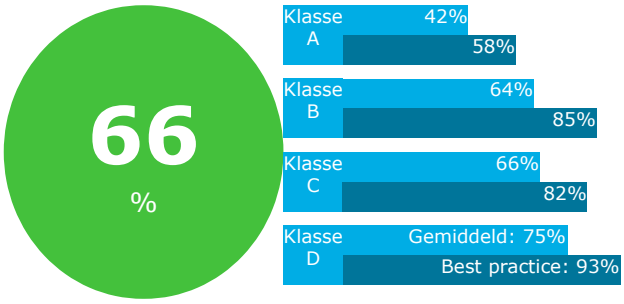
De samenstelling van het nog ongescheiden fijn restafval laat zien dat er o.a. nog 33% groente-, fruit- en tuinafval (gft), 9% papier en 11% plastic verpakkingen, metalen en drankenkartons (pmd) in zit. Dat komt neer op respectievelijk 50, 14 en 16 kilogram per inwoner.

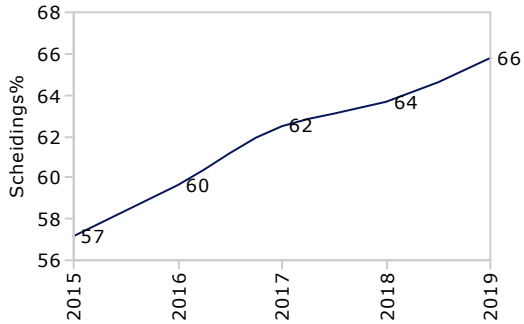

Afvalscheiding

Een belangrijk doel van het afvalbeheer is het apart inzamelen van grondstoffen door bron- of nascheiding ten behoeve van *hergebruik*. De totale hoeveelheid huishoudelijk afval (gescheiden + ongescheiden ingezameld) bedroeg in 2019 489 kilogram per inwoner. Hiervan werd gemiddeld 66% gescheiden. In 2019 waren er 41 gemeenten met gelijk of meer dan de landelijke '2020-doelstelling' van 75% afvalscheiding.

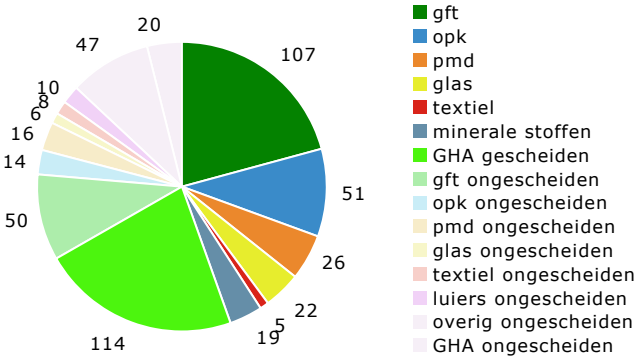
Het benchmarkgemiddelde scheidingspercentage laat een opgaande trend zien over de afgelopen 5 jaar. Ten opzichte van 2018 is de het scheidingspercentage met 2%punt toegenomen (obv huidige deelnemersgroep).

Grondstoffen

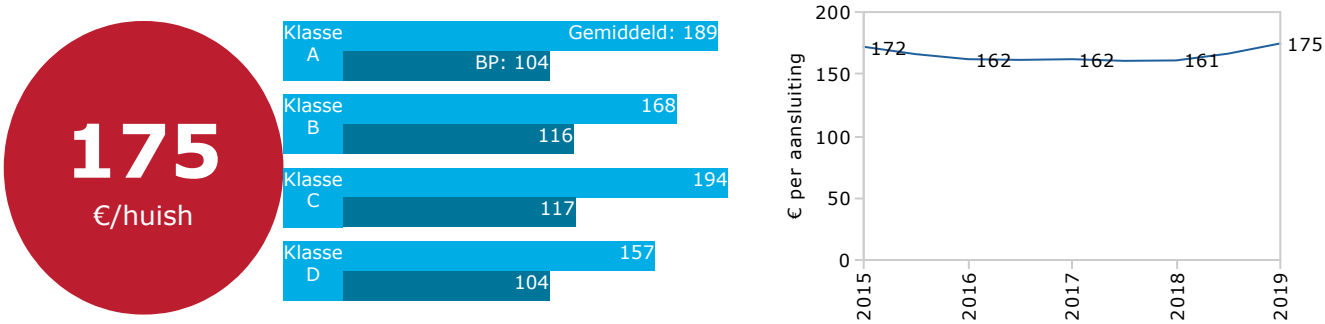
In totaal werd er in 2019 325 kilogram per inwoner aan gescheiden grondstoffen ingezameld. Een groot deel hiervan betrof gft, oud papier en karton en grof afval (hout, grof tuinafval, metalen). Het meeste potentieel in gewicht ligt eveneens bij deze stromen. Maar ook bij de grondstofstromen als pmd, glas en textiel valt nog veel winst te behalen. In de onderstaande figuur is de verdeling naar grondstofsoort weergegeven in kilogram per inwoner, gescheiden en ongescheiden.

Afvalbeheerkosten

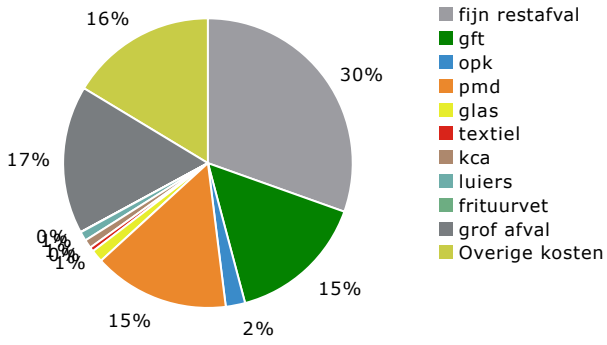
Een belangrijke indicator voor de aan de benchmark participerende (regie)gemeenten zijn de *totale beheerkosten*. Deze kosten bestaan uit a) de directe kosten van inzameling, op-, overslag en verwerking, b) indirecte kosten (overhead) die ten laste komen van de afvalstoffenheffing en c) (min-kosten) vergoedingen en verwerkingsopbrengsten. Kosten die *geen* deel uitmaken van de totale beheerkosten zijn: kwijtscheldingskosten, btw-compensatie, kosten voor zwerfafval en bedrijfsafval. Om deze reden kunnen de totale beheerkosten lager uitvallen dan de gemeentelijke afvalstoffenheffing. De gemiddelde beheerkosten in 2019 bedroegen voor gemeenten € 175,- per huishouden.

Het lijkt erop dat de stabiele trend van de afgelopen 5 jaar ten einde is gekomen. Ten opzichte van 2018 zijn de beheerkosten met 9% toegenomen.

Kostenverdeling

84% van de totale beheerkosten zijn directe inzamel- en verwerkingskosten. 16% van de beheerkosten zijn overige kosten (beleid, handhaving, voorlichting, perceptie, etc.). Het grootste aandeel in de directe kosten hebben de inzameling en verwerking van fijn restafval, gft, pmd en grof afval.

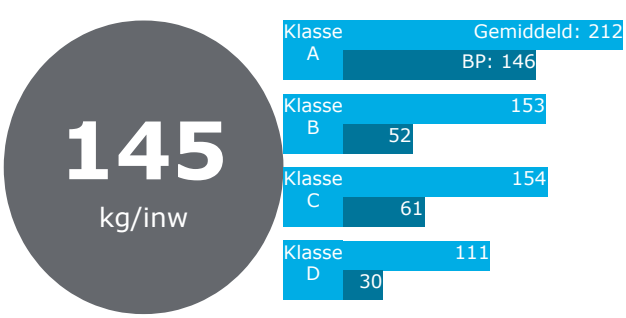
2.2 Prestaties per stroom

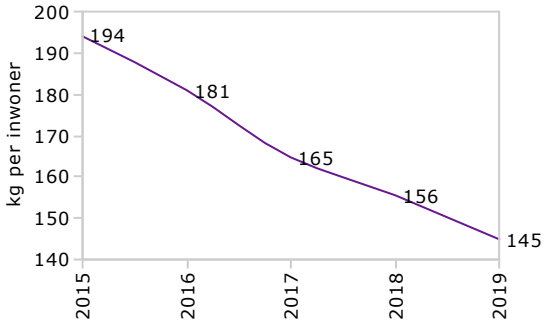
Fijn restafval

Hoeveelheden

Fijn restafval is het ongescheiden afval dat aan huis of in de wijk wordt ingezameld. De hier weergegeven cijfers zijn dus exclusief grof restafval. In 2019 resteerde na bron- en nascheiding van grondstoffen uit het afval gemiddeld 145 kg per inwoner aan ongescheiden fijn restafval. In hoogbouwklasse A (50 tot 100% hoogbouw) was de hoeveelheid in kilogram per inwoner bijna 2 keer zo hoog als in hoogbouwklasse D (0 tot 19% hoogbouw).

De afgelopen 5 jaar is de hoeveelheid fijn restafval afgenomen van 194 naar 145 kg per inwoner. Dat is een afname van 25%. Het afgelopen jaar (2019 tov 2018) is de hoeveelheid fijn restafval afgenomen met 7% (obv de huidige deelnemersgroep).

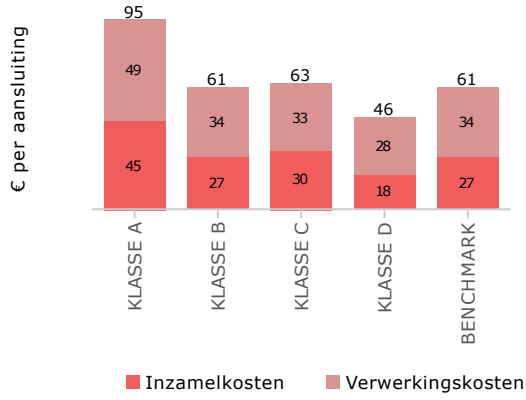

Kosten

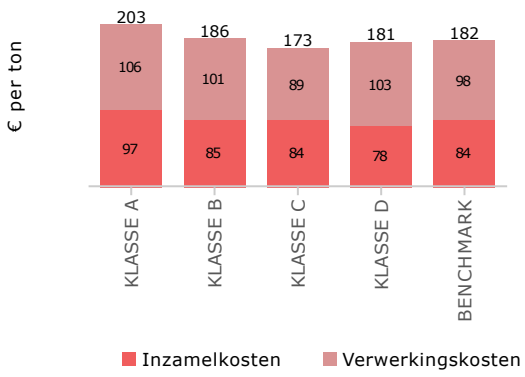
Onderstaande kosten omvatten de personele, materiële en/of uitbestede kosten die zijn toegerekend aan de inzameling, op- en overslag en verwerking.

Voor restafval bedroegen de kosten in 2019 gemiddeld € 61,- per huishouden. Dat is ongeveer 38% van de totale directe kosten van het afvalbeheer. Bij hoogbouwklasse A zijn de kosten per huishouden 2 keer hoger dan in hoogbouwklasse D. Dit komt doordat in klasse A substantieel meer restafval wordt ingezameld en verwerkt per huishouden dan in klasse D. Per ton restafval bedroegen de totale inzamel- en verwerkingskosten in 2019 gemiddeld € 182,-. De verschillen tussen de hoogbouwklassen zijn minder groot dan bij de kosten per huishouden.

Per huishouden

Per ton

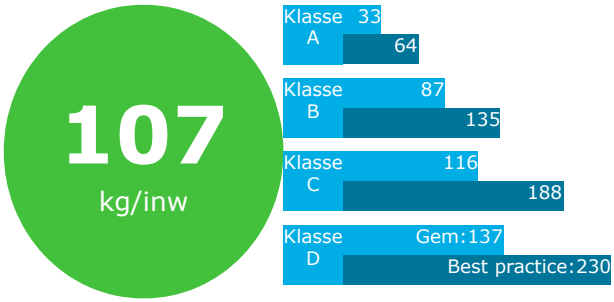

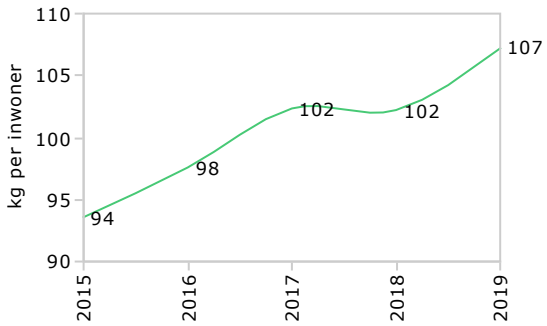
Groente-, fruit- en tuinafval

Hoeveelheden

De gemiddelde hoeveelheid groente-, fruit- en tuinafval die in 2019 gescheiden werd ingezameld bedroeg 107 kg per inwoner. In hoogbouwklasse D werd bijna 5 keer meer meer gft ingezameld dan in hoogbouwklasse A. Analyse van het restafval laat zien dat 50 kg per inwoner niet wordt gescheiden.

De afgelopen 5 jaar is de hoeveelheid gft met 14% toegenomen van 94 naar 107 kg per inwoner. Na een kleine consolidatie in 2018 is de hoeveelheid gft het afgelopen jaar weer gestegen met 5% (obv de huidige deelnemersgroep).

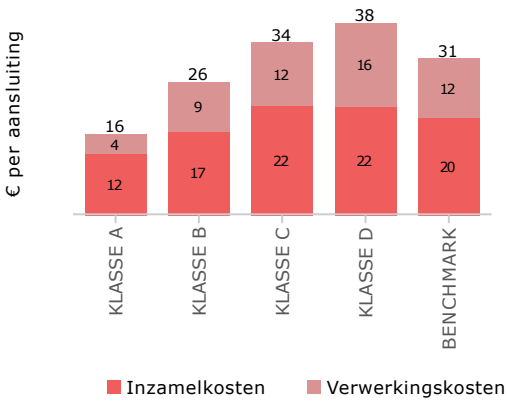

Kosten

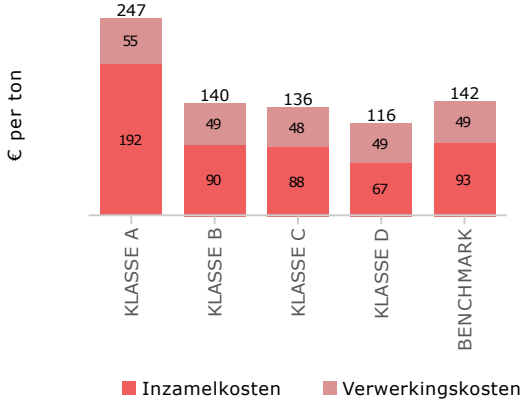
Onderstaande kosten omvatten de personele, materiële en/of uitbestede kosten die zijn toegerekend aan de inzameling, op- en overslag en verwerking.

Voor gft bedroegen de kosten in 2019 gemiddeld € 31,- per huishouden. Dat is ongeveer 20% van de totale directe kosten van het afvalbeheer. Bij hoogbouwklasse D zijn de kosten per huishouden 3 keer hoger dan in hoogbouwklasse A. Dit komt doordat in klasse D substantieel meer gft wordt ingezameld en verwerkt per huishouden dan in klasse A. Per ton bedroegen de totale inzamel- en verwerkingskosten in 2019 gemiddeld € 142,-. De kosten per ton bij hoogbouwklasse A zijn beduidend hoger dan bij de overige klassen.

Per huishouden

Per ton

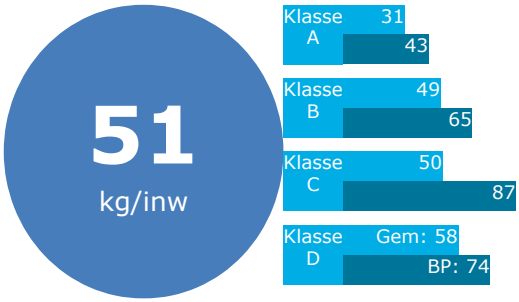

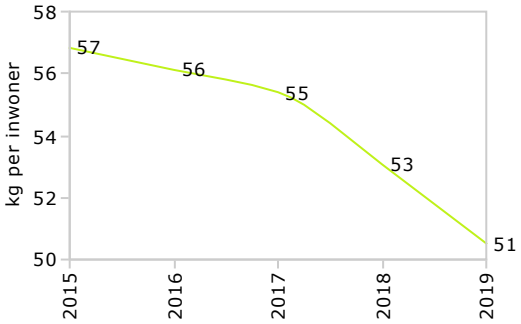
Oud papier en karton

Hoeveelheden

De gemiddelde hoeveelheid oud papier en karton (opk) die in 2019 gescheiden werd ingezameld bedroeg 51 kg per inwoner. In hoogbouwklasse D werd meer dan 2 keer zo veel opk ingezameld dan in hoogbouwklasse A. Analyse van het restafval laat zien dat 14 kg per inwoner niet wordt gescheiden.

De afgelopen 5 jaar is de hoeveelheid opk met 11% afgenomen 57 naar 51 kg per inwoner. Dit is in overeenstemming met de trend dat er steeds minder huis-aan-huis bladen worden bezorgd en ja-ja stickers worden toegepast.

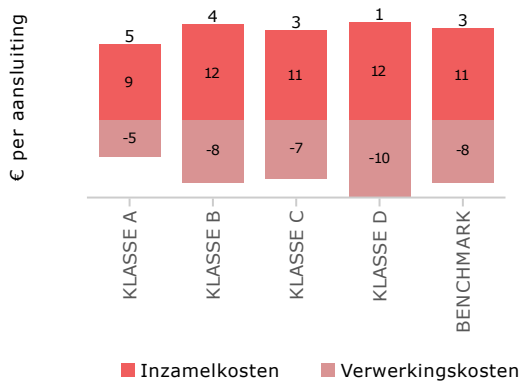

Kosten

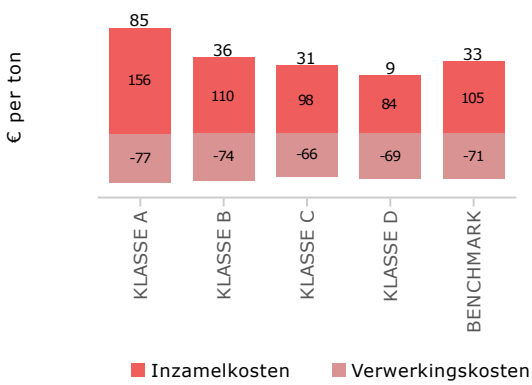
Onderstaande kosten omvatten de personele, materiële en/of uitbestede kosten die zijn toegerekend aan de inzameling, op- en overslag en verwerking. Opbrengsten van het papier (exclusief vergoedingen Afvalfonds) zijn in mindering gebracht op de verwerkingskosten.

De totale kosten voor oud papier en karton bedroegen in 2019 gemiddeld € 3,16 per huishouden. Dat is een fractie van de totale directe kosten van het afvalbeheer. De gemiddelden per hoogbouwklasse laten een diffuus beeld zien. De kosten per ton voor de inzameling en verwerking van opk bedroegen in 2019 gemiddeld € 33,-. Bij de verwerking levert opk gemiddeld € 71,- per ton op.

Per huishouden

Per ton

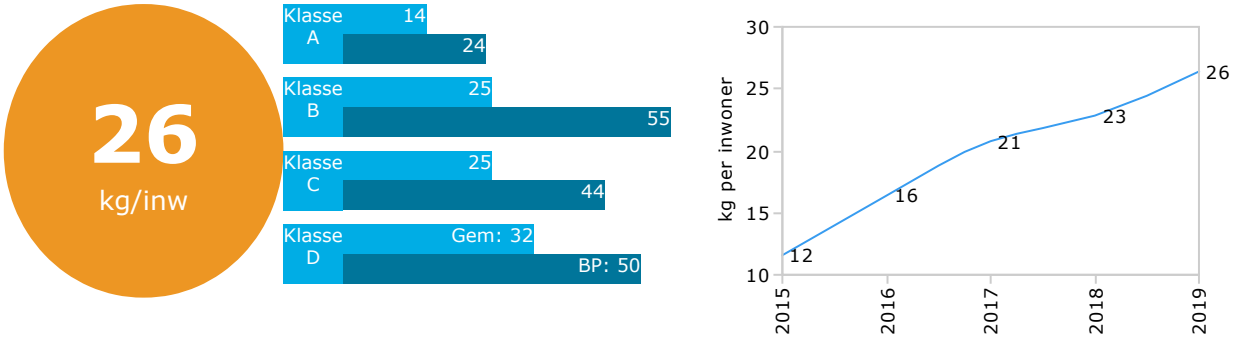

PMD

Hoeveelheden

De gemiddelde hoeveelheid pmd die in 2019 gescheiden werd ingezameld bedroeg 26 kg per inwoner. In hoogbouwklasse D werd bijna 2,5 keer meer pmd per inwoner ingezameld dan in hoogbouwklasse A. Analyse van het restafval laat zien dat 16 kg per inwoner niet wordt gescheiden.

De afgelopen 5 jaar is de hoeveelheid pmd meer dan verdubbeld van 12 naar 26 kg per inwoner. Het afgelopen jaar (2019 tov 2018) was de toename 13% (obv de huidige deelnemersgroep).

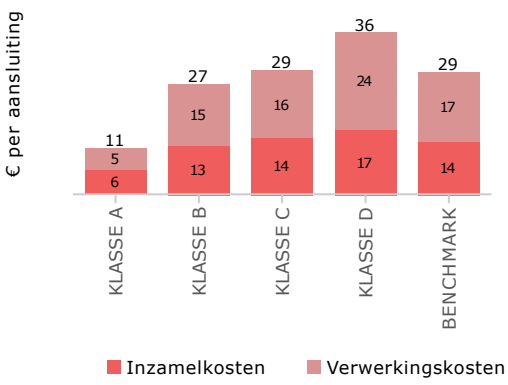

Kosten

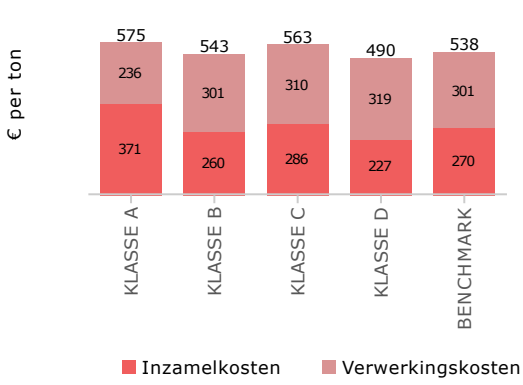
Onderstaande kosten omvatten de personele, materiële en/of uitbestede kosten die zijn toegerekend aan de inzameling, op- en overslag en verwerking. De opbrengsten van vermarkting zijn daarin verrekend, de vergoedingen van het Afvalfonds niet.

De inzamel- en verwerkingskosten voor pmd bedroegen in 2019 gemiddeld € 29,- per huishouden. Dat is ongeveer 18% van de totale directe kosten van het afvalbeheer. Bij hoogbouwklasse D zijn de kosten per huishouden meer dan 3 keer zo hoog dan dan in hoogbouwklasse A. Dit komt doordat in klasse D substantieel meer pmd wordt ingezameld en verwerkt per huishouden. Per ton pmd bedroegen de totale inzamel- en verwerkingskosten in 2019 gemiddeld € 538,-. De verschillen tussen de hoogbouwklassen zijn minder groot dan bij de kosten per huishouden.

Per huishouden

Per ton

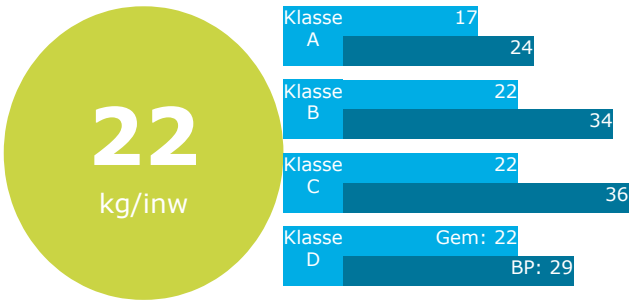

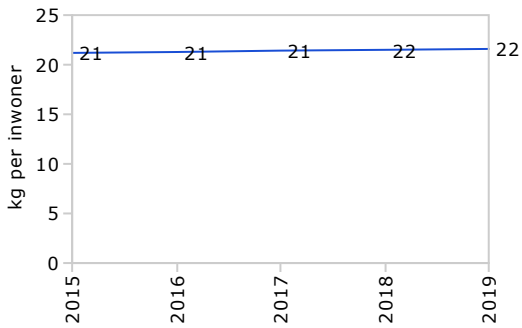
Glasverpakkingen

Hoeveelheden

De gemiddelde hoeveelheid glas die in 2019 gescheiden werd ingezameld bedroeg 22 kg per inwoner. In hoogbouwklasse D werd 29% meer meer glas per inwoner ingezameld dan in hoogbouwklasse A. Analyse van het restafval laat zien dat 6 kg per inwoner niet wordt gescheiden.

De afgelopen 5 jaar is de hoeveelheid glas vrijwel constant gebleven (obv de huidige deelnemersgroep).

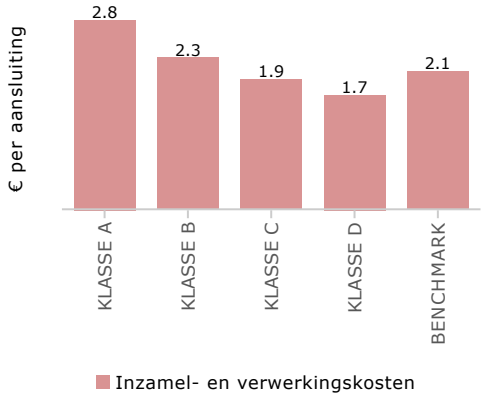

Kosten

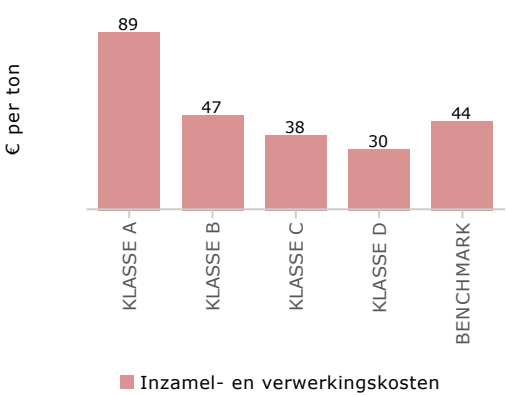
Onderstaande kosten omvatten de personele, materiële en/of uitbestede kosten die zijn toegerekend aan de inzameling, op- en overslag en verwerking. De verwerkingsopbrengsten zijn daarin verrekend, eventuele opbrengsten van het Afvalfonds niet.

Voor glas bedroegen de kosten in 2019 gemiddeld € 2,1 per huishouden. Dat is 1,6% van de totale directe kosten van het afvalbeheer. Hoe meer hoogbouw, hoe hoger de kosten per huishouden. De inzamel- en verwerkingskosten per ton bedroegen gemiddeld € 44,-.

Per huishouden

Per ton

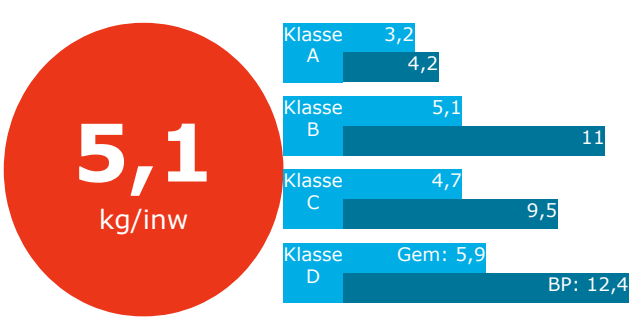

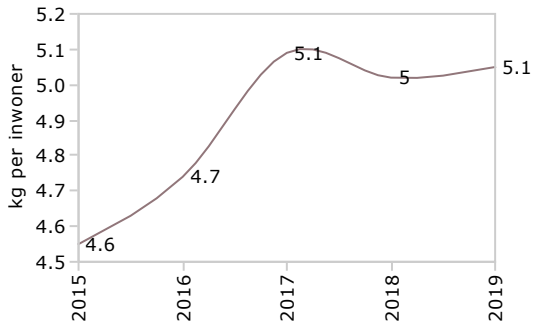
Textiel

Hoeveelheden

De gemiddelde hoeveelheid textiel die in 2019 gescheiden werd ingezameld bedroeg 5,1 kg per inwoner. In hoogbouwklasse D werd 62% meer meer textiel per inwoner ingezameld dan in hoogbouwklasse A. Analyse van het restafval laat zien dat 7,8 kg per inwoner niet wordt gescheiden.

De afgelopen 5 jaar is de hoeveelheid textiel met 11% toegenomen van 4,6 naar 5,1 kg per inwoner. Het afgelopen jaar (2019tov 2018) is de hoeveelheid textiel constant gebleven (obv de huidige deelnemersgroep).

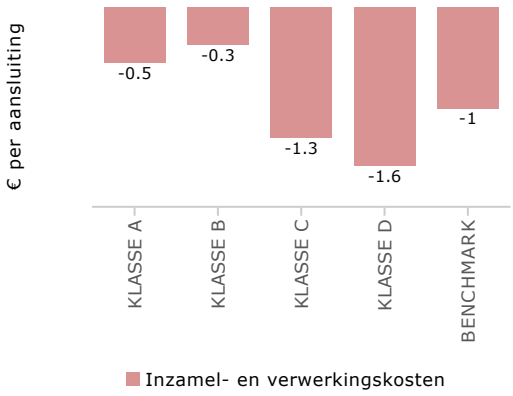

Kosten

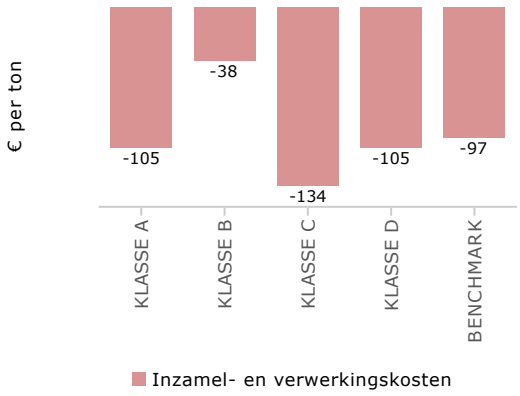
Onderstaande kosten omvatten de personele, materiële en/of uitbestede kosten die zijn toegerekend aan de inzameling, op- en overslag en verwerking (inclusief verwerkingsopbrengsten).

De totale kosten voor textiel bedroegen in 2019 gemiddeld € -1,- per huishouden. Textiel levert dus netto geld op, dat met name komt door de verwerkingsopbrengsten. Ten opzichte van 2018 zijn de opbrengsten wel fors afgenomen door de minder goede marktomstandigheden. In klasse D zijn de opbrengsten per huishouden hoger dan in klasse A omdat in klasse D meer kilo's gescheiden worden ingezameld. Per ton bedroegen de totale kosten in 2019 gemiddeld € -97,-.

Per huishouden

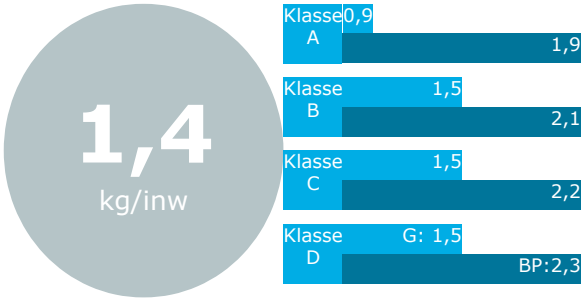

Per ton

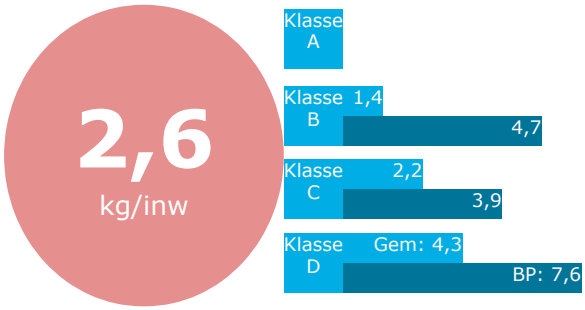
Overig fijn huishoudelijk afval

KCA

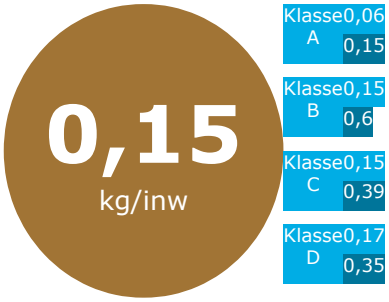

In 2019 werd gemiddeld 1,4 kg per inwoner aan klein chemisch afval ingezameld. In hoogbouwklasse A (50 tot 100% hoogbouw) werd 0,9 kg ingezameld, terwijl in hoogbouwklasse D 1,5 kg werd ingezameld. Analyse van het ongescheiden restafval laat zien dat er gemiddeld nog 0,6 kg per inwoner niet wordt gescheiden. De best presterende gemeente zamelde 2,3 kg per inwoner in.

Luiers

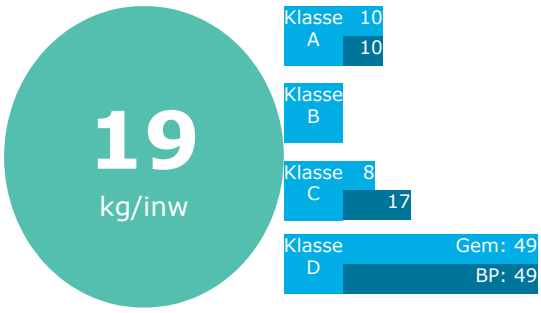

In 2019 zamelde 22 gemeenten luiers en incontinentiemateriaal apart in. Gemiddeld werd 2,6 kg per inwoner apart ingezameld. Analyse van het restafval laat zien dat er gemiddeld nog 10,5 kg per inwoner in het restafval zit. De best presterende gemeente zamelde 7,6 kg per inwoner in.

Frituurvet

In 2019 werd gemiddeld 0,15 kg per inwoner aan frituurvet ingezameld, veelal ingezameld via de milieustraat. In hoogbouwklasse A (50 tot 100% hoogbouw) werd gemiddeld 0,06 kg ingezameld, terwijl in hoogbouwklasse D 0,17 kg werd ingezameld. De best presterende gemeente zamelde 0,63 kg per inwoner in.

Nagescheiden stoffen

Nagescheiden stoffen zijn minerale stoffen, biogranulaat en biobrandstoffen. Het zijn veelal de bijproducten die ontstaan bij de nascheiding van pmd uit restafval. Slechts 8 gemeenten die deelnemen aan de benchmark hebben een hoeveelheid nagescheiden stoffen opgegeven. Gemiddeld haalden deze gemeenten 19 kg per inwoner aan bruikbare stoffen uit het restafval.

>bij een aantal grafieken is geen gemiddelde en/of best-practice weergegeven bij sommige hoogbouwklassen. In dat geval is er geen gemeente in de betreffende hoogbouwklasse die de afvalstroom gescheiden inzamelt.

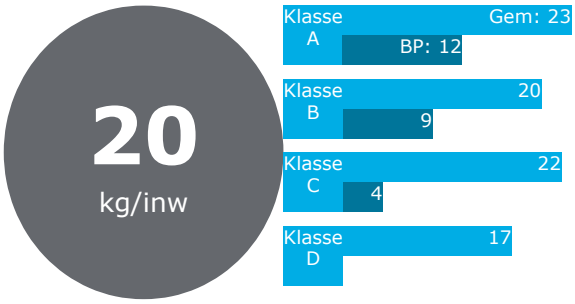
Grof huishoudelijk afval

Hoeveelheden

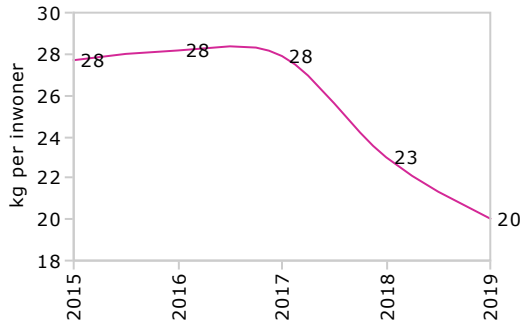
In 2019 werd er gemiddeld 134 kilogram per inwoner grof huishoudelijk afval ingezameld. Het overgrote deel daarvan, 114 kg, werd door middel van bron- en nascheiding gerecycled. Het restant (grof restafval + verbouwingsrestafval) bedroeg in 2019 20 kilogram per inwoner (inclusief verbouwingsrestafval).

De afgelopen 5 jaar is de hoeveelheid grof restafval afgenomen van 28 naar 20 kg per inwoner. Dat is een afname van 29%. Het afgelopen jaar (2019 tov 2018) is de hoeveelheid grof restafval afgenomen met 13% (obv de huidige deelnemersgroep).

Grof restafval

Grof restafval

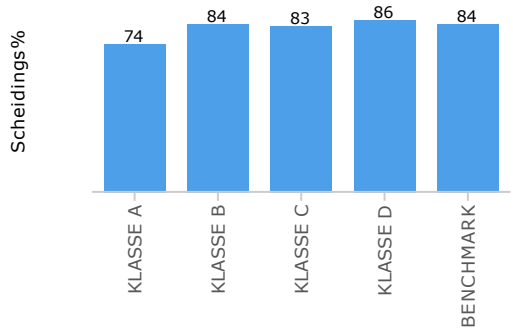

Afvalscheiding

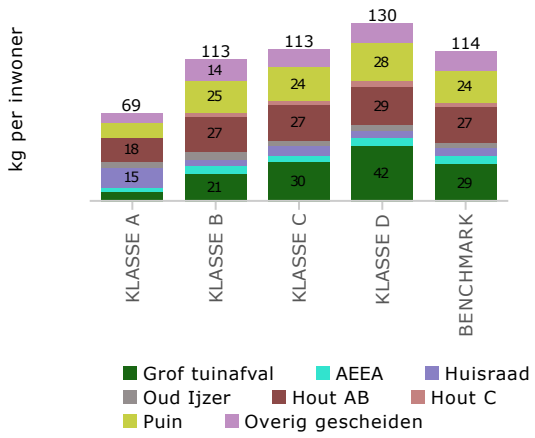
Het scheidingspercentage voor grof huishoudelijk afval bedroeg in 2019 gemiddeld 84%. In hoogbouwklasse A wordt het grof huishoudelijk afval minder goed gescheiden dan in de overige hoogbouwklassen.

In 2019 werd in totaal gemiddeld 114 kilogram per inwoner gescheiden ingezameld. Het overgrote deel daarvan is grof tuinafval, hout en puin. In hoogbouwklasse A wordt er bijna de helft minder aan gescheiden grof afval ingezameld. Het verschil wordt met name veroorzaakt door grof tuinafval dat minder vrijkomt bij de hoogbouw door het ontbreken van tuinen.

Afvalscheidings% GHA

Hoeveelheid gescheiden GHA

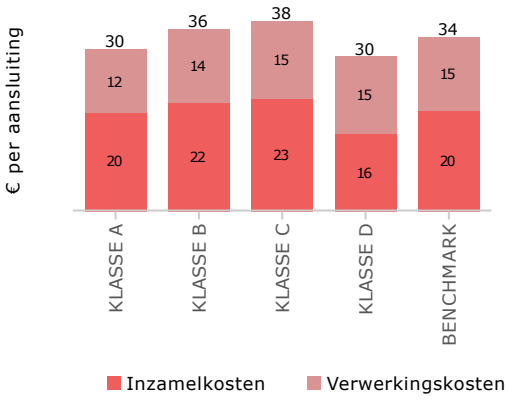

Kosten

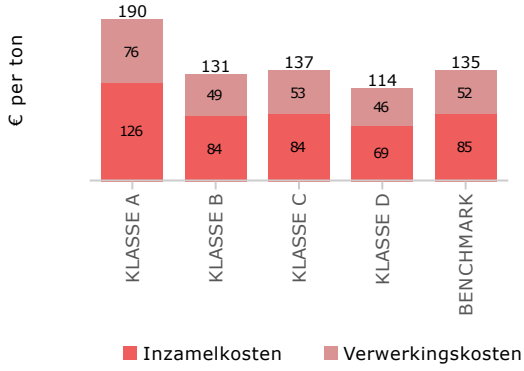
Onderstaande kosten omvatten de personele, materiële en/of uitbestede kosten die zijn toegerekend aan de inzameling, op- en overslag en verwerking.

Aan de inzameling en verwerking van grof huishoudelijk afval werd in 2019 gemiddeld € 34,- per huishouden uitgegeven (€ 135,- per ton). De inzamelkosten zijn inclusief de kosten van de milieustraat en het verwijderen van bijplaatsingen naast verzamelcontainers. De inzamelkosten bedroegen gemiddeld € 20,- per huishouden (€ 85,- per ton).

Totale kosten (€ per huishouden)

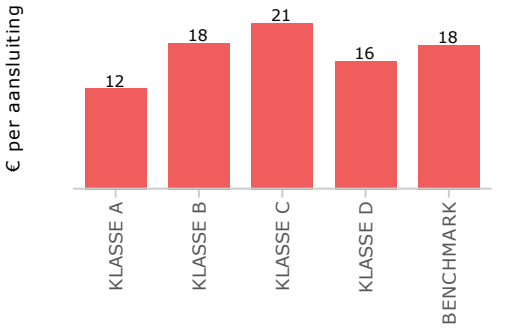

Totale kosten (€ per ton)

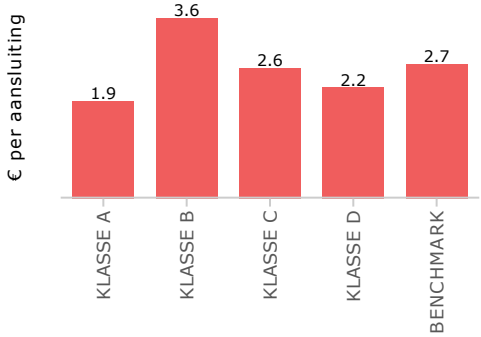

De kosten van de milieustraat (personeel, inzamelmiddelen, kapitaallasten) bedroegen in 2019 gemiddeld € 18,- per huishouden. De kosten die worden gemaakt voor het verwijderen van (grof)afval dat naast verzamelcontainers wordt geplaatst bedroeg in 2019 gemiddeld € 2,7 per huishouden.

Kosten milieustraat (€ per huishouden)

Verwijderen bijplaatsingen (€ per huishouden)

3. Best practices

3.1 Inzamelstrategieën

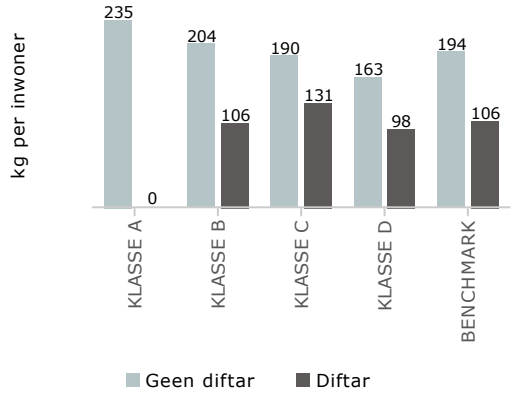
Er zijn verschillende inzamelstrategieën voorhanden om afvalscheiding te bevorderen en de hoeveelheid restafval te minimaliseren. In deze paragraaf wordt inzichtelijk gemaakt welke invloed deze strategieën hebben op de hoeveelheid restafval, afvalscheiding en de totale beheerkosten. Onderstaand een overzicht van de belangrijkste strategieën.

Inzamelstrategie	Omschrijving
Diftar	Betalen per keer of hoeveelheid restafval die wordt aangeboden. Onder diftar valt in deze benchmark niet de 'volume-diftar' (hoe groter de minicontainer voor restafval, hoe meer men betaalt)
Servicedifferentiatie	Bij de laagbouw wordt restafval met verzamelcontainers ingezameld en grondstoffen aan huis opgehaald (omgekeerd inzamelen) of restafval wordt 1x per 3 of 4 weken aan huis opgehaald (frequentieverlaging).
Combinatie	In de praktijk komt het voor dat diftar in combinatie met servicedifferentiatie (omgekeerd inzamelen en/of frequentieverlaging) wordt toegepast.

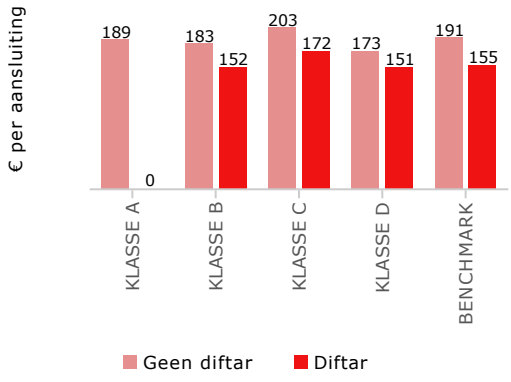
Diftar vs 'geen-diftar'

Alvorens in te zoomen op de (combinaties van) inzamelstrategieën *per hoogbouwklasse*, eerst aandacht voor het onderscheid tussen de volledige groep diftar-gemeenten (67 gemeenten) en de volledige groep niet-diftar gemeenten (93 gemeenten) in de benchmark. Met gemiddeld 106 kilogram restafval en €155,- per huishouden aan beheerkosten presteert diftar respectievelijk 46% en 19% beter dan de 194 kg restafval en €191,- per huishouden van de gemeenten zonder diftar. Onderstaand worden de verschillen tussen beide groepen weergegeven, zowel benchmarkbreed (BM) als per klasse.

Restafval

Beheerkosten

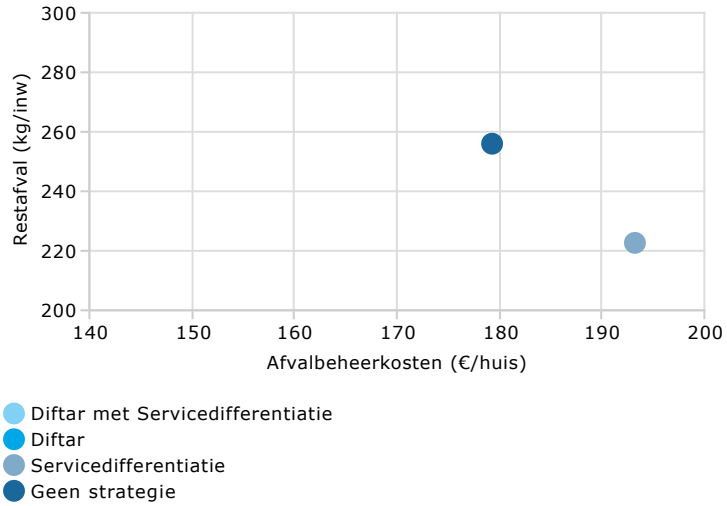
Alle inzamelstrategieën: per hoogbouwklasse

Hieronder zijn de effecten van de combinaties van inzamelstrategieën weergegeven. Omdat naast de inzamelstrategie ook de mate van hoogbouw bepalend is voor de hoeveelheid restafval en de beheerkosten, zijn de effecten van de inzamelstrategieën weergegeven per hoogbouwklasse.

Hoogbouwklasse A

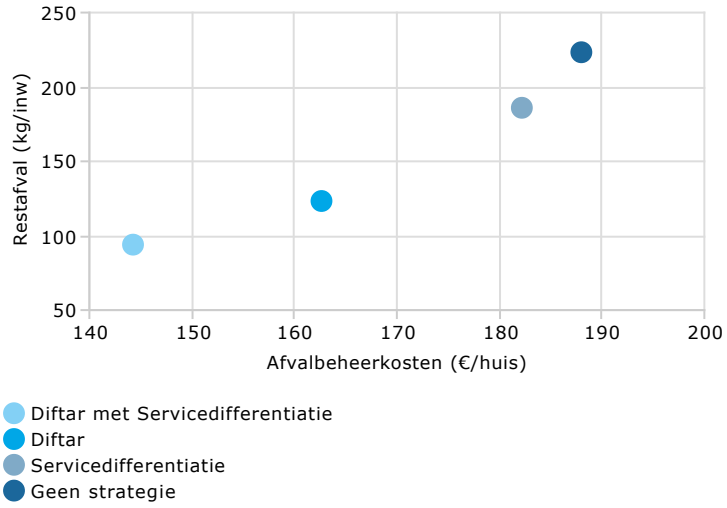
In hoogbouwklasse A wordt geen vorm van diftar toegepast. Servicedifferentiatie komt wel voor, vooral in de vorm van omgekeerd inzamelen (restafval met verzamelcontainers, grondstoffen ophalen aan huis). Servicedifferentiatie laat op hoeveelheid restafval betere resultaten zien dan geen-servicedifferentiatie, maar de kosten zijn wel hoger.

Kanttekening is wel dat in klasse A een grote diversiteit bestaat in hoogbouwpercentage dat een aanzienlijke invloed heeft op de scheidingsresultaten en de hoeveelheid restafval. De goede scores van servicedifferentiatie (lees: omgekeerd inzamelen) worden vooral gegenereerd door gemeenten met relatief weinig hoogbouw.

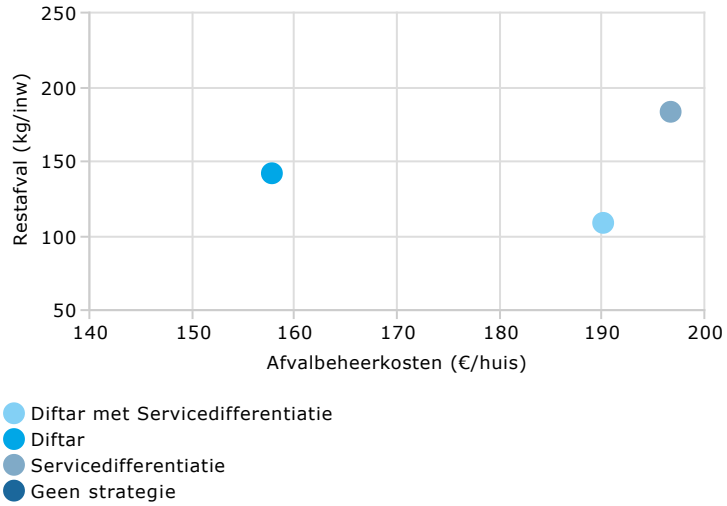

Hoogbouwklasse B

In hoogbouwklasse B worden alle combinaties van inzamelstrategieën toegepast, behalve 'geen strategie'. Diftar met servicedifferentiatie presteert het beste op hoeveelheid restafval en kosten, gevolgd door diftar zonder servicedifferentiatie. Servicedifferentiatie zonder diftar is het minst effectief in het reduceren van restafval en heeft in deze klasse de hoogste kosten.

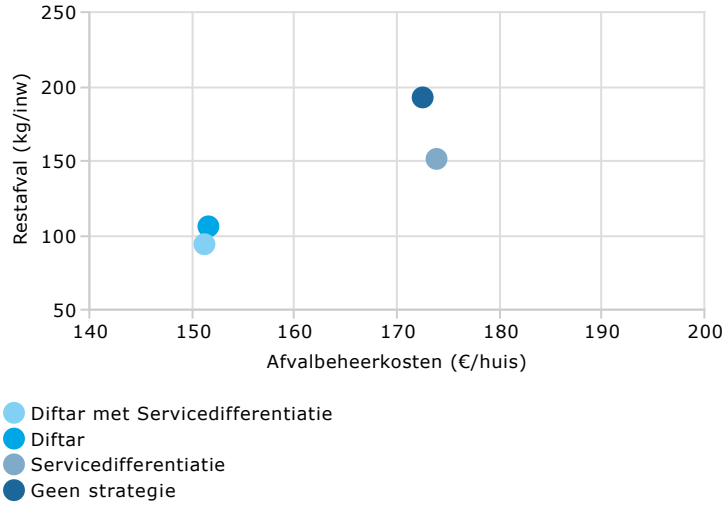
Hoogbouwklasse C

Hoogbouwklasse C laat een vertekend beeld zien. De strategie 'diftar met servicedifferentiatie' laat relatief hoge beheerkosten zien ten opzichte van de strategie 'diftar zonder servicedifferentiatie'. Het gemiddelde wordt gevormd door slechts 3 gemeenten in klasse C die deze strategie toepassen. Eén van deze gemeenten maakt relatief hoge kosten voor servicedifferentiatie.

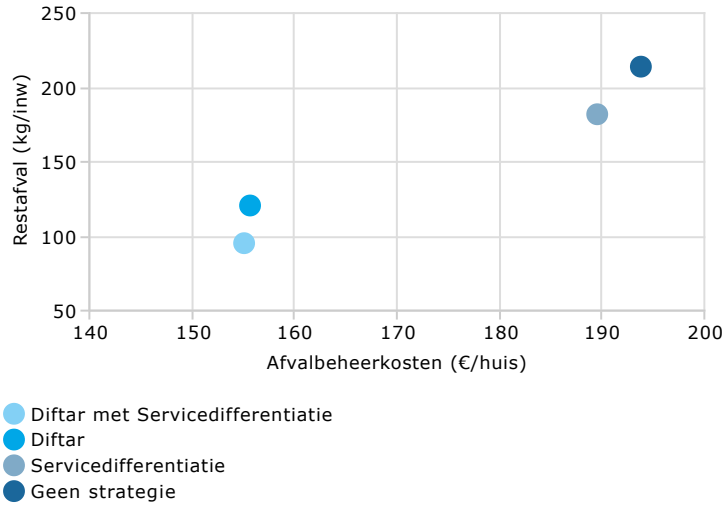

Hoogbouwklasse D

In hoogbouwklasse D presteren alle diftarstrategieën beter op hoeveelheid restafval en kosten dan de niet-diftarstrategieën. Diftar in combinatie met servicedifferentiatie (omgekeerd inzamelen en/of frequentieverlaging) scoort het beste op de hoeveelheid restafval in deze klasse. De kosten liggen een fractie hoger dan de diftar zonder servicedifferentiatie.

Benchmark breed

In onderstaande figuur zijn de gemiddelden per strategie(combinatie) weergegeven van de gehele benchmark, dus alle hoogbouwklassen samen.

Aantal benchmarkgemeenten per inzamelstrategie

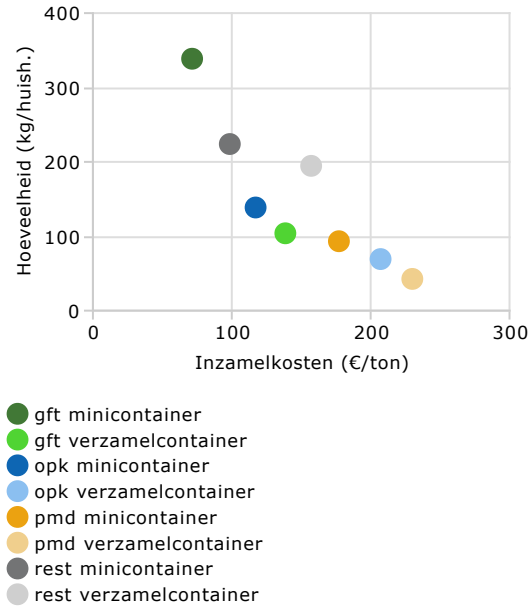
	Aantal gemeenten	%
Diftar + Servicefrequentie	44	**28%**
Diftar	23	**14%**
Servicedifferentiatie	59	**37%**
Geen strategie	34	**21%**
Totaal	160	**100%**

3.2 Inzamelmiddelen

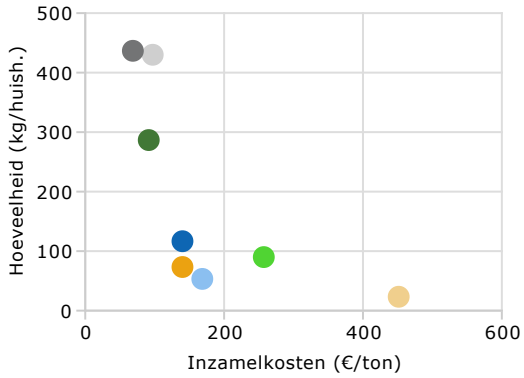
Type inzamelmiddelen
Naast overkoepelende inzamelstrategieën zijn er ook verschillende opties mogelijk ten aanzien van toe te passen inzamelmiddelen. In de benchmark wordt onderscheid gemaakt tussen de inzamelwijze "aan-huis" (minicontainers, zakken, duocontainers, losse bundels) en de inzamelwijze "in-de-wijk" (boven- of ondergrondse wijkverzamelcontainers).

Minicontainer vs verzamelcontainer
In de onderstaande figuren worden per afvalstroom de prestaties van de minicontainer (aan-huis) vergeleken met die van de verzamelcontainer (in-de-wijk). Omdat diftar sterk prestatiebepalend is zijn er twee figuren opgemaakt: met diftar (linker figuur) en zonder diftar (rechter figuur). Voor praktisch alle afvalstromen kan worden geconstateerd dat de minicontainer meer kilo's per huishouden oplevert en lagere kosten met zich meebrengt dan de verzamelcontainer.

Diftar

Geen diftar

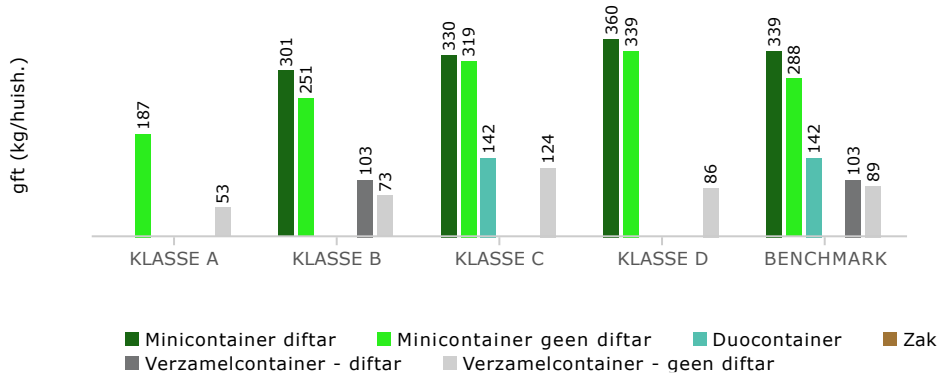

Per afvalstroom

Hieronder is per afvalstroom het effect weergegeven van de verschillende inzamelmiddelen. Weergegeven is hoeveel kilo per aangesloten huishouden er gemiddeld met een bepaald inzamelmiddel wordt ingezameld, onderscheiden naar hoogbouwklasse en toepassing van diftar.

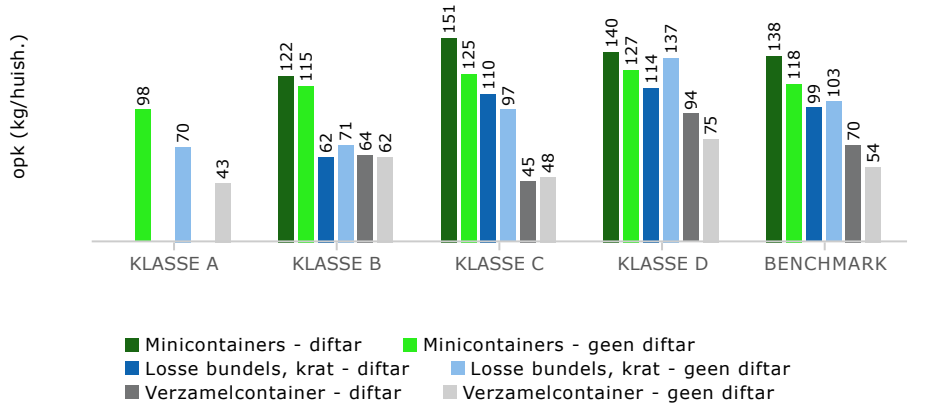
Groente- fruit en tuinafval

In alle hoogbouwklasses is de respons van de minicontainer beduidend beter dan die van de overige inzamelmiddelen. Het verschil tussen minicontainer met diftar en de minicontainer zonder diftar is niet significant. Het gemiddelde van de minicontainer met diftar wordt mede bepaald door diftargemeenten die nog een tarief voor gft rekenen.

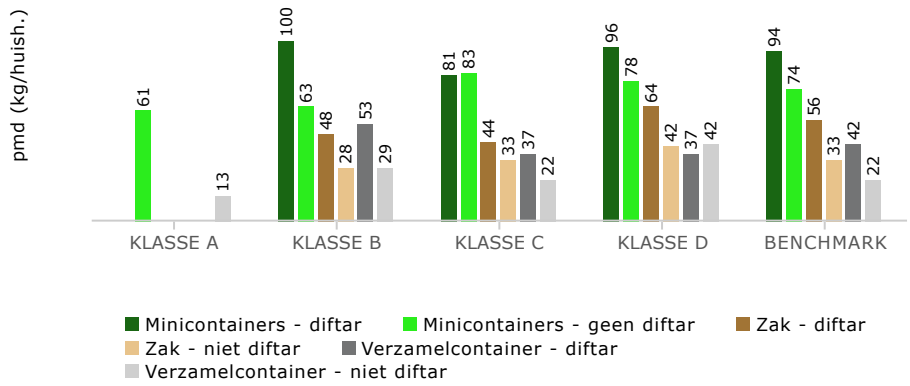

Oud papier en karton

Ook bij oud papier en karton laat de minicontainer, al dan niet met diftar, de hoogste respons zien. De losse-bundel-inzameling (aan huis) doet het ook goed maar is afhankelijk van de intensiteit waarmee deze wordt uitgevoerd (veelal door verenigingen).

Plastic, metalen en drankenkartons

Voor plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons gaat de minicontainer boven de zak, en de zak boven de verzamelcontainer. Diftar is voor deze volumineuze afvalstroom sterk prestatiebepalend, zeker als dat op basis van volume en frequentie wordt toegepast.

3.3 Best practice-gemeenten per klasse

In deze paragraaf worden per klasse de best practice-gemeenten beschreven. Welke gemeenten hebben de minste restafval en het hoogste scheidingspercentage? En wat voor een inzamelstrategie ligt daaraan ten grondslag?

Klasse A (50 tot 100% hoogbouw)

Gemeente	Restafval (kg/inw)	Scheidings%	Diftar	Omgekeerd inzamelen	Frequentie verlaging	Nascheiding zonder bronscheiding pmd	Nascheiding met bronnscheiding pmd
Amstelveen	180	58	✗	✓	✗	✗	✓
Schiedam	181	58	✗	✓	✗	✗	✓
Utrecht	213	44	✗	✓	✗	✗	✓

In klasse A is Amstelveen (50% hoogbouw) de gemeente met de minste restafval (180 kg/inw.). Amstelveen heeft zijn goede resultaten met name te danken aan de laagbouw waar oud papier en pmd voornamelijk met de minicontainer wordt ingezameld. Bijna even goed doet de gemeente Schiedam het met 181 kg restafval per inwoner. Zij danken hun goede prestatie aan nascheiding van pmd, in aanvulling op bronscheiding (verzamelcontainers in in een dichtheid van 1 op 260 huishoudens). Bij de laagbouw wordt gft 33 keer per jaar ingezameld, restafval 26 keer per jaar. Utrecht is de derde in rij met 213 kg per inwoner. Hier wordt bij de laagbouw omgekeerd inzamelen toegepast (verzamelcontainers voor restafval).

Klasse B (30 t/m 49% hoogbouw)

Gemeente	Restafval (kg/inw)	Scheidings%	Diftar	Omgekeerd inzamelen	Frequentie verlaging	Nascheiding zonder bronscheiding pmd	Nascheiding met bronnscheiding pmd
Lisse	65	85	✓	✓	✗	✗	✗
Deventer	88	77	✓	✗	✓	✗	✗
Twente Milieu-Hengelo	88	80	✓	✓	✓	✗	✗

In klasse B zijn de best-practice gemeenten allen diftargemeenten. Lisse heeft een combinatie van diftar en omgekeerd inzamelen ingevoerd (verzamelcontainers voor restafval) en voert de lijst aan met slechts 65 kg per inwoner. Sinds 2020 heeft Lisse geeft diftar meer, maar deze prestaties hebben relatie op peiljaar 2019. Gft, oud papier en karton en pmd worden allen 1 x per 2 weken aan huis ingezameld met minicontainers. Deventer komt uit op 88 kg restafval per inwoner en heeft diftar gecombineerd met frequentieverlaging restafval (1 x per 4 weken). Gft en oud papier en karton worden 1 x per 2 weken opgehaald met minicontainers, pmd 1 x per 4 weken. Hengelo heeft diftar gecombineerd met omgekeerd inzamelen en frequentieverlaging restafval en komt eveneens Deventer uit op 88 kg restafval per inwoner. De minicontainers voor restafval worden slechts 1 x per 2 maanden geleegd. De verzamelcontainers voor restafval staan in een dichtheid van 1 op 113 huishoudens. Gft wordt 26x per jaar aan huis opgehaald, papier en pmd maandelijks.

Klasse C (20 t/m 29% hoogbouw)

Gemeente	Restafval (kg/inw)	Scheidings%	Diftar	Omgekeerd inzamelen	Frequentie verlaging	Nascheiding zonder bronscheiding pmd	Nascheiding met bronnscheiding pmd
Doesburg	84	78	✓	✓	✓	✗	✗
Valkenburg a/d Geul	87	82	✓	✗	✗	✗	✓
Apeldoorn	116	73	✓	✓	✓	✗	✗

Ook in klasse C hebben alle drie de koplopers diftar ingevoerd. Doesburg, de koploper met 84 kg per inwoner, heeft diftar gecombineerd met omgekeerd inzamelen en frequentieverlaging. Restafval wordt 1x per 4 weken ingezameld (buitengebied) en er staan ondergrondse restafvalcontainers in een dichtheid van 1 op 103 huishoudens. Gft en pmd worden om de 3 weken ingezameld met minicontainers. Valkenburg aan de Geul doet het ook goed met 88 kg restafval per inwoner. Deze gemeente zamelt wekelijks gft in (181 kg per inw). Pmd wordt tweewekelijks ingezameld, papier maandelijks. Apeldoorn combineert diftar met omgekeerd inzamelen en frequentieverlaging en behaalt daarmee 116 kg restafval. Voor restafval zijn ondergrondse containers geplaatst in een dichtheid van 1 op 95 huishoudens.

Klasse D (0 t/m 19% hoogbouw)

Gemeente	Restafval (kg/inw)	Scheidings%	Diftar	Omgekeerd inzamelen	Frequentie verlaging	Nascheiding zonder bronscheiding pmd	Nascheiding met bronnscheiding pmd
Land van Cuijk en Boekel	40	93	✓	✗	✓	✗	✗
Druten	44	90	✓	✓	✗	✗	✗
Rova Diftar/omgekeerd	58	87	✓	✓	✓	✗	✗

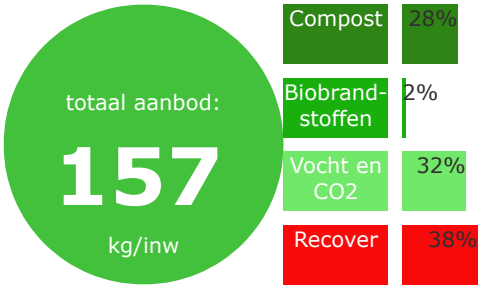
In klasse D is Land van Cuijk en Boekel (gemeenten Boekel, Boxmeer, Cuijk, Grave, Mill en Sint Hubert en Sint Anthonis) de koploper met gemiddeld 40 kilo restafval per inwoner. Land van Cuijk en Boekel combineert diftar met frequentieverlaging. Restafval wordt 1 x per 4 weken opgehaald terwijl gft wekelijks wordt opgehaald (230 kg gft per inw.). Druten doet het met 44 kg restafval per inwoner ook zeer goed. Zij combineren diftar met omgekeerd inzamelen en frequentieverlaging. ROVA (ROVA-gemeenten die diftar en omgekeerd inzamelen hebben ingevoerd) maakt de top-3 compleet met gemiddeld 58 kg restafval per inwoner.

4. Circulaire indicatoren

De circulaire indicatoren van de benchmark geven weer in welke mate een grondstof daadwerkelijk wordt teruggebracht in de materiaalketen en op welk kwaliteitsniveau dat gebeurt. Het meetpunt voor deze indicatoren wordt naar achter in de keten verschoven: van scheiding naar verwerking. Dit vereist inzicht in de keten. Voor 43 van de 160 gemeenten is de benodigde data verzameld.

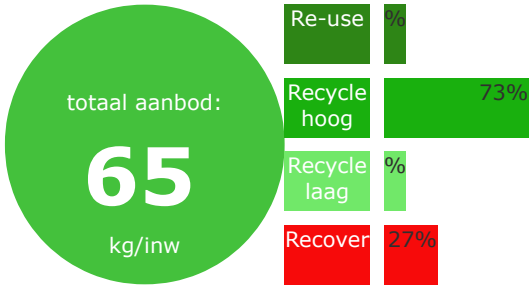
Er zijn circulaire indicatoren bepaald voor vijf grondstofstromen, te weten gft, papier, pmd, glas, en textiel. Het meetpunt van deze indicatoren is gelegd bij de output van verwerking (gft) en sortering (papier, pmd, glas en textiel). Ook voor fijn restafval is gekeken wat er na verbranding gebeurt met de vrijkomende stoffen, en in welke mate deze worden gerecycled en/of nuttig worden toegepast.

Groente-, fruit- en tuinafval

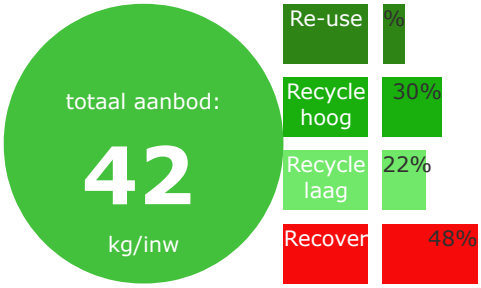

In 2019 kwam er gemiddeld 157 kg per inwoner aan gft (gescheiden + ongescheiden in het restafval) vrij bij huishoudens. Daarvan werd 28% gecomposteerd en 2% tot biobrandstoffen omgezet. Het gemiddelde circulariteits% voor gft komt daarmee uit op 30%.

Oud papier en karton

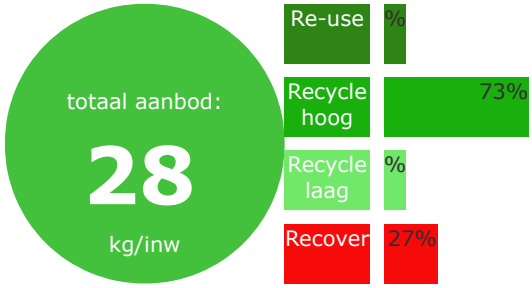

In 2019 kwam er gemiddeld 65 kg per inwoner aan oud papier en karton (gescheiden + ongescheiden in het restafval) vrij bij huishoudens. Daarvan werd 73% hoogwaardig gerecycled. Het circulariteits% voor opk is 73%.

Pmd

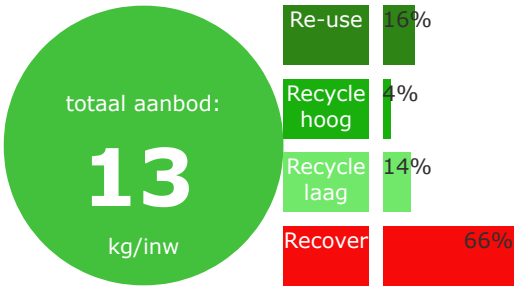

Van al het pmd dat in 2019 bij een huishouden gescheiden en ongescheiden gemiddeld vrijkwam (42 kg/ inw) werd 30% hoogwaardig gerecycled en 22% laagwaardig gerecycled/ verwerkt (PET-trays, folies. Het gemiddelde circulariteits% voor pmd komt daarmee uit op 52%.

Glas

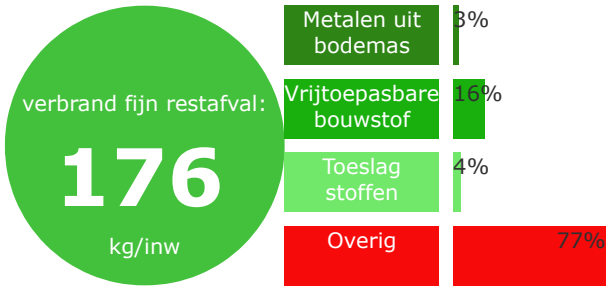

In 2019 kwam er gemiddeld 28 kg per inwoner aan glas (gescheiden + ongescheiden in het restafval) vrij bij huishoudens. Daarvan werd 73% hoogwaardig gerecycled. Het gemiddelde circulariteits% voor glas komt daarmee uit op 73%.

Textiel

Van de 13 kg per inwoner aan gft die in 2019 gescheiden en ongescheiden vrijkwam bij huishoudens, werd gemiddeld 16% als kleding hergebruikt, 4% hoogwaardig tot garen verwerkt en 14% laagwaardig tot vulmiddel en/of isolatiemateriaal verwerkt. Het gemiddelde circulariteits% voor textiel komt daarmee uit op 34%.

Verbrand fijn restafval

De hoeveelheid verbrandbaar fijn restafval ligt met gemiddeld 176 kg per inwoner hoger dan de 145 kg die in hoofdstuk 2 is aangegeven, immers in deze indicator is de vervuiling van de grondstoffen en uitval bij de sortering meegenomen. Van de 176 kg wordt gemiddeld 3% in de vorm van metalen teruggewonnen en 16% in de vorm van vrij toepasbaar bodemas. Het gemiddelde circulariteits% voor verbrandbaar fijn restafval komt daarmee uit op 19%.

5. Over de benchmark

De Benchmark Huishoudelijk Afval is een initiatief van NVRD en Rijkswaterstaat en wordt uitgevoerd door CyclusManagement. In de Benchmark wordt het afvalbeheer van gemeenten en inzamelbedrijven vergeleken op een viertal prestatiegebieden: milieu, kosten, dienstverlening en vaardigheden.

Doel en afbakening

Benchmarken is een vorm van prestatiemeting waarbij gemeenten en inzamelbedrijven aan de hand van vooraf vastgestelde indicatoren hun prestaties vergelijken. Doel van de benchmark is het inzicht in eigen functioneren en presteren te vergroten om op die manier handvatten voor verbetering te bieden. Zowel op beleids-strategisch gebied als op operationeel gebied. Gezocht wordt naar de factoren die van invloed zijn op de prestatie. Dit kan een strategie zijn (tarifering, acceptatie, etc.) of de keuze voor een inzamelwijze of inzamelmiddel. In deze rapportage worden de prestaties zoveel mogelijk in samenhang met de (prestatiebepalende) factoren weergegeven.

Methodiek

In onderstaande driehoek en nevenstaande tabel is weergegeven welke prestatiegebieden en kern-indicatoren centraal staan in de benchmark. De benchmark gebruikt de methodiek van de benchmarkdriehoek. De driehoek benoemt de belangrijkste stuurgebieden (BELEID, RESULTAAT, KOSTEN en SERVICE) en symboliseert hun onderlinge afhankelijkheid: verandering op het ene gebied heeft gevolgen voor andere gebieden en vice versa. Per stuurgebied is een aantal prestatie-indicatoren benoemd. Deze indicatoren geven per stuurgebied snel en gestructureerd inzicht in een gemeentelijke beheer/beleidssituatie. Zo wordt het mogelijk om consequenties van gemeentelijk beleid en beheer te vergelijken en wanneer nodig gericht bij te sturen. (Zie voor uitgebreide toelichting en definities het handboek van de benchmark).

Milieu
- Hoeveelheid restafval
- Afvalscheiding/ CO2-reductie
- Scheidingsprestaties per grondstof

Kosten
- Afvalbeheerkosten
- Inzamel- en verwerkingskosten per grondstof- /afvalstroom

Service
- Intensiteit dienstverlening
- Aantal ophaalrondes per jaar
- Voorzieningdichtheid

Vaardigheden
- Regievaardigheden
- Bedrijfsvaardigheden (waaronder productiviteit)

Vergelijkingsbasis

De gemeenten en bedrijven die aan de benchmark meedoen worden zoveel mogelijk vergeleken op basis van dezelfde omstandigheden. Omdat het aandeel hoogbouw in een verzorgingsgebied zeer prestatiebepalend blijkt te zijn, en hierop nauwelijks kan worden gestuurd, zijn de deelnemende organisaties gegroepeerd naar hoogbouwklasse. De volgende hoogbouwklasses zijn gedefinieerd:
Klasse A 50 t/m 100% hoogbouw
Klasse B 30 t/m 49% hoogbouw
Klasse C 20 t/m 29% hoogbouw
Klasse D 0 t/m 19% hoogbouw

In deze rapportage worden de gemiddelde resultaten weergegeven van alle benchmarkdeelnemers gezamenlijk ('Benchmark' of 'BM') en per hoogbouwklasse (klasse A t/m D).

Historische vergelijking

Meerjarenvergelijking in deze analyse is op basis van de historische gegevens van de *huidige* deelnemersgroep. Historische resultaten en trends kunnen daarom per benchmarkjaar afwijken: de 'Hoeveelheid Restafval 2017 kg/inw' uit peiljaar 2018 kan hierdoor bijvoorbeeld verschillen van de 'Hoeveelheid Restafval 2017 kg/inw' uit peiljaar 2019.

Deelnemersveld en dekking

Aan de benchmark peiljaar 2019 hebben 93 deelnemers meegedaan die in totaal 160 gemeenten vertegenwoordigen (sommige inzamelbedrijven doen voor meerdere gemeenten mee). Daarmee beslaat de benchmark 45% van de Nederlandse gemeenten.

Waarborg en anonimiteit

Deze benchmarkanalyse bevat de geaggregeerde, gemiddelde resultaten van de Benchmark Huishoudelijk Afval, peiljaar 2019. Het is daarmee een samenvatting op hoofdlijnen. De anonimiteit van resultaten en gegevens van individuele organisaties is in deze benchmark gewaarborgd. In de huidige analyse zijn wel de best practices opgenomen op *milieugebied (kg/inw)*. Gemeentelijke hoeveelheden zijn in principe ook te raadplegen via andere publieke bronnen (CBS). Daarbij zijn best practices een belangrijke bron van informatie en illustreren zij de algemene conclusies en resultaten uit de benchmark.

Begrippen

Hoogbouw Het aantal aansluitingen dat niet grondgebonden is (ofwel geen tuin heeft), als percentage van het totaal aantal aansluitingen in het gebied.

Hoogbouwklasse In de Benchmark Huishoudelijk Afval worden organisaties onderling vergeleken met een vergelijkbaar aandeel hoogbouw. Organisaties met een vergelijkbaar aandeel hoogbouw worden gegroepeerd in een 'klasse'. De volgende klassen worden onderscheiden:
- Klasse A: 50 t/m 100% hoogbouw
- Klasse B: 30 t/m 49% hoogbouw
- Klasse C: 20 t/m 29% hoogbouw
- Klasse D: 0 t/m 19% hoogbouw

Prestatiegebied Een cluster van prestatie-indicatoren waarop (bij-)sturing mogelijk is. In de benchmark huishoudelijk afval onderscheiden we 4 prestatiegebieden: milieu (afvalscheidingsprestaties), kosten, service en vaardigheden.

Prestatie-indicator Relatief getal dat het mogelijk maakt prestaties te vergelijken tussen organisaties en eenheden onderling.

Kern-prestatie-indicator (KPI) Belangrijkste indicatoren binnen een bepaald prestatiegebied.

Hoeveelheid restafval KPI van prestatiegebied Milieu. De hoeveelheid restafval (inclusief grof restafval en verbouwingsrestafval en gecorrigeerd voor nascheiding). Het geeft aan in welke mate men erin is geslaagd om afval te voorkomen dan wel als grondstof terug te brengen in de keten.

Scheidings% KPI van prestatiegebied Milieu. De hoeveelheid huishoudelijk afval die door bron- en nascheiding beschikbaar komt voor voor hergebruik, als percentage van de totale hoeveelheid huishoudelijk afval die bij huishoudens vrijkomt.

Circulariteits% Circulaire milieu-indicator. De hoeveelheid van een bepaalde grondstof die daadwerkelijk wordt hergebruikt als product of materiaal, als percentage van de totale hoeveelheid van die grondstof die bij huishoudens vrijkomt.

(Afval-) beheerkosten KPI van prestatiegebied Kosten. De totale directe en indirecte kosten die gemoeid zijn met de uitvoering van de gemeentelijke zorgplicht, verminderd met de vergoedingen die worden verkregen uit het Afvalfonds of anderszins. Niet te verwarren met de afvalstoffenheffing waar veelal ook btw-compensatie, kwijtscheldingen en kosten zwerfafval in zijn opgenomen.

Fijn huishoudelijk afval (FHA) Huishoudelijk afval dat qua formaat past in een inzamelmiddel (minicontainer, zak, verzamelcontainer). Het betreffen de afvalstromen: fijn restafval, gft, oud papier en karton, kunststof verpakkingen, glas, textiel, kca/kga, metalen verpakkingen (blik), drankenkartons, luiers en minerale stoffen.

Grof huishoudelijk afval (GHA) Huishoudelijk afval dat qua formaat niet past in een inzamelmiddel en om die reden apart van het fijn huishoudelijk afval wordt ingezameld (bijv. via milieustraat, kringloopbedrijf, grof ophaaldienst). Het betreffen onder meer de afvalstromen: grof restafval, grof huisraad, metaal, elektrische huishoudelijke apparaten, hout, grof tuinafval, puin, asbest, etc.

Grondstof	Huishoudelijk afval dat apart wordt ingezameld dan wel wordt nagescheiden ten behoeve van recycling. Grondstoffen zijn bijv. gft, oud papier, kunststof verpakkingen, metalen verpakkingen, drankenkartons, hout, tuinafval, etc.
Inzamelstrategie	Aanpak die wordt toegepast om afvalscheiding te bevorderen en de hoeveelheid restafval te minimaliseren. Voorbeelden van inzamelstrategieën zijn diftar, omgekeerd inzamelen, nascheiding, frequentieverlaging
Inzamelwijze	Wijze van inzameling. Bijvoorbeeld: aan huis (al dan niet gebruikmakend van individuele inzamelmiddelen) of brengen (naar collectieve inzamelmiddelen waaronder verzamelcontainers, buurtdepots of milieustraat).
Inzamelmiddel	Opslagmiddelen (zakken, containers, kratjes, etc.) die door de burger gebruikt worden om afvalstoffen in aan te bieden.
Container	Opslagmiddel van metaal of kunststof die door burgers worden gebruikt om afvalstoffen in aan te bieden.
Verzamel-container	Container voor inzameling van afvalstoffen die gebruikt wordt door meerdere aansluitingen (ook wel wijkcontainer genoemd).
Minicontainer	Rolcontainer met inhoud variërend van 60 tot 360 liter, in gebruik als inzamelmiddel voor huishoudelijk afval (restafval, gft, oud papier of pmd).
Milieustraat	Bemande brengvoorziening waar de burger afval naar toe kan brengen en waar personeel aanwezig is die toezicht houdt op het afdankgedrag van de burger
Fijn restafval	Het afval dat resteert na bron- en/of nascheiding van grondstoffen (zoals gft, papier, glas, textiel, pmd, metalen, etc). Fijn restafval past in het inzamelmiddel dat in het inzamelgebied wordt gebruikt (zak, minicontainer) i.t.t. grof restafval. Restafval is een ongescheiden stroom.
Groente-, fruit- en tuinafval (gft)	Dat deel van de huishoudelijke afvalstoffen dat van organische oorsprong is. Het gft afval past in het inzamelmiddel dat in het inzamelgebied wordt gebruikt (verzamelcontainer, minicontainer). Deze stroom wordt gescheiden ingezameld.
Oud papier en karton (opk)	Het huishoudelijk oud papier en karton (bijvoorbeeld kranten, reclamedrukwerk, verpakkingspapier en –karton, telefoongidsen, etc.). Deze stroom wordt gescheiden ingezameld.
Kunststof verpakkingen	Het huishoudelijk kunststof verpakkingsafval, bijvoorbeeld petflessen, kunststof zakken, folies, botervloten, en harde kunststof flacons. Deze stroom wordt gescheiden ingezameld.
Glas (verpakkingsglas)	Het huishoudelijk glas (alle soorten eenmalig verpakkingsglas). Deze stroom wordt gescheiden ingezameld.
Textiel	Het huishoudelijk textiel, zoals bijvoorbeeld kleding, schoeisel, lakens, dekens, handdoeken en dergelijke, schoeisels, grote lappen stof en gordijnen die schoon zijn en niet eerder gebruikt als bijvoorbeeld poets- of verflappen. Deze stroom wordt gescheiden ingezameld.
Klein chemisch afval (KCA)	Klein chemisch afval of klein gevaarlijk Afval: afvalstoffen die als gevaarlijk worden aangemerkt en die in kleine hoeveelheden bij huishoudens vrijkomen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om verfresten, spaarlampen en medicijnen. Deze stroom wordt gescheiden ingezameld.

Metalen verpakkingen (blik)	Metalen verpakkingen (ferro of non-ferro); blik.
Drankenkartons	Laminaatachtige drankverpakkingen (zuivelpakken, drankenpakken).
PMD	Kunststof verpakkingen, Metalen verpakkingen en drankenkartons. Zie eerdere definities. Deze drie afvalcomponenten worden veelal in combinatie ingezameld en achteraf negescheiden.
Grof restafval	Niet gescheiden ingezameld restafval dat te groot of te zwaar is om op dezelfde wijze als het huishoudelijk restafval te worden aangeboden. Het deel van het restafval dat te groot is voor het inzamelmiddel dat in het inzamelgebied wordt gebruikt (bijv. meubels). Grof restafval is een ongescheiden stroom.
Verbouwings-restafval / (bouw- en sloopafval)	Harde steenachtige materialen, zoals puin, gasbeton, dakpannen, serviesgoed, sloophout en isolatiematerialen. Verbouwingsrestafval (bouw- en sloopafval) is een ongescheiden stroom.
Grof tuinafval	Het deel van het tuinafval dat te groot is voor het inzamelmiddel dat in het inzamelgebied wordt gebruikt (veelal takken). Deze stroom wordt gescheiden ingezameld.
Grof gescheiden	Het deel van het grof huishoudelijk afval dat gescheiden wordt ingezameld ten behoeve van hergebruik.

Benchmark
Huishoudelijk Afval

Contact

Informatie

Voor al uw informatie of vragen over de Benchmark Huishoudelijk Afval en/of over deze analyse, neem contact op met:

NVRD
T: 088-3770000 | E: post@nvrd.nl

Inhoud benchmark

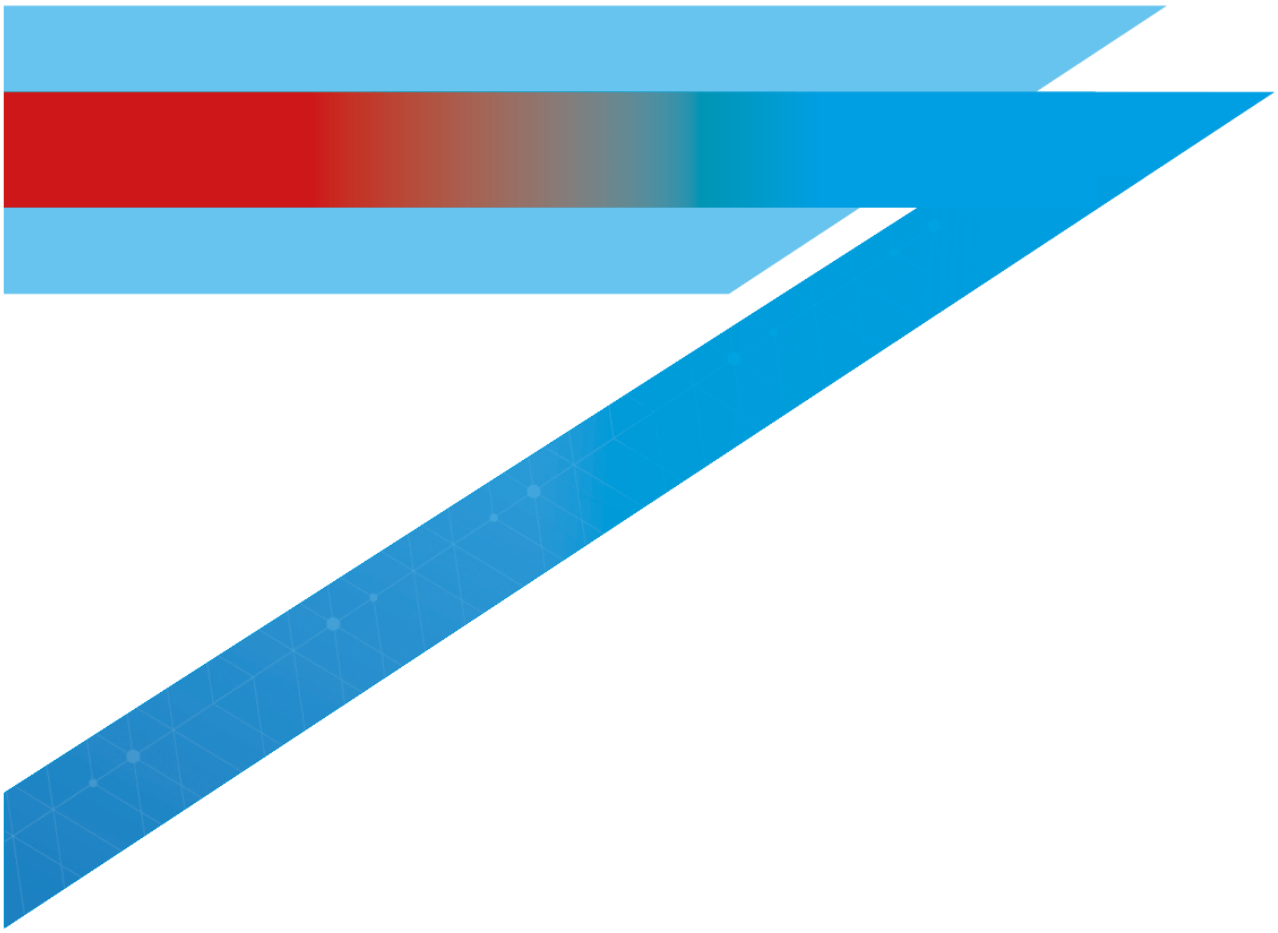
Kijk voor meer informatie over de inhoud van de benchmark op: www.benchmarkafval.nl.

Deelname

Deelname aan de de Benchmark Huishoudelijk Afval staat open voor gemeenten en publieke bedrijven. De benchmarkkalender loopt jaarlijks van april t/m oktober. Verspreid over deze periode vinden enkele bijeenkomsten plaats en wordt door deelnemers gegevens aangeleverd. Inschrijven voor de benchmark in 2021 kan tot en met 1 april 2021. Meer informatie over deelname en kalender vindt u op www.benchmarkafval.nl.

NVRD

De NVRD verenigt Nederlandse gemeenten verantwoordelijk voor het afvalbeheer en het beheer van de openbare ruimte en hun afval- en reinigingsbedrijven. Kijk voor meer informatie over alle activiteiten van de NVRD op www.nvrd.nl.

Onderwerp	Herinrichting kruispunt Zuidsingel-Parallelweg		
Ondertitel	Het kruispunt Zuidsingel-Parallelweg wordt als niet veilig beoordeeld. Het plan om een fietstunnel aan te leggen bleek niet haalbaar/wenselijk. Als alternatief wordt nu aan de raad budget gevraagd om een middengeleider aan te kunnen leggen.		
Portefeuillehouder	T.J. Spaargaren	Zaaknummer	Z/20/068522
Behandelend ambtenaar	T. Nijs - Projectenbureau		
Belangrijkste bespreek- en/of beslispunten	1. Het kruispunt Zuidsingel-Parallelweg her in te richten. 2. Hiervoor een krediet van € 95.000 ter beschikking te stellen.		
Historie	In het verleden waren er concrete plannen om een fietstunnel te plaatsen bij de Zuidsingel, maar dit project is beëindigd omdat de tunnel duurder zou worden dan gepland en er slechts sprake was van een beperkte verbeterde fietsveiligheid. In de tussenrapportage werd daarom voorgesteld om een budget te reserveren om deze kruising op een andere manier te verbeteren. Lokaal Alternatief, CDA en SP dienden hierop een amendement in waarop stond dat deze aanvraag voor krediet in een separaat voorstel zou moeten worden aangeboden. Dit amendement is aangenomen (7 juli 2020) en inmiddels vraagt het college in dit raadsvoorstel krediet aan voor de aanleg van een middengeleider. 9 februari 2021: ronde tafel op de Politieke Avond.		
Opbrengst PA 9 februari 2021	Er worden m.n. aanvullende vragen gesteld over de beantwoording van de technische vragen. GroenLinks uit zijn bezorgdheid over de veiligheid van de wandelaars en andere meer trage verkeersdeelnemers; moet het fietspad hier meer ruimte voor geven? Er is weinig behoefte aan debat bij de meeste tafeldeelnemers. GroenLinks wil graag een debat over hun zorgen over o.a. de voetgangers en Pro Duiven sluit zich hierbij aan. De wethouder geeft hierbij wel aan dat dit eigenlijk gaat over een herinrichting van het fietspad en niet over het voorliggende voorstel waarbij het kruispunt wordt heringericht. Er wordt besloten om de volgende keer toch een debattafel over dit punt te houden.		
Termijn	Er is geen harde deadline voor besluitvorming		

Politieke Avond	9 maart 2021		Ronde en debattafel	
Voorzitter	**Griffie**	**Zaal**	**Domein**	**Duur**
H. Albers	W. Bosch	Digitale raadzaal.	Omgeving	45 minuten
Behandeladvies	De bespreking staat in het teken van een debattafel. Na de ronde tafel is door GroenLinks en Pro Duiven aangegeven dat er nog een debat nodig is voor dit onderwerp. Het debat zal zich concentreren over de inrichting van het fietspad: geeft deze genoeg ruimte voor *alle* verkeersdeelnemers? Na de debattafel zal de voorzitter vragen of een fractie een amendement of motie bij dit onderwerp wil indienen in de raad, dan wordt het voorstel als bespreekstuk geagendeerd. Of dat het voorstel als hamerstuk (eventueel met een stemverklaring) geagendeerd kan worden in de raadsvergadering.			

	Als er op voorhand nog vragen zijn over het voorstel (technisch of informatief) dan moeten deze vooraf schriftelijk worden ingediend.
Spreekrecht publiek	Men kan niet meepraten aan tafel omdat er sprake is van een debattafel.

Opbrengst van de tafel 9 maart	
Raadsvergadering	23 maart

Gemeente Duiven

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Herinrichting kruispunt Zuidsingel-Parallelweg

Zaak- & documentnr. : Z/20/068522/ADV/20/201483221 **Opsteller** : Tim Nijs

Portefeuillehouder : T.J. Spaargaren **Team** : Projectenbureau

Telefoonnr.

Samenvatting

Het initiatief om het kruispunt Zuidsingel-Parallelweg aan te pakken komt voort uit de Fietstunnel Zuidsingel. De plannen voor de tunnel bleken niet haalbaar. Er is echter wel de noodzaak om het kruispunt toekomstbestendig te maken. De huidige vormgeving van het kruispunt wordt als niet veilig beoordeeld en het aantal verkeersbewegingen op het kruispunt neemt toe. Daarom is het voorstel om het kruispunt Zuidsingel-Parallelweg her in te richten.

Beslispunten

1. Het kruispunt Zuidsingel-Parallelweg her in te richten.
2. Hiervoor een krediet van € 95.000 ter beschikking te stellen.

Aanleiding

Het initiatief om het kruispunt Zuidsingel-Parallelweg her in te richten komt voort uit het project Fietstunnel Zuidsingel. Dit project is onlangs beëindigd na een langlopend proces waar, door de jaren heen, verschillende aanpassingen zijn geweest in financiële zin en qua ontwerp. Bij het definitieve ontwerp zijn meerdere pijnpunten naar voren gekomen. Zo werd de tunnel weer duurder en was er sprake van een beperkte verbeterde fietsveiligheid omdat de tunnel maar vanuit één zijde toegankelijk was vanuit de Zuidsingel. De algehele conclusie was dat de tunnel, met deze pijnpunten niet wenselijk is.

Dat betekent echter niet dat het kruispunt zonder ingrepen zonder meer toekomstbestendig is. De huidige vormgeving van het kruispunt wordt al als niet veilig beoordeeld. Er is daarom een noodzaak om het kruispunt her in te richten zodat de verkeersveiligheid, voor met name fietsers, wordt gewaarborgd.

Planning

Nvt.

Beoogd effect

Het verbeteren van de verkeersveiligheid op het kruispunt Zuidsingel-Parallelweg.

Argumenten

1.1Verkeersintensiteit
In de toekomst zal de situatie op het kruispunt verslechteren omdat de intensiteit van het autoverkeer op de Zuidsingel namelijk met 35% toe zal nemen van 4900

verkeersbewegingen per dag nu, naar 6600 in 2028. De toename van het autoverkeer is het gevolg van autonome ontwikkelingen (zoals de ontwikkeling van woningbouw en het autogebruik) en de veranderende verkeersstromen als gevolg van het doortrekken van de A15. Het aantal fietsbewegingen op de Parallelweg bedraagt ruim 2200 per dag (meting september 2020). Dat betekent dat er in de huidige situatie elke 2 seconden een verkeersbeweging op het kruispunt is. De toename van het autoverkeer betekent dat het voor het fietsverkeer op de Snelfietsroute een onveiligere oversteek, die door de toegenomen verkeersintensiteit beduidend lastiger wordt om over te steken. Wanneer er een aanrijding plaatsvindt, is er in de huidige situatie sprake van een groot snelheidsverschil omdat er geen verkeer remmende maatregelen zijn getroffen op het kruispunt.

1.2 Expertsessie

Met het schrappen van de fietstunnel is er, in samenwerking met de provincie, voor gekozen om de variant van een middengeleider nader uit te werken. Daarnaast is het aanbod gekomen van de provincie om een expertsessie te organiseren. Voor deze sessie is een tweetal specialistische bureaus geselecteerd en zij hebben de volgende stappen gezet:

1. Beoordeling van de huidige en toekomstige verkeerssituatie
2. Het huidige ontwerp van de herinrichting getoetst en beoordeeld ten opzichte van de variantenstudie uit 2016.

Dit in ogenschouw nemende, hebben zij bekeken welke ingrepen op het kruispunt plaats moeten vinden om een verkeersveilige situatie te creëren.

Bestaande situatie

De bestaande situatie is beoordeeld met een schouw op maandag 28 september 2020. De conclusie van de schouw is dat de volgende onderdelen van de bestaande situatie onvoldoende zijn voor een veilige, comfortabele oversteek (met bij punt 3 een doorkijkje naar de toekomst):

1. Er is geen volwaardige middengeleider aanwezig. Deze middengeleider heeft de volgende functies:
    a. Mogelijkheid om in twee keer over te steken (minder complexiteit)
    b. Verkorten van de oversteeklengte
    c. Beperken te kruisen verkeersstroom
    d. Matigen autosnelheid
    e. Attentieverhoging automobilisten en fietsers

2. Er is geen snelheidsremming/ matiging van de snelheid
    a. Ongevallen tussen automobilisten en fietsers kunnen ernstige afloop hebben door massaverschil en hoge snelheid
    b. Een veilige snelheid bij conflicten tussen gemotoriseerd verkeer en fietsers is 30 km/h (gemotoriseerd verkeer)

3. De wachttijd bij de oversteek neemt bij een hogere intensiteit op de Zuidsingel na opening van de A15 toe. De oversteekbaarheid gaat van 'goed' naar 'matig'.

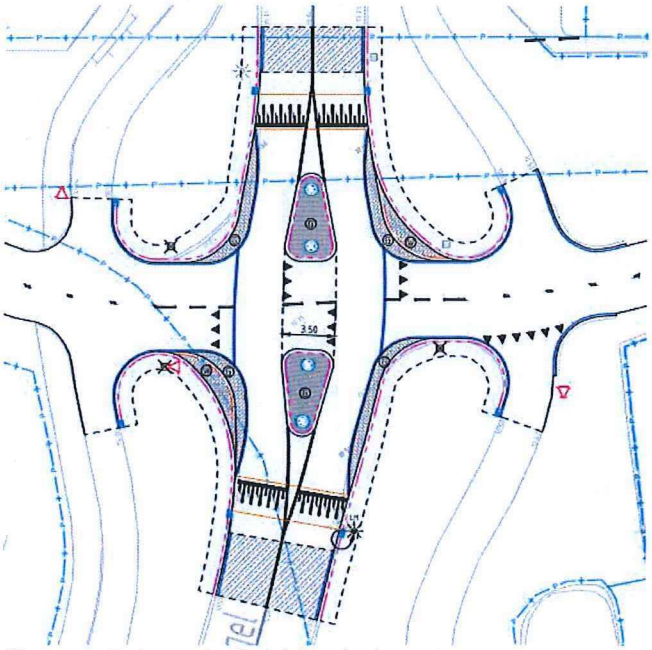
Al met al is er in de bestaande situatie geen veilige oversteek. Dit geldt al voor de situatie nu, met een ontwerp als een 'gewone' hoofdfietsroute en de bestaande verkeersintensiteit op de Zuidsingel. Het herinrichten van het kruispunt is nu al van belang en zal alleen maar toenemen door toename van de autointensiteit.

1.3 Ontwerp Herinrichting

Na bestudering van de verschillende varianten uit de variantenstudie is de conclusie gekomen dat een herinrichting van het kruispunt door het toepassen van een middengeleider de gewenste ingreep is op het kruispunt.

De nabijheid van het spoor zorgt ervoor dat het inpassen van andere varianten complex is. Er is namelijk voldoende opstelruimte nodig voor de spoorwegovergang. Dit is vooral van toepassing op varianten waarin de fietser voorrang heeft op het kruispunt. Ook een variant met verkeerslichten op het kruispunt is mede hierdoor niet wenselijk. Daarnaast zou de wachttijd in veel gevallen toenemen, zowel voor fietsers als voor het autoverkeer. Andere varianten als een tunnel voor het autoverkeer en een brug worden niet haalbaar geacht in verband met de daarbij horende investeringen.

In de variant met middengeleider kunnen fietsers in twee etappes oversteken. De middengeleider zorgt ervoor dat de fietsveiligheid op de snelfietsroute verbeterd. Daarnaast worden automobilisten op de Zuidsingel, door middel van het plateau, geattendeerd op de kruising.

Figuur 1. Ontwerp herinrichting kruispunt

De nieuwe situatie is vergelijkbaar met het kruispunt van de snelfietsroute met de Eltensestraat (bij Triominos). Hierdoor ontstaat een eenduidige inrichting van de snelfietsroute in Duiven. Weggebruikers, en dan vooral het verkeer op de snelfietsroute, komen op twee kruispunten eenzelfde situatie tegen. Bij deze variant zijn geen beperkingen met betrekking tot het spoor en is geen grond nodig van omwonenden. Hierdoor kan dit ontwerp binnen een relatief korte termijn gerealiseerd worden.

Kanttekeningen

Nvt.

Financiële paragraaf

De kosten voor de herinrichting van het kruispunt bedragen € 185.000. De provincie Gelderland heeft aangegeven 50% van de kosten voor haar rekening te willen nemen. Er wordt uw gemeenteraad gevraagd om een krediet beschikbaar te stellen van € 92.500 voor de uitvoering van dit ontwerp (50% van de totale kosten). De jaarlijkse kapitaallasten voor de gemeente bedragen € 3.083. De jaarlijkse lasten van het originele plan van de fietstunnel waren € 13.500.

Participatie en communicatie

De omwonenden van het kruispunt zijn nauw betrokken geweest bij de planvorming van de fietstunnel. De verkeerssituatie voor de omwonenden zal niet wijzigen als gevolg van de herinrichting. Bij positief besluit van de gemeenteraad en de provincie worden zij op de hoogte gesteld van de herinrichting van het kruispunt.

Er is intensief overleg geweest met de provincie over de gewijzigde plannen op dit kruispunt.

Intergemeentelijke samenwerking

Nvt.

Bijlagen

201483222 – raadsbesluit d.d. 29/10/2020
201483211 – verslag expertsessie d.d. 16/10/2020

Duiven, 3 november 2020.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J.(Chris) Papjes	mr. H.B. (Huub) Hieltjes
secretaris	burgemeester

Gemeente Duiven

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Herinrichting kruispunt Zuidsingel-Parallelweg

Zaak- & documentnr. : Z/20/068522/ADV/20/201483221 **Opsteller** : Tim Nijs

Portefeuillehouder : T.J. Spaargaren **Team** : Projectenbureau

Telefoonnr.

Samenvatting

Het initiatief om het kruispunt Zuidsingel-Parallelweg aan te pakken komt voort uit de Fietstunnel Zuidsingel. De plannen voor de tunnel bleken niet haalbaar. Er is echter wel de noodzaak om het kruispunt toekomstbestendig te maken. De huidige vormgeving van het kruispunt wordt als niet veilig beoordeeld en het aantal verkeersbewegingen op het kruispunt neemt toe. Daarom is het voorstel om het kruispunt Zuidsingel-Parallelweg her in te richten.

Beslispunten

1. Het kruispunt Zuidsingel-Parallelweg her in te richten.
2. Hiervoor een krediet van € 95.000 ter beschikking te stellen.

Aanleiding

Het initiatief om het kruispunt Zuidsingel-Parallelweg her in te richten komt voort uit het project Fietstunnel Zuidsingel. Dit project is onlangs beëindigd na een langlopend proces waar, door de jaren heen, verschillende aanpassingen zijn geweest in financiële zin en qua ontwerp. Bij het definitieve ontwerp zijn meerdere pijnpunten naar voren gekomen. Zo werd de tunnel weer duurder en was er sprake van een beperkte verbeterde fietsveiligheid omdat de tunnel maar vanuit één zijde toegankelijk was vanuit de Zuidsingel. De algehele conclusie was dat de tunnel, met deze pijnpunten niet wenselijk is.

Dat betekent echter niet dat het kruispunt zonder ingrepen zonder meer toekomstbestendig is. De huidige vormgeving van het kruispunt wordt al als niet veilig beoordeeld. Er is daarom een noodzaak om het kruispunt her in te richten zodat de verkeersveiligheid, voor met name fietsers, wordt gewaarborgd.

Planning

Nvt.

Beoogd effect

Het verbeteren van de verkeersveiligheid op het kruispunt Zuidsingel-Parallelweg.

Argumenten

1.1Verkeersintensiteit
In de toekomst zal de situatie op het kruispunt verslechteren omdat de intensiteit van het autoverkeer op de Zuidsingel namelijk met 35% toe zal nemen van 4900

verkeersbewegingen per dag nu, naar 6600 in 2028. De toename van het autoverkeer is het gevolg van autonome ontwikkelingen (zoals de ontwikkeling van woningbouw en het autogebruik) en de veranderende verkeersstromen als gevolg van het doortrekken van de A15. Het aantal fietsbewegingen op de Parallelweg bedraagt ruim 2200 per dag (meting september 2020). Dat betekent dat er in de huidige situatie elke 2 seconden een verkeersbeweging op het kruispunt is. De toename van het autoverkeer betekent dat het voor het fietsverkeer op de Snelfietsroute een onveiligere oversteek, die door de toegenomen verkeersintensiteit beduidend lastiger wordt om over te steken. Wanneer er een aanrijding plaatsvindt, is er in de huidige situatie sprake van een groot snelheidsverschil omdat er geen verkeer remmende maatregelen zijn getroffen op het kruispunt.

1.2 Expertsessie
Met het schrappen van de fietstunnel is er, in samenwerking met de provincie, voor gekozen om de variant van een middengeleider nader uit te werken. Daarnaast is het aanbod gekomen van de provincie om een expertsessie te organiseren. Voor deze sessie is een tweetal specialistische bureaus geselecteerd en zij hebben de volgende stappen gezet:

1. Beoordeling van de huidige en toekomstige verkeerssituatie
2. Het huidige ontwerp van de herinrichting getoetst en beoordeeld ten opzichte van de variantenstudie uit 2016.

Dit in ogenschouw nemende, hebben zij bekeken welke ingrepen op het kruispunt plaats moeten vinden om een verkeersveilige situatie te creëren.

Bestaande situatie
De bestaande situatie is beoordeeld met een schouw op maandag 28 september 2020. De conclusie van de schouw is dat de volgende onderdelen van de bestaande situatie onvoldoende zijn voor een veilige, comfortabele oversteek (met bij punt 3 een doorkijkje naar de toekomst):

1. Er is geen volwaardige middengeleider aanwezig. Deze middengeleider heeft de volgende functies:
    a. Mogelijkheid om in twee keer over te steken (minder complexiteit)
    b. Verkorten van de oversteeklengte
    c. Beperken te kruisen verkeersstroom
    d. Matigen autosnelheid
    e. Attentieverhoging automobilisten en fietsers

2. Er is geen snelheidsremming/ matiging van de snelheid
    a. Ongevallen tussen automobilisten en fietsers kunnen ernstige afloop hebben door massaverschil en hoge snelheid
    b. Een veilige snelheid bij conflicten tussen gemotoriseerd verkeer en fietsers is 30 km/h (gemotoriseerd verkeer)

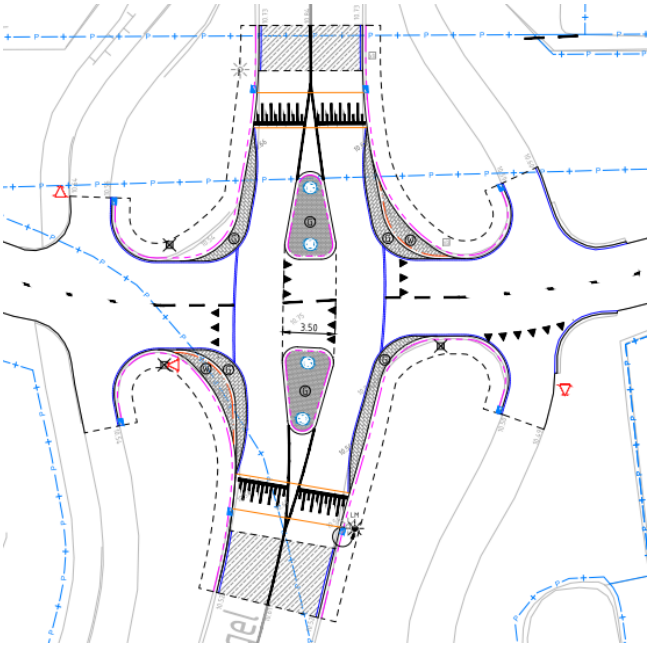
3. De wachttijd bij de oversteek neemt bij een hogere intensiteit op de Zuidsingel na opening van de A15 toe. De oversteekbaarheid gaat van ‘goed’ naar ‘matig’.

Al met al is er in de bestaande situatie geen veilige oversteek. Dit geldt al voor de situatie nu, met een ontwerp als een ‘gewone’ hoofdfietsroute en de bestaande verkeersintensiteit op de Zuidsingel. Het herinrichten van het kruispunt is nu al van belang en zal alleen maar toenemen door toename van de autointensiteit.

1.3 Ontwerp Herinrichting
Na bestudering van de verschillende varianten uit de variantenstudie is de conclusie gekomen dat een herinrichting van het kruispunt door het toepassen van een middengeleider de gewenste ingreep is op het kruispunt.

De nabijheid van het spoor zorgt ervoor dat het inpassen van andere varianten complex is. Er is namelijk voldoende opstelruimte nodig voor de spoorwegovergang. Dit is vooral van toepassing op varianten waarin de fietser voorrang heeft op het kruispunt. Ook een variant met verkeerslichten op het kruispunt is mede hierdoor niet wenselijk. Daarnaast zou de wachttijd in veel gevallen toenemen, zowel voor fietsers als voor het autoverkeer. Andere varianten als een tunnel voor het autoverkeer en een brug worden niet haalbaar geacht in verband met de daarbij horende investeringen.

In de variant met middengeleider kunnen fietsers in twee etappes oversteken. De middengeleider zorgt ervoor dat de fietsveiligheid op de snelfietsroute verbeterd. Daarnaast worden automobilisten op de Zuidsingel, door middel van het plateau, geattendeerd op de kruising.

Figuur 1. Ontwerp herinrichting kruispunt

De nieuwe situatie is vergelijkbaar met het kruispunt van de snelfietsroute met de Eltensestraat (bij Triominos). Hierdoor ontstaat een eenduidige inrichting van de snelfietsroute in Duiven. Weggebruikers, en dan vooral het verkeer op de snelfietsroute, komen op twee kruispunten eenzelfde situatie tegen. Bij deze variant zijn geen beperkingen met betrekking tot het spoor en is geen grond nodig van omwonenden. Hierdoor kan dit ontwerp binnen een relatief korte termijn gerealiseerd worden.

Kanttekeningen

Nvt.

Financiële paragraaf

De kosten voor de herinrichting van het kruispunt bedragen € 185.000. De provincie Gelderland heeft aangegeven 50% van de kosten voor haar rekening te willen nemen. Er wordt uw gemeenteraad gevraagd om een krediet beschikbaar te stellen van € 92.500 voor de uitvoering van dit ontwerp (50% van de totale kosten). De jaarlijkse kapitaallasten voor de gemeente bedragen € 3.083. De jaarlijkse lasten van het originele plan van de fietstunnel waren € 13.500.

Participatie en communicatie

De omwonenden van het kruispunt zijn nauw betrokken geweest bij de planvorming van de fietstunnel. De verkeerssituatie voor de omwonenden zal niet wijzigen als gevolg van de herinrichting. Bij positief besluit van de gemeenteraad en de provincie worden zij op de hoogte gesteld van de herinrichting van het kruispunt.

Er is intensief overleg geweest met de provincie over de gewijzigde plannen op dit kruispunt.

Intergemeentelijke samenwerking

Nvt.

Bijlagen

201483222 – raadsbesluit d.d. 29/10/2020
201483211 – verslag expertsessie d.d. 16/10/2020

Duiven, 3 november 2020.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J.(Chris) Papjes	mr. H.B. (Huub) Hieltjes
secretaris	burgemeester

RAADSBESLUIT

Zaak- & documentnr. : Z/20/068522/ADV/20/201483222

Datum besluitvorming : 23 februari 2021

Onderwerp : Herinrichting kruispunt Zuidsingel-Parallelweg

Samenvatting

Het initiatief om het kruispunt Zuidsingel-Parallelweg aan te pakken komt voort uit de Fietstunnel Zuidsingel. De plannen voor de tunnel bleken niet haalbaar. Er is echter wel de noodzaak om het kruispunt toekomstbestendig te maken. De huidige vormgeving van het kruispunt wordt als niet veilig beoordeeld en het aantal verkeersbewegingen op het kruispunt neemt toe. Daarom is het voorstel om het kruispunt Zuidsingel-Parallelweg her in te richten.

De raad besluit

- Het kruispunt Zuidsingel-Parallelweg her in te richten.
- Hiervoor een krediet van € 95.000 ter beschikking te stellen.

de griffier, de voorzitter,

Provincie Gelderland
Gemeente Duiven
Fietsoversteek Parallelweg - Zuidsingel Duiven

Beoordeling bestaand, doorkijk ontwerp

Datum 16 oktober 2020
Kenmerk 007805.20200928.N1.04
Eerste versie

1 Inleiding

Langs de spoorlijn van Arnhem naar Zevenaar loopt de snelle fietsroute F12 (De Liemers). Aan de oostkant van Duiven kruist de snelle fietsroute, die samenloopt met de Parallelweg, de gebiedsontsluitingsweg Zuidsingel.

In eerdere plannen was voor dit kruispunt een ongelijkvloerse oplossing getekend waarbij de fietsers met een tunnel onder de Zuidsingel zouden worden doorgeleid. Deze tunnel bleek binnen het beschikbare budget en de beschikbare ruimte niet realiseerbaar.

Uit oogpunt van de fietskwaliteit op de snelfietsroute is het wenselijk fietsers in de voorrang af te wikkelen. Door de combinatie van een ligging parallel aan het spoor met een gelijkvloerse fietsoversteek over een gebiedsontsluitingsweg is de vraag of dit veilig genoeg is. Daarom wordt nu een vormgeving voorgesteld met fietsers uit de voorrang. Deze voorgestelde oplossing is in samenwerking tussen de gemeente Duiven en de provincie Gelderland ontstaan.

Als onderdeel van de afweging hebben gemeente Duiven en provincie Gelderland een expertsessie via de Tour de Force-fiets georganiseerd. In deze sessie hebben de experts van Sweco en Goudappel Coffeng meegedacht met de afweging en de ontwerpen.

In de sessie zijn de opties voor de oversteek doorgenomen. Gezamenlijke conclusies is dat binnen de mogelijkheden een herinrichting van de bestaande oplossing met een gelijkvloerse oversteek met fietsers uit de voorrang de meest geschikte oplossing vormt.

Als aanvulling hierop zijn in deze notitie twee onderdelen nader belicht.

1. Beoordeling bestaande situatie
2. Aanbevelingen voorliggend ontwerp.

2 Bestaande situatie

De bestaande situatie is beoordeeld met een schouw op maandag 28 september 2020 van 8.15 tot 9.00 uur. Het was bewolkt, regenachtig herfstweer.
De volgende onderdelen van de bestaande situatie zijn onvoldoende voor een veilige, comfortabele oversteek (met bij punt 3 een doorkijkje naar de toekomst):

1. Er is geen volwaardige middengeleider aanwezig. Deze middengeleider heeft de volgende functies:
    a. Mogelijkheid om in twee keer over te steken (minder complexiteit)
    b. Verkorten van de oversteeklengte
    c. Beperken te kruisen verkeersstroom
    d. Matigen autosnelheid
    e. Attentieverhoging automobilisten en fietsers
2. Er is geen snelheidsremming/ matiging van de snelheid
    a. Ongevallen tussen automobilisten en fietsers kunnen ernstige afloop hebben door massaverschil en hoge snelheid
    b. Een veilige snelheid bij conflicten tussen gemotoriseerd verkeer en fietsers is 30 km/h (gemotoriseerd verkeer)
3. De wachttijd bij de oversteek neemt bij een hogere intensiteit op de Zuidsingel na opening van de A15 toe. De oversteekbaarheid gaat van ‘goed’ naar ‘matig’.

Kortom: De bestaande situatie biedt al met al geen veilige oversteek. Dit geldt al voor de situatie met een ‘gewone’ hoofdfietsroute en de bestaande intensiteiten op de Zuidsingel. Het belang van de oversteek wordt versterkt door de omvorming tot snelle fietsroute; de oversteekbaarheid wordt minder goed door toename van de autointensiteit.

3 Voorliggend ontwerp

Het voorliggende ontwerp is opgesteld door RHDHV op basis van de combinatie van een gebiedsontsluitingsweg met een fietsoversteek uit de voorrang. Daarbij kan nog een aantal aandachtspunten worden aangewezen:

- De middenbermbreedte van 3,00 meter is voldoende, maar het zeer wenselijk voor een oversteek van een snelle fietsroute een grotere breedte toe te passen van minimaal 3,50:
    - De oversteek kan echt in tweeën worden gemaakt (ook voor het gevoel). De fietser hoeft bij de oversteek van de eerste rijbaan nog niet te anticiperen op de tweede rijbaan. Bij rustige periodes geeft het wel mogelijkheden in één keer over te steken, wat bij een veel bredere middengeleider lastiger wordt (dus in rustigere perioden een snellere doorgang).

- De fietsoversteek wordt zo comfortabeler en worden 'tweede-rijbaanongevallen' tegengegaan.
- Voor groepen fietsers is het dan mogelijk om met twee fietsers achter elkaar te staan.
- Een middenberm van ≥3,50 meter betekent een grotere uitbuiging met meer attentiewaarde en een iets lagere snelheid (gedragsaanpassing)
- Een veel grotere berm dan 3,50 meter is niet wenselijk op deze locatie om personenautobestuurder uit de zijrichting niet het idee te geven dat de middenberm voldoende breedte biedt voor hen.

■ De (grotere) uitbuiging kan voor autoverkeer kan voor personenautoverkeer krappe worden gemaakt dan voor vrachtverkeer

■ De fietsoversteek wordt uitgevoerd als een voorrangsplateau. Dit is een goede manier om de snelheid te beperken.
- De voorkeursoplossing uit oogpunt van verkeersveiligheid is een drempel voor de oversteek om de indruk van een fietsoversteek in de voorrang of een gelijkwaardig kruispunt te voorkomen.
- Om dit mogelijk te maken moet ook de middengeleider worden verlengd.

Aangezien op het kruispunt van de snelle fietsroute met de Eltensestraat al is gekozen voor toepassing van een plateau is aan te bevelen uit oogpunt van eenduidigheid hier ook voor een plateau te kiezen.

■ Een goede verlichting is nodig om ook bij donkere omstandigheden veilig van de kruising gebruik te kunnen maken.
- De bestaande verlichting is matig en zal verbeterd moeten worden door óf lichtmasten bij te plaatsen óf bestaande lichtmasten te herschikken (afhankelijk van de reikwijdte van de bestaande lichtmasten).
- Naast direct aanlichten van de locatie zorgt goede verlichting er ook voor dat van enige afstand de kruising goed waar te nemen is en er eventueel geanticipeerd kan worden.

■ De vormgeving is in relatie tot de herkenbaarheid en het juiste gebruik erg belangrijk. Ook speelt uniformiteit een rol wanneer er meerdere kruisingen op dezelfde route voorkomen. Als referentie is de kruising SFR De Liemers met de Eltensestraat (gelijkwaardige situatie). Bij de Eltensestraat is het voor het gemotoriseerd verkeer niet echt duidelijk of men er nu wel of niet mag afslaan. Met de vormgeving wordt de indruk gewekt dat het een fietspad is en er dus niet in gereden mag worden. Dit moet bij de Zuidsingel worden voorkomen door:
- De aansluitingen van de snelle fietsroute uit te voeren als fietsstraat of als een aansluiting zonder asmarkering (en gelijk aan de situatie bij de Eltensestraat overrijdbare delen toe te passen in een afwijkende kleur). De keuze kan in overleg met de ontwerpers/stedenbouwer van de gemeente/provincie worden gemaakt.

■ Over de verhardingskeuze is tijdens de expertsessie nadrukkelijk gesproken. Bij de referentiesituatie Eltensestraat is er gekozen voor een elementenverharding voor het gemotoriseerd verkeer Eltensetraat. Normaliter is een gesloten (asfalt)verharding gebruikelijk bij een gebiedsontsluitingsweg (zoals de Eltensetraat en Zuidsingel gecategoriseerd zijn). Vanwege de uniformiteit wordt er voor gekozen om de

verhardingssoorten zoals bij de Eltensestraat ook bij de Zuidsingel toe te passen, en zo gemotiveerd af te wijken van de richtlijn. Hierbij wel de opmerking dat de elementenverharding voor de hoofdrijbaan qua kleurstelling vergelijkbaar moet zijn met een donkere asfaltkleur. Een alternatief kan een asfaltverharding zijn met een zogenaamde 'streetprint' (asfaltweg met motief van klinkers)

- Een belangrijk aandachtspunt is het zicht. Het betreft zowel zicht op elkaar als kruisende verkeer maar ook wanneer er sprake is van zicht belemmerende elementen rond de kruising. Voorbeelden zijn: meubilair zoals lichtmasten, verkeersborden en bewegwijzering. Bij het (ver)plaatsen van meubilair (zoals bijvoorbeeld verlichting zoals eerder genoemd) mag dit niet tot zicht belemmering leiden.

Aangenomen 17 voor 3 tegen (VVD)

Amendement 'Fietstunnel Zuidsingel'

De gemeenteraad van Duiven, in vergadering bijeen op 07 Juli 2020.

Gelezen het voorstel van B&W over de Financiële Tussenrapportage Duiven 2020

Constaterende dat:

- In deze financiële tussenrapportage een voorstel is opgenomen om een investeringskrediet beschikbaar te stellen voor verbetering kruising Zuidsingel.

Overwegende dat:

- De gemeenteraad heeft een kennisgeving ontvangen over het onderwerp Fietstunnel Zuidsingel
- In deze kennisgeving lezen wij dat:
  - beide partijen, te weten de gemeente Duiven en de Provincie Gelderland, tot de conclusie zijn gekomen het project Fietstunnel Zuidsingel niet uit te voeren.
  - de wens is om het kruispunt als alternatief te gaan herinrichten zonder tunnel.
  - bij de behandeling van de begroting een krediet wordt aangevraagd.
- Nu de tunnel niet wordt aangelegd ontstaat een nieuwe situatie en daarmee een nieuwe afweging.
- Daarmee is het beschikbaar stellen van een krediet voor het herinrichten van het kruispunt in een tussenrapportage niet de juiste plek.
- Het vragen om een krediet in deze tussenrapportage vinden wij niet de juiste manier en stellen dan ook voor om de tussenrapportage als volgt te wijzigen.

Besluit:

Het punt 2. van het voorgestelde raadsbesluit "*De budgetten voor het begrotingsjaar 2020 conform de toelichtingen bij de programma's van deze Tussenrapportage onder het kopje investeringskredieten aan te passen*" aan te vullen met "*met uitzondering van het voorgestelde krediet voor de aanpassing kruising Zuidsingel. Dit krediet wordt in een separaat raadsvoorstel aan de raad voorgelegd*".

En gaat over tot de orde van de dag.

Lokaal Alternatief D66 SP VVD

CDA DOED GL PvdA Pro Duiven.

GROEN LINKS DUIVEN

Schriftelijke vragen Politieke avond 9 februari 2021

A2. Herinrichting kruispunt Zuidsingel-Parallelweg:

In het Raadsvoorstel Herinrichting kruispunt Zuidsingel-Parallelweg is op pagina 3 de ontwerpinrichting in figuur 1 weergegeven. Tevens geeft u aan (P1) dat de maatregel vooral wordt ingezet om de verkeersveiligheid voor de fiets te waarborgen

vraag 1: Is het juist dat bij de herinrichting geen specifieke rekening is gehouden met andere langzaam verkeersdeelnemers (voetgangers, scootmobiels etc.)? Bijvoorbeeld door die categorie te scheiden van het (snel) (brom)fietsverkeer?

De herinrichting van het kruispunt is gericht op de verbetering van de fietsveiligheid op het kruispunt. Bij de Noord-Zuid verbinding is er sprake van een scheiding van verkeersdeelnemers en een trottoir conform de huidige situatie. De Oost-West verbinding is een snelfietsverbinding waar andere verkeersdeelnemers (zoals auto's en voetgangers) het gebruik delen met de fietsers.

vraag 2: Levert het niet scheiden van langzaam en snel hier geen extra onveilige situaties op?

De voorgestelde herinrichting verandert niets aan de scheiding van het verkeer ten opzichte van de huidige situatie. Met het voorstel wordt het kruispunt veiliger gemaakt.

Vraag 3: In het stuk wordt gesproken over participatie waarbij onder meer met omwonenden is gesproken. Is er ook met andere instanties gesproken, bijvoorbeeld Fietsersbond?

In de expertsessie zijn verschillende experts betrokken geweest bij het ontwerp van dit kruispunt, waaronder een van de auteurs van de CROW-richtlijn snelle fietsroutes. De adviseurs werken nauw samen met de Fietsersbond.

Vraag 4: Uit het in figuur 1 af te lezen ontwerp wordt de kruising verhoogd aangelegd met als doel de snelheid van het autoverkeer op de Zuidsingel af te remmen.

- Op basis van welke snelheid wordt deze verhoging ontworpen (met welke snelheid kunnen auto's deze drempel passeren)?
- In hoeverre wordt hier een toename van geluid verwacht, veroorzaakt door auto's die de kruising toch te snel passeren?
- Is met omwonenden gesproken over de aanleg van dergelijke drempel?

De drempel is ontworpen als plateau met een hoogte 40 mm (ter vergelijking: een drempel in een 30km zone is 80 mm hoog). Het ontwerp sluit aan op de geldende snelheidslimiet (50 km/uur). De drempel heeft met deze hoogte een signalerende en verkeersremmend effect wat wordt versterkt

door de visuele versmalling van de rijbaan. Automobilisten moeten van het gas af als ze het kruispunt naderen en komen met een lagere snelheid dan voorheen over het kruispunt te rijden.

Er wordt geen toename van geluid verwacht als gevolg van de herinrichting. Enerzijds vanwege het ontwerp met een plateau en anderzijds vanwege de afstand van het kruispunt tot de dichtstbijzijnde omwonende (ca. 75m).

Met de omwonenden is niet gesproken over de aanleg van een plateau. In tegenstelling tot de fietstunnel verandert de verkeerssituatie voor de omwonenden niet.

Vragen fractie PvdA Politieke Avond 9 februari 2021

Vragen

A.2 Herinrichting kruispunt Zuidsingel-Parallelweg
De fractie van de Partij van de Arbeid heeft een vraag:

- In het raadsvoorstel staat dat de intensiteit van het autoverkeer op de Zuidsingel met 35% zal toenemen als gevolg van autonome ontwikkelingen zoals woningbouw en autogebruik. Kunt u dit nader specificeren. Over welke woningbouw hebben we het en wat verandert er in het autogebruik. Welke studies of bron onderbouwen deze aanname of stelling over veranderende ontwikkelingen in het autogebruik?

  Het verkeersmodel Duiven is de basis waarop de verwachte toename van het autoverkeer is gebaseerd. Het verkeersmodel stamt uit 2018. Het verkeersmodel is opgesteld op basis van landelijke trends met betrekking tot het autogebruik, ruimtelijke ontwikkelingen zoals de doortrekking van de A15 en de destijds bekende woningbouwplannen in de gemeente.

Onderwerp	Tijdelijke oplossing capaciteitsprobleem DVV		
Ondertitel	Door het groeiende aantal leden bij voetbalvereniging DVV worden de velden te intensief gebruikt. Als tijdelijke oplossing wordt voorgesteld een extra veld geschikt te maken als trainingsveld door bij dit veld verlichting aan te brengen.		
Portefeuillehouder	Wethouder Goossen	Zaaknummer	Z/20/074508/
Behandelend ambtenaar	Maartje Derksen / Lex de Hilster m.derksen@1stroom.nl l.dehilster@1stroom.nl Sociaal domein		
Belangrijkste bespreek- en/of beslispunten	1. Als tijdelijke oplossing voor het capaciteitsproblemen van DVV een krediet beschikbaar stellen van € 36.300,- zodat tijdelijke verlichting kan worden aangelegd op een wedstrijdveld dat daarmee ook gebruikt kan worden als trainingsveld. 2. Voor wat betreft de structurele oplossing voor dit capaciteitsprobleem van DVV de voorstellen van het college in de voorjaarsnota 2021 af te wachten.		
Historie	26 mei 2008 heeft de gemeenteraad van Duiven ook gesproken over capaciteitsproblemen bij DVV en besloten tot de aanleg van een kunstgrasveld.		
Termijn	Het is gewenst dat de oplossing gerealiseerd is als (de coronamaatregelen weer de ruimte bieden dat) DVV weer volledig kan gaan trainen.		

Politieke Avond	9 maart 2021		Ronde en debattafel	
Voorzitter	**Griffie**	**Zaal**	**Domein**	**Duur**
M. Holtus	G. Bosscha	Digitale Raadszaal	Omgeving	70 minuten
Behandeladvies	De bespreking start met een ronde tafel waarbij er informatieve vragen over het voorstel kunnen worden gesteld. Technische vragen dienen vooraf gesteld te worden, dit kan via griffie@duiven.nl. Bij technische vragen gaat het vaak om verzoeken tot feitelijke informatie (wie/wat/waar) die een ambtenaar kan beantwoorden. Overige vragen (waarom) kunnen op de avond zelf worden gesteld. Er ligt in het raadsvoorstel een helder concreet vraagstuk op tafel waardoor we adviseren om dit als ronde *en* debattafel te agenderen. Dit zorgt er ook voor dat de kans groter wordt dat de transformatie tot trainingsveld (indien de raad achter het idee staat) op tijd gerealiseerd kan worden. Aansluitend kan het debat plaatsvinden. Na de debattafel zal de voorzitter vragen of een fractie een amendement of motie bij dit onderwerp wil indienen in de raad, dan wordt het voorstel als bespreekstuk geagendeerd. Of dat het voorstel als hamerstuk (eventueel met een stemverklaring) geagendeerd kan worden in de raadsvergadering.			
Spreekrecht publiek	Men kan meepraten aan de ronde tafel, aanmelden via griffie@duiven.nl. Zie voor meer informatie https://www.duiven.nl/meedoen			

Opbrengst van de tafel	
Raadsvergadering	23 maart 2021

Gemeente Duiven

RAADSVOORSTEL

Onderwerp	: Tijdelijke oplossing capaciteitsprobleem DVV

Zaak- & documentnr.	: Z/20/074508/201498390
Opsteller	: Maartje Derksen / Lex de Hilster
Portefeuillehouder	: J.Goossen
Team	: Sociaal Domein
Telefoonnr.	: 06 – 3191 6872 / 06 – 2042 3775

Samenvatting

Voetbalvereniging DVV te Duiven heeft de afgelopen jaren een behoorlijke groei in leden gehad. Op basis van een prognose is te verwachten dat het ledenaantal de komende jaren zal blijven groeien. De huidige capaciteit van het complex van DVV is hierdoor onvoldoende, waardoor er een capaciteitsprobleem is ontstaan. DVV kan haar leden nu en in de toekomst geen sportvelden bieden die voldoen aan de minimale kwaliteitseisen.

Door tijdelijke verlichting aan te brengen op een van de wedstrijdvelden bij DVV kan dit veld ook gebruikt worden om doordeweeks op te trainen. Deze tijdelijke en snel te realiseren oplossing is nodig, omdat het ledenaantal bij DVV sterk is toegenomen.

Voor de langere termijn is de wens om als structureel passende oplossing 1.5 natuurgrasveld te vervangen door kunstgras. Hiermee worden alle capaciteitsproblemen opgelost en is er ruimte gecreëerd voor groei van DVV met een bij die groei passende accommodatie. Het college zal deze wens meenemen in de besprekingen voor het opstellen van de voorjaarsnota 2021 en deze wens na een integrale afweging met de andere wensen voor nieuw beleid en investeringen aan de raad voorleggen met het aanbieden van de voorjaarsnota.

Beslispunten

1. Als tijdelijke oplossing voor het capaciteitsproblemen van DVV een krediet beschikbaar stellen van € 36.300,- zodat tijdelijke verlichting kan worden aangelegd op een wedstrijdveld dat daarmee ook gebruikt kan worden als trainingsveld.
2. Voor wat betreft de structurele oplossing voor dit capaciteitsprobleem van DVV de voorstellen van het college in de voorjaarsnota 2021 af te wachten.

Aanleiding

De trainingsvelden bij DVV zijn ondanks intensief onderhoud in slechte conditie omdat de velden veel te intensief worden gebruikt. Er zijn veel klachten over de staat van de velden en de trainingsmogelijkheden.

Het (te) grote aantal speeluren is ontstaan door een toenemend ledenaantal in de laatste jaren door seniorenvoetbal, 35+, 45+ / walking voetbal en vrouwenvoetbal.
Om een veld in kwalitatief acceptabele conditie te kunnen houden geldt een belasting van 350 uur, de trainingsvelden bij DVV worden op dit moment 800 uur per jaar gebruikt.

Als bijlage is het "Onderzoek capaciteitsberekening en mogelijkheden DVV" toegevoegd. Hierin is inzichtelijk gemaakt wat de oorzaken zijn van het totale tekort is en welke mogelijkheden er zijn om de capaciteit te vergroten. Het gaat om een totaal tekort van 970 uur.

Om de capaciteit te vergroten is een tweede kunstgrasveld noodzakelijk en een extra half kunstgrasveld zeer wenselijk. Dit voorstel wordt nader uitgewerkt en zal worden ingebracht bij het opstellen van de voorjaarsnota 2021.

Voor de periode tussen nu en eventuele uitvoering is naar een tijdelijke oplossing gezocht waarvoor nu krediet wordt gevraagd.

Beoogd effect

Het aanbrengen van verlichting op één van de trainingsvelden zorgt dat de druk op de trainingsvelden wordt verlaagd door een grotere spreiding van de trainingsuren. Hierdoor blijven de velden in betere conditie tot er een structurele oplossing is, we creëren hiermee een tijdelijk extra trainingsveld. De gewenste structurele oplossing betrekt het college bij het opstellen van de voorjaarsnota.

Argumenten

1.1. *Er is een tijdelijke oplossing nodig en er is geen geld beschikbaar binnen de reguliere budgetten.* Deze tijdelijke oplossing vraagt enige voorbereidingstijd in verband met de levertijd van de armaturen en het is gewenst dat de oplossing gerealiseerd is als DVV weer volledig kan gaan trainen.

1.2. *Door verlichting aan te brengen op een wedstrijdveld kan ook dit veld in de avonduren worden gebruikt voor trainingen.* Zo kunnen er 350 speeluren van de overige velden worden verdeeld op het tijdelijke trainingsveld. Hierdoor zal ook de kwaliteit van de bestaande trainingsvelden verbeteren doordat er minder intensief op gespeeld wordt.

1.3. *Tijdelijk uitwijken naar andere verenigingen is onderzocht maar bleek geen passende oplossing.* Onderzocht is of er tijdelijk een beroep gedaan kon worden op de velden van SC Groessen en SV Loo, dat bleek helaas niet mogelijk.

1.4. *De tijdelijke verlichting is gedeeltelijk een voorinvestering voor een structurele oplossing.* Het grootste gedeelte van de te maken kosten is voor de bekabeling. De masten en armaturen worden na deze periode weer teruggenomen door de aannemer. Afhankelijk van de staat en hergebruik van armaturen, bepaalt de leverancier of deze armaturen nog hergebruikt kunnen worden en er x bedrag retour komt. De bekabeling kan worden gebruikt voor verlichting van het eventueel aan te leggen kunstgrasveld.

Wel heeft DVV aangegeven met vrijwilligers en sponsoren werk te willen verrichten om de oplossingen te kunnen realiseren. In de voorbereiding (na goedkeuring voorjaarsnota) zal samen met DVV gekeken wat DVV kan uitvoeren.

Uitvoering

1. Voorbereiding mei, uitvoering juli-augustus 2021

Bijlagen

201489574 - Onderzoek Green Engineers capaciteitsprobleem DVV
201495507 - Voortraject - verzoek en mogelijkheden DVV capaciteitsprobleem
201497219 - Jaarcijfers DVV 2019-2020 / 2020-2021
201499489 - Concept Raadsbesluit

Duiven, 16 februari 2021.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J.(Chris) Papjes
secretaris

mr. H.B. (Huub) Hieltjes
burgemeester

2.1. *De afweging of de wens tot een structurele oplossing zal door het college worden gedaan bij het opstellen van de voorjaarsnota. Deze zal dan met de voorjaarsnota als wens worden voorgelegd aan de gemeenteraad.* Met het aanleggen van 1,5 kunstgrasveld zijn de capaciteitsproblemen van DVV structureel opgelost.

Kanttekeningen

1.1. Door corona is het onduidelijk hoe intensief de velden het komende jaar worden gebruikt. Wanneer voetbal weer kan starten, dan ontstaat direct het probleem.
1.2. Het oorspronkelijke wedstrijdveld dat nu ook gebruikt gaat worden als trainingsveld, zal in kwaliteit verminderen doordat er meer uren op wordt gespeeld. De inschatting is dat de conditie redelijk kan blijven wanneer DVV een goede planning en indeling maakt.
1.3. De tijdelijke maatregel is voor de periode van ca. 1 jaar als een eventueel kunstgrasveld in de zomerstop van 2022 wordt aangelegd. Dit zorgt voor relatief hoge afschrijvingskosten (maximaal 16.000 euro). Dit bedrag kan nog minder worden bij terugname armaturen (zie argumenten 1.3).

Financiële paragraaf

Eenmalige investering:

- Voor de tijdelijke verlichting is een krediet benodigd van € 36.300. De kapitaallast die hieruit voortvloeit bedraagt € 1.815. De financiële gevolgen hiervan worden verwerkt in de Voorjaarsnota 2021. De kapitaallast is berekend over de periode van 20 jaar. Op dit moment is dus niet zeker dat er volgend jaar (2022) voor de structurele oplossing wordt gekozen. Die afweging wordt gemaakt in de voorjaarsnota en de begroting 2022. Tot die tijd geldt voor deze investering een afschrijving over de totale looptijd. Als we in 2022 de structurele oplossing aanleggen, moeten we dus een deel van de boekwaarde afboeken ter grootte van € 16.000 -/- de verkoopwaarde.
- Een gedeelte van het krediet (€ 20.750) is benodigd voor de aanleg van de bekabeling van de verlichting. Deze zal, ook als de structurele oplossing wordt doorgevoerd, gebruikt worden. De leverancier van de lichtmasten is bereid de masten terug te nemen als uiteindelijk voor de structurele oplossing wordt gekozen. Hij kan daar op dit moment nog geen bedrag voor noemen.

Structurele kosten:

- De structurele oplossing voor het capaciteitsprobleem (namelijk de aanleg van 1,5 kunstgrasveld) vraagt een investering € 568.700. De afschrijvingstermijn voor een kunstgrasveld is 12 jaar. De kapitaallast voor deze investering bedraagt € 47.392. Door de aanleg van het kunstgrasveld besparen we jaarlijks op de onderhoudskosten van de sportvelden een bedrag van € 4.400. Per saldo kost deze oplossing de gemeente daarom € 42.992.

Bovenstaande berekeningen zijn inclusief BTW. De BTW op sport is kostprijsverhogend.

Participatie en communicatie

De gemeente en DVV hebben samen de problematiek en de oplossingen besproken. DVV geeft aan zelf niet de financiële middelen te hebben om bij te kunnen dragen aan de oplossingen. Als bijlage is een brief over het voortraject met DVV met uitwerkingen van oplossingen en financieel overzicht toegevoegd (document *201495507*).

Gemeente Duiven

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Tijdelijke oplossing capaciteitsprobleem DVV

Zaak- & documentnr. : Z/20/074508/201498390
Opsteller : Maartje Derksen / Lex de Hilster
Portefeuillehouder : J.Goossen
Team : Sociaal Domein
Telefoonnr. : 06 – 3191 6872 / 06 – 2042 3775

Samenvatting

Voetbalvereniging DVV te Duiven heeft de afgelopen jaren een behoorlijke groei in leden gehad. Op basis van een prognose is te verwachten dat het ledenaantal de komende jaren zal blijven groeien. De huidige capaciteit van het complex van DVV is hierdoor onvoldoende, waardoor er een capaciteitsprobleem is ontstaan. DVV kan haar leden nu en in de toekomst geen sportvelden bieden die voldoen aan de minimale kwaliteitseisen.

Door tijdelijke verlichting aan te brengen op een van de wedstrijdvelden bij DVV kan dit veld ook gebruikt worden om doordeweeks op te trainen. Deze tijdelijke en snel te realiseren oplossing is nodig, omdat het ledenaantal bij DVV sterk is toegenomen.

Voor de langere termijn is de wens om als structureel passende oplossing 1.5 natuurgrasveld te vervangen door kunstgras. Hiermee worden alle capaciteitsproblemen opgelost en is er ruimte gecreëerd voor groei van DVV met een bij die groei passende accommodatie. Het college zal deze wens meenemen in de besprekingen voor het opstellen van de voorjaarsnota 2021 en deze wens na een integrale afweging met de andere wensen voor nieuw beleid en investeringen aan de raad voorleggen met het aanbieden van de voorjaarsnota.

Beslispunten

1. Als tijdelijke oplossing voor het capaciteitsproblemen van DVV een krediet beschikbaar stellen van € 36.300,- zodat tijdelijke verlichting kan worden aangelegd op een wedstrijdveld dat daarmee ook gebruikt kan worden als trainingsveld.
2. Voor wat betreft de structurele oplossing voor dit capaciteitsprobleem van DVV de voorstellen van het college in de voorjaarsnota 2021 af te wachten.

Aanleiding

De trainingsvelden bij DVV zijn ondanks intensief onderhoud in slechte conditie omdat de velden veel te intensief worden gebruikt. Er zijn veel klachten over de staat van de velden en de trainingsmogelijkheden.

Het (te) grote aantal speeluren is ontstaan door een toenemend ledenaantal in de laatste jaren door seniorenvoetbal, 35+, 45+ / walking voetbal en vrouwenvoetbal.
Om een veld in kwalitatief acceptabele conditie te kunnen houden geldt een belasting van 350 uur, de trainingsvelden bij DVV worden op dit moment 800 uur per jaar gebruikt.

Als bijlage is het “Onderzoek capaciteitsberekening en mogelijkheden DVV” toegevoegd. Hierin is inzichtelijk gemaakt wat de oorzaken zijn van het totale tekort is en welke mogelijkheden er zijn om de capaciteit te vergroten. Het gaat om een totaal tekort van 970 uur.

Om de capaciteit te vergroten is een tweede kunstgrasveld noodzakelijk en een extra half kunstgrasveld zeer wenselijk. Dit voorstel wordt nader uitgewerkt en zal worden ingebracht bij het opstellen van de voorjaarsnota 2021.

Voor de periode tussen nu en eventuele uitvoering is naar een tijdelijke oplossing gezocht waarvoor nu krediet wordt gevraagd.

Beoogd effect

Het aanbrengen van verlichting op één van de trainingsvelden zorgt dat de druk op de trainingsvelden wordt verlaagd door een grotere spreiding van de trainingsuren. Hierdoor blijven de velden in betere conditie tot er een structurele oplossing is, we creëren hiermee een tijdelijk extra trainingsveld. De gewenste structurele oplossing betrekt het college bij het opstellen van de voorjaarsnota.

Argumenten

1.1. *Er is een tijdelijke oplossing nodig en er is geen geld beschikbaar binnen de reguliere budgetten*. Deze tijdelijke oplossing vraagt enige voorbereidingstijd in verband met de levertijd van de armaturen en het is gewenst dat de oplossing gerealiseerd is als DVV weer volledig kan gaan trainen.

1.2. *Door verlichting aan te brengen op een wedstrijdveld kan ook dit veld in de avonduren worden gebruikt voor trainingen*. Zo kunnen er 350 speeluren van de overige velden worden verdeeld op het tijdelijke trainingsveld. Hierdoor zal ook de kwaliteit van de bestaande trainingsvelden verbeteren doordat er minder intensief op gespeeld wordt.

1.3. Tijdelijk uitwijken naar andere verenigingen is onderzocht maar bleek geen passende oplossing. Onderzocht is of er tijdelijk een beroep gedaan kon worden op de velden van SC Groessen en SV Loo, dat bleek helaas niet mogelijk.

1.4. *De tijdelijke verlichting is gedeeltelijk een voorinvestering voor een structurele oplossing.* Het grootste gedeelte van de te maken kosten is voor de bekabeling. De masten en armaturen worden na deze periode weer teruggenomen door de aannemer. Afhankelijk van de staat en hergebruik van armaturen, bepaalt de leverancier of deze armaturen nog hergebruikt kunnen worden en er x bedrag retour komt. De bekabeling kan worden gebruikt voor verlichting van het eventueel aan te leggen kunstgrasveld.

2.1. *De afweging of de wens tot een structurele oplossing zal door het college worden gedaan bij het opstellen van de voorjaarsnota. Deze zal dan met de voorjaarsnota als wens worden voorgelegd aan de gemeenteraad.* Met het aanleggen van 1,5 kunstgrasveld zijn de capaciteitsproblemen van DVV structureel opgelost.

Kanttekeningen

1.1. Door corona is het onduidelijk hoe intensief de velden het komende jaar worden gebruikt. Wanneer voetbal weer kan starten, dan ontstaat direct het probleem.
1.2. Het oorspronkelijke wedstrijdveld dat nu ook gebruikt gaat worden als trainingsveld, zal in kwaliteit verminderen doordat er meer uren op wordt gespeeld. De inschatting is dat de conditie redelijk kan blijven wanneer DVV een goede planning en indeling maakt.
1.3. De tijdelijke maatregel is voor de periode van ca. 1 jaar als een eventueel kunstgrasveld in de zomerstop van 2022 wordt aangelegd. Dit zorgt voor relatief hoge afschrijvingskosten (maximaal 16.000 euro). Dit bedrag kan nog minder worden bij terugname armaturen (zie argumenten 1.3).

Financiële paragraaf

Eenmalige investering:

- Voor de tijdelijke verlichting is een krediet benodigd van € 36.300. De kapitaallast die hieruit voortvloeit bedraagt € 1.815. De financiële gevolgen hiervan worden verwerkt in de Voorjaarsnota 2021. De kapitaallast is berekend over de periode van 20 jaar. Op dit moment is dus niet zeker dat er volgend jaar (2022) voor de structurele oplossing wordt gekozen. Die afweging wordt gemaakt in de voorjaarsnota en de begroting 2022. Tot die tijd geldt voor deze investering een afschrijving over de totale looptijd. Als we in 2022 de structurele oplossing aanleggen, moeten we dus een deel van de boekwaarde afboeken ter grootte van € 16.000 -/- de verkoopwaarde.
- Een gedeelte van het krediet (€ 20.750) is benodigd voor de aanleg van de bekabeling van de verlichting. Deze zal, ook als de structurele oplossing wordt doorgevoerd, gebruikt worden. De leverancier van de lichtmasten is bereid de masten terug te nemen als uiteindelijk voor de structurele oplossing wordt gekozen. Hij kan daar op dit moment nog geen bedrag voor noemen.

Structurele kosten:

- De structurele oplossing voor het capaciteitsprobleem (namelijk de aanleg van 1,5 kunstgrasveld) vraagt een investering € 568.700. De afschrijvingstermijn voor een kunstgrasveld is 12 jaar. De kapitaallast voor deze investering bedraagt € 47.392. Door de aanleg van het kunstgrasveld besparen we jaarlijks op de onderhoudskosten van de sportvelden een bedrag van € 4.400. Per saldo kost deze oplossing de gemeente daarom € 42.992.

Bovenstaande berekeningen zijn inclusief BTW. De BTW op sport is kostprijsverhogend.

Participatie en communicatie

De gemeente en DVV hebben samen de problematiek en de oplossingen besproken. DVV geeft aan zelf niet de financiële middelen te hebben om bij te kunnen dragen aan de oplossingen. Als bijlage is een brief over het voortraject met DVV met uitwerkingen van oplossingen en financieel overzicht toegevoegd (document *201495507*).

Wel heeft DVV aangegeven met vrijwilligers en sponsoren werk te willen verrichten om de oplossingen te kunnen realiseren. In de voorbereiding (na goedkeuring voorjaarsnota) zal samen met DVV gekeken wat DVV kan uitvoeren.

Uitvoering

1. Voorbereiding mei, uitvoering juli-augustus 2021

Bijlagen

201489574 - Onderzoek Green Engineers capaciteitsprobleem DVV
201495507 - Voortraject - verzoek en mogelijkheden DVV capaciteitsprobleem
201497219 - Jaarcijfers DVV 2019-2020 / 2020-2021
201499489 - Concept Raadsbesluit

Duiven, 16 februari 2021.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J.(Chris) Papjes	mr. H.B. (Huub) Hieltjes
secretaris	burgemeester

ZFD99A1BOBE

RAADSBESLUIT

Gemeente Duiven

Gemeente Duiven

Zaak- & documentnr. : Z/20/074508/201499489

Datum besluitvorming : 23 maart 2021

Onderwerp : Tijdelijke oplossing capaciteitsprobleem DVV

Samenvatting

Voetbalclub DVV heeft door een stijgend aantal leden een capaciteitsprobleem waardoor de velden van de vereniging overbelast raken. Voor dit probleem is op korte termijn een tijdelijke oplossing noodzakelijk en zal op lange termijn een structurele oplossing gewenst zijn. Voor de tijdelijke oplossing is het beschikbaar stellen van een krediet van € 36.300- noodzakelijk..

De raad besluit

1. Als tijdelijke oplossing voor het capaciteitsproblemen van DVV een krediet beschikbaar te stellen van € 36.300,- zodat tijdelijke verlichting kan worden aangelegd op een wedstrijdveld dat daarmee ook gebruikt kan worden als trainingsveld.
2. Voor wat betreft de structurele oplossing voor dit capaciteitsprobleem van DVV de voorstellen van het college in de voorjaarsnota 2021 af te wachten.

de griffier, de voorzitter,

drs. W.R. (Wouter) Bosch mr. H.B. (Huub) Hieltjes

Green Engineers

Onderzoek capaciteitsberekening en mogelijkheden

Betreft sportvereniging DVV Duiven

Titel

Opdrachtgever	Gemeente Duiven
Rapportnummer	004
Auteur	L. Verhagen

Laat maar komen

Renswoudsestraatweg 15-B
Postbus 765
6710 BT Ede

(0318) 654 124
info@greenengineers.nl
greenengineers.nl

Colofon

Opdrachtgever	Gemeente Duiven
Projectleider	Henk van Veldhuizen
Project	Capaciteitsberekening en mogelijkheden DVV
Status	Definitief
Datum	21 augustus 2020
Projectnr.	20-010-004
Auteur	L. Verhagen
Uitvoering onderzoek	L. Verhagen
Gecontroleerd door	Henk van Veldhuizen

Versie	Datum	Omschrijving
001	21-08-2020	Definitief

Inhoud

Aanleiding **4**
Huidige situatie DVV 4
Overzicht van type velden **5**
Conclusie **6**
Advies **6**
Omvormen van bestaande velden 6
Aanleg nieuw kunstgrasveld 7
Kosten 7

Aanleiding

DVV Duiven heeft bij de gemeente Duiven aangegeven dat op basis van de beschikbare trainingsvelden ten opzichte van de spelende leden niet genoeg capaciteit hebben om optimaal te kunnen trainen. De vereniging heeft de wens uitgesproken om veld 1 om te vormen naar een kunstgrasveld. De gemeente gaat over de problematiek in overleg met de vereniging om de huidige situatie te bespreken en de toekomstvisie van de verenging te bespreken. Green Engineers heeft de opdracht gekregen om het capaciteitstekort nader te onderzoeken. Als eerste hebben wij een overzicht gemaakt van de huidige situatie van DVV. Hierin zijn alle velden benoemd, de capaciteit per veld inclusief de bezetting van de velden. De bezetting is gebaseerd op het trainingsschema van DVV en op basis van 40-weken durend seizoen. Hierbij is geen rekening gehouden met extra belasting van bijvoorbeeld schoolsporten. Belangrijk om te vermelden is dat veld 7 (kunstgrasveld) iedere doordeweekse avond volledig in gebruik is van 18:00 tot 21:45 uur.

Huidige situatie DVV

	Veld 1	**Veld 2**	**Veld 3**	**Veld 4**	**Veld 5**	**Veld 6**	**Veld 7**	**Oefenhoek**
Type veld	Natuur-gras	Natuur-gras	Natuur-gras	Natuur-gras	Wetra-veld	Wetra-veld	Kunst-gras	Natuur-gras
Gebruik	wedstrijd	wedstrijd	wedstrijd	wedstrijd	training	training	Training /wedstrijd	training
Capaciteit type veld	250 uur	250 uur	250 uur	250 uur	350 uur	350 uur	1000 uur	250 uur
Bezetting van de velden ***(op basis van trainingsschema DVV en op basis van seizoen van 40 weken)***					800 uur	800 uur	800 uur	520 uur
Overbelasting velden					-450 uur	-450 uur	+200 uur	-270 uur

Totale aantal uren: 1.170 uur **overbelasting (capaciteitstekort)**

Dit betekent dat op basis van de aantal uren bespeelbaarheid DVV structureel een extra trainingsveld mist. Uit de capaciteitsberekening van de KNVB (als bijlage bijgevoegd) komt dit naar voren. Op basis van de actuele voetballende leden zal DVV Duiven 5 wedstrijdvelden en 4 volwaardige trainingsvelden nodig moeten hebben (uitgangspunt(en) KNVB: *op basis van een seizoen van 36 weken en op basis van training op woensdagmiddag*).
Onze eigen capaciteitsberekening geeft aan dat DVV 5 wedstrijdvelden en 4,5 trainingsveld nodig heeft. *(Ons uitgangspunt(en) Green Engineers: op basis van 40 weken en alleen de avonden van 18:00 uur tot 22:00 uur).*

Overzicht van type velden

Hieronder in de tabel staan diverse type voetbalvelden. In deze tabel worden de hoeveelheid bespeelbare uren per type veld weergegeven, evenals de kosten van de aanleg, onderhoud en de vervanging.

	Natuurgrasveld	**Wetra-Veld**	**02-veld**	**Hybride-veld**	**Kunstgrasveld**
Bespelingsuren	250 uur	350 uur	400 uur	500 uur	1000 uur
Levensduur	20 jaar	20 jaar	20 jaar	10 jaar	10 jaar
Kosten aanleg per veld	€ 40.000,--	€ 50.000,--	€ 100.000,--	€ 300.000,--	€ 470.000,--
Kosten onderhoud per jaar.	€ 10.000,--	€ 12.000,--	€ 12.500,--	€ 12.500,--	€ 10.000,--
Vervangingskosten	€ 25.000,--	€ 25.000,--	€ 35.000,--	€ 50.000,--	€ 190.000,--
kosten per speeluur nieuw **kosten per speel-uur vervanging**	€ 48,00 € 45,00	€ 41,43 € 37,86	€ 43,75 € 35,63	€ 85,00 € 35,00	€ 57,00 € 29,00
Voordelen	Natuurproduct, visueel aantrekkelijk en zal nooit in de discussie komen van vervuiling.	Natuurproduct, visueel aantrekkelijk en zal nooit in de discussie komen van vervuiling.	Door de menging van lava voert het snel water af en daardoor kan het gras zich beter ontwikkelen. Bij het opruimen van dit veld wordt het lava gezeefd en kan hergebruikt worden (natuureigen-product)	Kan meer uur verdragen dan normale natuurgrasvelden en wanneer het gras wordt kaal gespeeld blijft deze vlak en stabiel vanwege de verhouding kunstgras wat erin zit.	Kan 1000 speeluren bedragen en in het huidige klimaat altijd bespeelbaar behalve bij sneeuw.
Nadelen	Kan relatief weinig speeluren verdragen en bij zware weers-omstandigheden zijn de velden niet bespeelbaar. Bij meer dan 250 speeluren wordt het gras weggespeeld	Bij zware weers-omstandigheden zijn de velden niet bespeelbaar. Bij meer dan 250 speeluren wordt het gras weggespeeld	Bij zware weers-omstandigheden zijn de velden niet bespeelbaar. Bij meer dan 250 speeluren wordt het gras weggespeeld	Bij zwaar weer zijn de velden niet goed bespeelbaar.	Discussie betreft microplastics en infill, t.b.v. het milieu.

** alle genoemde kosten zijn **exclusief** BTW*

Conclusie

Op basis van de twee bovenstaande hoofdstukken is een conclusie gevormd en in dit hoofdstuk puntsgewijs benoemd;

- DVV komt een trainingsveld tekort
- Er is momenteel een overbelasting van 1.170 uur
- Met het veranderen van trainingsvelden wordt het probleem niet opgelost
- Uit capaciteit berekening heeft DVV 5 wedstrijd- en 4,5 trainginsveld nodig (uitgangspunt: op basis van 40 weken en alleen de avonden van 18:00 uur tot 22:00 uur)

Advies

Omvormen van bestaande velden

Het advies is om een wedstrijdveld om te vormen naar training/wedstrijd veld en dan specifiek in kunstgras. Hierdoor valt de extra belasting op de twee Wetra-velden weg, waardoor de kwaliteit van deze velden verbeterd, zodat deze tot aan het eind van het seizoen bespeelbaar blijven. Door deze maatregel blijft er nog een tekort bestaan. Om dit op te lossen is het aan te bevelen om de oefenhoek ook in kunstgras te veranderen. Hierdoor worden de Wetra-velden gebruikt conform de capaciteit en blijven de velden in optimale conditie. Ons advies is om de werkzaamheden die behoren bij het omvormen van de bestaande velden gefaseerd uit te voeren op het sportpark van DVV, zodat de vereniging niet in capaciteitsproblemen komt omdat er velden omgebouwd worden.

In onderstaande tabel is de nieuwe situatie zichtbaar gemaakt. Hierin is veld 2 en de oefenhoek omgevormd naar een kunstgrasveld. Wederom is de capaciteit per veld inclusief de bezetting van de velden inzichtelijk gemaakt.

Nieuwe situatie n.a.v. omvormen bestaande velden

	Veld 1	**Veld 2**	**Veld 3**	**Veld 4**	**Veld 5**	**Veld 6**	**Veld 7**	**Oefenhoek**
Type veld	Natuur-gras	Kunst-gras	Natuur-gras	Natuur-gras	Wetra-veld	Wetra-veld	Kunst-gras	Kunst-gras
Gebruik	wedstrijd	training/ wedstrijd	wedstrijd	wedstrijd	training	training	training/ wedstrijd	training
Capaciteit type veld	250 uur	1000 uur	250 uur	250 uur	350 uur	350 uur	1000 uur	1000 uur
Bezetting van de velden ***(op basis van trainingsschema DVV en op basis van seizoen van 40 weken)***		800 uur			350 uur	350 uur	800 uur	800 uur
Overbelasting velden		0 uur			0	0	+200 uur	+280 uur

Aanleg nieuw kunstgrasveld

Wellicht een betere optie is de aanleg van een nieuw kunstgrasveld. Dit geeft de vereniging in de toekomst ook de mogelijkheid om te groeien. Door een nieuw veld te realiseren wordt het tekort weggenomen en wordt de capaciteit betreffende wedstrijd- en trainingsvelden uitgebreid. In onderstaande afbeelding is te zien waar een mogelijk nieuw kunstgrasveld kan komen. Dit is schetsmatig met een rode lijn ingetekend.

Kosten

Aanleg volwaardig kunstgras voetbalveld (7800m2):	€ 490.000,--
Veld 2 omvormen naar kunstgrasveld:	€ 470.000,--
Aanleg oefenhoek kunstgras (pupillenafmeting 4000 m2):	€ 242.000,--
Upgraden en renoveren Wetra-velden:	€ 70.000,--
Advieskosten (incl. directievoering en toezicht)	€ 30.000,--

** alle genoemde kosten zijn exclusief BTW en indicatief. Als er een keuze voor een variant is gemaakt, zal er een definitieve doorrekening worden gemaakt.*

Voetbalvereniging Door Vriendschap Vooruit

Sportcomplex Hosterpark, Westsingel 35 6921 RX Duiven; Tel: 0316 – 281 707
Correspondentieadres: De Handboog 44, 6921 TJ Duiven
Bankrekeningnummer: NL52 ABO 0315 4860 90, T.n.v. Penningmeester DVV
K.v.K. nr. 40120888

Betreft : "de (trainings) grasvelden van DVV "

Duiven, 22 januari 2021

Geacht college,

De voetbalvereniging DVV kampt, naast de matige kwaliteit van de grasvelden, reeds een aantal jaren met een structureel capaciteitsprobleem rond de benodigde trainingsvelden. Door overbelasting van de trainingsgrasvelden ontstaat al vroeg in het seizoen ook een kwaliteitsprobleem, d.w.z. een matige tot slechte conditie van deze velden. Met name de forse groei van de seniorenelftallen de laatste jaren vraagt om meer en betere trainingsfaciliteiten. DVV huurt al haar velden van de Gemeente en de huursom daarvoor bedraagt op jaarbasis ruim € 24.000. Het in 2019 vervangen nieuwe kunstgrasveld is zeer positief ontvangen en wordt maximaal benut maar geeft ook een groot contrast binnen de vereniging m.b.t. de trainingsfaciliteiten. (lees onvrede). De Gemeente heeft gelukkig in 2020 gehoor gegeven aan de noodkreet van DVV en aan Green Engineers – Ede de opdracht gegeven onderzoek te doen. De bevindingen, met de nodige input van DVV o.a. het huidige trainingsschema, zijn inmiddels opgetekend door hen in een rapport (21-08-2020). Belangrijkste conclusie uit het rapport is dat DVV een overbelasting (**capaciteitstekort**) heeft van **1170 uur** voor de trainingen! (ter info : een kunstgrasveld kent een aantal bespelingsuren van 1000 en een natuurgrasveld van 250 uur) Het advies is in dit rapport om een extra trainingsveld te creëren en dan specifiek kunstgras. Een forse investering. Dit betekent ook dat een eventueel nieuw kunstgrasveld moet worden voorzien van verlichting. De voor de hand liggende opties zijn :
*het huidige hoofdveld voorzien van kunstgras incl. wedstrijd/trainingsverlichting (LED)
*een nieuw EXTRA trainings- (kunstgras) veld naast het huidige kunstgrasveld.
*een van de overige wedstrijdvelden voorzien van verlichting en ook gaan gebruiken, naast wedstrijden, voor trainingen. (bij voorkeur de jonge jeugd) Wel met risico dat het als wedstrijdspeelveld in loop van seizoen minder te gebruiken is..

Deze oplossing betekent natuurlijk voor de eigenaar (Gemeente) van de velden een pittige investering. Uiteraard dient hierbij de toekomstige ontwikkeling van DVV meegenomen te worden d.w.z. hoe ziet de vereniging eruit qua grootte de komende 10 jaar. De vergrijzing in Duiven neemt toe, aanwas van jongens en meisjes (pupillen) stagneert enigszins daarentegen groeit het seniorenvoetbal in combinatie met een sterke groei van het damesvoetbal en aanvullend senioren voetbal. (35+ - 40 + en 60 +' walking football')
Het totale ledenaantal als absoluut getal ligt momenteel op het zelfde niveau als in het seizoen 2010/2011 (!) Voor aanvang dit seizoen ruim 1000 voetballende leden/66 elftallen ! Daarnaast zou bij een teruglopend ledenaantal de "oefenhoek met verlichting" op langere

termijn afgestoten kunnen worden dus beschikbaar kunnen komen voor derden bijv. de buurman de jeu de boule vereniging of.. (gezien ligging)
De Gemeente zal uiteindelijk als eigenaar en verhuurder van de velden de noodzaak moeten onderkennen en de wens van de huurder proberen in te willigen. Een 'gezamenlijk financieel project' is onhaalbaar. Wel kan de vereniging bijdragen in de fysieke uitwerking door zelfarbeid en de inzet van sponsoren en relaties tegen gunstige condities.
Uitwijken naar een andere vereniging voor de 'time beeing' is verkend maar geeft geen oplossing. (SC Groessen , SC Loo en de hockeyvereniging Westerduiven) De mogelijkheden zijn er niet na afstemming met deze lokale verengingen. Ook de vraag vanuit de Gemeente om nauwlettend te kijken naar een betere verdeling en creativiteit van de trainers t.a.v. benutten trainingsfaciliteiten loopt direct dood. Bij het opzetten van het trainingsschema 2020/2021 zijn de nodige knelpunten intern besproken en zijn er door het Bestuur knopen doorgehakt t.a.v. wie wel/niet op het kunstgras en de frequentie en ruimte van de trainingsvelden etc. (dit gegeven leidde tot de nodige irritatie bij diverse elftallen en vragen in de algemene ledenvergadering) Verdere alternatieven : in de winterperiode wordt er normaliter uitgeweken naar sporthallen en fitnesscentra in de buurt. En.. zo gauw het in de avond langer licht is wordt er waar mogelijk en verantwoord uitgeweken naar de wedstrijdgrasvelden.
De matige kwaliteit van de grastrainingsvelden leidt tot meer blessures en ook diverse teams gaan op eigen kosten alternatieve (conditie) trainingen elders doen.

Voor de korte termijn zou DVV enorm gebaat zijn bij een snelle actie rond uitbreiding van de verlichte trainingscapaciteit. Het aanbrengen van 'noodverlichting' rondom een wedstrijdveld (4) geeft extra mogelijkheden omdat met name de wat jongere jeugd daar naar kan uitwijken. (meer mogelijkheden in het schema)

Daarnaast heeft de Gemeente de gras trainingsvelden 5 en 6 onder de loep genomen en gekozen voor het weghalen van de beplanting en een ballenvanger ertussen geplaatst opdat er ook meer ruimte ontstaat om de velden te ontzien. De ervaringen (lees meerwaarde) zijn er nog niet vanuit DVV mede als gevolg van de coronamaatregelen.

Voor de lange termijn is een extra kunstgrasveld een grote wens en deze investering kent vanuit DVV een grote prioriteit. DVV is de laatste jaren maatschappelijk betrokken via diverse projecten en een tweede kunstgrasveld geeft nog meer mogelijkheden.

Resumerend doet de voetbalvereniging DVV een stevig appel op het college van B & W om korte termijn over te gaan tot het realiseren van extra (verlichte) trainingscapaciteit en op langere termijn een verantwoorde investering in een extra kunstgras(training) veld + verlichting.

In het vertrouwen U hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Met sportieve groet

Namens Bestuur DVV

Frank Dellemann
voorzitter

DVV begroot en resultaat seizen 2019/2020 en begroting seizoen 2020/2021

Baten	werkelijk seizoen 19/20	Begroot seizoen 20/21	Kantine niet meer open 1e hj 2021 Begroot seizoen 20/21	Lasten	werkelijk seizoen 19/20	Begroot seizoen 20/21	Begroot seizoen 20/21
Contributies	163.585	160.000	160.000	Personeelskosten/vrijwilligersvergoeding	73.124	69.000	67.000
Sponsoring/reclameborden/entree	35.333	30.000	30.000	Huisvestingskosten	50.392	48.000	48.000
Acties/loterijen	0	1.500	1.500	Bureaukosten	11.368	10.000	10.000
Subsidies	15.229	8.000	8.000	Accommodatiekosten/sportvelden	29.449	29.500	29.500
Diverse baten	6.311	3.000	3.000	Wedstrijdkosten	53.412	45.000	44.000
Clubhuis	79.577	80.000	25.000	Bestuur en commissies	5.784	8.000	8.000
Vaste lasten bijdrage	4.000	4.000	8.000	Clubblad/algemene kosten	4.115	5.000	5.000
loonkostenverg	3.156		0	Kosten clubhuis	61.548	62.500	33.500
huur/acc verg	6.330		0	Afschrijvingen	15.913	15.500	15.500
gemeente/provinsie	350	4.716	4.716	Voorzieningen	18.287	5.000	5.000
TVL		5.450	12.000	Resultaat	-9.521	-834	-13.284
Totaal baten	**313.871**	**296.666**	**252.216**	**Totaal lasten**	**313.871**	**296.666**	**252.216**

DVV balans per 30 juni 2017 , 2018 en 2019 verwacht 2020

Activa (bezittingen)	30-jun-18	30-jun-19	30-6-2020	Passiva (schulden)	30-jun-18	30-jun-19	30-6-2020
Vaste activa				**Eigen vermogen**			
Gebouwen	115.655	105.982	96.311	Kapitaal	57.848	63.604	65.537
Inventaris (kantine)	12.393	10.028	6.491	Overschot/ tekort	5.756	1.933	-9.521
Kantoorinventaris	2.673	2.013	3.310		63.604	65.537	56.016
Zonnepanelen	0	0	26.995				
Tribune	3.410	2.586	1.768	**Voorzieningen**			
Overige activa.	4.625	3.575	2.525	Onderhoud	40.000	55.000	18.000
	138.756	124.184	137.400	Jubilea	15.000	20.000	24.175
					55.000	75.000	42.175
Vlottende activa							
Voorraden	1.000	1.000	1.000				
Kledingfonds	243	42.141	23.754	**Langlopende schulden**			
Vooruitbetaald	8.253	1.622	7.386	RABO	82.375	74.275	66.175
Vorderingen op korte termijn	15.846	11.662	33.844	Borg kledingfonds	65.592	64.250	63.672
	25.342	56.425	65.984		147.967	138.525	129.847
Liquide middelen				**Kortlopende schulden**			
Kas	5.520	4.643	4.379	Crediteuren	18.598	20.100	762
Rabo	83.838	113.968	1.570	Belastingen	1.620	1.392	-130
Rabo kledingfonds	65.349	22.108	39.918	Vooruitontvangen	14.802	16.917	12.917
Kruisposten overboekingen	1.120	0	0	Overige schulden	18.334	3.857	7.664
	155.827	140.719	45.867		53.354	42.266	21.213
Totaal activa (bezittingen)	**319.925**	**321.328**	**249.251**	**Totaal passiva (schulden)**	**319.925**	**321.328**	**249.251**

Onderwerp	**Taskforce Jeugdzorg**		
Ondertitels	In 2019 zijn de kosten van de jeugdzorg flink gestegen waardoor er financiële tekorten zijn ontstaan bij de gemeente. Er is een werkgroep ingesteld die de geldproblemen in de jeugdzorg heeft geanalyseerd en aanbevelingen heeft gedaan om de situatie te verbeteren. De gemeenteraad wordt elk kwartaal bijgepraat over de stand van zaken in de jeugdzorg en uitvoering van de aanbevelingen.		
Portefeuillehouder	Wethouder Knuiman	Zaaknummer	Z/20/060296
Behandelend ambtenaar	M.vangenugten@1stroom.nl		
Belangrijkste bespreek- en/of beslispunten	Een stand van zaken (tussenrapportage) betreffende de Taskforce Jeugdzorg.		
Historie	**Taskforce jeugdzorg** In het voorjaar 2019 werd duidelijk dat de kosten van de jeugdzorg uit de hand liepen. Toen is een Taskforce ingesteld om een analyse te maken van de stijgende kosten en met voorstellen te komen om de jeugdhulp op een nog meer efficiënte wijze in te kunnen zetten. Op 24 september 2019 is de raad informeel bijgepraat met een tussenrapportage (locatie Westervoort). Op 10 maart 2020 is een ronde tafel geweest. Hoewel het rapport is afgerond, is tijdens deze ronde tafel afgesproken dat de raad elk kwartaal over dit onderwerp wordt bijgepraat (conform afspraak Agenda Commissie). Op 29 september 2020 heeft de gemeenteraad van Duiven voor het laatst een tussenrapportage gehad over dit onderwerp op de Politieke Avond.		
Termijn	N.v.t.		

Politieke Avond	9 maart 2021		Ronde tafel	
Voorzitter	**Griffie**	**Zaal**	**Domein**	**Duur**
H. Egtberts	W. Bosch	TEAMS	Samenleving	55 minuten
Behandeladvies	Deze bijeenkomst bestaat uit een ronde tafel. Er kunnen informatieve vragen gesteld worden over de vorderingen van de Taskforce Jeugdzorg. De bespreking start met een presentatie van de behandelend ambtenaar M. van Genugten over de huidige stand van zaken.			
Spreekrecht publiek	Men kan meepraten aan tafel, aanmelden via griffie@duiven.nl. Zie voor meer informatie https://www.duiven.nl/meedoen			

Opbrengst van de tafel	Drie leden van de Raad voor het Sociaal Domein nemen deel aan de ronde tafel. De ronde tafel start met een presentatie over de Taskforce. Voortaan zal verslag omtrent de voortgang van de Taskforce worden gedaan via “Samen sterk” waar de Taskforce onderdeel van uit zal gaan maken. De ronde tafel wordt voortgezet met diverse inhoudelijke vragen. In april/mei 2021 zal een eerste dashboard komen over het eerste kwartaal (aldus de wethouder).

	De wethouder zegt toe de € 900.000 besparing (ontstaan door o.a. effectiviteit maar ook uitgestelde zorg vanwege Corona) nader zal worden geduid. Sommige deelnemers zullen na afloop van de ronde tafel nog vragen op schrift nazenden.
Raadsvergadering	N.v.t.

Gemeente Duiven

Kennisgeving aan de gemeenteraad

Documentnummer: 201445108 Zaaknummer: Z/20/060296

Portefeuillehouder(s): H.C.M. Knuiman
Ter agendering in Agendacommissie op

Voor vragen
Naam: Marjet van Genugten
Telefoon: 088 695 33 18
E-mail: m.vangenugten@1stroom.nl

Onderwerp: Eindrapport Taskforce Jeugdzorg in de hand

Aanleiding voor deze kennisgeving
In het voorjaar van 2019 werd de gemeente Duiven geconfronteerd met een stijging van de kosten van jeugdhulp in 2018, en de verwachting was dat dit ook in 2019 het geval was. Dit was reden om in april 2019 een Taskforce Jeugdzorg in te richten met als opdracht een analyse te maken van de stijgende kosten en met voorstellen te komen om de jeugdhulp op een nog meer efficiënte wijze in te kunnen zetten.

Relevant beleidskader
Jeugdwet

Inhoud van mededeling
De Taskforce "Jeugdzorg in de hand" heeft in december 2019 haar eindrapportage opgesteld. Deze rapportage sluit aan op de 7 aanbevelingen die in de Tussenrapportage, gericht aan het college, in juli 2019 zijn vastgesteld, en voorziet in een conclusie en uitwerking hiervan voor het vervolg. De opdracht waar de Taskforce aan heeft voldaan is:
'Vind besparings- en efficiency maatregelen. Dit is nader uitgewerkt in:

- welke maatregelen passen bij Duiven
- wat levert de samenwerking met Inkoop MGR Centraal Gelderland op
- wat betekent dit voor de nullijn/budgettaire neutraliteit.

De Taskforce komt met voorstellen op inhoud en voor financiering op de korte, midden en lange termijn.'

Op 24 september 2019 is het tussenresultaat van de Taskforce gedeeld met de gemeenteraad. Het Eindrapport wordt besproken tijdens de politieke avond van 10 maart 2020. De uitkomsten van de Taskforce Jeugdzorg zullen worden meegenomen in de Voorjaarsnota 2020.

Duiven, 11 februari 2020

Burgemeester en wethouders van Duiven,

J. Knuiman

ing. C.J.(Chris) Papjes
secretaris

mevr. H.C.M Knuiman
1e loco burgemeester

Bijlagen:

Registratienummer:	*Omschrijving:*
1. 201445109	Eindrapport Taskforce Jeugdzorg in de hand Duiven

Gemeente Duiven

Taskforce

Jeugdzorg in de hand

december 2019

Inhoudsopgave

1. Inleiding en opdracht Taskforce 3

2. Uitwerking van de aanbevelingen 4

2a Aanbeveling 1 Data analyse 4

2b Aanbeveling 2 Inrichten kwartaalrapportages 5

2c Aanbeveling 3 Verbeteren inkoop 5

2d Aanbeveling 4 Quick wins POH JGGZ 5

2 e Aanbeveling 5 Quick wins Dyslexie 6

2 f Aanbeveling 6 Project Analyse cliëntniveau en toeleiding bij verlenging 6

2 g Aanbeveling 7 Analyse duurste gezinnen 9

3 Conclusie en uitwerking vervolg 10

1. Inleiding en opdracht Taskforce

Voor u ligt de Rapportage van de Taskforce Jeugdzorg in de hand. Deze rapportage is het vervolg op de Tussenrapportage uit juli 2019 met daarin 7 aanbevelingen.

In dit Rapport gaan wij in op het onderzoek dat is verricht om deze aanbevelingen uit te werken. We beschrijven hoe we invulling geven aan de taakstelling van € 500.000,- voor het komende jaar en de jaren hierna. Dit doen we per aanbeveling aan de hand van voorstellen, die enerzijds kunnen leiden tot een incidentele aanpak, of die een meer structureel karakter hebben en daardoor op de langere termijn hun uitwerking aantonen.

De nadruk ligt hier in het beschrijven van waar de invloed van de gemeente zelf ligt en de manier waarop we met afspraken met andere direct betrokken partijen deze invloed kunnen versterken. Niet op elk vlak heeft de gemeente die invloed die wellicht het meest wenselijk is, maar dat brengt het karakter van jeugdhulp en de kwetsbare kinderen en gezinnen waarmee gewerkt moet worden met zich mee.

Vervolgens wordt beschreven hoe de taakstelling vorm krijgt door de beschreven opbrengsten van de voorstellen. Daarnaast benoemen we ook de inzet die hiervoor benodigd is om de resultaten op de langere termijn te kunnen borgen.

De uitwerking van deze voorstellen vindt zijn plek in een plan van aanpak voor de uitvoering van het vervolg in 2020.

Opdracht Taskforce Jeugdhulp in de hand

Ook in onze gemeente werd in het voorjaar 2019 duidelijk dat de kosten van jeugdhulp in 2018 waren gestegen. De verwachting was dat dit ook in 2019 het geval was.
Dit was reden om in april 2019 een Taskforce in te richten met als opdracht een analyse te maken van de stijgende kosten en met voorstellen te komen om de jeugdhulp op een nog meer efficiënte wijze in te kunnen zetten. De Taskforce is samengesteld uit expertise op het gebied van financiën, monitoring, beleid en praktijk.

De opdracht voor de Taskforce
‘Vind besparings- en efficiency maatregelen. Dit wordt nader uitgewerkt in: welke maatregelen passen bij Duiven, wat levert de samenwerking met Inkoop MGR Centraal Gelderland op, wat betekent dit voor de nullijn/budgettaire neutraliteit?.
De Taskforce komt met voorstellen op inhoud en voor financiering op de korte, midden en lange termijn.’

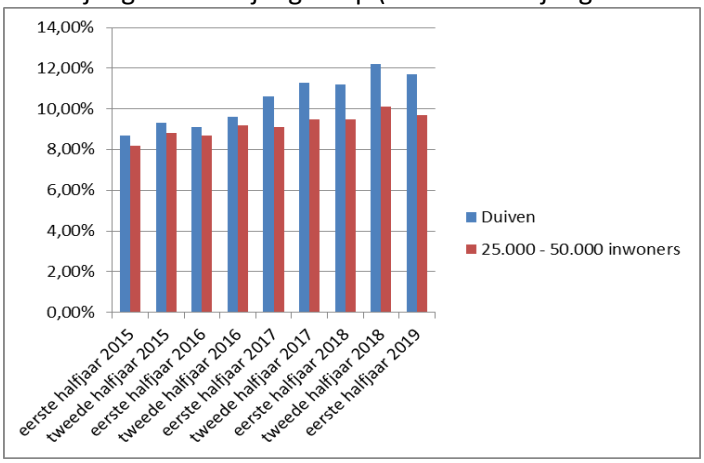
2. Uitwerking van de aanbevelingen

2a Aanbeveling 1 Data analyse

Zorg voor inzicht in de oorzaak van uitgavenstijging via data analyse.

Data-analyse Er is inzicht in de stijging van het aantal jeugdigen en het aantal voorzieningen gedurende de afgelopen jaren

Tabel: jongeren met jeugdhulp (in % van alle jongeren tot 18 jaar)

(bron: waarstaatjegemeente)

Uit de laatste gegevens van Waarstaatjegemeente blijkt dat het percentage jeugdigen in Jeugdhulp in Duiven over het 1e halfjaar 2019 een lichte daling laat zien t.o.v. 2e halfjaar 2018. De verwachting is dat dit % wel weer gaat stijgen, gezien de landelijke trend en gezien de grafiek die laat zien dat bij ieder jaar het 2e halfjaar het percentage weer toeneemt.

Uit de gegevens van de eigen administratie van de gemeente Duiven zien we wel een lichte stijging van het aantal jeugdigen dat in 2019 een jeugdvoorziening heeft of heeft gehad.
Maar het aantal voorzieningen daarentegen is vergelijkbaar met 2018. Ook de uitsplitsing naar aantallen in de verschillende soorten voorzieningen is grotendeels vergelijkbaar. Alleen het aantal landelijke voorzieningen is bijna verdubbeld (van 5 naar 8 voorzieningen).

Volgens de laatste prognose voor 2019 (3e kwartaal 2019) zullen de uitgaven (dit is inclusief indexering van tarieven) voor de totale voorzieningen voor jeugd aan de zorgaanbieders maar licht stijgen t.o.v. 2018.

Pilot Resultaatgericht Indiceren Er wordt een onderzoek uitgevoerd vanaf januari 2020 naar de kosten van een geselecteerd product. Er wordt gekeken naar de toewijzing van zorg en de verzilvering van dit product. Er zal een gemiddelde per zorgaanbieder voor dit product worden berekend: wat wordt op dit moment gemiddeld ingezet, toegewezen, gedeclareerd en betaald.

Voor een meer diepgaande analyse zal gestart gaan worden met de pilot ‘Resultaatgericht indiceren’. In deze pilot worden op basis van monitoring gegevens verzameld over wat lokaal en regionaal gemiddeld is voor de inzet en het gebruik van één geselecteerd product binnen ambulante

jeugdhulp. Er wordt op zoek gegaan naar tools die de lokale toegang in brede zin kunnen helpen bij de transformatie.

2b Aanbeveling 2 Inrichten kwartaalrapportages

Verbeter de sturing op de uitgaven. Richt een monitor in met kwartaalrapportages. Zet in op meer en tijdige informatievoorziening aan college en raad.

Er zijn Kwartaalrapportages vanaf juli 2019 voor het bestuur (en management) voor Jeugd en voor Wmo met daarin gegevens over aantallen cliënten, voorzieningen en prognoses inclusief toelichting

Vanaf juli 2019 worden er kwartaalrapportages voor het bestuur (en management) vervaardigd voor Jeugdwet en voor Wmo waarin o.a. de volgende gegevens worden weergegeven:

- aantal cliënten per wet van huidige jaar en voorgaande jaren;
- aantal voorzieningen geldig in een jaar en verloop aantal toekenningen van huidige jaar en voorgaande jaren;
- voor jeugd per voorzieningensoort het percentage verwijzingen dat niet door gemeente zelf is gedaan;
- prognose financiële uitgaven per voorzieningensoort en vergelijking met voorgaande jaren;
- top 5 hoogste uitgaven per cliënt en top 10 hoogste uitgaven per zorgaanbieder.
- toelichting over stijging/daling van uitgaven en/of aantallen.

Voor 2020 en verder zullen rapportages nog verder ontwikkeld worden op basis van aanvullende behoeften.

2c Aanbeveling 3 Verbeteren inkoop

Verbeter bij de inkoop de inrichting van het proces van verwijzing, aanmelding tot facturatie door middel van het stellen van eisen aan de toeleiding van zorg en de afstemming met aanbieders. Zorg voor inzicht in wat dit op korte, middellange en lange termijn oplevert voor Duiven op het gebied van inhoud en kostenbeheersing.

Er is een vergelijking van de Inkooptarieven van 2019 en 2020 gemaakt en hier wordt monitoring op ingezet

Er is een doorberekening gemaakt op basis van aantallen jeugdigen in zorg in 2019, vertaald naar de productcode en de tarieven uit de aanbestedingsdocumenten 2020. Er is rekening gehouden met de jaarlijkse wettelijke indexering.

2d Aanbeveling 4 Quick wins POH JGGZ

Zorg voor quick wins en onderzoek of en op welke wijze de inzet van de toegang via de huisartsen (POH) kan worden versterkt en meer grip ontstaat op kostenbeheersing van de uitgaven voor ambulante specialistische jeugdhulp.

De toegang tot Jeugdhulp via de huisartsen is verder versterkt. In samenhang hiermee is een op preventie gerichte groepstraining voor jeugdigen gestart met als doel o.a. vermindering van de druk op de spreekuren van de POH

De functie van praktijkondersteuner huisartsen, POH Jeugd GGZ, vertegenwoordigt voor een belangrijk deel de goede samenwerking met de huisartsen. De POH JGGZ ziet jaarlijks ongeveer 250

kinderen waarbij voor 64% hiervan geen doorverwijzing naar jeugdzorg nodig is. De kwaliteit van de toegang tot jeugdhulp is door deze samenwerking en werkwijze sterk verbeterd.

Tegelijkertijd wordt er door de POH JGGZ sinds januari 2020 een aantal aandachttrainingen voor jeugdigen gegeven. Een groepsgerichte training heeft, naast ondersteuning bij aandacht-, concentratieproblemen en overprikkeling die zich uit in diverse klachten, ook als doel de toeleiding van jeugdigen naar de spreekuren van huisarts en POH JGGZ terug te dringen.

Evaluatie vindt plaats na afloop in 2020 en onder omschreven voorwaarden en met effectmeting.

2 e Aanbeveling 5 Quick wins Dyslexie

Zorg bij de inkoop voor quick wins door middel van het begrenzen van het aantal behandelingen voor dyslexie waarmee kosten kunnen worden teruggedrongen.

Het aantal uren dat voor Behandeling Dyslexie kan worden ingezet is per 1 juli 2020 teruggebracht naar maximaal 60 uur.

Een van de aanbevelingen richt zich op het begrenzen van het aantal behandelingen Dyslexie.
In de Toelatingsprocedure rondom de Inkoop 2020 is voor Dyslexie de volgende Productomschrijving Behandeling beschreven en opengesteld voor alle aanbieders op 21 oktober 2019:

"De behandeling bestaat uit maximaal 60 uur (duur indicatie max. 18 maanden) per cliënt. Indien aanbieder het maximaal aantal uren overschrijdt zonder goedkeuring vooraf van de gemeente/poortwachter worden de meerkosten niet vergoed.
De cliënt met ernstige verstoring in de verwerking van taal specifieke informatie moet op het moment van behandeling staan ingeschreven bij een basisschool".

In aansluiting op deze inkoopdocumenten is het aantal sessies dyslexiebehandeling op maximaal 45 sessies vastgelegd. Daarnaast is een aantal uren beschikbaar voor overige taken.

2 f Aanbeveling 6 Project Analyse cliëntniveau en toeleiding bij verlenging

De Taskforce heeft breed onderzoek gedaan naar de verwijsroutes naar jeugdhulp, en heeft de daarbij behorende cijfers geanalyseerd. Tevens is een analyse gemaakt van de 5 jeugd casussen met daarin de grootste kosten. Het onderzoek bestaat naast de analyses uit interviews met diverse verwijzers (consulenten, praktijkondersteuner huisarts en huisarts), en met ouders die jeugdhulp voor hun kind hebben ontvangen via één van de verwijsroutes.

De voorstellen hebben betrekking op het verbeteren op de kortere termijn van de werkwijze rondom verwijzingen door zowel de gemeente (jeugdconsulenten, administratie, applicatiebeheer) als de geautoriseerd verwijzers (huisarts, Gecertificeerde Instelling).

Daarnaast zijn er voorstellen gedaan die gericht zijn op het verbeteren van de werkprocessen op de langere termijn rondom inkoop, en het aanscherpen van de eisen die de gemeente stelt aan de zorgaanbieders.

Aanvragen Jeugdhulp	**2019**	**2018**
aanvragen voor jeugdhulp in totaal	1132	1490
aanvragen behandeld door jeugdconsulenten	274	360

aanvragen binnen gekomen via geautoriseerd verwijzers	833	988
aanvragen in samenwerking tussen zorgaanbieder/applicatiebeheerder/ jeugdconsulent	25	142

De geautoriseerd verwijzers hebben de volgende aantallen hulp aangevraagd:

Verwijzer	**aanvragen 2019**	**aanvragen 2018**
Huisartsen	563	426
Gecertificeerde instellingen	48	39
Crisis/ Crisisdienst	1	0
Jeugdarts	16	17
Medisch Specialist	99	378
Rechter/officier van justitie/ Raad v/d Kinderbescherming	40	50
Zelfverwijzers (specialist binnen zorgaanbieder)	4	2
Gemeente (samenwerkingsafspraken gemeente, scholen Dyslexie)	62	76

De aanbevelingen uit het onderzoek zijn in te delen in 4 clusters met verbetervoorstellen:
1. werkwijze van de verwijzers
2. gebruikmaken van tools
3. specifiek gericht op huisartsen en op zorgaanbieders
4. gericht op de organisatie van applicatie- en contractbeheer en beleid.

Hierna wordt ingegaan op deze voorstellen. Waar zit de verbetering en waar is de winst te behalen, gevolgd door een financieel hoofdstuk waarin we de vertaling naar de opbrengsten in beeld brengen.

1. Werkwijze lokale toegang:

Verbeteren werkwijze verwijzers bij verlenging jeugdhulp door middel van een standaard evaluatiegesprek, het sturen op afschalen zwaarte van begeleiding, sneller actie bij verhuizing cliënt, voorlichting over kosten jeugdhulp

Verbeteren signalering declaratiegedrag zorgaanbieders, directer sturen door verwijzers op afspraken inkoopcontracten zorgaanbieders, directer sturen op samenwerkingsafspraken zorgaanbieders Verblijf

In deze aanbeveling worden diverse punten benoemd die zich richten op het verbeteren van de werkwijze van de gespreksvoering met cliënten en op de samenwerking hierin met de betrokken zorgaanbieder in een casus. Zoals een aanscherping van de termijn waarbinnen deze gesprekken plaats moeten hebben. En de aandacht die nodig is om, zo mogelijk, bij een verlengingsaanvraag waar dit mogelijk is direct te sturen op afschaling van jeugdhulp.

Ook wordt hier het belang benoemd van het inzicht in en de bewustwording van de kosten van jeugdhulp, bij zowel geautoriseerd verwijzers als cliënten, en wordt beschreven hoe dit te bereiken.

2. Gebruik maken van Tools

Hier wordt beschreven hoe nog beter gebruik te maken van systemen die tot de beschikking staan van de lokale toegang en de administratie. Dit richt zicht op de signalering van declaratiegedrag van zorgaanbieders, en de aanpak ter verbetering hiervan.

Het belang wordt benoemd dat verwijzers op de hoogte zijn van de inhoud van de contracten die zijn afgesloten met de zorgaanbieders, zodat er meer direct aangestuurd wordt op de afspraken die er met zorgaanbieders zijn gemaakt.

Verwijzers maken meer gebruik van de 'Samenwerkende Voordeuren Verblijf'. Dit zijn samenwerkingsafspraken tussen de verschillende aanbieder van verblijfsplekken. Dit zorgt voor een beter passende plek voor een jeugdige, er is meer zicht op vraag en aanbod, het levert tijdwinst op bij de verwijzer en er zijn meer mogelijkheden voor maatwerkoplossingen.

3a Aanbeveling specifiek gericht op huisartsen

Verbeteren afspraken over verwijzing met huisartsen, kinderartsen, POH. Inzetten op het volgen van trajecten nadat jeugdhulp is ingezet

Deze voorstellen hebben betrekking op de wijze waarop een verwijzing door de huisarts naar jeugdhulp beter kan worden gevolgd en geëvalueerd, en hoe kritisch naar een verlengingsvraag wordt gekeken, analoog aan wat is beschreven bij de werkwijze van de consulenten in de lokale toegang.

Ook worden voorstellen gedaan om de route van de huisarts als verwijzer naar de kinderartsen te verbeteren.

De functie van de praktijkondersteuner bij de huisartsen, de POH Jeugd GGZ, wordt uitgebreid met als doel om alle vragen m.b.t. jeugd GGZ te screenen en te volgen.

3b Aanbeveling specifiek gericht op zorgaanbieders

Hulp zou meer moeten leiden tot zelfredzaamheid. Verwijzers zouden hier meer op kunnen sturen in de doelen die in het behandelplan geformuleerd worden en tijdens de evaluatiegesprekken.
Er is meer (zicht op) zorgaanbod dat gespecialiseerd is in 'ouders met psychiatrische problematiek'.

4 Aanbevelingen organisatie en contractbeheer

Verbeteren werkprocessen administratie en applicatiebeheer rond controle op beschikking, verlenging jeugdhulp, verhuizing cliënt.

Wanneer de zorgaanbieder het aantal uren jeugdhulp dat is beschikt overschrijdt, wordt er een 'alarm' in werking gesteld in het administratieve systeem zodat hierop contact kan worden opgenomen met de zorgaanbieder.

De lokale toegang stuurt sterk op het aanleveren van Toekomstplannen door de zorgaanbieders zodat er eerder duidelijk is welke richting een cliënt opgaat; er hoeft minder vaak verlengde jeugdzorg ingezet te worden omdat de casus eerder door kan naar WMO, WLZ of afronding van zorg.

Ouders worden middels een brief geïnformeerd dat de gemeente een declaratie heeft ontvangen van de desbetreffende zorgaanbieder met de informatie m.b.t. het ingezette traject. Dit heeft als doel controle bij ouders of de declaratie correct is.

2 g Aanbeveling 7 Analyse duurste gezinnen

Het onderzoek heeft zich gefocust op 5 gezinnen, waarbinnen sprake is van veel inzet van jeugdhulp. Er is gekeken naar de samenstelling van het gezin, het aantal kinderen, de indicaties die zijn afgegeven het totaalbedrag aan zorg, de zorgaanbieders binnen het gezin.

Conclusie:
De duurdere casussen zijn casussen die lang lopen, complex zijn (problemen op meerdere leefgebieden) door o.a. problematiek zowel bij ouders als bij de kinderen.

Een specialistische aanpak is nodig omdat er sprake is van meerdere systemen (door echtscheiding). Deze aanpak past in de meeste gevallen niet bij één enkele zorgaanbieder, hetgeen de communicatie en het houden van regie vaak niet ten goede komt.

Inzet van een gedragsdeskundige in complexe casussen voor het benodigde overzicht en advies voor passende hulp.

Versterken van de werkwijze sociaal team in complexe casussen

Hiernaast is het nodig om de werkwijze van het sociaal team in complexe casussen te versterken waardoor het gewenste overzicht in een casus verbeterd wordt.

Integrale aanpak gericht op bescherming kinderen in complexe echtscheidingen

Daarnaast is een meer op preventie gerichte aanpak van scheidingsproblematiek en psychiatrische klachten bij ouders van belang om schade voor de kinderen zoveel mogelijk te kunnen beperken.

Verwijzers hebben meer inzicht nodig in wat er voorliggend mogelijk is. Bijvoorbeeld door een overzichtelijke website/ overzicht met voorliggende voorzieningen.

3 Conclusie en uitwerking vervolg

Het primaire doel van de Taskforce is besparings- en efficiency maatregelen te vinden. In de 7 aanbevelingen wordt beschreven hoe de verbetering binnen monitoring en processen kan worden behaald. Op korte termijn is investering is nodig om het daar beschreven resultaat te bereiken.

Sommige acties worden direct ingevoerd, andere zaken hebben een meer structureel karakter en hebben langere uitwerkingstijd nodig om tot de gewenste besparing te komen. Uitgaande van de huidige situatie is de verwachting dat taakstelling van € 500.000 op termijn kan worden behaald.

Vervolg
De Taskforce is eind 2019 opgeheven en daarvoor in de plaats is een werk/projectgroep gestart om de aanbevelingen uit te werken. Ten behoeve van de implementatie van de aanbevelingen wordt hierna het vervolgproces beschreven.

Risicoparagraaf
Voor het vervolg dient capaciteit te worden vrijgemaakt in tijd en in middelen om de voorgestelde plannen in de interne organisatie te kunnen implementeren, en om op de afspraken met overige partijen toe te zien en deze blijvend aan te scherpen.

Voor enkele aanbevelingen van de Taskforce geldt dat deze op korte termijn kunnen worden doorgevoerd. Voor een groot deel dient in acht te worden genomen dat dit investeringen betreffen die niet tot een direct zichtbaar financieel resultaat leiden. Op de langere termijn wordt het proces van toeleiding tot jeugdhulp sterk aangescherpt. Het is daar waar de invloed van de gemeente op de toegang het grootst is en waar het meeste resultaat wordt voorzien.

Projectgroep Jeugdzorg in de hand
Vanaf januari 2020 is een projectgroep gestart bestaande uit deelnemers uit de lokale toegang, de backoffice, financiën en beleid.
De uitwerking vindt plaats langs 2 sporen:

1. Monitoring
2. Werkwijze en processen

Deze projectgroep heeft als opdracht de voorstellen van de Taskforce uit te werken. Er wordt een overzicht opgesteld van de benodigde personele inzet voor zowel de korte als de langere termijn. En er word een overzicht opgesteld van de kosten die voor de inzet benodigd zijn en de besparingen die uit de aanbevelingen naar voren zijn gebracht.

Doel 1 Jeugdhulp in de hand op het gebied van inhoud, proces, financiën, procedures.
Doel 2 Invulling geven aan de taakstelling van 500.000,- voor de komende jaren binnen Jeugdhulp

Taskforce Jeugdhulp in de hand Duiven

Voortgangsrapportage 2020

Gemeente Duiven

Taskforce Jeugdhulp in de hand Duiven

- Eindrapport 2019 met 7 Aanbevelingen
- Uitwerking langs twee sporen: hoe start jeugdhulp en hoe verloopt zo'n traject? Waar zit onze invloed?
- **Spoor 1** Monitoring backoffice: start en verloop data
- **Spoor 2** Werkwijzen en processen frontoffice: start en verloop inhoud jeugdhulp, kritisch bij verlenging
- Resultaten

Taskforce Jeugdhulp in de hand Spoor 1

Spoor 1 Monitoring

1. **Data analyse:** Zorg voor inzicht in de oorzaak van de uitgavenstijgingen
2. **Sturing** op uitgaven verbeteren
3. **Inrichting van het proces verbeteren:** van verwijzing, aanmelding tot facturatie bij de inkoop

Spoor 2 Werkwijze en processen

4. Zorg voor quick wins in toegang via de **huisartsen**:
5. Zorg voor quick wins bij **dyslexie** en begrens het aantal behandelingen
6. Start met **analyse** op cliëntniveau
7. Start met **analyse** dossiers 10 duurste cliënten en gezinssysteem

Taskforce Jeugdhulp in de hand Spoor 1

Spoor 1 Monitoring

- Pilot resultaatgericht indiceren: 1e reeks data tonen enkele aanbieders met opvallende aantallen uren gedeclareerde zorg. Gesprek voeren.
- Doorontwikkeling van stuurinformatie bij applicatie- en contractbeheer:
    - Start contractbeheer 1 september. Aansluiting bij regionale Inkoop. Berichtenverkeer op orde
    - Aanscherping van het werkproces berichtenverkeer: startmeldingen zorg en declaraties kritisch gevolgd
    - Rol bij kritische toetsing bij verlengingen jeugdhulp
- Vanaf juli 2019 4 x per jaar kwartaalrapportages Jeugd en Wmo
- Nieuwe contracten per 1 juli 2020: Inrichting systemen, proces en sturing gereed. Consulenten zijn op de hoogte. Nieuwe producten en nieuwe werkprocessen ingericht.

Taskforce Jeugdhulp in de hand spoor 1

Spoor 1 Monitoring

Doel: verbetering van de sturingsinformatie

- Resultaatsturing verbeterd:
  - ✓ meer inzicht in het verloop van jeugdhulp
  - ✓ meer sturing op inzet van voorzieningen en
  - ✓ meer sturing op uitgavenniveau
- Input voor het Dashboard voor de gemeenteraad 4 x per jaar
- Aanscherping van regels en eisen bij de inkoop:
  - ✓ minder aanbieders gecontracteerd: van 358 naar 148 voor Behandeling

Taskforce Jeugdhulp in de hand spoor 2

Spoor 2 Werkwijze en processen

Quick wins: Versterken toegang tot jeugdhulp via de huisartsen gestart per 1-1-2020 met financiering gemeente:

- 2e POH praktijkondersteuner Jeugd GGZ:
  - ✓ uitbreiding capaciteit en vermindering kwetsbaarheid van de functie
- Groepstrainingen door POH's voor jeugdigen en jongeren gericht op preventie en vermindering druk op spreekuren:
  - ✓ 2 groepen: 8-12 en 12-15 jaar met in totaal 21 kinderen. Omgaan met prestatiedruk, spanningen, pesten
  - ✓ Groepstrainingen zijn door jeugdigen goed bezocht en ook door ouders goed ontvangen. Een tweede reeks van 2 groepen start in september
  - ✓ Er is sprake van een vermindering van de druk op de spreekuren POH
  - ✓ Er zijn in 2020 minder verwijzingen naar jeugdhulp GGZ door POH

Taskforce Jeugdhulp in de hand spoor 2

Spoor 2 Werkwijze en processen

Analyse op clientniveau en toeleiding bij verwijzing: werkwijze huisartsen

Doel: primair het verbeteren van de toewijzing van zorg in natura in de Jeugdzorg. Naar verwachting leidt dit er ook toe dat er kosten zullen worden bespaard.

- Afspraak met huisartsen zijn gemaakt over:
  - verwijzing naar kinderarts: uitsluiten somatiek en retour
  - routes van verwijzingen door de huisartsen (onderwerpen, JGGZ, Sociaal Loket, school) zijn aan de hand van een stroomschema of stappenplan vastgelegd.
- Aanscherping afspraken verwijzing door POH:
  - inzet op het volgen van trajecten nadat jeugdhulp is ingezet en kritische evaluatie bij aanvragen om verlenging jeugdhulp
- Monitoring aanscherping is ingezet per september. Evaluatie januari 2021.

Taskforce Jeugdhulp in de hand spoor 2

Spoor 2 Werkwijze en processen

- ✓ Met enig voorbehoud zien we vanaf 2e kwartaal een lichte daling van het aantal voorzieningen en uitgaven Behandeling JGGZ in de cijfers van Duiven

Resultaat:

Verbetering van de sturingsinformatie op effect jeugdhulp

Verbetering van onze grip op jeugdhulp

Taskforce Jeugdhulp in de hand spoor 2

Spoor 2 Werkwijze en processen

Analyse op clientniveau en toeleiding bij verwijzing: werkwijze jeugdconsulenten

- Extra inzet jeugdconsulenten is gestart:
    - Er wordt een extra evaluatiegesprek gevoerd 6 weken vóór afloop van de beschikking waarbij dit alleen geldt voor verlengingen
    - Er wordt gekeken of er afgeschaald kan worden op de zwaarte van begeleiding bij een aanvraag om verlenging ervan
- Monitoring is ingezet vanaf september. Evaluatie januari 2021

Verbetering van de sturingsinformatie op effect jeugdhulp.

Verbetering van onze grip op jeugdhulp

Taskforce Jeugdhulp in de hand spoor 2

Spoor 2 Werkwijze en processen

Er is een analyse gemaakt van de dossiers 10 duurste cliënten en hun gezinssysteem inclusief de klantreis

- Er is een gedragsdeskundige op afroep beschikbaar:
  - ✓ voor de inzet bij casussen met complexe casuïstiek
  - ✓ die bij alle verwijzingen door consulenten desgevraagd adviseert
  - ✓ die alle opvallende aanvragen voor verlengingen jeugdhulp van externe verwijzers toetst voor accordering.
  - ✓ consultatie en toetsing van de gedragsdeskundige heeft in enkele casussen geleid tot een lichtere vorm van inzet van jeugdhulp.
  - ✓ Ook zijn er trajecten eerder dan voorzien door de inzet van de gedragsdeskundige beëindigd hetgeen kosten bespaard heeft

Verbetering van de sturingsinformatie op effect jeugdhulp.

Verbetering van onze grip op jeugdhulp

Taskforce Jeugdhulp in de hand spoor 2

Spoor 2 Werkwijze en processen

Quick wins dyslexie:

- Afspraken gemaakt tussen de Liemerse gemeenten met onderwijs over de verzoeken om verlenging van zorgaanbieders.
- Vanaf juli 2020 start de monitoring van zorgtoewijzingen en verlenging incl. vergelijking 2019-2020

Resultaat:

✓ Verbetering sturingsinformatie op effect jeugdhulp en van onze grip op jeugdhulp:

- Monitoring van de zorgvorm dyslexie via de scholen
- Verbetering van het inzicht op en het effect van de inzet van de zorgvorm dyslexie.

Taskforce Jeugdhulp in de hand

- Risicoparagraaf: waar hebben we wel of geen invloed
  - Meer op indicatie en verwijzing Sociaal Loket en POH
  - Minder op Jeugdbescherming, Verblijf, medisch specialist
- Korte termijn inzet en lange termijnopbrengst
- Projectresultaat eind 2021; tussentijdse evaluaties
- Implementatie voorstellen inhoud, proces, financiën en procedures duurt voort
- Invulling geven aan de taakstelling van € 500.000

Taskforce Jeugdhulp in de hand Duiven

Rapportage 2020

Gemeente Duiven

Taskforce Jeugdhulp in de hand Duiven

- Rapport in 2019 opgesteld met 7 Aanbevelingen
- Uitwerking 2020 langs twee sporen: hoe start jeugdhulp en hoe verloopt zo'n traject? Waar zit onze invloed?
- **Spoor 2** Werkwijzen en processen toegang: start en verloop inhoud jeugdhulp, kritisch bij verlenging
- **Spoor 1** Monitoring backoffice: start en verloop data
- Taakstelling 500.000
- Resultaten en vervolg in Samen Sterk

Taskforce Jeugdhulp in de hand

Spoor 2 Werkwijze en processen

- Zorg voor quick wins in toegang via de **huisartsen**:
- Zorg voor quick wins bij **dyslexie** en begrens het aantal behandelingen
- Start met **analyse** op cliëntniveau
- Start met **analyse** dossiers 10 duurste cliënten en gezinssysteem

Spoor 1 Monitoring

- **Data analyse:** Zorg voor inzicht in de oorzaak van de uitgavenstijgingen
- **Sturing** op uitgaven verbeteren
- **Inrichting van het proces verbeteren:** van verwijzing, aanmelding tot facturatie bij de inkoop

Taskforce Jeugdhulp in de hand Spoor 2 Werkwijze en processen

4 Quick wins: Versterken toegang tot jeugdhulp via de huisartsen

- 2e POH praktijkondersteuner Jeugd GGZ: kleine uitbreiding capaciteit en vermindering kwetsbaarheid van de functie per 1 januari 2020

- Groepstrainingen door POH's voor jeugdigen en jongeren gericht op preventie en vermindering druk op spreekuren:

  - ✓ 4 groepen: 8-12 en 12-15 jaar met in totaal 78 kinderen. Omgaan met prestatiedruk, spanningen, pesten
  - ✓ Groepstrainingen zijn door jeugdigen goed bezocht en ook door ouders goed ontvangen. De methodiek voorziet in afstemming met het onderwijs.
  - ✓ Er is sprake van een vermindering van de druk op de spreekuren POH. Er zijn in 2020 minder verwijzingen naar jeugdhulp GGZ door POH
  - ✓ Het onderwijs wil in gesprek over hoe zelf onderdelen in de klas te kunnen aanbieden

6 Analyse op clientniveau en toeleiding bij verwijzing: werkwijze huisartsen

Doel: primair het verbeteren van de toewijzing van zorg in natura in de Jeugdzorg. Naar verwachting leidt dit er ook toe dat er kosten zullen worden bespaard.

- Afspraken met huisartsen zijn gemaakt over:
  - routes van verwijzingen door de huisartsen (onderwerpen, kinderartsen, JGGZ, Sociaal Loket, school)
  - vastgelegd aan de hand van een stroomschema of stappenplan
  - informatie voorzieningen in voorliggend veld en nieuwe Inkoop is gedeeld
- Aanscherping afspraken verwijzing door POH:
  - inzet op het volgen van trajecten nadat jeugdhulp is ingezet en kritische evaluatie bij aanvragen om verlenging jeugdhulp (zie ook de werkwijze bij de jeugdconsulenten)
- Monitoring is ingezet.

Taskforce Jeugdhulp in de hand spoor 2 Werkwijze en processen

7 Analyse dossiers 10 duurste cliënten en hun gezinssysteem inclusief klantreis

- Er is een gedragsdeskundige op afroep beschikbaar:
  - ✓ voor consulatie en monitoring complexe casuïstiek in Sociaal Team
  - ✓ die bij alle verwijzingen door consulenten desgevraagd adviseert, en de regiefunctie van het Sociaal Team versterkt
  - ✓ die alle opvallende aanvragen voor verlengingen jeugdhulp van externe verwijzers toetst voor accordering, waardoor kosten zijn bespaard in enkele casussen omdat door consultatie en toetsing een lichtere vorm van jeugdhulp kon worden ingezet, of die eerder dan voorzien werd beëindigd
  - ✓ Die aansluit bij extern Ketenoverleg Veiligheid om consulenten te ondersteunen
- Er is een evaluatie van het Sociaal Team uitgevoerd. De veranderpunten zijn opgenomen in het werkproces.

Taskforce Jeugdhulp in de hand spoor 2 Werkwijze en processen

7 Analyse dossiers 10 duurste cliënten en hun gezinssysteem inclusief de klantreis

- Inzet op problematiek bij complexe echtscheidingen:
  - ✓ Basisnetwerk is ingezet met ervaringsdeskundige ouders
  - ✓ Overzicht aanwezige voorzieningen in Duiven (folder)
  - ✓ Voorbereiding regionaal echtscheidingsloket per 1 maart 2021. Er wordt een regionale expertpool samengesteld waar consulenten gebruik van kunnen maken.
- Regionale Jeugdbeschermingstafel
- Oprichting regionale Perspectieftafel mei 2020 voorkomen van uithuisplaatsingen
- Regionale pilot Transformatieafspraken Karakter JGGZ met als doel een aanpak voor een heldere triage in het verwijsproces voor jeugdigen: Matched care: de juiste zorg op de juiste plek waarbij de hulpvraag voor de jeugdigen leidend is.

6 Analyse op clientniveau en toeleiding bij verwijzing: werkwijze jeugdconsulenten

- Extra inzet jeugdconsulenten is gestart:
  - Er wordt een extra evaluatiegesprek gevoerd 6 weken vóór afloop van de beschikking waarbij dit alleen geldt voor verlengingen
  - Er wordt gekeken of doelen zijn behaald of er afgeschaald kan worden op de zwaarte van begeleiding bij een aanvraag om verlenging ervan
- Vergelijkend onderzoek klantreizen uitgevoerd met 3 gemeenten over 2018 en 2019. Resultaten bij doorstroom en uitstroom bevestigen onze ingezette werkwijze
- Monitoring is ingezet.

5 Quick wins dyslexie:

- Afspraken gemaakt tussen de Liemerse gemeenten met het onderwijs over de verzoeken om verlenging van zorgaanbieders. Er is een werkproces voor het onderwijs gemaakt.
- Vanaf juli 2020 monitoring van zorgtoewijzingen en verlenging per school incl. vergelijking 2019-2020. Aanbieders vermelden de naam van de school bij aanvraag.
- BIO Begeleiding in (speciaal) onderwijs. Bezuiniging van 9 naar 7 uur met Samenwerkingsverband Onderwijs en Stichting SO afgestemd

Resultaat:

- Verbetering van het inzicht op en het effect van de inzet van de zorgvorm dyslexie.
- Monitoring van de zorgvorm dyslexie via de scholen

Taskforce Jeugdhulp in de hand Spoor 1 Monitoring

- Doorontwikkeling van stuurinformatie bij applicatie- en contractbeheer:
  - Contractbeheer ingericht. Aansluiting bij regionale Inkoop.
  - Rol bij kritische toetsing bij verlengingen jeugdhulp
  - Werkproces berichtenverkeer aangescherpt: startmeldingen zorg en declaraties kritisch gevolgd
- 4 x per jaar kwartaalrapportages Jeugd en Wmo
- Nieuwe inkoopcontracten per 1 juli 2020. Consulenten werken met nieuwe producten en kennen de eisen gesteld aan zorgaanbieders.
- Pilot resultaatgericht indiceren: data geven inzicht in verschillen in aantallen uren gedeclareerde zorg. Volledig beeld medio 2021 vanaf 1 juli 2020 met nieuwe producten.

Taskforce Jeugdhulp in de hand spoor 1 Monitoring

Doel: verbetering van de sturingsinformatie

- Input voor het Dashboard voor de gemeenteraad 4 x per jaar
- Aanscherping van eisen bij de inkoop. Minder aanbieders, zorgvuldige controle bij toelating en op kwaliteit aanbieders en producten
- Resultaatsturing verbeterd:
  - ✓ meer inzicht in de effecten van de geleverde zorg
  - ✓ meer inzicht in oorzaken van uitgavenstijging/daling

Taskforce Jeugdhulp in de hand spoor 2 Werkwijze en processen

- We zien vanaf het 2e kwartaal een lichte daling van het aantal voorzieningen en uitgaven Begeleiding en Behandeling JGGZ in de cijfers van Duiven.
- In de 2e helft van 2020 zijn de uitgaven hiervoor € 400.000 lager dan de uitgaven in de 1e helft van het jaar.
- Totaal voor jeugdzorg in 2020 € 900.000 minder uitgaven aan zorgaanbieders dan in 2019.
- Corona is een niet uit te vlakken factor. Er kan een uitgestelde vraag om jeugdhulp volgen.

Resultaat:

Verbetering van de sturingsinformatie op effect jeugdhulp

Verbetering van onze grip op jeugdhulp

Taskforce Jeugdhulp in de hand

- Invulling gegeven in 2020 aan de taakstelling van € 500.000
- Risicoparagraaf: waar hebben we wel of geen invloed op
    - Meer op indicatie en verwijzing Sociaal Loket en POH
    - Minder op Jeugdbescherming, Verblijf, medisch specialist
- Korte termijn inzet en lange termijnopbrengst
- Projectresultaat eind 2021; evaluatie in Samen Sterk
- Continue implementatie acties inhoud, proces, financiën en procedures

Van: Ineke Knuiman
Verzonden: dinsdag 16 maart 2021 12:40
Aan: Wilma Daams; griffie gem. Duiven
Onderwerp: Vraag van SP naar aanleiding van de Taskforce Jeugd

Hierbij het antwoord op de vraag van Wilma Daams over de 9 ton minder uitgaven in 2020:

In 2020 zien we de grootste daling in uitgaven (€ 600.000) bij de uitgaven voor Verblijfsvoorzieningen ten opzichte van 2019. Het aantal voorzieningen is in 2020 ook gedaald. En omdat de kosten per verblijfsvoorziening hoog zijn geeft dit gelijk een groot verschil.
In 2020 zien we een daling in de uitgaven voor Begeleiding en Behandeling van € 300.000 ten opzichte van 2019. Ook het aantal voorzieningen is in 2020 gedaald.

De combinatie van beleidsinstrumenten die het afgelopen jaar zijn ingezet is één van de factoren die hier van invloed op kunnen zijn. Zoals de regionale Perspectieftafel wanneer het om het voorkomen van uithuisplaatsingen en de inzet op doorstroom en uitstroom gaat. Soms is ook een verhuizing de oorzaak van het afnemen van de kosten die voor rekening van onze gemeente zijn.

We zetten als gemeente in op vroegsignalering bij kinderen en gezinnen en bieden daarnaast op preventie gerichte lichte hulpverlening aan zoals de focustraining voor jongeren. Dit zijn groepstrainingen.
Van behandelaren vragen wij te werken vanuit de visie op de Nieuwe GGZ en de positieve gezondheid. Nieuwe GGZ is gericht op normaliseren en demedicaliseren. Niet direct op een diagnose aansturen en een etiket plakken maar de client helpen met het zo goed mogelijk omgaan met en het zich aanpassen aan zijn situatie.
Een kind met een diagnose gaat zich nogal eens als een patiënt en zich naar het ziektebeeld gedragen, wat tot problematiseren leidt.
.
Passende jeugdhulp betekent lichte hulp als het kan, en meteen door te verwijzen naar zwaardere zorg als het nodig is.
Het Sociaal Loket werkt op deze manier, en dit geldt ook voor de praktijkondersteuner jeugd GGZ bij de huisartsen die zelf lichte hulp aan jeugdigen en gezinnen kan bieden, of doorverwijst.
Deze beweging is al enige tijd ingezet en leidt op den duur tot minder inzet op zwaardere, en dus kostbaardere jeugdhulp, en wanneer het kan tot trajecten die minder langdurig zijn wanneer dat past bij het kind en het gezin.

Met vriendelijke groet,

Ineke Knuiman
Wethouder

Gemeente Duiven

Postbus 6, 6920 AA Duiven • (0316) 279 111 • gemeente@duiven.nl
Koning Willem-Alexanderplein 1, 6921 ES Duiven • www.duiven.nl

Volg ons voor het laatste nieuws en leuke wetenswaardigheden op Facebook en Twitter

Onderwerp	**Verbeterplan financiën**		
Ondertitel	Tijdens deze ronde tafel wordt de gemeenteraad door de ambtelijke organisatie bijgepraat over de voortgang van het verbeterplan om de financiële organisatie te verbeteren.		
Portefeuillehouder	Wethouder Goossen	Zaaknummer	n.v.t.
Behandelend ambtenaar	R.borgardijn@1stroom.nl		
Belangrijkste bespreek- en/of beslispunten	Een stand van zaken betreffende het Verbeterplan financiën.		
Historie	**Verbeterplan financiën** Afgelopen jaren kwamen er grote financiële tekorten aan het licht, maar ook de financiële organisatie bleek niet op orde bleek o.a. uit het accountantsverslag waar veel verbeterpunten werden genoemd. Op 8 oktober 2019 heeft de gemeenteraad op de Politieke Avond het accountantsverslag van de jaarrekening 2018 besproken. De teamregisseur financiën heeft toen een verbeterplan gepresenteerd voor de financiële functie organisatie-breed. Ook in de kennisgeving A5 (raad 22 oktober 2019) staat informatie over het verbeterplan. In die kennisgeving is daarnaast toegezegd dat de raad en auditcommissie elk kwartaal van de stand van zaken omtrent het verbeterplan op de hoogte worden gehouden. 10 maart 2020: Politieke Avond ronde tafel verbeterplan financiën. 29 september 2020: Politieke Avond ronde tafel verbeterplan financiën. Ook is de auditcommissie op gezette tijden bijgepraat, de laatste keer op: 2 januari 2021.		
Termijn	N.v.t.		

Politieke Avond	9 maart		Ronde tafel	
Voorzitter	**Griffie**	**Zaal**	**Domein**	**Duur**
R. Looijs	G. Bosscha	Digitale publieksruimte	Bestuur	45 minuten.
Behandeladvies	Deze bijeenkomst bestaat uit een ronde tafel. Er kunnen informatieve vragen gesteld worden over de vorderingen van het verbeterplan financiën. De bespreking start met een presentatie van de teamregisseur.			
Spreekrecht publiek	Men kan meepraten aan tafel, aanmelden via griffie@duiven.nl. Zie voor meer informatie https://www.duiven.nl/meedoen			

Opbrengst van de tafel	De teamregisseur geeft een update a.d.h.v. de volgende punten: 1. Aanleiding & achtergrond 2. Verbeterplan financiële functie 1Stroom 3. Resultaten 4. Jaarrekening 2020 5. Doorontwikkeling

	Een aantal aanwezigen (m.n. PvdA en VVD) willen iets meer inzicht krijgen over de voortgang van het stoplichtmodel. Op dit moment wordt het stoplichtmodel van de accountant gehanteerd voor het overzicht richting de raad. Dit heeft als voordeel dat het onafhankelijk getoetst is. Wel wordt het volgende besloten om de voortgang goed te monitoren: - Vanaf dit moment wordt hetzelfde stoplichtmodel gehanteerd om progressie te kunnen zien door de tijd heen. - De wethouder zegt toe dat er een planning wordt toegevoegd aan de verbeterpunten in het stoplichtmodel: wanneer is een verbeterpunt volgens planning afgerond? Lokaal Alternatief verzoekt om een toezegging om meer tussentijdse informatie richting de raad als er grote budgetten uitgeput raken. De wethouder kan zich vinden in die doel, maar dat hij dit nog niet kan toezeggen omdat het te vroeg komt voor de organisatie. De organisatie heeft weliswaar de basis op orde, maar moet zich nog verder ontwikkelen met bijvoorbeeld een intern controleprogramma en een beter voorspellend vermogen in het sociaal domein.
Raadsvergadering	N.v.t.

Gemeente Duiven

Kennisgeving aan de gemeenteraad

Documentnummer: 201425008 Zaaknummer: Z/19/052702

Portefeuillehouder(s): drs. J. Goossen
Ter agendering in Agendacommissie op 26 september 2019

Voor vragen
Naam: Rene Borgardijn
Telefoon:
E-mail: r.borgardijn@1stroom.nl

Onderwerp: Reactie op accountantsverslag

Aanleiding voor deze kennisgeving
De accountant heeft haar controleverklaring inzake de jaarrekening 2018 opgesteld en aangeleverd aan de raad. Conform het rapport van bevindingen is de uitkomst hiervan dat de gemeente Duiven een verklaring met beperking krijgt voor getrouwheid en rechtmatigheid. Dit is voor de gemeente een ongekende en zeer ernstige situatie. Een aantal van de fouten en onzekerheden zijn bij ons bekend maar, zoals de accountant ook aangaf, deze hebben niet geleid tot onjuiste bestedingen. Veelal ontbrak de formele prestatieverklaring omdat de keuze was gemaakt om met minder administratieve controle en dus werklast te opereren. Als organisatie gaan wij met dit onderwerp aan de slag en zullen hier een gezonde en doeltreffende balans in zoeken. Ons College gaat zich met de organisatie tot het uiterste inspannen om de administratieve processen weer op orde te krijgen. De basis hiervoor is uitgewerkt in een verbeterplan dat op 8 oktober kan worden gepresenteerd aan de raad. Dit verbeterplan is afgestemd met de accountant en heeft een directe relatie naar de bevindingen uit het accountantsrapport. Dit plan wordt vanaf oktober 2019 in directe samenwerking met de accountant uitgevoerd en heeft een doorlooptijd tot en met mei 2020. Op hoofdlijnen ziet dit plan er als volgt uit:

- Steekproef inkoopfacturen: doel procesverbetering & juiste dossiervorming
- Opschonen en op orde brengen activa-administratie
- Opschonen tussenrekeningen
- Onderhanden werk in de balans actualiseren
- Debiteurenpositie op orde brengen en juiste vorming voorziening
- Mutaties eigen voorzieningen (dossiervorming tav besluitvorming)
- Controle en afhandeling subsidieprojecten
- Onderzoek tarieven kostendekkendheid
- Controle op aanbestedingsprojecten

Opzet van het plan is om de bevindingen van de accountant al in 2019 op te pakken, de eindejaarscontrole deels naar voren te halen zodat bevindingen tijdig kunnen worden opgepakt en/of gerepareerd en er lerend vermogen wordt opgebouwd voor de afdeling en de organisatie.

Relevant beleidskader
Vaststelling van de jaarrekening door de gemeenteraad op basis van de gemeentewet.

Inhoud van mededeling
Het college heeft uw raad bij verschillende gelegenheden op de hoogte gesteld van de problemen rond de financiële functie. De problemen zijn zo fundamenteel gebleken, dat de doorwerking daarvan lang aanhoudt. Dat heeft geleid tot het oordeel van de accountant. Daarbij heeft de oplevering van de jaarrekening ambtelijk zo veel extra inspanningen gekost, dat er pas nu ruimte is voor het doorvoeren van de structurele verbeteringen. Het college is ervan overtuigd dat met de kennis van het moment, de goede dingen zijn gedaan. Maar erkent ook dat alles overziende en terugkijkend op het afgelopen anderhalf jaar, we wellicht teveel optimisme hebben getoond in de communicatie naar uw raad over de mate waarin de problemen het hoofd zou zijn geboden. Wij betreuren dat en vinden een excuus op zijn plaats.

Het belang is om de financiële functie organisatiebreed zo snel als mogelijk weer op orde te brengen. Enerzijds vanuit financieel en controle oogpunt en anderzijds omdat de financiële functie dynamisch verweven is met de andere functies in de organisatie. Met de financiële functie worden zowel de financiële processen die plaatsvinden in de organisatie bedoeld alsmede de groep mensen die verantwoordelijk is voor het uitvoeren van deze processen. De doelstelling voor 2019 is om de administratie voor jaareinde op orde te brengen op de onderdelen waar de gemeente direct zelf grip op heeft. Tevens wordt toegezegd dat het jaarrekeningproces over 2019 in 2020 tijdig, dus voor het zomerreces, wordt afgerond. Door de uitloop van het jaarrekeningproces 2018 is het echter niet mogelijk om alle verbetermaatregelen met terugwerkende kracht door te voeren in de administratie van 2019. Op basis hiervan is de verwachting dat over 2019 nog géén accountantsverklaring zonder beperking zal worden afgegeven maar dat de accountant wel aantoonbaar kan vaststellen dat de financiële functie en de administratie sterk verbeterd is als opmaat voor een goedkeurende accountantsverklaring over het boekjaar 2020.

Planning

In 2019: opruimen 2018 en gestructureerd op orde brengen en afronden van 2019.
Het accountantsrapport 2018 wordt door het team Financiën in nauwe samenwerking met de betrokkenen in de organisatie en de accountant vertaald in een operationeel plan van aanpak. Op inhoud zal de resultante hiervan zijn dat alle correcties over 2018 voor het eind van het boekjaar 2019 zullen zijn verwerkt en dat een analyse en verbeterplan is gemaakt van de huidige administratie over 2019. Dit laatste dient als basis voor de administratief organisatorische inrichting van 2020 en volgende jaren.

Vanaf 2020: inbedden en continue verbeteren
De basis op orde is een veelgehoorde kreet bij organisaties. Het streven van team Financiën is om bij de aanvang van 2020 de basis op orde te hebben voor alle directe dagelijkse werkprocessen, de inrichting van het financieel systeem en helderheid over rollen, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zodat organisatiebreed duidelijk is wat de verwachtingen zijn. Concreet betekent dit dat de administratieve organisatie begin 2020 op orde zal worden gebracht en dat in 2020 kan worden aangevangen met de opzet en werking van een intern controleprogramma met als doel om tussentijds te leren en te verbeteren van de financiële functie.

Communicatie
Wij zullen de auditcommissie en de Raad ieder kwartaal bijpraten over de uitvoering en resultaten van het verbeterplan dat in oktober 2019 wordt gepresenteerd.

Duiven, 24 september 2019.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J.(Chris) Papjes
secretaris

drs. H.B.I. (Rik) de Lange
burgemeester

Financiële functie 1Stroom

In Control of in het Nieuws

Agenda

1. Aanleiding & achtergrond
2. Verbeterplan financiële functie 1Stroom
3. Resultaten
4. Jaarrekening 2020
5. Doorontwikkeling

1. Aanleiding en achtergrond

Belang goede financiële functie

1. Aanleiding en achtergrond

Hoe was het ook alweer:

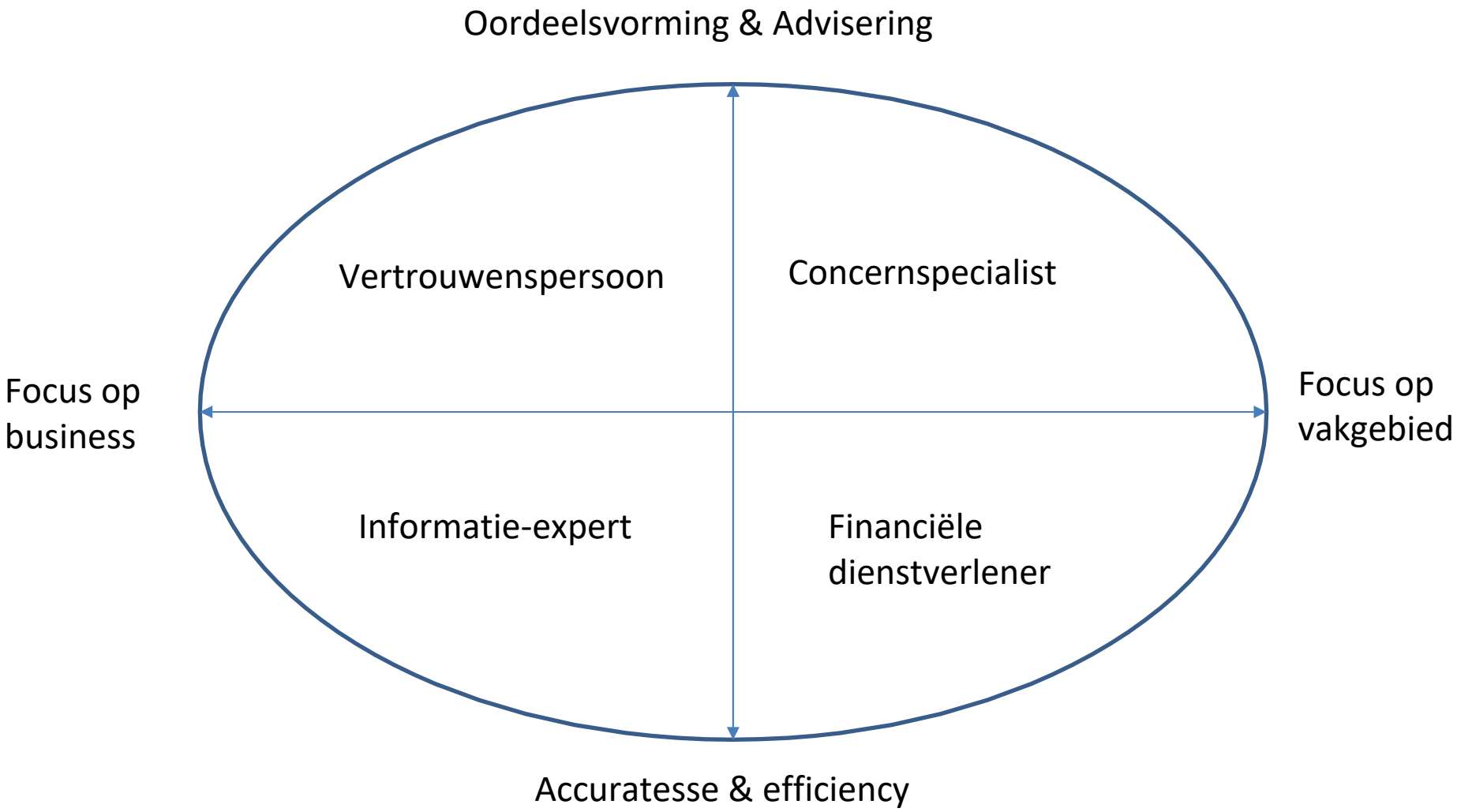
Accountant: 'ik heb nog nooit zoiets slechts gezien, we zijn gestopt met de controle'

Resultaat:

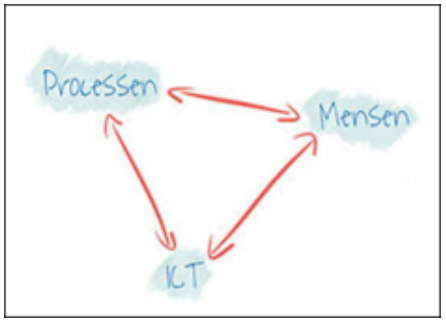
- *1 afkeurende verklaring, 2 maal beperking over 2018*
- *Achterstanden op alle niveaus boekhouding*
- *Ruim 80 verbetermaatregelen (Managementletter + Accountantsverslag)*
- *Achterstanden, vervuilde administratie*

*Raad: '*mijnheer Borgardijn, hoe gaat **U** dit oplossen?'

Financiële functie

2. Verbeterplan financiële functie 1Stroom

1. Spoor 1: de Basis op orde (2019 – 06/2020)

2. Spoor 2: Going concern (01/2020 – 06/2021)

3. Spoor 3: Continu leren & verbeteren (2021 e.v.)

‘Professioneel Partner in de Bedrijfsvoering van 1Stroom’

3. Resultaten

- Administratie is schoon en bij
- P&C-cyclus conform planning
- Jaarrekeningproces (2019, 2020)
- Vertrouwen auditcommissie
- Opzet/werking interne controle gestart

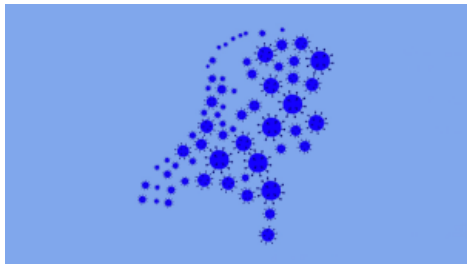
3. Resultaten

- Managementletter 2020 (beeld acountant)
  - Afgestemd met auditcommissie ism accountant
  - Spoor 1 gereed
  - Spoor 2 onderhanden
  - Spoor 3: start 2022 (Covid, nieuwe organisatie, uitloop spoor2)
  - Van ruim 80 naar kleine 20, top 3:
    - Prestatielevering jeugd/WMO: steekproef
    - Europese aanbesteding: contractenregister
    - Prestatieleveringen: aandacht organisatie

Stoplichtmodel => bijlage sheets ML zie einde presentatie

4. Jaarrekening 2020

Controle jaarrekening 1Stroom: 96% gereed

Uitdagingen jaarrekening 2020

- Prestatieverklaringen WMO/Jeugd
- Risico vertraging verklaringen zorgaanbieders
- Verwerking Corona maatregelen

5. Doorontwikkeling

Rechtmatigheidsverantwoording

- College verantwoordt naleving wet- en regelgeving aan raad
- Verklaring baten en lasten en balansmutaties
- Raad stelt normenkader vast
- College toetst en stemt af met raad (voorheen accountant)
- Aanpak via controller (Q1)

5. Doorontwikkeling

Administratie

- Kwartaalafsluitingen
- Factuurvoorwaarden
- Digitaliseren inkoop- en verkoopfacturen
- Verplichtingenadministratie

Team

- *Teamontwikkeling: Corona vertraagt*

En slim in de procedure

5. Doorontwikkeling

Meer grip op de gemeentelijke huishouding

- Vergroten voorspellend vermogen
- Kwaliteit PDCA in onze organisatie
- Kwaliteit interne controle
- Kwaliteit rapportages

Sturingsinformatie vanuit 1Stroom

- Kwaliteit en opzet huidige rapportages

Bijlage presentatie

De kleuren geven de status van de opvolging weer:

Legenda	
	De gemeente heeft het advies opgevolgd en afgerond.
	De gemeente volgt het advies op. Het is onderhanden.
	Er is nog geen actie ondernomen
	De gemeente gaat het advies niet opvolgen.
	Het betreft een nieuwe aanbeveling

Voor de risico's waar directe gevolgen zijn voor de jaarrekening(controle) wordt dit separaat vermeld en aangeduid met dit teken:

stolwijk kennisnetwerk

1STROOM
DUIVEN & WESTERVOORT

Nieuwe risico's en aanbevelingen

Aanbevelingen

Proces	Bevinding en risico	Aanbeveling	Follow up 2020
Investeringen	Bij het aanmaken van activakaarten wordt het jaar van activering ingegeven. K2F start de kapitaallast automatisch in het jaar na activering. Kredieten moeten in K2F handmatig gereed gemeld worden. Deze actie ligt bij 1 persoon. Als een krediet gereed gemeld is starten de kapitaallasten in het volgende jaar. Er vindt geen controle plaats op tijdige gereed melding. Hierdoor een risico aanwezig dat kapitaallasten te laat starten. Als een investering vertraging oploopt en het jaar van activering niet wordt aangepast, bestaat het risico dat kapitaallasten te vroeg beginnen	*We adviseren u de tijdigheid van de start van de kapitaallasten te controleren.*	Nieuwe bevinding 2020
IT - rechten Central Station	De rechtenstructuur binnen Central Station is onoverzichtelijk. Hierdoor is het risico aanwezig dat medewerkers rechten hebben die ze niet moeten hebben en onrechtmatige verstrekkingen doen. Er is geen functiescheiding bij het wijzigen van bankrekeningnummers van cliënten in CS. Bij organisaties is deze functiescheiding er wel.	*We adviseren u de rechtenstructuur in Central Station overzichtelijker te maken en vaststellen iedereen de juiste rechten heeft.* *Advies is om de functiescheiding ook bij cliënten in te richten.*	Nieuwe bevinding 2020
Huuropbrengsten	De indexaties van de huurprijzen worden op verschillende momenten in het jaar gedaan, afhankelijk van de ingangsdatum van het contract. Hierdoor is het risico aanwezig dat indexaties niet tijdig of niet juist worden doorgevoerd.	*We adviseren om de indexaties van huurprijzen op een vast moment in het jaar te doen. Hierdoor is dit makkelijker te bewaken.*	Nieuwe bevinding 2020

Risico's en aanbevelingen eerdere jaren

Aanbevelingen

Proces	Bevinding en risico	Aanbeveling	Follow up 2020
Gemeentelijke belastingen - Implementatie GOUW IT	De implementatie/inrichting van het nieuwe softwarepakket voor de lokale heffingen is onderhanden. De openstaande vorderingen van de gemeenten zijn overgenomen in de nieuwe sub administratie GOUW IT. De koppelingen tussen GOUW IT en andere applicaties zoals Squit XO, de BasisRegistratie Personen (BRP) en het kadaster zijn onderhanden. Het risico bestaat dat de vorderingen uit de subadministratie GOUW IT niet aansluiten met de vorderingen volgens de financiële administratie.	*Wij adviseren u te controleren of de gegevens, zoals bijvoorbeeld openstaande vorderingen juist en volledig zijn overgegaan vanuit de oude applicatie naar de nieuwe applicatie GOUW IT.*	Implementatie GOUW IT is afgerond. Alle koppelingen werken en de aansluitingentussen de subsystemen worden gemaakt.
WMO, jeugd en bijzondere bijstand - ontbreken functiescheiding	De behandeling van aanvragen, het toekennen van de beschikking en melding bij de zorgaanbieder ligt in één hand. Hierdoor is het risico aanwezig dat toekenningen onterecht worden gedaan.	*Wij adviseren u scheiding aan te brengen tussen het in behandeling nemen van een aanvraag en het toetsen en verstrekken van de beschikking.*	Ongewijzigd. De consulenten zijn zelfstandig bevoegd om besluiten te nemen. Collegiale toetsing vindt alleen plaats bij ingehuurde consulenten of consulenten die moeite hebben met de besluitvorming
Grondexploitaties	De nota grondbeleid van de gemeente Duiven is van 2008.	*Aangezien omstandigheden en wetgeving veranderen, adviseren wij regelmatige aanpassingen van de nota grondbeleid.*	Naar verwachting wordt de nota in 2021 geactualiseerd.

Risico's en aanbevelingen eerdere jaren

Aanbevelingen

Proces	Bevinding en risico	Aanbeveling	Follow up 2020
Grondexploitaties - Geen interne controle	De planexploitaties worden 1 keer per jaar door de planeconoom opgesteld. Hij maakt hiervoor gebruik van informatie uit verschillende bronnen. Op de planexploitaties vindt geen interne controle plaats. De voortgang van de baten en lasten worden periodiek beoordeeld. Door de afhankelijkheid van 1 persoon is er een kwetsbare situatie.	*Wij adviseren u een systeem van interne controle op te zetten voor de grondexploitaties door de interne controleur en met behulp van externe deskundigen.*	Er wordt een externe ingezet om de grondexploitaties te controleren. Daarmee wordt het risico voldoende afgedekt. Afhankelijkheid van 1 planeconoom blijft
Grondexploitaties - nacalculaties	Gedurende het jaar worden lasten in de grondexploitatie verwerkt en jaarlijks worden de complexberekeningen geactualiseerd. Er is geen systeem van systematisch nacalculeren als deelopdrachten zijn uitgevoerd.	*Wij adviseren u de uitgevoerde deelopdrachten na te calculeren en analyses uit te voeren door de gerealiseerde lasten te vergelijken met de begrote lasten.* *Voor het boekjaar de werkelijk lasten en baten van de afgelopen periode analyseren en afzetten tegen de begroting en een analyseverslag maken.*	Er vindt beperkt analyse plaats, maar daar zijn geen vastleggingen van.
Treasury (2018)	De aflossingen en rentelasten zijn onjuist en dubbel geboekt in K2F.	*Wij adviseren u de interne controle op de juistheid van de verwerking van deze lasten te organiseren.*	Alle nieuwe leningen worden integraal gecontroleerd. Tevens is functiescheiding aanwezig in het treasury proces. Bij elke transactie zijn minimaal 2 functionarissen betrokken.

Risico's en aanbevelingen eerdere jaren

Aanbevelingen

Proces	Bevinding en risico	Aanbeveling	Follow up 2020
Memoriaalboekingen (2018)	1. Het ontbreekt aan een formeel proces rondom het verwerken van memoriaalboekingen. 2. Memoriaalboekingen worden niet door een ander gecontroleerd. 3. Het niet verwerken van een memoriaalboeking wordt niet geconstateerd.	*Wij adviseren u het proces te formaliseren en de controle op de juiste en volledige invoer van memoriaalboekingen zichtbaar te maken. Daarnaast adviseren wij de memoriaalboekingen doorlopend te nummeren. Voor het boekjaar is het noodzakelijk de memoriaalboekingen risicogericht te controleren op juistheid en rechtmatigheid en op een juiste verwerking.*	Binnen K2F is functiescheiding tussen invoeren en doorboeken. Daarbij is geen sprake van zichtbare controle. Wel wordt gedurende het jaar een steekproef uitgevoerd op de memoriaalboekingen.
IT - Superusers	Er zijn 3 superusers (2 applicatiebeheerders en 1 consulent) die alle rechten hebben binnen het financieel pakket (K2F) en 2 superusers (salarisadministrateurs) binnen het salarispakket. De superusers zijn betrokken bij de uitvoering van het proces en kunnen zichzelf rechten verstrekken. Mutaties van de superusers worden niet gecontroleerd.	*Wij adviseren u om binnen het financieel pakket K2F en het salarissysteem een integrale analyse uit te voeren en te controleren of de medewerkers niet meer rechten hebben dan wat wenselijk is uit hoofde van hun functie.* *Indien een medewerker binnen een gebruikersgroep is ingedeeld en tussentijds aanvullende rollen en rechten krijgt die binnen een andere gebruikersgroep vallen, adviseren wij u te bewaken dat de medewerker geen rechten krijgt die kunnen leiden tot onrechtmatige transacties.* *Vanuit de interne controle de controle te verrichten op het juiste handelen van de superusers.*	Onderhanden: Voor K2F was dit reeds opgepakt. Voor het salarissysteem zijn de rechten binnen het pakket in beeld. De logging van wijzigingen in de rechten moet nog gecontroleerd worden.

Risico's en aanbevelingen eerdere jaren

Aanbevelingen

Proces	Bevinding en risico	Aanbeveling	Follow up 2020
IT - Toegangsrechten	Rollen en rechten in geautomatiseerde systemen worden toegekend of geblokkeerd door de applicatiebeheerders. In verband met de achterstanden in de administratie en de functiewisselingen is in 2018 besloten om aanvullende rollen en rechten tijdelijk toe te kennen aan medewerkers om processen efficiënter te laten verlopen. De toegang tot het netwerk wordt voor het tijdelijk personeel automatisch geblokkeerd door het invoeren van de uitdienstdatum bij de RID. Voor het personeel met een vast contract is de RID en applicatiebeheer afhankelijk van meldingen vanuit de teamregisseurs.	*Wij adviseren u maandelijks de juiste en tijdige afmelding van vaste medewerkers zichtbaar te controleren met de uit dienst lijst uit het salarispakket. Volgens de huidige werkwijze zijn de applicatiebeheerders sterk afhankelijk van de input van de teamregisseurs.* *Voor de jaarrekeningcontrole is het belangrijk de totale loonlijst te controleren en te laten autoriseren door de directie*	Onderhanden: Er is een checklist opgesteld voor on- en off boarding. Deze is nog niet geformaliseerd en wordt nog niet gebruikt.
IT - Wijzigen van wachtwoorden	De complexiteit van het wachtwoord in Key2Financiën is beperkt en tevens is de wijzigingsfrequentie laag. Hierdoor is er een verhoogd risico op onrechtmatige toegang tot systemen en onrechtmatige/ ongeautoriseerde boekingen.	*Wij adviseren u het wachtwoordenbeheer voor K2F aan te scherpen door gebruik te maken van minimaal 8 karakters, een combinatie van diverse tekens zoals letters (hoofd- en kleine letters), cijfers en symbolen.* *Daarnaast adviseren wij u om periodieke wachtwoordwijziging binnen de applicatie af te dwingen.*	Het wachtwoord beleid was vorig jaar reeds aangescherpt. In 2020 is de wijzigingsfrequentie verruimd naar 180 dagen. Dit past binnen de Baseline Informatiebeveiliging Overheid.

Risico's en aanbevelingen eerdere jaren

Aanbevelingen

Proces	Bevinding en risico	Aanbeveling	Follow up 2020
Inkopen - Controle op wijziging bankrekeningnummers	Er komen via diverse kanalen meldingen binnen van nieuwe of gewijzigde bankrekeningnummers. Deze wijzigingen worden zonder controle door een andere medewerker verwerkt. Daarnaast kunnen 3 superusers die bij het proces automatisering genoemd zijn bankrekeningnummers invoeren, wijzigen en autoriseren. Facturen kunnen worden betaald zonder dat de prestatie akkoord verklaarder en de budgethouder deze hebben geaccordeerd.	*Wij adviseren u de juistheid van het bankrekeningnummer te controleren aan de hand bijvoorbeeld afstemming per mail met de leverancier en de bewijsstukken te bewaren. Daarnaast adviseren wij u een interne controle te laten uitvoeren op de mutaties van de superusers. Over het hele jaar alle wijzigingen in de bankrekeningnummers integraal te toetsen. In het systeem aanpassen dat facturen alleen kunnen worden betaald als deze zijn getekend door de prestatie akkoord verklaarder en de budgethouder.*	Binnen K2F worden bankrekeningnummers altijd gecontroleerd door een andere persoon. Daarbij wordt naam-nummer check gedaan bij de bank. Bij alle workflows is functiescheiding aangebracht tussen prestatieakkoordverklaarder en budgethouder.
Inkopen - Verschuiving lasten tussen organisaties	De teamregisseurs zijn budgethouders en tekenen de facturen voor hun budgetten voor akkoord. Zij beheren soms verschillende budgetten binnen maar ook meerdere budgetten van verschillende organisaties.	*Een sterke materiële controle uit te laten voeren op de financiële administratie of de facturen op het juiste budget en op de juiste organisatie zijn verantwoord.* *Voor het boekjaar een steekproef uit te voeren op de juiste verwerking van de facturen op de juiste organisatie en het juiste budget binnen de organisatie.*	Dit speelde met name bij de oprichting van GR 1Stroom in 2018. Inmiddels zit er meer controle op dat de lasten op de juiste organisatie worden geboekt.

Risico's en aanbevelingen eerdere jaren

Aanbevelingen

Proces	Bevinding en risico	Aanbeveling	Follow up 2020
Inkopen - Controles betalingen	Bij de betaling wordt niet gecontroleerd of het betaalbaar gestelde bedrag in de bankapplicatie aansluit met de betaallijst.	*Wij adviseren u de betalingen te controleren op de juistheid van het bankrekeningnummer, of het bedrag conform de factuur en/of de beschikking is en de SHA code aansluit op de betaallijst.*	Bij betalingen wordt gecontroleerd op bijzonderheden. De SHA code wordt ook gecontroleerd. Vanaf 2021 wordt een integrale controle uitgevoerd bij betalingen boven een bepaald grensbedrag en een steekproef van 10% op het restant.
Inkoop - Onderhanden facturen	We hebben vastgesteld dat facturen lang in de workflow blijven hangen, waardoor deze niet tijdig geboekt en mogelijk niet tijdig betaald worden. Het risico is dat de budgetuitnutting niet tijdig inzichtelijk is.	*De facturen in de workflow zo spoedig mogelijk uit te zoeken en te verwerken.* *Wij adviseren u achterstanden in de verwerking van aankoopfacturen niet te laten gebeuren. Dit heeft een enorme vertraging op de uitvoering van processen, levert dit intern veel onrust en communicatie op en ook kan de interne controlefunctie niet goed opereren.* worden gemaakt bij het testen.	Monitoring op facturen in de workflow vindt actiever plaats. Na 7 dagen een herinnering. Aantal facturen dat lang in de workflow zit is beperkt.
Inkoop - Onjuiste adressering facturen	Sommige facturen zijn verkeerd geadresseerd en staan op de verkeerde organisatienaam.	*Niet accepteren dat deze facturen worden verwerkt en aan de leverancier een nieuwe en juiste factuuradressering vragen.* *Voor het boekjaar een steekproef uitvoeren op de juiste verwerking op het juiste budget en op de juiste organisatie.*	Dit speelde met name bij de oprichting van GR 1Stroom in 2018. Inmiddels zit er meer controle op de juiste adressering en komt een onjuiste adressering veel minder voor.

Risico's en aanbevelingen eerdere jaren

Aanbevelingen

Proces	Bevinding en risico	Aanbeveling	Follow up 2020
Inkopen - Controles betalingen	Bij de betaling wordt niet gecontroleerd of het betaalbaar gestelde bedrag in de bankapplicatie aansluit met de betaallijst.	*Wij adviseren u de betalingen te controleren op de juistheid van het bankrekeningnummer, of het bedrag conform de factuur en/of de beschikking is en de SHA code aansluit op de betaallijst.*	Bij betalingen wordt gecontroleerd op bijzonderheden. De SHA code wordt ook gecontroleerd. Vanaf 2021 wordt een integrale controle uitgevoerd bij betalingen boven een bepaald grensbedrag en een steekproef van 10% op het restant.
Inkoop - Onderhanden facturen	We hebben vastgesteld dat facturen lang in de workflow blijven hangen, waardoor deze niet tijdig geboekt en mogelijk niet tijdig betaald worden. Het risico is dat de budgetuitnutting niet tijdig inzichtelijk is.	*De facturen in de workflow zo spoedig mogelijk uit te zoeken en te verwerken.* *Wij adviseren u achterstanden in de verwerking van aankoopfacturen niet te laten gebeuren. Dit heeft een enorme vertraging op de uitvoering van processen, levert dit intern veel onrust en communicatie op en ook kan de interne controlefunctie niet goed opereren.* worden gemaakt bij het testen.	Monitoring op facturen in de workflow vindt actiever plaats. Na 7 dagen een herinnering. Aantal facturen dat lang in de workflow zit is beperkt.
Inkoop - Onjuiste adressering facturen	Sommige facturen zijn verkeerd geadresseerd en staan op de verkeerde organisatienaam.	*Niet accepteren dat deze facturen worden verwerkt en aan de leverancier een nieuwe en juiste factuuradressering vragen.* *Voor het boekjaar een steekproef uitvoeren op de juiste verwerking op het juiste budget en op de juiste organisatie.*	Dit speelde met name bij de oprichting van GR 1Stroom in 2018. Inmiddels zit er meer controle op de juiste adressering en komt een onjuiste adressering veel minder voor.

Risico's en aanbevelingen eerdere jaren

Aanbevelingen

Proces	Bevinding en risico	Aanbeveling	Follow up 2020
Bezwaren en kwijtscheldingen - functievermenging	Het behandelen van bezwaren en kwijtscheldingen, het toekennen van de beschikking en de registratie liggen in één hand.	*Wij adviseren u scheiding aan te brengen tussen het in behandeling nemen van bezwaren en kwijtscheldingen, registratie en het toetsen en verstrekken van de beschikking.* De omvang van het aantal bezwaren is beperkt.	Functiescheiding zou in 2e helft 2020 worden ingevoerd, maar dit is niet gerealiseerd. Overigens is het aantal bezwaren beperkt.
Gemeentelijke belastingen -	***Koppelingen OZB administratie met financiële administratie*** Vanaf oktober 2018 is een automatische koppeling gemaakt tussen Civision en K2F. Jaarlijks wordt de aansluiting gecontroleerd. ***Mutaties WOZ waarde*** WOZ mutaties worden binnen GT WOZ en Civision doorgevoerd. Alleen grote afwijkingen met de WOZ waarde van vorig jaar worden gecontroleerd.	*Wij adviseren u de aansluiting zichtbaar vast te leggen en afwijkingen te verklaren.* ***Mutaties WOZ waarde*** *Wij adviseren u de WOZ mutaties zichtbaar door een andere medewerker te laten toetsen. Wij adviseren u daarnaast de controle van de WOZ waarde met de WOZ waarde van vorig jaar zichtbaar uit te voeren door een andere medewerker dan de medewerker die de WOZ waarde heeft aangepast en deze controle zichtbaar te maken.*	De controle wordt wel uitgevoerd, maar is niet zichtbaar. De aansluiting tussen het belastingpakket en de financiële administratie wordt wel gemaakt.
Gemeentelijke belastingen - definitieve aanslag	Voordat de definitieve aanslagen verstuurd worden, wordt vastgesteld dat deze aansluiten met de proefkohier. Deze controle wordt niet zichtbaar vastgelegd. Hierdoor kan niet worden vastgesteld dat deze uitgevoerd is.	*Wij adviseren u de controle op de proefkohier en de definitieve aanslag zichtbaar te maken.*	Ongewijzigd: de controle wordt uitgevoerd, maar wordt niet zichtbaar vastgelegd

Risico's en aanbevelingen eerdere jaren

Aanbevelingen

Proces	Bevinding en risico	Aanbeveling	Follow up 2020
Begrotingsbeheer (2018)	De door de raad vastgestelde primitieve begroting van de gemeente Duiven is niet juist ingeboekt in K2F. Intern wordt het verschil en de impact op de rechtmatigheid uitgezocht.	*Wij adviseren u de controle op de juiste en volledige invoer van begrotingswijzigingen zichtbaar te maken en voor het boekjaar een interne controle uit te voeren op de juistheid, rechtmatigheid en volledigheid van begrotingswijzigingen.* *In artikel 5 van de financiële verordening van GR 1Stroom is geregeld dat het algemeen bestuur de bedrijfsvoering budgetten autoriseert. Er is geen zichtbaar vastgelegde structuur met betrekking tot kostensoort en grootboeknummers die onder de bedrijfsvoering budgetten vallen. Hierdoor is het niet vast te stellen of de primaire begroting en de begrotingswijzigingen juist zijn verwerkt in K2F conform de AB besluiten. Daarnaast kan niet vastgesteld worden of er een AB besluit ten grondslag moet liggen aan een administratieve wijziging*	Er is een procesbeschrijving opgesteld. Op basis van de college- en raadsbesluiten wordt de volledigheid van de begrotingswijzigingen vastgesteld. Daarnaast wordt met vaste formats gewerkt. Door de IC wordt getoetst of de ingevoerde begrotingswijziging herleidbaar is vanuit het besluit. De categorieën die in de begroting worden genoemd, vallen allemaal onder het programma Bedrijfsvoering. Het Algemeen Bestuur autoriseert het totaal van het programma en niet per categorie.

Risico's en aanbevelingen eerdere jaren

Aanbevelingen

Proces	Bevinding en risico	Aanbeveling	Follow up 2020
Subsidieverstrekkingen - geen functiescheiding in het proces	Binnen het subsidieproces worden de aanvragen behandeld, geregistreerd en wordt de beschikking afgegeven door 1 persoon. Daarnaast wordt bij beoordeling van de subsidie geen gebruik gemaakt van checklisten. Het risico is dat besluiten onterecht worden genomen en dat niet terug te herleiden is, hoe tot het besluit is gekomen.	*Wij adviseren u scheiding aan te brengen tussen het in behandeling nemen van aanvragen, de registratie en het toetsen en verstrekken van de beschikking.* *Daarnaast adviseren wij u om op basis van de verordening een checklist op te stellen met de gestelde eisen en deze zichtbaar te toetsen.* *Wij adviseren u daarnaast de juiste financiële verwerking te controleren.*	Eerst moet een verbetervoorstel worden opgesteld. Op basis daarvan kunnen verdere acties worden genomen.
Omgevingsvergunningen - controle op tarieven	De tarieven worden ingevoerd en gewijzigd door één medewerker. In de verordening is bepaald wanneer de leges verschuldigd zijn en wanneer de omzet moet worden genomen. Op dit moment is niet duidelijk op welk moment de omzet genomen moet worden.	*Wij adviseren u de controle zichtbaar uit te voeren op de invoer en wijziging van tarieven en de logfile.* *Analyseer de verordening om vast te stellen of hierin goed staat wat het moment van omzetverantwoording is en tegen welk tarief. Analyseer of de omzet in de juiste periode wordt verantwoord. Aandachtspunt is de verordening hierop verduidelijken.*	Ingevoerde tarieven worden gecontroleerd. Vanaf 2021 is deze controle ook zichtbaar. Over 2020 is achteraf een interne controle uitgevoerd. De verordening van de gemeente is gebaseerd op de modelverordening van de VNG. Deze wordt nader onderzocht.

Risico's en aanbevelingen eerdere jaren

Aanbevelingen

Proces	Bevinding en risico	Aanbeveling	Follow up 2020
Leerlingenvervoer - functievermenging (2018)	Binnen het proces van leerlingenvervoer is geen functiescheiding tussen het in behandelingen nemen van een aanvraag en het verstrekken van de beschikking. Hierdoor is het risico aanwezig dat vervoer onterecht wordt toegekend.	*Wij adviseren u scheiding aan te brengen tussen het in behandeling nemen van een aanvraag en het toetsen en verstrekken van de beschikking.*	Alle aanvragen worden besproken, maar dat wordt niet vastgelegd. In 2021 wordt dit opgevolgd.
Investeringen en kredieten (2018)	In de financiële verordening van de gemeente Duiven is opgenomen dat projecten en kredieten met een afwijking groter dan € 15.000 moeten worden toegelicht in de rapportages. De gemeente rapporteert 1x per jaar inhoudelijk en niet financieel over de voortgang van de investeringen.	*Wij adviseren u frequenter en financieel te rapporteren over de voortgang van de projecten en investeringen.* *Voor het boekjaar is het noodzakelijk om integraal vast te stellen of de uitgaven op projecten en investeringen binnen de kredieten zijn gebleven. Bij overschrijdingen kan er sprake zijn / is er sprake van een onrechtmatigheid.*	Bij de jaarrekening worden alle kredieten beoordeeld. Bij de tussenrapportage (met name Najaarsnota) wordt dit nu ook gedaan. Daardoor zijn eventuele overschrijdingen eerder in beeld.
Personeel (2018)	De twee salarisadministrateurs geven mutaties door aan het salarisverwerkingsbureau en controleren de verwerking. De salarisadministrateurs kunnen rollen en rechten toekennen binnen de salarisapplicatie Youforce.	*Wij adviseren u collegiale toetsing op de salarismutaties in te richten en deze controle zichtbaar vast te leggen.* *Daarnaast adviseren wij u interne controle te laten uitvoeren op de personeelsdeclaraties.*	Binnen de salarisadministratie worden de ingevoerde mutaties door een andere medewerker gecontroleerd.

Risico's en aanbevelingen eerdere jaren

Aanbevelingen

Proces	Bevinding en risico	Aanbeveling	Follow up 2020
Huuropbrengsten (2018)	1. Het proces van behandeling huur aanvragen, het afsluiten van contracten en versturen van de opdrachtbrief aan team financiën voor de facturering en goedkeuring van creditnota's ligt in één hand. 2. Structurele verhuur van panden die in bezit zijn van de gemeente Duiven zijn in kaart gebracht en door middel van een opdrachtbrief ingelezen in K2F. 3. De basis voor de facturering is de opdrachtbrief. Er zijn onduidelijkheden over juiste toepassing van het btw regime. 4. Huurovereenkomsten worden per situatie opgesteld. Bij de gemeente Duiven is een huurprijzenbeleid aanwezig.	*Wij adviseren u over 2018 en volgende jaren:* - *Scheiding aan te brengen tussen het in behandeling nemen van een aanvraag en het afsluiten van het contract.* - *Zichtbare aansluiting te maken tussen alle panden die in bezit zijn en het kadaster. Op basis van deze overzichten en de (contractuele) afspraken periodiek de realisatie te vergelijken met de werkelijkheid en verschillen verklaren.* - *Leegstandscontroles uit te voeren.* - *Een standaardmodel huurovereenkomst op te stellen.* - *BTW toepassing op huuropbrengsten af te stemmen met fiscaal specialisten of de belastingdienst.*	De planning is om interne controle uit te gaan voeren op de contracten voor deze getekend worden. In 2020 is dit nog niet gerealiseerd. Aansluiting met de gemeentelijke OZB-aanslagen is gemaakt bij jaarrekening 2019. Wordt jaarlijks geactualiseerd. De buitendienst komt bij de panden langs en heeft signaalfunctie. Er wordt gewerkt met standaard contracten. Aantal nieuwe contracten is jaarlijks beperkt. Toegevoegde waarde hiervan is beperkt, aangezien aantal nieuwe contracten zeer beperkt is.

Voortgang financiële functie

Aanleiding & achtergrond

- Jaarrekening resultaten 2018 & 2019
- Rapport Robuuste en toekomstbestendige financiële functie
- Presentatie: financiële functie in control (oktober 2019)
- Voortgang via auditcommissie & raad (beide gemeenten)

Aanleiding & achtergrond

- Professioneel partner in de bedrijfsvoering van 1Stroom
  - Deskundig
  - Continuïteit, duurzaam
  - In verbinding, organisatiesensitief
- Aanpak via 3 sporen

Stappenplan

- Spoor 1: basis op orde (2019 – 06/2020)
  - Administratie geschoond & dagelijks bij
  - Jaarrekening op tijd
- Spoor 2: going concern (2020)
  - Werkprocessen op orde brengen
  - Aanzet/opzet intern controleprogramma
  - P&C-cyclus werkbaar
  - Kwaliteit informatievoorziening
- Spoor 3: continu leren & verbeteren
  - Systeem van procesoptimalisatie
  - In control statement 2020: accountant
  - Processen in 1 x goed: business partner

Resultaten tm heden

Spoor 1 gerealiseerd:

- Dagelijkse werkzaamheden bij en ingebed qua proces/werkafspraken, formatie & monitoring
- Administratie is geschoond
- Samenhang tussen administratie & control
- Documenten P&C-cyclus (tijdig)
  - Voorjaarsnota
  - Jaarrekening
  - Begroting
  - Tussenrapportage
- Financiën op de kaart: intern, regio, provincie

Werk in uitvoering

- Functionaliteiten Key2
- Opzet intern controleprogramma
    - Inkopen/facturen, sociaal domein
- Uitvoering teamplan (15/10)
    - Rollen, werkprocessen/afspraken, formatie
- Opvolging verbeterpunten accountantsverslag
- Voorwerk/planning jaarrekening 2020
- Kwaliteitsverbeteringen rapportages
- Interim controle

Remmende factoren

- Corona
  - Teamontwikkeling
  - Snel schakelen
  - Wel compensatie rijk & provincie
  - Kosten & impact nader bezien
- Bezuinigingsmaatregelen:
  - Investeren in systemen
  - Verandercapaciteit

Opvolging managementletter

1. *Inkoop & Aanbesteding*

- Team ACE
- RID monitoring aanbestedingsgrenzen
- Interne controle op EA en prestatieverklaringen
- Bewustwording organisatie (mitigeren risico's)

2. *WMO & Jeugdzorg*

- 2 verbeterprojecten: organisatie, systeem, proces
- Interne controle op dossiers
- Prestatiemeting cliënten
- Afhankelijkheid accountantsverklaringen zorgaanbieders is nog een punt van zorg (oa wijziging controle voorschotten)

Opvolging managementletter

3. *Huuropbrengsten*

- Controle volledigheid goed ingericht
- Huurbeleid nog aanscherpen
- Idem proces vastleggen ovk zonder geldelijke tegenprestatie
- Eind 2020/begin 2021 gereed

4. *Grondexploitatie*

- Start jaarwerk 2020 in november
- Toetsing: 4-ogenprincipe
- Nota grondbeleid actualiseren: eind 2020/begin 2021

Opvolging managementletter

5. *Subsidieproces*

- Uitwerken procesbeschrijving: oktober gereed
- Financiële toetsing: opname IC-plan
- Afrekening geborgd bij grootboekbeheer
- Inzet subsidie-adviseur

6. *Belastingen*

- Pakket GOUW ingericht & werkend
- Functiescheiding ingevoerd, idem 4-ogen controles
- Controle implementatie & aansluiting bijna afgerond

Opvolging managementletter

7. *Automatisering*

- Rechten gebruikers op orde gebracht cf functieprofi
- Mutaties in logfile
- Toetsing accountant

8. *Leges*

- Pinmogelijkheid op beide locaties
- Kasgeld nagenoeg nihil
- Kascontrole

Opvolging managementletter

9. *Medewerkers*

- 1. Controle op declaraties
  - In workflow
  - Bij salarisadministratie
  - Steekproef
- Proces In-/uitdienstreding
  - Werkgroep: rechten, fungibele goederen

10. *Administratie*

- Basis op orde: spoor 1

Opvolging managementletter

11. *Overig*

- 1. Omgevingsvergunningen
  - Invoercontrole tarieven gereed
  - Nog controle op vastlegging
- 2. Leerlingenvervoer
  - Functiescheiding opzet, werking, bestaan
- 3. Kredieten/Activa
  - Administratie is bij. Afwijkingen via P&C-rapportages
- 4. Begrotingsbeheer
  - Proces & taakverdeling: jaareinde gereed

Opvolging managementletter

11. *Overig*

•5. Privacy officer: op dit moment nog niet ingevuld, wel functionarisgegevensbescherming/informatiebeveiliging. Bij burgerzaken privacy beheerder ingevuld.

•6. Reserves & voorzieningen

- Actualiseren bij jaarwerk 2020

Accountantsverslag 2018

Gemeente Duiven

17 september 2019

stolwijk kennisnetwerk

Inleiding

Aan de raad
van de gemeente Duiven
Dorpsplein 1
6931 CZ Duiven

Doetinchem, 17 september 2019

Geachte raadsleden,

Wij hebben de jaarrekening 2018 van uw organisatie gecontroleerd. In dit verslag zijn de belangrijkste resultaten van onze controle weergegeven. Graag lichten wij dit verslag en de daarin opgenomen bevindingen en aanbevelingen nader aan u toe.

Het doel van dit verslag is u te informeren over onze bevindingen. Tevens hebben wij aanbevelingen opgenomen. U heeft aan ons voor de controle van de jaarrekening 2018 een drietal aandachtspunten meegegeven. Hierover rapporteren wij in dit verslag.

Wij hebben dit verslag in concept besproken met het ambtelijke financieel management, de portefeuillehouder Financiën en met de auditcommissie. Hun reactie is hierin – voorzover relevant - verwerkt.

Dit verslag is uitsluitend voor u bestemd en is niet bestemd om voor andere doeleinden te worden gebruikt.

Tot slot willen wij onze dank uitspreken voor de medewerking die ons gedurende de uitvoering van onze controlewerkzaamheden is verleend.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman

w.g. dhr. R.H. Gosselink-Wolbrink RA

Inhoudsopgave

1. Samenvatting en kernpunten

2. Onderbouwing oordeel

3. Aandachtspunten Raad

4. Interne beheersing

- Algemeen
- Processen

5. Jaarrekening

- Financiële positie
- Kwaliteit verslaggeving
- Bevindingen

6. SiSa

7. Onze verantwoordelijkheid

8. Afsluiting

Als u dit verslag digitaal leest, kunt u door te klikken op de blokken gelijk naar dat onderdeel springen.

Als u op het logo onderaan de pagina klikt komt u weer terug op deze pagina.

1. Samenvatting en kernpunten

stolwijk kennisnetwerk

1. Samenvatting en kernpunten

U heeft ons de opdracht verstrekt om de jaarrekening 2018 van uw gemeente te controleren. Wij hebben een interimcontrole en balanscontrole uitgevoerd. Wij informeren u over onze bevindingen en aanbevelingen.

Algemene beheersing

2018 was het eerste jaar van de fusie van Westervoort en Duiven in 1Stroom. Er is een audit commissie en is er een interne controle functionaris, maar zij kunnen door de achterstanden nog niet de rol vervullen die ze willen.
Een normenkader en controleprotocol zijn vastgesteld. Ook is de financiële verordening geactualiseerd en zijn de procedures voor de Algemene Verordening Gegevensbescherming ingericht.

Beheersing processen

De financiële administraties van de 2 gemeenten en van de GR 1Stroom zijn gevoerd door 1Stroom. Uit onze controle is gebleken dat er het gehele jaar achterstanden waren in de verwerking van inkoopfacturen, waren de procedures voor de WMO en de Jeugdzorg nog niet voldoende op orde, zijn er gedurende het jaar onvoldoende interne controlemaatregelen getroffen en is de organisatie maar beperkt toegekomen aan het uitvoeren van verbijzonderde interne controles. Het gevolg hiervan was dat er gedurende het gehele jaar geen actueel beeld was van de financiële situatie en dat de financiële afwikkeling en de daarmee samenhangende interne en externe controlewerkzaamheden intensief en uitgebreid waren.
Er zijn zowel intern als extern veel extra werkzaamheden uitgevoerd om een accountantsoordeel te kunnen verstrekken.

Onderdeel	Conclusie	Onderdeel	Conclusie
Oordeel Getrouwheid:	Beperking	Financiële positie	Matig
Oordeel Rechtmatigheid:	Beperking	SiSa	Geen bijzonderheden
Kwaliteit jaarverslaggeving	Slecht	WNT (wet normering Topinkomens)	Adequaat verantwoord

Belangrijkste bevindingen getrouwheid

- De boekhouding over 2018 is niet zodanig geweest dat wij voldoende zekerheid hebben kunnen verkrijgen om een goedkeurende verklaring te kunnen geven. Derhalve zijn er mogelijk nog andere fouten die wij niet hebben geconstateerd. Derhalve zijn er na controle resterende onzekerheden die wij niet kunnen kwantificeren en op PM hebben gezet.
- Voor de WMO en Jeugd resteert een onzekerheid van circa € 0,5 miljoen inzake de leveringen van de zorgaanbieders en voor de PGB WMO en Jeugd circa € 0,4 miljoen;
- Daarnaast hebben wij positieve fouten ten bedrage van € 404.000 en negatieve fouten ten bedrage € 360.000. Het tekort na accountantscontrole is derhalve € 44.000 lager dan verantwoord.

Belangrijkste bevindingen rechtmatigheid

- Voor de WMO en Jeugd resteert een onzekerheid van circa € 0,5 miljoen inzake de leveringen van de zorgaanbieders;
- Voor de PGB WMO en Jeugd resteert een onzekerheid van circa € 0,4 miljoen inzake de leveringen van de zorgaanbieders;
- Voor aankopen ten bedrage van circa € 0,3 miljoen is gebleken dat de Europese aanbestedingsregels niet juist zijn toegepast;
- De investeringskredieten zijn met € 97.000 overschreden

2. Onderbouwing oordeel

stolwijk kennisnetwerk

2. Onderbouwing oordeel

Niet gecorrigeerde controleverschillen	Getrouwheid		Rechtmatigheid	
Omschrijving	**Fouten**	**Onzeker-heden**	**Fouten**	**Onzeker-heden**
- Uitgaven zorgaanbieders		514.000		514.000
- Persoonsgebonden budgetten		365.000		365.000
- Overschrijding krediet			97.000	
- Europese aanbestedingen			313.000	
- Te lage afschrijvingen	-69.000			
- Nieuweling hogere winst	75.000			
- Toerekening uren grondexpl.		690.000		690.000
- Voorziening belastingdebiteuren	-110.000			
- Overige vorderingen	PM			
- Uitkeringsdebiteuren te hoog	-96.000			
- Voorziening riool te hoog	127.000			
- Afschrijvingstermijnen	PM			
- Afschrijvingen op kleine investeringen	PM			
- Waardering Vitaal Centrum	46.000			
- Doelgroepenvervoer	-50.000			
- Leges/verstrekte subsidies	PM			
- Schuld zorgaanbieders	156.000			
- Terugbetaling huwelijken	-35.000			
- Onzekerheid debetbedragen		938.000		938.000
Totaal fouten getrouwheid			764.000	
- Kwalitatieve aspecten		PM		PM
Totaal	**44.000+PM**	**2.507.000 + PM**	**1.174.000**	**2.507.000 + PM**
Goedkeuringstolerantie voor fouten (1%)	635.000		635.000	
Goedkeuringstolerantie voor		1.905.000		1.905.000

Controleverklaring bij de jaarrekening

Onze controleverklaring heeft twee oordelen.

Wij zijn voornemens voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid een verklaring met beperking te verstrekken.

Dit komt zowel door de omvang van de geconstateerde en niet geconstateerde fouten, als door de omvang van de onzekerheden in de controle.

De fouten in het saldo van baten en lasten bevindt zich - rekening houdend met niet ontdekte verschillen - boven de 1% maar onder de 3%. De onzekerheden in de controle bevinden zich tussen de 3% en 10%.

Dit geldt zowel voor de getrouwheid als de rechtmatigheid.

Niet gecorrigeerde controleverschillen

Met de financiële functionarissen hebben wij onze controlebevindingen besproken. Naar aanleiding hiervan zijn aanpassingen in de jaarrekening verwerkt, maar niet alle.

Hiernaast hebben wij een overzicht opgenomen van de niet in de jaarrekening 2018 verwerkte controleverschillen en resterende onzekerheden. Met u hebben wij een afspraak gemaakt welke afwijkingen wij in dit verslag vermelden. U heeft ons gevraagd in ieder geval alle afwijkingen groter dan € 31.750 aan u te rapporteren.

Op de volgende pagina is een toelichting opgenomen op deze posten.

Toelichting fouten en onzekerheden - 1

Onzekerheden WMO en Jeugdbeleid

Zorguitgaven

De lasten voor de uitbestede diensten van uw gemeente voor de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en voor de Jeugdwet kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Zorg in natura, WMO begeleiding en Jeugdzorg	€ 8.819.000
Persoonsgebonden budgetten SVB	€ 365.000
Eigen bijdragen CAK	€ 231.000 -/-
Totaal	€ 9.024.000

Voor een bedrag van circa € 8,3 miljoen voor de uitgaven aan zorgorganisaties voor de WMO en voor de jeugdzorg zijn goedkeurende controleverklaringen van hun accountants ontvangen, voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid van de lasten.

Voor het resterende deel van de uitgaven aan zorgorganisaties van € 514.000 hebben wij geen controleverklaring ontvangen omdat deze van relatief geringe omvang zijn.

Persoonsgebonden budgetten

Uw gemeente heeft van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) een brief ontvangen waarin is aangegeven dat de verstrekte persoonsgebonden budgetten bij de Jeugdwet 92% én bij de Wmo 91% rechtmatig is.
Dit betekent dat mogelijk sprake is van een onrechtmatigheid van 8% voor de Jeugdwet respectievelijk 9% voor de Wmo.

De SVB toetst echter niet of de prestaties zijn geleverd. Hiervoor dient de gemeente aanvullende controles te verrichten. Voor 2018 zijn deze controles niet uitgevoerd.

Het totale bedrag aan PGB voor de WMO en de Jeugdzorg van in totaal € 365.000 merken wij daarom als onzeker aan.

Wij hebben het College geadviseerd voor de WMO en Jeugdzorg over 2019 aanvullende interne controles uit te gaan voeren, zodat de rechtmatigheid hiervan kan worden vastgesteld.

Eigen bijdrage CAK

De eigen bijdragen voor de WMO en de Jeugdzorg worden door het CAK op de cliënten verhaald. De rechtmatigheid van dit bedrag kunnen we om reden van privacy niet controleren en is toegelicht in de jaarrekening 2018.

Onrechtmatigheid Europese aanbestedingen

Wij hebben gecontroleerd of de aanbestedingen zijn verricht binnen de Europese aanbestedingsregels. Bij 6 aankopen ten bedrage van € 331.000 blijkt dat de Europese aanbestedingsregels niet juist zijn toegepast.

Fouten in de jaarrekening 2018

Naar aanleiding van de controle van de 2e versie van de jaarrekening 2018 zijn de in de lijst met controleverschillen opgenomen bedragen nog niet in de jaarrekening 2018 verwerkt. Dit betreft een controleverschil van per saldo € 44.000 aan baten. Wij hebben deze toegelicht onder de getrouwheidsbevindingen in dit verslag.

Toelichting fouten en onzekerheden - 2

Kwalitatieve beperkingen in de verantwoording

2018

De administratieve organisatie over 2018 is mede vanwege de ambtelijke fusie niet op orde geweest. Er zijn gedurende het jaar te veel fouten in de boekhouding gemaakt. Ook waren fouten verkeerd gecorrigeerd. Na aanvullende interne en externe controlewerkzaamheden zijn hiervoor correctieboekingen gemaakt. Daarnaast hebben wij niet altijd kunnen vaststellen dat aan inkopen prestatieleveringen ten grondslag liggen. Voor 84% van het totaalbedrag van de 75 geselecteerde facturen is dat wel gelukt of is dat aannemelijk te maken, voor 16% niet. Voor deze 16% betreft het kosten die passen binnen de bedrijfsvoering van de gemeente, maar waarbij wij niet de prestatie kunnen vaststellen. Overigens wil dit niet zeggen dat deze 16% fout is.

Ook is het moeilijk de volledigheid van de verplichtingen te controleren omdat basisregistraties hiervoor ontbreken. Wij hebben hiervoor controles in de boekhouding van 2019 uitgevoerd om zoveel mogelijk fouten te herstellen. Ook zijn er onzekerheden en onjuistheden met betrekking tot de toepassing van de BTW/BCF percentages, waardoor er onzekerheden zijn in de juistheid van de lasten en van de aangiften die zijn gedaan.

Vanwege deze situatie in 2018 zijn er - ondanks al onze (extra) verrichte controlewerkzaamheden - resterende risico's op fouten in de jaarrekening 2018 die wij mogelijk niet hebben onderkend of hebben kunnen onderkennen.

Daarom kunnen wij geen goedkeurend oordeel verstrekken, zowel niet voor de getrouwheid als voor de rechtmatigheid.

2019

Tijdens de uitvoering van de jaarrekeningcontrole 2018 in augustus 2019 hebben wij achterstanden in de boekhouding gezien en lopen de saldi op de tussenrekeningen op.

Wij dringen erop aan dat zo snel mogelijk acties ondernomen om de administratie up to date te maken en voor 2019 op te schonen, teneinde goed in beeld te krijgen welk resultaat over 2019 kan worden verwacht.

In de jaarrekening verwerkte controleverschillen

Voordat de eerste versie van de jaarrekening 2018 is opgesteld is intern een integrale analyse gedaan op de kosten, waaruit tevens dubbele betalingen zijn gezien, die inmiddels zijn verhaald op de crediteuren.

Naar aanleiding van aanvullende interne controles én onze werkzaamheden zijn correcties is de jaarrekening 2018 aangebracht ter grootte van per saldo € 539.000 negatief. Deze bestonden met name uit nagekomen kosten en afrekeningen, dubbele facturen en verschuivingen van kosten tussen gemeenten/1Stroom.

Kwaliteit jaarverslaggeving

Bij onze controle van de jaarstukken hebben wij gezien dat vereiste toelichtingen op basis van de BBV ontbreken. In de jaarstukken zaten daarnaast inconsistenties in de tekstuele alsmede de cijfermatige toelichtingen. Na onze controle zijn deze onjuistheden in de jaarstukken verwerkt.

Wij adviseren om intern de volledigheid van de vereiste toelichtingen op basis van het BBV in de jaarstukken vast te stellen en om tevens de jaarstukken intern kritisch op onjuistheden en inconsistenties te beoordelen voordat deze definitief wordt.

3. Aandachtspunten

3. Aandachtspunten Raad

Van de gemeenteraad hebben wij een aantal aandachtspunten, de zogenaamde speerpunten, meegekregen voor onze controle. Hieronder rapporteren wij over de bevindingen die hieruit naar voren zijn gekomen.

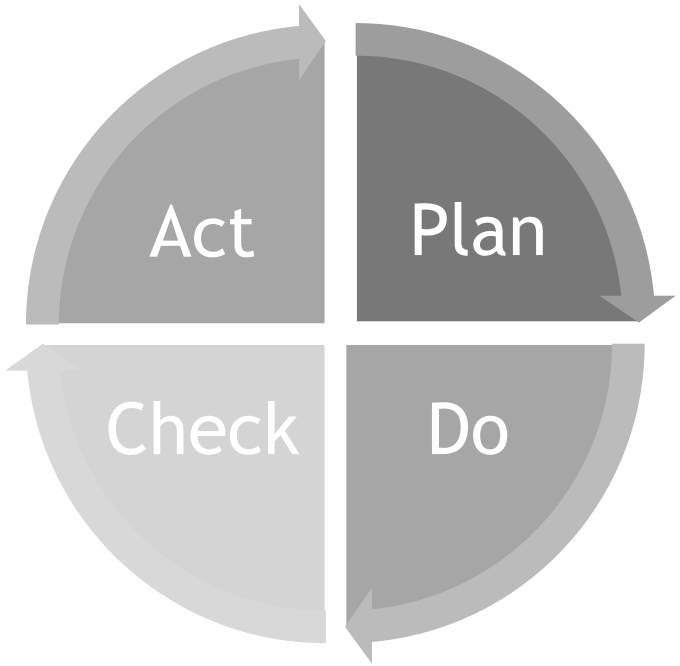
Uw vragen	Onze bevindingen
Worden de lasten aan de juiste organisatie toegerekend? Hoe wordt voorkomen dat er geschoven wordt met kosten tussen 1stroom, Duiven en Westervoort?	Uiteindelijk grotendeels wel. Zowel intern als door ons is de juistheid van de toerekening van de lasten extra gecontroleerd. Een aantal foute boekingen is hersteld voordat de jaarrekening 2018 is opgesteld. Wij hebben enkele resterende kleinere verschuivingen gezien die niet van materieel belang waren. Er zijn voldoende functiescheidingen binnen het inkoopproces. Soms gaan inkopen buiten dit proces om en dan zijn er risico's. Daarnaast is er een separate verbijzonderde interne controle uitgevoerd op de juiste verantwoording van kosten.
Hoe is het beleid en de uitvoering voor wat betreft de verstrekkingen in het kader van de WMO? Hoe wordt voorkomen dat onnodig verstrekkingen worden gedaan (procedureel)? Voorbeeld dat genoemd werd is dat er bij een bejaardentehuis 40 scootmobielen aan de oplader hangen … De vraag is gericht op rechtmatigheid en efficiëntie.	Het beleid vergelijkbaar met andere gemeenten. De beleidsregels zijn gericht op het individu. Toekenningen vinden plaats op basis van de regels van dat individu. Er wordt dus geen rekening gehouden met collectieve voorzieningen.
Zijn blockchain technieken toepasbaar voor de controle op de Wmo en Jeugd lasten?	Ja natuurlijk. Maar dit is niet de oplossing voor de problemen in het sociaal domein. Blockchain kan vooral het proces vereenvoudigen en efficiënter maken mits de juiste software wordt gebruikt.

4. Interne beheersing

Algemene beheersing

4. Interne beheersing

Algemene beheersing

Wij hebben in het kader van onze controle-opdracht een interimcontrole uitgevoerd.

Tijdens onze interimcontrole controleren wij de interne beheersing binnen uw organisatie. Hierbij onderscheiden wij de algemene beheersing en de beheersing van processen. In dit hoofdstuk gaan wij nader in op de algemene beheersing en in het volgende hoofdstuk op de beheersing van processen.

Voor een effectieve interne beheersing zijn een aantal meer algemene beheersmaatregelen noodzakelijk, zoals verordeningen en beleid, de zogenaamde hard controls. Voor een goede werking van deze maatregelen zijn echter ook soft controls nodig, zoals, wat is de cultuur, leiderschapsstijl, hoe gaat de organisatie om met nieuwe risico's. Deze aspecten nemen wij mee in de beoordeling van uw gemeente.

In dit hoofdstuk brengen wij de sterke punten uit de algemene beheersing en de ontwikkelpunten onder uw aandacht. Wij beogen hierin niet volledig te zijn, maar benoemen die zaken, die ons opvallen c.q. waarmee uw gemeente reeds bezig is.

Samenvatting algemene beheersing

Bij onze interimcontrole hebben wij de algemene beheersing van uw organisatie beoordeeld.
In onderstaande tabellen geven wij de door ons onderkende sterke en ontwikkelpunten weer, zoals wij die bij de interimcontrole zijn geconstateerd.

Sterke punten 2018

- Er is een auditcommissie en er is een interne controlefunctionaris en controller
- Er zijn een financiële verordening, een normenkader en een controleprotocol
- De AVG procedures zijn opgezet

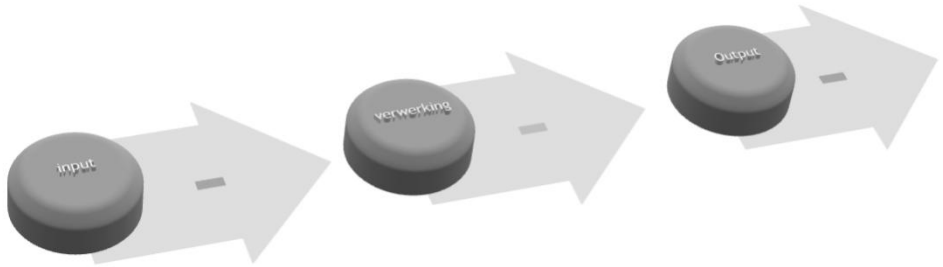
Ontwikkelpunten 2018

- Fraude en integriteitsmaatregelen aanscherpen
- Achterstanden in de financiële administratie inlopen
- De financiële basis op orde hebben en houden
- Achterstanden in de interne controle inlopen
- De processen in 2019 optimaliseren
- De interne controle verder uitbouwen richting een rechtmatigheidsverantwoording
- De controlefunctie versterken
- Juridische control inrichten

Beheersing processen

stolwijk kennisnetwerk

Beheersing processen

Wij hebben in het kader van onze controle-opdracht een interimcontrole uitgevoerd.

Hierbij hebben wij de administratieve organisatie en interne beheersing van de belangrijkste processen, voor zover van belang voor onze jaarrekeningcontrole, beoordeeld.

De werkzaamheden hebben zich primair gericht op de onderbouwing van de controleverklaring bij de jaarrekening. Wij beoordelen in hoeverre de interne organisatie de risico's op fouten in de jaarrekening en rechtmatigheid afdekt. Vervolgens bepalen wij het effect hiervan op de gegevensgerichte werkzaamheden, die wij tijdens de jaarrekeningcontrole uitvoeren. Daarnaast signaleren wij vanuit de controle verbeter- c.q. adviespunten ten aanzien van de verdere ontwikkeling van de interne beheersing.

Onze bevindingen en aanbevelingen hierover hebben wij in januari 2018 aan het College gerapporteerd. Onze belangrijkste aanbevelingen voor wat betreft de algemene besturing en beheersing van de processen zijn in dit hoofdstuk opgenomen, alsmede de wijze waarop wij met de geconstateerde bevindingen zijn omgegaan bij onze balanscontrole.

Samenvatting beheersing processen (1/3)

In onderstaande tabel geven wij een samenvatting van de aanbevelingen weer ter verbetering van de interne beheersing van uw organisatie.

De onderstaande aanbevelingen hebben een HOOG belang.

Proces	Herkomst	Aanbevelingen met een HOOG belang
Automatisering	2018	Het beter beheersen van de toegangsbeveiliging binnen K2F en het salarissysteem Het verbeteren van het wachtwoordenbeleid en -beheer Het verder verbeteren van de back-up en recovery procedures
Aanbesteden	2018	De interne controle op de juistheid van de wijze van aanbesteden preventief inrichten
Inkopen	2018	Het aanspreken van de budgethouders op hun verantwoordelijkheid en een kritische en integere houding bij het autoriseren van inkoopfacturen Het uitvoeren van een aanvullend fraudeonderzoek De prestatiecontrole goed te documenteren Facturen altijd juist te laten adresseren Een goede interne controle uit te voeren op een juiste boeking op de juiste organisatie De achterstanden in de verwerking van inkoopfacturen snel in de lopen Het verbeteren van de controle van de prestaties en de documentatie hiervan Het verbeteren van de juiste toerekening van kosten aan de juiste organisatie
Betalingen	2018	De controle op de bankrekeningnummers te verbeteren De controle op de juistheid van de betaallijst te verbeteren De betalingen in het systeem beveiligen zodanig dat facturen alleen betaald kunnen worden als deze zijn geautoriseerd door de prestatieakkoord verklaarder en de budgethouder
Grondexploitaties	2018	De interne controle op de planexploitaties in te richten en uit te voeren Nacalculaties en analyses voor de deelprojecten in de grondexploitatie te maken Een juiste berekening te maken van de grondexploitatie van de gemeente Duiven

Samenvatting beheersing processen (2/3)

In onderstaande tabel geven wij een samenvatting van de aanbevelingen weer ter verbetering van de interne beheersing van uw organisatie.

De onderstaande aanbevelingen hebben een HOOG belang.

Proces	Herkomst	Aanbevelingen met een HOOG belang
WMO en Jeugd	2018	De interne controle op de processen WMO en Jeugd verder uit te breiden, zodanig dat de afhankelijkheid van externe partijen er niet meer is.
Belastingen, heffingen en leges	2018	De interne controle van de WOZ mutaties te organiseren Een goede afwijkingenanalyse te maken van de belastingbaten Een extra controle op de ledigingen uit te voeren aan de hand van bezwarenoverzichten Een functiescheiding aan te brengen bij de toekenning van verminderingen en kwijtscheldingen van belastingen en heffingen Het zichtbaar maken van verrichte controles van de proefkohieren De controle op de tarieven en de opgelegde tarieven te verbeteren
Begrotingsbeheer	2018	Het aanbrengen van begrotingen en begrotingswijzigingen in het financiële systeem goed te organiseren en te controleren
Memoriaalboekingen	2018	De memoriaalboekingen doorlopende te nummeren om de controle te vereenvoudigen De controle op de juistheid van de memoriaalboekingen vast te leggen
Subsidieverstrekkingen	2018	Functiescheidingen aan te brengen in de subsidieverlening Expliciet de juistheid van de verantwoording van subsidielasten te controleren
Leerlingenvervoer	2018	Het aanbrengen van een functiescheiding bij het opstellen en verstrekken van de beschikking De prestaties zichtbaar te controleren De afrekeningen over 2016 en 2017 af te wikkelen

Samenvatting beheersing processen (3/3)

In onderstaande tabel geven wij een samenvatting van de aanbevelingen weer ter verbetering van de interne beheersing van uw organisatie.

De onderstaande aanbevelingen hebben een HOOG belang.

Proces	Herkomst	Aanbevelingen met een HOOG belang
Huren	2018	De interne controles binnen het proces in te richten Een aansluiting te maken tussen het vaste activa register en de baten voor verhuur Leegstandscontroles uit te voeren Het huurprijzenbeleid voor Duiven op te stellen BTW toepassing goed te regelen Raadsbesluiten te laten nemen als kosteloos wordt verhuurd
BTW/BCF	2018	De juistheid vast te stellen over de toepassing van de BTW en BCF. Dit wordt door een extern bureau binnenkort uitgevoerd.
Investeringen/kredieten	2018	Tussentijds aan de Raad te rapporteren over (potentiele) kredietoverschrijdingen

Aanvullende controlemaatregelen – 1/6

Tijdens onze interimcontrole hebben wij een aantal bevindingen gedaan. In de managementletter zijn de bevindingen en aanbevelingen beschreven. In deze paragraaf geven wij per bevinding weer, welke aanvullende werkzaamheden wij hebben verricht en wat de bevindingen zijn die hieruit naar voren zijn gekomen.

Proces	Risico	Werkzaamheden en bevindingen
Automatisering	Dat er ongeautoriseerde financiële mutaties worden aangebracht.	Wij hebben onze controle zoveel als mogelijk buiten de financiële systemen om uitgevoerd. We hebben wel gebruik gemaakt van de lijsten die uit de systemen voortkomen. Deze hebben we gecontroleerd op betrouwbaarheid. *Wij hebben geadviseerd (preventieve) IT controles te toetsen.*
Inkopen – Europese aanbestedingen	Dat de gevolgde inkoopprocedure niet juist is bij inkopen boven de Europese aanbestedingsgrens.	Op basis van de analyse van de inkopen in de jaren 2015-2018 hebben wij per leverancier de inkoopprocedure van inkopen boven de grens van Europese aanbestedingen gecontroleerd. Tevens hebben wij een steekproef uitgevoerd op kleinere aankopen om de volledigheid vast te stellen. 5 aanbestedingen waren niet rechtmatig aanbesteed. Zie hiervoor de lijst met controleverschillen. *Wij hebben geadviseerd om aanbestedingen aan de voorkant beter te beheersen.*
Inkopen - prestaties	Er worden betalingen gedaan zonder dat hier prestaties voor de gemeente aan ten grondslag liggen.	Wij hebben een steekproef uitgevoerd op de geleverde prestaties. Het was moeilijk om de juistheid van de prestatielevering vast te stellen. Voor 59 facturen hebben wij de prestatie vast kunnen stellen. Voor 16 van de 75 geselecteerde facturen ter waarde van € 744.000 hebben wij niet kunnen vaststellen dat hieraan een levering ten grondslag ligt, maar dat dat wel waarschijnlijk is. *Het is noodzakelijk voor alle aankopen de bewijsstukken van ontvangst (digitaal) te bewaren.*

Aanvullende controlemaatregelen – 2/6

Tijdens onze interimcontrole hebben wij een aantal bevindingen gedaan. In de managementletter zijn de bevindingen en aanbevelingen beschreven. In deze paragraaf geven wij per bevinding weer, welke aanvullende werkzaamheden wij hebben verricht en wat de bevindingen zijn die hieruit naar voren zijn gekomen.

Proces	Risico	Werkzaamheden en bevindingen
Inkopen – adressering factuur	Facturen zijn onjuist geadresseerd of op een verkeerde eenheid geboekt. Tevens frauderisico, fiscale risico's en het risico van boeken op meerdere entiteiten.	Wij hebben voor 75 facturen vastgesteld dat deze juist zijn verantwoord. IC-medewerkers hebben de facturen integraal gecontroleerd op een juiste boeking en op een juiste betaling. Naar aanleiding hiervan zijn aanpassingen gedaan, waardoor uit de steekproef geen verschillen meer bleken. De procedure is overigens dat 2 functionarissen tekenen voor de juistheid van de factuur, de 1 voor de prestatie en de ander voor akkoord ten laste van het budget. Tevens hebben wij vastgesteld welke facturen door de medewerker van 1Stroom die heeft gefraudeerd voor prestatie zijn geaccordeerd. Hierin zijn geen onregelmatigheden aangetroffen. *Wij hebben geadviseerd alle contracten op de goede eenheid te zetten en geen verkeerde adressering van facturen te accepteren.*
Inkopen - codering	Facturen zijn op een onjuist programma verantwoord	De interne controleur en wij hebben voor 75 facturen vastgesteld dat deze op het juiste programma zijn verantwoord. De budgethouders hebben integraal gecontroleerd op de juistheid van de boekingen. *Wij adviseren ook over 2019 door de interne controle medewerkster de juistheid van de codering door middel van een steekproef te controleren.*

Aanvullende controlemaatregelen – 3/6

Tijdens onze interimcontrole hebben wij een aantal bevindingen gedaan. In de managementletter zijn de bevindingen en aanbevelingen beschreven. In deze paragraaf geven wij per bevinding weer, welke aanvullende werkzaamheden wij hebben verricht en wat de bevindingen zijn die hieruit naar voren zijn gekomen.

Proces	Risico	Werkzaamheden en bevindingen
Betalingen	Betalingen worden niet rechtmatig gedaan.	Aan de hand van data-analyse heeft een ingehuurde interne controleur en hebben wij vastgesteld dat de betalingen rechtmatig zijn verricht. Uit deze werkzaamheden is gebleken dat er dubbele betalingen waren die zijn gecorrigeerd. Hiervoor zijn vorderingen op de leveranciers ingesteld. *Wij dringen er op aan geen rechtstreekse betalingen in het bankpakket te verrichten.*
Grondexploitatie	De berekening is in handen van 1 functionaris. Er is geen interne controle.	Er zijn 9 grondexploitaties. Wij hebben de uitgangspunten en de onderbouwingen van de verwachte baten en lasten integraal gecontroleerd. Hieruit zijn geen onjuistheden gebleken. Door een onafhankelijke persoon is er een interne controle uitgevoerd. *Wij hebben geadviseerd om het werkprogramma en de uitkomsten van de werkzaamheden vast te leggen.*
WMO en jeugd	Er is onvoldoende zicht op de geleverde prestaties en daarvoor in rekening gebrachte kosten van zorgaanbieders.	Bij onze controle hebben wij voorzover beschikbaar gesteund op de verklaringen van zorgaanbieders. De organisatie heeft geen aanvullende controlemaatregelen genomen op het zelfstandig vaststellen van de prestaties van de kleine zorgaanbieders waarvoor geen controleverklaringen zijn ontvangen en ook niet voor de persoonsgebonden budgetten. *Wij hebben geadviseerd de prestatielevering te controleren van 2019.*

Aanvullende controlemaatregelen – 4/6

Tijdens onze interimcontrole hebben wij een aantal bevindingen gedaan. In de managementletter zijn de bevindingen en aanbevelingen beschreven. In deze paragraaf geven wij per bevinding weer, welke aanvullende werkzaamheden wij hebben verricht en wat de bevindingen zijn die hieruit naar voren zijn gekomen.

Proces	Risico	Werkzaamheden en bevindingen
Belastingen, heffingen en leges	Belastingen, heffingen en leges zijn niet juist en volledig.	Wij hebben intensieve cijferbeoordelingen verricht en hebben specifieke controles uitgevoerd voor wat betreft de juistheid van de tarieven en de volledigheid van de aanslagen. Hierin hebben wij geen onregelmatigheden of resterende onzekerheden aangetroffen.
Begrotingsbeheer	Dat begrotingswijzigingen niet juist of volledig zijn verwerkt.	Wij hebben de door de Raad vastgestelde begrotingswijzigingen onderzocht op een juiste verwerking. In het financiële systeem zijn andere begrotingsbedragen opgenomen dan die door de Raad zijn vastgesteld. In de jaarrekening zijn de door de Raad vastgestelde begrotingscijfers verantwoord en zijn de verschillen toegelicht. *Wij hebben geadviseerd gedurende het jaar de juistheid en volledigheid van de begrotingsmutaties goed te controleren.*
Memoriaalboekingen	Op foute boekingen.	Er zijn in 2018 te veel correctie- en andere boekingen in de financiële administratie geboekt. De correcties zijn het gevolg geweest van de onjuiste verwerking van facturen. Wij hebben de memoriaalboekingen integraal gecontroleerd op een juiste verwerking en hebben hierin geen onregelmatigheden aangetroffen. *Wij hebben geadviseerd een extra controle op de boekingen uit te voeren over 2019.*
Subsidieverstrekkingen	De afwikkeling van subsidies gebeurt niet conform het proces.	Het verloop van de primitieve begroting naar de definitieve begroting is integraal aangesloten met raadsbesluiten. Hieruit zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen.

stolwijk kennisnetwerk

Aanvullende controlemaatregelen – 5/6

Tijdens onze interimcontrole hebben wij een aantal bevindingen gedaan. In de managementletter zijn de bevindingen en aanbevelingen beschreven. In deze paragraaf geven wij per bevinding weer, welke aanvullende werkzaamheden wij hebben verricht en wat de bevindingen zijn die hieruit naar voren zijn gekomen.

Proces	Risico	Werkzaamheden en bevindingen
Subsidieverstrekkingen	De uitgaande subsidies zijn niet tijdig en volledig afgewikkeld.	De afrekeningen over 2016 en 2017 zijn grotendeels gedaan. Er is wel diverse keren afgeweken van de termijnen voor de aanvraag en afhandeling van de aanvraag én bij de afwikkeling van de subsidies. *Wij hebben geadviseerd de behandeling van aanvragen en de afwikkeling van de subsidies over 2018 en 2019 binnen de daartoe gestelde termijnen te doen.* *Tevens hebben wij geadviseerd om een 2e functionaris mee te laten kijken met de rechtmatigheid van de afwikkeling en eventuele afwijkingen goed te documenteren.*
Doelgroepenvervoer	De afrekeningen over 2016 en 2017 zijn niet gebeurd en de prestaties zijn niet vastgesteld.	Inmiddels zijn de jaarrekeningen over de jaren 2016-2018 ontvangen van de regio en is de financiële afwikkeling per gemeente hierin opgenomen. Er is een discussie met de provincie over de verdeling tussen de gemeente.
Huren	De huren zijn niet juist en volledig geïnd.	De volledigheid van de verhuurde objecten en huuropbrengsten over 2018 zijn intern gecontroleerd en door ons akkoord bevonden. Hieruit zijn geen bijzonderheden voortgekomen.

Aanvullende controlemaatregelen – 6/6

Tijdens onze interimcontrole hebben wij een aantal bevindingen gedaan. In de managementletter zijn de bevindingen en aanbevelingen beschreven. In deze paragraaf geven wij per bevinding weer, welke aanvullende werkzaamheden wij hebben verricht en wat de bevindingen zijn die hieruit naar voren zijn gekomen.

Proces	Risico	Werkzaamheden en bevindingen
BTW/BCF	De BTW en BCF zijn niet juist verwerkt.	Een fiscaal specialist heeft een onderzoek verricht naar de juiste toepassing van BCF en BTW percentages. Hieruit is gebleken dat er in de percentages enkele minimale afwijkingen waren en in de juistheid van de boekingen afwijkingen met een beperkte invloed waren. *Wij hebben geadviseerd ook met terugwerkende kracht de juistheid van het gebruik van de BCF en BTW percentages en boekingen van de kosten over 2019 te controleren en aan te passen.*
Investeringskredieten	Kredieten worden overschreden.	Wij hebben de rechtmatigheid en juistheid van de kredieten gecontroleerd en hebben vastgesteld dat 9 kredieten zijn overschreden voor een bedrag van € 97.000. *Wij hebben geadviseerd gedurende het jaar de voortgang van de aanwending van de kredieten goed te monitoren en bij overschrijdingen extra krediet aan te vragen.*

5. Jaarrekening

stolwijk kennisnetwerk

Financiële positie

Saldo van baten en lasten

Na verwerking van de reservemutaties is het resultaat € 1,3 miljoen negatief tegenover € 0,7 miljoen begroot. Het grootste nadeel komt voort uit het sociaal domein, waarin een nadeel zit van circa € 2,3 miljoen.

De belangrijkste afwijkingen zijn in de jaarrekening per programma toegelicht.

Financiële positie en weerstandsvermogen

Het eigen vermogen van uw gemeente bedraagt per jaareinde € 32,4 miljoen, waarvan € 13,7 miljoen beschikbaar is in de algemene reserve. Dit bedrag is inclusief het resultaat over 2018 waarover u nog een besluit moet nemen.

Uw gemeente beschikt volgens de door de organisatie gemaakte berekeningen over voldoende weerstandsvermogen.

De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit bedraagt € 13,7 miljoen, tegenover een gemiddeld ingeschat risico van afgerond € 9,7 miljoen. Het ingeschatte risico is de *benodigde* weerstandscapaciteit. De ratio komt daarmee uit op 1,4. De ondergrens is 1,0. Er is dus voldoende weerstandsvermogen om de onderkende risico's te ondervangen.

Schuldpositie

Uw gemeente heeft per 31 december 2018 voor een bedrag van € 18 miljoen aan leningen opgenomen. De schuldpositie per inwoner bedraagt circa € 700. Dit is onder de schuldpositie van de gemiddelde Nederlandse gemeente, circa € 2.000 (o.b.v. 2017).

De netto schuldquote bedraagt 63% en is daarmee goed.

Kwaliteit jaarverslaggeving

Kwaliteit van de jaarstukken

De jaarstukken bestaan uit 3 onderdelen: De programma's, de paragrafen en de jaarrekening.

Wij vinden de structuur van de jaarstukken duidelijk. De gemeente Duiven heeft 3 inhoudelijke programma's. De kwaliteit van de toelichtingen en de paragrafen is overwegend voldoende, maar er ontbreekt soms informatie en de teksten zijn uitgebreid. Voorts zitten er slordigheden in de jaarstukken.

Wij hebben het College geadviseerd de jaarstukken te comprimeren om de leesbaarheid te vergroten. Dit kan onder meer door in de paragrafen in de programma's alleen samenvattende informatie op te nemen.

Naleving van de verslaggevingsregels

Wij hebben gecontroleerd of de bepalingen in het Besluit Begroting en Verantwoording zijn nageleefd. Hierin hebben wij geen belangrijke afwijkingen vastgesteld. Wel hebben wij wat kleinere afwijkingen gezien. Deze hebben wij doorgegeven aan de financiële medewerkers.

Jaarverslag en paragrafen

Het jaarverslag en de paragrafen voldoen aan de minimale eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording. Wij hebben geen tegenstrijdigheden vastgesteld tussen deze stukken en de jaarrekening 2018.

Verloop van de controle

Het proces van het opstellen van de jaarrekening is over het boekjaar 2018 zodanig gepland om aan de Raad de gecontroleerde jaarrekening in juli 2019 voor te kunnen leggen. Dit schema is niet gehaald vanwege de achterstanden en de hoeveelheid aan fouten en onzekerheden in de boekhouding. Hierdoor zijn er enorm veel extra werkzaamheden verricht en zijn er aanvullende interne en externe controlemaatregelen uitgevoerd om uiteindelijk een oordeel te kunnen geven over de getrouwheid en de rechtmatigheid.

Wij evalueren de controle over 2018 en overleggen met de organisatie om het jaarrekeningtraject 2019 efficiënter en effectiever te maken.

Bevindingen getrouwheid - 1

Schattingen - 1

Het opstellen van de jaarrekening vereist dat de organisatie oordelen vormt en schattingen maakt, die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die, gegeven de omstandigheden, als redelijk worden beschouwd.
De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.
Een goed inzicht in de jaarrekening vraagt kennis van de gemaakte schattingen.

Deze lichten wij hier kort toe:

Grondexploitatie

In de balans is een bedrag voor voorraden geactiveerd ten bedrage van € 22,8 miljoen. Dit betreffen 9 complexen, waarvan 4 bedrijventerreinen en 5 woningcomplexen. Dit bedrag kan als volgt worden gespecificeerd:

Saldo bestede baten en lasten gronden	€ 27,6 miljoen
Voorziening voor verwachte verliezen	€- 4,8 miljoen
Netto investering in gronden	€ 22,8 miljoen

De exploitatierekeningen van de grondexploitaties zijn opgesteld door de planeconoom en zijn gebaseerd op de cijfers zoals deze in 2017 door het bureau STEC zijn aangegeven, rekening houdende met actuele ontwikkelingen. Door een onafhankelijke persoon is er een interne controle uitgevoerd. Deze zijn vervolgens door ons gecontroleerd.

De bouwgrondexploitaties zijn overigens niet door de Raad vastgesteld, wat wel moet.

Het College heeft aangegeven dit gelijktijdig met het vaststellen van de jaarrekening 2018 te laten doen.

Voor de berekeningen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- voor kostenstijgingen: 2,03% voor inbrengwaardes en 3% voor overige kosten
- voor batenstijgingen 0%
- de rente: 1,4%
- de disconteringsvoet 2%

De uitgangspunten voor kosten- en batenstijgingen zijn aanvaardbaar en deze sluiten aan bij de macro- economische ontwikkelingen.

De rente is berekend op basis van de leningenportefeuille. De gehanteerde disconteringsvoet is wettelijk voorgeschreven.

De geschatte baten en lasten en de fasering zijn intern onderbouwd.

Wij adviseren ook vanuit interne controle jaarlijks een toets te laten uitvoeren op de juistheid en volledigheid van de bouwgrondexploitaties door een van de planeconoom onafhankelijke functionaris.

Bevindingen getrouwheid - 2

Schattingen - 2

Grondexploitatie vervolg

Toerekening van personeelskosten aan complexen

Aan de complexen is in 2018 voor een bedrag van € 690.000 aan personeelskosten toegerekend. In de complexen was € 535.000 begroot. In de begroting was € 690.000 begroot.

Er is € 155.000 meer aan personeelskosten toegerekend dan begroot, met name aan de complexen Seingraaf en Westrenen. De reden daarvan is dat de ingeschatte urenbesteding over 2018 vergelijkbaar was met 2016 en 2017. Wij kunnen de omvang van een mogelijk fout derhalve niet berekenen en hebben het volledige bedrag als onzekerheid opgenomen in het overzicht controleverschillen.

Urentoerekening moet gebeuren op basis van werkelijke kosten. Aangezien er geen urenregistratie heeft plaatsgevonden is dit niet gebeurd. Ook om fiscale redenen is dit noodzakelijk.

Wij adviseren u om de omvang van de doorbelasting van de uren aan de diverse projecten te evalueren vanwege de aflopende projecten in de grondexploitatie.

Het is dus noodzakelijk om de werkelijke uren die zijn gemaakt op grondexploitatiecomplexen vast te leggen, zodat een nauwkeurig toerekening kan worden gemaakt. Dit geldt overigens ook voor ander projecten, bijvoorbeeld subsidieprojecten.

Winstneming complex Nieuweling

Bij het bedrijventerrein Nieuweling is € 75.000 te weinig winst genomen in 2018 omdat renterisico's in de winstneming zijn betrokken, wat niet mag. Dit bedrag is als fout in het overzicht controleverschillen meegenomen.

Bevindingen getrouwheid - 3

Schattingen - 3

Vorderingen en debiteuren

Voorziening voor dubieuze debiteuren

Uw gemeente heeft op 31 december 2018 in totaal voor een bedrag van € 6,1 miljoen vorderingen en debiteuren over 2018 openstaan. Hiervan is € 0,5 miljoen voorzien. Hiervan heeft ruim € 0,4 miljoen betrekking op bijstandsvorderingen en € 70.000 aan belastingdebiteuren. Verder betreffen het belastingvorderingen, vorderingen op openbare lichamen en enkele andere vorderingen.

In 2018 zijn ontvangsten soms op tussenrekeningen geboekt of niet met de oorspronkelijke vorderingen verrekend. Tevens hebben we gezien dat vorderingen gedurende het jaar blijven openstaan, zonder dat opgelet wordt op een tijdige inning. Hierdoor is het debiteurenbeheer niet efficiënt geweest.

Ten tijde van onze controle waren vorderingen ten bedrage van ruim € 627.000 nog niet ontvangen en hiervoor is per die datum ook geen voorziening gevormd. Dit bedrag is opgebouwd belastingvorderingen over 2013 tot en met 2018 voor € 357.000 en voor € 270.000 overige vorderingen.

Op basis van onze inschatting zou een extra voorziening voor belastingdebiteuren van € 110.000 wat ons betreft beter passend zijn. Dit bedrag hebben wij als nadelig controleverschil meegenomen. Voor de risico's op de overige openstaande overige vorderingen ontbreekt informatie. Deze hebben wij derhalve als PM meegenomen in de controleverschillen.

Wij adviseren u het debiteurenbeheer stringent te voeren.

Uitkeringsdebiteuren

De uitkeringsdebiteuren zijn voor circa € 96.000 te hoog gewaardeerd. De oorzaak hiervan is dat vergeten is in de boekhouding dit bedrag te actualiseren. Het bedrag is als nadelig controleverschil meegenomen.

Voorziening voor riolering

Er is een watertakenplan. In dit plan is een berekening opgenomen van de investeringen in het riool en de daaruit voortvloeiende afschrijvings- en rentelasten. Tevens is hierin een raming opgenomen van de baten uit de rioolheffing op burgers en bedrijven. Ter egalisatie van de jaarlijkse kosten voor de riolering is in het plan een raming opgenomen van de verwachte voorziening voor de riolering in de komende jaren. De voorziening voor de riolering bedraagt per 31 december 2018 volgens het watertakenplan € 5,9 miljoen.

De werkelijke voorziening zoals deze in de balans staat bedraagt bijna € 8,3 miljoen. Het verschil ten bedrage van € 2,4 miljoen betreft voor een groot deel het later dan verwacht volgens het watertakenplan uitvoeren van investeringen.

Wij adviseren jaarlijks een nacalculatie op te stellen omtrent de voortgang van het watertakenplan en de verschillen te analyseren en eventuele resultaten hiervan te verwerken.

Tevens is onterecht btw toegevoegd aan de rioolvoorziening voor een bedrag van € 127.000.

De voorziening is derhalve € 127.000 te hoog. Dit bedrag hebben wij als positief controleverschil aangemerkt.

Het is belangrijk het onderhoudsplan jaarlijks te actualiseren en aan te laten sluiten met de voorziening.

Afwikkeling WMO en Jeugdzorg met zorgleveranciers

Van de meeste zorgleveranciers zijn productieverantwoordingen ontvangen met daarbij een controleverklaring van hun accountant. Op basis van deze verantwoordingen zou de schuld aan de zorgleveranciers in totaal € 156.000 lager zijn. Dit bedrag is niet in de jaarrekening verwerkt.

Wij zijn in onze controle uitgegaan van de gecertificeerde informatiestroom.

Dit wordt nog nader door de organisatie in overleg met de zorgleveranciers uitgezocht en de resultaten hiervan worden in 2019 verwerkt. Hieruit kunnen voor- of nadelen voortkomen.

Bevindingen getrouwheid - 4

Vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 is de gemeente vennootschapsbelastingplichtig. Samen met de fiscaal adviseur is de gemeente met de belastingdienst in overleg over de belastingplicht voor de vennootschapsbelasting. Over 2016 en 2017 zijn nihilaangiftes voor de vennootschapsbelasting ingediend.

Voor 2018 is uitstel van aangifte aangevraagd en verkregen. De verwachting van het College is dat ook over deze jaren geen belasting behoeft te worden betaald. Er is intern nog geen berekening gemaakt voor de aangifte over 2018. Ook over 2018 wordt een nihilaangifte verwacht.

Er is overigens nog geen duidelijkheid over de toepassing van de vennootschapsbelasting voor overheden. De kans dat uw gemeente geen vennootschapsbelasting verschuldigd is over de afgelopen 3 jaren (2016-2018) is hoog. In de jaarrekening is geen belastinglast opgenomen.

Omdat er van de belastingdienst nog geen uitsluitsel is ontvangen blijven er onzekerheden over de vennootschapsbelasting bestaan.

Vaste activa

Afschrijvingen

Uw gemeente heeft per 31 december 2018 een bedrag van € 28,9 miljoen aan vaste activa in de boeken staan. Dit betreffen met name wegen, riolering en gebouwen, waaronder het gemeentehuis. Het College heeft in 2017 een nieuwe nota Activerings- en afschrijvingsbeleid vastgesteld en heeft deze ter kennisname aan u voorgelegd. De ingangsdatum voor deze nota is 1 januari 2017. In deze nota zijn alleen voor nieuwe investeringen per activasoort nieuwe afschrijvingspercentages en/of een andere afschrijvingsmethode bepaald.

Overigens zijn de nieuwe afschrijvingstermijnen in de grondslagen toegelicht, maar niet overal toegepast omdat deze pas vanaf 2018 effect hebben. Deze nota voldoet niet aan de wettelijke vereisten omdat het niet mogelijk is om verschillende afschrijvingspercentages en -methodes te hanteren voor gelijksoortige activa. Als de nieuwe percentages worden gehanteerd op de investeringen van voor 2017 dan zouden de afschrijvingslasten hoger of lager kunnen zijn en hiervoor hebben wij een PM post opgenomen. Op basis van onze controlewerkzaamheden zal dit geen belangrijke afwijkingen veroorzaken.

Wij hebben het College geadviseerd de nota aan te passen en deze van toepassing te maken op alle investeringen die in het verleden zijn gedaan.

Daarnaast is er een rekenkundige fout gemaakt in de berekening van de afschrijvingskosten wat een nadelige correctie opleverde van € 69.000.

Waardering Vitaal Centrum

Voor de waardering van het Vitaal Centrum is een taxatierapport door een waarderingsspecialist opgesteld. Deze is gebruikt voor de bepaling van de waarde. In de boeken staat de waarde € 46.000 te laag. Dit verschil hebben wij als voordelig controleverschil meegenomen.

Bewaking aanwezigheid vaste activa

Uw organisatie doet investeringen in bedrijfsmiddelen. Als deze door de leveranciers zijn geleverd worden deze ergens in de organisatie neergezet of aan het personeel verstrekt.

Wij adviseren periodiek de aanwezigheid van de activa te controleren.

Bevindingen getrouwheid - 5

Financiële afwikkeling doelgroepenvervoer

Over de jaren 2016, 2017 en 2018 heeft uw gemeente jaarrekeningen ontvangen van de regio Arnhem Nijmegen vervoersorganisatie.

In deze jaarrekeningen zijn de afrekeningen opgenomen voor uw gemeente. Hieruit blijken de volgende posities:

2016	€ 44.000 vordering
2017	€ 55.000 vordering
2018	€ 50.000 schuld
Totaal	€ 49.000 vordering

In de jaarrekening 2018 van uw gemeente is een vordering opgenomen van € 99.000 en is daarmee € 50.000 lager dan volgens de jaarrekeningen van de regio. Dit bedrag is als nadelig controleverschil opgenomen.

Omtrent de afrekening van het leerlingenvervoer zijn overigens discussies met de provincie vanwege de wijze van verdeling over de gemeenten.

Openstaande debet- en creditbedragen

In de boeken staan debetbedragen van in totaal € 938.000. Dit bedrag is niet geanalyseerd. Dit kunnen ontvangsten zijn die nog moeten worden gesaldeerd met schulden of zijn echte vorderingen die nog moeten worden getraceerd.

Over de volledige post bestaat onzekerheid over de inbaarheid en of de vordering echt is.

Het volledige bedrag hebben wij als onzekerheid aangemerkt.

Verwerking facturen leveranciers

In 2018 zijn facturen van leveranciers soms op de verkeerde entiteit geboekt of zijn deze laat ingeboekt. Hierdoor waren er gedurende 2018 achterstanden in de boekhouding. Door een aanvullende extra interne controle én naar aanleiding van onze controle zijn deze fouten gecorrigeerd.

Wij adviseren u gedurende 2019 zo spoedig mogelijk een extra controle te doen op de juiste verwerking van inkoopfacturen.

Bevindingen getrouwheid - 6

Volledigheid verantwoording leges omgevingsvergunningen en burgerzaken

De sub administratie omgevingsvergunningen en burgerzaken is circa € 82.000 hoger dan het verantwoorde saldo in de jaarrekening. Dit verschil is intern niet geanalyseerd. Dit moet nog worden uitgezocht. Wij verwachten geen verschillen met de jaarrekening 2018, maar hebben voorzichtigheidshalve wel een PM verschil meegenomen in de controleverschillen.

Wij adviseren om periodiek de aansluiting tussen de subadministratie en de financiële administratie vast te stellen en verschillen te analyseren.

Verstrekte subsidies

Uw gemeente heeft subsidies aan verenigingen en instellingen verstrekt. Hiervan is een subadministratie bijgehouden. Er is geen aansluiting tussen de jaarrekening (de boekhouding) en deze subadministratie. De oorzaken hiervan zijn dat de subsidies op diverse plekken in de boekhouding zijn opgenomen.

Volledigheid verplichtingen

Uw gemeente maakt afspraken met leveranciers door middel van contracten. Deze worden in principe afgesloten door de budgethouders en door het College getekend.

Wij hebben gezien dat contracten overal in de organisatie liggen, dat deze er soms moeten zijn maar niet vindbaar zijn en dat deze soms op de verkeerde entiteit te naam zijn gesteld.

Derhalve is er moeilijk inzage te verkrijgen in de volledigheid van de verplichtingen, zowel voor wat betreft de schulden de balans als de niet uit de balans blijkende verplichtingen.

Derhalve kunnen wij niet met zekerheid zeggen dat alle verplichtingen zijn opgenomen. Wij hebben hiervoor een PM post in het overzicht van controleverschillen opgenomen.

Wij hebben het College geadviseerd de inzake in de contracten en verplichtingen te verbeteren. Het goed inrichten en handhaven van het beschikbare contractenregister kan hierbij helpen.

Terugbetalingsverplichting huwelijken

Recentelijk is in de media naar voren gekomen dat de gemeente Duiven onterecht kosten in rekening heeft gebracht voor het voltrekken van kosteloze huwelijken. Op basis van een eerste inventarisatie is de terugbetalingsverplichting op € 35.000 ingeschat.

Dit bedrag is als nadelig controleverschil opgenomen.

Bevindingen rechtmatigheid - 1

Bij de controle van de rechtmatigheid beoordelen wij of de lasten en baten en de balansmutaties juist, tijdig, volledig én met de geldende wet- en regelgeving zoals opgenomen in het normenkader in overeenstemming zijn geweest. Wij hebben de baten en lasten en de balansmutaties over 2018 gecontroleerd op rechtmatigheid.

Begrotingscriterium

De Raad heeft besloten met 3 inhoudelijke en 3 financiële ‘programma’s’ te werken. Dit geeft een overzichtelijk beeld van de resultaten. U heeft het College toestemming gegeven om binnen de bandbreedtes van de beleidsregels, die u heeft samengesteld, te opereren. Het College legt verantwoording af over de besteding op de programma’s. Wij hebben gecontroleerd of de begrotingsregels door het College zijn nageleefd.

Bevindingen

Bij 3 programma’s zijn de lasten binnen de begroting gebleven en daarmee zijn deze lasten rechtmatig geweest. Bij de andere 3 programma’s is in de jaarrekening toegelicht of deze hogere lasten gecompenseerd worden door hogere baten zijn, of de overschrijding een gevolg is van een open einde regeling en of de extra lasten binnen het beleid passen. Wij hebben gezien dat voor deze overschrijdingen aan deze eisen voldaan is en daarmee is de overschrijding niet als controleverschil aangemerkt. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat de mutaties in de reserves overeenkomstig raadsbesluiten zijn verwerkt.
Voor 9 investeringen zijn voor de kredieten voor een bedrag van € 97.000 overschreden.

Programma (* € 1.000)	Lasten Begroting	Lasten 2018	Over (+) Tekort (- /-)
Bestuur	4.900	4.555	345
Maatschappij	32.744	34.990	-2.246
Omgeving	14.383	13.052	1.331
Algemene dekkingsmiddelen	1.666	790	876
Overhead	7.370	7.502	-132
Mutaties reserves	2.252	2.985	-733
Totaal lasten	**63.315**	**63.874**	**-559**

stolwijk kennisnetwerk

Bevindingen rechtmatigheid - 2

Voorwaarden criterium

Wij hebben vastgesteld of de financiële beheershandelingen zijn verricht in overeenstemming met het door u vastgestelde normenkader voor het jaar 2018. Onze belangrijkste bevindingen worden hieronder toegelicht:

Aanbestedingen

Op basis van een inkoopanalyse hebben wij de rechtmatigheid van de aanbestedingen gecontroleerd. Hieruit is gebleken dat 6 aanbestedingen met een waarde van € 331.000 niet conform de Europese regels zijn aanbesteed. Dit betreft met name inhuur van personeel. Deze contracten zijn vanaf 1 april 2016 aan nieuwe regels gebonden die nog niet overal zijn toegepast.

Wij hebben het College geadviseerd om de budgethouders en de inkopers beter de regels te laten toepassen, mede aan de hand van kennisdeling. Tevens adviseren wij u de budgethouders te faciliteren met een contractenregister, zodat zij zelf een betere bewaking kunnen uitvoeren op de naleving van de aanbestedingsregels.

Participatiewet

Op basis van onze controle is gebleken dat de bijstandsuitkeringen rechtmatig zijn verstrekt.

De GR Sociale Dienst de Liemers verzorgt de bijstandsdienstverlening voor onder meer uw gemeente. Wij maken gebruik van de verantwoordings- en controle informatie die door de GR wordt aangeleverd aan uw gemeente.

WMO en Jeugd

Voor een bedrag van in totaal bijna € 514.000 hebben wij niet kunnen vaststellen dat deze uitgaven rechtmatig zijn geweest. Uw gemeente heeft gebruik gemaakt van de controleverklaringen van de accountants van zorgorganisaties om de rechtmatigheid vast te kunnen stellen. Daarnaast zijn er - beperkt - deelwaarnemingen genomen om ook zelfstandig een oordeel over de rechtmatigheid te kunnen vormen.

Wij hebben geadviseerd om de controle van de rechtmatigheid van de zorguitgaven voor de WMO en de Jeugdzorg zodanig in te richten dat uw gemeente hierover zelfstandig een oordeel kan geven.

Om de rechtmatigheid vast te stellen van de persoonsgebonden budgetten zijn geen extra controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Wij adviseren u deze in 2019 wel te doen, waarmee de onzekerheid voor de onrechtmatigheid kan worden beperkt.

Schatkistbankieren

Het drempelbedrag voor het zelf aanhouden van liquide middelen is niet overschreden.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Wij hebben vastgesteld dat de lasten, baten en balansmutaties niet tegenstrijdig zijn geweest met de regels voor misbruik en oneigenlijk gebruik.

6. SiSa

SiSa

Wij hebben als onderdeel van onze controle de SiSa bijlagen gecontroleerd. De controle is uitgevoerd zoals is opgenomen in de Nota Verwachtingen Accountantscontrole SiSa 2018 d.d. 10 januari 2019.

In de onderstaande (voorgeschreven) tabel rapporteren we onze bevindingen.

Strekking controleverklaring rechtmatigheid	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid	Goedkeurend

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
F1	Uitkoopregeling	Geen	n.v.t.	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2018	Geen	n.v.t.	n.v.t.
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2017	Geen	n.v.t.	n.v.t.
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2018	Geen	n.v.t.	n.v.t.
G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2018	Geen	n.v.t.	n.v.t.

Deze tabel dient u samen met de overige verplicht voorgeschreven verantwoordingsdocumenten voor 15 juli 2019 bij het CBS aan te leveren, wat uw gemeente heeft gedaan.

7. Onze verantwoordelijkheid

stolwijk kennisnetwerk

Onze verantwoordelijkheid

Onze opdracht

De jaarrekening 2018 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het College. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2018 gecontroleerd.

Onderdeel van de jaarrekening is de SiSa bijlage. Met deze bijlage legt het College verantwoording over de besteding van Rijksbijdragen af aan het Rijk.

Wij hebben onze controle uitgevoerd op basis van onze controlestandaarden voor de accountantscontrole. Daarnaast hebben wij het besluit accountantscontrole decentrale overheden (het BADO), de door u vastgestelde controleverordening (ex artikel 413 van de gemeentewet), het door u vastgestelde controleprotocol en het door u vastgestelde normenkader als basis voor de controle gebruikt.

De door ons voor de controle gehanteerde goedkeuringstolerantie voor fouten bedraagt € 377.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 1.131.000 (3% van de lasten). Voor SiSa en voor de Wet Normering Topinkomens hebben wij de voorgeschreven lagere goedkeuringstoleranties gehanteerd.

Onze onafhankelijkheid

Voor de uitvoering van onze controle is het belangrijk dat wij onafhankelijk zijn. De voor uw organisatie in 2018 door ons verrichte diensten passen binnen de regels van onafhankelijkheid. Onze teamleden zijn onafhankelijk van uw organisatie. Er zijn geen andere zaken die in strijd zijn met de onafhankelijkheidsregels.

Fraude

De accountant is verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het college. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust bij het College. De accountant is niet verantwoordelijk en aansprakelijk voor de preventie van fraude.
De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de opdrachtbevestiging.

In 2018 is binnen de GR1stroom een fraude geconstateerd. Naar aanleiding hiervan heeft een fraudeonderzoeksbureau een nader onderzoek uitgevoerd. De conclusie hiervan was dat een werknemer voor een bedrag van bijna € 40.000 binnen de personeelsvereniging heeft gefraudeerd gedurende de periode 2013-2018. Wij hebben specifieke werkzaamheden verricht voor de gemeente Duiven en wij hebben geen verdere onregelmatigheden voor uw gemeente vastgesteld.

Er is een vordering ingesteld tegen de frauderende voormalige ambtenaar die heeft aangegeven het bedrag inclusief de gemaakte onderzoekskosten in de komende 10 jaar terug te betalen.

Overigens zijn naar aanleiding van deze fraude belangrijke fraudepreventiemaatregelen genomen om een dergelijke situatie in de toekomst te voorkomen.

Er zijn tijdens de door ons uitgevoerde reguliere controlewerkzaamheden geen materiële onjuistheden als gevolg van fraude ontdekt, noch hebben wij aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Beperking gebruik

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor het college en de Raad. Het is zonder voorafgaande toestemming niet toegestaan om dit accountantsverslag te publiceren. Dit geldt ook voor de publicatie op uw website.

8. Afsluiting

stolwijk kennisnetwerk

Afsluiting

Afsluiting

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en zijn graag bereid nadere informatie te verstrekken.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman

w.g. dhr. R.H. Gosselink - Wolbrink RA

Accountantsverslag

Gemeente Duiven

Concept

25 juni 2020

stolwijk kennisnetwerk

Inleiding

Aan de raad van de gemeente Duiven
Koning Willem-Alexanderplein 1
6921 ES Duiven

Doetinchem, 25 juni 2020
klantnummer/xx/xx

Geachte raad,

Wij hebben de jaarrekening 2019 van uw gemeente gecontroleerd. In dit verslag brengen wij de hoofdzaken van onze bevindingen en aanbevelingen vanuit onze controle onder uw aandacht.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Wij geven hierbij een controleverklaring.

U heeft aan ons voor de controle van de jaarrekening 2019 een aantal aandachtspunten meegegeven. Hierover rapporteren wij in dit verslag. Daarnaast besteden wij aandacht aan de jaarrekening zelf en aan de interne beheersing.

Wij hebben de inhoud van het concept accountantsverslag afgestemd met de portefeuillehouder Financiën en een vertegenwoordiging van de ambtelijke organisatie.

Wij hebben het concept verslag op 25 juni 2020 met de audit commissie besproken.

Mocht u nog vragen hebben, aarzelt u dan niet om contact met ons op te nemen.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman

Dhr. R.H. Gosselink-Wolbrink RA

Gemeente Duiven

Waar bent u naar op zoek?

Inhoudsopgave

1. Kernpunten

2. Overzicht bevindingen
(onderbouwing oordeel)

3. Aandachtspunten Raad en overige aandachtspunten

4. Jaarrekening
(Financiële positie - Kwaliteit jaarstukken - Rechtmatigheid- Overige bevindingen)

5. Interne beheersing
(Algemeen - processen - Richting de rechtmatigheidsverantwoording)

6. Sisa

7. Onze verantwoordelijkheid

8. Afsluiting

stolwijk kennisnetwerk

1. Kernpunten

Wij hebben de jaarrekening 2019 van uw gemeente gecontroleerd. Wij informeren u in dit verslag over de bevindingen uit onze controle. De hoofdzaken hebben wij hier opgenomen.

Verklaring met beperking De geconstateerde *onzekerheden* overstijgen de materialiteit van 3%. Hierdoor zijn we voornemens een oordeel met beperking af te geven voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid.

Onzekerheden sociaal domein Met de decentralisatie van de WMO en de Jeugdwet is uw gemeente voor de controle op de uitgaven in het sociaal domein voor een groot deel afhankelijk van de zorgleveranciers. Van de uitgaven is een bedrag van € 1,9 miljoen (2018: € 0,5 miljoen) als onzeker aangemerkt, omdat de getrouwheid en rechtmatigheid hiervan niet of niet voldoende kon worden vastgesteld.

Overigens zijn voor een bedrag van circa € 1,4 miljoen wel goedkeurende controleverklaringen van de 3 grootste zorgleveranciers ontvangen, maar heeft de accountant een hogere materialiteitsgrens gebruikt dan die voor de jaarrekeningcontrole van uw gemeente. Hierdoor kunnen we hiervan geen gebruik maken voor ons oordeel, omdat er geen prestatiecontroles zijn verricht.

Voor de persoonsgebonden budgetten bent u afhankelijk van de Sociale Verzekeringsbank. Uw gemeente heeft niet zelf de voor voldoende zekerheid noodzakelijke aanvullende controles uitgevoerd, waardoor wij een bedrag van € 0,3 miljoen (2018: € 0,4 miljoen) als onzeker hebben moeten aanmerken.

Als uw gemeente aanvullende prestatiecontroles zou hebben uitgevoerd dan zou de onzekerheid mogelijk binnen de grenzen van de materialiteit zijn geweest.

Rechtmatigheidsfouten Bij de controle van de aanbestedingen is geconstateerd dat 2 aanbestedingen voor een totaalbedrag van € 0,4 miljoen onrechtmatig zijn geweest.

Daarnaast zijn kredieten met € 63.000 onrechtmatig overschreden.

Getrouwheid Voor de getrouwheid zijn de door de gemeente zelf en door ons geconstateerde fouten in de jaarstukken verwerkt.

Rioolvoorziening niet meer actueel De rioolvoorziening bedraagt eind 2019 circa € 9,7 miljoen. Het Watertakenplan uit 2017 geeft € 5,4 miljoen aan.

De afwijking is met name ontstaan doordat investeringen zijn doorgeschoven. De voorziening is gevormd op basis van de geldende tarieven voor de rioolheffing. Omdat dit beklemde middelen zijn, mag de voorziening niet vrijvallen.

Aandacht voor sturing Er is aandacht nodig voor een betere beheersing van de resultaten gedurende het jaar.

Kwaliteit van verslaggeving vraagt om aandacht

Verbetering administratie

Over 2018 was de administratie niet bij, waren niet alle balansposten uitgezocht en zijn de jaarstukken te laat gereedgekomen. Inmiddels is de boekhouding bij, zijn alle balansposten uitgezocht en kunnen de jaarstukken tijdig worden ingediend.

Gevolgen Corona virus De huidige situatie rondom Corona is buitengewoon. Nederland heeft momenteel ingrijpende maatregelen genomen om de ziekte te beheersen. Het is ook niet denkbeeldig dat in de komende periode maatregelen worden verlengd of dat nieuwe maatregelen worden genomen. Deze maatregelen hebben ook grote impact en financiële gevolgen voor veel organisaties en op uw gemeente. Momenteel wordt thuis gewerkt en gaan veel activiteiten niet of beperkt door. Er is nog veel onzekerheid en de effecten zijn nog niet bekend. In het programmaverslag is hier nader op ingegaan in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. In de jaarrekening is een toelichting opgenomen over de onzekerheden en effecten van het corona-virus op uw gemeente. In onze controleverklaring verwijzen wij hiernaar.

2. Onderbouwing oordeel

Onderstaand hebben wij een overzicht opgenomen van de niet in de jaarrekening 2019 verwerkte controleverschillen en de resterende onzekerheden. Met u hebben wij een afspraak gemaakt, welke afwijkingen wij in dit verslag vermelden. U heeft ons gevraagd in ieder geval alle afwijkingen groter dan € 30.000 aan u te rapporteren.

	Getrouwheid		Rechtmatigheid		Verwijzing
Omschrijving	Fouten €	Onzeker-heden €	Fouten €	Onzeker-heden €	
Uitgaven zorgaanbieders WMO en Jeugd		1.908.000		1.908.000	
Persoonsgebonden budgetten (SVB)		336.000		336.000	
Overschrijding investeringskrediet			63.000		
Onrechtmatige aanbestedingen			373.000		
Totaal		2.244.000	436.000	2.244.000	
Goedkeuringstolerantie voor fouten (1%)	665.000		665.000		
Goedkeuringstolerantie voor onzekerheden (3%)		1.995.000		1.995.000	

Controleverklaring jaarrekening

De resterende onzekerheden overstijgen de goedkeuringstolerantie van 3%, zoals deze met u zijn afgesproken en leiden daarom tot een oordeel met beperking voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid.

SiSa en WNT

Bij de controle van de Sisa-bijlage en de WNT-verantwoording zijn geen afwijkingen geconstateerd die van invloed zijn op de strekking van ons oordeel.

Jaarstukken

Wij hebben geen tegenstrijdigheden vastgesteld tussen het jaarverslag (de programma-verantwoording en de paragrafen) en de jaarrekening.

3. Aandachtspunten raad

Hieronder hebben wij antwoorden op de 3 door de audit commissie gestelde vragen gegeven.

Proces	Vragen	Bevindingen
Algemeen	Zitten we op de goede weg?	In 2019 is het project 'Basis op orde' gestart. Dit project loopt eind 2020 af. De administratie heeft zich in 2019 ontwikkeld en was eind 2019 zo goed als bij. Tijdens het opstellen van de jaarrekening bleek dat er nog te veel fouten in de boekhouding waren. Hiervoor zijn correcties gemaakt. De fouten zijn in de boekhouding en in de jaarrekening hersteld. Ook zijn facturen in het proces soms niet getekend door 2 functionarissen. Dit is achteraf wel gebeurd. Daarnaast zijn er ook dubbele betalingen gedaan. Deze zijn in beeld en worden teruggevorderd. In 2019 was onvoldoende capaciteit aanwezig om interne controles uit te voeren op de processen. Daarom hebben wij gedurende het jaar samen met de interne controle medewerker en de financiële administratie diverse controlewerkzaamheden uitgevoerd om dit te ondervangen. Hiermee zijn we reeds in september 2019 gestart. De tussenrekeningen die vorig jaar nog niet volledig in beeld waren, zijn ook uitgezocht. De correcties zijn ook in de jaarstukken verwerkt. De jaarstukken waren circa 3 maanden eerder gereed dan voorgaand jaar.
Voorzieningen	Zijn de voorzieningen voldoende?	De uitgangspunten voor het vormen van een voorziening zijn vastgelegd in de nota reserves en voorzieningen. Het beleid met betrekking tot reserves en voorzieningen wordt 1x per 4 jaar voorgelegd aan de raad. Daarnaast wordt het verloop van de voorzieningen in de jaarrekening en begroting opgenomen.

3. Aandachtspunten raad

Hieronder hebben wij antwoorden op de 3 door de audit commissie gestelde vragen gegeven.

Proces	Vragen	Bevindingen
Voorzieningen	Zijn de voorzieningen voldoende?	Voorzover noodzakelijk zijn de voorzieningen voor risico's, verplichtingen en verliezen in de jaarrekening opgenomen. Voor de riolering en het onderhoud van gemeentelijke gebouwen en wegen zijn egalisatievoorzieningen gevormd. De voorziening riolering is niet geactualiseerd en met name door uitgestelde investeringen hoger dan het watertakenplan uit 2017. Een aantal 'voorzieningen' worden in mindering gebracht op de activa. De voorzieningen voor bijstandsdebiteuren, lokale heffingen, en overige debiteuren zijn volgens ons juist bepaald. De verliesvoorzieningen voor de grondexploitaties zijn reëel.
Activawaardering	Zitten er nog risico's in de balans?	Op basis van de controlewerkzaamheden die we verricht hebben, zien wij de nog de volgende risico's: • Het risico dat de werkelijke waarde van de panden lager is dan de boekwaarde. • Een mogelijke recessie als gevolg van het coronavirus, is een risico voor de grondexploitaties. Dit kan tot minder verkopen leiden. In de huidige grondexploitaties ziet wel een grote winstpotentie, wat als kans kan worden gezien. Verder zien wij geen specifieke balansrisico's.

De financiële situatie is voldoende

4. Jaarrekening

Financiële positie

Kwaliteit jaarstukken

Begrotings-rechtmatigheid

Overige bevindingen

Financiële positie

De jaarrekening geeft inzicht in de totstandkoming van het resultaat 2019 en de financiële positie van uw gemeente op 31 december 2019.

Saldo van baten en lasten € 2,6 miljoen negatief

Het saldo van de lasten en baten over het jaar 2019 bedraagt € 2,6 miljoen negatief tegenover begroot € 6,6 miljoen negatief, voor verwerking van de reservemutaties.
Na verwerking van de reservemutaties is het resultaat € 2,8 miljoen negatief tegenover € 0 begroot.

Op basis van de primitieve begroting was het verwachte resultaat € 0,7 miljoen negatief. Op basis van de voorjaars- en najaarsnota is dit bijgesteld naar respectievelijk € 3,0 miljoen negatief en € 5,6 miljoen negatief. De begroting na wijziging bedraagt € 6,6 miljoen negatief, zoals reeds aangegeven.

Uit bovenstaande blijkt dat het voorspellend vermogen van de gemeente beperkt is. De controlerende rol van de raad wordt hierdoor bemoeilijkt.

De belangrijkste afwijkingen zijn per programma toegelicht. Het tekort wordt met name veroorzaakt door de stijgende kosten voor de WMO en Jeugd.

Financiële positie en weerstandsvermogen voldoende

Het eigen vermogen van uw gemeente bedraagt per jaareinde € 29,7 miljoen (2018: € 32,4 miljoen), waarvan € 12,4 miljoen beschikbaar is in de algemene reserve. De ondergrens van het algemene reserve is voor 2019 op € 8,4 miljoen bepaald en voor 2020 wordt deze verhoogd naar € 10,3 miljoen. Rekening houdend met het negatief resultaat van € 2,8 miljoen na bestemming, komt de algemene reserve onder de ondergrens van € 10,3 miljoen.

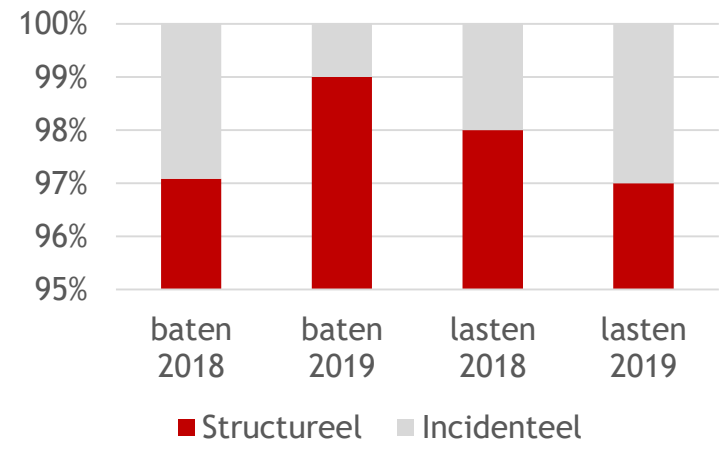
Uw gemeente beschikt volgens de door de gemeente gemaakte berekeningen op dit moment over voldoende weerstandsvermogen, zowel incidenteel als structureel. De ratio is 1,77 en wordt geclassificeerd als ‘ruim voldoende’.

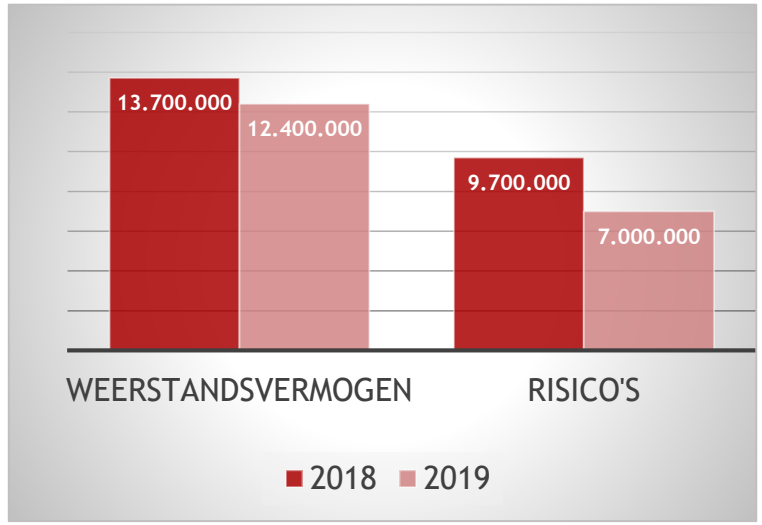
De schuldpositie is afgenomen

Uw gemeente heeft per 31 december 2019 voor een bedrag van € 36,4 miljoen (2018: € 39,6 miljoen) aan leningen opgenomen. De schuldpositie per inwoner bedraagt daarmee € 1.560. Dit is op dat moment onder de schuldpositie van de gemiddelde Nederlandse gemeente van circa € 2.000.

De netto schuldquote bedraagt 49% en is daarmee ruim voldoende.

De solvabiliteit is in 2019 verslechterd ten opzichte van 2018. Deze is 29% (2018: 31%) en ligt onder het streefpercentage van 35%.

Kwaliteit jaarstukken

Bij onze controle hebben wij de informatiewaarde, leesbaarheid en naleving wettelijke vereisten van de jaarstukken beoordeeld.

Kwaliteit van de jaarstukken

De jaarstukken bestaan uit 3 onderdelen: De programma's, de paragrafen en de jaarrekening.

Uw gemeente kent 3 inhoudelijke programma's. Wij vinden de structuur van de jaarstukken duidelijk. De kwaliteit van de toelichtingen is onvoldoende.

In veel gevallen ontbreekt de reden of oorzaak van een voor- of nadeel. De verklaringen beperken zich regelmatig tot 'hoger of lager dan begroot'. Ook hebben wij slordigheden in de stukken aangetroffen.

Wij hebben geadviseerd de budgetbeheersing, boekhouding en het inzicht in de totstandkoming van de begroting en de jaarstukken te verbeteren. Hierdoor zullen de toelichtingen in de jaarrekening 2020 van betere kwaliteit zijn.

Jaarverslag en paragrafen

Het jaarverslag en de paragrafen voldoen aan de minimale eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording. Wij hebben geen tegenstrijdigheden vastgesteld tussen deze stukken en de jaarrekening 2019.

Naleving van de verslaggevingsregels

Wij hebben gecontroleerd of de bepalingen in het Besluit Begroting en Verantwoording zijn nageleefd. In de eerste conceptjaarrekening bleken te veel tekortkomingen. Deze zijn in de voorliggende jaarstukken opgelost.

Wij adviseren na het opstellen van de jaarstukken een week speelruimte te nemen voor een goede check op de jaarstukken en de naleving van de BBV regels.

Verloop van de controle

Het proces van het opstellen van de jaarrekening is over het boekjaar 2019 zodanig gepland om aan de raad de gecontroleerde jaarrekening in juli 2020 voor te kunnen leggen. Dit zou zo'n 2 maanden eerder zijn dan voorgaand jaar.

Dit is gelukt en er is hard gewerkt aan het herstellen van de resterende fouten in de boekhouding en aan het uitzoeken en het onderbouwen van de posten in de jaarrekening. Er is circa 1 maand vertraging geweest in het controleproces.

Bij aanvang van onze controle was het balansdossier niet volledig. Veel documenten hebben wij tijdens het controleproces ontvangen. Daarnaast waren er veel correcties op de cijfers en teksten en zaten er veel slordigheden in de jaarstukken. Met name in de SiSa-bijlage en de overige vorderingen en schulden hebben we te veel fouten geconstateerd. Deze zijn overigens allemaal gecorrigeerd.

Wij hebben afgesproken om 2020 zo snel mogelijk samen op te starten teneinde weer een kwaliteits- en tijdswinst voor het kalenderjaar 2020 te realiseren.

Begrotingsrechtmatigheid

Bij de controle van de rechtmatigheid gaan wij na of de lasten en baten en de balansmutaties juist, tijdig, volledig én met de geldende wet- en regelgeving zoals opgenomen in het normenkader in overeenstemming zijn geweest. Wij hebben de baten en lasten en de balansmutaties over 2019 gecontroleerd op rechtmatigheid.

Begrotingscriterium

De raad heeft besloten met 3 inhoudelijke programma's te werken. Dit geeft een overzichtelijk beeld van de resultaten. U heeft het college toestemming gegeven om binnen de bandbreedtes van de beleidsregels, die u heeft samengesteld, te opereren. Het college legt verantwoording af over de besteding op de programma's.

Wij hebben gecontroleerd of de begrotingsregels door het college zijn nageleefd.

Bevindingen:

Bij het programma Omgeving en bij de algemene dekkingsmiddelen is de begroting overschreden. De oorzaak van de overschrijdingen was aanvankelijk niet voldoende toegelicht. Na onze controle is deze toelichting aangepast en is deze aanvaardbaar.

Wij vragen voor 2020 specifieke aandacht voor een voldoende onderbouwing van de begrotingsoverschrijdingen, zodat de raad een goed oordeel kan vormen.

Wij hebben voor de begrotingsoverschrijdingen vastgesteld dat:

-de hogere lasten gecompenseerd zijn door hogere baten en/of dat;
- de overschrijding een gevolg is van een open einde regeling en/of dat;
- de extra lasten binnen het beleid passen.

Daarnaast is bij 11 investeringskredieten sprake van overschrijdingen voor een totaal van € 63.000. Dit bedrag hebben wij als begrotingsonrechtmatigheid aangemerkt, omdat hiervoor niet tijdig een aanvullende krediet is aangevraagd.

Programma (*€ 1.000)	Lasten Begroting	Lasten 2019	Passend binnen begroting
Bestuur	5.815	5.787	✓
Maatschappij	36.422	36.164	✓
Omgeving	12.095	14.367	✗
Algemene dekkingsmiddelen	732	871	✗
Overhead	8.716	8.176	✓
Onvoorzien	0	0	✓
Totaal	**63.780**	**65.365**	

Overige bevindingen (1/5)

De belangrijkste bevindingen inzake de getrouwheid hebben wij onder de kernpunten gerapporteerd. Hier informeren wij u over de overige bevindingen.

Boekhouding bij, interne controle in ontwikkeling

In 2019 is het project ‘Basis op orde’ gestart. Dit project loopt eind 2020 af.

De administratie heeft zich in 2019 ontwikkeld en was eind 2019 zo goed als bij.

Tijdens het opstellen van de jaarrekening bleek dat er nog te veel fouten in de boekhouding waren. Hiervoor zijn correcties gemaakt. De fouten zijn in de boekhouding en in de jaarrekening hersteld. Ook zijn facturen in het proces soms niet getekend door 2 functionarissen. Dit is achteraf wel gebeurd. Daarnaast zijn er ook dubbele betalingen gedaan. Deze zijn in beeld en worden teruggevorderd.

In 2019 was onvoldoende capaciteit aanwezig om interne controles uit te voeren op de processen. Daarom hebben wij gedurende het jaar samen met de interne controle medewerker en de financiële administratie diverse controlewerkzaamheden uitgevoerd om dit te ondervangen. Hiermee zijn we reeds in september 2019 gestart.

De tussenrekeningen die vorig jaar nog niet volledig in beeld waren, zijn ook uitgezocht. De correcties zijn ook in de jaarstukken verwerkt,

De jaarstukken waren circa 2 maanden eerder gereed dan voorgaand jaar.

Schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist, dat de gemeente oordelen vormt en schattingen maakt, die van invloed zijn op de toepassing van de grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en de verplichtingen en van de baten en lasten. De schattingen en de hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die, gegeven de omstandigheden, als redelijk worden beschouwd. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. Een goed inzicht in de jaarrekening vraagt kennis van de gemaakte schattingen.

Deze lichten wij hier kort toe:

1) Grondexploitatie

Uw gemeente heeft 8 grondexploitaties. Voor de berekening van de verwachte resultaten in de actieve grondexploitaties heeft uw college uitgangspunten geformuleerd. Wij vinden deze uitgangspunten acceptabel en consistent aan voorgaande jaren.

Er zijn 5 exploitaties met een verwacht verlies van in totaal € 6,0 miljoen. Hiervoor is een verliesvoorziening getroffen. In 2019 is deze verliesvoorziening met € 1,3 miljoen toegenomen. De berekening hiervan is gebaseerd op de bestedingen en op de verwachte baten en lasten. Wij vinden dat de schattingen deugdelijk zijn onderbouwd op basis van reële inschattingen en uitgangspunten.

Op 3 andere projecten is in 2019 een bedrag van € 3,4 miljoen als winst verantwoord - op basis van de vereiste percentage of completion methode. Dit houdt in dat winsten naar rato van de voortgang van de werkzaamheden zijn verantwoord.

Alle projecten zullen op basis van de huidige verwachtingen en veronderstellingen tussen 2020 en 2028 worden afgerond. De resterende winstverwachting na aftrek van specifieke risico’s is € 8,7 miljoen.

De belangrijkste bevindingen inzake de getrouwheid hebben wij onder de kernpunten gerapporteerd. Hier informeren wij u over de overige bevindingen.

Overige bevindingen (2/5)

2) Voorziening riolering

Aan de voorziening riolering ligt een Watertakenplan uit 2017 ten grondslag. In dit plan zijn de verwachte onderhoudskosten en vervangingsinvesteringen voor de komende jaren opgenomen. De werkelijke kosten van onderhoud en de kapitaallasten voor de vervangingsinvesteringen zijn fors lager dan die zijn opgenomen is in het plan. De opbrengst vanuit rioolheffing ligt wel in lijn met het plan. Hierdoor neemt de voorziening jaarlijks fors toe. De voorziening is ultimo 2019 € 9,7 miljoen (2018: € 8,3 miljoen), terwijl de stand volgens het plan € 5,4 miljoen is. De voorziening is niet geactualiseerd.

Vervanging van riolering wordt veelal gecombineerd met de wegvernieuwing. In 2020 wordt hiervoor ook een integraal plan opgesteld. Tevens zal de voorziening worden geactualiseerd. Daarbij wordt ook vastgesteld in hoeverre de dotatie aan de voorziening verlaagd kan worden.

Wij hechten een groot belang aan de actualisatie van deze onderhoudsplannen en de daarmee verband houdende voorzieningen.

3) Bijstandsdebiteuren

Voor bijstandsdebiteuren staat per ultimo 2019 € 820.000 open. Hiervoor is een voorziening gevormd van € 490.000. In eerste instantie was 45% van het uitstaande saldo voorzien. Dit percentage is echter onder de bandbreedte, welke een minimum van 60% kent. De voorziening is daarom verhoogd met € 123.000 en is nu 60%. De inbaarheidspercentages voor sociale zekerheid worden door de GR SDL ingeschat. De gemeente zelf heeft deze niet getoetst aan de werkelijke inbaarheidspercentages.

Wij adviseren deze jaarlijks te toetsen aan de verwachte werkelijkheid.

Materiële vaste activa

In 2019 is een integrale analyse van de afschrijvingen in voorgaande boekjaren gemaakt om aansluiting te krijgen met de nota activerings- en afschrijvingsbeleid. Dit heeft geleid tot een eenmalig voordeel op de afschrijvingen van € 45.000.

Wij adviseren om in de nota een hardheidsclausule op te nemen om in voorkomende gevallen op basis van de gebruiksduur af te kunnen wijken van de nota.

Grondexploitaties

In 2019 is € 683.000 aan uren verantwoord op de grondexploitaties. De uren zijn per kwartaal verantwoord en zijn geautoriseerd.

Wij hebben u geadviseerd de uren op dag-/weekbasis te verantwoorden en te laten autoriseren door de projectleider. Wij hebben begrepen dat dit inmiddels wordt toegepast. Tevens adviseren wij u de uren te voorzien van een omschrijving om zo betere analyses te kunnen maken.

De belangrijkste bevindingen inzake de getrouwheid hebben wij onder de kernpunten gerapporteerd. Hier informeren wij u over de overige bevindingen.

Overige bevindingen (3/5)

Het uurtarief dat gehanteerd wordt is gebaseerd op de begroting terwijl dit op basis van het werkelijke uurtarief zou moeten volgens de regels. Dit geldt ook voor de opslag voor indirecte kosten van 40%. Wij hebben zelf een berekening gemaakt op basis van de werkelijke kosten. Hierbij hebben wij geen materiële afwijking geconstateerd.

Wij adviseren u jaarlijks een nacalculatie op te stellen op basis van de werkelijke kosten en het uurtarief en de opslag hierop aan te passen.

De grondprijzenbrief 2020 en de uitgangspunten voor de grondexploitatie zijn door het college gelijktijdig met de jaarrekeningcontrole vastgesteld. De uitgangspunten en grondprijzen zijn bepalend voor de actualisatie van de grondexploitaties zoals in de jaarrekening verantwoord.

Wij adviseren u de grondprijzenbrief en de uitgangspunten vast te stellen voor aanvang van de jaarrekeningcontrole.

Vennootschapsbelasting

Voor de vennootschapsbelasting is door de belastingadviseur een concept berekening gemaakt, waaruit blijkt dat over 2019 geen vennootschapsbelasting verschuldigd is. De tussentijdse winsten hebben geen invloed op de fiscale winst.

Het compensabele verlies bedraagt overigens € 620.000.

BTW

Een extern bureau is ingeschakeld om de juiste btw toepassing over 2018 en 2019 te onderzoeken. De organisatie heeft aangegeven indien noodzakelijk een suppletie in te dienen.

Liquide middelen

Er zijn in 2019 205 betalingen buiten de batch om gedaan aan verschillende crediteuren. Over het jaar heen zien we een dalende lijn in het aantal betalingen buiten de batch om.

Wij adviseren u om het aantal betalingen buiten de batch om te verminderen.

De gemeente beschikt over 9 bankrekeningen, waarvan 7 bij de BNG, 1 bij de Rabobank en 1 bij de ING. Bij de ING rekening zijn 4 functionarissen onbeperkt bevoegd voor het verrichten van betalingen.

Wij adviseren het aantal bankrekeningen zoveel mogelijk te beperken en de procuratiebevoegdheden te actualiseren. Een actie is in gang gezet.

Europese aanbestedingen

We hebben onrechtmatigheden geconstateerd in 2 aanbestedingen voor een totaalbedrag van € 372.000. Vorig jaar waren dit er 5, waarvan 1 aanbesteding dit jaar wederom onrechtmatig is.

De belangrijkste bevindingen inzake de getrouwheid hebben wij onder de kernpunten gerapporteerd. Hier informeren wij u over de overige bevindingen.

Overige bevindingen (4/5)

WMO en Jeugd

Voor de prestatieleveringen is uw gemeente voor de zorg in natura afhankelijk van de productieverantwoordingen en controleverklaringen van de zorgleveranciers. De totale controleonzekerheid die hieruit voortkomt bedraagt € 1,9 miljoen (2018: € 0,5 miljoen).

Reden onzekerheid	Bedrag
Geen productieverantwoording en/of controleverklaring ontvangen	€ 15.743
Materialiteit bij zorgleveranciers hoger dan bij de gemeente	€ 1.357.197
Geen goedkeurende controleverklaring	€ 384.644
Kleine zorgleveranciers	€ 150.311
Totaal	**€ 1.907.895**

Voor de persoonsgebonden budgetten geldt dat de Sociale Verzekeringsbank (SVB) dit uitvoert. De prestatielevering wordt niet gecontroleerd door de SVB. Wel controleert de accountant van de SVB overigens de juistheid en rechtmatigheid van de verstrekkingen. Door de gemeente worden geen aanvullende controles uitgevoerd. De totale lasten over 2019 ten bedrage van € 336.000 zijn daarom als controleonzekerheid meegenomen.

Dubbele betalingen

Bij een controle door de gemeente is vastgesteld dat 26 facturen voor een bedrag van € 115.000 dubbel in de boekhouding zijn verwerkt en betaald. Deze dubbele betalingen zijn deels terugontvangen en het restant is in terugvordering.

Ons advies is hiervoor te overwegen een verplichtingenadministratie met bestelmodule te gaan voeren.

Factuurcontrole

In 2019 zijn 43 facturen niet door 2 verschillende functionarissen geautoriseerd. Voor 34 facturen zijn deze achteraf alsnog geautoriseerd door de juiste functionarissen. Van het restant is 1 factuur van de gemeente zelf voor gemeentelijke belastingen en de overige 8 facturen zijn qua omvang klein.

Ons advies is het 4 ogen principe door het systeem te laten afdwingen. Inmiddels is hierop actie ondernomen en is dit in het systeem geborgd.

Prestatieleveringen

We hebben een steekproef van 113 facturen uitgevoerd om de prestatielevering te controleren. Van alle facturen is de prestatielevering door de gemeente aangetoond.

Ons advies is alle bewijzen van leveringen digitaal te documenteren bijvoorbeeld bij de facturen.

De belangrijkste bevindingen inzake de getrouwheid hebben wij onder de kernpunten gerapporteerd. Hier informeren wij u over de overige bevindingen.

Overige bevindingen (5/5)

Subsidieverstrekkingen

Bij de controle van de subsidieverstrekkingen en -vaststellingen hebben we een aantal formele onrechtmatigheden vastgesteld. Deze tellen niet mee voor ons oordeel.

- Bij 5 subsidieaanvragen is de aanvraag te laat ingediend
- Bij 3 subsidieaanvragen zijn niet alle benodigde documenten aanwezig
- Bij 5 subsidieaanvragen is de beschikking niet tijdig afgegeven
- Bij 1 subsidievaststelling is de beschikking niet tijdig afgegeven

Ons advies is de subsidieaanvragen en -beschikkingen tijdig af te wikkelen en het dossier te completeren.

Afvalstoffenheffingen

De inwoners betalen afvalstoffenheffingen per lediging van een container. Het aantal ledigingen wordt geregistreerd door de afvalverwerker. De gemeente gaat voor de aanslagoplegging uit van deze registratie, maar heeft geen zekerheid bij de betrouwbaarheid van deze registratie. Risico is dat te veel ledigingen in rekening worden gebracht. Aangezien het bedrag per lediging beperkt is, schatten we het risico als laag in.

Ons advies is eens in de 3 jaar een controleverklaring bij de opgave te vragen.

Doelgroepenvervoer

In de verordening leerlingenvervoer is bepaald dat bij primair onderwijs voor de dichtstbijzijnde voor de leerling toegankelijke school moet worden gekozen. Er is geen overzicht aanwezig welke scholen dit zijn.

We adviseren u deze lijst op te stellen en hier zichtbaar op te toetsen bij de toekenning.

Lasten verbonden partijen

De gemeente betaalt bijdragen aan diverse verbonden partijen. Om vast te stellen of deze bijdrage daadwerkelijk door deze partijen zijn besteed, zijn hierbij definitieve jaarstukken en controleverklaringen nodig. Van BVO DRAN waren deze er (nog) niet.

We adviseren u afspraken te maken over een tijdige aanlevering van de jaarstukken en deze afspraken te monitoren.

5. Interne beheersing

Als onderdeel van de controle van de jaarrekening hebben wij een interimcontrole uitgevoerd. Over de bevindingen en aanbevelingen hebben wij in de managementletter gerapporteerd.

Samenvatting managementletter 2019

Bij de interimcontrole over 2019 hebben wij de wij de algemene beheersing, de inrichting van de processen en de interne beheersingsmaatregelen beoordeeld. Naar aanleiding van de interimcontrole hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen in de managementletter d.d. 21 januari 2020 aan het college gerapporteerd.

Ons beeld van de algemene beheersing in 2019

1Stroom en uw gemeenten bevinden zich in een fase van herstel van de interne beheersing. Er zijn nog stappen te gaan om de interne beheersing op orde te krijgen. De eerste stap die wordt gezet is het in de basis op orde krijgen van de financiële administratie en de processen. De eerste verbeteringen zijn zichtbaar. De achterstanden zijn ingelopen. Ook is er aandacht voor de verbetering van de processen.
Ook hierin zijn enkele verbeteringen en uniformeringen aangebracht. Wij zien dat de organisatie al stappen heeft gezet en verbeteringen zijn zichtbaar. Er is echter nog veel werk te doen om helemaal bij te zijn en de processen volledig op orde te hebben. Wij denken dat 2020 hiervoor nodig zal zijn. Dit legt een groot beslag op de afdeling Financiën. Incidentele taken moeten naast de reguliere werkzaamheden worden uitgevoerd.

Er zijn veel veranderprojecten opgezet. Dat vraagt niet alleen om open te staan en mee te doen met de veranderingen, maar vraagt ook om alle hands aan dek en om veel energie en daadkracht, flexibiliteit en creativiteit. Aan interne controlewerkzaamheden over 2019 is nog niet of nauwelijks toegekomen. Het ontwikkelen en uitvoeren hiervan is voor 2020 een uitdaging.

Richting de rechtmatigheidsverantwoording

Over het jaar 2021 ligt er de uitdaging dat het college in de jaarstukken een rechtmatigheidsverantwoording opstelt voor de raad. Het college geeft daarin aan dat zij heeft gehandeld binnen de wet- en regelgeving van de financiële rechtmatigheidsvereisten. Het oordeel van de accountant zal vanaf dat jaar alleen een getrouwheidsoordeel zijn, waarvan de rechtmatigheidsverantwoording een onderdeel is. De rechtmatigheidsverantwoording is onderdeel van de totale controle van de jaarstukken. Hoewel er nog onzekerheden zijn over de precieze invulling, vormt een goede interne controle de basis voor het kunnen verstrekken van de rechtmatigheidsverantwoording. Het is aan het college om dit adequaat in te richten. Hiertoe moet nog een aantal stappen worden gezet.

Met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording worden de verantwoordelijkheden rondom de rechtmatigheid duidelijk belegd. De raad stelt de kaders vast, het college voert uit en legt hierover verantwoording af aan de raad. De accountant controleert deze verantwoording.

Wij gaan op korte termijn met u, het college en het ambtelijk management in gesprek om deze rechtmatigheid verantwoording voor te bereiden. Dit vraagt om een projectmatige aanpak met een bijbehorende investering in tijd. Aan u wordt gevraagd een beslissing te nemen over de diepgang van de rechtmatigheid verantwoording. Wij zullen u hierover nader in de auditcommissie informeren.

Interne beheersing

Risico's interne beheersing

In de managementletter hebben wij per proces aangegeven welke risico's niet (geheel) worden afgedekt door interne beheersingsmaatregelen. Om voldoende controlezekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als gevolg van het ontbreken van deze (voldoende) maatregelen afwijkingen bevat, hebben wij aanvullende gegevenswerkzaamheden moeten verrichten om deze risico's te verlagen. Hieronder geven wij voor de top 3 van onze bevindingen kort weer welke werkzaamheden zijn uitgevoerd met welke resultaten:

1. Europese aanbestedingsregels niet naleven

Er is een kans op het onrechtmatig aanbesteden omdat niet alle inkoopcontracten vastliggen en niet voldoende preventief bewaakt wordt op het juist aanbesteden.

Uit de inkoopanalyse en de onze controlewerkzaamheden is gebleken dat de aanbestedingen niet allemaal rechtmatig zijn geweest.

2. Afhankelijkheid zorginstellingen WMO/Jeugd

U heeft ervoor gekozen voor de rechtmatigheid van de zorg te steunen op de controleverklaringen van de zorgorganisaties. Voor het tijdspad van de jaarstukken en het oordeel bent u afhankelijk van de aanlevering van de verklaringen van de zorgaanbieders.

Bij de WMO is bij 14 van de 30 aanvragen de beschikking niet binnen 2 weken afgegeven. Daarnaast hebben we nog een aantal andere formele fouten geconstateerd.

U heeft alleen gebruik gemaakt van de controleverklaringen van de accountants van de zorgleveranciers en niet zelf aanvullende werkzaamheden verricht. Hierdoor zijn de onzekerheden in de controle nog groot.

3. Bewijsvoering prestatielevering

De prestatie akkoord verklaarder (PAV-er) toetst de prestatielevering en geeft hiervoor in de financiële administratie een goedkeuring. Een bewijs van controle wordt uit praktische overwegingen niet altijd bewaard. Dit is een bewuste keuze. Hierdoor bestaat er een risico op onrechtmatige inkopen en uitstroom van middelen of dat de prestatie moeilijk kan worden vastgesteld.
Uit de steekproefcontrole die wij samen met de organisatie hebben uitgevoerd hebben wij vastgesteld dat aan alle inkoopfacturen daadwerkelijke leveringen ten grondslag liggen.

IT omgeving

Ingevolge art 393, lid 4 BW2 dient de accountant in zijn verslag aandacht te besteden aan de bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan.

Wij hebben de automatiseringsomgeving uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole gecontroleerd. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht. Voor onze controle steunen we voor een beperkte mate op de automatiseringsomgeving van uw gemeente.

6. SiSa

Wij hebben als onderdeel van onze controle de SiSa bijlagen gecontroleerd. De controle is uitgevoerd zoals is opgenomen in de Nota Verwachtingen Accountantscontrole SiSa 2019 d.d. 10 januari 2020.

In de onderstaande (voorgeschreven) tabel rapporteren we onze bevindingen.

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
C1	Regeling Reductie Energieverbruik	Geen	n.v.t.	n.v.t.
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Geen	n.v.t.	n.v.t.
F1	Regeling aankoop woningen onder een hoogspanningsverbinding	Geen	n.v.t.	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2019	Geen	n.v.t.	n.v.t.
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2018	Geen	n.v.t.	n.v.t.
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2019	Geen	n.v.t.	n.v.t.
G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2018	Geen	n.v.t.	n.v.t.
H4	Specifieke uitkering Sport	Geen	n.v.t.	n.v.t.

Deze tabel dient u samen met de overige verplicht voorgeschreven verantwoordingsdocumenten voor 15 juli 2020 bij het CBS aan te leveren.

Strekking controleverklaring rechtmatigheid	Beperking
Strekking controleverklaring getrouwheid	Beperking

7. Onze verantwoordelijkheid

Wij hebben onze controle overeenkomstig de opdracht uitgevoerd en in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving.

Onze opdracht

De jaarrekening 2019 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het College. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening gecontroleerd.

Onderdeel van de jaarrekening is de SiSa bijlage. Met deze bijlage legt het College verantwoording over de besteding van Rijksbijdragen af aan het Rijk.

Wij hebben onze controle uitgevoerd op basis van onze controlestandaarden voor de accountantscontrole. Daarnaast hebben wij het besluit accountantscontrole decentrale overheden (het BADO), de door u vastgestelde controleverordening (ex artikel 213 van de gemeentewet), het door u vastgestelde controleprotocol én het door u vastgestelde normenkader als basis voor de controle gebruikt.

De door ons voor de controle gehanteerde goedkeuringstolerantie voor fouten bedraagt € 665.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 1.995.000 (3% van de lasten). Voor SiSa en voor de Wet Normering Topinkomens hebben wij de voorgeschreven lagere goedkeuringstoleranties gehanteerd.

Onze onafhankelijkheid

Voor de uitvoering van onze controle is het belangrijk, dat wij onafhankelijk zijn. De voor uw gemeente in 2019 door ons verrichte diensten passen binnen de regels van onafhankelijkheid. Onze teamleden zijn onafhankelijk van uw gemeente. Er zijn geen andere zaken, die in strijd zijn met de onafhankelijkheidsregels.

Fraude

De accountant is verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het college. Wij merken op, dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust bij het college. De accountant is niet verantwoordelijk en aansprakelijk voor de preventie van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de opdrachtbevestiging.

Er zijn tijdens de door ons uitgevoerde reguliere controlewerkzaamheden geen materiële onjuistheden als gevolg van fraude ontdekt, noch hebben wij aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Inzicht urenbesteding

Vanuit het programma 'In het publiek belang' van de NBA dienen wij de bestede uren van onze controlewerkzaamheden aan u te rapporteren. Voor uw inzicht verstrekken wij onderstaand een opgave van de tijdsbesteding (inclusief een schatting van nog te besteden uren voor de afronding van de jaarrekeningcontrole).

	Uren
Tekenend accountant	100
Overige teamleden	1.100

8. Afsluiting

Tenslotte

Publicatie jaarrekening

Wij adviseren om de jaarrekening, na vaststelling door de raad, op de website van uw gemeente, te publiceren samen met de controleverklaring van de accountant. Dit is pas toegestaan na ongewijzigde vaststelling van de jaarstukken door de raad.

Hierdoor is het voor de gebruikers duidelijk dat dit de definitieve versie van de jaarrekening is en wat het oordeel van de accountant bij deze jaarrekening is.

Afsluiting

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en zijn graag bereid nadere informatie te verstrekken.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman

Dhr. R.H. Gosselink-Wolbrink RA

Toegevoegde waarde

die bijdraagt aan uw duurzame succes

Samenwerkende specialisten

Binnen Stolwijk Kennisnetwerk bundelen wij een aantal kennisgebieden op financieel, bedrijfskundig, economisch en personeelsniveau. Vanuit deze verschillende disciplines hebben wij een 360 graden overview, zodat wij u beter en vollediger kunnen adviseren. Deze aanpak, waarbij specialisten en generalisten nauw samenwerken, leidt ertoe dat wij een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het duurzame succes van uw gemeente. Hoe wij dat doen? Dat leest u in het transparantieverslag op onze website.

Uw succes > www.stolwijkkennisnetwerk.nl

stolwijk kennisnetwerk

Onderwerp	Toekomstvisie en transformatieagenda sociaal domein		
Ondertitel	Om de kwaliteit van zorg te kunnen waarborgen en anderzijds meer inzicht en grip te krijgen op de financiële situatie in het sociaal domein, is een toekomstvisie en transformatieagenda opgesteld. Deze zorgen voor de juiste interventies en acties om te komen tot een toekomstbestendige situatie.		
Portefeuillehouder	Knuiman	Zaaknummer	Z/20/072715
Behandelend ambtenaar	T. Kleingeld (team Projectenbureau) t.kleingeld@1stroom.nl		
Belangrijkste bespreek- en/of beslispunten	1. De gemeenteraad besluit tot vaststelling van de toekomstvisie en transformatieagenda en uitvoering van de opgenomen acties. 2. De gemeenteraad besluit tot ontwikkeling van het dashboard sociaal domein.		
Historie	In de loop van 2019 kwamen er grote financiële tekorten in het sociaal domein aan het licht (>noodzaak tot transformatie). In 2019 kwam de Gemeenschappelijke Rekenkamer ook met een rapport over de integraliteit van het sociaal domein (LIS 17 september 2019) waarin het college werd aanbevolen om de Raad beter te informeren over het sociaal domein en daarvoor o.a. SMART-doelen te formuleren, (bijvoorbeeld via een dashboard). Tijdens de ronde tafel 26 november 2020 stond de eerste versie van dit raadsvoorstel op de agenda. De PvdA heeft toen aangeven dat het advies van de Raad voor Sociaal Domein Duiven nog niet bekend was. De tafel heeft toen besloten dat de ronde tafel niet door kon gaan. De presentatie vanuit de organisatie ging wel door. Inmiddels heeft de Raad voor Sociaal Domein Duiven advies uitgebracht aan het college en is het raadsvoorstel hierop aangepast.		
Opbrengst van de tafel 16 februari 2021	Tijdens de ronde tafel beantwoordt de wethouder politieke vragen van verschillende fracties. Een vraag van Zetel Nooijen (over de relatie met Streetwise) zal nog mondeling worden beantwoord op 23 februari tijdens de raadsavond. De wethouder geeft aan dat de Raad voor het Sociaal Domein ook bij de uitwerking van de visie wordt betrokken. De wethouder geeft aan dat updates van het (te ontwikkelen) dashboard elk kwartaal worden voorgelegd aan de raad. Op een vraag van D66 bevestigt de wethouder dat het beleid dynamisch en lerend vorm zal blijven te geven. LA is van mening dat het raadsvoorstel als hamerstuk naar de raad kan. SP wil debat over het hele stuk; o.a. de financiële paragraaf. De Agendacommissie zal een debattafel inplannen. De heer Ruurd Firet is van mening dat de visie eerder een bezuinigingsactie lijkt dan een visie. Hij vraagt verder met wie de acties worden uitgewerkt. De wethouder geeft aan dat dit voor verschillende acties met verschillende groepen kan gebeuren. De heer Ruurd Firet biedt aan mee te willen denken.		
Termijn	Er is geen finale datum voor het nemen van het raadsbesluit. Wel is het zo dat de toekomstvisie en transformatieagenda zijn opgesteld om op korte termijn aan de slag te gaan met de beschreven speerpunten en acties.		

Politieke Avond	Dinsdag 9 maart 2021		Debattafel	
Voorzitter	**Griffie**	**Zaal**	**Domein**	**Duur**
G.J. Schrijner	Wouter Bosch	Digitale publieksruimte	Samenleving	55 Minuten
Behandeladvies	Er is uitgebreid gebruik gemaakt van de ronde tafel van 16 februari die een kwartier langer doorging dan gepland. Eventuele voortschrijdende vragen kunnen nog schriftelijk worden gesteld. Het onderwerp is nu rijp voor debat. Van belang is op te merken dat sprake is van een visie. De uitwerking volgt in het proces na vaststelling. Een aantal thema's blijft in deze kaderstellende fase nog slechts richtinggevend. Na de debattafel zal de voorzitter vragen of een fractie een amendement of motie bij dit onderwerp wil indienen in de raad, dan wordt het voorstel als bespreekstuk geagendeerd. Of dat het voorstel als hamerstuk (eventueel met een stemverklaring) geagendeerd kan worden in de raadsvergadering. Technische vragen dienen vooraf gesteld te worden, via griffie@duiven.nl			
Spreekrecht publiek	Men kan aan de ronde meepraten, maar niet aan de debat tafel, aanmelden via griffie@duiven.nl. Zie voor meer informatie https://www.duiven.nl/meedoen			
Raadsvergadering	23 maart 2021			

ZFD4F4EBECB

Gemeente Duiven

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Toekomstvisie en transformatieagenda sociaal domein

---

Zaak- & documentnr. : Z/20/072715/201482450
Portefeuillehouder : H.C.M. Knuiman

Opsteller : Tim Kleingeld
Team : Projectenbureau
Telefoonnr.

Samenvatting

Om de kwaliteit van zorg te kunnen waarborgen en anderzijds meer inzicht en grip te krijgen op de financiële situatie in het sociaal domein, is een toekomstvisie en transformatieagenda opgesteld die zorgen voor de juiste interventies en acties om te komen tot een toekomstbestendige situatie.

Beslispunten

1. De gemeenteraad besluit tot vaststelling van de toekomstvisie en transformatieagenda en uitvoering van de opgenomen acties.
2. De gemeenteraad besluit tot ontwikkeling van het dashboard sociaal domein.

Aanleiding

Sinds de decentralisaties werken gemeenten aan de nieuwe inrichting van het sociaal domein. Hierbij lag in eerste instantie de focus op de transitie van het nieuwe stelsel: het inrichten van de basis. Zo is er geïnvesteerd in de toegang van het sociaal domein, in regionale samenwerking en in het contracteren van de aanbieders om zorgcontinuïteit te realiseren. Na de basisinrichting werken gemeenten aan de transformatie van het sociaal domein. Transformatie betekent een fundamentele verandering in de zorg. Van veraf naar dichtbij. Algemene voorzieningen versterken waardoor maatwerkvoorzieningen minder nodig zijn en het kantelen van de zogenoemde pyramide.
Op dit moment is er onvoldoende grip op het sociaal domein waardoor het lastig is om binnen wettelijke, beleidsmatige en financiële kaders te werken. De huidige financiële situatie vraagt om direct ingrijpen zonder dat daarbij de kwaliteit van zorg uit het oog wordt verloren. Er is daarom een visie op de toekomst van het sociaal domein nodig en een transformatieagenda waarin de juiste interventies en actie zijn opgenomen. In de transformatieagenda zijn ook de projecten opgenomen die al gestart zijn. De uitvoering van de transformatieagenda moet leiden tot een toekomstbestendige situatie binnen het sociaal domein. Om enerzijds de kwaliteit van de zorg te kunnen waarborgen en anderzijds de financiële situatie van gemeenten te verbeteren, is een toekomstvisie en transformatieagenda nodig op basis waarvan de juiste interventies en acties worden uitgevoerd. Zo doen we er alles aan om nu en in de toekomst passende zorg te garanderen.

De toekomstvisie en transformatieagenda is onderdeel van het programma 'Ontwikkeling sociaal domein', dat door 1Stroom voor de gemeente Duiven en Westervoort wordt uitgevoerd. Het programma heeft als doel om alle projecten en acties in het sociaal domein in samenhang op te pakken, zodat op een gestructureerde manier resultaten worden behaald. De Taskforce jeugd, ook wel Jeugdzorg in de hand, is één van de projecten die ook onder dit programma valt.

De basis van de Toekomstvisie en transformatieagenda ligt in eerdere documenten die in de gemeenteraad zijn besproken zoals Aandachtsvelden in het sociaal domein en Jeugdzorg in de hand. Input, acties, aanbevelingen en besparingen uit deze documenten en projecten zijn meegenomen zodat de toekomstvisie en transformatieagenda een compleet en actueel beeld geeft van de visie en uit te voeren acties in de transformatieagenda. Dit document markeert daarmee de start voor de transformatie waarin de lopende projecten die hieraan bijdragen blijven doorlopen in het programma Ontwikkeling sociaal domein. Nieuwe speerpunten en voorbeelden richten zich met name op de WMO.

Planning

Er is geen finale datum voor het nemen van het raadsbesluit. Wel is het zo dat de toekomstvisie en transformatieagenda zijn opgesteld om op korte termijn aan de slag te gaan met de beschreven speerpunten en acties.

Beoogd effect

Het in 2021 realiseren van verbeteren en meer (financiële) controle in het sociaal domein aan de hand van concrete acties en sturingsmogelijkheden op de volgende gebieden:

- Innovatie
- Preventie
- Inkoop
- Regie
- Bewaking

Argumenten

1.1. Na de transitie is transformatie de volgende stap

Na de basisinrichting van nieuwe taken op het gebied van jeugdhulp en WMO is nu een inhoudelijke verandering nodig om het sociaal domein toekomstbestendig te maken. De toekomstvisie geeft daarin richting in de werkwijze van de gemeente.

1.2. Het huidig financieel kader is niet toereikend

De decentralisaties zijn ingevoerd met een forse korting vanuit het Rijk op de beschikbare budgetten. Naast een sluitende aanpak moeten gemeenten daardoor ook een meerjarige bezuiniging realiseren. De gemeente Duiven kampt met tekorten in het sociaal domein waardoor een inhoudelijke transformatie noodzakelijk is om met verbetermaatregelen op de korte termijn scherper aan de wind te kunnen zeilen.

1.3. Er is behoefte aan sturingsmogelijkheden

Op dit moment zijn deze 'knoppen om aan te draaien' er niet. De opgenomen, belangrijkste, prestatie indicatoren en het te ontwikkelen dashboard sociaal domein zorgen voor overzicht en mogelijkheden om te sturen.

1.4. Een gestructureerde aanpak is nodig

Het is van belang om de verschillende acties in samenhang op te pakken om zo een blijvende verbetering in het sociaal domein te realiseren. Om de resultaten te behalen is een gedeelde stip op de horizon, in de vorm van een toekomstvisie, en een gestructureerde aanpak, middels een transformatieagenda, nodig.

2.1. Het dashboard zorgt voor overzicht en inzicht

Hierin worden de belangrijkste gegevens en ontwikkelingen weergegeven gekoppeld aan de prestatie indicatoren. Het dashboard krijgt ieder kwartaal een update zodat de voortgang kan worden besproken en prestaties geëvalueerd.

Kanttekeningen

1.1. Uitwerking vraagt tijd
De noodzaak tot verbeteringen is groot, terwijl niet alle acties gelijktijdig kunnen worden ingezet en gerealiseerd. In de transformatieagenda zijn daarom speerpunten benoemd met bijbehorende acties waar in eerste instantie de focus op ligt.

1.2. Het is een veelzijdige opgave
Het sociaal domein is complex en daarom richten de speerpunten zich op verbeteringen op verschillende vlakken. Het blijft echter een transformatie en dat vraagt tijd en energie. De gestructureerde aanpak helpt bij het realiseren van deze ontwikkeling.

1.3. Open einde regelingen en veranderingen zorgen voor onzekerheid
De sturingsmogelijkheden in de vorm van een dashboard en prestatie indicatoren zorgen voor beheersing van de financiële middelen. Het open einde karakter, veranderende wetgeving of wachtlijsten in de zorg maken beheersing van deze middelen echter lastiger en minder voorspelbaar.

2.1. Het dashboard is een momentopname
Het geeft de stand van zaken op dat moment weer. In de praktijk blijkt dat de benodigde gegevens niet altijd tijdig beschikbaar zijn.

Financiële paragraaf

In onderstaand overzicht is de te verwachte besparing aangegeven in het meerjarenperspectief van de gemeenten en die we bereiken door uitvoering te geven aan de acties zoals die zijn opgenomen in de transformatieagenda. De besparingen zijn verwerkt in de meerjarenbegroting. De toekomstvisie en transformatieagenda geeft zoals eerder gezegd een compleet beeld van de activiteiten die reeds lopen en in nieuw worden gezet. Het besparingspotentieel omvat dit brede speelveld en is dus inclusief de reeds lopende activiteiten van bijvoorbeeld Jeugdzorg in de hand.

Transformatieagenda overzicht besparingen sociaal domein				
Besparingen	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Duiven	€ 600.000	€ 675.000	€ 750.000	€ 750.000

Om grip te hebben en houden maken we gebruik van de visitatiecommissie van de VNG. Zij bieden expertadvies aan op het gebied van financiële beheersbaarheid in het sociaal domein. Dit is één van de acties die is opgenomen in de transformatieagenda.

Het besparingspotentieel ligt in Westervoort hoger dan in Duiven. Dat heeft twee oorzaken. Westervoort bespaart fors op de uitgaven door het aantal uren huishoudelijke hulp per persoon terug te brengen naar het gemiddeld aantal uren dat door andere gemeenten wordt toegewezen. In Duiven ligt het gemiddeld aantal uren huishoudelijke hulp reeds op het Nederlands gemiddelde, hierdoor zijn daar geen besparingen mogelijk. Duiven heeft de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in het voorliggend veld. Hierdoor is het besparingspotentieel van maatregelen op dit gebied in Duiven minder groot dan in Westervoort.

Participatie en communicatie

Dit document is opgesteld als basis voor de benodigde transformatie in het sociaal domein. Voor de realisatie van de transformatie is participatieve samenwerking met inwoners, het maatschappelijk middenveld en de zorgaanbieders noodzakelijk. Dit is daarom sterk verankerd in de opgave 'innovatie'. Gezien de urgentie voor transformatie, het gezamenlijke bestuurlijke proces, de basis die reeds in samenspraak gelegd is in eerdere documenten en de huidige situatie ten aanzien van COVID'19 ligt de focus voor participatie bij de uitvoering en is ervoor gekozen om deze niet bij de visievorming te leggen.
Direct na vaststelling van het Raadsvoorstel heeft het College het stuk voor advies naar de Raad voor het Sociaal Domein gezonden en wij hebben hen gevraagd het advies zo spoedig mogelijk uit te brengen, zodat dit bij de debattafel beschikbaar is.

Intergemeentelijke samenwerking

Er is geen sprake van intergemeentelijke samenwerking bij dit onderwerp anders dan dat het een gedeelde visie is voor zowel de gemeente Duiven als Westervoort die opgesteld is en uitgevoerd wordt door 1Stroom.

Bijlagen

201483253 – Raadsbesluit
2014484265 – Toekomstvisie en transformatieagenda sociaal domein

Duiven, 3 november 2020.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J.(Chris) Papjes	mr. H.B. (Huub) Hieltjes
secretaris	burgemeester

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Toekomstvisie en transformatieagenda sociaal domein

---

Zaak- & documentnr. : Z/20/072715/201482450
Portefeuillehouder : H.C.M. Knuiman

Opsteller : Tim Kleingeld
Team : Projectenbureau
Telefoonnr.

Samenvatting

Om de kwaliteit van zorg te kunnen waarborgen en anderzijds meer inzicht en grip te krijgen op de financiële situatie in het sociaal domein, is een toekomstvisie en transformatieagenda opgesteld die zorgen voor de juiste interventies en acties om te komen tot een toekomstbestendige situatie.

Beslispunten

1. De gemeenteraad besluit tot vaststelling van de toekomstvisie en transformatieagenda en uitvoering van de opgenomen acties.
2. De gemeenteraad besluit tot ontwikkeling van het dashboard sociaal domein.

Aanleiding

Sinds de decentralisaties werken gemeenten aan de nieuwe inrichting van het sociaal domein. Hierbij lag in eerste instantie de focus op de transitie van het nieuwe stelsel: het inrichten van de basis. Zo is er geïnvesteerd in de toegang van het sociaal domein, in regionale samenwerking en in het contracteren van de aanbieders om zorgcontinuïteit te realiseren. Na de basisinrichting werken gemeenten aan de transformatie van het sociaal domein. Transformatie betekent een fundamentele verandering in de zorg. Van veraf naar dichtbij. Algemene voorzieningen versterken waardoor maatwerkvoorzieningen minder nodig zijn en het kantelen van de zogenoemde pyramide.
Op dit moment is er onvoldoende grip op het sociaal domein waardoor het lastig is om binnen wettelijke, beleidsmatige en financiële kaders te werken. De huidige financiële situatie vraagt om direct ingrijpen zonder dat daarbij de kwaliteit van zorg uit het oog wordt verloren. Er is daarom een visie op de toekomst van het sociaal domein nodig en een transformatieagenda waarin de juiste interventies en actie zijn opgenomen. In de transformatieagenda zijn ook de projecten opgenomen die al gestart zijn. De uitvoering van de transformatieagenda moet leiden tot een toekomstbestendige situatie binnen het sociaal domein. Om enerzijds de kwaliteit van de zorg te kunnen waarborgen en anderzijds de financiële situatie van gemeenten te verbeteren, is een toekomstvisie en transformatieagenda nodig op basis waarvan de juiste interventies en acties worden uitgevoerd. Zo doen we er alles aan om nu en in de toekomst passende zorg te garanderen.

De toekomstvisie en transformatieagenda is onderdeel van het programma ‘Ontwikkeling sociaal domein’, dat door 1Stroom voor de gemeente Duiven en Westervoort wordt uitgevoerd. Het programma heeft als doel om alle projecten en acties in het sociaal domein in samenhang op te pakken, zodat op een gestructureerde manier resultaten worden behaald. De Taskforce jeugd, ook wel Jeugdzorg in de hand, is één van de projecten die ook onder dit programma valt.

De basis van de Toekomstvisie en transformatieagenda ligt in eerdere documenten die in de gemeenteraad zijn besproken zoals Aandachtsvelden in het sociaal domein en Jeugdzorg in de hand. Input, acties, aanbevelingen en besparingen uit deze documenten en projecten zijn meegenomen zodat de toekomstvisie en transformatieagenda een compleet en actueel beeld geeft van de visie en uit te voeren acties in de transformatieagenda. Dit document markeert daarmee de start voor de transformatie waarin de lopende projecten die hieraan bijdragen blijven doorlopen in het programma Ontwikkeling sociaal domein. Nieuwe speerpunten en voorbeelden richten zich met name op de WMO.

Planning

Er is geen finale datum voor het nemen van het raadsbesluit. Wel is het zo dat de toekomstvisie en transformatieagenda zijn opgesteld om op korte termijn aan de slag te gaan met de beschreven speerpunten en acties.

Beoogd effect

Het in 2021 realiseren van verbeteren en meer (financiële) controle in het sociaal domein aan de hand van concrete acties en sturingsmogelijkheden op de volgende gebieden:

- Innovatie
- Preventie
- Inkoop
- Regie
- Bewaking

Argumenten

1.1. Na de transitie is transformatie de volgende stap

Na de basisinrichting van nieuwe taken op het gebied van jeugdhulp en WMO is nu een inhoudelijke verandering nodig om het sociaal domein toekomstbestendig te maken. De toekomstvisie geeft daarin richting in de werkwijze van de gemeente.

1.2. Het huidig financieel kader is niet toereikend

De decentralisaties zijn ingevoerd met een forse korting vanuit het Rijk op de beschikbare budgetten. Naast een sluitende aanpak moeten gemeenten daardoor ook een meerjarige bezuiniging realiseren. De gemeente Duiven kampt met tekorten in het sociaal domein waardoor een inhoudelijke transformatie noodzakelijk is om met verbetermaatregelen op de korte termijn scherper aan de wind te kunnen zeilen.

1.3. Er is behoefte aan sturingsmogelijkheden

Op dit moment zijn deze ‘knoppen om aan te draaien’ er niet. De opgenomen, belangrijkste, prestatie indicatoren en het te ontwikkelen dashboard sociaal domein zorgen voor overzicht en mogelijkheden om te sturen.

1.4. Een gestructureerde aanpak is nodig

Het is van belang om de verschillende acties in samenhang op te pakken om zo een blijvende verbetering in het sociaal domein te realiseren. Om de resultaten te behalen is een gedeelde stip op de horizon, in de vorm van een toekomstvisie, en een gestructureerde aanpak, middels een transformatieagenda, nodig.

2.1. Het dashboard zorgt voor overzicht en inzicht

Hierin worden de belangrijkste gegevens en ontwikkelingen weergegeven gekoppeld aan de prestatie indicatoren. Het dashboard krijgt ieder kwartaal een update zodat de voortgang kan worden besproken en prestaties geëvalueerd.

Kanttekeningen

1.1. Uitwerking vraagt tijd
De noodzaak tot verbeteringen is groot, terwijl niet alle acties gelijktijdig kunnen worden ingezet en gerealiseerd. In de transformatieagenda zijn daarom speerpunten benoemd met bijbehorende acties waar in eerste instantie de focus op ligt.

1.2. Het is een veelzijdige opgave
Het sociaal domein is complex en daarom richten de speerpunten zich op verbeteringen op verschillende vlakken. Het blijft echter een transformatie en dat vraagt tijd en energie. De gestructureerde aanpak helpt bij het realiseren van deze ontwikkeling.

1.3. Open einde regelingen en veranderingen zorgen voor onzekerheid
De sturingsmogelijkheden in de vorm van een dashboard en prestatie indicatoren zorgen voor beheersing van de financiële middelen. Het open einde karakter, veranderende wetgeving of wachtlijsten in de zorg maken beheersing van deze middelen echter lastiger en minder voorspelbaar.

2.1. Het dashboard is een momentopname
Het geeft de stand van zaken op dat moment weer. In de praktijk blijkt dat de benodigde gegevens niet altijd tijdig beschikbaar zijn.

Financiële paragraaf

In onderstaand overzicht is de te verwachte besparing aangegeven in het meerjarenperspectief van de gemeenten en die we bereiken door uitvoering te geven aan de acties zoals die zijn opgenomen in de transformatieagenda. De besparingen zijn verwerkt in de meerjarenbegroting. De toekomstvisie en transformatieagenda geeft zoals eerder gezegd een compleet beeld van de activiteiten die reeds lopen en in nieuw worden gezet. Het besparingspotentieel omvat dit brede speelveld en is dus inclusief de reeds lopende activiteiten van bijvoorbeeld Jeugdzorg in de hand.

Transformatieagenda overzicht besparingen sociaal domein				
Besparingen	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Duiven	€ 600.000	€ 675.000	€ 750.000	€ 750.000

Om grip te hebben en houden maken we gebruik van de visitatiecommissie van de VNG. Zij bieden expertadvies aan op het gebied van financiële beheersbaarheid in het sociaal domein. Dit is één van de acties die is opgenomen in de transformatieagenda.

Het besparingspotentieel ligt in Westervoort hoger dan in Duiven. Dat heeft twee oorzaken. Westervoort bespaart fors op de uitgaven door het aantal uren huishoudelijke hulp per persoon terug te brengen naar het gemiddeld aantal uren dat door andere gemeenten wordt toegewezen. In Duiven ligt het gemiddeld aantal uren huishoudelijke hulp reeds op het Nederlands gemiddelde, hierdoor zijn daar geen besparingen mogelijk. Duiven heeft de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in het voorliggend veld. Hierdoor is het besparingspotentieel van maatregelen op dit gebied in Duiven minder groot dan in Westervoort.

Participatie en communicatie

Dit document is opgesteld als basis voor de benodigde transformatie in het sociaal domein. Voor de realisatie van de transformatie is participatieve samenwerking met inwoners, het maatschappelijk middenveld en de zorgaanbieders noodzakelijk. Dit is daarom sterk verankerd in de opgave ‘innovatie’. Gezien de urgentie voor transformatie, het gezamenlijke bestuurlijke proces, de basis die reeds in samenspraak gelegd is in eerdere documenten en de huidige situatie ten aanzien van COVID’19 ligt de focus voor participatie bij de uitvoering en is ervoor gekozen om deze niet bij de visievorming te leggen.
Direct na vaststelling van het Raadsvoorstel heeft het College het stuk voor advies naar de Raad voor het Sociaal Domein gezonden en wij hebben hen gevraagd het advies zo spoedig mogelijk uit te brengen, zodat dit bij de debattafel beschikbaar is.

Intergemeentelijke samenwerking

Er is geen sprake van intergemeentelijke samenwerking bij dit onderwerp anders dan dat het een gedeelde visie is voor zowel de gemeente Duiven als Westervoort die opgesteld is en uitgevoerd wordt door 1Stroom.

Bijlagen

201483253 – Raadsbesluit
2014484265 – Toekomstvisie en transformatieagenda sociaal domein

Duiven, 3 november 2020.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J.(Chris) Papjes	mr. H.B. (Huub) Hieltjes
secretaris	burgemeester

RAADSBESLUIT

Zaak- & documentnr. : Z/20/072715/201483253

Datum besluitvorming : 23 februari 2021

Onderwerp : Toekomstvisie en transformatieagenda sociaal domein Duiven

Samenvatting

Om de kwaliteit van zorg te kunnen waarborgen en anderzijds meer inzicht en grip te krijgen op de financiële situatie in het sociaal domein, is een toekomstvisie en transformatieagenda opgesteld die zorgen voor de juiste interventies en acties om te komen tot een toekomstbestendige situatie.

De raad besluit

1. tot vaststelling van de toekomstvisie en transformatieagenda en uitvoering van de opgenomen acties.
2. tot ontwikkeling van het dashboard sociaal domein.

de griffier, de voorzitter,

drs. W.R. (Wouter) Bosch mr. H.B. (Huub) Hieltjes

SAMEN STERK

Gemeente Duiven

gemeente Westervoort

VOORWOORD

Samen sterk!

In het begin hebben beide gemeenten hard gewerkt aan de inrichting van het nieuwe stelsel en zijn de eerste stappen gezet in de transformatie van het sociaal domein. De afgelopen jaren is er sprake van een groeiende vraag naar ondersteuning en zijn er grote financiele tekorten ontstaan. De noodzaak voor een fundamentele verandering is daarmee urgent. Hoe kunnen we goede hulp en ondersteuning aan onze inwoners geven en dit tegelijkertijd betaalbaar houden? Deze vragen staan centraal in deze gezamenlijke toekomstvisie en transformatieagenda.

Iedereen kan meedoen

Iedereen in gemeente Duiven en Westervoort kan een bijdrage leveren aan de samenleving en heeft de kans om zich te ontwikkelen. Wij willen deze kracht en het vermogen van inwoners benutten om mee te doen en hun eigen regie te voeren. Een sterke (sociale) omgeving van onze inwoners helpt om zwaardere zorg te voorkomen. We zetten daarom in op het realiseren van laagdrempelige voorzieningen dicht bij de inwoners. Voor inwoners die het niet of onvoldoende op eigen kracht of met behulp van hun sociale netwerk redden, bieden we een passend vangnet voor extra ondersteuning.

Financieel beheersbaar

Het vangnet moet zo effectief en efficiënt mogelijk functioneren, zodat de ondersteuning waar mogelijk tijdelijk is en de kosten beheersbaar zijn. Daarnaast is er behoefte aan meer financieel overzicht en inzicht in het sociaal domein. Aan de hand van dit overzicht,

in de vorm van een dashboard, houden we grip en spelen we in op ontwikkelingen. Zo kunnen we goede hulp en ondersteuning aan onze inwoners bieden en dit tegelijkertijd betaalbaar houden.

We doen het samen

In de samenleving zien we goede initiatieven om elkaar te helpen en er voor elkaar te zijn. Wij hebben vertrouwen in de kracht van de samenleving en willen deze ondersteunen en versterken dat vraagt iets van ons als gemeenten, onze partners zoals zorgaanbieders en zeker ook van onze inwoners. Wij doen een beroep op de creativiteit en vindingrijkheid en vragen wat inwoners zelf of met behulp van hun netwerk kunnen doen. Kortom: het is tijd voor vernieuwing. Dit vraagt van ons allemaal durf en lef. Met elkaar zetten we de schouders eronder om het sociaal domein toekomstbestendig te maken.

Ineke Knuiman
Wethouder Sociaal Domein
Gemeente Duiven

Hans Breunissen
Wethouder Sociaal Domein
Gemeente Westervoort

INHOUD

1	**VOORWOORD**	2
1	**INLEIDING**	5
1.1	Aanleiding	6
1.2	Relatie met bestaande documenten	6
1.3	Leeswijzer	7
2	**WAT WILLEN WE BEREIKEN?**	8
2.1	Visie op het sociaal domein	9
3	**WAAR STAAN WE NU?**	12
3.1	Ontwikkelingen	13
3.2	Feiten en cijfers	14
3.3	Trends	16
4	**WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN?**	18
4.1	Opgaven voor de transformatieagenda	19
4.2	Innovatie	19
4.3	Preventie	22
4.4	Inkoop, regie en bewaking	23
5	**EFFECTEN EN MONITORING**	26
5.1	Financiën	27
5.2	Monitoring en effecten	29
5.3	Doorkijk in proces en planning	32
6	**TOT SLOT**	33
BIJLAGEN		35
Lijst van alle acties		35
Begrippenlijst		37

1STROOM
DUIVEN & WESTERVOORT

1

INLEIDING

De decentralisaties zijn als transitie, in de zin van verschuiving van verantwoordelijkheden, gerealiseerd. Transformatie is de volgende stap en gaat over de hoe-vraag. Het gaat om houding en gedrag, werken vanuit de bedoeling, zowel in beleid als in uitvoering door gemeente én haar partners. Hoewel dit een van de achterliggende doelen van de transitie was, constateren wij dat de verwachte veranderingen meer tijd nodig hebben. Transformatie, in die zin dat inwoners passende ondersteuning krijgen om zelfstandig te kunnen deelnemen in de samenleving, vraagt om een meerjarige aanpak. ■

1.1 Aanleiding

Het is vijf jaar geleden dat gemeenten verantwoordelijk werden voor het volledige domein jeugd en er taken bij kregen op het gebied van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en participatie. De gedachte achter deze decentralisaties was dat gemeenten vanwege hun nabijheid en vanuit een bredere verantwoordelijkheid in het sociaal domein beter in staat zijn om de ondersteuning aan kwetsbare inwoners te organiseren. Daarbij stond een zo zelfstandig mogelijke deelname aan de samenleving (zelfredzaamheid en participatie) en ondersteuning op maat, vanuit het perspectief van het huishouden, voorop.

Door slimme combinaties en innovatieve oplossingen wordt er gewerkt vanuit de zorgvraag in plaats vanuit het zorgaanbod. Hierdoor is een beperktere rol en financiering vanuit de overheid nodig. De decentralisaties zijn daarom door het Rijk ingevoerd met een forse korting op de beschikbare budgetten. Naast een sluitende aanpak moeten gemeenten daardoor ook een meerjarige bezuiniging realiseren.

In gemeente Duiven en Westervoort lag de focus de eerste jaren vooral op de continuïteit van de zorg, een goede dienstverlening aan inwoners en het op orde krijgen van de nieuwe taken. Er is in 5 jaar veel bereikt, maar een volgende stap is nodig. De uitgaven voor Jeugd en Wmo blijven stijgen. Daarom is er behoefte om de inhoudelijke transformatie verder vorm te geven. De slimme combinaties en innovatieve oplossingen zijn nu echt nodig om binnen de financiële kaders de benodigde zorg te kunnen blijven leveren. Dat kunnen we als gemeente niet alleen. We zoeken daarbij nadrukkelijk de samenwerking met inwoners en maatschappelijke partners.

Naast de stip op de horizon is hiervoor een concrete transformatieagenda nodig. In de transformatieagenda worden een aantal noodzakelijke verbetermaatregelen voor de korte en middellange termijn opgenomen om vanuit de transformatiegedachte te blijven werken en om financieel scherper aan de wind te zeilen en in control te zijn. Alleen op deze manier is een solide sociaal domein te realiseren dat aansluit bij het gedachtegoed van de gemeenten.

1.2 Relatie met bestaande documenten

In de afgelopen periode is veel voorwerk gedaan om te komen tot deze visie en agenda. Dit document vormt het nieuwe integrale beleidskader voor het sociaal domein. Onderstaande documenten vormen de basis voor deze nieuwe visie en de visie is de opvolger van deze beleidsdocumenten:

- Jeugdzorg in de Hand
- Aandachtsvelden in het sociaal domein
- Rekenkamerrapport ‘Integraliteit in het sociaal domein’
- Inclusieagenda
- Onderzoek naar spankracht

Tijdens de bespreking van bovenstaande documenten in de gemeenteraad zijn diverse moties aangenomen over het sociaal domein. De uitwerking van deze moties is in dit document meegenomen.

1.3 Leeswijzer[1]

In hoofdstuk 2 van deze toekomstvisie en transformatieagenda beschrijven we wat we willen bereiken in het sociaal domein, en vanuit welke principes we hier aan werken. De ontwikkelingen in de maatschappij en in het sociaal domein staan samen met de huidige situatie in gemeente Duiven en Westervoort beschreven in hoofdstuk 3. Dit leidt aan het eind van het hoofdstuk tot een beschrijving van de trends waar we met de transformatieagenda op in moeten spelen. Hoofdstuk 4 gaat vervolgens in op de opgaves en acties die we nastreven om de visie te realiseren en de stip op de horizon te bereiken. In hoofdstuk 5 benoemen we de effecten van de genoemde doelen en de indicatoren waarmee we kunnen meten of we op de goede weg zijn.

MEVROUW VAN WIJK VERTELT

Mijn man en ik zijn dit jaar 45 jaar getrouwd. We konden dit helaas niet groots vieren. Dat kwam niet alleen door de corona-maatregelen. Mijn man is namelijk dement. In de eerste jaren was dat nauwelijks een belemmering, maar inmiddels beheerst zijn dementie ons leven. Ik wil hem voor geen goud missen bij me in huis, maar het is een zware belasting. Gelukkig hebben we samen met de gemeente en zorgaanbieder een oplossing gevonden. Henk gaat drie dagen per week naar de dagbesteding, waar ze speciale begeleiding bieden voor mensen met dementie. Zo heb ik even tijd voor mezelf en kan ik even bijkomen, zodat ik goed voor hem kan blijven zorgen. Op andere dagen ondersteunen onze kinderen en buren. Zo kunnen we samen oud worden in ons eigen huis, iets dat ik altijd heb gewild.

1 De persoonlijke verhalen in dit document zijn van inwoners uit de gemeente Duiven en Westervoort, de namen en foto's daarbij zijn gefingeerd.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Samen zetten we ons in voor een inclusieve samenleving. Iedereen draagt bij en iedereen kan deelnemen. Jong, oud, man, vrouw, met of zonder beperking en met verschillende culturen en achtergronden. Je draagt bij naar eigen kunnen en krijgt hulp waar nodig. Zo hoort iedereen erbij, ben je nuttig en krijg je waardering. Dit vergroot het welzijn en de gezondheid van mensen. De kracht van de samenleving en de mogelijkheden van inwoners zijn het uitgangspunt. Wanneer nodig helpen wij door deze mogelijkheden te vergroten met de inzet van passende zorg en ondersteuning. ■

2.1 Visie op het sociaal domein

Sinds de decentralisaties in 2015 zetten gemeente Duiven en Westervoort in op het maximaal benutten van de eigen kracht van inwoners. De meeste inwoners wonen zelfstandig en zijn goed in staat om een eigen leven te leiden. Ervaren zij problemen, dan verwachten wij dat zij eerst zelf en met hun eigen netwerk naar oplossingen kijken (nulde lijn). Met een kleine aanpassing in de leefomgeving, zoals een ontmoetingsplek, valt hier veel te winnen. Zo kan iedereen zo lang mogelijk zelfstandig meedoen in de samenleving. Waar inwoners een steuntje in de rug nodig hebben, staat de vraag van de inwoner centraal. Zo bieden we ondersteuning die past bij de inwoner. We versterken de voorzieningen waar professionals lichte, laagdrempelige ondersteuning bieden (eerste lijn). Daarbij zorgen we ervoor dat de zorg voor onze inwoners zo dichtbij mogelijk is, en georganiseerd wordt vanuit het idee van '1 gezin, 1 plan, 1 regisseur'. We zoeken daarbij samen met inwoners en maatschappelijke partners naar slimme, creatieve, integrale en betaalbare oplossingen. Als dit onvoldoende is, bieden we individuele en maatwerkvoorzieningen voor onze inwoners. Daarbij vangen we ze waar mogelijk weer zo snel mogelijk op in hun eigen leefomgeving. Onze zienswijze op het sociaal domein is kort samengevat:

Inwoners van gemeente Duiven en Westervoort kunnen een betekenisvol en veerkrachtig leven leiden. Waar nodig reiken we handvatten aan gericht op zelfredzaamheid, elkaar ondersteunen en participatie. De leefwereld en omgeving van inwoners staat hierbij centraal, zodat we - waar nodig - de juiste en passende ondersteuning bieden.

Maximaal benutten eigen kracht

Inwoners willen en kunnen veel zelf. Ze nemen verantwoordelijkheid voor de dingen die ze zelf kunnen realiseren. We willen deze eigen kracht (zelf oplossingen bedenken en uitvoeren) maximaal benutten en helpen daar waar het niet lukt. Inwoners doen mee op basis van wat men kan. We verschuiven het accent van afhankelijkheid naar zelfredzaamheid en van recht op voorziening naar eigen kracht en zoveel mogelijk eigen regie.

Vraag van de inwoner centraal

Als de inwoner toch een steuntje in de rug nodig heeft, zijn we er als gemeente voor hen. Omdat de vraag van de inwoner centraal staat zoeken we samen naar passende oplossingen. Wat hier helpt is 'de kunst van het laten'. Zo gaan we van zorgen voor naar zorgen dat. Hierdoor ontstaat ruimte voor out-of-the-box bedachte oplossingen. Bij het zoeken naar toekomstbestendige oplossingen wegen we de aspecten duurzaamheid, passendheid en betaalbaarheid tegen elkaar af.

Ondersteuning passend en dichtbij

We willen dat onze inwoners zo zelfstandig mogelijk kunnen leven, opgroeien en wonen. Ook als ze kwetsbaar zijn en ondersteuning nodig hebben. We proberen de hulp en ondersteuning zoveel mogelijk dichtbij inwoners te realiseren zodat ze in de eigen leefomgeving kunnen blijven.
De aanpak die we gebruiken is één gezin, één plan, één regisseur. Meerdere hulpvragen pakken we in samenhang aan. Zo krijgen gezinnen met minder hulpverleners te maken en is de hulp beter op elkaar afgestemd.
We benaderen de problematiek bij inwoners en gezinnen integraal over alle levensdomeinen heen. Dit impliceert dat we vanuit één budget denken (ontschotting). Hiermee wordt het resultaat geoptimaliseerd. Dit betekent de gewenste zorg en ondersteuning tegen zo laag mogelijke kosten.

Maatwerkvoorzieningen indien nodig

Elke inwoner krijgt de zorg die nodig is. Als de ondersteuning meer vraagt dan de eigen kracht en laagdrempelige ondersteuning, zetten we maatwerk-voorzieningen in. We blijven alle noodzakelijke en verantwoorde zorg geven, en treden handelend op in crisissituaties.

Overheidsparticipatie

Het is onmiskenbaar dat inwoners veel initiatief nemen. We kunnen deze initiatieven op velerlei manieren ondersteunen. Daarnaast zoeken we actief naar input van inwoners bij belangrijke onderwerpen in het sociale domein. Daar waar ideeën opborrelen en energie ontstaat zijn we present en spelen we in op de mogelijkheden. Onze houding is toegankelijk en transparant. We willen van beheersen en controleren naar samen leren en ontwikkelen en van praten over inwoners naar praten met inwoners.

Inclusieve samenleving

Het beleid richt zich op iedereen. In een inclusieve samenleving kan iedereen tot zijn recht komen. Het maakt niet uit welke culturele achtergrond, gender, leeftijd, talenten of beperkingen iemand heeft. Iedereen neemt op een gelijkwaardige manier deel aan de maatschappij. We spreken mensen aan op hun mogelijkheden, niet op hun beperkingen.

ACHMED VERTELT

Ik kom uit een warme familie. We zijn altijd bij elkaar in de buurt blijven wonen. Mijn voetbalteam was vroeger mijn tweede familie. Helaas kan ik niet meer voetballen. Ik heb een ernstig ongeluk gehad toen ik op weg was naar de training. Nu kan ik heel moeizaam lopen en thuis kan ik niet zelfstandig de trap op om naar de slaapkamer te gaan. Mijn familie en voetbalvrienden helpen mij verder altijd met alles, daarom wil ik graag in deze buurt blijven wonen. Doordat ik nu een traplift in mijn huis heb kan ik zelf naar bed gaan en hoef ik niet te verhuizen naar een aangepaste woning.

3

WAAR STAAN WE NU?

Het toekomstbeeld is uitdagend. Gemeente Duiven en Westervoort vergrijzen en ontgroenen. Het is voor inwoners steeds moeilijker om mantelzorgers te vinden. Ook gaat het levensloopbestendig maken van woningen langzamer dan nodig. De noodzaak tot fundamentele veranderingen is daarmee in de basis voor beide gemeenten gelijk. Hierbij werkt 1Stroom voor alle inwoners met veel dezelfde partners samen. Om inzicht te krijgen in welke activiteiten effectief zijn om de transformatie in het sociaal domein verder te realiseren, zijn relevante trends en ontwikkelingen in kaart gebracht en geanalyseerd. ■

3.1 Ontwikkelingen

Langer thuis wonen vraagt om meer geschikte woningen, die niet altijd voorhanden zijn. Ook is er in de thuissituatie meer personeel nodig, maar er is juist een groeiend tekort aan zorgpersoneel. Dat drukt op de kwaliteit en de kwantiteit van personeelsinzet. Ook drukt het op de begroting, omdat de kostprijzen (cao) stijgen. Schaarste maakt duur.

Doordat mensen langer thuis blijven wonen, zijn er meer kwetsbare inwoners in de wijk. Meer mensen met dementie en psychische problematiek nemen deel aan de maatschappij. De samenleving wordt steeds ingewikkelder en de casuïstiek complexer. Tegelijkertijd ontstaat er een verharding van de maatschappij ten opzichte van deze kwetsbare doelgroepen. Dit vraagt om maatschappelijke antwoorden die niet een-twee-drie te geven zijn.

Door het vergroten van de zelfstandigheid wordt een groter beroep gedaan op het eigen netwerk van mensen. Inwoners ervaren druk vanuit de maatschappij door eisen aan werk, financiën, zorg voor familieleden, sociale en digitale netwerken. Mensen worden daardoor minder vaak vrijwilliger, kunnen minder goed regie voeren over hun leven en kunnen zich minder inzetten voor een ander dan zij willen.

Door de decentralisaties is meer lokaal maatwerk mogelijk. Samen met de lokale samenleving zoekt 1Stroom naar andere, betaalbare oplossingen om binnen de gestelde financiële kaders diensten te bieden. Tegelijkertijd zijn we door de sturing vanuit het landelijke beleid als overheid soms gebonden aan regels en budgetten die tegengesteld werken aan de uitdaging die voor ons ligt. Het abonnementstarief onder de Wmo bijvoorbeeld, helpt niet in het stimuleren van de zelfredzaamheid en kost daarnaast extra tijd en uitleg van consulenten en inwoners bij het huisbezoek.

Op financieel gebied hebben we de komende jaren ook een forse uitdaging in het sociaal domein. Op sommige beleidsterreinen zijn er tekorten; van andere is de verwachting dat er tekorten ontstaan.

3.2 FEITEN EN CIJFERS GEMEENTE DUIVEN

Aantal inwoners
25.332

> **30 jaar**
koopwoningen zijn veelal **ouder dan 30 jaar** en daardoor **niet levensloopbestendig**

Jeugdproblematiek
komt voornamelijk voor in het dorp Duiven

relatief veel **ouderen** wonen in **in de dorpen Groessen en Loo**

2,9%
Werklozen
Percentage **gelijk** aan **vergelijkbare gemeenten** Dit ligt **onder** het landelijk gemiddelde

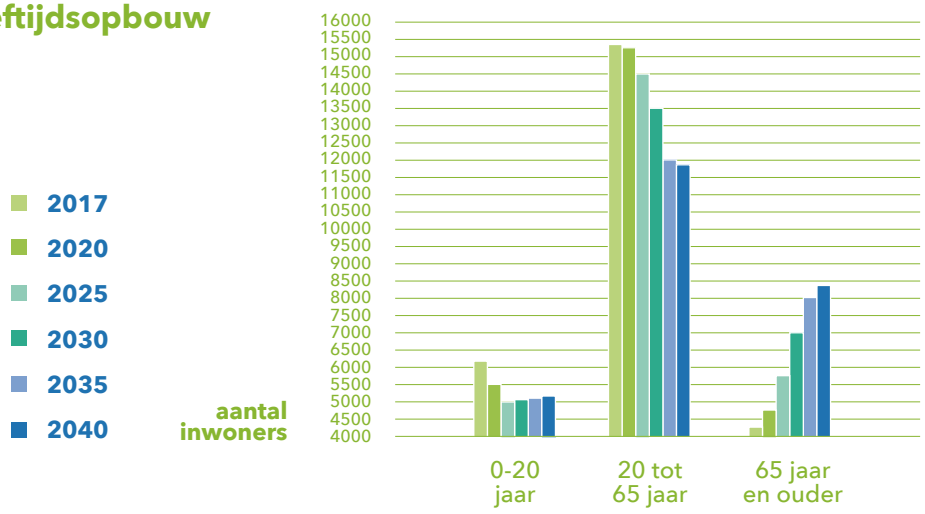
12,5%
personen beroep op **Jeugdhulp** Tegenover **10,4%** bij een vergelijkbare gemeente

Bijstandsgerechtigden
28 per 1.000 inwoners
Gemiddelde in **Nederland is 40**

16%
van de bevolking is **mantelzorger**

5,4%
Aantal gezinnen met een (langdurig) **laag inkomen** en **kinderen met armoederisico**

Prognose leeftijdsopbouw tot 2040

3.2 FEITEN EN CIJFERS WESTERVOORT

Aantal inwoners

14.994

> **30 jaar**

Veelal **ouder dan 30 jaar** en daardoor **niet levensloopbestendig**

De relatief grote markt van **goedkope huurwoningen** concentreert zich in de **groeikernwijken**

50%

De komende **10 jaar** een stijging van **65-plussers** met bijna **50%**

3,3%

Werklozen

Percentage **werklozen** ligt **boven** het gemiddelde van **vergelijkbare gemeenten** Dit ligt op het landelijk gemiddelde

15,3%

personen beroep op **Jeugdhulp** Tegenover **10,5%** bij een vergelijkbare gemeente

Bijstandsgerechtigden

38,5 **per 1.000 inwoners**

Gemiddelde in **Nederland is 40**

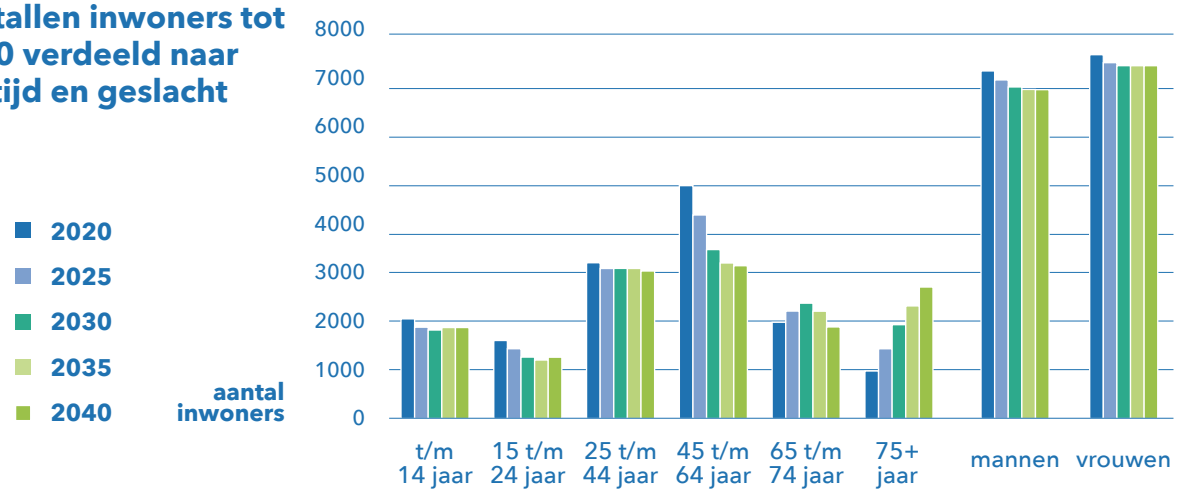
14,8%

van de bevolking is **mantelzorger**

445

inwoners per **10.000 verzekerden** maken gebruik van **geestelijke gezondheidszorg** **396 gemiddeld** in Nederland

Aantallen inwoners tot 2040 verdeeld naar leeftijd en geslacht

3.3 Trends

Uit ontwikkelingen, feiten en cijfers zijn trends af te leiden die bepalend zijn voor de belangrijkste aandachtspunten voor een toekomstbestendige uitvoering van het sociaal domein. Het beeld dat op basis van deze analyse is te vormen is uitdagend. De noodzaak tot fundamentele veranderingen is in de basis voor beide gemeenten gelijk. De gemeentelijke organisatie werkt met veel dezelfde samenwerkingspartners en zet zich in voor inwoners van beide gemeenten. De politieke context, de samenstelling van de bevolking en de gestelde kaders vertonen (beperkte) verschillen tussen de beide gemeenten.

Allereerst is er sprake van vergrijzing. Met een stijging in het absolute en het procentuele aantal ouderen wordt dit een belangrijk thema binnen het sociaal domein. Hulp in het huishouden blijkt een voorbeeld van ondersteuning die erg leeftijdsgebonden is. Voor de verschillende vormen van begeleiding en ondersteuning moet blijken of het aanbod dat nu al bestaat in de nulde en eerste lijn, voldoende is om het beroep op voorzieningen in de tweede lijn te ontlasten. Door de vergrijzing zal het beroep dat men hier op doet waarschijnlijk toenemen.

Ten tweede vallen zaken op rond de ontgroening (het wegtrekken van jongere inwoners). Ondanks de al ingezette ontgroening is er geen daling zichtbaar in de inzet van het aantal jeugdvoorzieningen. Ook zorgt de ontgroening voor een daling in het aantal mogelijke mantelzorgers. De verwachting is dat dit leidt tot een toename in het aantal hulpvragen in de eerste en tweede lijn.

Een derde aandachtspunt is dat ggz-problematiek binnen het sociaal domein over de hele breedte wordt benoemd als meest voorkomend. In de lokale toegang wordt geconstateerd dat ggz-problematiek veelal onderliggend of bijkomend is aan andere problematiek. Zowel consulenten die een focus hebben op jeugd als degenen die Wmo- of cliëntondersteuning bieden, melden dat zij veelvuldig met psychiatrische problematiek in aanraking komen. In bredere zin zien we in Nederland een stijging van het aantal mensen met verward gedrag.

Overige onderwerpen waar men veelvuldig mee in aanraking komt, zijn problematiek in het autistisch spectrum, niet-aangeboren hersenletsel, problematiek als gevolg van een licht verstandelijke beperking en psychogeriatrische klachten zoals dementie. Pas daarna volgen maatschappelijke kwesties als problemen rond echtscheiding. De focus van de uitvoering ligt dus vooral op psychische en cognitieve kwesties.

Het vierde aandachtspunt betreft een deel van het klantenbestand van de Regionale Sociale Dienst (RSD). Waar media en politiek vaak uitgaan van enkelvoudige problematiek, zoals het verliezen van een baan, blijkt uit analyse dat bijna de helft van de instromers bij de RSD in mensen zijn met problemen in andere leefdomeinen, zoals echtscheidingsproblematiek. In het kader van integraliteit vanuit werk en inkomen is hier de verbinding met de Wmo mogelijk om deze kwetsbare groep passend te ondersteunen.

Ten slotte blijkt dat er weinig aandacht is voor gezondheid en gezonde keuzes en dat er ondanks de vele actieve inwoners en sociale cohesie veel eenzaamheid is. Ook blijkt uit de maatschappelijke ontwikkelingen dat er de komende jaren extra aandacht uitgaat naar statushouders. Met de Wet inburgering, die ingaat in 2021, krijgt de gemeente meer verantwoordelijk bij de inburgering van statushouders. Dit biedt gemeenten de kans om nauwer in contact te komen met deze groep, die bestaat uit veelal kwetsbare inwoners. Uitvraag naar de behoeften van deze groep kan leiden tot aanbod op maat en een snelle integratie in de samenleving.

WESLEY VERTELT

Ik werk bij een grote ggz-instelling en ben onderdeel van een netwerk voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Samen met ervaringsdeskundigen, inwoners, welzijn, gemeente en andere partijen voor zorg en ondersteuning hebben wij een herstel-community opgericht waar mensen met een psychische kwetsbaarheid elkaar kunnen ontmoeten en zich verder kunnen ontwikkelen. In dit netwerk kunnen alle deelnemers hun eigen expertise inzetten, elkaar aanvullen en versterken. Een goede samenwerking zorgt voor vertrouwen, korte lijnen en innovatieve oplossingen waarbij we vraaggericht werken. We werken niet meer langs elkaar, maar met elkaar.

4

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN?

De trends en ontwikkelingen tonen een grote druk op het sociaal domein. We moeten komen tot een betere werkwijze. Die is nodig om deze druk behapbaar te maken, om de effecten van ons handelen te vergroten en om kosten te besparen. Preventie en innovatieve oplossingen zijn noodzakelijk om deze gewenste transformatie door te maken. Om in control te blijven, moet 1Stroom daarnaast werken aan de regie over processen en aanbieders. ■

4.1 Opgaven voor de transformatieagenda

Door de vergrijzing en de ontgroening komt er een grotere druk op voorzieningen. Doordat het aantal potentiële mantelzorgers afneemt, wordt het moeilijker om zorg dichtbij, in de nulde lijn, te organiseren. De taak om samen met onze partners te zoeken naar innovatieve oplossingen voor het verlenen van zorg binnen de beschikbare budgetten, wordt hiermee urgenter. De toename in benodigde jeugdhulp, de stijgende ggz-problematiek en de stapeling van voorzieningen vraagt om een betere analyse van wanneer welke hulp nodig is en van mogelijke alternatieven. Hiervoor is regie en sturing op aanbieders nodig.

De druk op het sociaal domein in brede zin vraagt om een verdere omslag in het denken. We kijken daarom steeds meer naar preventie om een bijdrage te leveren aan het afschalen van reguliere zorg. Om dit voor elkaar te krijgen, moet de gemeente haar zaken goed op orde hebben. Monitoring en een optimale bedrijfsvoering zijn daarvoor noodzakelijk.

Deze confrontatie van trends en visie leidt tot drie opgaven waar we de komende jaren op focussen om de transformatie in het sociaal domein verder vorm te geven:

- Innovatie;
- Preventie;
- Inkoop, regie en bewaking.

Voor het realiseren van de verschillende opgaven zijn speerpunten benoemd. Dit zijn de onderwerpen waarop in eerste aanleg de focus ligt. Voor het realiseren van de opgaven is een breed scala van projecten, acties en maatregelen nodig. Hieronder vallen zowel acties die al zijn ingezet als nieuwe acties om de speerpunten en de verdere transformatie aan te pakken. In bijlage 1 staat een volledig overzicht van acties.

4.2 Innovatie

Samen met inwoners en maatschappelijke partners gaan we op zoek naar nieuwe, innovatieve en toekomstbestendige oplossingen die goed passen bij de zorgvraag. Daarbij wegen we de aspecten duurzaamheid, passendheid en betaalbaarheid tegen elkaar af. Met deze nieuwe en vaak goedkopere activiteiten is voor de zorg in de eerste en tweede lijn afschaling mogelijk. Dit betekent onder andere minder doorgeleiding naar individuele en maatwerkvoorzieningen en minder aanmeldingen bij het sociaal loket. Waar (nog) geen innovatieve of vervangende activiteiten mogelijk zijn, maken we ook bij maatwerkvoorzieningen een afweging in duurzaamheid en betaalbaarheid.

Omdat de oplossingen in samenspraak met inwoners en maatschappelijke partners tot stand komen, voelen partijen zich serieus genomen en ontstaat een breed draagvlak. De gemeente neemt de regie om de samenwerking tot stand te brengen.

→ SPEERPUNT

Combineren van oplossingen in de wijk

Gelet op de toenemende vergrijzing zijn eenzaamheid voorkomen en welzijn vergroten van belang. Als mensen zich goed voelen en bezigheden hebben, maken zij over het algemeen minder gebruik van zorg. Het is daarom zinvol om ontmoetingsplekken te creëren in de wijk. Deze plekken krijgen in samenwerking met de wijkraden verder vorm. Naast ontmoetingsplekken kan dagbesteding op andere manieren invulling krijgen. Wat een zinvolle dagbesteding is, is voor iedere inwoner anders. Daarom gaan we de verschillende vragen en keuzes beter met elkaar combineren. Dit doen we door vragen en doelgroepen in kaart te brengen, en samen te zoeken naar slimme oplossingen en (nieuwe varianten van) dagbestedingen in een voorliggende voorziening. Lokale initiatieven hiervoor worden gerealiseerd in leegstaande panden of schoollokalen, waarmee de kosten beperkt blijven. Waar dagbesteding in het voorliggend veld niet lukt, nemen we als uitgangspunt dat de geïndiceerde maatwerkvoorziening of dagbesteding zoveel mogelijk plaatsvindt binnen de grenzen van de eigen gemeente. Hiermee daalt het aantal indicaties voor doelgroepenvervoer voor dagbesteding.

→ SPEERPUNT

Beperken specialistische begeleiding jeugdzorg

De weg van kind naar volwassenheid kent in iedere fase andere vragen voor ouders en kinderen. De meeste ouders zullen hun vragen als eerste bespreken met vrienden en bekenden, aansluitend met de huisarts of de juf op school, en daarna pas met een gespecialiseerde professional. Deze lijn zetten we in bij de oplossingen, zodat we op alle niveaus kunnen faciliteren. Hiervoor gaan we onderzoek doen naar de mogelijkheden van een opvoedtelefoon en bieden we trainingen aan voor jeugdigen, waarmee we inzicht en eigen regie vergroten. Jongerencoaches en schoolmaatschappelijk werk zijn bekend op scholen, zowel bij het personeel als bij de jongeren die hen weten te vinden. Huisartsen wijzen ouders en jeugdigen vanaf nu eerst op de praktijkondersteuner GGZ-jeugd (Duiven) en specialistische ondersteuner Jeugd-GGZ (Westervoort). Die helpt bij het verhelderen van de vraag en bekijkt welke zorg het meest passend is. Met deze inspanningen worden vragen en problemen in een eerder stadium gesignaleerd en aangepakt. En op deze manier wordt er minder aanspraak gedaan op tweedelijns voorzieningen.

PRISCILLA VERTELT

Ik droomde altijd van huisje-boompje-beestje. Voor de buitenwereld was dat ook mijn leven, en in het begin was dat ook zo. Maar door toenemende spanningen tussen mijn partner en mij liepen de ruzies hoog op en ik werd geslagen. Mijn huis werd steeds minder mijn thuis. Ik was bang voor de gevolgen als er iets niet helemaal goed ging. Op een dag kon en wilde ik niet meer terug. Gelukkig is er tijdelijk een plek in een bed and breakfast gevonden, want de crisisopvang was voor mij geen goede oplossing. Nu heb ik gelukkig weer mijn eigen plekje en probeer ik anderen te helpen door als ervaringsdeskundige mee te denken. Zo probeer ik iets terug te doen.

→ SPEERPUNT

Ondersteunen zelfstandig wonende ouderen

Om te kunnen voorzien in de vraag naar (huishoudelijke) ondersteuning van de sterker groeiende groep ouderen, gaan we een andere benadering hanteren. Daarbij gaan we uit van eigen kracht, eigen regie en deelname naar vermogen. En doen we een groter beroep op de zelfredzaamheid. We bekijken hoe we de daarvoor benodigde vaardigheden bij ouderen kunnen vergroten, al dan niet met tijdelijke ondersteuning van een deskundige. Daarnaast doen we een groter beroep op hun eigen mogelijkheden. Als die er niet zijn, bekijken we wat de gemeente kan bieden.

Deze acties hebben tot gevolg dat er minder huishoudelijke ondersteuning nodig is, omdat de ouderen meer zelf kunnen. Waar deze ondersteuning wel nodig is, bekijken we eerst in hoeverre de gemeente de kosten hiervoor moet dragen en of er een indicatie nodig is. Deze werkwijze leidt tot een afname van het aantal geïndiceerde uren huishoudelijke ondersteuning.

4.3 Preventie

Met preventie richten we ons op het doorbreken van vaak hardnekkige en ongewenste patronen. Door het goede te bevorderen in algemene zin, door voorlichting en door bewustwording te creëren over specifieke thema's zoals gezonde leefstijl, opvoeding en economische zelfstandigheid, zorgen we dat mensen zelfredzaam blijven. We bevorderen hun eigen kracht en voorkomen het ontstaan van problemen of sporen die in een zo vroeg mogelijk stadium op.

Preventieve maatregelen voeren we op verschillende locaties uit: op school, in de wijk en op de werkplek. De maatregelen richten zich zowel op het gedrag van personen als op de fysieke en sociale omgeving. De inzet op preventie doen we waar mogelijk samen met inwoners. Zij krijgen zo meer invloed en werken actief mee aan oplossingen.

→ SPEERPUNT

Benutten van de kracht van samenwerking

In het basisnetwerk worden onbeantwoorde, onvoorziene vragen van inwoners besproken met netwerkpartners. Consulenten van de gemeente, beleidsmedewerkers en eerstelijns netwerkpartners zoeken samen met inwoners naar innovatieve oplossingen binnen het eigen netwerk van de inwoner en op het vlak van voorliggende voorzieningen. Om dit verder te versterken, wordt deze werkwijze verder ingevoerd in 2021. Hierbij zijn inwoners een gesprekspartner in het netwerk en werken ervaringsdeskundigen actief mee aan oplossingen passend bij de vraag.

Door vragen vaker op te lossen met ondersteuning uit het eigen netwerk en voorliggende voorzieningen, zijn er minder maatwerkvoorzieningen Wmo en minder individuele voorzieningen jeugdhulp nodig.

→ SPEERPUNT

Jongeren groeien op in de eigen omgeving

Helaas bezit niet iedere ouder de vaardigheden om zorg te dragen voor een veilig opvoedklimaat of hebben kinderen dermate ernstige problematiek dat de ouders dit niet alleen kunnen dragen. In die gevallen doen we eerst een beroep op de omgeving en daarna op de gemeente. Hierbij gaat de eerste keuze uit naar zo veel mogelijk preventieve maatregelen en/of ambulante begeleiding van het kind, zodat jongeren zo veel mogelijk thuis kunnen blijven wonen. De ondersteuning richt zich in eerste instantie op het aanleren van vaardigheden bij ouders. Leidt dit niet tot een veilig klimaat, dan krijgt de gemeente de vraag om dit over te nemen. Wordt een kind buiten de thuissituatie opgevangen, dan is het uitgangspunt dat dit zo kort mogelijk duurt en zo dicht mogelijk in de eigen omgeving van het kind gebeurt. Op die manier kan het kind naar school en kan het sociale contacten behouden. Om kinderen minder lang uit huis te plaatsen, sluiten we aan bij diverse regionale projecten die hierop gericht zijn. Deze aanpak versterkt ouders in hun opvoedingsvaardigheden, en kinderen groeien zo lang mogelijk op in hun eigen omgeving. Hierdoor is er minder – en minder langdurig – 'terreingebonden verblijf' nodig.

→ SPEERPUNT

Jongeren krijgen voldoende ontwikkelingskansen

De meeste jongeren groeien uit tot zelfredzame volwassenen die naar vermogen participeren binnen de maatschappij. Er zijn ook jongeren van wie de kans op een ontwikkelingsachterstand vooraf als hoog wordt ingeschat of bij wie dit vroegtijdig wordt geconstateerd, bijvoorbeeld door de leefomstandigheden. Het is belangrijk dat deze jongeren gedurende hun verschillende levensfases in beeld blijven en ondersteuning krijgen met passende interventies. Die bieden we samen met onze partners. Op deze manier kan op elk moment een interventie plaatsvinden, waardoor het risico op ontwikkelingsachterstanden bij kinderen afneemt. Door vroegtijdige interventies worden de kinderen zelfredzamer en voorkomen we zo veel mogelijk de behoefte aan zorg op latere leeftijd.

4.4 Inkoop, regie en bewaking

In een permanente dialoog met uitvoerende partijen en inwoners werken we aan de transformatie.
Dit gebeurt zowel bij de vorming van beleid en de uitvoering daarvan als bij de evaluatie, waardoor de gemeente en betrokken partners kunnen bijsturen. We dragen dan ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid, zowel voor de zorg als voor een gezamenlijke beheersing van de kosten. Dit vraagt om duidelijke afspraken tussen 1Stroom en de maatschappelijke partners over governance, rollen en taakverdeling.

Inzicht in de ontwikkelingen in het sociaal domein maakt tijdig bijsturen mogelijk. Ook een goede inschatting van de risico's en van de kans dat die zich voordoen en de impact ervan zijn van belang om grip te houden op de financiële situatie en te sturen op rechtmatigheid, doelmatigheid en kwaliteit van de zorg.

Daarvoor optimaliseren we de bedrijfsvoering. Sturingsinformatie geeft ons inzicht in het gebruik van voorzieningen, de financiële consequenties en de effecten van de geleverde zorg, en op basis van dit inzicht kunnen we hierop acteren. Doordat we de gemeentelijke werkprocessen in het sociaal domein analyseren en waar nodig opnieuw inrichten, dragen we bij aan een efficiënte en gelijke dienstverlening aan onze inwoners.

→ SPEERPUNT

Toets op resultaatgerichte ondersteuning bij verwijzing

Ongeveer een derde van de geïndiceerde jeugdzorg wordt in samenspraak met een consulent bepaald. Twee derde van de indicaties komen van andere verwijzers, zoals huisartsen, kinderrechters, jeugdbeschermers en gezinsvoogden. Deze indicaties verwijzen vaker naar individuele voorzieningen en er is vaker sprake van langlopende beschikkingen. Om te kunnen transformeren, is meer bewustwording bij en meer grip op deze groep nodig. Daarvoor zal de gemeente een korte lijn met de huisartsen tot stand brengen en volgen er na drie maanden evaluatiegesprekken met ouders en aanbieders. Als andere partijen verlengingen aanvragen, toetst de gemeente die.

Door anders te kijken naar de indicaties, is het vaker mogelijk om een oplossing in de nulde en eerste lijn te vinden. Dit leidt tot minder gebruik van individuele voorzieningen. Door betere evaluaties te voeren en meer zicht te houden op de indicaties, is niet-passende zorg sneller aan te passen en is sneller te verwijzen naar de juiste zorgaanbieder.

→ SPEERPUNT

Match-making jeugdhulp

Als ouders en of jeugdigen ondersteuning van een zorgaanbieder nodig hebben, zoeken we aan de hand van de vraag het best passende aanbod. Hebben jeugdigen meerdere problemen, dan beoordelen ouders en consulent samen de problematiek en bekijken welke aanbieder daarbij past. Het komt voor dat de aanbieder een andere inschatting maakt en dat er discussies ontstaan over de problematiek, en dat dan meerdere aanbieders moeten worden benaderd. Dit werkt vertragend en is frustrerend voor de zorgvrager. Door de problematiek te categoriseren en te koppelen aan passende zorgaanbieders (aanbieders waarmee positieve ervaringen zijn opgedaan rond deze problematiek) is een scherpere indicatie mogelijk. Met deze aanpak kan een traject sneller verlopen, waardoor jeugdigen sneller geholpen zijn.

→ SPEERPUNT

Versterken contractbeheer en verscherpen contractafspraken

De gemeente beheert de contracten en controleert of de zorgaanbieders de zorg verlenen zoals afgesproken. Maar op basis van data alléén is het lastig om te zien waar de oneffenheden zitten. Het contractbeheer vindt daarom plaats in verbinding met de consulenten, de afdeling financiën en de regionale inkoop. Zo worden deze partijen gevoed met positieve en negatieve ervaringen en

kunnen ze vragen stellen over afspraken. Vervolgens bespreken deze partijen de input regionaal met elkaar, maken ze concrete afspraken en wisselen ze ideeën uit. Regionale samenwerking vergroot de invloed bij aanbestedingen en maakt een innovatievere vorm van inkoop mogelijk.

Door deze vorm van contractbeheer is er meer grip op inzet en kwaliteit van zorgaanbieders. We verleggen de focus van reactief naar proactief toezicht. Zo nodig starten we een onderzoek naar doel- en rechtmatigheid om zorgfraude te voorkomen. Het berichtenverkeer verloopt hierbij volgens de contractafspraken.

→ SPEERPUNT

Data-gedreven sturen

Het registratiesysteem bevat veel data. Bijvoorbeeld informatie over passende zorg, de duur van trajecten en de verlengingen per aanbieder. Ook is het mogelijk om kostenvergelijkingen te maken tussen diverse zorgaanbieders met eenzelfde aanbod. Deze informatie is nodig om grip te houden op het sociaal domein.
Zo komen dubbelingen boven tafel, krijgen we inzicht in mogelijkheden om te combineren en is te zien in welk domein een investering nodig is.

In het huidige systeem moeten deze data en rapportages handmatig worden gegenereerd. Dit kost veel tijd. Daarom wordt er een aanbesteding voor een nieuw registratiesysteem gestart dat voorziet in automatische levering van up-to-date data en rapportages. Door een adequatere ICT-ondersteuning is er meer tijd beschikbaar voor inhoudelijke activiteiten. Een reguliere bespreking van de rapportages maakt inzichtelijk aan welke knoppen we moeten draaien om de dienstverlening te verbeteren en de kosten beperkt te houden.
Om grip te hebben en houden maken we gebruik van de visitatiecommissie van de VNG. Zij bieden expertadvies aan op het gebied van financiële beheersbaarheid in het sociaal domein.

5

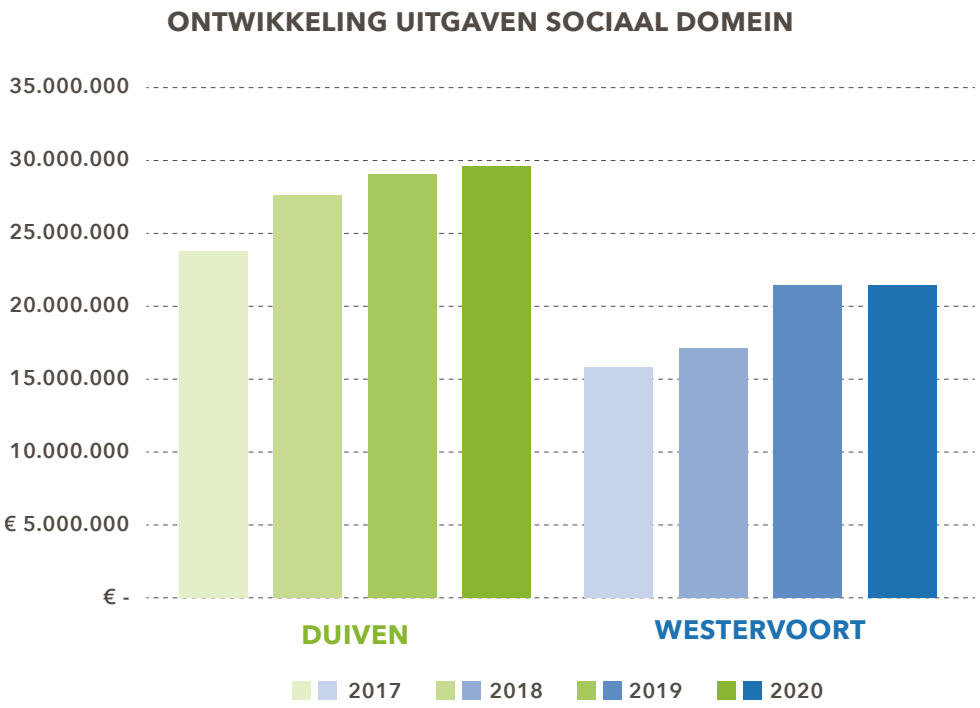
EFFECTEN EN MONITORING

De kosten binnen het sociaal domein lopen de laatste jaren op. Maatregelen op rijksniveau vergroten de druk. Het open-eindekarakter van regelingen vergroot het risico nog verder. Grip op de uitgaven en de uitvoering van de opgave is daarom van groot belang. Als we weten aan welke knoppen we kunnen draaien bij de beheersing en uitvoering van de opgaven, hebben we meer zicht op de te bereiken doelen en kunnen we tijdig ontwikkelingen signaleren. Zo kunnen we onze inwoners die dit nodig hebben, de komende jaren blijven ondersteunen. ■

5.1 Financiën

Sinds de overheveling van taken in 2015 is het steeds moeilijker geworden om de taken voor het sociaal domein binnen de gestelde begroting uit te voeren. In de afgelopen jaren zijn de kosten in gemeente Duiven met 25% en in Westervoort met 35% opgelopen. In 2020 hebben we maatregelen genomen, zodat de realisatie naar verwachting volgens begroting loopt en de stijging niet doorzet of in mindere mate. In grafiek 1 is de ontwikkeling van de kosten in het sociaal domein weergegeven voor de afgelopen vier jaar. Opgenomen zijn de totale uitgaven voor WMO, Jeugd, Participatiewet en sport/recreatie/openbaar groen, onderwijs, cultuur en samenleving en volksgezondheid. De kosten voor de Wet sociale werkvoorziening en sociale uitkeringen die door de Regionale Sociale Dienst worden uitgevoerd zijn niet meegenomen in het overzicht. De uitkomst in 2020 is geprognosticeerd op basis van de realisatie tot en met het derde kwartaal.

Grafiek 1 Ontwikkeling van de uitgaven in het sociaal domein in Duiven en Westervoort

Zoals vaak bij overheveling van taken wordt decentralisatie gevolgd door gedeeltelijke centralisatie. De beleidsvrijheid van gemeenten is hierbij ingeperkt. Voorbeelden hiervan zijn de AMvB reële kostprijs 2015, het abonnementstarief Wmo en het opleggen van één loonwaardesysteem in de Participatiewet. Dit beperkt de mogelijkheden om te sturen op inhoud en financiën. En dat gebeurt op het moment dat beheersing van de uitgaven juist noodzakelijk is voor een stabiele financiële begroting van de gemeente. Ook wordt het inzicht in de

verhouding tussen inkomsten en uitgaven bemoeilijkt, doordat de inkomsten voor de taken Wmo, Jeugdwet en Participatiewet zijn opgegaan in de algemene uitkering. Een vergelijking tussen inkomsten en uitgaven is hierdoor niet (meer) te maken. Er is sprake van een openeinderegeling en dus van een financieel risico. Dat risico is onderdeel van de Sociaal Domein-wetgeving en vormt voor alle gemeenten een grote uitdaging. Naast de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en de sociale uitkeringen (bijstand) die worden uitgevoerd door de Regionale Sociale Diensten, bestaan de kosten vooral uit ondersteuning op basis van de Wmo, de Participatiewet en de Jeugdwet. Daarnaast zijn er uitgaven aan sport, onderwijs en welzijn. Onderstaande diagram geeft de verdeling weer van de totale uitgaven in het sociaal domein, zoals afgebeeld in grafiek 1.

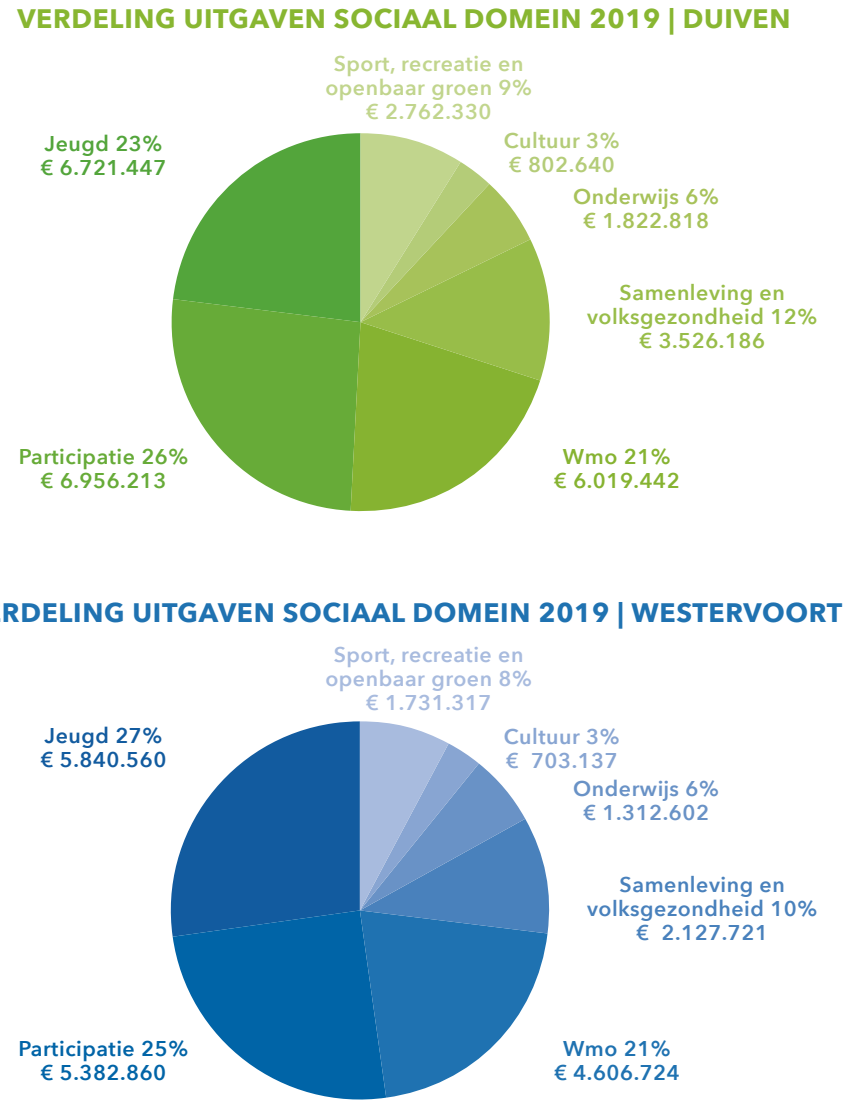

Diagram 1 Verdeling van uitgaven in 2019 in het sociaal domein in Duiven en Westervoort

Doordat de inkomsten onderdeel zijn van de algemene uitkeringen, zijn die niet helemaal te herleiden. Er is bovendien moeilijk te sturen, doordat de uitkering van het gemeentefonds varieert, bijvoorbeeld door wijzigingen in de landelijke verdeelmodellen en het meebewegen met rijksoverheidsuitgaven ('trap-op-trap-af'-systeem). Daarnaast bestaat het risico dat de inkomsten de komende jaren dalen door efficiencykortingen en herverdeling van het gemeentefonds.

De afgelopen jaren hebben de gemeenten hun ramingen voor het sociaal domein steeds fors moeten bijstellen ten opzichte van de primaire begroting. Om dit te dekken, is aanspraak gedaan op de algemene reserve. Dit raakt ook gewenste investeringen in andere domeinen, zoals het fysieke domein. Er is geen sprake van een duurzaam houdbare situatie. In 2020 is de jaarlijkse stijging van de uitgaven al afgevlakt, maar we moeten het stijgende patroon ombuigen en een daling is wenselijk. Het doel van de transformatieagenda is gericht op het bereiken van onze toekomstvisie, maar zeker ook op het ontstaan van een financieel gezonde situatie. Voor beide is grip noodzakelijk.

5.2 Monitoring en effecten

Bij grip in het sociaal domein gaat het om grip op de uitgaven, de uitvoering en de opgave. Met grip zijn niet alle problemen opgelost, maar zónder grip zijn problemen niet op te lossen. Inzicht in de ontwikkelingen en in de structuur van het sociaal domein is nodig om inhoudelijk en procesmatig grip te houden en tijdig bij te sturen. Daarom hebben we voor elke opgave indicatoren bepaald. Door te focussen op de opgaven zoals benoemd in hoofdstuk 4, zetten we de gewenste transformatie door op inhoud én kosten. De financiële situatie van gemeente Duiven en Westervoort in het sociaal domein wordt daarmee gezonder. In tabel 1 is de verwachte besparing aangegeven zoals deze is opgenomen in het meerjaren-perspectief van de gemeenten en die we bereiken door uitvoering te geven aan de acties zoals die zijn opgenomen in de transformatieagenda.

Tabel 1 Verwachte besparingen tot 2024 in gemeente Duiven en Westervoort

BESPARINGEN	2021	2022	2023	2024
DUIVEN	€ 600.000,-	€ 675.000,-	€ 750.000,-	€ 750.000,-
WESTERVOORT	€ 850.000,-	€ 1.100.000,-	€ 1.250.000,-	€ 1.350.000,-

Tabel 2 geeft een overzicht van de indicatoren. Op basis daarvan bouwen we een rapportage op. Sommige indicatoren geven inzicht in de korte termijn en zijn ieder kwartaal te actualiseren; andere indicatoren geven meer een langetermijnbeeld en worden dan ook jaarlijks in kaart gebracht. We hanteren 2019 als basisjaar. Nog niet voor alle indicatoren is de nul-situatie bekend. Dit maakt het bepalen van een streefcijfer niet altijd mogelijk. Duidelijk mag zijn dat we streven naar verbetering, of waar de huidige score al goed is, naar behoud hiervan en dat 0-metingen op korte termijn worden verricht

De prestatie indicatoren nemen we op in het dashboard dat wordt ontwikkeld. Het dashboard geeft overzicht en inzicht in het sociaal domein omdat daar de belangrijkste gegevens en ontwikkelingen worden weergegeven. Het betreft een dynamisch document dat we ieder kwartaal updaten. Naast een actuele stand van zaken door presentatie van (financiële) gegevens voegen we relevante prestatie indicatoren toe. Van een aantal indicatoren veranderen de waarden per kwartaal, terwijl voor andere indicatoren geldt dat waarden jaarlijks worden aangepast. De indicatoren worden gebruikt om resultaten te verbeteren en geven aan hoe de organisatie ervoor staat. Ontwikkelingen worden zo zichtbaar en prestaties geëvalueerd.

Tabel 2 Overzicht indicatoren

OPGAVE	INDICATOR	STREEFWAARDE
OPGAVE 1 INNOVATIE	Aantal uren huishoudelijke ondersteuning per inwoner	2,5 Uur gemiddeld
	Tevredenheid over huishoudelijke ondersteuning in cliëntervaringsonderzoek	85%
	Aantal maatwerkvoorzieningen dagbesteding	Daling van 5%
	Gebruik doelgroepenvervoer voor dagbesteding	Daling van 3%
	Gebruik voorliggende voorziening dagbesteding binnen de eigen gemeente	Toename van 5%
	Aantal individuele voorzieningen jeugdhulp	Daling van 3%
	Aantal contacten van POH-jeugd GGZ	Blijft gelijk
OPGAVE 2 PREVENTIE	Aantal maatwerkvoorzieningen Wmo	Daling van 5%
	Aantal individuele voorzieningen Jeugdhulp	Daling van 3%
	Aantal voorliggende voorzieningen	Toename
	Aantal ingezette ervaringsdeskundigen	Toename

OPGAVE	INDICATOR	STREEFWAARDE
	Gebruik dagbesteding ouderen	Daling van 10%
	Gebruik doelgroepenvervoer dagbesteding ouderen	Daling van 3%
	Eenzaamheidsscore ('waar staat je gemeente')	Verbetering
	Gebruik 'terreingebonden verblijf'	Daling van 15%
	Verblijfsduur 'terreingebonden verblijf'	Verkorting
	Aantal begeleidingstrajecten aanleren opvoedingsvaardig-heden bij ouders	Toename
	Aantal leerlingen met risico op onderwijsachterstand	10%
	Aantal plaatsen VVE	Blijft gelijk
OPGAVE 3 INKOOP, REGIE EN BEWAKING	Aantal individuele voorzieningen	Daling van 3%
	Looptijd inzet individuele voorzieningen	Daling van 3%
	Score 'kwaliteit van de zorg' van het cliëntervaringsonderzoek	75%
	Score 'kwaliteit van de hulpver-leners' van het clientervaringsonderzoek	Blijft gelijk
	Tijdigheid berichtenverkeer	95%
FINANCIËN	Uitputting t.o.v. primaire begroting	Geen overschrijding
	Totale kosten Sociaal Domein	Daling

5.3 Doorkijk in proces en planning

Met de visie als stip op de horizon en de genoemde speerpunten als concrete opdrachten zetten we een volgende stap in de transformatie van het sociaal domein. Samen met meer overzicht en inzicht in uitgaven werken we aan een financieel gezond sociaal domein waarin passende zorg wordt verleend. In 2020 zijn de eerste activiteiten gestart om de transformatie in te zetten. De toekomstvisie en transformatieagenda bundelt de reeds lopende en aanvullende acties en zorgt voor samenhang. De verschillende opgaven, zoals beschreven in hoofdstuk vier, worden in 2021 in het programma 'Ontwikkeling sociaal domein' gestructureerd opgepakt. In 2021 wordt gestart met de benoemde speerpunten. Aansluitend in de navolgende jaren worden de activiteiten zoals beschreven in de bijlage binnen het programma uitgevoerd.

Het dashboard geeft overzicht en inzicht in de resultaten en effecten op basis waarvan zo nodig kan worden bijgestuurd. De eerste versie, in de vorm van de kwartaalrapportage, is gereed en met de klankbordgroep in Westervoort gedeeld. Op basis van de beschreven indicatoren wordt het dashboard in Q4 verder ontwikkeld. Samen met vertegenwoordigers uit de gemeenteraad wordt bezien welke gegevens relevant zijn om op te nemen in het dashboard. Sommige gegevens zijn geschikt om op de korte termijn inzicht te geven en andere zullen juist meer de langjarige trend laten zien. De frequentie en actualiteit van indicatoren zal hier ook op gebaseerd zijn. Vanaf het eerste kwartaal 2021 is het dashboard beschikbaar met de gegevens uit het basisjaar 2019 als referentie. Door dit overzicht per kwartaal te delen wordt inzicht gegeven in de ontwikkelingen die zich in het sociaal domein voordoen

6 TOT SLOT

Er is veel te doen de komende jaren. In deze visie is een toekomstbeeld voor het sociaal domein in de gemeente Duiven en Westervoort geschetst. Dit beleidskader biedt overzicht in de opgaven waar we voor staan in het sociaal domein. Het is tijd om samen met een andere blik de toekomst in te gaan. Transformatie is nodig om de juiste ondersteuning te bieden en de kosten beheersbaar te houden. Deze transformatie in het sociaal domein heeft alleen kans van slagen als we samen sterk staan. Inwoners, politiek, organisaties in het maatschappelijk veld en bestuur moeten zich hiervoor gezamenlijk actief inzetten. Al deze partijen zullen de komende tijd dan ook gestimuleerd, gestuurd en betrokken worden. ■

Wij kijken er naar uit om dit op te pakken. Samen gaan we ervoor zorgen dat inwoners die dat nodig hebben zich veilig en gesteund voelen om mee te doen in de samenleving. Met de opgaven en bijbehorende speerpunten die in hoofdstuk 4 staan beschreven starten we in 2021 om onze visie te realiseren. Ieder jaar maken we de balans op. Zo houden we de mogelijkheid om in te spelen op de voor dat moment meest actuele thema's en ontwikkelingen. Het is noodzakelijk flexibel te kunnen opereren op een beleidsterrein dat dynamisch en daardoor constant in beweging is. Met het dashboard hebben we continu inzicht in de actuele stand van zaken en kunnen we operationeel anticiperen wanneer dit nodig is.

Zo werken we de komende jaren actief en gestructureerd toe naar een zelfstandig bestaan voor iedereen middenin de samenleving van de gemeente Duiven en Westervoort.

BIJLAGEN

LIJST VAN ALLE ACTIES

Acties opgave innovatie

- Gemiddeld geïndiceerd aantal uren huishoudelijke ondersteuning in overeenstemming brengen met het landelijk gemiddelde van 2,6 uur per week.
- Sluitend netwerk opzetten voor inwoners met verward gedrag.
- Maatschappelijk werk zichtbaar aanwezig laten zijn in de wijken.
- Meer gebruikmaken van voorliggende vervoersmogelijkheden.
- Prestatieafspraken maken met woningcorporaties over het levensloopbestendigmaken van de woningvoorraad.
- Bewustwordingscampagne voeren voor eigen verantwoordelijkheid levensloopbestendige woningen voor inwoners.
- De begeleiding van statushouders meer integraal benaderen door samenwerkingsafspraken met partners te maken.
- We intensiveren het beleid om de ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers te waarborgen. Wij voorzien een terugloop in het aantal vrijwilligers en mantelzorgers, waardoor zij mogelijk zwaarder belast gaan worden. Wij hechten er veel waarde aan dat zij zich voldoende gesteund voelen in het uitvoeren van hun taken.
- Zorg en ondersteuning aanbieden op plaatsen waar zorgvragers zich bevinden.
- Minder dagbesteding bieden en meer activerend werk bieden voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- Het Regionaal Transformatieplan Jeugd uitvoeren.
- De veranderingen in het sociaal domein vragen om herijking van de huidige beleidslijnen en het toevoegen van 2 beleidslijnen met betrekking tot preventie en jeugd zodat in de P&C cyclus de ontwikkelingen hierop kunnen worden gerapporteerd.

Acties Preventie

- Basisnetwerk van partners en gemeente invoeren om samen met inwoners innovatieve oplossingen te ontwikkelen.
- Ontmoetingsplekken faciliteren voor daginvulling en ontmoeting van kwetsbare ouderen.
- Onderzoek doen naar de haalbaarheid van het project Reablement (ouderen die voor zichzelf zorgen).
- De sociale supermarkt doorontwikkelen.
- Sportakkoord uitvoeren.
- Cultuurpact uitvoeren.
- Project ‘Scheiden zonder schade’ uitvoeren.
- Zwangeren en jonge ouders ondersteunen via het project ‘Kansrijke start’.

- Verbinding leggen tussen zorg en onderwijs.
- We starten een aantal projecten om onderwijsachterstanden te voorkomen. De projecten betreffen het vergroten van de ouderbetrokkenheid, het VVE aanbod in groep 1 van het basisonderwijs, een sterkere verbinding tussen onderwijs en zorg en tot slot het gebruik van de peutermonitor.
- Via de 'Perspectieftafel' jongeren zo veel mogelijk laten opgroeien in de eigen omgeving.
- Een sluitend netwerk opzetten met jongeren en inwoners om overlast van jongeren te voorkomen.
- Samen met zorgverzekeraars preventieve activiteiten uitvoeren voor gezondheid, zoals 'Valpreventie' en 'Jongeren op gezond gewicht'.

Acties Inkoop, regie en bewaking

- Toekomst- en veiligheidsplan vast gespreksonderwerp maken met zorgaanbieders.
- Data-gedreven sturen (passende zorg, lengte en duur trajecten, kostenvergelijking, berichtenverkeer, declaratiecontrole, evaluatie van effect van geboden zorg, grootverbruikers).
- Contractbeheer versterken en contractafspraken aanscherpen.
- Aanmelden visitatiecommissie financiële beheersbaarheid sociaal domein VNG
- Toetsing op vergoeding van dyslexie-behandeling intensiveren.
- Matchmaking jeugdhulp: verwijzing verbeteren door koppelen van zorgvraag, doorverwijzing en voorwaarden van zorgaanbieders.
- Stopzetten van zorg van gemeente wanneer andere bronnen voor zorg beschikbaar zijn.
- Gebruik van Zorglokaal invoeren.
- Kwaliteitskompas Westervoort invoeren.
- Gebruik van nulde-lijn voorzieningen monitoren (voor wie is wat?).
- Continu cliëntervaringsonderzoek Westervoort invoeren.
- Organisatiestructuur wijzigen: integratieteams
- Registreren op adres.
- Resultaatgericht indiceren.
- Het versterken van de toegang tot jeugdhulp via de huisartsen door urenuitbreiding van de POH JGGZ bij de huisartsen in gemeente Duiven en het starten met groepstrainingen. Voor Westervoort wordt een SOJ GGZ in dienst genomen.
- Verwijzen van de huisarts naar de SOJ GGZ van jeugdigen (en ouders) met psychosociale problemen.
- Verwijzing van huisartsen altijd toetsen op resultaatgerichte ondersteuning.

BEGRIPPENLIJST

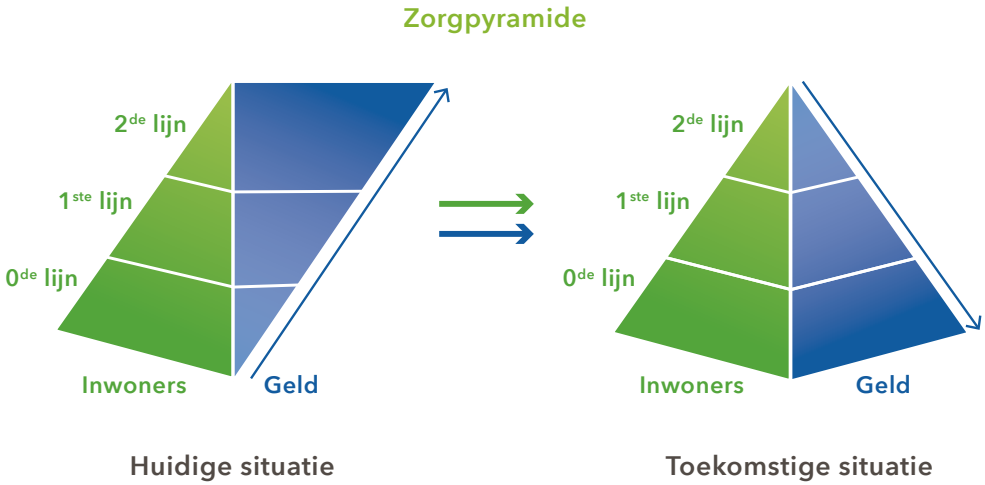
Sociaal domein

Onder de term 'sociaal domein' verstaan we alle inspanningen die de gemeente verricht rond werk, participatie en zelfredzaamheid, zorg en jeugd, op basis van de WMO 2015, de Participatiewet, Jeugdwet en de Wet gemeentelijke schuld-hulpverlening. In de ruime, integrale zin van het woord vallen onder 'sociaal domein' ook alle aanverwante taken. Denk hierbij aan handhaving bij leerplicht, het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten, passend onderwijs, leerlingenvervoer, de reguliere en bijzondere bijstand, schuldhulpverlening, sport en cultuur en de (jeugd)gezondheidszorg. Binnen 1Stroom zijn dit het team Sociaal domein, Wijkenteam en Wijkoverstijgend team.

Transformatie sociaal domein

Transformeren betekent fundamenteel veranderen. In dit document heeft dit een tweeledige betekenis:

- Transformeren is veranderen. In deze betekent het een verandering om de organisatie in control en duurzaam toekomstbestendig te maken.
- En als tweede een fundamentele verandering in de zorg. Van veraf naar dichtbij. Algemene voorzieningen versterken waardoor maatwerk-voorzieningen minder nodig zijn. Het kantelen van de zogenoemde Pyramide.

Huidige situatie

Toekomstige situatie

0e, 1e en 2e lijn

Nulde lijn

De nulde lijn bestaat uit algemene voorzieningen en basisvoorzieningen. Algemene voorzieningen zijn voorzieningen die door iedereen waarvoor ze bedoeld zijn op eenvoudige wijze en zonder aanvraagprocedure of indicatie te verkrijgen zijn. Onder algemene voorzieningen verstaan we voorzieningen die de zelfredzaamheid en participatie van de burger ondersteunen. Algemene voorzieningen zijn voorliggend aan maatwerkvoorzieningen en dat betekent dat, als er een geschikte algemene voorziening voorhanden is, er geen maatwerkvoorziening wordt verstrekt. Daarnaast heeft de gemeente een sociale basis die bestaat uit bijvoorbeeld scholen, het verenigingsleven, de Schutterijen, de buurtverenigingen en kerken. Samen vormen al deze voorzieningen een basis infrastructuur of nulde lijn waarin de inclusieve samenleving wordt vormgegeven.

Eerste lijn

Eerstelijnszorg is zorg waar de inwoner zelf, zonder verwijzing, naartoe kan gaan. Dit kan behandeling zijn door de huisarts, tandarts, fysiotherapeut, maatschappelijk werker of wijkverpleegkundige, maar ook ondersteuning door het lokale sociale team van de gemeente.

Tweede lijn

In de tweede lijn werken zorgverleners die gespecialiseerd zijn. Als een inwoner zorg wil krijgen van een specialist moet de inwoner daar zelf naar vragen. Om in contact te komen met een specialist moet de inwoner eerst bij een eerste lijn zorgverlener zijn geweest, meestal is dat de huisarts, maar dat kan ook het Sociaal Loket.

Overheidsparticipatie

We werken vanuit de overtuiging dat de samenleving alles in zich heeft om vragen op te lossen en oplossingen te bedenken voor problemen en dat wij als gemeente veel kwaliteiten hebben om bij te dragen aan deze oplossingen. We geven als gemeenten ruimte aan initiatieven en vertrouwen op de kennis en kunde van de inwoners en partners.

Open einde regeling

Regeling die personen of bedrijven recht geeft op een bijdrage van de overheid of de sociale fondsen indien zij voldoen aan bepaalde criteria. Het kenmerkende van deze regelingen is dat de uitgaven ervoor en het aantal gebruikers ervan niet gelimiteerd zijn: ze hebben een open einde.

GEZAMENLIJKE REKENKAMER DUIVEN, DOESBURG EN WESTERVOORT

p/a Griffie Duiven,
Koning Willem-Alexanderplein 1,
6921 ES Duiven

31 juli 2019

Aan: de leden van de gemeenteraad in Duiven, Doesburg en Westervoort

Beste leden van de raad,

Met genoegen bieden wij u als gemeenteraad van de gemeenten Duiven, Doesburg en Westervoort de resultaten aan van het onderzoek naar de integraliteit van het werken in het sociaal domein van de drie gemeenten. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de gezamenlijke rekenkamer van de gemeenten Duiven, Doesburg en Westervoort. Met het aanbieden van dit rapport is het eerste rapport van de in 2018 nieuw samengestelde Rekenkamer een feit.

Voorwoord

Graag willen wij van de gelegenheid gebruik maken om middels deze aanbiedingsbrief het onderzoeksbureau dat het onderzoek namens de Rekenkamercommissie heeft uitgevoerd te bedanken. Zowel voor het verrichtte veldwerk alsmede voor de samenwerking bij het opstellen van het normenkader, de nota van bevindingen en de formulering van de conclusies en aanbevelingen. Daarnaast gaat onze dank uit naar de ambtenaren van de drie gemeenten die in het kader van het onderzoek al hun medewerking hebben verleend. Ook zijn wij de keten- en samenwerkingspartners die wij in het onderzoek hebben gehoord zeer erkentelijk voor hun bereidheid om input te leveren voor het onderzoek.

Inleiding

Dit onderwerp stond op de shortlist van geïnventariseerde onderwerpen die deze rekenkamer graag op wilde pakken. Met dit onderzoek sluiten wij aan bij de wensen vanuit de raden om hiernaar onderzoek te doen. In het tweede kwartaal van dit jaar zijn in een aantal sessies de verschillende commissies per gemeente geïnformeerd over de bevindingen en de voortgang van het onderzoek.

Context

Met de decentralisatie van taken en bevoegdheden inzake de WMO, de Jeugdwet en de Participatiewet hebben de gemeenten sinds 1 januari 2015 een omvangrijk nieuw takepakket erbij gekregen. Beleidsinhoudelijk, maar ook financieel is het sociaal domein voor de gemeenten een belangrijk nieuwe verantwoordelijkheid geworden, die nieuwe kansen maar ook nieuwe uitdagingen biedt voor de beleidsmakers, uitvoerders en ook voor de gemeenteraden. Het afbreukrisico, met name op financieel terrein, is de dit laatste halfjaar landelijk gezien duidelijk geworden.

De "governance" op dit nieuwe gemeentelijke beleidsterrein verschilt van die van andere – meer traditionele- beleidsterreinen, doordat a) gestuurd zou moeten worden op integraliteit en b) het bestuursprimaat niet langer exclusief bij de gemeente ligt maar veeleer bij het samenspel tussen gemeenten, uitvoerders en burgers. De rekenkamer heeft als doel met het onderzoek naar de integraliteit van het werken in het sociaal domein de drie gemeenteraden inzicht te bieden in de wijze waarop de gemeentes geslaagd zijn om uitvoering aan de geeft aan het functioneren van de toegang (inclusief parallelle toegangen) tot zorg. Eén van de belangrijkste opgaven in het sociaal domein na het overhevelen van de taken naar gemeenten binnen het sociaal domein.

Voorliggend onderzoek heeft zich vooral gericht op de volgende centrale vragen:

- In welke mate en op welke wijze wordt er gestuurd op integraliteit;
- In hoeverre leidt die sturing ook daadwerkelijk tot een meer doelmatige en doeltreffende aanpak?

Oplevering Onderzoeksresultaten
De bevindingen van het onderzoek zijn per gemeente opgesteld. Daarnaast hebben de respectievelijke raden in de aanloop naar het onderzoek aangegeven ook te zijn geïnteresseerd in de mogelijkheden om van elkaar te leren. Om aan deze behoefte invulling te geven heeft de Rekenkamer nog een korte oplegnotitie opgesteld die enerzijds de algemene leermomenten aangeeft maar ook anderzijds de lessen die van en met elkaar kunnen worden getrokken.

Hoor- en wederhoor
Daarnaast zijn de resultaten van het onderzoek in het kader van het ambtelijk en bestuurlijk hoor- en wederhoor zowel ambtelijk als ook bestuurlijk voorgelegd aan het college. Ambtelijke reacties hadden specifiek betrekking op de feitelijke bevindingen van het rapport. Het college van burgemeester en wethouders heeft een zienswijze op het rapport gegeven. Deze zienswijze vindt u als bijlage bij het rapport.

De Rekenkamer constateert dat de conclusies en aanbevelingen van het onderzoek op hoofdlijnen worden gedeeld en heeft geen verdere opmerkingen met betrekking tot de zienswijze van het College.

Advies
Op basis van de onderzoeksresultaten adviseert de Rekenkamer aan de raad om aan het college te verzoeken om binnen drie maanden na besluitvorming van de raad een plan van aanpak op te stellen over hoe de aanbevelingen van de Rekenkamer in uitvoering worden genomen en u als raad periodiek over de voortgang hierover te informeren.

Namens de Gezamenlijke Rekenkamer Duiven, Doesburg en Westervoort,

Rene Janssen
Voorzitter

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Integraal werken in het sociaal domein Duiven

Integraal werken in het sociaal domein Duiven

- EINDRAPPORT -

Auteurs
Frank Kriek

Amsterdam, 5 juni 2019
Publicatienr. 18177

© 2019 Regioplan, in opdracht van Rekenkamer Duiven, Doesburg en Westervoort

Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/ of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Regioplan. Regioplan aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

REGIOPLAN

Inhoudsopgave

1 Inleiding 1

2 Visie op integraliteit en normenkader 3

3 Doel en vraagstelling onderzoek 6

4 Beleidsanalyse 8
- 4.1 Dynamische transformatieagenda 8
- 4.2 Context toegang sociaal domein Duiven en loket WWZ 9
- 4.3 Woonvisie 10
- 4.4 Koersdocument toegang sociaal domein 11
- 4.5 Budgetten 11
- 4.6 Monitoring en informatiestromen 12
- 4.7 Toetsing beleidsnormen 12
- 4.8 Toetsing informatienormen 13

5 De uitvoeringspraktijk 16
- 5.1 Loket WWZ 16
- 5.2 Het CJG Duiven 16
- 5.3 Het basisteam 17
- 5.4 Het wijkteam/sociaal team 17
- 5.5 Wijkoverstijgend team 18
- 5.6 Toetsing uitvoeringsnormen 18

6 Beantwoording onderzoeksvragen en aanbevelingen 21
- 6.1 Beantwoording onderzoeksvragen 21
- 6.2 Aanbevelingen 22

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Inleiding

1

1 Inleiding

Met de decentralisatie van taken en bevoegdheden inzake de Wmo, de Jeugdwet en de Participatiewet hebben de gemeenten sinds 1 januari 2015 een omvangrijk nieuw takenpakket erbij gekregen. Beleidsinhoudelijk, maar ook financieel is het sociaal domein voor de gemeenten een belangrijke (relatief) nieuwe verantwoordelijkheid geworden, die nieuwe kansen en uitdagingen biedt voor beleidsmakers, uitvoerders en ook voor de gemeenteraden. De 'governance' op dit nieuwe gemeentelijke beleidsterrein verschilt van die van andere – meer traditionele – beleidsterreinen, doordat a) gestuurd wordt of zou moeten worden op integraliteit en b) het bestuursprimaat niet langer exclusief bij de gemeente ligt, maar veeleer bij het samenspel tussen gemeenten, uitvoerders én burgers.
De rekenkamercommissie van de gemeenten Duiven, Doesburg en Westervoort heeft Regioplan Beleidsonderzoek opdracht gegeven een onderzoek uit te voeren naar de integrale aanpak in het sociaal domein met als centrale vragen:

- in welke mate en op welke wijze wordt er gestuurd op integraliteit;
- in hoeverre leidt die sturing ook daadwerkelijk tot een meer doelmatige en doeltreffende aanpak?

Dit onderzoek wordt in een aantal fasen uitgevoerd:

1. beleidsanalyse
2. analyse van de uitvoering
3. consultatie gemeenteraad
4. opstellen rapport van bevindingen.

Het voorliggende rapport is als volgt opgebouwd: in hoofdstuk 2 presenteren we onze visie op integraal werken in het sociaal domein en het normenkader dat we in dit onderzoek hebben gebruikt. Deze visie ligt ten grondslag aan de onderzoeksvragen (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 presenteren we de beleidsanalyse en het vijfde hoofdstuk bevat de uitvoeringsanalyse. In het zesde en laatste hoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen en hebben we enkele aanbevelingen geformuleerd.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Visie op integraliteit en normenkader

2

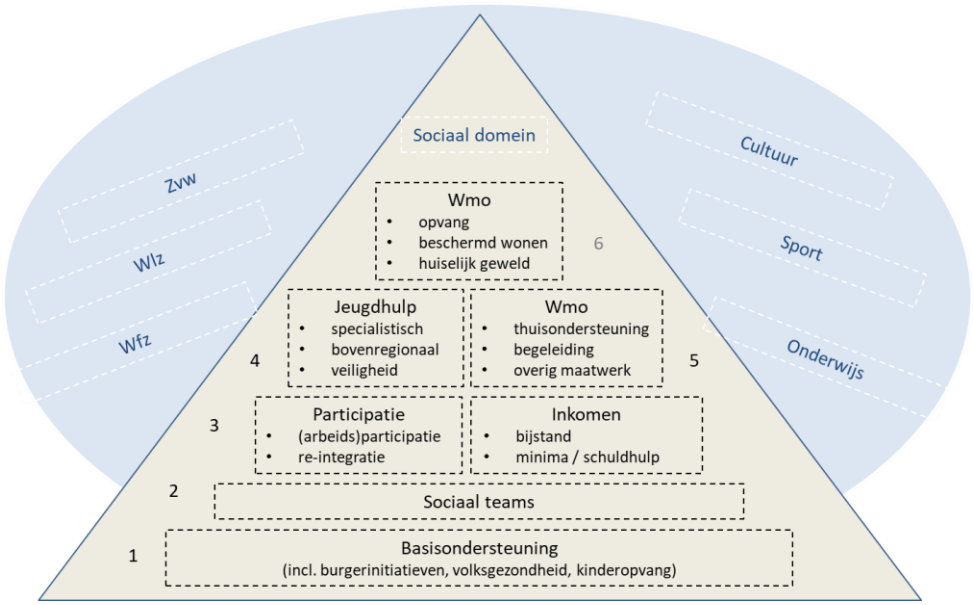
2 Visie op integraliteit en normenkader

Visie op integraliteit

Het sturen op integraliteit heeft niet alleen betrekking op de drie decentralisaties, maar ook op het onderwijsbeleid (passend onderwijs), het beleid inzake de basisgezondheidszorg en het welzijnsbeleid. Het beleid op benoemde beleidsterreinen moet op elkaar aansluiten en elkaar versterken, zodat er een sluitende ketenaanpak kan ontstaan van preventie tot en met curatie die de burger die dat nodig heeft een vangnet kan bieden waardoor hij/zij volwaardig kan (blijven) participeren in de samenleving.
Dat betekent dat er in het beleid aandacht moet zijn voor:

- de aansluiting tussen de Wmo, de Jeugdwet, de Participatiewet (de drie D's) én de Wet passend onderwijs;
- de aansluiting tussen de drie D's en:
  - het basisgezondheidszorgbeleid (GGD en CJG);
  - het welzijnsbeleid;
  - beleid inzake de schuldhulpverlening;
- de samenwerking tussen de gemeentelijke toegang/de gebiedsteams en de specialistische zorg.

De onderstaande figuur representeert het sociaal domein. Deze figuur geeft goed weer dat er verschillende definities van het sociaal domein bestaan. De brede definitie omvat de piramide en de in de blauwe cirkel benoemde subdomeinen. De smalle definitie omvat alleen de in de piramide opgenomen subdomeinen.
Onze definitie van het sociaal domein betreft alle subdomeinen in de piramide, met toevoeging van de subdomeinen cultuur, sport, onderwijs en wonen. Het sociaal domein is gelieerd aan het subdomein Wlz-zorg (Wet langdurige zorg), het subdomein Wfz-zorg (Wet forensische zorg) en het subdomein Zvw-zorg (Zorgverzekeringswet). Het sociaal domein in beeld:

Bij de uitvoering van beleid in het sociaal domein is samenwerking en informatie-uitwisseling van cruciaal belang. Deze samenwerking moet zijn geborgd door middel van afspraken en convenanten tussen de verschillende uitvoeders. De integrale werkwijze zou bij voorkeur moeten zijn vastgelegd/omschreven in een handleiding. Wat betreft de informatie-uitwisseling tussen de uitvoerders (en tussen de uitvoerders en de gemeente) betekent dit dat de basisregistratie op orde moet zijn, in de zin dat informatie-uitwisseling mogelijk wordt gemaakt tussen partners die in de keten(s) samenwerken.
Er moet integraal worden gerapporteerd aan de gemeenteraad over de resultaten in het sociaal domein, maar wel op een dusdanige wijze dat separate sturing op uitvoering van de Jeugdwet, de Wmo én de Participatiewet mogelijk is en er tevens kan worden gestuurd op preventie.

Normenkader
Het normenkader in dit onderzoek is gebaseerd op onze visie en op het toezichtkader dat de samenwerkende inspecties in het sociaal domein hanteren.

Beleid	1. Het beleid is integraal, in de zin dat de verbinding tussen Wmo, Jeugdwet, Participatiewet en Wet passend onderwijs is gerealiseerd. 2. Er is aandacht voor de verbinding met welzijn en de basisgezondheidszorg. 3. Er is aandacht voor de verbinding met schulphulpverlening. 4. De verbindingen zijn zo veel mogelijk geborgd door samenwerkingsafspraken/convenanten. 5. De beleidsdoelen zijn hierop aangehaakt en SMART geformuleerd. 6. Het beleid wordt periodiek geëvalueerd.
Uitvoering	1. Er is sprake van een integrale toegang tot zorg en ondersteuning. a. Vanuit de toegang is er zicht op de doelgroepen. 2. Die toegang functioneert conform de uitgangspunten van het toezichtkader samenwerkende inspecties: b. hulpvraag is in dialoog met gezin geformuleerd; c. integrale beoordeling hulpvraag geschiedt op alle relevante levensdomeinen; d. bij multiproblematiek zijn veiligheidsrisico's voor kinderen meegewogen; e. de mate van zelfredzaamheid en inzetbaarheid netwerk is meegewogen; f. zorg en ondersteuning aan gezin zijn passend; g. hulpplan is in samenspraak met gezin vastgesteld; h. de ondersteuning wordt verleend conform het uitgangspunt één gezin, één plan, één regisseur; i. de doelen zijn concreet geformuleerd, geprioriteerd en worden periodiek geëvalueerd; j. die evaluatie leidt desgewenst tot onderbouwde aanpassingen aan de zorg en ondersteuning; k. de toegang/het team werkt conform vastgestelde kwaliteitsnormen en is een lerende organisatie; l. cliëntervaringen worden aantoonbaar gebruikt om de dienstverlening te verbeteren.
Informatievoorziening	1. De gemeente wordt tijdig en juist geïnformeerd door de uitvoerders over de doelmatigheid en doeltreffendheid van de verstrekte zorg en ondersteuning. 2. De gemeenteraad wordt tijdig en juist geïnformeerd door het college zodat de raad zijn kaderstellende en controlerende taak op een juiste wijze kan uitvoeren: a. de informatie wordt in drie-D-samenhang gepresenteerd; b. de informatie is herleidbaar tot de beleidsdoelen en SMART geformuleerd; c. kwantitatieve informatie is voorzien van duiding.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Doel en vraag-stelling onderzoek

3

3 Doel en vraagstelling onderzoek

Onderzoeksdoel
Het onderzoek heeft tot doel vast te stellen in hoeverre er daadwerkelijk sprake is van integraal beleid in het sociaal domein, en of dat beleid ook in de praktijk integraal wordt uitgevoerd en leidt tot een meer doelmatige en doeltreffende uitvoeringspraktijk.

Onderzoeksvragen
1. In hoeverre is er sprake van integraal beleid in het sociaal domein?
2. Is daarbij ook aandacht voor verbinding met het beleid inzake welzijn, basisgezondheidszorg en schuldhulpverlening?
3. Is het beleid SMART geformuleerd, zowel wat betreft de doelstellingen als de uitvoering?
4. In hoeverre en op welke wijze wordt er in het beleid aandacht besteed aan de voorwaarden voor een doelmatige en doeltreffende uitvoering van het beleid?
5. Vindt de uitvoering in de praktijk ook plaats conform de uitgangspunten van het beleid?
6. Is er sprake van integrale toegang tot zorg en ondersteuning?
7. Wordt er in de praktijk gewerkt conform de uitgangspunten van het toetsingskader toezicht sociaal domein?
8. Wordt de gemeente op een adequate wijze geïnformeerd over de resultaten door de uitvoerders?
9. Wordt de gemeenteraad op een adequate wijze geïnformeerd over de opzet, uitvoering en resultaten van het beleid in het sociaal domein?
10. In hoeverre is er sprake van een doelmatige en doeltreffende uitvoering van het beleid in het sociaal domein?

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Beleidsanalyse

4

4 Beleidsanalyse

Voor de beleidsanalyse zijn de volgende documenten gebruikt:

- Dynamische transformatieagenda sociaal domein Duiven, 2017
- Context toegang sociaal domein Duiven en loket WWZ
- Opdrachtformulering regisseur
- Woonvisie 2025, van woonopgave naar woonoplossingen
- Koersdocument toegang sociaal domein
- Opdrachtformulering basisteam
- Resultaten basisteam december 2018
- Casuïstiekbeschrijving besteding budget goed voor elkaar team t/m december 2017
- Programmabegroting en jaarstukken

Het belangrijkste document waarin het integraal werken in het sociaal domein in de gemeente Duiven is beschreven, is het document 'Dynamische transformatie agenda Sociaal Domein gemeente Duiven' van 6 september 2017. Deze beleidsnota borduurt voort op een tweetal eerdere nota's, namelijk de nota 'Maatschappelijke Ondersteuning en Jeugdhulp 2015-2017' en de nota 'Transformatie van het sociaal domein, op weg naar een sterke basisinfrastructuur'.
Het document 'Context toegang sociaal domein Duiven en Loket WWZ' geeft nadere invulling aan de transformatieagenda, met name met betrekking tot het functioneren van de centrale toegang.

4.1 Dynamische transformatieagenda

In hoofdstuk 3 van bovengenoemde nota (Dynamische agenda) zijn de doelstellingen en uitgangspunten van het integraal werken in het sociaal domein benoemd:

- benutten van eigen kracht;
- de vraag centraal (geen standaard oplossingen, maar slimme verbindingen);
- ondersteuning zo dicht mogelijk bij de inwoners en zo passend mogelijk (bij voorkeur aangeboden vanuit de sociale basisinfrastructuur);
- individuele (specialistische) voorzieningen aanbieden indien noodzakelijk;
- handelen vanuit het principe van overheidsparticipatie (ruimte geven aan initiatieven en vertrouwen op de kennis en kunde van inwoners en partners).

Vrijwel alle gemeenten hanteren deze uitgangspunten. Opvallend én interessant is wel dat de gemeente het principe van overheidsparticipatie *expliciet* verbindt aan de transformatie in het sociaal domein. Overheidsparticipatie impliceert dat de overheid, in dit geval de gemeente, meer een faciliterende rol op zich neemt en ruimte biedt aan inwoners en partners om *zelf beleid te ontwikkelen* en ook uit te voeren. Het gaat dus verder dan de klassieke vormen van burgerparticipatie waarbij de overheid budget beschikbaar stelt aan groepen burgers. Het gaat hier ook om de overdracht van beleidstaken en bijpassende verantwoordelijkheden die voorheen bij de overheid waren belegd.

Definitie sociaal domein
De gemeente Duiven hanteert een brede definitie van het sociaal domein. In termen van de piramide, zie figuur op p.3 van deze rapportage, omvat het sociaal domein niet alleen de beleidsterreinen die zijn opgenomen in de piramide, maar ook de beleidsterreinen zoals vermeld in aan de rechterzijde van de ovaal. Op p.9 van de nota geeft de gemeente Duiven aan dat "… we het sociaal domein integraal benaderen en een verbinding maken tussen de volgende beleidsterreinen: cultuur en sport, onderwijs, gezondheidsbeleid en jeugdgezondheidszorg, samenkracht en burgerparticipatie, inkomensregelingen, participatie en werk, individuele voorzieningen Wmo en Jeugdzorg…'. Het beleidsterrein 'wonen' wordt in deze opsomming niet genoemd, maar wordt wel expliciet benoemd als één van de maatschappelijke opgaven.
In de jaren 2014-2016 is de aandacht vooral uitgegaan naar de transitie, aldus de nota, en in 2017 is vooral aandacht besteed aan de transformatie in de basisinfrastructuur (ontwikkelen basisnetwerk, afspraken met de huisartsen over de toegang tot de jeugdgezondheidszorg, pilot activerend werk).

Maatschappelijke opgaven
In hoofdstuk 6 van de nota is aangegeven dat de vorming van de transformatieagenda samen met de inwoners en de partners gestalte gaat krijgen in co-creatie innoveren. De transformatieagenda wordt benoemd als een dynamische agenda. De maatschappelijke opgaven in het sociaal domein zijn benoemd in hoofdstuk 7:

- de basis op orde: verstevigen nulde lijn, inzetten op samenwerking nulde[1] en eerste lijn, inzetten op kunst en cultuurpact, samenwerking met scholen en preventieve gezondheidszorg;
- zelfstandig wonen, met name gericht op mensen met een ondersteuningsvraag;
- meedoen naar vermogen, waar de drie decentralisaties en de sociale basisinfrastructuur tezamen komen, er aandacht is voor mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt, maar ook aandacht is voor vrijwilligerswerk en dagbesteding voor ouderen;
- zelfredzaamheid naar vermogen, waar Wmo en de Jeugdwet expliciet verbonden worden met Werk en Inkomen en Schuldhulpverlening vanuit het besef dat (economische) bestaanszekerheid een voorwaarde voor participatie is. Binnen deze opgave is er ook expliciete aandacht voor voor- en vroegschoolse opvang (VVE), met name voor kwetsbare kinderen.

Ontschotten budgetten
Interessant is dat in deze nota ook expliciet aandacht wordt besteed aan een belangrijke randvoorwaarde voor integraal werken in het sociaal domein, namelijk het ontschotten van budgetten. In paragraaf 8.2 van de nota wordt gesproken van het mogelijk maken van slimme verbindingen door budgetten te ontschotten die betrekking hebben op de verschillende beleidsterreinen in het sociaal domein, programmalijn 2 van de begroting.

Sturing en monitoring
In de laatste paragraaf wordt aandacht besteed aan sturing en monitoring en wordt gesproken over een tweejarige brede dialoog met de samenleving en de partners. Belangrijk instrument hierbij zijn de zogenaamde DDWD-weken, de Dialoog en Doorpak Weken Duiven, een jaarlijks terugkerende twee weken durende dialoog tussen bestuur en inwoners/maatschappelijke organisaties over uiteenlopende thema's in het sociaal domein en op andere gemeentelijke beleidsterreinen.
De voortgang van beleid en uitvoering in het sociaal domein wordt via de reguliere planning- en controlcyclus gerapporteerd aan de raad, dus via de programmabegroting en de voorjaarsnota.

4.2 Context toegang sociaal domein Duiven en loket WWZ

De toegang tot het sociaal domein is geregeld via het loket WWZ (Wonen, Welzijn en Zorg) waar iedereen met een vraag om hulp en ondersteuning terecht kan. Het sociaal team Duiven is er voor mensen die op meerdere gebieden problemen hebben. Het team is niet *direct* bereikbaar voor inwoners. Aanmelding verloop digitaal (via een aanmeldformulier) dan wel via een hulpverlener. Dit team loket WWZ bestaat uit: loketmedewerkers, consulenten Wmo, consulenten Jeugdwet, consulenten bijzondere bijstand, consulenten schulphulpverlening, cliëntondersteuners en coaches sociaal team.
In het document 'Context toegang sociaal domein Duiven en loket WWZ' uit 2018 wordt geconstateerd dat '… na twee jaar ervaring het tijd wordt voor de transformatie…'. In dit document wordt nadrukkelijk gekozen voor een netwerkconstructie als het gaat om de toegang tot zorg en ondersteuning. Integraal werken en integrale toegang zijn daarbij belangrijke uitgangspunten. De keuze voor een netwerkconstructie is ingegeven doordat netwerken flexibel zijn en zich makkelijk kunnen aanpassen aan gewijzigde omstandigheden. In deze notitie worden de volgende netwerkverbanden onderscheiden:

[1] Nulde lijn zijn voorzieningen in de sociale basisinfrastructuur zoals vrijwilligerswerk, mantelzorg. Eerstelijns voorzieningen zijn vrij toegankelijke voorzieningen zoals het CJG, de huisarts en het wijkteam. Tweedelijns voorzieningen zijn voorzieningen waarvoor een beschikking nodig is

- Centrum Jeugd en Gezin: deelnemers zijn de JGZ, het AMW en de jeugdconsulent vanuit loket WWZ, het CJG werkt nauw samen met scholen en voorschoolse voorzieningen;
- Toegangsoverleg: in dit netwerkoverleg zitten roulerend verschillende medewerkers: maatschappelijk werk, adviseur zorg en dienstverlening, Wmo-consulent, jeugdconsulent, loketmedewerker, cliëntondersteuner;
- Basisteam: In dit team zitten functionarissen van STMR, RIBW, MEE, cliëntondersteuning loket WWZ, Mikado, Jeugdgezondheidszorg. De aanjagers van dit netwerk zijn twee medewerkers van de gemeente. De verbinders hebben uitdrukkelijk de opdracht om op zoek te gaan naar verbindingen tussen 0e , 1e en 2e lijnszorg om de transformatie van het sociaal domein vorm te geven;
- Activerend werk team Duiven: In dit team zitten functionarissen van Zozijn, Scalabor, Regionale Sociale Dienst en cliëntondersteuning loket WWZ. Dit team heeft een aanjaagfunctie; de coördinatie van dit netwerk ligt bij de gemeente. Het team heeft de opdracht om inwoners, die een hulpvraag hebben rondom activering "aan de hand van de methode activerend werk" te begeleiden en toe te leiden naar een passende plek van waaruit ze kunnen meedoen in de maatschappij. (het betreft het ontschotten van de Pw, Wmo, Ww, Wia).
- Het sociaal team (het sociaal team is onderdeel van het loket WWZ): het team bestaat uit functionarissen van STMR, Regionale Sociale Dienst, RIBW, Mikado, jeugdconsulenten van het loket WWZ en cliëntondersteuning van het loket WWZ. De aanjaagfunctie; coördinatie van dit netwerk ligt bij de gemeente. In dit team worden complexe hulpvragen waar langdurig regie nodig is door een multidisciplinair team opgepakt. Coaches van dit team zijn langdurig betrokken.

In deze notitie worden 'korte lijntjes' van groot belang geacht:

"… De aanjagers; coördinatoren binnen het loket WWZ hebben hierin een rol omdat zij – in overleg met beleid – snel en pragmatische oplossingen regelen met de partners in de 0e, 1e en 2e lijn (bijvoorbeeld afstemming wijkverpleging en Wmo-consulenten rondom zorgval en toegang JGGZ door hiervoor praktijkondersteuning bij huisartsen te organiseren). Door deze laagdrempelige en pragmatische manier van aanpak hebben we een goede relatie met onze netwerkpartners, is er sprake van wederzijds respect en vertrouwen en zijn we in staat om samen te werken en slimme oplossingen te vinden voor vragen die zich voordoen…"

Tot slot: "… Omdat er binnen de toegang bewust voor gekozen is om geen hulpverlening aan te bieden, hebben we onze partners in het ondersteunings- en hulpaanbod nodig om de transformatie van het aanbod mogelijk te maken. In huis (de gemeente) werken we aan slimme verbindingen tussen regelingen bijvoorbeeld schuldhulpverlening, minimabeleid, en gezinnen met opvoedondersteuning. Maar voor de daadwerkelijke hulpverlening willen we slimme verbindingen gaan maken tussen burgerinitiatieven, professionals en tweedelijns zorg. We willen via onze netwerken de zorg en ondersteuning goed afstemmen op wat de inwoner nodig heeft. In de grote overkoepelende transformatieagenda is deze beweging duidelijk neergezet. Om hier vorm aan te geven, zoeken we samenwerking met partners zoals Mikado, STMR, wijkverpleging, CJG, jeugdgezondheidszorg, scholen, ketendementie en andere partners die een rol spelen. Ook hier werken we met netwerken. En maken we afspraken met onze partners op basis van langdurige samenwerkingsrelaties…".

4.3 Woonvisie

De integrale benadering van en in het sociaal domein blijkt ook uit de woonvisie van de gemeente Duiven. In de nota 'Woonvisie 2025, van woonopgave naar woonoplossingen' van maart 2017 is aangegeven dat de gemeente Duiven vergrijst en dat met deze doelgroep rekening moet worden gehouden door de woningvoorraad toekomstbestendig te maken en te houden, rekening houdend met de gevolgen van de decentralisaties (langer thuis wonen, normalisering van specifieke doelgroepen waaronder ggz-cliënten) en maatschappelijke verschijnselen als toename van (gevoelens van) eenzaamheid: "… als gemeente Duiven willen we dat ieder inwoner waardig kan leven en wonen in onze gemeenschap. Die ambitie waarmaken vraagt veel meer dan een passende woning (de focus van de woonvisie)…". De gemeente stimuleert dan ook de dialoog en daaruit voorkomende initiatieven tussen inwoners, woon- en zorgpartijen.

4.4 Koersdocument toegang sociaal domein

Als gevolg van de ambtelijke fusie tussen de gemeente Duiven en de gemeente Westervoort (1Stroom) die per 1 januari 2018 zijn beslag heeft gekregen heeft, is de nota 'Koersdocument toegang sociaal domein' van 28 mei 2018 verschenen waarin verschillende scenario's zijn geschetst om de dienstverlening in het sociaal domein zowel op beleidsniveau als op uitvoerend niveau tussen beide gemeenten af te stemmen c.q. te integreren.
In dit document worden drie opties geschetst voor de organisatie van de toegang, waarvan de derde optie de voorkeur heeft: één wijkoverstijgend team dat samenwerkt met twee wijkteams. Zodoende kan toegewerkt worden naar meer eenheid, maar rekening houdend met de verschillen tussen Duiven en Westervoort:

> "… In dit model blijft de basiswerkwijze van de beide teams voorlopig in stand. Dat betekent onder meer dat bij het Wijkteam Westervoort generalisten blijven werken met eigen opgebouwde expertise en ervaring. In het Wijkteam Duiven blijven specialisten werken die met elkaar deelnemen/adviseren aan het sociaal team dat er speciaal is voor mensen die op meerdere gebieden problemen hebben. De aanpak blijft tevens in stand omdat de verwevenheid met de samenleving grote diversiteit kent. Zo werkt het team Duiven bijvoorbeeld met externe consulenten in een 'sociaal team' en 'een basisnetwerk'. Het team in Westervoort werkt bijvoorbeeld met een community-medewerker, een maatschappelijk werk-taak in de functie van de consulenten en een Deltahuis…".

Het sociaal team functioneert als wijkteam in Duiven. De werkwijze van het sociaal team is beschreven in een zogenaamde werkprocesbeschrijving (zie volgend hoofdstuk). Het sociaal team heeft afspraken gemaakt over de samenwerking met de politie, met Veilig Thuis, met de Raad voor de Kinderbescherming, met gecertificeerde instellingen en hoe er moet worden samengewerkt als er sprake is van een crisisinterventie in een gezin waar jeugdigen bij betrokken zijn. Deze samenwerkingsafspraken zijn op schrift gesteld.

4.5 Budgetten

De programmabegroting 2018-2021 omvat drie beleidsprogramma's: programma 1 Bestuur, programma 2 Maatschappij en programma 3 Omgeving. De begroting spreekt in de inleiding ook nadrukkelijk over ontschotten, vanuit de drie pijlers waarop het gemeentelijk beleid is gestoeld: overheidsparticipatie, decentralisaties (in het sociaal domein) en financieel duurzaam beleid. De programmabegroting vermeldt de centrale doelen van het beleid en benoemt daarbij een aantal speerpunten. Bij programma 2 Maatschappij worden enkele speerpunten genoemd die de integrale visie op het sociaal domein treffend weergeven: actief verbinden, maatschappelijk vastgoed in combinatie met onderwijshuisvesting en aansluiting maatwerkvoorzieningen op het basisnetwerk. Op bladzijde 29 van de programmabegroting is aangegeven: "… Ontschotten budgetten taakvelden Programma 2. Om deze verbindingen ook financieel mogelijk te maken halen we de schotten tussen de verschillende financieringsstromen en taakvelden weg en beschouwen we de budgetten van programma 2 als een totaalbudget, waardoor het mogelijk wordt om financiële middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten om de uiteindelijke doelstelling van transformatie van het sociaal domein te halen…".
Het belang dat de gemeente Duiven hecht aan een goed functionerende 0^{e} lijn wordt nog eens onderstreept door de beschikbaarstelling van stimuleringsgelden uit programma 2, Maatschappij, van de programmabegroting. Dit stimuleringsbeleid onderscheidt een aantal lijnen:

- Lijn 1: ontwikkelgericht stimuleren van verenigingen;
- Lijn 2: ondersteunen van allianties/samenwerkingsverbanden tussen verenigingen;
- Lijn 3: de gemeente als partner;
- Lijn 5: investeren in initiatieven van inwoners, verenigingen en vrijwilligersorganisaties.

4.6 Monitoring en informatiestromen

De gemeenteraad van Duiven wordt via de reguliere planning- & controlcyclus geïnformeerd over de activiteiten en resultaten in het sociaal domein. Daarnaast wordt, aldus één van de geïnterviewde ambtenaren "… de raad met name via specifieke raadsbijeenkomsten geïnformeerd over bepaalde onderwerpen als statushouders (medio april 2019), minimabeleid (in 2018 in de raad geweest) en overige onderwerpen…". Er is in 2018 geen algemene informatie naar de raad gegaan over het sociaal domein. In 2019 is het de bedoeling de raad meer in de breedte op resultaten bij te praten op een aantal momenten, maar tot op heden is dat nog niet gedaan, aldus de betreffende ambtenaar. Tot op heden (april 2019) is in Duiven dus met name via voorjaarsnota en begroting en najaarsnota en jaarrekening gerapporteerd over het gehele sociaal domein.
De jaarlijkse cliëntervaringsonderzoeken (Wmo/jeugdzorg) worden eveneens gedeeld met de gemeenteraad.
In de programmabegroting (2018/2021) wordt de stand van zaken van de verschillende beleidsonderdelen/beleidslijnen uitgebreid omschreven, wordt aangegeven wat de eventuele risico's zijn (zonder daarbij aan te geven welke beheersmaatregelen genomen zijn/worden) en wordt onder het kopje 'planning' aangegeven welke vervolgactiviteiten worden uitgevoerd.
In de voorjaarsnota wordt voor programma 2 aandacht besteed aan de mate van doelbereik langs de lijn van de drie hoofddoelen in het sociaal domein: de basis op orde, iedereen doet mee en zelfredzaamheid naar vermogen. Bij elk doel zijn de speerpunten omschreven en is per speerpunt in de vorm van een toelichting aangegeven welke activiteiten in dat kader zijn uitgevoerd. Tevens zijn eventuele risico's benoemd en is aangegeven wat de verdere planning is. Onder het kopje 'participatie' is aangegeven hoe daarbij wordt samengewerkt met inwoners en organisaties. Tenslotte is aangegeven welke financiën met dat speerpunt gemoeid zijn.
De basisgegevens over het gebruik van voorzieningen worden geregistreerd met behulp van het administratieprogramma Central Station. Het gaat dan om alle gegevens die voor het berichtenverkeer tussen de gemeente en de zorgaanbieders noodzakelijk is, zoals ingangsdatum zorgconsumptie, productcode/soort voorziening, et cetera. Het gaat hier om het gestandaardiseerde berichtenverkeer dat voor alle aanbieders en alle gemeenten op een uniforme wijze is ingericht. In dit programma worden alle meldingen geregistreerd, onderscheiden naar de jeugd, Wmo, schuldhulpverlening, participatie, et. cetera geregistreerd, aldus één van de geïnterviewde ambtenaren. De basisinformatie wordt tot nog niet gebruikt om beleidsinformatie te genereren. Desgevraagd geeft één van de ambtenaren die is geconsulteerd voor dit onderzoek aan dat '…..Wij nu dus nog niet periodiek met standaardrapportages met beleidsinformatie werken. Ik heb alleen nog maar incidenteel gegevens verstrekt…'[2]. De wethouder wordt beperkt geïnformeerd: '…..Voor de wethouder is tot nu toe afgesproken dat deze periodiek de uitnutting van de budgetten te zien krijgen en de prognoses voor dit jaar en voor volgende jaren. Verder geen specifieke gegevens…'[3].
In de ambtelijk wederhoorreactie geeft de gemeente Duiven aan dat '….de gemeenteraad niets te kort komt….', omdat de raad in reguliere raadsvergaderingen wordt geïnformeerd over de ontwikkelingen op de afzonderlijke beleidsterreinen. In het wederhoor is tevens aangegeven dat er verschillende nieuwe ontwikkelingen gaande zijn, zoals: een taskforce die de budgetten Wmo en jeugd gaat monitoren, de ontwikkeling (met Movisie) van een kwaliteitskompas om resultaten en maatschappelijke effecten van beleid te monitoren en de ontwikkeling van een werkplan waarin de transformatieagenda wordt uitgewerkt in concrete acties. Tevens wordt gewezen op een geplande raadsvergadering van 10 september 2019 waarin aandacht zal worden besteed aan integraal beleid in het sociaal domein.
Een en ander laat onverlet dat er medio mei 2019 nog geen sprake is van een integrale rapportage over het integrale beleid in het sociaal domein.

4.7 Toetsing beleidsnormen

In deze paragraaf toetsen we het beleid aan de beleidsnormen én de normen met betrekking tot de informatievoorziening uit ons normenkader.

[2] Bron: citaat uit een emailwisseling met één van de ambtenaren.
[3] Bron: citaat uit een emailwisseling met één van de ambtenaren.

Het beleid is integraal in de zin dat de verbinding tussen Wmo, Jeugdwet, Participatiewet en Wet passend onderwijs is gerealiseerd.	++

Het beleid in het sociaal domein in Duiven is daadwerkelijk integraal opgezet, ondergebracht in programma 2 en strekt zich uit tot de drie decentralisaties (Wmo, Jeugdwet en Participatiewet), maar gaat verder dan dat en benoemt ook nadrukkelijk de verbinding met het onderwijs, wonen, cultuur en schuldhulpverlening (++)

Het beleid is integraal in de zin dat er aandacht is voor de verbinding met welzijn en de basisgezondheidszorg.	++

In de dynamische transformatieagenda is aangegeven dat "… we het sociaal domein integraal benaderen en een verbinding maken tussen de volgende beleidsterreinen: cultuur en sport, onderwijs, gezondheidsbeleid en jeugdgezondheidszorg, samenkracht en burgerparticipatie, inkomensregelingen, participatie en werk, individuele voorzieningen Wmo en Jeugdzorg…'(++)

Het beleid is integraal in de zin dat er aandacht is voor de verbinding met schuldhulpverlening.	++

De verbinding met schuldhulpverlening annex het minimabeleid is eveneens aanwezig (++).

De verbindingen zijn zo veel mogelijk geborgd door samenwerkingsafspraken, convenanten.	+

Het sociaal team heeft met meerdere partijen samenwerkingsafspraken gemaakt en die afspraken zijn op schrift gesteld

De beleidsdoelen zijn SMART geformuleerd.	- -

De beleidsdoelen zoals verwoord in de dynamische transformatie-agenda zijn niet SMART geformuleerd maar veeleer in procestermen. Dat geldt eveneens voor de terugkoppeling in de voorjaarsnota (--).

Het beleid wordt periodiek geëvalueerd.	--

Het beleid wordt in beperkte mate periodiek geëvalueerd. Beperkt in de zin dat er uiteraard via de reguliere Planning- & Controlcyclus gerapporteerd wordt over de voortgang en ook op gezette tijden via afzonderlijke rapportages ingegaan wordt op onderdelen van het beleid, maar van een periodieke structurele evaluatie van het beleid, waarbij met name ook aandacht besteed wordt aan het integrale karakter van dat beleid, is vooralsnog geen sprake (--).

4.8 Toetsing informatienormen

De gemeente wordt tijdig en juist geïnformeerd door de uitvoerders over de doelmatigheid en doeltreffendheid van de verstrekte zorg en ondersteuning	+

Via het programma Central Station worden de basisgegevens over de consumptie van zorg en ondersteuning in Duiven vastgelegd. Het gaat hier om het gestandaardiseerde berichtenverkeer dat voor alle aanbieders en alle gemeenten op een uniforme wijze is ingericht (+).

De gemeenteraad wordt tijdig en juist geïnformeerd door het college zodat de raad zijn kaderstellende en controlerende taak op een juiste wijze kan uitvoeren: a. de informatie wordt in drie-D-samenhang gepresenteerd; b. de informatie is herleidbaar tot de beleidsdoelen en SMART geformuleerd; c. kwantitatieve informatie is voorzien van duiding.	--

De wethouder wordt beperkt geïnformeerd over de uitvoering en resultaten van het beleid in het sociaal domein (-). De gemeenteraad wordt niet of nauwelijks (op een integrale wijze) geïnformeerd over beleid, uitvoering en resultaten in het sociaal domein (-). In 2018 is geen algemene informatie naar de gemeenteraad gegaan en de voornemens om dat in 2019 wel te doen zijn vooralsnog (medio mei 2019) niet waargemaakt.
Via de reguliere planning en control cyclus is er wel zicht op de financiële resultaten in het sociaal domein, maar dit zicht wordt niet verbonden aan de beleidsprestaties en -resultaten, waardoor het niet goed mogelijk is voor de gemeenteraad zicht te krijgen op de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het integrale beleid in het sociaal domein

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

De uitvoerings-praktijk

5

5 De uitvoeringspraktijk

In de gemeente Duiven wordt sinds 1 oktober 2018 in het sociaal domein gewerkt conform de uitgangspunten zoals beschreven in het koersdocument toegang sociaal domein, dus met een wijkteam (het basisteam genoemd) en een wijkoverstijgend team. Daarover staat in het document het volgende:

> "… De lijnen voor de transformatie en uitvoering van beleid krijgen vanuit het centrale team een uitwerking naar de beide wijkteams. Dat maakt dat het logisch is takenpakketten die samenhangen met de invulling en uitvoering van de transformatie en de afstemming met het team sociaal domein te plaatsen bij het wijkoverstijgende team. Denk hierbij aan het vormgeven van casusbesprekingen, netwerktaken, innovatie taken, taken die een overkoepelende en integrale benadering vragen, taken die vragen om vanuit enige abstractie over de grenzen heen kijken, taken die overzicht vragen over het werkveld en kwaliteitszorgtaken. Het budgetbeheer vindt eveneens centraal plaats vanuit het wijkoverstijgende team. Vanuit het centrale wijkoverstijgende team zijn de taken die heel dicht bij de samenleving staan in de wijkteams geplaatst. Dat betreft de consulenttaken van de werkvelden WMO, Jeugd, cliëntondersteuning, de frontofficetaken en de taken van de communitymedewerker.
> De taken schuldhulpverlening en bijzondere bijstand vinden ook dicht bij (en met) de samenleving plaats, echter kunnen ook adviserend worden ingebracht. Zo is bijvoorbeeld in het sociaal team in Duiven ook de keuze gemaakt de taken schuldhulpverlening en bijzondere bijstand niet standaard toe te voegen aan het sociaal team. De schuldhulpverlenings- en bijzondere bijstandstaken zijn daarom in het wijkoverstijgende team gebracht. Enkele medewerkers die op dit moment de frontofficetaken vervullen bij het Loket WWZ voeren ook ondersteunende bijzondere bijstandstaken uit. Bij de start van de nieuwe toegang voeren zij de beide taken nog uit. Na aanvang wordt op enig moment bezien hoe de beide taken het beste belegd kunnen worden. De aansturing dient bij aanvang helder te zijn. De taakvelden leerlingenvervoer, applicatiebeheer, ondersteunende werkzaamheden voor de toegang en kinderopvang/gastouderschap blijven in het wijkoverstijgende team. Eveneens blijft de taak statushouders in het wijkoverstijgende team…"

Voor de aansturing is één regisseur benoemd voor het wijkoverstijgende team en één regisseur voor de wijkteams.

5.1 Loket WWZ

De toegang voor burgers tot het sociaal domein in de gemeente Duiven verloopt via het Loket Wonen Welzijn en Zorg (WWZ): www.duiven.nl/loket-wwz.
Dat loket is er "… voor iedereen die hulp nodig heeft en niet kan terugvallen op de eigen omgeving (familie, vrienden, buren en vrijwilligers)…". Dit loket is op werkdagen telefonisch bereikbaar tussen 8.30 en 12.30. Op de homepage van dit loket is aangegeven dat het loket er is voor vragen/problemen op gebied van : inkomen en schulden, zorg en ondersteuning, jeugdhulp en meervoudige problematiek. Op de homepage van het loket kan een aanmeldformulier worden gedownload.
Alle zorgvragen worden in eerste instantie opgepakt door het Loket WWZ. In dat loket is alle relevante expertise aanwezig: Wmo-consulenten, jeugdconsulenten, schuldhulpverleners, bijzondere bijstand consulenten, cliëntondersteuners en leerlingenvervoerconsulenten. Loketmedewerkers horen de vraag aan en bepalen vervolgens in overleg met de burger de meest geschikte route; waar/door wie/welke hulpverlener/welke organisatie kan de vraag van de burger het beste worden opgepakt. Het kan dan zijn dat de loketmedewerker de vraag zelf kan beantwoorden, dan wel dat de burger wordt doorgestuurd, bijvoorbeeld naar maatschappelijk werk en/of wijkwelzijn (als voorliggende voorzieningen), dan wel dat de vraag wordt doorgezet naar het sociaal team. Vanuit het Loket WWZ worden keukentafelgesprekken gevoerd als men dat noodzakelijk en wenselijk acht.

5.2 Het CJG Duiven

Het CJG in Duiven is dagelijks bereikbaar van 8.30 tot 12.30, fysiek als ook telefonisch en via de mail. Op de site van het CJG staat vermeldt dat "… In het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) instellingen nauw samenwerken, zoals bijvoorbeeld de kinderopvang, de basisscholen, middelbare scholen, het buurtwerk en organisaties voor opvoed- en opgroeivragen…". Het CJG werkt eveneens nauw samen met het sociaal team. CJG is een voorliggende voorziening (toegankelijk zonder indicatie) en functioneert als een netwerk dat vindplaatsgericht werkt. CJG medewerkers hebben spreekuur op scholen, kinderdagverblijven

en peuterspeelzalen. Als er meldingen bij het CJG binnen komen die om 'opschaling' vragen, dan kan dat snel gebeuren omdat de jeugdconsulenten van het sociaal team participeren in het CJG, aldus één van de geïnterviewde medewerkers. De coördinator van het CJG is tevens coördinator van het sociaal team.

5.3 Het basisteam

De notitie 'Opdrachtformulering basisteam' van 19 november 2018 beschrijft de (beoogde) werkwijze van een zogenaamd basisteam. Dit team bestaat uit medewerkers van MEE, RIBW, Mikado Welzijn, STMR, VGGM en krijgt tot taak om:

- de ondersteuning te organiseren (kortdurend, generalistisch);
- verbinding te leggen met de partners, in het bijzonder de schilpartners in de 0e lijn;
- de 0e lijn te ondersteunen, toerusten en mede opbouwen;
- ontwikkeling en innovatie stimuleren op product, vakmanschap en organisatie.

Als werkwijze hanteert het team de Agile-/scrum-methode. Het basisteam is opgezet als een innovatienetwerk en wordt ingeschakeld als professionals signalen afgeven dat er '… structureel iets aan de hand is dat om een structurele oplossing vraagt…'. Het basisteam wordt niet via het Loket WWZ ingeschakeld en heeft geen directe contacten met burgers.

5.4 Het wijkteam/sociaal team

Het sociaal team in Duiven behandelt *meervoudige* complexe problematiek. Enkelvoudige complexe problematiek kan in principe ook door andere (individuele) professionals opgepakt worden. De werkwijze van het sociaal team is vastgelegd in een werkprocesbeschrijving. De aanmelding bij het sociaal team vindt doorgaans plaats via een professional. Voor de aanmelding zelf is een aanmeldformulier beschikbaar. Wekelijks worden de aanmeldingen besproken/doorgenomen in het sociaal team en wordt een coach toegewezen die contact opneemt met de aanmelder en met hem/haar het (keukentafel)gesprek aangaat.
Als het sociaal team besluit dat men de casus oppakt, wordt contact gezocht met de melder/het gezin en wordt een eerste kennismakingsgesprek gevoerd. Dan gaat de zogenaamde planfase in, waarin samen met het gezin de problematiek wordt doorgesproken, beschreven en geanalyseerd en een plan gemaakt wordt om de problematiek aan te pakken. Uitgangspunt daarbij is, aldus de werkprocesbeschrijving en de geïnterviewde medewerkster dat het gezin de regie blijft houden: "… inwoners gaan over de inhoud van het plan; hebben de regie. Coaches brengen structuur aan, geven overzicht, zetten hulp in en houden de planning vast…".
Voor de planfase is een periode van maximaal zes weken gereserveerd (met de mogelijkheid die nog eens met zes weken te verlengen). In die periode worden samen met het gezin de doelen van het hulpverleningstraject benoemd, wordt het sociale netwerk in kaart gebracht en geïnventariseerd wat dit netwerk in het traject kan betekenen. Hieraan voorafgaand wordt een analyse gemaakt van de problematiek. Daarbij wordt gebruikgemaakt van de systematiek van de zelfredzaamheidsmatrix (ZRM-matrix) waarbij 12 levensdomeinen worden geanalyseerd. Standaard wordt, zeker als er kinderen beneden de 23 jaar zijn, een veiligheidscheck uitgevoerd. Aan het gezin wordt gevraagd of het is toegestaan contact op te nemen met andere hulpverleners die in/met het gezin actief zijn. Na toestemming wordt contact opgenomen om de diverse trajecten – als daar sprake van is – optimaal op elkaar af te stemmen.
De hulpverleningsdoelen worden zo concreet mogelijk geformuleerd en de werkwijze van de coaches van het sociaal team is er ook op toegespitst het gezin zelf deze doelen zo concreet mogelijk te laten formuleren. Het sociaal team gaat ook daadwerkelijk in gesprek met personen uit het sociaal netwerk van het gezin om te inventariseren wat zij kunnen en willen betekenen. Desnoods wordt een rondetafelgesprek georganiseerd.
Als eenmaal een traject is afgesproken wordt na drie en na zes maanden (en maximaal na één jaar) de stand van zaken op dat moment geëvalueerd. Daarbij wordt eveneens gebruikgemaakt van de ZRM-matrix. Desgewenst worden doelen bijgesteld.

Het sociaal team komt wekelijks bij elkaar om de caseload door te spreken en indien noodzakelijk specifieke casussen met elkaar te bespreken. Elke vier weken is er een intervisiebijeenkomst en elk kwartaal wordt expliciet met elkaar gesproken over de veiligheid als aspect van de casuïstiek. De coördinator van het sociaal team checkt elke zes weken de casusdossiers om vast te stellen of de juiste werkwijze wordt gevolgd en dit ook wordt vastgelegd in de registratie. Om de drie maanden bespreekt de coach zijn of haar caseload met de coördinator. De resultaten van de cliëntervaringsonderzoeken worden eveneens besproken in het sociaal team en gebruikt als bron om te reflecteren op het eigen functioneren.
Uit de gesprekken met beleidsambtenaren en de coördinator van het sociaal team blijkt dat men goed zicht heeft op de noden en behoeften van de doelgroepen. Die noden en behoeften worden ook uitvoerig geïnventariseerd in de gesprekken die de coaches van het sociaal team hebben met cliënten.
Sterk is dat in de werkprocesbeschrijving ook aandacht besteed wordt aan hoe te handelen in geval er sprake is van een crisis in het gezin.

5.5 Wijkoverstijgend team

In het wijkoverstijgend team zijn de volgende functies ondergebracht: schuldhulpverlening, bijzondere bijstand, participatie en re-integratie en leerlingenvervoer, statushouders, toegang kinderopvang. Het wijkoverstijgend team werkt voor de gemeenten Duiven en Westervoort. Genoemde functies zijn in het wijkoverstijgend team ondergebracht omdat deze functies geschikt zijn om bovenlokaal op te pakken en uit te voeren. Het wijkoverstijgend team wordt door verschillende geïnterviewde ambtenaren wel beschouwd als de opmaat naar een verdere samenwerking in het sociaal domein tussen de gemeenten Duiven en Westervoort, dan wel het integreren van het sociale team in Duiven en het Goed voor Elkaar team in Westervoort tot één sociaal team. Andere ambtenaren uitten daarover hun twijfel; met name of het wel mogelijk(en wenselijk) is beide teams op termijn te integreren tot één team omdat zij beide vanuit andere uitgangspunten werken: het sociaal team in Duiven bevat specialisten die zelf hulp verlenen, het Goed voor Elkaar team in Westervoort bevat generalisten.

5.6 Toetsing uitvoeringsnormen

Er is sprake van een integrale toegang tot zorg en ondersteuning en vanuit de toegang is er zicht op de doelgroepen.	++

Er is in Duiven met de instelling van het Loket WWZ daadwerkelijk sprake van één integrale toegang tot zorg en ondersteuning vanuit de doelgroepen (+). Toegang kan eveneens verkregen worden via bijvoorbeeld het CJG, maar het Loket WWZ, het sociaal Team en het CJG zijn nauw aan elkaar gelieerd, waardoor in de praktijk die ene toegang ook daadwerkelijk gerealiseerd is (+).

Die toegang functioneert conform de uitgangspunten van het toezichtkader samenwerkende inspecties: a) hulpvraag is in dialoog met gezin geformuleerd (+); b) integrale beoordeling hulpvraag geschiedt op alle relevante levensdomeinen (+); c) bij multiproblematiek zijn veiligheidsrisico's van kinderen meegewogen (+); d) de mate van zelfredzaamheid en inzetbaarheid netwerk is meegewogen (+); e) zorg en ondersteuning aan gezin zijn passend (+); f) hulpplan is in samenspraak met gezin vastgesteld (+); g) de ondersteuning wordt verleend conform het uitgangspunt één gezin, één plan, één regisseur (+); h) de doelen zijn concreet geformuleerd, geprioriteerd en worden periodiek geëvalueerd (+); i) die evaluatie leidt desgewenst tot onderbouwde aanpassingen aan de zorg en ondersteuning (+); j) de toegang/het team werkt conform vastgestelde kwaliteitsnormen en is een lerende organisatie (+); k) cliëntervaringen worden aantoonbaar gebruikt om de dienstverlening te verbeteren (+).	++

De toegang in Duiven functioneert daadwerkelijk conform het toezichtskader van de samenwerkende inspecties (+). Sterk is dat in de werkprocesbeschrijving ook aandacht besteed wordt aan hoe te handelen in geval er sprake is van een crisis in het gezin en dat expliciet beschreven is dat doelen en trajecten zo concreet en transparant mogelijk moeten worden geformuleerd (+). De werkprocesbeschrijving is weliswaar beknopt, maar zeker volledig en ‘to the point’.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Beantwoording onderzoeksvragen en aanbevelingen

6

6 Beantwoording onderzoeksvragen en aanbevelingen

In dit hoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen en formuleren we enkele aanbevelingen.

6.1 Beantwoording onderzoeksvragen

In hoeverre is er sprake van integraal beleid in het sociaal domein en is daarbij ook aandacht voor verbinding met het beleid inzake welzijn, basisgezondheidszorg en schuldhulpverlening?

De gemeente Duiven heeft integraal beleid opgezet in het sociaal domein dat verder gaat dan de drie decentralisaties en ook betrekking heeft op het onderwijsbeleid, het (basis)gezondheidszorgbeleid en de schuldhulpverlening. Interessant is dat de gemeente Duiven het concept 'overheidsparticipatie' hanteert, waarmee de gemeente aangeeft in te zetten op het actief betrekken van burgers bij het beleid, sterker nog daar waar dat mogelijk is burgers zelf beleid te laten ontwikkelen en uitvoeren. Een terugtredende overheid dus waar dat mogelijk is. Sterk is eveneens dat er aandacht is voor het ontschotten van budgetten en expliciet is aangegeven dat er flexibel met budgetten kan worden omgegaan daar waar dat noodzakelijk en/of wenselijk is.

Is het beleid SMART geformuleerd, zowel wat betreft de doelstellingen als de uitvoering?

Het beleid is in zeer beperkte mate SMART geformuleerd, de beleidsdoelen zijn met name in procestermen geformuleerd (we gaan…). Er wordt in de programmabegroting niet gewerkt met (SMART geformuleerde) beleidsindicatoren en/of effectindicatoren, waardoor het lastig is vast te stellen in welke mate de beleidsdoelen zijn gerealiseerd. Wel wordt in de programmabegroting (en in de jaarrekening) de stand van zaken van de verschillende beleidsonderdelen/beleidslijnen uitgebreid omschreven, wordt aangegeven wat de eventuele risico's zijn (zonder daarbij aan te geven welke beheersmaatregelen genomen zijn/worden) en wordt onder het kopje 'planning' aangegeven welke vervolgactiviteiten worden uitgevoerd.

In hoeverre en op welke wijze wordt er in het beleid aandacht besteed aan de voorwaarden voor een doelmatige en doeltreffende uitvoering van het beleid?

De belangrijkste randvoorwaarden om doelmatig en doeltreffend beleid in het sociaal domein uit te voeren is dat er a) zo veel als mogelijk integraal wordt gewerkt, waardoor er afstemming kan plaatsvinden en dubbel werk en/of langs elkaar heen werken kan worden voorkomen en b) men goed zicht heeft op de doelgroep en de aard van de problematiek. In het beleid is ruim voldoende aandacht voor het integraal werken. Onduidelijk is in hoeverre men in Duiven goed zicht heeft op de doelgroep en de aard van de problematiek. Die onduidelijkheid is met name ingegeven door de constatering dat de basisregistratie niet of nauwelijks wordt vertaald naar beleidsinformatie, waardoor het niet goed mogelijk is te beoordelen of voldaan wordt aan de voorwaarden voor een doelmatige en doeltreffende uitvoering van het beleid.

Vindt de uitvoering in de praktijk ook plaats conform de uitgangspunten van het beleid? Is er sprake van integrale toegang tot zorg en ondersteuning? Wordt er in de praktijk gewerkt conform de uitgangspunten van het toetsingskader toezicht sociaal domein?

De toegang tot de zorg en ondersteuning verloopt in Duiven via het Loket WWZ. Via dat loket kan het sociaal team ingeschakeld worden. Toegang tot de jeugdzorg kan eveneens geschieden via het CJG en via de huisarts/medisch specialist. In principe komen alle vragen voor zorg en ondersteuning binnen bij het loket en wordt daar de route bepaald. In die zin kan er gesproken worden van een integrale toegang zoals beschreven in het beleid. Helemaal integraal is het niet omdat er sprake is van een scheiding in het verlenen van zorg en ondersteuning vanuit de Wmo en de Jeugdwet enerzijds en de Participatiewet en de Wet werk en bijstand anderzijds. De kern van het sociaal domein, de drie decentralisaties (Jeugdwet, Wmo en Participatiewet) wordt dus in Duiven vertaald naar twee teams, die weliswaar nauw met elkaar samenwerken als dat nodig is, maar toch in principe gescheiden van elkaar opereren. Het sociaal team werkt in de praktijk conform de uitgangspunten van het toezichtskader sociaal domein.

Wordt de gemeente op een adequate wijze geïnformeerd over de resultaten door de uitvoerders? Wordt de gemeenteraad op een adequate wijze geïnformeerd over de opzet, uitvoering en resultaten van het beleid in het sociaal domein?

De gemeente Duiven beschikt over de basale 'consumptiecijfers' met betrekking tot de zorg en ondersteuning die geboden én afgenomen wordt in Duiven, maar gebruikt die gegevens vooralsnog niet om adequate beleidsinformatie te genereren. De wethouder wordt onvoldoende geïnformeerd over de uitvoering en de resultaten in het sociaal domein en de gemeenteraad is in 2018 en 2019 (tot het moment van schrijven van deze rapportage, eind april 2019) niet op een integrale wijze geïnformeerd. Dit maakt het voor de gemeenteraad onmogelijk om haar controlerende taak inzake beleid, uitvoering en resultaten in het sociaal domein naar behoren uit te voeren.

In hoeverre is er sprake van een doelmatige en doeltreffende uitvoering van het beleid in het sociaal domein?

Het is niet goed mogelijk gebleken te bepalen in hoeverre er in Duiven sprake is van een doelmatige en doeltreffende uitvoering van het beleid, omdat de beleidsinformatie op grond waarvan die beoordeling moet plaatsvinden (nog) ontbreekt. Er is in Duiven wel zicht op de financiële resultaten in het sociaal domein, maar deze resultaten worden onvoldoende gekoppeld aan de beleidsprestaties, waardoor het zicht op de doeltreffendheid van het beleid beperkt is.

6.2 Aanbevelingen

Het beleid van de gemeente Duiven is daadwerkelijk integraal opgezet, maar slechts in beperkte mate uitgewerkt, waardoor het lastig is zich een concreet beeld te vormen van de integrale concepten van dat beleid en hoe die in de praktijk uitwerken. De beleidsdoelen zijn daarenboven niet SMART geformuleerd. Het is voor de gemeenteraad dan ook lastig om haar kaderstellende taak met betrekking tot het sociaal domein uit te voeren omdat de kaders onvoldoende zijn uitgewerkt. De eerste twee aanbevelingen luiden dan ook als volgt:

1. Aan de raad: vraag aan het college om een meer uitgewerkt beleidskader waarin de verbindingen tussen de diverse beleidsterreinen in het sociaal domein nader zijn uitgewerkt en voorzien van zo veel mogelijk SMART geformuleerde doelen en ga hierover het debat aan met het college. Geef daarbij aan wat de raad zelf belangrijke kaders/uitgangspunten vindt voor het integrale beleid in het sociaal domein.
2. Aan het college: werk het strategisch beleidskader nader uit door meer specifieke aan te geven op welke wijze de integrale concepten in het beleid geconcretiseerd worden en koppel daar SMART geformuleerde doelen aan en ga hierover het debat aan met de raad.

Er is niet of nauwelijks sprake van een adequate en integrale verantwoording over het beleid, de uitvoering en de resultaten in het sociaal domein. De informatie uit de basisregistratie wordt onvoldoende verwerkt tot beleidsinformatie en de gemeenteraad wordt niet geïnformeerd. De derde aanbeveling, gericht aan het college, is dan ook een voor de hand liggende:

3. Verwerk de basisinformatie uit het sociaal domein in beleidsinformatie die zicht biedt op de integrale uitvoering en resultaten in het sociaal domein. Verwerk die beleidsinformatie in één integraal document. Biedt dit document separaat aan (dus niet als onderdeel van de reguliere planning- en control cyclus) aan de gemeenteraad, zodat de raad zicht krijgt op de mate waarin alle burgers die dat nodig hebben adequate zorg en ondersteuning ontvangen, alsmede de kosten daarvan. Pas dan kan de raad haar controlerende taak met betrekking tot uitvoering en de resultaten in het sociaal domein naar behoren oppakken.
4. Die beleidsinformatie zou in ieder geval moeten bestaan uit de volgende onderdelen:
   a. Binnengekomen vragen om hulp en ondersteuning, onderscheiden naar soorten hulpvraag en intensiteit/omvang;

b. Afhandeling van de vragen onderscheiden naar beroep op eigen kracht/sociaal netwerk, doorverwijzing naar vrij toegankelijke zorg/ondersteuning en gebruik van maatwerkvoorziening (onderscheiden naar soort en intensiteit/omvang);
c. Aard en omvang cliëntenbestand in maatwerkvoorzieningen, in-, door- en uitstroomgegevens;
d. Wachtlijsgegevens bij centrale toegang en maatwerkvoorzieningen;
e. Clienttevredenheid bij toegang en maatwerkvoorzieningen, analyse van klachten;
f. Meerjarige vergelijking op bovengenoemde onderdelen, analyse van trends;
g. Benchmark met vergelijkbare gemeenten;
h. Beleidsreactie op de prestaties/resultaten en trends, welke beleidsmaatregelen worden genomen om de beleidsdoelen te realiseren, welke (financiële en beleidsinhoudelijke) risico's horen daarbij en welke beheersmaatregelen kunne daarvoor genomen worden.

Een sterk onderdeel van het integrale beleid is het betrekken van de burger en organisaties en instellingen die actief zijn in de sociale basisinfrastructuur (zoals vrijwilligers, verenigingen, kerk, et cetera). Zij worden als het ware uitgenodigd het beleid mede op te zetten en uit te voeren. Het concept overheidsparticipatie is op dat uitgangspunt gestoeld, daar waar mogelijk en wenselijk kan de burger zelf beleid opzetten en uitvoeren, treedt de overheid terug en beperkt haar rol tot het faciliteren van de burger. Met de Dialoog en Doorpak Weken Duiven (DDWD) is hiervoor een goede aanzet gegeven. Maar hoe ver kan je hierin gaan, wat kan en mag je nog vragen van de burger? En als je een bijdrage vraagt, hoe moet je diezelfde burger dan vanuit de gemeente (en haar partners) faciliteren om die bijdrage mogelijk te maken? Het antwoord – of beter gezegd, de antwoorden op deze vragen, want er is niet één antwoord – 'vraagt' om een actieve opstelling van de gemeenteraad en een debat met het college hierover. Dit is nog – ook landelijk bezien – relatief onontgonnen terreinen, maar dat zou Duiven en niet van moeten weerhouden op zoek te gaan naar antwoorden. Sterker nog , vanuit de kleinschaligheid van Duiven en haar hechte gemeenschap, zouden antwoorden geformuleerd kunnen worden waar ook andere gemeenten hun voordeel meet zouden kunnen doen. De vierde en laatste aanbeveling is dan ook aan de gemeenteraad gericht:

5. Ga het actief debat aan met het college over de grenzen van de participatiemaatschappij, wat je van de burger kan en mag verwachten en hoe je de burger daarbij het beste kan faciliteren.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Regioplan
Jollemanhof 18
1019 GW Amsterdam
T +31(0)20 531 53 15
www.regioplan.nl

Integraal werken in het sociaal domein in de gemeenten Doesburg, Duiven en Westervoort

De leermomenten

De Rekenkamercommissie van de gemeenten Doesburg, Duiven en Westervoort heeft onderzoek laten uitvoeren naar de wijze waarop *integraal* wordt gewerkt in het sociaal domein. Integraal werken in het sociaal domein is van groot belang omdat door integraal te werken de inwoners die dat nodig hebben beter ondersteund (kunnen) worden en het beleid daarmee meer doelmatig en meer effectief wordt. Een doelmatig en effectief beleid is weer van belang omdat de uitgaven in het sociaal domein in de regel meer dan 50% van de gemeentebegroting uitmaken.

In alle drie de gemeenten heeft Regioplan het beleid doorgelicht, is gesproken met wethouders en beleidsambtenaren, is gekeken naar de uitvoering van dat beleid en is gesproken met uitvoerders. tevens is beoordeeld in hoeverre de gemeenteraden op een adequate wijze zijn geïnformeerd over de uitvoering en de resultaten van dat beleid. De gemeenten Duiven en Westervoort zijn sinds 1 januari 2019 ambtelijk gefuseerd en de nieuwe organisatie (1Stroom) moet nog ingewerkt raken, zo is gebleken tijdens het onderzoek. In deze twee gemeenten heeft het onderzoek dan ook beduidend meer tijd gekost dan in Doesburg, omdat niet altijd duidelijk was wie/welke ambtenaar het beste welke vragen kon beantwoorden.

Het onderzoek heeft geresulteerd in drie rapportages, voor elke gemeente één, met elk hun eigen conclusies en aanbevelingen. Deze conclusies en aanbevelingen lijken overigens sterk op elkaar omdat in alle drie gemeenten het onderzoek min of meer vergelijkbare uitkomsten heeft opgeleverd.
In deze notitie benoemen we de belangrijkste leermomenten voor de drie gemeenten; algemene leermomenten, maar ook lessen die men van elkaar kan leren.

1. Algemene leermomenten

1. Alle drie de gemeenten hebben het beleid in het sociaal domein breed en integraal opgezet en daarbij niet alleen gewezen op de verbindingen tussen het beleid in de kern van het sociaal domein (de drie gedecentraliseerde beleidsterreinen, Wmo, Jeugd- en Participatiewet) maar ook nadrukkelijk de verbinding gezocht met andere beleidsterreinen zoals gezondheidzorg, onderwijs, minimabeleid, wonen, et cetera. Dat beleid is echter in alle drie gemeenten nog steeds erg globaal en algemeen van aard en behoeft nadere uitwerking. Kadernota's verdienen het om uitgewerkt te worden in uitvoeringsnotities. Dat kan heel concreet en er zijn genoeg voorbeelden te vinden bij andere gemeenten waar specifieke verbindingen in beleid nader uitgewerkt zijn. De gemeente Doesburg is hierin iets verder dan de beide andere gemeenten en zou hierbij als bron van inspiratie kunnen dienen.
2. Integraal beleid in het sociaal domein veronderstelt dat er flexibel geschakeld tussen de verschillende beleidsterreinen en dat veronderstelt weer dat het mogelijk moet zijn om flexibel om te gaan met budgetten: een ontschotte begroting kan daarbij behulpzaam zijn. De gemeente Duiven heeft dit uitgangspunt expliciet benoemd en het zou goed zijn als beide andere gemeenten zich hierdoor zouden late inspireren.
3. In alle drie de gemeenten kan en moet de informatieverstrekking aan de gemeenteraad beter. Het sociaal domein is te belangrijk om erover verantwoording af te leggen enkel via de reguliere P&C cyclus. Het voornemen van de gemeente Westervoort om een dashboard te ontwikkelen waarmee op een overzichtelijke wijze de gemeenteraad periodiek geïnformeerd kan worden, kan daarbij als inspiratiebron dienen. Een adequate en uitgebreide informatievoorziening moet de gemeenteraden in staat stellen zich een oordeel te vormen over de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het beleid in het sociaal domein. Die informatie zou minimaal twee keer per jaar aanleiding voeding moeten geven aan het debat tussen de gemeenteraad en het college over het sociaal domein.

2. Lessen van en met elkaar

1. Alle drie de gemeenten benoemen in hun beleid het belang van de verbinding met de sociale basis: de zorgpiramide leunt op een sterke sociale basis waarin inwoners elkaar helpen en daarbij ondersteund worden door het maatschappelijk middenveld. In alle drie gemeenten zijn wel goede voorbeelden te vinden van de wijze waarop dit beleidsuitgangspunt in de praktijk wordt gebracht. In alle drie gemeenten speelt ook de vraag hoe ver je hierin kunt gaan. Waar ligt de grens van de participatiemaatschappij, van kan je nog welen wat kan je niet meer vragen van de inwoners en het maatschappelijk middenveld? Het ligt erg voor de hand dat de drie gemeenten elkaar bij het beantwoorden van deze vragen opzoeken. De gemeenteraden zouden hierin het voortouw kunnen nemen.
2. Het beleid in het sociaal domein is nog volop in ontwikkeling en dat zal de komende jaren zo blijven. Het blijft in de uitvoering zoeken naar een juiste balans tussen eigen kracht, samenkracht (inzet van het sociale netwerk) en professionele ondersteuning. Het creëren van een experimentele omgeving zoals de gemeente Duiven dat doet met het basisteam kan helpen bij het zoeken naar die juiste balans. Wellicht kunnen de lessen die daar geleerd worden ook de andere gemeenten inspireren en van dienst zijn.
3. De wijkteams in de gemeenten Duiven en Westervoort (respectievelijk het sociaal team en het Goed voor Elkaar team) zijn op verschillende leest geschoeid: een generalistenteam in Westervoort dat niet zelf hulp verleent en een specialistenteam in Duiven dat dat wel doet. De intentie is beide teams naar elkaar toe te laten groeien. De vraag is wat dat betekent in de praktijk. Het lijkt lastig uiteindelijk tot één werkwijze te komen, gelet op de grote verschillen in de uitgangspunten die beide teams hanteren. Dat zal voor de ambtelijke organisatie nog een grote uitdaging worden. Als beide teams goed functioneren, en daar ziet het qua werkwijze wel naar uit, dan zou ook overwogen kunnen worden de verschillende werkwijzen naast elkaar te laten bestaan en zodoende ook van elkaar te kunnen leren. Uiteindelijk gaat het erom zo licht mogelijke -op generalistische leest geschoeide- hulp te verlenen waar mogelijk, maar tijdig specialistische hulp in te schakelen waar nodig.

Gemeente Duiven

Gemeente Duiven
Koning Willem-Alexanderplein 1
Postbus 6
6920 AA Duiven

(0316) 279 111
gemeente@duiven.nl
www.duiven.nl

Rekenkamer
Koning Willem-Alexanderpln 1
6921 ES Duiven

datum	:	2 juli 2019
zaaknummer	:	Z/19/052946 /201413604
onderwerp	:	Zienswijze rapportage Rekenkamer
contactpersoon	:	Marjet van Genugten

geachte leden van de Rekenkamer,

De Rekenkamer van de gemeenten Doesburg, Duiven en Westervoort heeft onderzoek laten uitvoeren naar de wijze waarop *integraal* wordt gewerkt in het sociaal domein. Integraal werken in het sociaal domein is van groot belang omdat door integraal te werken de inwoners die dat nodig hebben beter ondersteund (kunnen) worden en het beleid daarmee meer doelmatig en meer effectief wordt.

In alle drie de gemeenten heeft Regioplan het beleid doorgelicht, is gesproken met wethouders en beleidsambtenaren, is gekeken naar de uitvoering van dat beleid en is gesproken met uitvoerders. tevens is beoordeeld in hoeverre de gemeenteraden op een adequate wijze zijn geïnformeerd over de uitvoering en de resultaten van dat beleid.

Het college van de gemeente Duiven heeft kennis genomen van het rapport van de rekenkamer en van de conclusies en aanbevelingen, naast een drietal belangrijke leermomenten en lessen van en met elkaar die voor onze gemeente zijn benoemd. U ontvangt hier onze zienswijze op.

1 Beleid sociaal domein globaal en algemeen van aard en behoeft nadere uitwerking

Op het punt van het beleid dat in onze gemeente volgens dit rapport als globaal en algemeen van aard wordt omschreven waarbij de aanbeveling wordt gedaan om dit uit te werken in uitvoeringsnotities het volgende. De kaders van beleid worden door de gemeenteraad vastgesteld, en vervolgens wordt de raad op hoofdlijnen geïnformeerd over de voortgang. Conform de dynamiek in het sociaal domein werkt het college met slagvaardigheid aan het bereiken van de doelstellingen waarbij er ruimte is om proactief te kunnen aansluiten op actuele ontwikkelingen en hier beleid op in te zetten. Dit gebeurt in samenwerking met de partners want beleid maken we samen. De gemeente Duiven werkt niet met een uitvoeringsplan dat wordt gezien als inperking van ruimte die nodig is in dit continue proces.

2 Flexibel schakelen tussen beleidsterreinen veronderstelt flexibele omgang met budgetten

Het college is verheugd om te vernemen dat het flexibel omgaan met budgetten zoals dit door gemeente Duiven gebeurt, past in het integraal beleid in het sociaal domein. En eveneens

spreekt het college haar dank uit voor de suggestie om het uitgangspunt van een ontschotte begroting als inspiratie aan de andere gemeenten uit dit onderzoek mee te gegeven.

3 Informatievoorziening aan de gemeenteraad kan beter en op meer integrale wijze

Het onderwerp informatieverstrekking aan de gemeenteraad en de verbetering hiervan is een punt dat door het college ter harte genomen wordt. Informatie aan de raad verloopt veelal via de afzonderlijke beleidsterreinen en kent in mindere mate een integrale verantwoording. Het college is op zoek, naast de reguliere informatiemomenten tijdens de raadsvergaderingen, naar een periodieke informatievoorziening gericht op het 2 maal per jaar voeren van een debat over de grote lijnen en de transformatiegedachte. In Westervoort wordt een dashboard ontwikkeld, een ontwikkeling waar Duiven graag bij wil aansluiten met als doel dit ook toepasbaar voor Duiven te maken. Aanvullend op het rapport hecht het college er aan te vermelden dat het college jaarlijks aandacht besteedt aan de onderzoeken naar de cliëntervaring en -tevredenheid zowel bij de jeugd als Wmo. Hierover vind ook verantwoording plaats naar de raad en daar zit ook een vergelijk in de vorm van een benchmark.

2.1 Verbinding met de sociale basis

Inwoners helpen elkaar en het maatschappelijk middenveld ondersteunt hierbij. Het college onderschrijft het punt dat het goed is om als gemeenten met elkaar te bespreken waar hierbij de grenzen liggen van de participatiemaatschappij om te voorkomen dat inwoners etc. overvraagd worden, en hiervan te leren van elkaar. Het college stelt voor om het initiatief hiertoe bij de raden te leggen.

2.2 *Het zoeken van balans tussen eigen kracht, netwerk en professionals*

Het college bedankt de onderzoekers voor de suggestie om het creëren van een experimentele omgeving zoals dat in Duiven gebeurt met het basisteam, te delen met de andere gemeenten als een vorm van inspiratie.

2.3 Verschillen in werkwijze wijkteams Duiven en Westervoort

De wijkteams in de gemeenten Duiven en Westervoort zijn verschillend van aard, en de intentie is om beide teams naar elkaar toe te laten groeien. Uw suggestie om bij goed functioneren de verschillende werkwijze naast elkaar te laten bestaan willen we laten meewegen in onze afweging voor de toekomst. Wel plaatsen wij de kanttekening, dat, in weerwil van hetgeen in de rapportage is opgenomen, er in Duiven geen hulpverlening wordt geboden vanuit het sociaal team (specialistenteam in de rapportage).

Met vriendelijke groeten,

burgemeester en wethouders van Duiven

ing. C.J. (Chris) Papjes
secretaris

drs. H.B.I. (Rik) de Lange
burgemeester

Raad voor
Sociaal Domein Duiven
meedoen mogelijk maken

Raad voor Sociaal Domein Duiven
P/a Orgelstraat 9
6922 JJ DUIVEN
info@rvsdd.nl
www.rvsdd.nl

Gemeente Duiven
T.a.v. het College van Burgemeester en Wethouders
T.a.v. Ineke Knuiman
Postbus 6
6920 AA DUIVEN

Duiven, 16 januari 2021

Ons kenmerk: 2021-003/KS/vf
Uw kenmerk:
Betreft: Advies notitie 'Samen Sterk'

Geacht College,

De Raad voor Sociaal Domein Duiven heeft van het College van burgemeester en wethouders het verzoek ontvangen om een advies uit te brengen over de notitie 'Samen Sterk'.

De notitie 'Samen Sterk' is in feite de toekomstvisie en transformatieagenda (ook wel uitvoeringsagenda genoemd) en daarmee wil de gemeente Duiven een toekomstbestendig beleid uitzetten. Dit document verschaft inzicht in het complexe terrein van het sociaal domein en probeert een weg te vinden naar de balans tussen beschikbare financiële middelen en passende zorg voor mensen die ondersteuning nodig hebben om zo volwaardig mogelijk mee te kunnen (blijven) doen.

Uw verzoek plaatst de Raad voor Sociaal Domein in een historisch perspectief. Vanaf 2005 werd duidelijk dat door de toenemende vergrijzing en ontgroening, alsmede door de complexiteit van de samenleving, de druk op de zorg zou toe nemen en het steeds lastiger zou zijn om in de toekomst deze nog betaalbaar te laten zijn. Het idee dat de gemeente, die dichter bij de inwoners staat, de zorg beter en efficiënter zou kunnen uitvoeren, onderschrijven wij. De gemeenten hadden in 2015 nooit de decentralisaties met een enorme korting op de budgetten van het Rijk goed moeten keuren. De gemeenten zouden de toename door vergrijzing en ontgroening en de complexe samenleving hebben kunnen opvangen, omdat zij dichter bij de burgers staan en efficiënter werken, maar dan wel zonder de korting door het Rijk.

Algemeen
Voor de oplossingsrichting in de notitie 'Samen Sterk' wordt er ingezet op verbetering van zorg, samenwerking, innovatie, preventie en overleg met betrokken inwoners op basis van concrete acties. De Raad voor Sociaal Domein Duiven vindt de notitie 'Samen Sterk' erg oppervlakkig, weinig onderbouwd en onvoldoende concreet. In de notitie wordt regelmatig gesproken over uitdagingen en er worden veel veronderstellingen gedaan. Zo wordt er nauwelijks ingegaan op de oorzaken van de groei van de zorg. De notitie is erg gericht op de kwantiteit en minder op de kwaliteit en daarbij zijn de financien leidend. Daarnaast zijn de begrippen preventie, zelfredzaamheid, innovatie en overleg met de inwoners onvoldoende concreet uitgewerkt. In het vervolg van het advies zullen wij hierop ingaan.

Specifiek
De ambitie in de notitie is hoog en de verwachtingen zijn groot. Of er echter bij het opstellen van deze notitie ook rekening gehouden is met het rapport van het Sociaal Cultureel Plan 'Sociaal Domein op koers' vragen wij ons af. Het Sociaal Cultureel Planbureau stelt immers dat de decentralisaties mislukt zijn en relativeert de te hoge verwachtingen van de politiek over de decentralisaties. Verder komt het SCP tot de conclusie dat er een grens zit aan zelfredzaamheid, eigen regie en het doen van een beroep op de eigen omgeving.

We missen ook de kaders voor zelfredzaamheid. Nu wordt gesteld dat als iemand met een hulpvraag komt, dat die persoon niet redzaam is. Wij willen het omdraaien. Iemand die hulp durft te vragen, is in onze ogen wèl zelfredzaam. Bovendien maken wij ons zorgen om de mantelzorgers. Deze staan al onder grote druk en deze druk zal alleen op basis van de beleidsvoornemens alsmaar toenemen.

Wij adviseren het College om bij de verdere beleidsontwikkeling en uitvoering rekening te houden met de opmerkingen en aanbevelingen van het Sociaal Cultureel Planbureau en dat er een grens zit aan zelfredzaamheid, eigen regie en het doen van een beroep op de eigen omgeving.

Wij adviseren het College om te zorgen dat de druk op de mantelzorgers op basis van de beleidsvoornemens niet verder toeneemt.

In de notitie wordt gesteld dat de kwaliteit van de zorg gehandhaafd blijft. Er wordt zorg op maat geleverd, maar de gemeente werkt met vaste leveranciers en dat staat in principe haaks op het recht van keuzevrijheid. Burgers met een PGB moeten zelf zorg in kunnen kopen, onafhankelijk van de zorg die de gemeente zelf heeft ingekocht.

Wij adviseren het College om aan te geven hoe de keuzevrijheid gestalte wordt gegeven.

In de notitie ligt de focus sterk op de nuldelijn en wij vragen ons met zorg af of dit haalbaar is en of dit daadwerkelijk zal leiden tot een afname van de behoefte aan zwaardere zorg. In het verleden is er immers behoorlijk bezuinigd op de basis welzijnsvoorzieningen en het jeugd- en jongerenwerk. De basis dient op orde te zijn, voordat er van de nuldelijn gebruik kan worden gemaakt.

Wij adviseren het College om in de komende jaren te investeren in de basiswelzijnsvoorzieningen en het jeugd- en jongerenwerk om daarna gebruik te kunnen maken van de nuldelijn.

Ouderen zullen in de toekomst nog langer thuis blijven wonen en dat gaat gepaard met toenemende lichamelijke beperkingen en daardoor zal er steeds meer een beroep gedaan worden op de voorzieningen. In de notitie wordt uitgegaan van een besparing. Dit is volgens ons in tegenstrijd met elkaar.

Wij adviseren het College om duidelijkheid te verschaffen over deze tegenstelling.

Er zijn geen ontmoetingsplaatsen of buurthuizen meer waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten. De ontmoetingsplekken die er nu zijn, stralen niets uit en zijn ongezellig. Er is een enorme behoefte om elkaar ergens te kunnen ontmoeten. We missen concrete voorbeelden die aangeven dat er een verbinding mogelijk is tussen jeugd, bedrijven en organisaties.

Wij adviseren het College om jeugdvriendelijke ontmoetingsplekken te creëren en de verbinding tussen jeugd, bedrijven en organisaties te stimuleren.

In de notitie wordt als speerpunt de opvoedtelefoon genoemd. De genoemde situaties komen niet alleen bij Nederlandse kinderen voor. De aanpak van dergelijke situaties bij kinderen uit een andere cultuur kan niet op dezelfde manier als bij Nederlandse kinderen. Er moet veel meer gedacht worden vanuit een andere cultuur. Een deel van deze doelgroep beheerst onze taal niet goed of minimaal. De deskundigheid en kennis van de cultuur moeten daarbij leidend zijn.

Wij adviseren het College om bij de uitwerking van de opvoedtelefoon voldoende aandacht te besteden aan kinderen met een andere culturele achtergrond.

We onderschrijven het betrekken van burgers bij de verdere uitwerking van beleid, maar we missen de concrete wijze waarop dit zou moeten gebeuren en vooral voor de jongeren. De participatie van de burgers moet veel laagdrempeliger en tweezijdig zijn. Burgers weten vaak de weg niet hoe ze moeten of kunnen participeren. Je zult je als gemeente af moeten vragen hoe je die openheid kunt creëren. Het is nu lastig om inwoners en vooral de jeugd te mobiliseren. Dit geldt ook voor de inwoners met een andere culturele achtergrond (taalbarrière)!

Burgers met gezondheidsproblemen participeren minder. Participatie vanuit deze groep kan verbetering in hun problematiek opleveren, maar daar zal dan wel aandacht aan moeten worden besteed. Wij vragen ons af hoe de gemeente dit wil bereiken en hoe ze samen gaan werken met de inwoners/jeugd op de langere termijn?

Wij adviseren het College om meer inzicht te geven over de manier waarop participatie ven de inwoners gestalte krijgt.

In de notitie wordt nauwelijks ingegaan op gestapelde problematiek. De Raad voor Sociaal Domein Duiven vraagt zich ook af hoe hiermee omgegaan wordt.

Wij adviseren het College om inzicht te geven hoe omgegaan wordt met gestapelde problematiek.

Wij willen graag weten waardoor de toename in de Jeugdzorg ontstaan is. Als kinderen in een onveilige situatie leven, dan is er vaak sprake van mishandeling. In dergelijke situaties kan er geen beroep op het netwerk gedaan worden. Als er sprake is van een onveilige situatie, dan moet er direct ingegrepen worden door professionals. We zien het als een gevaar als consulenten van de gemeente in dit soort zaken op de stoel van de professionals gaan zitten.

Wij adviseren het College om inzicht te geven in de toename van de jeugdzorg en adviseren om bij onveilige situaties te zorgen dat professionals maatwerk kunnen leveren.

In de notitie ligt de nadruk op het monitoren van de financiën. We zien geen werkelijke innovaties. We adviseren om over de gemeentegrenzen te kijken en op zoek te gaan naar innovatieve initiatieven. Belangrijk is het om tot inzicht te komen. Je kunt leren van de ervaringen van anderen. Daarnaast missen wij concrete voorbeelden voor preventie. In het gesprek dat wij als Raad voor Sociaal Domein hadden met de ambtelijke medewerkers werd duidelijk dat deze er wel zijn.

Wij adviseren het College om de innovaties en preventiemogelijkheden in de notitie concreet aan te geven.

De confrontatie van de trends leidt tot drie opgaven waar de komende jaren de focus opgelegd moet worden. Daarbij moet gedacht worden aan innovatie, preventie en inkoop, regie en bewaking.

Wij denken dat er bij goede informatieverstrekking en communicatie veel meer initiatieven komen uit de bevolking en dat er meer begrip ontstaat voor de financiële problematiek. We vragen ons dan ook af wat de redenen zijn om informatie aan de inwoners en de communicatie met de inwoners niet als een uitdaging te zien.

Wij adviseren het College om een goede en heldere informatievoorziening en communicatie op te zetten.

Schulden komen voor bij alle bevolkingsgroepen van jong tot oud, van laagopgeleiden tot hoogopgeleiden, van lage inkomens tot de hoge inkomens. Het heeft dus invloed op het gehele sociaal domein en ook gevolgen voor de volksgezondheid op sociaal, fysiek en psychisch gebied.

Wij adviseren het College om schuldhulpverlening op te nemen in de notitie.

We missen de verwerking van de uitkomsten van de cliëntervaringsonderzoeken in de notitie, in het beleid en in het dashboard. Het dashboard geeft 30 parameters aan, waarvan er nog 7 verder ontwikkeld moeten worden. 23 parameters geven aantallen en de stand van zaken van de financiën aan en 3 parameters gaan over kwaliteit. Wij vinden dat de kwaliteit van de zorg daardoor onderbelicht is.

Wij adviseren het College om meer parameters voor de kwaliteit van de zorg te ontwikkelen, deze op te nemen in het dashboard en de uitkomsten van de cliëntervaringsonderzoeken daarin te integreren.

In de oplegger bij 'Aandachtspunten in het sociaal domein Duiven' wordt het volgende gesteld: '*In de toekomstvisie wordt ook meegenomen op welke wijze cultuur, sport en welzijn onderdeel uitmaken van één samenhangend geheel.'*

De Raad voor Sociaal Domein Duiven heeft dit samenhangend geheel gemist en is ook van mening dat het van belang is dat de onderdelen cultuur, sport en welzijn deel uitmaken van een samenhangend geheel.

Wij adviseren het College om op korte termijn cultuur, sport en welzijn deel te laten uitmaken van de notitie 'Samen Sterk'.

Ten slotte
In de notitie wordt sterk ingezet op het inzetten van het netwerk, terwijl we te maken hebben met vergrijzing en ontgroening. Daarnaast is er sprake van een toename van kwetsbare mensen, meer mensen met dementie en psychische problemen in combinatie met de verharding en individualisering en toename van de complexiteit van de samenleving. Wij zien hierin een grote tegenstelling. De inzet van het netwerk zal door de vergrijzing en ontgroening afnemen en ook de daarmee gepaard gaande mogelijke besparingen. De gemeente zal moeten zoeken naar datgene wat nog wel kan.

Ook wordt in de notitie het gebruikmaken van zorg als probleem opgevoerd. Wij zien zorg als een oplossing. Het probleem ligt nu bij de financiering van de zorg. Het leveren van zorg moet niet gelijkgesteld worden aan de financiële problematiek. Daarnaast is het van belang dat er zorg op maat geleverd wordt en niet ingezet wordt op alleen goedkopere alternatieven?

Wij adviseren het College om het leveren van zorg anders te benaderen en te zorgen dat inzichtelijk wordt wat nog wel kan en dat zorg op maat geleverd wordt.

Zoals al eerder in dit advies aangegeven is, vindt de Raad voor Sociaal Domein Duiven de notitie 'Samen Sterk' erg opppervlakkig, weinig onderbouwd en onvoldoende concreet. In de notitie wordt regelmatig gesproken over processen, procedures en is erg gericht op de kwantiteit en minder op de kwaliteit en zijn de financien leidend. De Raad voor Sociaal Domein Duiven mist in deze notitie het centraal stellen van de mens, de zorgvrager en de directe omgeving.

Wij adviseren het College om in de notitie 'Samen Sterk' de mens, de zorgvrager en de directe omgeving centraal te stellen.

De Raad voor Sociaal Domein Duiven adviseert het College van burgemeester en wethouders om de adviezen over te nemen en te verwerken in de notitie 'Samen Sterk'. Daarnaast vindt de Raad voor Sociaal Domein Duiven het wenselijk om betrokken te worden bij de voortgang van de ontwikkeling en uitvoering van de notitie 'Samen Sterk. Wij willen eveneens betrokken blijven bij de uitvoering van het dashboard en input geven voor het dashboard. De Raad voor Sociaal Domein Duiven verzoekt het College van burgemeester en wethouders om de gemeenteraad van Duiven op de hoogte te brengen van de adviezen.

Met vriendelijke groeten,
Raad voor Sociaal Domein Duiven

J.P.M. Seijsener
voorzitter

Kon pagina 1 uit document College van B&W - Brief aan Raad voor sociaal domein Duiven.pdf niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 2 uit document College van B&W - Brief aan Raad voor sociaal domein Duiven.pdf niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 3 uit document College van B&W - Brief aan Raad voor sociaal domein Duiven.pdf niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 4 uit document College van B&W - Brief aan Raad voor sociaal domein Duiven.pdf niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Kon pagina 5 uit document College van B&W - Brief aan Raad voor sociaal domein Duiven.pdf niet importeren
Foutmelding
PdfReader not opened with owner password

Politieke avond - 26 november 2020

Nooijen

Zetel Nooijen/Barbara Nooijen

A2: Toekomstvisie en transformatieagenda sociaal domein

Er wordt van onze inwoners verwacht dat ze zelfredzaam zijn. Zeer mooi streven maar niet voor ieder haalbaar.

En daarnaast wordt ook nog van de zorg gevraagd goedkoper in te kopen.

Zetel Nooijen ziet dit als zeer moeilijke opgave.

Nu kan de Gemeente samen met het rijk het aanpakken zodat niet ingewikkelder wordt voor onze inwoners.

Is er een loket waar onze inwoners met al hun vragen naar toe kunnen?

Inwoners van Duiven kunnen terecht bij het sociaal loket. Medewerkers van het sociaal loket zijn bereikbaar via het gemeentehuis in Duiven, via telefoonnummer (0316) 279 111 of via sociaalloket@duiven.nl.

Dit zou service gericht werken zijn toch. Alles in het belang van onze inwoners.

Wordt in de 0 de en 1ste lijn binnen onze gemeente gebruikt gemaakt van de expertise van ervaringsdeskundige?

Er wordt gebruik gemaakt van ervaringsdeskundigen in bijvoorbeeld het kwartier maken, maar ook door bijvoorbeeld ouders met kinderen met autisme aan elkaar te koppelen. Zo kunnen zij van elkaars ervaringen leren en steun vinden bij lotgenoten. Zie hiervoor o.a.. het voorzieningenveld in de bijlage van het document Aandachtsvelden in het sociaal domein.

Hoe staat met de samen werking nu van zorgaanbieders en de gemeente? Is er verandering nu in de corona crisis?

Via onze inkoop organisatie staan wij continue in verbinding met onze aanbieders van zorg als het gaat om maatwerkvoorzieningen en jeugdhulp. Met de organisaties die welzijn leveren, staan wij als gemeente continue zelf in verbinding. Door elkaar regelmatig te spreken wordt samenwerking bevorderd en kunnen we goed inspelen op de problemen waar organisaties tegen aan lopen in deze Corona tijd. Waar nodig denken we mee en proberen we samen oplossingen te bedenken. Het blijkt echter dat men zeer creatief omgaat met de Corona maatregelen en dat veel contacten met inwoners die dat nodig hebben goed onderhouden worden.

De bewoner staat centraal maar nu vraag ik me toch af of de website toegankelijker kan worden voor echt iedereen.

We hebben bijvoorbeeld in onze gemeente ook visuele gehandicapte inwoners.

Er wordt in de stukken ook aan gegeven dat veel huizen al dertig jaar oud zijn en niet levensloopbestendig gebouwd zijn een hele opgave. Hoe gaan we dit als raad aanpakken? Op een creatieve manier?

In de informatieavond van de politie kregen te horen dat we flink problematiek hebben met jongeren? Enkele raadsleden hadden daar over ook vragen gesteld.

Mikado had toch in het verleden een betekenis erin om de jongeren aan te spreken. Zou een streetwise work hier iets in kunnen betekenen?

Ervaringsdeskundigen die nu (jong) volwassenen zijn zouden hier toch een goede raadgever of ondersteuning in kunnen zijn? Is hier al aan gedacht?

Vragen toekomstvisie en transformatieagenda sociaal domein

Duiven d.d. 10 februari 2021

In Duiven ligt het gemiddelde aantal uren huishoudelijke hulp reeds op het Nederlandse gemiddelde!

Dit is cijfermatig hoe verhoud zich dit tot maatwerk! Is het gemiddelde belangrijk of de vraag of de juiste zorg wordt geleverd?

Op dit moment is er onvoldoende grip op het sociaal domein waardoor het lastig is om binnen wettelijke, beleidsmatige en financiële kaders te werken!
Om de zorg betaalbaar te houden wordt ook uitgegaan van een zorgzame samenleving en meer participatie van burgers!

Uit de tussenevaluatie van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) blijkt dat de samenleving niet zorgzamer lijkt geworden. Gemeente Duiven zet weer meer in op eigen regie van mensen en zijn omgeving. Is dit wel reëel?
Reken wij ons niet rijk?

Antwoord vraag 2:
Eigen kracht van inwoners en zoeken naar oplossingen in de eigen omgeving is het vertrekpunt van onze werkwijze. Daar waar het niet lukt zetten we voorliggende of maatwerkvoorzieningen in zodat iedere inwoner passende zorgt krijgt die nodig is.

Uit dit onderzoek komt verder naar voren dat gemeente aangeven dat zij ongeveer een achtste van hun klantenbestand niet goed in beeld hebben en dus überhaupt niet weten wat de behoefte en belemmeringen zijn.

Hoe staat dit ervoor in Duiven? En hoe gaat de aangekondigde aanpak dit meer inzichtelijk maken?

Antwoord vraag 3:
In Duiven werken we vindplaatsgericht. Dat betekent dat we daar zijn waar onze inwoners zijn, bijvoorbeeld op de scholen. Daarnaast zetten we indien nodig bemoeizorg in om inwoners die niet in beeld willen komen over te halen om toch enige vorm van zorg toe te laten, denk bijvoorbeeld aan problemen rondom verslaving. Dat neemt niet weg dat ook in Duiven vast inwoners zijn die we niet in beeld hebben. Er zijn geen cijfers bekend die aangeven hoeveel dat er zijn.

Innovatie in de uitvoeringspraktijk. Gemeente zouden meer kunnen experimenteren met nieuwe werkwijze en op basis hiervan het zorgaanbod vernieuwen en verbeteren!

Gaat de gemeente ook experimenteren met nieuwe woonvormen voor ouderen en kwetsbare burgers om te kijken of zorg op deze wijze mogelijk beter en goedkoper te organiseren is?

Antwoord vraag 4:
We hebben op het gebied van innovatie geen uitputtende lijst van experimenten opgenomen, maar staan er zeker voor open om dergelijke ideeën te onderzoeken als dit ertoe leidt dat zorg hierdoor beter en betaalbaar te organiseren is. In het geval van wonen voor ouderen wordt op dit moment een innovatief project ontwikkeld.

Wordt er budget gereserveerd voor het ontwikkelen van nieuwe en creatieve oplossingen?

Antwoord vraag 5:
Er is op dit moment budget beschikbaar voor het basisteam dat in een netwerkorganisatie op innovatieve wijze vraagstukken aanpakt. Daarmee gaan we er nu vanuit dat er geen extra budget nodig is voor uitwerking van creatieve oplossingen.

Wanneer is de grens bereikt als het gaat om de verplichting van het leveren van kwalitatieve zorg en het beschikbare geld van de overheid?

Antwoord vraag 6:
De inkoop van de gemeente Duiven is er op gericht dat de geleverde zorg altijd kwalitatief hoogwaardig is. De kwaliteit van de zorg staat daarom nooit onder druk. Mogelijk wel de hoeveelheid ingezette zorg.
Vrijwel alle gemeenten in Nederland hebben te maken met tekorten in het sociaal domein. Op dit moment lopen er brede discussies vanuit gemeenten met het ministerie en lobby's bij het kabinet om te komen tot een realistisch budget voor de uitvoering van zorgtaken in het sociaal domein. Samen sterk is naast deze ontwikkelingen gericht op een toekomstbestendige organisatie.

Ondersteunen zelfstandige ouderen. Zelfredzaamheid vergroten. Daardoor minder inzet van Huishoudelijke hulp. De gemeente geeft aan dat we al op het landelijke gemiddelde zitten en toch gaan we hier weer op inzetten.
Welke besparing ziet u hier nog voor Duiven?

Antwoord vraag 7:
Met name op gebied van preventie zien we mogelijkheden om in te spelen op de steeds groter wordende groep zelfstandige ouderen. Bijvoorbeeld door voorlichting en creëren van bewustwording op het gebied van gezonde leefstijl.

Door ontgroening en vergrijzing gaat het aantal mantelzorgers afnemen. In de beleidsnotie staat: we bekijken hoe mantelzorgers voldoende gesteund kunnen worden bij de uitvoering. Maar dat lost het probleem van te weinig mantelzorgers niet op. Er zijn te weinig mantelzorgers en dat loopt verder op door vergrijzing en ontgroening.
Wat voor knelpunten komen er op dit vlak op ons af en hoe gaan we dat gat opvullen?

Antwoord vraag 8:
Een deel van deze mogelijke terugloop is mogelijk op te vangen door middel van preventie zoals beschreven bij antwoord 7. Daarnaast zijn innovatieve oplossingen nodig om de terugloop van mantelzorgers op te vangen en is het belangrijk om het beleid ten aanzien van de huidige mantelzorgers te intensiveren.

Speerpunt resultaatgerichte ondersteuning bij verwijzing.
Waar ligt de grens van toetsen door de Gemeente. Gaan we op de stoel zitten van de professional?

Antwoord vraag 9:
De gemeente kijkt over de schouder mee bij de zorgverlener omdat er naast de expertise van deze zorgverlener ook sprake is van een zakelijk belang bij bijvoorbeeld het verlengen van een traject. We willen verwijzingen toetsen om meer bewustwording en grip te creëren op indicaties van andere verwijzers.

Controle op zorgaanbieders!
Worden marktconforme prijzen betaald? Is het wel mogelijk om inzet van zorgorganisaties te controleren op kwaliteit en uren inzet?

Antwoord vraag 10:
De prijzen die betaald worden zijn getoetst aan de AMVB reële kostprijs. Vanuit de Rijksoverheid zijn wij gehouden aan deze kostprijs berekening. Er wordt dus altijd een marktconforme prijs betaald. In de inkoop is een lijst met kwaliteitseisen opgesteld. Hier moet de zorgaanbieder aan voldoen en wordt ook op getoetst. Dit gebeurt onder andere in contractgesprekken. Als er aanleiding is kan er ook kwalitatief onderzoek worden gedaan. Dit gebeurt in regionaal verband vanuit de inkooporganisatie. Binnen de gemeente worden de declaraties van zorgaanbieders gecontroleerd. Er wordt gekeken of de beschikte uren overeenkomen met de gedeclareerde uren.

In de lijst van indicatoren zijn in de streefwaarde forse daling opgave als streefwaarde opgenomen.
B.v. maatwerkvoorzieningen (daling 5%) gebruik dagbesteding ouderen (daling 10%).
Hoe verhoudt zich dat met de toekomstige vergrijzing? Hoeveel wil de gemeente hier nog op bezuinigen?

Antwoord vraag 11:
We richten ons op oplossingen in het eigen netwerk en in voorliggende voorzieningen. Uitgangspunt is bijvoorbeeld dat ouderen in het eigen dorp naar een voorliggende voorziening gaan om anderen te ontmoeten of deel te nemen aan activiteiten. We verwachten daarmee een daling van het aantal maatwerkvoorzieningen en dagbesteding bij ouderen.

Bij de " eenzaamheidsscore"(waar staat je gemeente) staat doelstelling: verbetering.
Hoe moeten wij dit zien? Hoe monitoren? Welke criteria?

Antwoord vraag 12:
De eenzaamheidsscore staat nu op 40% en wordt jaarlijks door 'Waar staat je gemeente' in beeld gebracht. De prestatie indicator geeft ons inzicht hoe wij ervoor staan en dit wordt jaarlijks geactualiseerd.
Er zijn verschillende mogelijkheden om de eenzaamheidsscore te verbeteren. Uit wetenschappelijk onderzoek komt bijvoorbeeld naar voren dat mannen een grotere kans hebben op eenzaamheid en dat leeftijd daarbij niet per se een factor speelt. In de gemeente Westervoort is daarom een mannengroep (steungroep) opgericht die elkaar eens in de zoveel tijd zien. Een ander voorbeeld om de score te verbeteren is om voldoende ontmoetingsactiviteiten te hebben en vindplaatsgericht te werken (daar waar de inwoner is). Zo kunnen mensen worden opgevangen die anders eenzaam zouden zijn.

Met vriendelijke groet,
Fractie SP Duiven

GROEN LINKS DUIVEN

Vragen politieke avond 16 februari 2021

A1 Toekomstvisie en Transformatieagenda sociaal domein .

Vraag 1: Waarom zijn de aanbevelingen van de raad voor het SD niet allemaal over genomen.

Vraag 2: Welke waarde moeten we geven aan de participatie van bewoners als niet naar een raad voor het SD geluisterd wordt.

Vraag 3: In het raadsbesluit wordt onder 1.2 op pagina 2 gesteld dat een inhoudelijke transformatie noodzakelijk is. Er moet een meerjarige bezuiniging gerealiseerd worden. Waarom is niet het uitgangspunt gesteld dat er een meerjarige passende zorg geboden moet worden en dat het rijk daarvoor aansprakelijk wordt gesteld om de middelen (€€) daarvoor beschikbaar te stellen?

Antwoord vraag 3: We zien dat de uitgaven de afgelopen jaren zijn gestegen. Als die lijn zich voortzet, dan gaat dat in de toekomst ten koste van de gemeentebegroting. Daarom willen we nu transformeren, juist om passende zorg te kunnen blijven leveren.

Landelijk trekken gemeenten samen met de VNG op om de tekorten die bij veel gemeenten ontstaan in het sociaal domein bij het ministerie aan te kaarten en zo te komen tot verandering. We kiezen er met Samen sterk voor om naast deze ontwikkelingen zelf onze verantwoordelijkheid te nemen en ons voor te bereiden op een toekomstbestendig sociaal domein. Vanuit een duurzaam toekomstbestendig financieel beleid zullen we moeten blijven streven naar een sluitende begroting waarbij uitgaven passen bij de beschikbare middelen.

Vraag 4: Hoe ziet het uitvoeringsprogramma er concreet uit? Maw wat kan een zorgvragende straks eenvoudig zien waarop een beroep gedaan kan worden, zonder daarvoor ingewikkelde rapporten te of formulieren te moeten lezen? Waar is men aan toe?

Antwoord vraag 4: Net zoals in het verleden gaan we in op de zorgvraag die een inwoner heeft, welk probleem daarbij moet worden opgelost en wat daarvoor een passende oplossing kan zijn. We streven ernaar niet te denken in voorzieningen, maar in passende oplossingen.
We beschrijven in Samen sterk onze toekomstige werkwijze. De acties die zijn opgenomen dragen bij aan de toekomstvisie. Een belangrijk onderdeel van de visie is het centraal stellen van de inwoner en zorgen voor een steuntje in de rug waar dat nodig is. We zijn er dus op gericht om juist te voorkomen dat inwoners ingewikkelde rapporten of formulieren zouden moeten lezen. Daar waar dit toch het geval blijkt te zijn, horen we dat uiteraard graag. Dat sluit namelijk aan bij een ander onderdeel van de visie (overheidsparticipatie) waarbij we toegankelijk en transparant willen zijn.

1. Het Sociaal Domein is 1 van de pijlers van onze zorgstaat. Alleen al in het raadsvoorstel staan de woorden “financieel” en “besparing ruim 20 keer vermeld. Kunt u bij mijn fractie de zorg wegnemen dat het niet alleen om geld gaat, maar dat de focus nu en in de toekomst op de noodzakelijke zorg van onze inwoners ligt?

2. Waarom wordt het dashboard niet maandelijks ge-update in plaats van eens per kwartaal, zeker omdat u zelf stelt dat benodigde gegevens niet altijd tijdig beschikbaar zijn?

Antwoord op vraag 2:

Het dashboard is een prognose dat we nu per kwartaal maken. Het updaten van het dashboard met de nieuwe prognoses neemt op dit moment ongeveer een maand in beslag en dat is een van de redenen waarom we het dashboard niet maandelijks updaten. Daarnaast ontvangen onvoldoende gegevens voor maandelijkse updates.

De beschikbaarheid van gegevens ligt voor een deel buiten de gemeentelijke organisatie. Het komt voor dat facturen ons pas laat bereiken en dat heeft invloed op de prognoses.

3. Het programma “Ontwikkeling Sociaal Domein” wordt door 1Stroom voor Duiven en Westervoort uitgevoerd. U geeft aan dat het besparingspotentieel voor Westervoort anders is als voor Duiven. Zijn er nog meer onderdelen binnen dit programma anders voor Duiven als voor Westervoort. En heeft de huidige financiële situatie van Westervoort effect op de totale uitvoer van dit programma?

Antwoord op vraag 3:

Samen sterk is een gedeelde toekomstvisie en transformatieagenda. Omdat beide gemeenten gedeeltelijk op elkaar lijken, maar ook van elkaar verschillen, zijn er specifieke acties opgenomen voor bijvoorbeeld de gemeente Westervoort (zie bijlage met een overzicht van alle acties).

De financiële situatie in de gemeente Westervoort doet niets af aan de visie die we met elkaar hebben opgesteld. Indien bij de uitvoering van acties financiële bijdragen van beide gemeenten worden gevraagd bekijken we hoe daar invulling aan te geven.

4. In het voorwoord van de toekomstvisie en transformatieagenda wordt gesteld dat iedereen meedoet in de samenleving. In de laatste zin van het stuk komt u hier al op terug door te stellen dat u de komende jaren actief en gestructureerd toe werkt naar een zelfstandig bestaan voor iedereen middenin de samenleving. Recentelijk heeft de gemeenteraad kennisgenomen van het feit dat de uitwerking van de Inclusie Agenda met driekwart jaar vertraagt is, bent u het met ons eens dat de regel “iedereen doet mee” wat utopisch van aard is?

5. Onder de regel “We doen het samen” vraagt u om durf en lef. U vraagt hier om creativiteit en vindingrijkheid en wat inwoners zelf kunnen doen. De verantwoordelijkheid van het bieden van zorg afschuiven op onze inwoners inwoners mag niet de basis zijn van “Samen Sterk”. Kunt u aangeven welke rol de gemeente hierin heeft?

Antwoord vraag 5:

In Samen sterk beschrijven we dat we de eigen kracht van inwoners willen benutten. We zetten de vraag van de inwoner centraal en zetten maatwerkvoorzieningen in waar nodig. Op die manier zorgen we ervoor dat er áltijd sprake is van passende zorg.

6. Waarom stimuleert het abonnementstarief de zelfredzaamheid niet?

Antwoord vraag 6:

We zien dat inwoners die zelfredzaam zijn (bijvoorbeeld op financieel vlak), met het abonnementstarief toch een beroep op ons doen. Daarmee stimuleert het abonnementstarief de zelfredzaamheid niet.

7. Wat maakt een woning levensbestendig? En hoe heeft u bepaald dat dit niet haalbaar is bij woningen die gebouwd zijn in de jaren 80?

Antwoord vraag 7:

Het levensbestendig maken van woningen verschilt per woning en bewoner. In de loop der jaren zijn deuren bijvoorbeeld breder geworden en is men anders gaan dnken over drempels of het aantal groepen in een stoppenkast. Hierdoor zijn oudere woningen minder makkelijk aan te passen.

8. Kunt u uitleggen wat u bedoelt met het aanleren van huishoudelijke taken aan ouderen eventueel met behulp van een deskundige?

Antwoord vraag 8:

Bijvoorbeeld: een ouder echtpaar is jarenlang getrouwd waarvan één van beide altijd kookt. Als deze persoon wegvalt, dan zou in dit geval de andere persoon op kookcursus gaan in plaats van een maaltijdondersteuning te ontvangen.

9. Wat bedoelt u met bewustwording eigen verantwoordelijkheid voor inwoners?

Antwoord vraag 9:

Mensen zijn zich niet altijd bewust van bepaald gedrag of patronen. In de opgave ‘Preventie’ willen we inwoners helpen door te laten zien waar eigen verantwoordelijkheid in positieve zin toe kan leiden voor het oplossen van een probleem.

10. Wie toetst de verwijzing van huisartsen op resultaatgerichte ondersteuning?

Antwoord vraag 10:

Dit doet de POH jeugd.

Van: Ineke Knuiman
Verzonden: maandag 15 maart 2021 19:45
Onderwerp: Vraag of de punten van de PvdA mee genomen kunnen worden in de evaluatie

Dag Jasper,

Ik zou nog reageren vandaag op de punten, die je dinsdagavond nog doorgestuurd hebt.

De meeste aandachtspunten zullen we meenemen in de evaluatie. Als het een aandachtspunt is, die een kwalitatieve indicator is, dan zullen we die daar bijvoegen. Het is dan wel de vraag of we die 4x per jaar kunnen aanpassen. Maar dat is ook het geval bij meer indicatoren.

Hopelijk is hiermee je vraag beantwoord.

Vriendelijke groet,

Ineke Knuiman